BİR WALLANDER MACERASI

"MANKELL'İN EN İYİ ESERİ."
DAILY EXPRESS

Henning
Mankell
Huzursuz Adam

ALTIN KİTAPLAR

ALTIN
KİTAPLAR

KİTABIN ORİJİNAL ADI

DEN OROLIGE MANNEN

YAYIN HAKLARI

© HENNING MANKELL
AKCALI TELİF HAKLARI AJANSI
ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
VE TİCARET AŞ

BASKI

1. BASIM/EYLÜL 2013/İSTANBUL
ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
VE TİCARET AŞ
Göztepe Mah. Kazım Karabekir Cad.
No: 32 Mahmutbey – Bağcılar / İstanbul
Matbaa Sertifika No: 10766

BU KİTABIN HER TÜRLÜ YAYIN HAKLARI
FİKİR VE SANAT ESERLERİ YASASI GEREĞİNCE
ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ VE TİCARET AŞ'YE AİTTİR.

ISBN 978 - 975 - 21 - 1717 - 4

ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
Göztepe Mah. Kazım Karabekir Cad.
No: 32 Mahmutbey – Bağcılar / İstanbul
Yayınevi Sertifika No: 10766

Tel.: 0.212.446 38 88 pbx
Faks: 0.212.446 38 90

http://www.altinkitaplar.com.tr
info@altinkitaplar.com.tr

Henning

Mankell

Huzursuz Adam

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN
SEDA HAUSER

Yazarın Yayınevimizden Çıkan Kitapları

ÖLÜMÜN KARANLIK YÜZÜ
BEYAZ ASLAN
YANLIŞ YOL
BEŞİNCİ KADIN
BİR ADIM GERİDEN
RIGA'NIN KÖPEKLERİ
DANS ÖĞRETMENİNİN DÖNÜŞÜ
AYAZDAN ÖNCE
KENNEDY'NİN BEYNİ
PEKİN'DEN GELEN ADAM

İnsanlar her zaman arkalarında iz bırakırlar.
Gölgesiz kimse yoktur.

Hatırlamak istediğini unutursun,
unutmak istediğin ise hiç aklından çıkmaz.

–New York duvarlarındaki graffitilerden

İçindekiler

Giriş / 6

1. Bölüm
Bataklıkların İşgali / 17

2. Bölüm
Perde Arkasındaki Olaylar / 143

3. Bölüm
Uyuyan Güzel'in Uykusu / 267

4. Bölüm
Hayalet / 397

Bitiş / 525

Son Söz / 539

Giriş

Hikâye ani bir öfke kriziyle başlıyor.

Nedeni ise, masadaki lambanın loş ışığında başbakanın okumakta olduğu önceki akşam gönderilen bir rapordu. Oysa hemen öncesinde İsveç hükümet dairelerinde bir sabah sessizliği hâkimdi.

1983 yılıydı. Stockholm'de baharın ilk günlerinden biriydi; şehrin üstüne yoğun bir sis bulutu çökmüş, ağaçlar ise henüz yapraklanmamıştı.

Başbakan Olof Palme, son sayfayı da okuduktan sonra kalkıp pencerenin yanına gitti. Dışarda martılar daireler çizerek uçmaktaydılar.

Rapor denizaltı gemileriyle ilgiliydi. Şu, 1982 sonbaharında İsveç karasularını ihlal ettiği iddia edilen o lanet olasıca denizaltılar... Bu gelişmelerin arasında bir de İsveç'te genel seçimler yapılmıştı. Sosyalist olmayan partiler sandalye kaybedip meclis-te çoğunluğa sahip olamayınca, meclis başkanı tarafından Olof Palme yeni hükümeti kurmakla görevlendirilmişti. Başa gelir gelmez yeni hükümetin yaptığı ilk icraatsa, su üstüne çıkmaya zorlanmamış denizaltılar skandalıyla ilgili bir araştırma komisyonu kurmak olmuştu. Eski savunma bakanı Sven Andersson bu komisyonun başındaydı. Olof Palme raporu okuyup bitirmişti

ama konuyla ilgili bilgisi hâlâ ilk başlarda olduğundan fazla değildi. Raporda sunulan bulgular havadaydı. Palme çok kızgındı.

Ama bu, Sven Andersson'un Olof Palme'yi ilk kızdırışı değildi. Palme'nin ona olan öfkesi aslında 1963 yılında, yaz gündönümüne yakın günlerden birinde, iyi giyimli, kır saçlı, elli yedi yaşındaki bir adamın Stockholm'ün orta yerinde, Riksbron'da tutuklanışına dayanıyordu. Bu iş öyle sessiz sedasız gerçekleştirilmişti ki, olay yerinde bulunanlar meydana gelen durumu fark etmemişti bile. Tutuklanan adamın adı Stig Wennerström'dü, İsveç Hava Kuvvetleri'nde bir albaydı. Bir Sovyet ajanı olduğu söyleniyordu.

Wennerström tutuklandığı sırada, o dönemin başbakanı Tage Erlander yurtdışına yaptığı bir seyahatten dönmekteydi. Riva del Sole'de, Reso'nun sayfiye beldelerinde kırk yılda bir yaptığı o seyrek tatillerdendi. Erlander, uçaktan indiğinde büyük bir gazeteci kalabalığını karşısında görmeye hazırlıklı olmadığı gibi, olayla ilgili bilgisi de neredeyse sıfırdı. Ne kimse ona bu tutuklama olayından bahsetmişti, ne de o güne kadar Albay Wennerström diye şüphelendikleri birinin olduğundan haberi vardı. Savunma bakanıyla başbakanın bir araya geldiği ara sıra gerçekleşen o bilgilendirme toplantılarından birinde, albayın adı ve onunla ilgili şüpheler olduğu konusu geçmişti mutlaka ama, bu ciddi biçimde ve herhangi bir durumla bağlantılı olarak yapılmamıştı. Soğuk Savaş denilen dönemde, karanlık sularda gezinen şüpheli Rus ajanların olduğuna dair dolaşan söylentiler her zaman vardı. Dolayısıyla Erlander'in verdiği yanıt yeterince aydınlatıcı olamamıştı. İnsana sonsuzluk kadar uzun gelen bir zaman boyunca, hiç aralıksız başbakanlık yapmış Erlander'in –tam olarak söyle-

mek gerekirse yirmi üç yıl– sorular karşısında ağzı öylece açık kalmış, Savunma Bakanı Andersson ya da olayla ilgili bir başkası kendisine olan biteni aktarmadığı için ne diyeceğini bilememişti. Aslında istense, Kopenhag'dan Stockholm'e eve dönüş yolculuğunun son kısmında bilgilendirilebilirdi ki, yolculuğu sadece bir saat kadardı; ve böylece Erlander de karşısına çıkan heyecanlı gazeteci ordusuna bir cevap vermeye hazırlıklı olurdu; ama kimse Kastrup Havalimanı'nda kendisini karşılamamış ve uçuşun son ayağında eşlik etmemişti.

Bunu izleyen günlerde Erlander'in hem başbakanlıktan, hem de Sosyal Demokratlar'ın liderliğinden istifa etmesine ramak kalmıştı. Daha önce hükümetteki parti arkadaşlarına karşı, hiç bu şekilde bir hayal kırıklığı içinde olmamıştı. Bu arada Erlander'in yerine geçmesi için aday gösterilip seçilen Olof Palme, meslektaşlarının bu hayret verici kayıtsız tavırları karşısında eski akıl hocasının hissettiği öfkeyi tabii ki anlıyor ve paylaşıyordu; ama bu durum Erlander'in daha da küçük düşmesine sebep oluyordu. Hükümete yakın olan çevrelerde, Palme'nin ustasının tepesinde kudurmuş bir tazı gibi durup etrafı kolladığı söylenmekteydi.

Palme, Tage Erlander'e yaptıklarından dolayı Sven Andersson'u asla affetmeyecekti.

Bu nedenle Palme, sonradan Andersson'u kabinesine ekleyince birçok kişi nedenini doğal olarak merak etti. Oysaki sebebi basitti. Palme onu elbette istemeyip reddedebilirdi ama pratikte bu pek mümkün değildi. Andersson çok güçlüydü ve partinin eski tüfekleri üstündeki etkisi de büyüktü; ayrıca bir işçi çocuğuydu. Baltık'ın soylularıyla doğrudan ilişkisi olan, ailesinde subaylar bulunan –aslında kendisi de bir yedek subaydı– ve İsveç sosyetesine mensup bir aileden gelen Palme gibi değildi. Palme'nin parti

tabanından desteği yoktu. Olof Palme içinde büyüdüğü tabakaya sırtını dönerek saf değiştirmiş ve Sosyal Demokratlar'a olan bağlılığı su götürmeyen bir kişiydi ama, her şeye rağmen yine de dışardan gelen birisi olarak partiye giren siyasi bir göçmenden farksızdı.

Palme artık öfkesini gizlemiyordu. Başbakanlık ofisindeki kanepede kamburunu çıkarmış oturan Sven Andersson'un yüzüne bakmak için döndü. Kendi yüzü kıpkırmızıydı ve kolları sinirlendiği zaman hep olduğu gibi garip bir şekilde seğiriyordu.

"Hiç kanıt yok!" diye gürledi. "Sadece vefasız bir grup deniz subayının iddiaları, imaları, kaş göz işaretleri, hepsi o kadar! Bu araştırma hiçbir şeyi aydınlatmamış! Tam aksine, bizi siyasi bir bataklığın ortasında savunmasız bırakıyor!"

Bundan iki yıl önce, 28 Ekim 1981 gününün erken saatlerinde, bir Sovyet denizaltısı Karlskrona açıklarında Gåsefjärden Koyu'nda karaya oturmuştu. Bu körfez İsveç karasuları içinde yer almakla birlikte aynı zamanda yasak askeri bölgeydi. Denizaltı *U-137* tipiydi ve kaptanı, Anatoli Mikailoviç Gusçin, cayropusulasında oluşan ve nedeni bilinmeyen bir arıza yüzünden denizaltı gemisinin rotasından çıktığını iddia etmişti. İsveç Deniz Kuvvetleri ile balıkçılar, adacıklarla dolu bir denizde karaya oturmadan kıyıya bu kadar yaklaşmaya, ancak sarhoş bir denizcinin cesaret edebileceğinde hemfikirdiler.

6 Kasım'da, *U-137,* sıkıştığı yerden kurtarılıp uluslararası sulara kovalanmış ve gözden kaybolmuştu. O zamanlar İsveç karasularında gezinen bu geminin bir Rus denizaltısı olduğundan şüphe duyulmamıştı. Fakat bunun, İsveç karasularını ihlal edildiği bilenerek kasten mi yapıldığı, yoksa görev başında bir sarhoşluk hikâyesi mi olduğu asla anlaşılamamıştı. Amirallerinin görev başında sarhoş olduğunu, saygınlığını korumak isteyen

hiçbir deniz kuvvetleri kabul etmezdi tabii ki; dolayısıyla onların olayı yadsıyışları kaptanın gerçekten de sarhoş olduğu şeklinde yorumlanmıştı. Evet ama, kanıtları neredeydi?

Eski savunma bakanı Andersson'un kendini savunmak için ne dediğini ve yürüttüğü bu araştırmayla ilgili neler söylediğini kimse bilmiyor. Hiçbir kayıt tutulmamış; ve Olof Palme bu olayın bir yıl kadar sonrasında suikasta uğruyor; bunun da ardında bir şahit yok.

İşte bu yüzden her şey bir öfke kriziyle başladı. Bu, politik gerçeklerin hikâyesidir; bu, doğrularla yalanların birbirinden ayırt edilemediği, hiçbir şeyin açıkça belirgin olmadığı bataklık sularında yapılan bir yolculuğun hikâyesidir.

1. BÖLÜM

Bataklıkların İşgali

1

Kurt Wallander, elli beşinci doğum gününü kutladığı yıl çoktandır yapmayı arzuladığı bir hayalini gerçekleştirmişti: On beş yıl önce Mona'dan boşandığı günden bu yana, duvarlarında bir sürü kötü anının yapışıp kaldığı Mariagatan'daki apartman dairesinden çıkıp, şehir dışına doğayla baş başa olacağı bir yere taşınmak. Ne zaman yıpratıcı, gergin geçen bir işgününün ardından akşam eve gelse, bu daire ona bir zamanlar burada ailesiyle birlikte yaşamış olduğunu hatırlatıyordu. Eşi kendisini terk ettiği için eşyalar bile sanki suçlayan gözlerle bakar gibiydi.

Wallander kendine bakamayacak yaşlara gelene dek orada oturabileceğini sanmıyordu. Daha henüz altmışında bile değildi ama aklına sürekli babasının müzmin yaşlılık halleri geliyordu. Ona benzemeye hiç niyeti yoktu; yine de sabahları tıraş olurken aynaya bakmak bile, giderek babasına benzediğini görmesine yetiyordu. Gençken yüzü annesini andırırdı, fakat artık babası devreye giriyor gibiydi; tıpkı, gerilerden gelip farkı kapayarak görünmez finiş çizgisine yaklaşan bir koşucu gibi.

Wallander'in hayat felsefesi aslında oldukça basitti. Yaşlanarak dünyadan kopuk, sadece kızı ve hâlâ hayatta olduğunu arada bir hatırlayan meslekten eski bir arkadaşının ziyaret ettiği, tek başına kalmış aksi bir bunak olmak istemiyordu. Dini inancı ise,

karanlık Styx Nehri'nin öte tarafında[1] onu bekleyen bir şeylerin olduğuna kendisini ikna edemeyecek kadar zayıftı. Bir zamanlar içinden çıkıp geldiği aynı karanlığa dönecekti bir gün. Ellinci doğum gününe kadar hep belli belirsiz bir ölüm korkusuyla yaşamış, *bir ölü olarak geçirilecek sürenin ömürden daha uzun olduğu* sözü,[2] neredeyse kendi görüşü haline gelmişti. O güne dek çok fazla sayıda ceset görmüştü. İfadesiz yüzlerinden onların cennete gittiklerini söylemek zordu. Diğer polisler gibi kendisi de her türlü ölüm şekliyle karşılaşmıştı. Polis merkezinde bir parti verip, kesilen pastadan sonra eski polis şefi Liza Holgersson'un yaptığı çok süslü ama bir sürü boş lafla dolu bir konuşmayla kutlanan ellinci doğum gününün hemen ardından gidip kendine yeni bir dizüstü bilgisayar almış ve başından geçen ölüm vakalarında karşılaştığı bütün cesetlerle ilgili aklında kalanları not etmeye başlamıştı. Çok zahmetli bir işti ve neden böyle bir şeye kalkıştığını kendi de bilmiyordu. En sonunda, kırk yaşlarında, akla gelebilecek her türlü derdi olan problemli bir uyuşturucu bağımlısından bahsettiği onuncu intihar vakasına geldiğinde pes etti. Adam kendini yaşadığı o uğursuz evin çatı katında asmıştı; infazını, sallanırken boynu kırılıp, yavaş yavaş boğularak ölmek zorunda kalmayacak şekilde hazırlamıştı. Adı Welin'di. Patoloji uzmanı doktor, intihar eden adamın amacında başarılı olduğunu, böylelikle aynı zamanda yetenekli bir infazcı olduğunu da ortaya koyduğunu söylemişti. Bu işin ardından Wallander, intihar vakalarını bir kenara bırakıp, aptal gibi birkaç saatini de ölü olarak bulduğu gençlerle çocukları hatırlamaya çalışarak geçirdi ve kısa

(1) Yunan mitolojisinde cehennem nehri.
(2) *Yaşadığın her günü iyi değerlendir; çünkü ölü olarak geçirilen süre, ömürden daha uzun.* –Anonim–

bir süre sonra bunu da bıraktı. Çirkin bir tarafı vardı bunun. Sanki yaptığı sapıkça, aykırı, yasadışı bir şeymiş gibi giriştiği işten utanıp bilgisayarını yakarak yok etti. Normalde neşeli bir insandı aslında; sadece bir anlık, kişiliğinin başka bir yüzünün ortaya çıkmasına izin vermişti.

Ölüm, her dakika beraber olduğu bir refakatçiydi. Görev başında adam öldürdüğü de olmuştu, ama ardından açılan soruşturmada, gereksiz yere şiddet uygulamadığı ortaya çıkmıştı.

İki kişiyi öldürmüş olduğu gerçeği, ölene dek vebalini boynunda taşıyacağı bir acıydı. Eğer yüzü çok az gülüyorsa bu katlanmak zorunda olduğu şeyler yüzündendi.

Derken bir gün çok önemli bir karar verdi. Löderup yakınlarında bir kasabaya gitmişti; babasının bir zamanlar oturduğu bölgeye yakın bir yerdi burası, başından tatsız bir hırsızlık olayı geçen bir çiftçiyle konuşması gerekiyordu. Dönüşte, Ystad'a gelirken, tali yol üstünde satılık ev ilanı veren bir emlakçı tabelası gördü. Birden karar verip aniden arabayı durdurdu, geri döndü ve adrese giden yola saptı. Daha arabadan inmeden evin bakıma ihtiyacı olduğunu anlamıştı. Müstakil olan ev ilk yapıldığında U şeklinde inşa edilmiş olduğu belliydi; alt yarısı ahşap kaplamaydı ama bugün evin bir kanadı yoktu, yanmıştı belki. Etrafını dolaştı. Sonbaharın ilk günlerinden biriydi. Başının üstünden uçarak güneye göç eden bir kaz sürüsü gördüğünü hâlâ hatırlıyordu. Pencereden içeri baktı, bir süre inceledikten sonra aslında sadece çatının onarıma ihtiyacı olduğunu anladı. Manzarası mükemmeldi; uzaklarda denizi seçebiliyordu ve hatta, Polonya'dan Ystad'a sefer yapan feribot gemilerinden biri bile görünüyordu. 2003 eylülünün o öğleden sonrası, şehir dışında o ücra yerde bulduğu bu eve duyduğu aşkın başlangıcı olmuştu.

Doğruca Ystad'ın merkezine, emlakçının ofisine sürdü arabasını. Eve istenilen fiyat, taksitlerini karşılayabileceği kadardı. Ertesi gün pazarlık için yeniden emlakçıya gitti. Adam, makineli tüfek gibi hızlı konuşan genç biriydi; başka bir evrende yaşıyordu sanki. Evin bir önceki sahiplerinin Stockholm'den Skåne'ye taşınan genç bir çift olduğunu söyledi; ama taşınmalarının ardından, daha eve eşya almaya bile vakit bulamadan ayrılmaya karar vermişlerdi. Yine de, bu boş evin duvarlarına sinmiş, kendisini korkutan bir şeyler yoktu. Ayrıca, en önemli olan o konuda da hiç pürüz yoktu: İstediği an taşınabilirdi. Çatı daha bir iki sene dayanırdı; tek yapması gereken odalardan bazılarını yeniden döşemek, belki banyoya yeni bir küvet koydurmak ve mutfağa da yeni bir fırın almak olacaktı. Termosifon taş çatlasa on beş yıllıktı ve evin geri kalan boru döşemeleriyle elektrik donanımının durumu da bundan farklı değildi.

Oradan ayrılmadan önce Wallander başka alıcıların olup olmadığını sordu. Emlakçı bir kişinin olduğunu söyledi. Bariz şekilde endişelenmiş gibi davranıyordu, sanki evi gerçekten Wallander'in almasını istiyor ama bir an önce karar vermesinin de iyi olacağını ima ediyordu. Oysa Wallander'in böyle bir oldu bittiye getirilmeye niyeti yoktu. Kardeşi müteahhit olan iş arkadaşlarından biriyle görüştü ve hemen ertesi gün gelip evi inceleyerek durum tespiti yapması için bir bilirkişi ayarlardı. İncelemesi bittikten sonra adam da evde Wallander'in kendi tespitinden farklı bir şey bulamamıştı. Aynı gün içinde birikimlerini koruduğu bankanın müdürüyle görüşüp, evi satın alabilmesi için yeterli miktarda ipotekli kredi verilebileceğini öğrendi. Wallander, Ystad'da geçirdiği yıllarda, nerede kullanacağını bilmeden bir kenara para koyup birikim yapmıştı; bu da evin peşinatını ödemeye yetecekti.

O gece evde mutfak masasında oturup temiz bir hesap yaptı. Durum ciddi ve kayda değerdi. Gece yarısı olduğunda artık kararını vermişti: Kara Tepeler adı verilmiş o inanılmaz dramatik isimli evi alacaktı. Saat geç olmasına rağmen kızı Linda'yı aradı. Linda, Malmö otoyoluna yakın, yeni yapılan sitelerde oturuyordu. Genç kadın hâlâ uyanıktı.

"Hemen çık, gel," dedi Wallander heyecanla. "Sana haberlerim var."

"Neymiş? Gecenin bu saatinde?"

"Yarın izin günün olduğunu biliyorum."

Birkaç yıl önce Mossby sahilinde, kumsalda yaptıkları bir yürüyüş sırasında, Linda'nın kendi izinden giderek polis kuvvetlerine katılacağını söylemesi ona tam bir sürpriz olmuştu. Anında neşesinin yerine geldiğini hatırlıyordu. Sanki kızının verdiği bu karar, polis memuru olarak geçen yıllarına yeni bir anlam kazandırmıştı. Linda eğitimini tamamladıktan sonra Ystad Kuvvetleri'ne atanmıştı. İlk birkaç ayı Wallander'in yanında Mariagatan'da bir apartman dairesinde geçirmişlerdi. Şartlar aslında çok ideal değildi; kendisinin belli bir yaşam tarzı vardı, ayrıca kızının büyüdüğünü kabullenmesi de çok güç oluyordu. Sonrasında Linda kendine küçük bir apartman dairesi bulup taşınınca sürtüşmeleri sona ermişti.

Sabahın ilk saatlerinde kızı çıkageldiğinde, ona planlarını anlattı. Ertesi gün birlikte bakmaya gittiklerinde kızı evi görünce çok beğendini söylemişti. Başka hiçbir ev bu kadar uygun olamazdı; belki sadece şu denize inen hafif eğimli yokuşun tepesinde olan, toprak yolun ucundaki diğer ev dışında.

"Büyükbabam gaipten gelip seni bulacak," dedi şakayla. "Ama korkmana gerek yok. Eminim o koruyucu meleğin olur."

Satış kontratını imzalamak Wallander'in hayatında önemli ve mutlu bir andı; elinde bir deste anahtarla buluvermişti kendini. 1 Kasım'da taşındı; iki odasını restore ettirmiş ama mutfağa yeni bir ocak almaktan vazgeçmişti. İçinde, yanlış yaptığına dair hiçbir şüphe olmadan ayrılmıştı Mariagatan'dan. Taşındığı gün keşişlemeden esen kuvvetli bir rüzgâr vardı.

İlk akşam şiddeti artan fırtına yüzünden elektrikler gitmiş, Wallander yeni evinde zifiri karanlıkta oturuyordu. Kirişlerden çıtırtılar ve kapılardan gıcırtı sesleri geliyordu; tavanda bir yerin aktığını fark etti. Yine de pişman değildi. Burası onun yaşayacağı yerdi.

Evinin dışında bir köpek kulübesi vardı. Küçüklüğünden beri hep bir köpeği olsun istemiş, tam on üç yaşına basıp tam ümidini kesmişken anne babası hediye olarak ona bir tane almışlardı. O köpeği dünyadaki her şeyden çok sevmişti, hatta şöyle bir düşününce, sevginin ne demek olduğunu kendisine köpeği Saga'nın öğrettiğini söyleyebilirdi. Köpek üç yaşındayken bir kamyonun altında kalmıştı. Yaşadığı şok ve üzüntü, genç yaşında başına gelenler arasında en kötüsüydü. Neredeyse kırk yıl sonra bile, bu olayla tattığı o karmaşık duygular Wallander'in hafızasında dün gibi tazeydi. Ölüm vuruyor, diye düşünürdü bazen. Güçlü ve affetmeyen bir yumruk gibi.

İki hafta sonra bir köpek aldı. Siyah, yavru bir labrador. Tam olarak safkan değildi ama sahibi onun yine de iyi bir cins olduğunu söylemişti. Wallander köpeğe Jussi adını vermeye daha önceden karar vermişti. Jussi, kendisinin de büyük hayranlık beslediği dünyaca ünlü İsveçli tenorun adıydı.

Evi alışının üstünden neredeyse dört yıl geçtikten sonra, 12 Ocak 2007'de Wallander'in hayatı bir anda değişti.

Çevrede bir gören yokken ardından bakıp izlemekten zevk aldığı Kristina Mangusson'un birkaç adım peşinden gitmek üzere tam koridora çıkarken ofisinde telefon çaldı. Önce aldırmamayı düşündü, ama sonra dönüp yeniden içeri girdi. Arayan Linda'ydı. Hane içi şiddet ve saldırı vakalarıyla Ystad'ın her zamankinden farklı bir hareketlilik içinde olduğu yeni yıl gecesinde mesai yapmış olduğu için birkaç günlük izni olduğunu söylüyordu.

"Bir dakikan var mı?"

"Yok aslında. Büyük bir olayın faillerini tespit etmek üzereydik."

"Seni görmem gerekiyor."

Wallander kızının sesinden gergin olduğunu fark etti. Endişelendi hemen, eskisi gibi başına bir şey geldiğini düşündü.

"Ciddi bir durum mu var?"

"Hayır, yok."

"Seninle saat birde buluşabilirim."

"Mossby Sahil Plajı'na ne dersin?"

Wallander kızının dalga geçtiğini sandı.

"Mayomu da getireyim mi?"

"Ben ciddiyim. Mossby sahili. Ama mayo yok."

"Dışarda buz gibi rüzgâr eserken bu havada oraya gidip ne yapacağız?"

"Saat birde orada olacağım. Sen de öyle!"

Genç kadın telefonu onun bir şey sormasına fırsat bırakmadan kapatmıştı. Linda ne istiyordu acaba? Orada bir süre dikilip bir cevap bulmaya çalıştı. Ardından, merkezin en iyi televizyon donanımına sahip konferans salonuna gitti; orada oturup iki saat boyunca eski bir silah kaçakçısı ile karısına karşı, ölümle sonuçlanan saldırı ve soygunla ilgili üstünde çalıştıkları vakanın CCTV kanalı tarafından görüntülenmiş kamera çekimlerini izledi. Saat yarıma gelirken, işin henüz sadece yarısını halledebilmişlerdi.

Wallander ayağa kalktı; bantların geri kalanını saat ikiden sonra izleyebileceklerini söyledi. Ystad'da en uzun süreli birlikte çalıştığı memurlardan olan Martinsson şaşkınlıkla ona bakıyordu.

"Yani şimdi bırakalım mı diyorsun? Bu kadar çok iş varken? Sen genellikle öğle yemeği arası vermezsin."

"Yemeğe gitmiyorum. Bir randevum var."

Odadan çıktı; sesinin gereksiz yere sert çıktığını düşünüyordu. Martinsson ile sadece iş arkadaşı değil, aynı zamanda dosttular. Löderup'da yeni evine taşındığı için parti verdiği zaman, yeni evi, köpeği ve kendisi için övgü dolu konuşmayı yapan elbette ki Martinsson olmuştu. Biz iki yaşlı, çok çalışan bir ekip gibiyiz, diye düşündü polis merkezinden çıkarken. Birbirini tetikte tutmak için sürekli didişen yaşlı bir çift gibi.

Arabasına yürüdü; son dört yıldır kullandığı bir Peugeot'du; ve oradan ayrıldı. Bu yoldan kim bilir kaç kez geçtim? Ve daha kaç kez geçeceğim? Kırmızı ışığın değişmesini beklerken, hiç görmediği bir kuzeni hakkında babasının söylediği bir şey geldi aklına. Kuzeni, Stockholm'deki adacıklar arasında işleyen bir feribotun kaptanıydı. Kısa seferlerdi bunlar, her biri beşer dakikalıktı ama yıllarca hep aynı güzergâhta gidip gelirdi. Ekim ayının bir öğleden sonrasında, adam birden içinden gelen bir duyguyla rotasını değiştirmişti. Feribot tıka basa doluydu ama kuzeni gemiyi dosdoğru açık denize sürmüştü. Sonrasında verdiği ifadede, feribotun yakıt deposunda kendisini Baltık devletlerinden birine götürecek kadar dizel olduğunu bildiğini söylemişti. Öfkeli yolcular tarafından baskı altına alınmış, sahil güvenlik yetişip onu yeniden rotasına sokmuştu ama adam sonrasında sadece bu kadarını söylemiş, neden böyle davrandığını ise hiç açıklamamıştı.

Tuhaf bir sezgiyle Wallander kuzenini anladığını hissediyordu.

Arabasıyla sahil yolu boyunca batı yönünde ilerlerken, ufukta kapkara fırtına bulutlarının toplandığını gördü. Radyo akşama daha fazla kar yağabileceğinin uyarısını yapıyordu. Marsvinsholm'e sapan yan yola varmadan önce bir motosiklet onu solladı. Motosikletli yanından geçerken el sallamış, Wallander'in de aklından ister istemez kendisini en korkutan şey geçmişti: Linda'nın başına bir gün bir motosiklet kazasının gelebileceği. Kızı birkaç yıl önce yeni aldığı, gıcır gıcır, krom Harley-Davidson motosikletiyle apartmanının önünde bitiverince pek şaşırmış, kaskını çıkarırken kızına sorduğu ilk şey, aklını kaçırıp kaçırmadığı olmuştu.

Linda kocaman, mutlu mutlu sırıtarak, "Hayallerimin hepsinden haberin yok işte!" demişti. "Tıpkı benim de senin içinden geçenleri bilmediğim gibi."

"Benim motosiklet hayal etmediğim kesin."

"Çok yazık. Oysa birlikte gezebilirdik."

Eğer motosikleti bırakırsa, ona bir araba alıp, bütün benzin parasını da kendi vermeyi teklif etmiş, ama kızı geri çevirmişti. Wallander bu savaşı kaybettiğini biliyordu. Kızı inatçılığını kendisinden almıştı; ettiği teklif ne kadar cazip olursa olsun motosikleti onun elinden asla alamayacağını biliyordu.

Mossby sahilinde, ıssız ve rüzgârlı otoparka saparken kızının kaskını çıkarmış, saçları rüzgârla savrulurken bir kum tepeciğinin üstünde kendisini beklediğini gördü. Wallander motoru durdurdu ve oturduğu yerden bir süre, üstüne koyu renk deri giysi ile Kaliforniya'da bir mağazadan belki bir aylık maaşına denk paraya satın aldığı, pahalı botlar çekmiş kızını izledi. Bir zamanlar kucağımda oturan küçücük bir kızdı, diye düşündü; ve ben onun hayatının en büyük kahramanıydım. Artık otuz altı yaşında ve tıpkı benim gibi bir polis, kendi aklı var ve yüzünde mutlu bir gülümseme. Daha ne isterim?

Arabanın kapısını açıp rüzgâra çıktı; kızının yanına varana kadar yumuşak kum zeminde güçlükle yürüyerek ilerledi. Kızı onu görünce gülümsedi.

"Tam burada bir şey olmuştu," dedi kızı. "Ne olduğunu hatırlayabiliyor musun?"

"Bana polis olacağını söylemiştin. Tam bu noktada."

"Benim aklımdaki başka bir şeydi."

Kızının kastettiği şeyi hatırlamıştı.

"Burada kıyıya bir lastik bot sürüklenmişti; içinde iki erkek cesedi vardı," dedi Wallander. "Uzun yıllar önceydi, tam olarak ne zaman olduğunu hatırlamıyorum. Başka bir dünyada meydana gelmiş bir olay da diyebilirsin buna."

"Bana o dünyadan bahset."

"Beni buraya bunun için çağırmış olamazsın."

"Sen yine de anlat."

Wallander elini suya doğru uzatıp gösterdi.

"Denizaşırı ülkeler hakkında fazla bir şey bilmezdik. Hatta bazen başka Baltık ülkesi yokmuş gibi davranırdık. En yakın komşumuzla bile ilişkimiz yoktu. Onlar da bizden kopuktu. Derken bir gün kıyıya o lastik şişme bot vurdu ve soruşturmalar beni ta Letonya'da Riga'ya kadar götürdü. Artık var olmayan bir demirperdenin ötesine geçmiştim. O zaman dünya çok başkaydı. Daha kötüydü veya iyiydi diyemeyeceğim, farklıydı sadece."

"Bir bebeğim olacak," dedi Linda. "Hamileyim."

Wallander kızının ne söylediğini sanki anlayamamış gibi nefesini tuttu. Sonra deri giysisinin altına gizli karnına indirdi gözlerini. Linda bir kahkaha patlattı.

"Görecek bir şey yok. Daha ikinci ayında henüz."

Wallander eski günleri şöyle bir düşününce Linda'nın bu sersemletici haberi verdiği buluşmanın her bir detayını hatırladığını fark etti. Sahil boyunca sert esen rüzgâra karşı iki büklüm yü-

rümüşler, kızı sorularına cevap vermişti. Bir saat sonra yeniden polis merkezine geri döndüğünde, kendi yetkisinde olan soruşturma konusunu neredeyse tamamen unutmuş olduğunu gördü.

O gün akşamüstü, tam yeniden kar yağmaya başladığında, silahlı soygun ve hunharca işlenen bir cinayete karıştığını düşündükleri iki adamın resimlerini buldular. Wallander hepsinin bildiği şeyi bir cümleyle toparladı: Yani, olayın çözülmesinde büyük bir adım atmış olduklarını.

Toplantıları bitip herkes önündeki kâğıtları toplarken, Wallander aldığı büyük ve güzel müjdeyi arkadaşlarıyla paylaşmak için içinde dayanılmaz bir istek duydu.

Ama bir şey söylemedi elbette.

Meslektaşlarının kendi özel hayatına bu derece girmesine izin veremezdi; asla olmazdı.

2

30 Ağustos 2007'de, öğleden sonra saati ikiyi biraz geçerken Linda, Ystad Hastanesi'nde bir kız çocuğu dünyaya getirmişti, Kurt Wallander'in ilk torununu. Normal doğum yapmıştı; gecikme yaşanmamış, doğum ebenin tahmin ettiği gün olmuştu. Wallander o gün için izinli olmak istemiş ve günü evde, biraz çimento karıp giriş kapısının üstündeki verandanın çatısında oluşan çatlakları kapatarak geçirmişti. Sonuç çok güzel değildi ama hiç değilse oyalanmıştı. Telefon çalıp da, artık bir büyükbaba olduğu müjdelendiğinde ağlamaya başladı. Bu duygulanma karşısında kendisi de şaşkındı; bir süre, tam anlamıyla güçsüz kalmıştı.

Haberi Linda değil, bebeğin babası banker Hans von Enke vermişti. Wallander ne kadar hislendiğini göstermek istememiş,

von Enke'ye haber verdiği için teşekkür ederek, Linda'ya sevgilerini iletip telefonu kapatmıştı.

Ardından Jussi'yi alıp uzun bir yürüyüşe çıktı. Skåne'de hâlâ yazdan kalma bir gün vardı. Gece boyunca şimşek ve gök gürültülü fırtına devam etmişti ama şu an yağmurun ardından hava açık ve taptazeydi. Wallander, Linda'nın bugüne dek çocuk sahibi olma arzusunu neden belli etmediğini aslında biliyordu. Kızı artık otuzlu yaşların sonundaydı. Wallander'e kalırsa, anne olmak için bir kadına göre geç bir yaştı. Linda doğduğunda Mona çok daha gençti. Linda'nın girdiği ilişkileri hep uzaktan göz hapsinde tutmuş, erkek arkadaşlarından kimisini diğerine tercih ettiği olmuştu. Bazen kızının sonunda doğru erkeğe rastladığına inandığı da olmuştu ama sonra birdenbire bittiğini görüyordu. Linda sebebini hiç söylemezdi. Wallander ile Linda birbirlerine çok yakın olmalarına rağmen aralarında bazı şeyler hiç konuşulmazdı. Konuşulması tabu olan konulardan biri de çocuk konusuydu.

Rüzgârın ortalığı süpürdüğü Mossby sahilindeki o gün, Linda'nın çocuk sahibi olduğu adamdan bahsettiği ilk gündü. Kızının o aralar düzenli bir ilişkisi olduğundan dahi habersiz olan Wallander için bu tam bir sürprizdi.

Linda, Hans von Enke ile Kopenhag'da ortak arkadaşlarının nişan yemeğinde tanışmıştı. Hans Stockholm'lüydü ama son iki yıldır Kopenhag'da yaşıyordu; yüksek riskli yatırım fonları üzerinde uzmanlaşmış bir finans şirketinde çalışıyordu. Linda onu biraz fazla kendini beğenmiş bulmuş ve aslında sinir olmuştu. Biraz agresif bir ses tonuyla kendisininse sıradan bir polis olduğunu, çok az kazandığını ve yüksek riskli yatırım fonu da ne demek hiç bilmediğini söylemişti. Olay ikisinin Kopenhag caddelerinde yaptıkları uzun bir yürüyüşle noktalanmış ve tekrar görüşmeye karar vermişlerdi. Hans von Enke, Linda'dan iki yaş küçüktü ve onun da hiç çocuğu yoktu. İkisi de daha en başından, aslında üs-

tünde hiç de fazla konuşmadıkları halde oldukça net bir yaklaşımla birlikte yaşamayı deneyip bir çocuk sahibi olmaya karar vermişlerdi.

İçindekileri babasına açmasından iki gün sonraki akşam, Linda birlikte yaşamaya karar verdiği adamla Wallander'in evine geldi. Hans von Enke ince ve uzun boyluydu, biraz kelleşmeye başlamıştı ama delici bir ışıltıyla bakan mavi gözleri vardı. Wallander kendisini adamın önünde bir an huzursuz hissetmiş, tavırlarını itici bulmuş ve Linda'nın bu adamda ne bulduğunu merak etmişti. Kızı da ona, Hans'ın maaşının babasının maaşından üç kat fazla olduğunu ve ilave olarak her yıl yaklaşık bir milyon İsveç kronu kadar ikramiye aldığını söylediği zaman, Wallander sıkıntıyla kızını cezp eden şeyin para olduğunu fark etmişti. Bunun düşüncesi kendisini o kadar rahatsız etmişti ki, Linda'yı bir sonraki görüşünde doğrudan bunu ona sordu. Ystad'ın orta yerinde bir kafede oturuyorlardı. Linda çok kızmış, elindeki küçük yuvarlak ekmeği ona fırlatmış ve çıkıp gitmişti. Wallander arkasından yetişip özür dilemek zorunda kalmıştı. Hayır, parayla ilgisi yok, diye açıklıyordu kız. Basbayağı ve sırılsıklam aşktı onunkisi, daha önce hiç tatmadığı bir şeydi. Wallander müstakbel damadına daha bir sempatik yaklaşmaya karar verdi. İnternetten ve Ystad'daki mütevazı birikimlerini idare eden banka müdürünün yardımıyla, Hans'ın çalıştığı finans şirketi hakkında olabildiğince bilgi topladı. Yüksek rizikolu yatırım fonlarının ne olduğunu ve modern bir finans şirketinin faaliyetlerinin temelini oluşturan daha pek çok detayı öğrendi. Daha sonra Hans von Enke kendisini Kopenhag'a davet etmiş ve ona Rundetårn'daki gösterişli ofislerini gezdirmiş, ardından onu öğle yemeğine çıkarmıştı. Wallander yeniden Ystad'a döndüğünde, ilk tanışmalarında etkisi altında kaldığı o aşağılık kompleksini artık hissetmiyordu.

Arabasından Linda'ya telefon edip, seçtiği adamdan hoşlanmaya başladığını söyledi.

"Tek bir kusuru var," dedi Linda. "Yeterince saçı yok. Yoksa, her şey tamam."

"Ona kendi ofisimi gezdireceğim günü sabırsızlıkla bekliyorum."

"Ben ona çoktan gösterdim. Geçen hafta, beni ziyaret için buraya geldiğinde. Sana söylemediler mi?"

Kimsenin Wallander'e tek kelime etmediğini söylemeye gerek yoktu. O gece mutfaktaki masada oturup elinde kurşunkalemi, Hans von Enke'nin yıllık gelirini hesaplamaya çalıştı. Son rakama ulaştığında şaşkınlıktan kalakalmıştı. Kısa bir an yine aynı huzursuzluk hissiyle bocaladı. Polis kuvvetlerinde geçen onca yıla rağmen kendi maaşı ayda 40.000 kron bile değildi, ki ona göre bu yüksek bir maaştı. Ama evlenecek olan kendisi değildi. Para Linda'yı mutlu edecek ya da etmeyecek onu ilgilendirmezdi.

Mart ayında Linda ile Hans, Rydsgård dışında, genç bankerin satın aldığı büyük bir eve taşındılar. Adam oradan Kopenhag'a gidip gelmeye başlamıştı. Linda da Ystad'da çalışmaya devam ediyordu. Eve yerleşmelerini takip eden cumartesi akşamı Linda, Kurt'u akşam yemeğine davet etti. Hans'ın ailesi de gelecekti ve elbette Linda'nın babasıyla tanışmak istiyorlardı.

"Annemle konuştum," dedi kızı.

"O da mı geliyor?"

"Hayır."

"Neden gelmiyor?"

Linda omuz silkti.

"Sanırım sağlığı iyi değil."

"Nesi var?"

Linda cevap vermeden önce gözlerini babasına dikip uzun uzun baktı.

"Fazla içki. Sanırım artık eskisinden de çok içiyor."

"Bunu bilmiyordum."

"Bilmediğin çok şey var."

Wallander, Hans von Enke'nin ailesiyle tanışmak için yemek davetini kabul etti. Babası Håkan von Enke, İsveç Deniz Kuvvetleri'nden emekli bir komutandı ve denizaltı avlayan, hem denizaltı, hem de su üstü gemilerinin kumandanlığını yapmıştı. Linda tam emin değildi ama bir keresinde, askeri birliklerin düşmana ne zaman ateş edeceklerinin emrini veren bir ekibin içinde de yer aldığını sanıyordu. Hans von Enke'nin annesi Louise'di ve yabancı dil öğretmeniydi. Hans tek çocuktu.

Linda konuşmasını bitirince, "Ben sosyetiklerle görüşmeye pek alışık bir insan değilim," dedi Wallander karamsar bir tavırla.

"Onlar da herkes gibi. Bence konuşacak pek çok şey bulacaksın."

"Mesela?"

"Bulursun bir şeyler. Böyle kötümser olma."

"Kötümser olmaya çalışmıyorum! Sadece diyorum ki..."

"Yemek saat altıda. Geç kalma. Ayrıca, Jussi'yi de getirme. Rahat durmayacaktır."

"Jussi söz dinleyen bir köpek. Kaç yaşlarında bu insanlar, Hans'ın anne babası yani?"

"Håkan yakında yetmiş beş olacak; Louise ondan bir iki yaş genç. Ayrıca Jussi ona söylediğin hiçbir şeyi yapmıyor, bunu biliyorsun; sanırım, onu doğru dürüst eğitemediğin için. Neyse ki bende daha iyi sonuç vermiş."

Wallander cevap vermeye fırsat bulamadan Linda odadan çıkmıştı. Bir iki saniye, son sözü hep kızı söylediği için bozulması gerektiğini düşünse de beceremedi ve yeniden kâğıtlarına döndü.

Hans von Enke'nin ailesiyle tanışmak üzere yola koyulduğu cumartesi günü mevsim normallerinin dışında bir yağmur atıştırmaktaydı. Sabahın erken saatlerinden beri ofisindeydi ve kim bilir kaçıncı defa silah tüccarının ölümü ve çalınan revolver silahlarla ilgili soruşturmanın en önemli kısımlarının üstünden geçiyordu. Hırsızları tespit ettiklerini sanıyordu ama ellerinde hâlâ bir delil yoktu. Ben anahtarı aramıyorum, diye düşündü. Ben, bir deste anahtarın uzaktan da olsa incecik çınlayışını duymaya çalışıyorum. Saat üç olduğunda elindeki muazzam miktardaki evrakın yarısına gelmişti. Eve gitmeye karar verdi; bir iki saat kestirip sonra da akşam yemeği daveti için giyinecekti. Linda, Hans'ın ailesinin bazen biraz fazla ciddi giyindiklerini söylemiş, o nedenle babasına da en iyi takım elbisesini giymesini salık vermişti.

"Sadece cenazelerde giydiğim bir takımım var," dedi Wallander. "Ama herhalde kravatım beyaz olmamalı, ne dersin?"

"Eğer kötü geçeceğine bu kadar eminsen belki gelmemelisin."

"Şaka yapmaya çalışıyordum sadece."

"Ama beceremedin. En az üç tane lacivert kravatın var. Onlardan birini seç."

Wallander Löderup'tan gece yarısı taksiyle dönerken, akşamın beklediğinden çok daha güzel geçtiğini düşünüyordu. Emekli kumandan ve karısıyla sohbet güzeldi. Genelde insanların, bir polis memuru oluşuna gizlemeye gerek görmedikleri bir küçümsemeyle baktıklarını düşünür, tanımadığı insanlarla ilk görüşmesinde bu nedenle her zaman tetikte olurdu; ama her ikisinde de böyle bir tepki sezinlememişti. Tam tersine, gerçek bir merakla mesleğine karşı büyük ilgi göstermişlerdi. Dahası, Håkan von Enke, İsveç polis teşkilatının yapılanması ve Wallander'in de hak verdiği bazı nam salmış suç soruşturmalarının yolunda gitmeyen yönleri hakkında bilgi sahibiydi. Bu arada kendisi de denizaltılar

ile, İsveç Donanması ve İsveç Savunma Hizmetleri'nde halihazırda devam eden küçülmeye gitme konusuyla ilgili sorular sorma fırsatı bulmuş, aydınlatıcı ve bir o kadar da eğlendirici cevaplar almıştı. Louise von Enke ise hemen hemen hiç konuşmadan, bütün gece yüzünde tebessümle öylece oturmuş, diğerlerinin konuşmalarını dinlemişti.

Wallander bir taksi çağırdıktan sonra Linda onu bahçe kapısına kadar geçirmişti. Koluna girip babasına sokulmuş, başını da omzuna dayamıştı; bunu sadece babasından memnun olduğu zamanlar yapardı.

"Eee, becerebildim mi bakalım?"

"Hiç olmadığın kadar iyiydin baba. Canın isterse yapabiliyorsun."

"Neyi yapabiliyorum?"

"Kibar davranmayı. Hatta polislikle ilgisi olmayan konularda bile istersen akıllıca sorular sorabiliyorsun."

"Onlardan hoşlandım; ama annesini fazla tanıyabildiğimi söyleyemem."

"Louise'i mi? O hep öyledir. Fazla konuşmaz, ama dinlemesini hepimizden iyi bilir."

"Biraz gizemli biri gibi."

Yürüyerek anayola çıkmışlar, bütün gece çiseleyen yağmurdan korunmak için bir ağacın altında duruyorlardı.

"Ben senden daha gizemli olanını görmedim," dedi Linda. "Yıllarca hep gizlediğin bir şeyler olduğunu sandım; ve sonra sadece çok az gizemli insanın gerçekten bir şeyler sakladığını öğrendim."

"Ve ben onlardan biri değilim, öyle mi?"

"Sanmıyorum. Yanılıyor muyum?"

"Sanırım haklısın. Ama bazen insanlar sırları olduğunun farkında bile olmadan bir şeyler saklarlar."

Taksinin far ışıkları gecenin karanlığını yardı. Taksi şirketlerinde giderek daha fazla kullanılmaya başlanan o minibüs tarzı araçlardan biriydi.

"Bu otobüs gibi şeylerden nefret ediyorum," dedi Wallander.

"Kendi kendini doldurmaya başlama yine! Arabanı yarın getiririm sana."

"Saat ondan sonra polis merkezinde olacağım. Hadi artık içeri gir ve bak bakalım benim hakkımda ne düşünmüşler, öğren. Yarın tam bir rapor istiyorum."

Kızı ertesi gün saat on bire doğru arabayı getirip bıraktı.

"Güzel," dedi her zamanki gibi kapıyı tıklatmadan ofisine dalarak.

"Nedir güzel olan?"

"Senden hoşlanmışlar. Håkan komik bir dille ifade etti bunu. Baban aile için büyük bir kazanç, dedi."

"Bu ne anlama geliyor, hiç anlamadım."

Kızı arabanın anahtarlarını masasına bıraktı. Hans'ın ailesiyle birlikte dışarı gezmeye gideceklerinden acelesi vardı. Wallander camdan dışarı göz attı. Bulutlar dağılmaya başlamıştı.

Kızı kapıdan çıkıp gözden kaybolmadan önce, "Evlenecek misiniz?" diye sordu ona.

"Onlar evlenmemizi çok istiyor," dedi kızı. "Sen de başlamazsan eğer çok sevinirim. Birbirimize göre olup olmadığımızı bekleyip görmek istiyoruz."

"İyi de, bebeğiniz olacak?"

"Problem değil; ama birbirimize ömrümüzün sonuna kadar katlanacak olmamız başka bir mesele."

Kızı gitmişti. Wallander onun çizmelerinin yerde çıkardığı hızlı tempolu ayak seslerini dinledi arkasından. Kızımı tanımıyorum, diye düşündü. Tanıdığımı sandığım bir dönem oldu ama şimdi görüyorum ki, bana giderek daha da yabancılaşıyor.

Pencerenin yanında durup eski su kulesini, güvercinleri, ağaçları, dağılan bulutlar arasından yüzünü gösteren mavi gökyüzünü seyretti. Kendini oldukça huzursuz hissediyordu; etrafında müthiş bir kasvet havası vardı. Belki de kasvet kendi içindeydi? Sanki kumları usul usul azalmakta olan bir kum saatine dönüşüyordu. Güvercinleri ve ağaçları, üstüne çöken his geçene kadar seyretmeye devam etti. Sonra yeniden masasına dönüp yine azimle, koca bir yığın halinde birikmiş önündeki raporları okumaya devam etti.

Wallander Noel'i Linda'nın ailesiyle birlikte geçirdi. Henüz adı konmamış kız torununu hayranlık ve ölçülü bir mutluluk duygusu içinde izliyordu. Linda ısrarla kızının kendisine benzediğini söylüyordu, özellikle de gözleri diyordu ama, Wallander ne kadar çabalasa da bir benzerlik göremiyordu.

Noel gecesi hep beraber oturmuş şaraplarını yudumlarken, "Ona bir isim verilmeli," diye önerdi.

"Zamanı gelince," diye karşılık verdi Linda.

Hans, "İsminin bugünlerde kendiliğinden belli olacağını düşünüyoruz," dedi.

"Bana neden Linda dediniz?" diye sordu kızı durup dururken. "Nereden geliyor?"

"Bu konuda suçu bana atabilirsin," dedi Wallander. "Mona sana başka bir isim vermek istemişti, neydi artık hatırlamıyorum; ama benim için sen ta başından beri bir Linda idin. Büyükbaban ise sana Venüs adı verilmesi gerektiğini düşünüyordu."

"Venüs mü?"

"Biliyorsun, her zaman aklı pek yerinde değildi. Neden, ismini beğenmiyor musun?"

"İsmim güzel," dedi kızı. "Ayrıca merak etmene gerek yok. Eğer evlenirsek soyadımı değiştirmeyeceğim. Hiçbir zaman Linda von Enke olmayacağım."

"Belki ben Wallander olsam iyi olacak," dedi Hans. "Ama bizimkilerin bundan hoşlanacağını pek sanmam."

Sonraki birkaç gün boyunca Wallander zamanını geçmiş yıllarda biriken bütün evrakları ayıklayıp düzenlemekle geçirdi. Bunu yapmayı çok önceden beri bir alışkanlık edinmişti: Eski yıl henüz bitmeden, gelecek yıla doğru ilerlerken sonradan birikecek bütün yeni yığıntıya yer açmak.

Silah soygunu davasında mahkeme kararının ilan edildiği akşam Wallander evde film izlemeye karar verdi. Uydu anten taktırmıştı ve artık pek çok film kanalını izleyebiliyordu. Beylik tabancasını eve getirmişti, temizlemeye niyetliydi. Atış talimlerinde gerilerde kalmıştı; en geç şubat başına doğru bir teste girmesi gerekiyordu. Yazı masasındaki işler henüz sona ermemişti ama acil bitirilmesi gereken bir şey yoktu. Fırsatı güzel değerlendireyim, diye düşündü. Bu gece film izleyebilirim, yarın böyle bir fırsatım olmayabilir.

Ama eve gelip Jussi'yi gezintiye çıkardıktan sonra kendini yeniden huzursuz hissetmeye başladı. Etrafı boş arazilerle çevrili tabiatın içindeki bu yeni evinde bazen bir terk edilmişlik duygusuna kapılıyordu. Bir gemi enkazı gibi, diye düşündüğü oluyordu. Bütün bu kahverengi balçık arazinin ortasında karaya oturdum. Huzursuzluk hissi normalde kısa sürerdi ama bu gece ısrarcıydı. Mutfakta oturup yaydığı eski bir gazete üstünde tabancasını temizledi. İşi bitirdiğinde saat hâlâ akşamın sekiziydi. Nereden aklına estiyse, birden kararını verip üstünü değişti ve tekrar arabayla Ystad'a geri döndü. Şehir merkezi de bu saatlerde hep böyle ıssız olurdu, özellikle de hafta içi akşamlarında. En fazla iki üç restoran veya bar açık olurdu. Wallander arabasını park edip meydandaki restorana gitti. İçerisi neredeyse bomboştu. Köşe masaya geçti ve bir mezeyle, yanına bir şişe şarap ısmarladı. Yemeği beklerken birkaç kadeh devirdi. Kafasını biraz boşaltmak

istediği için hızlı içtiğini söyleyip kendi kendini avutuyordu. Yemek geldiğinde çoktan sarhoş olmuştu.

"Burası ölü gibi," dedi Wallander. "Herkes nerede?"

Garson omuz silkti.

"Burada olmadıkları kesin," dedi. "Afiyet olsun."

Wallander yemeğinden sadece bir iki çatal aldı. Elini cebine atıp telefonunu çıkardı ve fihristinden numaraları yuvarlamaya başladı. Birisiyle konuşmak istiyordu. Ama kiminle? Sonra, kimsenin sarhoş olduğunu çakmasını istemediğinden telefonu da bıraktı. Şarap şişesi boşalmıştı ve yeterince içmişti; ama yine de, garson gelip kendisine kapatmak üzere olduklarını söylediğinde, bir fincan kahve ile yanında bir kadeh konyak daha ısmarladı. Ayağa kalktığında artık yalpalıyordu. Garson bezgin gözlerle baktı ona.

"Taksi," dedi Wallander.

Garson barın yanında, duvardaki telefondan taksi çağırdı. Wallander sağa sola sendelediğini hissediyordu. Garson alıcıyı yerine koyup başıyla tamam işareti yaptı.

Dışarı çıktığında yüzüne buz gibi bir rüzgâr çarptı. Takside arka koltuğa geçip oturdu ve araba evinin yoluna saptığında neredeyse sızmak üzereydi. Giysilerini çıkarıp yerde bir küme halinde bıraktı ve uzanır uzanmaz da uyuyakaldı.

Wallander'in uykuya dalışından yarım saat sonra bir adam aceleyle polis merkezinin yolunu tutuyordu. Gergindi; o gece nöbetçi olan memuru görmek istediğini söyledi. Karşısına Martinsson çıktı.

Adam garson olduğunu açıkladı. Sonra da Martinsson'un önüne bir naylon torba koydu. İçinde bir silah vardı, tıpkı Martinsson'un kendi silahının benzeriydi.

Garson müşterinin adını bile biliyordu, çünkü Wallander şehirde iyi tanınırdı.

Martinsson bir suç bildirim formu doldurdu, sonra da orada oturup uzun uzun tabancayı seyretti.

Wallander nasıl olur da zimmetli silahını bir yerde unutabilirdi? Ve onu restorana yanında neden götürmüştü?

Saate göz attı, gece yarısını henüz geçmişti. Aslında hemen Wallander'i araması gerekiyordu ama yapmadı.

Bu görüşme yarını bekleyebilirdi. Yapmaya can attığı bir görüşme olduğu söylenemezdi.

3

Wallander ertesi gün polis merkezine geldiğinde ön büroda Martinsson'dan kendisini bekleyen bir mesaj olduğunu gördü. İçinden küfretti. Dünden kalmaydı, kendini hasta hissediyordu ama Martinsson gelir gelmez kendisini görmek istediyse, bu Wallander'in mutlaka ilgilenmesi gereken bir durum olduğu anlamına gelirdi; ama keşke birkaç gün sonra olsaydı, diye geçirdi içinden, ya da en azından birkaç saat sonra. Şu an tek istediği şey, odasına gidip kapısını kapatmak, telefonun fişini çekmek, ayaklarını masaya uzatıp biraz kestirmekti. Ceketini çıkardı, daha önce açılmış bir soda şişesindeki suyu bitirdi, sonra da, eskiden Wallander'e ait olan Martinsson'un odasına onu görmeye gitti.

Kapıyı tıklatıp içeri girdi. Martinsson'un yüzünü görür görmez ciddi bir şeyler olduğunu anlamıştı. Wallander tavırlarından onun hangi ruh halinde olduğunu her zaman okuyabilirdi; bu önemli bir şeydi çünkü Martinsson enerjik ve neşeli halden, somurtkan ve keyifsiz biri olma arasında gidip gelirdi.

Wallander geçip misafir koltuğuna oturdu.

"Ne oldu? Sen bu notları bana gerçekten önemli bir şey varsa yazarsın."

Martinsson şaşkınlıkla ona baktı.

"Seninle konuşmak istediğim konuyu bilmediğini mi söylüyorsun?"

"Hayır. Bilmeli miyim?"

Martinsson cevap vermeyip kendini zaten kötü hisseden Wallander'e bakmaya devam etti.

"Burada oturup tahmin etmeye çalışmayacağım," dedi sonunda. "İstediğin nedir?"

"Seninle neden konuşmak istediğimi hâlâ bilmiyor musun?"

"Hayır."

"Bu işleri daha da zorlaştırıyor."

Martinsson çekmeceyi açıp Wallander'in beylik tabancasını çıkardı ve masanın üzerine onun önüne koydu.

"Sanırım artık neden bahsettiğimi anladın?"

Wallander tabancaya dikti gözlerini. Sırtından aşağı bir ürperti geçti; neredeyse akşamdan kalma halini bile ortadan kaldıracak kuvvette bir ürperti. Silahını dün gece temizlediğini hatırlıyordu ama... sonrasında ne olmuştu? Hafızasını zorladı. Silah mutfak masasından Martinsson'un masasına uçmuştu! Ama oraya nasıl geldiğini ve bu arada neler olup bittiğini hatırlamıyordu. Verebileceği bir açıklama, ileri sürebileceği bir bahane yoktu.

"Dün gece bir restorana gittin," dedi Martinsson. "Neden silahını da yanına aldın?"

Wallander duyduklarına inanamaz gibi başını iki yana sallıyordu. Hâlâ hatırlayamıyordu. Ystad'a giderken onu alıp cebine mi koymuştu? Her ne kadar imkânsız görünse de, belli ki götürmüştü işte!

"Bilmiyorum," dedi kabullenerek. "Bir şey hatırlamıyorum. Bana sen söyle."

"Buraya gece yarısı bir garson geldi," dedi Martinsson. "Canı sıkkındı, çünkü tabancayı senin oturduğun yerde bulmuş."

Wallander'in aklında belli belirsiz şeyler bir görünüp bir kayboluyordu. Cep telefonunu kullanmak istediğinde mi silahı cebinden çıkarmıştı acaba? Evet ama, onu orada nasıl unutabilmişti?

"Neler olduğunu hiç bilmiyorum," dedi. "Ama herhalde evden çıkarken onu da cebime koymuş olmalıyım."

Martinsson ayağa kalktı ve kapıyı açtı.

"Kahve ister misin?"

Wallander başını iki yana salladı. Martinsson holde kayboldu. Wallander silaha uzandı ve dolu olduğunu gördü. Birden ter basmıştı. Kendini vurma fikri aklından gelip geçti. Silahın namlusunu pencereye doğru çevirdi. Martinsson geri gelmişti.

"Bana yardım eder misin?" diye sordu Wallander.

"Korkarım bu kez olmaz. Garson seni tanımış. Buradan doğruca patrona gitmen gerekecek."

"Onunla çoktan konuştun mu?"

"Konuşmasam görevimi yerine getirmemiş olurdum."

Wallander'in diyecek bir şeyi yoktu. Orada sessizce oturdular. Olmadığını iyi bildiği halde bir çıkış yolu arıyordu.

"Ne olacak peki şimdi?" diye sordu sonunda.

"Ben de talimatnameyi okuyup bilgi edinmeye çalışıyordum. Bununla ilgili kurum içi soruşturma açılacak tabii. Ayrıca bir de garsonun basına haber sızdırma ihtimali de var; adı Ture Saage bu arada, yani eğer hâlâ bilmiyorsan diye söylüyorum. Bugünlerde satacak değerde bilgin varsa birkaç kron kazanabilirsin. Dikkatsiz, sarhoş polisler de bir hayli iyi kazandırırlar."

"Umarım ona ağzını sıkı tutmasını tembih etmişsindir?"

"Tabii ettim! Hatta ona bir polis soruşturmasıyla ilgili herhangi bir ayrıntıyı dışarı sızdırırsa tutuklanabileceğini bile ima ettim; ama sanırım blöf yaptığımı anladı."

"Onunla ben konuşayım mı?"

Martinsson masasının üstünden öne eğildi. Wallander onun hem yorgun hem de sıkıntılı olduğunu görebiliyordu. Bu kendisini üzdü birden.

"Kaç yıldır birlikte çalışıyoruz? Yirmi mi? Daha fazla mı? Bana ne yapmam gerektiğini ilk gösteren sendin. Bana gerekirse çıkışırdın ama hakkımı da verirdin. Şimdi ne yapman gerektiğini söyleme sırası bende. Hiçbir şey yapmayacaksın. Her şeyi daha da kötü hale getirirsin. Garsonla konuşma, kimseyle konuşma. Lennart dışında kimseyle. Onu hemen şimdi görmen gerekiyor. Seni bekliyor."

Wallander başını sallayıp ayağa kalktı.

"Bu konuda elimizden geleni yapacağız," dedi Martinsson.

Wallander onun ses tonundan çok da ümitli olmadığını anladı.

Silahına uzandı ama Martinsson başını iki yana salladı.

"O burada kalsa iyi olur," dedi.

Wallander koridora çıktı. Kristina Magnusson geçiyordu, elinde bir fincan kahve vardı. Kadın onu başıyla selamladı. Wallander onun da bildiğini anladı. Her zaman yaptığı gibi dönüp kadını arkadan incelemedi. Onun yerine tuvalete gidip kapıyı kilitledi. Lavabonun üstündeki ayna çatlaktı. Tıpkı benim gibi, diye düşündü Wallander. Yüzünü yıkadı, kuruladı, kan çanağına dönmüş gözlerini inceledi bir süre. Aynadaki çatlak, yüzünü ikiye ayırıyordu.

Wallander klozetin üstüne oturdu. İçini rahatsız eden başka bir duygu vardı, sadece yaptığı şey yüzünden hissettiği utanç ve korku değildi. Böyle bir şey daha önce hiç olmamış, beylik tabancasını kuralları çiğneyecek şekilde hiç kullanmamıştı. Onu ne zaman yanında eve götürse, komşularıyla ara sıra çıktığı yaban tavşanı avında kullandığı ruhsatlı çiftesini sakladığı dolaba kaldırıp

kilitlerdi. Onu asıl sarhoş olmaktan çok daha çok etkileyen bir şey vardı: Yabancısı olduğu bir unutkanlık hali. Etrafta yakacak ışık bulamadığı bir karanlık.

Sonunda polis şefine gitmek için ayağa kalktığında yirmi dakikadır tuvalette oturduğunu fark etti. Eğer Martinsson şefi arayıp ona gelmek üzere olduğumu bildirdiyse, büyük olasılıkla kaçtığımı sanacaklar, diye düşündü. Ama ortada kaçmayı gerektirecek kadar da kötü bir durum yoktu.

Lennart Mattson, iki kadın polis şefinin ardından Ystad'daki bu pozisyona geçen yıl getirilmişti. Genç bir adamdı, daha kırkında bile değildi ve polis bürokrasisi içinde şaşırtıcı bir hızla yükselmişti; bugünlerde çoğu kıdemli memur bu şekilde yükseliyordu. Aktif görev yapan polislerin çoğu gibi Wallander de, bu yoldan başa getirilmeyi, polis kuvvetlerinin görevini tam olarak yapmasına ket vuracak bir durum olarak görüyordu. İşin kötü tarafı, Mattson Stockholm'den gelmişti ve Skåne aksanını anlamakta zorluk çektiğinden yakınırdı. Wallander bazı iş arkadaşlarının Mattson ile konuşurlarken ipin ucunu özellikle kaçırdıklarının farkındaydı ama kendisi bu tür art niyetli davranışları tasvip etmez, uzak durmayı, yaptığı şeylere fazla bulaşmamayı tercih ederdi; tabii o da polis işine çok fazla karışmadığı sürece. Mattson'un da Wallander'e saygı duyduğu belliydi; bugüne kadar Wallander'in patronuyla arasında herhangi bir sorun çıkmamıştı.

Ama şimdi her şeyin birden değiştiğini görüyordu.

Mattson'un kapısı aralıktı; vurup içeri girdiğinde Mattson'un tiz, neredeyse cırlak denebilecek tondaki sesini duydu.

Desenli bir kanepe ile aynı döşemeden koltukların çaba harcanarak ofise sığdırılmaya çalışıldığı belliydi. Wallander oturdu. Mattson eğer atlatması mümkünse asla sohbet başlatmama gibi bir teknik geliştirmişti, hatta görüşmek için davet eden kişi kendisi bile olsa. Ulusal Polis Teşkilatı'ndan gelen bir uzmanın,

Stockholm'e geri dönmeden önce, Mattson ile aralarında tek kelime bile edilmeden yarım saat boyunca sessiz oturduklarına dair söylentiler vardı.

Wallander hiçbir şey konuşmayarak Mattson'u zorlama fikriyle eğlendi bir süre; ama bu sadece kendini daha da kötü hissetmesine neden olurdu: Oysa ortamın havasını en kısa zamanda temizlemesi gerekiyordu.

"Olanlar için ne kadar özür dilesem az," diye başladı. "Durumun savunulacak bir tarafı olmadığını kabul ediyorum ve kurallar hangi disiplin cezasını icap ettiriyorsa onu uygulamak durumunda olduğunuzu anlıyorum."

Makineli tüfek gibi sıralayışına bakılırsa Mattson'un sorularını önceden hazırladığı belliydi.

"Daha önce böyle bir şey oldu mu?"

"Silahımı bir restoranda bırakmak mı? Elbette hayır!"

"Alkol probleminiz var mı?"

Bu soru Wallander'in kaşlarını çatmasına neden olmuştu. Mattson böyle bir fikre de nereden kapılmıştı?

"İçkiyi keyfi tüketirim," dedi Wallander. "Gençken hafta sonları iyi içtiğimi söyleyebilirim; ama artık bunu yapmıyorum."

"Ama yine de hafta içi bir akşam dışarı çıkıp kafayı çekmeye gittiniz?"

"*Kafayı çekmeye* gitmedim. Ben yemeğe gittim."

"Bir şişe şarap ve kahveyle konyak?"

"Ne içtiğimi çoktan biliyorsanız niye soruyorsunuz? Ama ben buna kafayı çekmek demem. Bu ülkedeki aklı başında normal hiçbir insan bunu böyle görmez. Kafayı çekmek birbiri ardına şnaps veya votkayı yuvarlamak demektir, genellikle doğruca şişeyi kafaya dikerek ve sadece sarhoş olmak için yapılır, başka bir şey için değil."

Mattson bir sonraki sorusunu sormadan önce biraz düşündü. Wallander onun tiz sesine sinir olmuştu ve karşısındaki adamın

arazi polisliğinin ne demek olduğunu, insanın başına ne korkunç şeyler gelebileceğini bilip bilmediğini merak etti.

"Yaklaşık yirmi yıl önce alkollü araç kullanmaktan dolayı bir meslektaşınız tarafından bir kez tutuklanmışsınız. Olayı örtbas etmişler ve sonunda bir şey olmamış; ama bugün çok daha kötü bir durumun meydana gelmesine neden olan, gizlemeye çalıştığınız gerçek bir alkol probleminiz var mı, anlamak zorundayım."

Wallander o olayı çok iyi hatırlıyordu. Malmö'deydi ve Mona ile akşam yemeği yemişlerdi. Boşanmalarından sonra, hâlâ onu kendisine dönmeye ikna edebileceğini düşündüğü zamanlardı. Ama yemeğin sonunda tartışmışlar ve kadını restoranın önünden tanımadığı bir adamın gelip aldığını görmüştü. Öyle kıskanmış ve bozulmuştu ki, bütün sağduyusunu yitirmiş ve bir otelde gecelemek ya da arabada uyumak yerine eve dönmek üzere yola çıkmıştı. Onu eve polis arkadaşları getirmiş, arabasını da onlar park etmişlerdi ve daha sonra bu olaydan bir daha bahsedildiğini duymamıştı. O gece kendisini tutuklayan memurlardan biri artık yaşamıyordu, diğeri de emekliydi; ama dedikoduların hâlâ kesilmediği belliydi. Bu kendisini şaşırttı.

"Bunu inkâr etmiyorum ama dediğiniz gibi bu yirmi yıl önceydi; ve sizi temin ederim alkol problemim yok. Hafta içi bir akşam dışarda yemeyi tercih ettiysem, bunun benden başkasını neden ilgilendirdiğini anlamıyorum."

"Yine de gerekli adımları atmak durumundayım. Henüz kullanmadığınız tatiller olduğundan ve şu aralar önemli bir soruşturma işinde olmadığınızdan, size bir haftalık izne çıkmanızı öneririm. Bir iç soruşturma yapılacak elbette. Şimdilik bütün söyleyeceğim bu kadar."

Wallander ayağa kalktı. Mattson oturmaya devam ediyordu.

"İlave etmek istediğiniz bir şey var mı?" diye sordu.

"Hayır," dedi Wallander. "Önerinizi yerine getireceğim. Biraz izin kullanacağım ve eve döneceğim."

"Silahınızı burada bıraksanız iyi olur."

"Ben aptal değilim," dedi Wallander. "Ya da sorumsuz."

Wallander ofisine dönüp ceketini aldı. Ardından garaja inip polis merkezinden ayrılarak eve doğru yola çıktı. Dünkü rezillikten sonra kanında hâlâ alkol olduğunu tahmin ediyordu ama işler daha da kötüleşemeyeceğinden arabayı sürmeye devam etti. Poyrazdan sert bir rüzgâr esiyordu. Wallander arabadan evin kapısına yürürken soğuktan titredi. Jussi kulübesinin içinde dört dönüyordu ama Wallander'in onu gezdirmeyi düşünecek hali bile yoktu. Soyundu, uzandı ve uyudu. Tekrar uyandığında saat öğlen on ikiydi. Hiç kıpırdamadan gözleri açık halde yatmaya devam etti; rüzgârın evin duvarlarını döven uğultusunu dinledi.

Bir şeylerin yolunda olmadığı duygusu yine kendisini huzursuz etmeye başlamıştı. Sanki üstüne bir gölge gibi gelip çöreklenmişti. Uyandığı zaman tabancasının yanında olmadığını nasıl olur da fark etmezdi? Sanki bir başkası kendi yerine eylemler gerçekleştirmiş, sonra da neler olduğunu hatırlamaması için zihninin şalterini kapatmıştı.

Kalktı, giyindi; midesi hâlâ bulanıyordu ama yine de bir şeyler yemeye çalıştı. Bir kadeh şarap koymak geçti içinden ama tuttu kendini. Linda aradığında bulaşıkları yıkıyordu.

"Yoldayım," dedi kızı. "Sadece evde misin diye kontrol ediyordum."

Linda onun bir şey demesine fırsat bırakmadan telefonu kapatmıştı. Yirmi dakika sonra uyuyan bebeği de yanında çıkageldi. Babasının Ystad'a taşındığı yıl aldığı kahverengi deri kanepeye geçip, onun karşısına oturdu. Bebek kendi yanındaki sandalyenin üstünde, portbebenin içinde uyuyordu. Kurt, bebeği sormak

istiyordu ama Linda başını iki yana salladı. Sonra konuşurlardı, şimdi değil; her şey sırasıyla yapılmalıydı.

"Neler olduğunu duydum," dedi. "Ama nedense hiçbir şey bilmiyormuş gibi hissediyorum."

"Martinsson mu aradı?"

"Evet, seninle görüştükten sonra beni aramış. Bütün bunlar onu çok üzmüş."

"Benim kadar üzülmüş olamaz," dedi Wallander.

"Bana bilmediklerimi anlat."

"Buraya beni sorguya çekmek için geldiysen gidebilirsin."

"Ben sadece bilmek istiyorum. Böyle bir şey yapacağını düşündüğüm en son kişisin."

"Kimse ölmedi," dedi Wallander. "Yaralanan bile olmadı. Ayrıca herkes her şeyi yapabilir. Bunu bilecek kadar uzun yaşadım ben."

Sonra da kızına bütün hikâyeyi anlattı, kendisini ta başta evden çıkmaya zorlayan huzursuzluğundan, silahı yanına neden aldığını bilmeyişine kadar hepsini. Sözünü bitirince kızı uzunca bir süre bir şey söylemedi.

Sonunda, "Sana inanıyorum," dedi. "Bana anlattığın her şey sonunda gelip hep aynı gerçeğe dayanıyor, hayatının o tek detayına: Çok fazla yalnız olduğun. Birden kontrolünü yitirebiliyorsun ve çevrende seni sakinleştirebilecek, böyle alelacele çıkmana engel olabilecek kimse yok. Fakat hâlâ merak ettiğim bir şey var."

"Nedir?"

"Bana her şeyi anlattın mı? Yoksa söylemediğin bir şeyler var mı?"

Wallander bir an, üstüne çöktüğünü hissettiği garip karamsarlık hissinden ona bahsetse mi diye düşündü. Ama sonra başını iki yana salladı; kızına anlatabileceği başka bir şey yoktu.

"Neler olacak sence?" diye sordu Linda. "Talimatnamede ne diyor, hatırlamıyorum."

"Bir iç soruşturma olacak. Ondan sonrasını ben de bilmiyorum."

"Seni kovabilirler mi?"

"Beni kovmaları için çok yaşlı olduğumu düşünüyorum. Ayrıca suç o kadar da ciddi bir şey değil. Ama erken emekliliğe zorlayabilirler."

"Bu hoşuna gitmez mi?"

Kızı bu soruyu yönelttiğinde Wallander bir elma dişlemekteydi. Ağzına gelen çekirdeği duvara püskürttü.

"Sorunumun yalnızlık olduğunu az önce sen kendin söyledin!" dedi kızgınlıkla. "Beni emekliliğe zorladıklarında ne olacak? O zaman elimde artık hiçbir şey kalmaz."

Wallander'in bağırarak konuşması bebeği uyandırmıştı.

"Özür dilerim," dedi.

"Korkuyorsun," dedi Linda. "Bunu anlayabiliyorum. Ben de olsam korkardım. Sanırım korktuğu için kimse utanmak zorunda değildir."

Linda orada akşama kadar kaldı, ona yemek yaptı ve olanlardan bir daha da bahsetmediler. Kurt, buz gibi esen soğuk havada kızını arabasına kadar geçirdi.

"Halledebilecek misin?" diye sordu Linda.

"Hep bir yolunu bulurum. Ama yine de sorduğun için teşekkürler."

Wallander ertesi gün Lennart Mattson'dan bir telefon almıştı; patronu derhal kendisini görmek istiyordu. Buluştuklarında, kendisini sorgulamak için Malmö'den gelen İçişleri memuruyla tanıştırıldı.

"Size ne zaman uyarsa," dedi Holmgren adındaki aşağı yukarı Wallander ile aynı yaştaki sorgucu.

"Şimdi o halde," dedi Wallander. "Neden erteleyeceğiz ki?"

Polis merkezinin küçük toplantı odalarından birine çekildiler. Wallander tam ve doğru cevaplar vermeye çalıştı; bahaneler üretmekten kaçınıp, olanları önemsizleştirmeye çalışmadı. Holmgren notlar aldı, arada bir Wallander'den bir adım geriye gidip bir cevabı tekrarlamasını istedi ve böyle devam ettiler. Roller tam tersine olmuş olsa, Wallander sorgulamanın yine tıpkı bu şekilde gideceğini düşünüyordu. Bir saatten biraz daha uzun sürmüştü. Holmgren kalemini bırakıp Wallander'e baktı; ama bu suçunu az önce itiraf etmiş bir suçluya bakan birinin bakışı değil, işleri eline yüzüne bulaştıran birine yöneltilen bir bakıştı. Wallander içine düştüğü sıkıntılı duruma üzülmüşe benziyordu.

"Ateş etmemişsiniz," dedi Holmgren. "Bir restoranda çok fazla içince silahınızı orada unuttunuz. Bu ciddi bir şey, bundan kaçış yok, ama aslında bir suç işlemiş değilsiniz. Kimseye saldırmadınız; rüşvet almadınız; kimseyi rahatsız etmediniz."

"O zaman işten atılmıyorum, sizce de öyle değil mi?"

"Çok zor. Ama bu karar bana ait değil."

"Ama size göre..."

"Bir tahmin yapmayacağım. Bekleyip görmek durumundasınız."

Holmgren kâğıtlarını toplayıp dikkatle evrak çantasına yerleştirmeye başladı. Birden durdu.

"Bu iş medyanın eline düşmezse çok daha iyi olur," dedi. "Bu tip şeyleri polis merkezinin içinde tutmaya özen göstermeyip seslendirirsek, işler her zaman daha çok sarpa sarar."

"Sanırım bir şey çıkmaz," dedi Wallander. "Şu ana dek bahsi geçmedi, dolayısıyla dışarıya bir şey sızmadığının işaretidir bu."

Ama Wallander yanılıyordu. Aynı gün kapısı çalındı. Uzanmıştı; yine de açmak için kalktı, çünkü komşulardan birinin geldiğini sanmıştı. Kapıyı açar açmaz Wallander'in yüzünde bir flaş patladı. Kameramanın yanındaki gazeteci kendini Lisa Halbing olarak tanıttı; yüzündeki tebessümün sahte olduğunu Wallander anında anlamıştı.

"Görüşebilir miyiz?" diye sordu kadın atılgan bir tavırla.

"Ne hakkında?" diye sordu Wallander, midesine çoktan kramplar girmeye başlamıştı.

"Ne düşünüyorsunuz?"

"Ben bir şey düşünmüyorum."

Fotoğrafçı arka arkaya fotoğraflarını çekti. Wallander'in içinden gelen adama bir yumruk atmaktı ama böyle bir şey yapmadı tabii. Onun yerine adamdan içerde fotoğraf çekmeyeceğine dair söz aldı; burası onun özel mülküydü. Hem fotoğrafçı, hem de Lisa Halbing özeline saygı göstereceklerine söz verdikten sonra içeri girdiler. Wallander mutfaktaki masaya geçmeleri için yer gösterdi. Onlara kahve ile kurabiye pişirmeyi seven bir komşusundan birkaç gün önce gelen kekten ikram etti.

Kahve ikramı bittikten sonra "Hangi gazetedensiniz?" diye sordu. "Sormayı unuttum."

"Söylemem gerekirdi." Lisa çok fazla makyaj yapmıştı ve fazla kilolarını bol bir tunik bluz altında gizliyordu. Otuzlarındaydı, bir parça Linda'ya benziyordu, gerçi kızı asla bu kadar makyaj yapmazdı.

"Birkaç farklı gazete için çalışıyorum," dedi Halbing. "Elimdeki hikâye iyi olduğunda, en iyi ödeyen gazeteye satarım."

"Şu an benim iyi bir hikâye olduğumu düşünüyorsunuz, öyle mi?"

"Birden ona kadar derecelendirirsek ancak dört edersiniz, daha fazla değil."

"Ya restoranda garsonu vurmuş olsaydım?"

"O zaman mükemmel bir on alırdınız. Bu ön sayfaya manşet olurdu."

"Olayı nereden öğrendiniz?"

Fotoğrafçı makinesini kullanmak için kıvranıyordu ama sözünü tuttu. Lisa Halbing yüzündeki yapmacık tebessümü hâlâ koruyordu.

"Bu soruya cevap vermeyişimi herhalde anlayışla karşılarsınız."

"Sanırım size haber uçuran kişi garsondu."

"Aslında o değildi ama bundan başka bir şey söylemeyeceğim."

Wallander biraz düşününce, iş arkadaşlarından birinin ayrıntıları sızdırmış olabileceğini anladı. Hepsi olabilirdi, hatta Lennart Mattson'un kendisi bile, ya da Malmö'den gelen o sorgucu. Bu işten ne kadar para kazanıyorlardı? Polislik yaptığı bunca yıldır şu "haber sızdırma" konusu hep bir sorun olmuştu ama bugüne dek kendisi hiç hedef olmamıştı. Ne o bir gazeteciyle görüşmüş, ne de arkadaşlarından birinin böyle bir şey yaptığına dair bir ima duymuştu. Ama zaten bildiği ne vardı ki? Koca bir hiç.

O gece geç saatlerde Linda'ya telefon edip kızını ertesi gün gazetede okuyabileceği haberle ilgili uyardı.

"Onlara her şeyi bütün dürüstlüğünle anlattın mı?"

"Hiç değilse kimse beni yalan söylemekle suçlayamaz."

"O zaman, hiçbir şey olmaz. Onlar hep yalanların peşine düşerler, nemalanmak istedikleri odur ama yankı bulacağını sanmam."

Wallander o geceyi kötü geçirdi. Ertesi gün telefonunun çalmasını bekledi ama sadece iki telefon gelmişti. Biri Kristina Magnusson'dandı, olayın kontrolden çıkmasından dolayı kadın kızgındı. Kısa bir süre sonra Lennart Mattson aradı.

Tenkit eden bir tonla, "Basına açıklama yapmanız hiç iyi olmamış," dedi.

Wallander kızdı.

"Kapınızın önüne bir gazeteci ile fotoğrafçının dikildiğini görseniz siz ne yapardınız? Olup bitenleri bütün detaylarıyla bilen insanlar! Kapıyı yüzlerine mi kapatırdınız, ya da yalan mı söylerdiniz?"

"Ben onları sizin çağırdığınızı sanmıştım," dedi Mattson.

"O zaman sandığımdan da aptalmışsınız!"

Wallander telefonu hırsla kapadı ve fişini çekti. Sonra cepten Linda'yı aradı ve ona kendisiyle konuşmak istediğinde bu numarayı kullanmasını söyledi.

"Sen de bizimle gel," dedi kızı.

"Sizinle nereye geleyim?"

Linda şaşırmış gibi oldu.

"Sana söylemedim mi? Stockholm'e gidiyoruz. Håkan'ın yetmiş beşinci yaş günü. Sen de gel!"

"Hayır," dedi. "Ben burada kalacağım. Eğlenecek havada değilim. Restorandaki akşam yemeğinde yeterince eğlendim."

"Yarından sonraki gün yola çıkıyoruz. Bir düşün istersen."

Wallander o gece yatağa giderken hiçbir yere kıpırdamayacağına emindi. Fakat ertesi gün fikrini değiştirdi. Jussi'yi komşularına bırakabilirdi. Birkaç günlüğüne sırra kadem basmak iyi bir fikirdi.

Takip eden gün Stockholm'e uçtu. Linda ve ailesi arabayla geliyorlardı. Merkez Tren Garı'nın karşısındaki bir otele yerleşti. Akşam baskısı gazeteleri karıştırırken kendi silah hikâyesinin çoktan gazetelerin iç sayfa haberleri arasına düşmüş olduğunu gördü. Günün büyük haberi, sıra dışı bir cesaretle Gothenburg'da, yüzlerine ABBA maskesi takmış dört soyguncu tarafından ger-

çekleştirilmiş bir banka soygunuydu. İstemeye istemeye içinden soygunculara minnetini sundu.

O gece otel yatağında uzun zamandır olmadığı gibi huzurla uyudu.

4

Håkan von Enke'nin doğum günü partisi, Stockholm'ün kalburüstü semtlerinden Djursholm'de, davetler için kiralanan bir mekânda veriliyordu. Wallander buraya daha önce hiç gelmemişti. Linda bir takım elbise giymesinin yeterli olacağını söylemişti – von Enke, smokin ve fraklardan nefret ediyordu, ama uzun denizcilik kariyeri boyunca kullandığı değişik üniformaları giymeyi severdi. Wallander de eğer istese polis üniformasını giyebilirdi, ama yanına en iyi takım elbisesini almayı tercih etmişti; şu anki şartlar altında üniformasını kullanmak ona doğru gelmiyordu.

Arlanda Havalimanı'ndan bindiği ekspres tren Merkez Gar'a vardığında, Stockholm'e gelmeyi neden kabul ettim sanki, diye sorguluyordu kendini. Belki başka bir yere gitse çok daha iyi olurdu. Eskiden ara sıra Danimarka'da Skagen'e kısa yolculuklar yapardı; orada sahil boyunca yürüyüş yapmayı sever, sanat galerilerine gider ve son otuz yıldır hep kaldığı pansiyonlardan birinde güzel zaman geçirirdi. Yıllar önce polis kuvvetlerinden istifa etme fikri aklını kurcaladığı sıralar düşünmek için çekildiği köşe yine Skagen olmuştu. Ama işte şimdi buraya, Stockholm'e gelmişti ve bir doğum günü partisine katılıyordu.

Wallander Djursholm'e geldiği zaman, Håkan von Enke yanına kadar gelip kendisini karşıladı. Wallander'i gördüğü için gerçekten sevinmiş gibiydi. Ona ev sahibinin masasında, Linda ile bir tuğamiralin dul karısı arasında yer ayrılmıştı. Hök isimli

dul kadın seksen yaşlarındaydı, duyma cihazı kullanıyordu ve her bir fırsatta şarap kadehini yeniden doldurtuyordu. Daha çorbalar içilirken hafiften açık saçık fıkralar anlatmaya başlamıştı bile. Wallander kadının sohbetinden hoşlanmış, özellikle altı çocuğundan birinin Lund'da adli tıp uzmanı olduğunu öğrenmek ilgisini çekmişti; genç adamla birkaç sebeple karşılaşmışlar ve kendisinde iyi bir izlenim bırakmıştı. Yemekte günün anlam ve önemini belirten bir sürü konuşma yapıldı ama neyse ki hepsi kısaydı. Tam bir asker disiplini, diye düşündü Wallander. Şerefe kadeh kaldırma olayı, konuşmasına birkaç esprili yorum katan ve Wallander'in de hayli eğlenceli bulduğu Tobiasson adında bir komutan tarafından yapılmıştı. Tuğgeneralin dul karısı duyma cihazının aksilik çıkarması yüzünden bir süre sessiz kalınca, Wallander kendi yetmiş beş yaş kutlamasının nasıl geçeceğini düşünüp merak etti. Parti verdiğini düşünse bile, kimler gelirdi ki? Linda ona kutlama için salon tutmanın Håkan von Enke'nin fikri olduğunu söylemişti. Wallander yanlış anlamadıysa, bu duruma von Enke'nin eşi Louise bayağı şaşırmıştı, çünkü kocası genellikle doğum günü kutlamalarına öyle fazla önem vermezdi; ama bu kez nedense fikrini değiştirmiş ve bu büyük ziyafeti ayarlamıştı.

Kahveler parti salonuna bitişik bir yan mekânda, yine rahat koltuklarda oturmalı olarak servis edildi. Yemek olayı tamamen bitince Wallander biraz bacaklarını açmak amacıyla mekânın kış bahçesine çıktı. Restoranın arazisi büyüktü; eski sahibi İsveç'in ilk ve en zengin sanayicilerinden biriydi.

Birdenbire yanında Håkan von Enke'nin belirdiğini görünce irkildi; adam elinde modası geçmiş bir pipo ile tütün paketi tutuyordu. Wallander markayı hemen tanıdı: Hamilton's Blend. Yirmili yaşlarına doğru kendisi de bir süre pipo içmiş ve o da aynı tütün markasını kullanmıştı.

"Kış," dedi von Enke. "Ve hava tahminlerine göre kar fırtınası geliyormuş."

Von Enke eğilip camdan dışarı karanlık gökyüzüne baktı.

"Belli bir derinlikte denizaltında olduğunuz zaman, iklim ve hava şartları insanın hiç umurunda olmaz. Etrafınızdaki her şey bir sükûnet içinde oluyor, kendinizi okyanusun bodrum katında gibi hissediyorsunuz. Baltık Denizi'nde eğer fazla rüzgâr yoksa yirmi beş metre derinlik kâfidir. Kuzey Buz Denizi daha zordur. Bir keresinde fırtınalı bir havada İskoçya'dan ayrılışımızı hatırlıyorum. Otuz metre derinlikte on beş derece kaydetmiştik. Hiç de hoş bir şey değildi."

Piposunu yaktı, inceleyen bakışlarla Wallander'i süzdü.

"Bir polis memuruna göre fazla mı dramatik?"

"Hayır, ama benim için denizaltı olayı bambaşka bir dünya. Hatta biraz korkutucu diye eklemeliyim."

Komutan piposunu büyük bir zevkle içine çekti.

"Açık konuşalım," dedi. "Bu parti ikimizi de sıkıntıdan boğuyor. Herkes benim düzenlediğimi biliyor. Bunu yaptım çünkü dostlarımın beklentisi bu yöndeydi. Ama istersek biz yan odalardan birinde biraz saklanabiliriz. Karım eninde sonunda beni aramaya çıkacaktır ama o ana kadar rahat rahat konuşabiliriz."

"Ama siz bu gecenin yıldızısınız," dedi Wallander.

"Tıpkı iyi yazılmış bir sahne oyunundaki gibi," dedi von Enke. "Heyecanı artırmak için başkarakterin sürekli sahnede olması gerekmez. Olay örgüsünün önemli bazı kısımlarının yan kanatlarda gelişmesi oyun açısından daha avantajlı olabilir."

Susmuştu. Sususu çok ani olmuştu; fazla ani, diye düşündü Wallander. Von Enke, Wallander'in arkasında bir yere dikmişti gözlerini. Wallander de arkasına döndü. Bahçeyi görüyordu ve de onun gerisinde Djursholm-Stockholm otobanıyla birleşen tali yollardan biri uzanıyordu. Wallander çitin diğer tarafında sokak

lambası direğinin altında dikilen bir adam fark etti. Yanında park halinde bir araba vardı ama arabanın motoru çalışıyordu. Derken arabanın egzoz dumanları yükselip sarı ışığa karışarak dağıldı. Wallander, von Enke'nin endişeli olduğunu gördü.

"Hadi, kahvelerimizi alalım ve biraz ortadan kaybolalım," dedi.

Kış bahçesinden çıkmadan önce Wallander yine arkasına dönüp baktı; araba gitmişti, yanında direğin altında duran adam da öyle. Belki de von Enke'nin partiye davet etmeyi unuttuğu biridir, diye düşündü. Kesinlikle beni arayan biri olamaz; yani, restoranda unuttuğum silahla ilgili benimle konuşmak isteyen bir gazeteci.

Kahvelerini aldıktan sonra, von Enke öne düşüp Wallander'i kahverengi ahşap panellerden duvarları ve rahat deri koltukları olan küçük bir odaya götürdü. Wallander odanın pencereleri olmadığını fark etti. Von Enke kendisini izliyordu.

"Bu odanın bir çeşit sığınak olmasının bir sebebi var," dedi. "1930'larda bu ev birkaç yıl boyunca Stockholm'de pek çok gece kulübünün sahibi olan birisine aitti, kulüplerin çoğu yasadışıydı tabii. Her gece silahlı kuryeler şehirde dolaşır ve bütün ganimeti toplayıp buraya getirirlermiş. O günlerde bu odada büyük bir kasa bulunuyordu. Muhasebecileri burada oturur, nakit parayı sayar, deftere kaydederler, sonra da kasaya kilitlerlerdi. Kulüplerin sahibi kanunsuz işlerden dolayı tutuklanınca kasa kesilerek açıldı. Yanlış hatırlamıyorsam adamın ismi Göransson'du. Uzun bir müebbete çarptırılmıştı ama sağ çıkamadı. Långholmen Hapishanesi'ndeki hücresinde kendini astı."

Sustu, bir yudum kahve içti, sonra da çoktan sönmüş piposundan bir nefes çekti. İşte o sırada, dışarda devam eden partideki misafir seslerinin boğuk duyulduğu izole edilmiş bu küçük odada Wallander, Håkan von Enke'nin korktuğunu anladı. Bunu

daha önce de pek çok kez görmüştü: Bir şeyden korkmuş bir insan. Gerçek veya hayal ürünü, ama yanılmadığına emindi.

Von Enke'nin deniz subayı olarak hâlâ aktif görevde olduğu yıllardan bahsetmesiyle sohbet garip bir hal almıştı.

"1980'in sonbaharıydı," dedi. "Şimdi çok geçmişte kaldı, neredeyse bir jenerasyon öncesi, yirmi sekiz uzun yıl. Siz ne yapıyordunuz o yıllarda?"

"Ben Ystad'da polis memuruydum. Linda çok küçüktü. Yaşlanan babama daha yakın olabilmek için oraya taşınmıştım. Ayrıca Linda'nın büyümesi için de daha iyi bir ortam olduğunu düşünmüştüm, yani en azından Malmö'den ayrılış sebeplerimizden biri buydu. Ama bundan sonrası bambaşka bir hikâye."

Von Enke Wallander'in anlattıklarını dinlemiyor gibiydi. O kendi hikâyesine devam etti.

"Ben o sonbahar doğu kıyılarındaki deniz üssündeydim. İki yıl öncesinde en iyi denizaltılarımızdan Suyılanı takımından birinin komutanlığından istifa etmiştim. Biz denizaltıcılar ona kısaca Yılan deriz. Deniz üssündeki görevim geçiciydi. Ben yeniden denizlere dönmek istiyordum ama o günkü idareciler benim İsveç Deniz Savunma Gücü Harekât Komutanlığı'nda yer almamı istemişlerdi. Eylül ayında Varşova Paktı ülkeleri Doğu Almanya kıyılarında bir tatbikat yürütüyorlardı. MILOBALT diyorlardı ona. Bunu hâlâ hatırlıyorum. Çok da önemli bir manevra değildi; onlar da sonbahar tatbikatlarını bizimle aşağı yukarı aynı dönemlerde yapıyorlardı ama çıkarma tatbikatı ve denizaltı kurtarma çalışmaları yaptıklarından bu kez normalden daha büyük deniz araçları kullanılıyordu. Biz, çok fazla uğraşmadan gerekli detayları elde etmeyi başarmıştık. Ulusal Savunma Telsiz Kurumu'ndan, Rus deniz araçları ile Leningrad yakınlarındaki kendi ana üsleri arasında yoğun telsiz trafiği olduğunu duymuş-

tuk ama her şey rutin bir uygulamanın parçası gibi görünüyordu; tatbikatta yaptıklarını göz hapsinde tutuyor ve önemli bulduğumuz her noktayı kaydediyorduk. Derken o perşembe günü geldi, eylül ayının 18'iydi, hiç unutamayacağım tarihlerden biridir. *HMS Ajax* adında filoya ait römorkörlerden birinde nöbetçi subayından gelen bir telefonla, İsveç karasularında gezen yabancı bir denizaltı keşfedildiğini öğrendik. Ben de o sırada deniz üssündeki harita odalarından birinde, Doğu Alman sahil şeridini daha ayrıntılı gösteren bir harita arıyordum ki, bir asker telaşla odaya daldı. Asker bana tam olarak neler olduğunu anlatamamıştı; ben de kumanda merkezine geri dönüp *Ajax*'taki nöbetçi subayıyla görüştüm. Subay bana teleskopuyla denizi tararken üç yüz metre kadar ötede bir denizaltı anteni fark ettiğini söyledi. Subay işini iyi bilen bir askerdi, durumu çabuk kavrayıp denizaltının büyük olasılıkla periskop derinliğinde olduğunu ama römorkörü görünce dalmaya başladıklarını düşünüyordu. Olay meydana geldiği sırada *Ajax,* Huvudskär'ın hemen güney açıklarındaydı; denizaltı ise güneybatıya doğru yol alıyordu ki, bu onun İsveç karasuları sınırına paralel durumda bulunduğunu, ama kesinlikle hattın İsveç tarafında olduğunu gösteriyordu. O mıntıkada İsveç denizaltılarının yüzüp yüzmediğini öğrenmem fazla uzun sürmedi: Hiç yoktu. Tekrar *Ajax*'la telsiz bağlantısı istedim. Nöbetçi subayından denizaltının gördüğü kaptan köşkünü veya periskopu tarif etmesini söyledim. Anlattıklarından geminin NATO'nun Whiskey adını verdiği denizaltı sınıfından olduğunu hemen çıkardım. O zamanlar bu sınıf denizaltıları sadece Ruslar ile Polonyalılar kullanıyordu. Tabii bunu anlayınca o anda kalbimin nasıl hızla çarpmaya başladığını tahmin edersiniz. Ama aklımda iki soru daha vardı."

Von Enke durdu, sanki o iki sorunun ne olduğunu Wallander'den sormasını bekler gibiydi. Kapının diğer tarafından kahkaha sesleri geldi ama sonra onlar da kesildi.

"Herhalde denizaltının İsveç karasularına yanlışlıkla girdiğini bilmek istemiştiniz," diye yorum yaptı Wallander. "Tıpkı Karlskrona açıklarında karaya oturduğu iddia edilen öteki Rus denizaltısı gibi?"

"O soruyu çoktan cevaplamıştım. Navigasyonu bir denizaltıdan daha mükemmel başka bir gemi yoktur. Bu konu su götürmez bir gerçek. *Ajax*'ın karşılaştığı denizaltı, bulunduğu yere bilerek gelmiş bir denizaltıydı. Asıl soru, niyetinin ne olduğuydu. Görülmeyi beklemediği belliydi, ama ne için keşif yapıyordu, neden su yüzüne çıkıyordu? Mürettebat dikkatsizliğinin bir işareti olabilirdi. Ama tabii başka bir olasılık daha vardı."

"O da aslında keşfedilmeyi arzu etmesi mi?"

Von Enke başıyla onayladı ve tütmemekte ısrar eden piposunu yeniden yakmaya çalıştı.

"Bu durumda," dedi. "Bir römorkör ile karşılaşmak en güzeli olurdu. Çünkü bu türden bir geminin sizi vurmak için ne bir katapultu olurdu, ne de böyle bir yüzleşme için eğitilmiş mürettebatı. Deniz üssünde o sırada kumandan ben olduğum için, üst düzey komutanla bağlantıya ben geçtim; denizaltıyı takip etmek için oraya derhal gerekli donanıma sahip bir helikopter göndermemiz konusunda o da bana katıldı. Denizaltı olduğuna karar verdiğimiz hareket halindeki bir objeyle deniz radar bağlantısı sağlandı. Hayatımda ilk kez, tatbikat dışı bir durum için ateş açma emri verdim. Helikopter denizaltıyı uyarmak için bir su bombası ateşledi. Ardından denizaltı ortadan kayboldu ve biz de bağlantıyı kaybettik."

"Nasıl birdenbire ortadan kaybolabilir?"

"Denizaltıların kendilerini görünmez yapmak için çeşitli yolları vardır. Saklanmak için denizaltı hendeklerine inebilir, deniz dibindeki dik yamaçlara yapışık durarak kendilerini yankı iskan-

dili ile izlemek isteyenleri atlatabilirler. Bölgeye birkaç helikopter gönderdik ama izlerini bir daha bulamadık."

"Peki, yara almış olamazlar mıydı?"

"Bu işler o şekilde yürümez. Uluslararası kanunlara göre gönderilen ilk su bombası uyarı niteliğinde olmalıdır. Ancak bundan sonra denizaltıyı kimliğini açıklaması için su yüzüne çıkmaya mecbur edebilirsiniz."

"Sonrasında ne oldu?"

"Bir şey olmadı. Soruşturma yapıldı; benim doğru hareket ettiğime karar verdiler. Bu olay belki de iki yıl sonra olacakların bir uvertürü niteliğindeydi, yani İsveç karasularında, özellikle de Stockholm çevresi adalar denizinde yabancı denizaltıların cirit atmaya başlamasını kastediyorum. Sanırım bundan çıkarılacak en önemli sonuç, Rusların bizim seyrüsefer deniz kanallarımıza ilgisinin son derece arttığı gerçeğini kesin olarak ortaya çıkarmış olmamızdı. Bütün bunlar hiç kimsenin aklına Berlin Duvarı'nın yıkılacağını veya Sovyetler Birliği'nin çökeceğini getirmediği bir dönemde oldu. İnsan bu ayrıntıyı kolaylıkla atlayabiliyor. Soğuk Savaş daha bitmemişti. Bu hadiseden sonra, İsveç Deniz Kuvvetleri'ne ayrılan fonda büyük bir artış oldu. Ama hepsi bu kadardı."

Von Enke kahvesinin geri kalanını içti. Ev sahibi yeniden konuşmaya başladığında Wallander ayağa kalkmak üzereydi.

"Daha bitmedi. İki yıl sonra, yeniden yola çıktık. O sıralar ben İsveç Deniz Kurmay Başkanlığı'nın en üst kademesine atanmıştım. Üssümüz Berga'daydı ve yirmi dört saat boyunca göreve hazır bir muharebe grubu vardı. 1 Ekim günü akla hayale gelmeyecek türden bir alarm çağrısı aldık. Hårsfjärden Kanalı'nda, Muskö'deki üssümüze çok yakın noktada, bir veya daha fazla denizaltı gezindiğine dair bazı işaretler vardı. Dolayısıyla bu olay artık sadece İsveç karasularına izinsiz girme durumu değildi;

yasak olan bölgede yabancı denizaltıları vardı. Kopan yaygarayı hatırlarsınız herhalde?"

"Gazeteler bu haberle doluydu, gazeteciler de bu sebepten kaygan kayalıklara tırmanıyorlardı."

"Bilmem ki insan bunu neyle kıyaslayabilir? Kraliyet sarayının bahçesine inen yabancı bir helikopter mesela. En gizli bildiğimiz askeri karargâhlarımıza yakın gezinen yabancı denizaltıların varlığı, işte insana böyle hissettiriyordu."

"Bu, benim Ystad'da göreve başlama haberini aldığım zamanlar."

Birden kapı açıldı. Von Enke irkilmişti. Wallander onun, sağ eliyle ceketinin göğüs cebine davrandığını fark etti ama sonra elini yeniden dizine koydu. Kapı, banyoyu arayan yarı sarhoş bir kadın tarafından açılmıştı. Kadın gidince yine baş başa kaldılar.

Von Enke kapı kapanınca, "Ekim ayıydı," diye kaldığı yerden devam etti. "Bazen sanki bütün İsveç sahilleri kimliği belirsiz yabancı denizaltıların işgali altındaymış gibi geliyordu insana. Berga civarında toplanan gazeteci kalabalığıyla konuşma işini ben yapmadığıma mutluydum. Koğuştan birkaç odayı bu iş için ayırmıştık. Ben çok yoğundum, o denizaltılardan birini bulabilmek için uğraşıyordum. Bir tanesini su yüzüne çıkarmayı başaramazsak bütün inanılırlığımızı yitirecektik. Sonra nihayet, Hårsfjärden Kanalı'nda denizaltılardan birini kıstırdığımız o akşam geldi. Hiç şüphe yoktu; komutanlıktakiler bunun o olduğuna emindi. Ateş açma emrini verme yetkisi bendeydi. O zor saatler içinde Yüksek Kumandanlık ve yeni savunma bakanıyla birkaç kez görüştüm. Bakanın ismi eğer hatırlarsan Andersson'du, Borlänge'den biriydi."

"Kızıl Börje diye anıldığı kalmış aklımda."

"Doğru. Ama işinin ehli biriydi ve denizaltıların kesinlikle çok tehlikeli olduklarını düşünüyordu. Kendi memleketine,

Dalarna'ya döndü ve yerine savunma bakanı olarak Anders Thunborg geldi. Palme'nin gözbebeği olanlardan biri. Meslektaşlarımdan çoğu ona güvenmezdi ama benim onunla ilişkim iyiydi. Karışmazdı; soru sorardı, eğer yanıtını alırsa tatmin olurdu. Ama beni bir kere telefonla aradığında, odada Palme de yanı başındaymış gibi bir izlenime kapılmıştım. Bunun doğru olup olmadığını bilmiyorum, fakat ciddi biçimde hissetmiştim."

"Her neyse, sonra ne oldu?"

Von Enke'nin yüzü seğirdi, sanki Wallander'in sözlerini bu şekilde kesmesinden alınmış gibiydi. Konuşmaya devam ettiğinde ise alınganlığından eser kalmamıştı.

"Denizaltını iznimiz olmadan kıpırdayamayacak halde sıkıştırmıştık. Yüksek kumandanla görüşüp, su bombası yollayıp denizaltıyı su yüzüne çıkmaya zorlamak üzere olduğumuzu söyledim. Operasyona hazırlanmak için bir saate ihtiyacımız vardı; sonra İsveç karasularını işgal eden bu denizaltının kimliğini dünyaya ilan edebilecektik. Yarım saat geçti. Zaman inanılmaz derecede yavaş ilerliyordu. Ben devamlı olarak helikopterlerle ve denizaltıyı çeviren gemilerle bağlantı halindeydim. Kırk beş dakika geçmişti. Sonra olanlar oldu."

Von Enke birden durdu, ayağa kalktı ve odadan çıktı. Wallander adamın hastalandığını sanmıştı ama birkaç dakika sonra kumandan geri döndü, elinde iki konyak kadehi vardı.

"Soğuk bir kış akşamı," dedi. "Bizi ısıtacak bir şeyler gerek. Kimse yokluğumuzu fark etmiş gibi görünmüyor, dolayısıyla bu sığınakta sohbetimize devam edebiliriz."

Wallander hikâyenin devamını bekledi. Denizaltılarla ilgili eski hikâyeleri dinlemek o kadar ilginç değildi belki ama von Enke'nin davetlilerinden tanımadığı insanlarla konuşmak zorunda olmaya tercih ederdi.

"İşte tam o sırada oldu," diye tekrarladı von Enke. "Saldırıya geçmeye dört dakika kala telefon çaldı: İsveç Savunma

Komutanlığı'nın özel hattıydı. Bildiğim kadarıyla dışardan dinlenme olasılığına karşı en güvenli hatlardan biriydi ve ayrıca bir de otomatik devreye giren ses bozucu sistemi vardı. Bin yıl düşünsem aklıma gelmeyecek bir emir aldım. Ne olduğunu tahmin edebiliyor musunuz?"

Wallander başını iki yana sallarken, brendiyi ısıtmak için elleriyle kadehi tamamen kavradı.

"Su bombası göndermeme emri aldık! Tabii ben bu emirle afallamıştım, onlardan bir açıklama istedim; ama açıklama gelmedi. En azından hemen gelmedi. Sadece hiçbir koşulda uyarı için su bombası göndermeme yolunda açık seçik bir emir. Uymaktan başka çarem yoktu elbette. Helikopterlere karar bildirildiğinde ateşlemeye sadece iki dakika kalmıştı. Bizler Berga'da neler olduğunu anlayamıyorduk. Tam on dakika sonra ikinci emir geldi. Bunun ilkinden daha inanılmaz olduğunu söylesem yanlış olmaz. Üstlerimiz akıllarını kaçırmış gibiydi: Bize geri çekilmemiz emredildi."

Wallander giderek meraklanmaya başlamıştı.

"Yani sizden denizaltının gitmesine izin vermenizi mi istediler?"

"Kimse böyle bir şey söylemedi elbette. En azından bu kadar sözcük kullanılmadı. Bizden Hårsfjärden Kanalı'nın başka bir bölgesine bakmamızı istediler, en uç noktasına, Danzig Boğazı'nın güneyine. Helikopterlerden biri başka bir denizaltı tespit etmişti. Diğer denizaltı, etrafını çevirdiğimiz ve yüzeye çıkması için zorlamaya ramak kalan bu denizaltıdan neden daha önemliydi, ben ve ekipteki arkadaşlarım anlayamıyorduk. Yüksek kumandan ile bire bir görüşme talep ettim ama meşguldü ve rahatsız edilemeyeceğini söylediler, ki bu çok garipti, çünkü kısa bir süre önce bu operasyonun gerçekleştirilmesini emreden oydu. Savunma bakanı veya sekreteri ile görüşmeye bile çalıştım ama herkes orta-

dan kaybolmuştu sanki, ya telefonlara çıkmıyorlardı veya bir şey söylememe emri almışlardı. Yüksek kumandanın veya savunma bakanının bir şey söylememe emri alması ne demek? Kim verirdi bu emri? Hükümet yapabilirdi elbette, ya da başbakan. Birkaç saat boyunca mide krampları çektim. Aldığım emirleri anlayamıyordum. Operasyonu terk etmek tecrübelerime ve içgüdülerime ters düşüyordu. Neredeyse emirlere karşı çıkmak üzereydim. Bu benim askeri kariyerimin sonu demek olacaktı tabii; ama bütün bu gelişmelere rağmen hâlâ mantıklıydım. Böylece, bütün helikopterlerimizi ve iki su üstü gemisini Danzig Boğazı'na götürdük. Denizaltının saklandığı yerin üstünde turlaması için hiç değilse bir helikopteri orada bırakmak için izin istedim ama izin vermediler. O bölgeden ayrılmalıydık ve bunu derhal yapmalıydık. Biz de yaptık. Sonuç da beklendiği gibi oldu."

"Ki, bu da?"

"Danzig Boğazı yakınlarında bir denizaltı falan bulamadık açıkçası. Gecenin geri kalanında araştırmaya devam ettik. Sırf bu yüzden o helikopterlerin bilmem kaç bin litre yakıt harcadığını hâlâ merak ederim."

"Daha önce ablukaya aldığınız denizaltıya ne oldu?"

"Kayboldu. Hiç iz bırakmadan."

Wallander dinlediklerini düşündü biraz. Bir zamanlar, çok uzun zaman önce, askerlik hizmetini Skövde'de bir tankçı alayında yapmıştı. Hayatının o bölümüyle ilgili pek güzel anıları yoktu. Askere çağrıldığında deniz kuvvetlerine girmeyi denemiş ama Västergötland'a gönderilmişti. Orada disiplini kabullenme konusunda hiçbir zaman sorun yaşamamıştı ama verilen emirlerin çoğunu da anladığı söylenemezdi. Ortama genelde kaosun hâkim olduğu gibi bir izlenime kapılmıştı, hem de, düşmanla karşı karşıya ölüm kalım mücadelesi içinde olduklarını düşünmeleri gereken bir durumda.

Von Enke kadehindeki konyağı bitirdi.

"Ben olanlar hakkında sorular sormaya başlamıştım. Sormamalıydım. Kısa bir süre sonra pek de sevilen bir şey yapmadığımı anladım. Kendime en yakın gördüğüm meslektaşlarım bile merakımı hoş karşılamıyorlardı. Benimse bütün bilmek istediğim bu karşı emirlerin neden verildiğini öğrenmekti. Bana göre bir denizaltıyı su yüzüne çıkmaya ve kimliğini bildirmeye zorlamaya daha önce hiç olmadığı kadar yakındık, ya da yakınlaşmıştık demeli. İki dakika kalmıştı, çok değil. Başlarda, bu konuya kafası bozulan tek kumandan ben değildim. Arosenius adında bir başka kumandan ile İsveç Savunma Kumandanlığı'ndan bir uzman da o günkü üst düzey ekibin parçasıydılar. Fakat birkaç hafta geçtikten sonra ikisi de bana mesafe koymaya başladı. Benim ortalığı bulandırma eylemimle ilgileri varmış gibi görünmek ve sorduğum sorulara bulaşmak istemiyorlardı. Sonunda ben de işin peşini bıraktım."

Von Enke elindeki kadehi masaya bırakıp öne, Wallander'e doğru eğildi.

"Ama olanları unutmadım tabii. Hâlâ neler olduğunu anlamaya çalışıyorum. Sadece denizaltının elimizden kayıp gitmesine izin verdiğimiz o gün de değil; o yıllarda olup biten her şeyi yeniden gözden geçiriyorum; ve sanırım artık sonunda, o sıralarda gerçekte neler olup bittiğine dair bir şeyler anlamaya başladım."

"Denizaltıyı neden su yüzüne çıkarmanıza izin vermediklerini mi?"

Von Enke ağır ağır başını sallayarak onayladı, piposunu yeniden yaktı ama bir şey söylemedi. Wallander dinlediği olayın sonuçsuz kalmaya mahkûm bir hikâye olup olmadığını merak etti.

"İyice meraklandım. Açıklaması neymiş?"

Von Enke boş ver gibilerinden bir el hareketi yaptı.

"Bu konuda bir şeyler söylemek için henüz çok erken. Daha yolun sonuna gelmedim. O yüzden daha fazla bir şey söyleyemem. Aslında artık gidip diğer misafirlere katılsak iyi olur."

Birlikte ayağa kalktılar ve odadan çıktılar. Wallander kış bahçesine geri döndü; dönerken bulundukları odaya yanlışlıkla giren kadına rastladı; o içeri girerken, von Enke'nin sağ elini kaldırdığını şimdi hatırlıyordu: Elini önce kararlı bir hareketle kaldırmış, ama sonra durup, tekrar dizinin üstüne koymuştu.

Her ne kadar akıl almaz gelse de, Wallander buna tek bir açıklama düşünüyordu: Von Enke üstünde silah taşıyordu. Pencereden dışarı bakıp ıssız bahçeyi süzerken, bunun gerçekten mümkün olup olamayacağını düşündü. Emekli bir deniz subayı yetmiş beşinci doğum günü partisinde silah taşıyor?

Wallander'in inanası gelmiyordu. Düşünceyi aklından savuşturdu. Kendi kendine kuruyordu yine. Gördüğü şaşırtıcı bir olay aklına başka şeyleri getirmiş olmalıydı. Önce von Enke'nin bir şeyden korktuğu fikri, sonra da silah taşıdığı düşüncesi. Sezgilerini mi yitiriyordu yoksa, tıpkı giderek daha unutkan olmaya başlaması gibi?

Linda kış bahçesine yanına geldi.

"Gittiğini sanmıştım."

"Henüz gitmedim. Ama az sonra gideceğim."

"Eminim Håkan da, Louise de gelmene çok sevinmişlerdir."

"Bana denizaltılardan bahsetti."

Linda ilgiyle tek kaşını kaldırdı.

"Öyle mi? Bu beni şaşırttı."

"Niçin?"

"Bana da anlatması için kaç kere uğraşmıştım ama hep reddediyor, anlatmak istemediğini söylüyor. Bu konu canını sıkıyor gibi."

Hans seslenince Linda gitti. Wallander kızının söylediklerini düşündü. Håkan von Enke hikâyeyi anlatmak için niye kendisini seçmişti?

Sonradan Wallander Skåne'ye geri dönüp, o akşamı şöyle bir düşündüğünde, kendisini meraklandıran bir şey daha olduğunu fark etti. Aslında von Enke'nin anlattıklarında açık olmayan, belirsiz, Wallander'in anlaması zor olan pek çok şey vardı. Ama Wallander, hikâyenin sunuluş şeklinde de anlayamadığı bir şeyler olduğunu düşünüyordu. Von Enke bütün bunları kendisine, gelininin babasının partiye geleceğini bildiği o kısacık sürede mi anlatmayı planlamıştı? Yoksa her şey çok daha kısa bir zamanda, çitin diğer tarafında sokak lambası direğinin altında bekleyen adam yüzünden mi gelişmişti? Ve kimdi o adam?

5

Üç ay sonra –tam olarak 11 Nisan'da– olan bir şey Wallander'i yeniden ocak ayının o akşamını düşünmeye zorladı. Durup dururken meydana gelen bir olaydı ve hiç kimsenin beklemediği bir şeydi. Håkan von Enke, Stockholm'ün Östermalm bölgesindeki evinden ardında hiç iz bırakmadan kaybolmuştu. Von Enke havanın nasıl olduğuna aldırmadan her sabah uzun yürüyüşlere çıkardı. O gün bütün Stockholm'de inceden inceye çiseleyen bir yağmur vardı. Her zamanki gibi erken kalkmış, saat altıyı biraz geçe sabah kahvaltısına oturmuştu. Saat yedi olunca karısını uyandırmak için yatak odasının kapısını tıklatmış ve dışarıya, günlük yürüyüşüne çıkacağını söylemişti. Genellikle bu yürüyüşler soğuk havalar hariç, iki saat kadar sürerdi; öyle günlerde ise yürüyüşünü bir saatle sınırlandırırdı, eskiden çok sigara içtiği

için ciğerleri hâlâ düzelmemişti. Her zaman aynı güzergâhı kullanırdı. Grevgatan'daki evinden Valhallavägen'e yürür, oradan Lill-Jansskogen koruluğuna saparak, bir sürü karışık orman yolundan geçip sonunda yine Valhallavägen'e çıkar, ardından Sturegatan boyunca güneye ve oradan sola kıvrılıp Karlavägen'e ve yine eve dönerdi. Babasından kalma çeşit çeşit yürüyüş bastonlarını kullanır ama hızlı yürürdü; eve geldiğinde hep ter içinde olur ve hemen sıcak bir banyo yapardı.

O sabah da tıpkı diğerleri gibi başlamıştı, tek bir şey hariç: Håkan von Enke eve bir daha dönmemişti. Louise onun yürüyüş güzergâhını iyi biliyordu, bazen o da kocasına katılırdı ama hızına yetişemediğinden beri onunla gitmeyi bırakmıştı. Eve geri dönmeyince kadın merak etmeye başlamıştı. Von Enke sağlıklıydı, buna şüphe yoktu; ama yine de yaşını başını almış bir adamdı ve başına bir şey gelmiş olabilirdi. Kalp krizi geçirmiş olabilirdi, beyin kanaması belki de? Adamın cep telefonu masada duruyordu. Her zaman yanına alacağı konusunda anlaşmış olmalarına rağmen almadığını görünce Louise onu aramaya çıktı. Ayak izlerini sürerek aradıktan sonra saat bire doğru eve döndü. Ararken onu bir yol kenarında ölü halde bulacağını sanmıştı hep, ama kocasından iz yoktu. Yer yarılıp içine girmişti sanki. Gitmiş olabileceği bir iki arkadaşını telefonla aradı; ama gören olmamıştı. Louise ona bir şey olduğuna artık emindi. Saat ikide Kopenhag'daki ofisinden Hans'ı aradı. Çok endişeli olmasına ve polise Håkan'ın kaybolduğunu bildirmek istemesine rağmen, Hans onu yatıştırdı ve Louise istemeye istemeye birkaç saat daha beklemeye razı oldu.

Bu arada Hans hemen Linda'yı arayıp haber vermiş, böylelikle Wallander de olanları öğrenmişti. Wallander o sırada, bir yandan Jussi'nin patilerini temizlerken bir yandan da uslu uslu oturmayı öğretmeye çalışıyordu; bunu, Sturup'ta, tanıdığı bir kö-

pek eğiticisinden öğrenmişti. Telefon çaldığı sırada, Jussi'nin yeni hiçbir şey öğrenmeye niyeti olmadığını görüp neredeyse pes etmek üzereydi. Linda kendisine Louise'in çok endişeli olduğunu söylemiş, ne tavsiye edebileceğini soruyordu.

"Sen de polissin," dedi Wallander. "Ne yapılacağını biliyorsun. Bekleyip göreceğiz. Kaybolanlar çoğunlukla bir süre sonra geri gelirler."

"Öyle ama, uzun yıllardan beri ilk defa böyle sıra dışı davranıyormuş. Louise'in neden meraklandığını anlayabiliyorum. Histerik bir kadın değildir."

"Bu geceye kadar bekleyin," dedi Wallander. "Geri gelecektir, göreceksin."

Wallander, Håkan von Enke'nin bir süre sonra meydana çıkacağına ve yokluğunun da çok geçerli bir açıklaması olacağına emindi. Kendisi endişeli olmaktan çok merak ediyordu, acaba kayboluşunun ne gibi bir açıklaması vardı? Fakat von Enke geri dönmemişti, ne o akşam, ne de ertesi akşam. 11 Nisan gecesi geç saatlerde Louise kocasının kaybolduğunu ihbar etti. Sonrasında bir polis aracı içinde Lill-Jansskogen koruluğunun daracık labirent gibi yollarında gezdirdiler onu, ama von Enke'yi yine de bulamadılar. Ertesi gün Kopenhag'dan oğlu Hans da geldi. Durumun ciddi olduğunu Wallander o zaman fark etti.

Bu arada, iç soruşturma uzamış da uzamış ve hâlâ işbaşı yapmamıştı. Daha da kötüsü, şubat başında evinin önünde buz tutan yolda kötü biçimde düşmüş ve sol bileğini kırmıştı. Jussi'nin tasma kayışına basıp düşmüştü, çünkü hayvan hâlâ çekiştirip sürüklemekten vazgeçmeyi veya yolun kenarından yürümeyi öğrenememişti. Bileğini alçıya almışlar ve Wallander hastalık iznine çıkmıştı. Kendisine, Jussi'ye ve hatta Linda'ya karşı sık sık parladığı, öfke krizleri yaşadığı bir dönem olmuştu. Sonunda Linda çok

gerekmedikçe onu aramayı kesmişti. Babasının büyükbabasına benzediğini düşünüyordu: Ters, huysuz ve sabırsız. İstemeyerek de olsa Wallander içinden kızının haklı olduğunu kabul ediyordu ama babasına benzemeyi istemiyordu; her şeyle başa çıkabilirdi ama bununla değil. Hem yağlıboyalarında, hem giderek kendisine yabancılaşan dünya hakkındaki görüşlerinde hep aynı şeyleri yapan, aksi bir ihtiyar olmak istemiyordu. Wallander'in evde kalıp, kafese tıkılı bir ayı gibi volta attığı bir dönemdi. Altmış yaşında olduğunu, böylece acı bir gerçek olarak hayatının yaşlılık dönemine girdiğini görmezden gelemiyordu. Belki on veya yirmi yıl daha yaşardı ama günbegün daha da yaşlanmaktan başka bir şey tatmayacaktı. Gençlik uzak bir hatıraydı ve orta yaşı da artık ardında bırakmıştı. Kuliste duruyor, her şeyin açıklığa kavuşacağı, kötüler cezasını bulurken iyilerin kazanacağı üçüncü ve son sahneyi oynamak için sırasının gelmesini bekliyordu. En trajik rolü oynamak zorunda kalmamak için elinden geldiğince çaba gösteriyordu. Sahneyi kahkahalar içinde gülerek terk etmeyi tercih ederdi.

Kendisini asıl endişelendiren unutkanlığıydı. Arabayla Simrishamn veya Ystad'a alışverişe giderken bir liste yapardı ama dükkâna girince bu kez de listeyi unuttuğunu fark ediyordu. Acaba gerçekten bir liste yapmış mıydı? Hatırlayamıyordu. Bir gün, unutkanlığı ile ilgili bu endişesi ayyuka çıkınca Malmö'de kendini "yaşlılık problemleri' uzmanı olarak lanse eden bir doktordan randevu aldı. Margareta Bengtsson adındaki doktor hanım onu Malmö merkezindeki eski bir yapıda kabul etti. Wallander önyargılı davranıp kadının, yaşlılığın ıstıraplarından anlayamayacak kadar genç olduğunu düşünmüştü. Bırakıp gitmek istemiş ama sonra kendini tutup, deri koltuğa oturarak, giderek ciddileşmeye başlayan kötü hafızasından bahsetmeye başlamıştı.

Görüşmelerinin sonuna doğru, "Alzheimer hastalığı mı var bende?" diye sordu Wallander.

Margareta Bengtsson gülümsemişti; küçümseyici değil, dürüst ve dostça bir tebessümdü.

"Hayır," dedi. "Sanmıyorum; ama tabii bir sonraki dönemecin ardında bizi neler bekliyor bilemeyiz."

Ayaz soğuğunda arabasına geri dönerken, bir sonraki dönemeç, diye düşündü Wallander. Aracın yanına geldiğinde sileceklerin altına bir park cezası sıkıştırılmış olduğunu gördü. Ne kadar ceza yediğine bile bakmadan onu arabanın içine fırlattı ve eve doğru yola koyuldu.

Kapının önünde tanımadığı bir araba duruyordu. Wallander arabasından inerken Martinsson'un köpek kulübesinin yanında durmuş, parmaklıkların arasından Jussi'yi okşadığını gördü.

"Ben de neredeyse gidiyordum," dedi Martinsson. "Sana kapıya not bıraktım."

"Mesaj iletmek için mi gönderdiler seni?"

"Kesinlikle hayır; nasıl olduğuna bakmak için gelmeyi ben istedim."

Birlikte eve girdiler. Martinsson yıllar içinde iyice genişlemiş olan Wallander'in kütüphanesini süzdü. Sonra mutfaktaki masaya geçip kahve içtiler. Wallander Malmö'ye gidişinden ve doktor ziyaretinden ona bahsetmedi. Martinsson alçıdaki bileğini sorar gibi başıyla işaret etti.

Wallander, "Haftaya alçıyı çıkaracaklar," dedi. "Dedikodulardan ne haber?"

"Elinle ilgili mi?"

"Benimle ilgili. Restorandaki silah meselesi."

"Lennart Mattson inanılmaz derecede ketum biri. Neler olup bittiğini hiç bilmiyorum. Ama sana destek olacağımızı bil."

"Bu doğru değil. Senin destek olacağına şüphem yok ama sızıntının bir kaynağı olmalı. Polis merkezinde benden hoşlanmayan çok insan var."

Martinsson omuz silkti.

"Hayatın kendisi bu, elden ne gelir? Beni kim seviyor?"

Güneşin altında her şeyden konuştular. Wallander, Ystad'a ilk geldiği zamanlar polis merkezinde bulunan meslektaşları arasından bugün geriye bir tek Martinsson'un kaldığını düşünüp sarsıldı.

Martinsson masada oturduğu yerde oldukça sıkıntılı görünüyordu. Wallander onun hasta olup olmadığını merak etti.

"Hayır, hasta değilim," dedi Martinsson. "Ama her şeyin bittiğini fark ediyorum. Polis memuru olarak kariyerimden bahsediyorum."

"Sen de mi silahını restoranda unuttun?"

"Artık daha fazla dayanamıyorum," diyerek Wallander'i şaşırtan bir davranışla ağlamaya başladı. Orada çaresiz bir çocuk gibi otururken elleriyle kahve bardağını kavramış, yanaklarından aşağı yaşlar süzülüyordu. Wallander ne yapacağını şaşırmıştı. Son yıllarda Martinsson'daki bu depresyon halini birkaç kez fark etmişti ama hiç kendini böyle koyuverdiğini görmemişti. Sessizce ağlamasının bitmesini beklemeye karar verdi. Telefon çaldığında kalkıp fişini çekti.

Martinsson bir süre sonra kendini toparladı, yüzünü kuruladı.

"Ne yaptım böyle!" dedi. "Kusura bakma."

"Neyin kusuruna bakayım? Bana göre, bir başka erkeğin önünde ağlayan bir erkek büyük cesaret sergilemektedir. Benim sahip olamadığım bir cesaret, ne yazık ki."

Martinsson yönünü kaybettiğini hissettiğinden bahsediyordu. Bir polis memuru olarak yaptığı işin değeriyle ilgili her geçen

gün kendini daha fazla sorgulamaya başlamıştı. Çıkardığı işten değildi tatminsizliği, sıkıntısı İsveç'te bugün polislerin oynadığı rol yüzündendi. Halkın polisten beklentileriyle, polisin verdiği hizmet arasındaki uçurum giderek açılıyor gibiydi. İşkence gibi geçeceğini bildiği bir sonraki günün beklentisiyle her gecesinin uykusuz geçtiği bir noktaya ulaşmıştı.

"Bu yaz bu işi bitiriyorum," dedi. "Malmö'de bağlantı halinde olduğum bir şirket var. Küçük işletmeler ve özel mülkler için güvenlik danışmanları ayarlıyorlar. Bana da bir iş verecekler. Üstelik kazancı şu an aldığımdan daha fazla."

Wallander yıllar önce Martinsson'un yine böyle istifa etmeye karar verdiği bir anı hatırladı. O zamanlar onu dayanması için ikna eden kendisi olmuştu. Nereden bakılsa on beş yıl olmuştu herhalde. Bu kez meslektaşı kararını değiştirecek gibi görünmüyordu. Hem içinde bulunduğu durum polis kuvvetlerindeki kendi geleceğinin de parlak geçeceğini göstermiyordu.

"Sanırım ne demek istediğini biliyorum," dedi ona. "Bence doğru olanı yapıyorsun. Daha henüz gençken yolunu değiştir."

"Birkaç yıl sonra elli olacağım," dedi. "Buna genç mi diyorsun?"

"Ben altmışım," dedi Wallander. "Benim yaşımda isen, kesinlikle yaşlılığa giden o tekyönlü yola girmişsin demektir."

Martinsson bir süre daha kalıp Malmö'de yapacağı işin niteliğinden söz etti. Wallander adamın her şeye rağmen bütün heyecanını kaybetmediğini ispatlamaya, hâlâ dört gözle beklediği bir şeyler olduğunu göstermeye çalıştığını anladı.

Onu arabasına kadar geçirdi.

"Mattson'dan haber aldın mı?" diye sordu Martinsson dikkatle.

"Dört olasılık var," diye karşılık verdi Wallander. "Örneğin, yapıcı bağlamda bir ikaz, ki bunu bana yapamazlar. Böyle bir şey

bütün polis gücünü maskara eder. Altmış yaşında bir polis, komiserin karşısına yaramaz bir okul çocuğu gibi oturtulmuş, kendisine davranışlarını düzeltmesi söyleniyor."

"Herhalde böyle bir şey yapmayı düşünmezler? Akıllarını kaçırmış olmalılar!"

"Bana resmi bir ihtar verebilirler," diye devam etti Wallander. "Ya da para cezasına çarptırabilirler. Son bir yol da, kıçıma tekmeyi vurabilirler. Benim tahminim para cezası olacağı."

Arabanın yanına gelince tokalaştılar. Martinsson karlı manzara içinde gözden kayboldu. Wallander tekrar eve girdi; takvimini karıştırdı. Üstüne zimmetli silahını restoranda unuttuğu o talihsiz akşamın üstünden üç ay geçmişti.

Alçısı çıkarıldıktan sonra da hastalık izni kullanmaya devam etti. 10 Nisan'da Ystad Hastanesi'nden bir uzman, Wallander'in tarak kemiklerinden birinin gerektiği gibi iyileşmediğini tespit etmişti. Wallander bir an panikle, elini yeniden kıracaklarını sandı, ama doktorlar kendisine uygulanan başka yolların da olduğunu söyleyip rahatlattılar; ama elini kullanmaması gerekiyordu, o yüzden işe geri dönememişti.

Hastaneden ayrıldıktan sonra, Wallander şehir merkezinde kaldı. Amerikan modern drama ustalarından birinin Ystad Tiyatrosu'nda oyunu vardı. Linda soğuk algınlığına yakalanıp kendisi gidemeyince biletini ona vermişti. Linda genç kızlığında bir ara tiyatrocu olmaya heveslenmiş ama bu hevesi çabuk geçmişti. Bugün, sahneye çıkmak için gereken yeteneğe sahip olmadığını yeterince erken fark ettiği için mutluydu.

Daha onuncu dakikada Wallander saatine bakmaya başlamıştı bile. Oyun sıkmıştı. Vasat kapasiteli oyuncular, bir mekânın içinde oradan oraya dolanıp duruyor, farklı farklı yerlerden –bir sandalyeden, masadan, pencere kenarından– repliklerini söylüyorlardı. Oyunun konusu, bir evde yaşanan baskılar, çözümlen-

memiş zıtlaşmalar, yalanlar, engellenmiş hayaller nedeniyle yıkılmak üzere olan bir aileydi ve ilgisini hiç ama hiç çekmiyordu. İlk perde nihayet bitttiğinde Wallander ceketini alıp tiyatrodan ayrıldı. Bu oyunu seyretmeyi çok arzu ettiğinden hayal kırıklığına uğradığı için canı sıkılmıştı. Sorun kendisinde miydi, yoksa oyun gerçekten onun düşündüğü gibi sıkıcı mıydı?

Arabasını tren istasyonuna park etmişti. Rayların üstünden atlayıp sık kullanılan bir patikadan geçerek gar binasının arkasına dolandı; ve aniden sırtının alt tarafında bir darbe hissederek yere düştü. On sekiz, on dokuz yaşlarında iki genç tepesine dikilmişti. Birinin üstünde kapüşonlu bir süveter vardı, diğeri deri ceketliydi. Kapüşonlu, elinde bir bıçak tutuyordu. Wallander deri ceketlisi tarafından yüzüne indirilen yumruğu yemeden önce, diğerinin elindekinin mutfak bıçağı olduğunu fark etti. Üstdudağı yarılıp kanamaya başlamıştı. Bir yumruk daha; bu kez alnına isabet etmişti. Çocuk güçlüydü ve sert vuruyordu, sanki hınç dolu gibiydi. Ardından Wallander'in üstünü başını çekiştirmeye, tıslar gibi cüzdanını, telefonunu sormaya başladı. Wallander kendisini korumak için kolunu kaldırdı. Gözünü bıçaktan hiç ayırmıyordu. Çocukların kendisinden daha fazla korktuğunu, silahı tutan titreyen elden çekinmesine aslında gerek olmadığını sonradan fark etti. Wallander bütün cesaretini toplayıp bıçağı tutan çocuğa bir tekme savurdu. Iskalamıştı ama bu arada çocuğun kolunu yakalayıp kötü biçimde kıvırdı. Bıçak uzağa savruldu. Tam o sırada ensesine sert bir darbe aldı ve yine yere yuvarlandı. Bu kez aldığı darbe öyle güçlüydü ki, düştüğü yerden kalkmayıp sadece dizlerinin üstünde doğrulmayı başarabildi. Islak zeminden yayılan soğukluğun pantolonundan geçtiğini hissediyordu. Bıçaklanması an meselesiydi. Ama bir şey olmadı. Başını kaldırıp baktığında çocukların gitmiş olduğunu gördü. Ensesini ovaladı, yapış yapıştı. Ağır ağır ayağa kalktı, bayılmak üzereydi, rayları çevreleyen

parmaklıklara tutundu. Birkaç kez derin derin nefes aldı ve hızla arabasına yöneldi. Başının arkası kanıyordu ama yarasıyla eve dönünce ilgilenebilirdi. Bir beyin sarsıntısı geçirdiğini gösteren belirtiler yoktu.

Kontağı çalıştırmadan direksiyonun önünde bir müddet öyle oturdu. Biraz önce ne haldeydim, şimdi ne hale geldim, diye düşündü: Bir tiyatroda oturup oyun izliyorum, konsantre olamadığımdan bırakıp çıkıyorum ve kendimi sık sık karşılaştığım bir durumun içinde buluyorum, ama bu kez yere serilen, yaralı ve tehlike içinde olan benim.

Bıçak geliyor aklına. Bir zamanlar, işe ilk başladığı yıllarda Malmö'de genç bir polisken, Pildamm Parkı'nda cinnet getiren zıvanadan çıkmış bir adam tarafından bıçaklanışını hatırlıyor. Eğer bıçak vücuduna iki santim daha yandan saplanmış olsa kalbine gelecekti; ve böylece bunca yılını Ystad'da geçirmiş olmayacak, Linda'nın büyüdüğünü göremeyecek ve hayatı daha doğru dürüst başlamadan sona ermiş olacaktı.

O zamanlar şöyle düşündüğünü hatırlıyordu: *Yaşamanın da bir zamanı var, ölmenin de.*

Arabanın içi soğuktu. Motoru çalıştırıp kaloriferi açtı. Başına gelenleri tekrar tekrar yaşıyordu. Hâlâ şoktaydı ve içinde öfkenin kabardığını hissediyordu.

Biri camına tıklatınca olduğu yerde sıçradı; saldırgan gencin geri döndüğünü sanmıştı. Oysa camdan içeri gözlerini diken, beyaz saçlı, bere giymiş yaşlı bir kadındı. Kapısını azıcık açtı.

"Bunca zamandır motoru çalışır halde bırakmanın yasak olduğunu bilmiyor musunuz?" dedi kadın. "Köpeğimi gezdirmeye dışarı çıktım ama saati kontrol ediyorum ve sizin kaç dakikadır burada motor çalışır vaziyette oturduğunuzu biliyorum."

Wallander karşılık vermedi; başını salladı, arabasını sürüp uzaklaştı. O gece yatakta uyayamadan dönüp durdu. Saate en son

baktığında sabahın beşiydi. Håkan von Enke'nin kayboluşunun ertesi günüydü. Wallander başına gelen saldırıyı ihbar etmedi. Hiç kimseye de bahsetmedi, hatta Linda'ya bile.

Håkan von Enke iki gün sonra hâlâ ortaya çıkmayınca Wallander'in müstakbel damadı telefon edip kendisinden Stockholm'e gelmesini rica etti. Wallander hâlâ hastalık izninde deydi, ricayı kabul etti. Bunu isteyenin aslında Louise olduğunu anlamıştı. Polisin işine karışmak istemediğini baştan açık açık belirtti, bu konuyla Stockholm'deki meslektaşları ilgileniyordu ve bir başka polis gücünün işine burnunu sokan polis memurları sevilmezlerdi.

Wallander Stockholm'e doğru yola çıkmadan önceki akşam, Linda'ya uğradı; havaların hissedilir biçimde daha geç kararmaya başladığı ilkbaharın ilk günlerinde, o güzel akşamlardan biriydi. Her zamanki gibi Hans henüz eve gelmemişti; geç saatlere kadar çalışıyordu. Wallander "finansal spekülasyonlar" diyerek takılmış, bu da gelecekteki damadı ile arasındaki ilk ve tek tartışmaya neden olmuştu. Hans iş arkadaşlarıyla uğraştıkları işin bu kadar basit bir şey olmadığını söyleyip karşı çıkmıştı. Wallander ona ne yaptıklarını sorduğu zaman, aldığı cevaptan edindiği izlenim, döviz ve hisse senetlerindeki spekülatif hareketler, depozit yardımcı mevduatlar ve yüksek riskli yatırım fonları gibi Wallander'in pek gizlemeye gerek duymadan anlamadığını itiraf ettiği konulardı. Linda araya girmiş ve babasının bu işleri fazla bilmediğini ve bu yüzden de günümüzün ekonomik işleyişlerini korkutucu bulduğunu söylemişti. Eskiden olsa Wallander kızının bu açıklamasına bozulabilirdi ama Linda'nın ses tonundaki sıcaklığı fark etmişti. Ona hak verdiğini kollarını iki yana kocaman açarak gösterdi.

Kızıyla partnerinin paylaştıkları eve gelmiş, oturuyordu. Hâlâ bir isim verilmemiş bebekleri Linda'nın ayakları dibinde serili bir örtünün üstündeydi. Wallander Linda'yı bir süre inceledi ve sonra birden kızının bir daha asla kendi kucağına oturmayacağı gerçeğini fark etti. İnsanın kendi çocuğunun bir çocuğu olduğunda bazı şeyler bir daha geri gelmemek üzere geçmişte kalıyordu.

"Håkan'a ne oldu dersin?" diye sordu Wallander. "Hem bir polis memuru hem de Hans'ın partneri olarak senin görüşün nedir?"

Linda hemen cevaplandırdı. Böyle bir soru beklediği belliydi.

"Ciddi bir şeyler olduğuna eminim. Hatta ölmüş olmasından korkuyorum. Håkan pek öyle durup dururken ortadan kaybolacak tiplerden değil. Bir not bırakmadan da asla intihar etmezdi. Tabii, intihar falan da asla etmezdi, ama bu başka bir konu. Yanlış bir şey yapmış olsa, cezasını çekmeden kaçmazdı. Ben onun kendi inisiyatifiyle ortadan kaybolduğuna hiç inanmıyorum."

"Açıklasana."

"Gerek var mı? Ne demek istediğimi pekâlâ biliyorsun."

"Evet ama bir de senin ağzından duymak istiyorum."

Wallander kızının yine verdiği cevabı öncesinde düşünmüş olduğunu fark etti. Linda, sadece bir yakını hakkında konuşan biri değil, aynı zamanda olaya karşı kendi bakış açısına sahip cin gibi bir polisti.

"Kurbanın kendi istemi dışında gelişen durumlardan bahsettiğin zaman iki olasılık vardır: Biri, kaza. İncelip kırılan buzlu suya düşmek veya bir arabanın altında kalmak gibi. Diğeri de, planlanmış bir şiddete maruz kalmasıdır, kaçırılma veya öldürülme gibi. Kaza olasılığı artık pek mümkün görünmüyor. Hastanelerde onunla ilgili bir kayıt yok, o yüzden bu ihtimalin üstünü çizebiliriz. Dolayısıyla geriye sadece diğer olasılık kalıyor."

Wallander elini kaldırıp onun sözünü kesti.

"Hadi bir tahmin yürütelim," dedi. "Sen de ben de biliyoruz ki, böyle şeyler tahmin edilenden çok daha sıkça meydana gelmekte. Hele de yaşını başını almaya başlayan erkekler söz konusu olduğunda."

"Yani bir kadınla kaçmış olabileceğini mi söylemeye çalışıyorsun?"

"Bunun gibi bir şey, evet."

Linda kesin bir tavırla başını iki yana salladı.

"Hans'la bu konuyu konuştuk. Bana gardıropta saklanan birinin kesinlikle bulunmadığını söyledi. Håkan evlilikleri boyunca Louise'e hep sadık olmuş."

Wallander kızının sözünü yine kesti.

"Peki ya Louise? O da sadık mıymış?"

Linda'nın aklına bunun gelmediğini görebiliyordu Wallander.

Bir sorgulama sırasında düşünülmesi gereken bütün olasılıkları henüz bilmiyordu.

"Bunun söz konusu olduğunu sanmıyorum. Öyle bir tip değil."

"İyi bir cevap değil. Asla 'öyle bir tip değil' diye düşünmemelisin. Bu senin durumu hafife almana neden olabilir."

"O zaman şöyle diyeyim: Bir ilişkisi olduğunu sanmıyorum; ama tabii emin olamayacağım da aşikâr. Ona sorsana!"

"Böyle bir şey yapmaya hiç niyetim yok! Şu anki şartlar altında böyle bir şey yapmak büyük kabalık olur."

Wallander aklına gelen diğer soruyu sormadan önce tereddüt etti.

"Hans ile bu olayı son birkaç gündür konuşuyor olsanız gerek. Sürekli bilgisayarına yapışıp kalıyor olamaz. O bu işe ne diyor? Håkan'ın kaybolmasına şaşırdı mı?"

"Neden şaşırmasın ki?"

"Bilemiyorum. Ama ben Stockholm'deyken bana sanki Håkan'ın bir sıkıntısı var gibi gelmişti."

"Neden söylemedin öyleyse?"

"Çünkü bu düşünceyi aklımdan savuşturmaya çalıştım. Kuruntudur, dedim kendi kendime."

"İçgüdülerin seni genellikle yanıltmaz ama."

"Sağ ol. Her geçen gün bu söylediğine olan inancım azalıyor, birçok başka şeye olan inancımın azalması gibi."

Linda karşılık vermedi. Wallander kızının yüzünü inceledi. Hamileliği sırasında biraz kilo almış, yanakları dolgunlaşmıştı. Gözlerinden yorgun olduğu anlaşılıyordu. Düşünceleri Mona'ya kaydı. Linda gece uyanıp ağladığı zamanlar kendisinin kalkıp yardım etmemesine nasıl kızardı! Linda acaba neler hissediyor, diye merak etti. İnsan çocuk sahibi olunca sanki bütün duyguları sonuna kadar geriliyor, bir ikisi koptu kopacak hale geliyordu.

"İçimden bir ses bana haklı olduğunu söylüyor," dedi Linda sonunda. "Şimdi düşününce bazı olaylar hatırlıyorum, Håkan'ın endişeli olduğu zamanlar, ama çok fark edilir şeyler değildi. Sürekli geriye bakardı."

"Mecazi anlamda mı söylüyorsun, gerçek manada mı?"

"Gerçek anlamda. Arkasına bakardı sürekli. Bunu daha önce düşünmemiştim."

"Başka şeyler de hatırlayabiliyor musun?"

"Kapıların kilitli olmasına çok dikkat ederdi. Ayrıca bazı ışıkların sürekli olarak yanık kalmasını isterdi."

"Neden?"

"Bilmiyorum. Fakat çalışma masasındaki gece lambası her zaman açık olmalıydı, örneğin; bir de kapı önündeki antrenin ışığı."

Emekli bir deniz subayı, diye düşündü Wallander, belli başlı deniz fenerlerinin yanık olmasını sağlayarak güzergâh kanallarının aydınlatılmasını istiyor.

Tam o sırada bebek uyandı. Wallander kız torunu ağlamayı kesene dek onu kollarında salladı.

Stockholm'e doğru trende giderken, yanık bırakılan ışıkları düşündü. Bu araştırması gereken bir konuydu. Belki basit bir açıklaması vardı. Aynı şey Håkan von Enke'nin kayboluşu için de geçerli olabilirdi. Şu ana dek bunu nasıl bulacağını bilemiyordu. Ama ne olursa olsun bunun, mantıklı ve neticesi kötü olmayan bir açıklaması olmasını ümit etti.

6

1970 sonlarında Mona ile beraber Stockholm'e bir yolculuk yapmışlardı. Söder bölgesinde Maritime Oteli'nde kaldıklarını hatırlıyordu; oteli aramış ve birlikte iki geceliğine bir oda tutmuşlardı. Wallander trenden inince otele kadar yeraltı metrosuyla mı, yoksa taksiyle mi gitsin karar veremedi. Sonunda ağır çantası omzunda asılı, yürümeye başladı. Hava hâlâ soğuktu ama güneş vardı ve ufukta hiç yağmur bulutu yoktu.

Eski şehir merkezinden yürüyerek geçerken Mona ile yaptıkları bu yolculuğu düşündü. Fikir karısından çıkmıştı. Mona başkente hiç gitmediğini fark etmiş ve böylesi bir ayıbı telafi etmek için en ideal zaman olduğunu düşünmüştü. Orada dört gün kalmışlardı. O yıllar Mona'nın okula yeniden dönüş yaptığı sıralardı, dolayısıyla ne bir geliri vardı ne de ücretli izni. Linda'ya birkaç gün bakmaları için onun bir sınıf arkadaşını ayarlamışlardı; kızı o sonbaharda üçüncü sınıfa geçecekti. Yanlış hatırlamıyorsa, ağustos başıydı. Sıcak günlerdi; baskı dolu sıcağı takiben bir ara gök

gürültülü bir fırtına kopmuş, bu hava değişimi de onları dışarı çıkıp parkta yürüyüş yapmaya, ağaç gölgelerinin verdiği serinliğin tadını çıkarmaya teşvik etmişti. Wallander Slussen'e yaklaşırken, üstünden neredeyse otuz yıl geçmiş, diye düşündü ve otele doğru yokuşu tırmanmaya başladı. Otuz yıl. Koca bir jenerasyon; ve işte yine buradayım. Ama bu kez tek başıma.

Lobiye girince içeriyi tanıyamadı. Gerçekten de bu otelde mi kalmışlardı? İçine dolan ani huzursuzluk hissinden silkinip kurtuldu, geçmişi düşünmeyi bıraktı ve asansöre binip ikinci kattaki odasına çıktı. Yatağın üst örtüsünü açıp uzandı. Yorucu bir seyahat olmuştu: Çevresi çığlık çığlığa bağrışan bir sürü çocukla dolu bir yolculuk yapmıştı ve daha da kötüsü, sonradan Alvesta'da bir grup sarhoş genç de binmişti trene. Gözlerini kapayıp uyumaya çalıştı. İrkilerek uyandığında saati kontrol edince topu topu on dakika uyumuş olduğunu gördü. Ayağa kalkıp pencereye gitti. Håkan von Enke'ye ne olmuştu? Bu yapbozun bütün parçalarını bir araya getirmeye çalışsa, yani Linda'dan duyduklarıyla, kendi tecrübesi sayesinde bildiklerini birleştirse ne sonuç elde ederdi? Çözümün başı bile yoktu daha elinde.

O akşam Louise'lerin evine saat yedide gidecekti. Tekrar yürümeye karar verdi. Kraliyet Sarayı'nın önünden geçerken durdu. Buraya Mona ile gelmişlerdi, buna emindi. Köprünün üstünde şu anda durduğu yerde durmuşlar ve ikisi de ayaklarına karasular indiğini kabul etmişti. Bu anı hafızasında o kadar tazeydi ki, konuşmaları bile hâlâ kulaklarında çınlıyordu. Bazen evliliklerinin nasıl çöktüğünü düşünüp hüzünlendiği oluyordu. Şu an onlardan biriydi. Aşağıda döne döne akan suya baktı ve çok özlediğini fark ettiği geçmiş günleri giderek daha fazla hatırlamaya başladığı bir döneme girdiğini düşündü.

Louise von Enke, seramik çaydanlıkta çay hazırlamıştı. Gözle görünür biçimde uykusuz olduğu belliydi ama buna rağmen

hayranlık duyulacak kadar kontrollüydü. Salonun duvarları von Enke ailesine ait portrelerle, donuk renkli, çeşitli savaş manzaraları olan yağlıboya tablolarıyla süslüydü. Kadın resimlere baktığını fark etti.

"Håkan ailedeki ilk denizciydi. Babası, büyükbabası, büyük büyükbabası hep karacıydılar. Amcalarından biri Kral Oskar'ın nazırıydı, I. Oskar mı, II. Oskar mıydı, hatırlamıyorum. Orada, köşede duran kılıç, verdiği hizmet karşılığı XIV. Karl tarafından yine bir başka akrabasına armağan edilmiş. Håkan, adamın işinin krala uygun genç hanımlar bulmak olduğunu söylerdi hep."

Louise susmuştu. Wallander yanmakta olan şöminenin üstünde duran saatin tik taklarıyla, dışardaki trafiğin uzaktan uzağa duyulan uğultusunu dinliyordu.

"Ne olduğunu düşünüyorsunuz?"

"Bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum."

"Kaybolduğu gün, garibinize giden bir şey olmuş muydu? Her zamankinden farklı bir davranışı var mıydı?"

"Hayır. Her şey her zamanki gibiydi. Håkan dakikası dakikasına programlı yaşayan biri olmasa da, kendine göre bir rutini vardı."

"Daha önceki günler nasıldı? Geçen hafta?"

"Hastaydı, soğuk almıştı. Bir günlüğüne sabah yürüyüşüne çıkmadı. Hepsi bu."

"Hiç adına posta geldi mi? Onu telefonla arayan biri oldu mu? Ziyaretine gelen biri?"

"Bir iki defa Sten Nordlander ile konuştu, en yakın arkadaşıdır."

"Djursholm'deki partide var mıydı arkadaşı?"

"Hayır, o sıralar kendisi uzaklardaydı. Håkan ile Sten aynı denizaltıda çalışırken tanışmışlar. Håkan kumandanmış, Sten de başmühendis. Altmışlı yılların sonu olmalı."

"Håkan'ın kaybolmasına o ne diyor?"

"Sten de herkes gibi endişeli. Onun da aklına bir sebep gelmiyor. Hazır siz buradayken isterseniz görüşmekten memnun olacağını söyledi."

Louise Wallander'in karşısında kanepede oturuyordu. Akşam güneşi birden kadının yüzünü aydınlatınca kadın gölgeye kaydı. Wallander onun, güzelliğini sadelik maskesi arkasında saklamayı seven kadınlardan olduğunu düşündü. Sanki kadın onun aklından geçenleri okumuş gibi çekimser bir tavırla bakıp gülümsedi. Wallander not defterini çıkarıp Sten Nordlander'in telefon numarasını kaydetti. Kadının numarayı ezbere bildiğini fark etmişti, cep numarasını da.

Yaklaşık bir saat kadar konuştular ama sohbetleri Wallander'e bilmediği yeni bir şey katmamıştı. Sonra kadın ona kocasının çalışma odasını gösterdi. Wallander masa lambasını inceledi.

"Demek bütün gece açık bıraktığı lamba bu."

"Size bunu kim söyledi?"

"Linda bahsetmişti. Bu lamba ve diğerleri."

Kadın yanıt verirken kalın perdeleri çekmeye başladı. Wallander hafif bir tütün kokusu aldı.

Koyu renkli ağır perdelerden birinin üstünde gördüğü tozu silkelerken, "Karanlıktan korkardı," dedi kadın. "Bundan da utanırdı. Herhalde denizaltıda görev yaptığı sıralar başladı; ama gerçek korkusu çok sonraları ortaya çıktı, denize açılmayı bıraktıktan çok daha sonra. Ona bunu hiç kimseye söylemeyeceğime söz vermiştim."

"Ama oğlunuz biliyor? O da bundan Linda'ya bahsediyor..."

"Hans'a bunu Håkan söylemiş olmalı, benim haberim olmadı."

Uzakta çalan bir telefon sesi duyuldu.

"Lütfen rahatınıza bakın," dedi kadın, çift kanatlı yüksek kapıdan çıkıp gözden kaybolurken.

Wallander kendini tıpkı Kristina Magnusson'un arkasından baktığı gibi kadını incelerken buldu. Yazı masasına ait, kızıl kahve ahşap renkli, oturma ve sırt dayama yeri yeşil deri döşemeli koltuğa oturdu. Bakışlarını ağır ağır odada gezdirdi. Masanın üstündeki lambayı açtı. Düğmenin çevresi tozluydu. Wallander parmağını parlak maun masa yüzeyinde gezdirdi, sonra uzanıp günlük not defterini kaldırdı. Rydberg'in yanında staj yaptığı günlerden edindiği bir alışkanlıktı bu. Ne zaman mekânda yazı masası olan bir cinayet mahalline gelseler, Rydberg'in ilk yaptığı şey bu olurdu. Tabii altından bir şey çıkmazdı; ama Rydberg gizli bir şey açıklıyormuş edasıyla, bazen boş bir yerin bile önemli bir ipucu olabileceğini söylemişti.

Masanın üstünde birkaç kalemle kurşunkalem vardı, bir büyüteç, kuğu biçiminde seramik bir vazo, küçük bir kaya parçası ve bir kutu dolusu raptiye. Hepsi bu kadardı. Koltuğun üstünde yavaş yavaş dönüp gözlerini odada gezdirdi. Duvarlarda çerçeveler içinde fotoğraflar vardı, denizaltı ve başka gemilerin resimleri, mezun olduklarında İsveçlilerin giydikleri beyaz kep giyme töreni, Håkan'ın resmi üniformalı hali, düğün günü şeref kıtasının kılıçlarının altından Louise ile birlikte geçişleri, hemen hemen hepsi üniformalı olgun yaştaki insanların fotoğrafları. Duvarlardan birinde bir de tablo vardı. Wallander deha yakından incelemek için yanına gitti. Trafalgar Savaşı'nın betimlendiği Roma tarzı bir tabloydu: Amiral Nelson ölüyordu; bir topa yaslanmış, çevresi dizleri üstüne çökmüş denizcilerle çevriliydi, hepsi ağlıyordu. Bu tablo Wallander'i şaşırtmıştı. Zevkli döşenmiş bir evde görmeyi beklemediği basitlikte bir parçaydı. Håkan bunu neden asmıştı ki? Wallander resmi dikkatle yerinden çıkardı, çevirip arkasını inceledi. Hiçbir şey yazmıyordu. Odayı tamamen

araştırmak için çok geç oldu, diye düşündü. Saat neredeyse sekiz buçuk olmuştu ve bu iş birkaç saat alırdı. Yarın sabah başlamak daha mantıklıydı. Birbirine açılan iki salondan birine geri döndü. Louise de mutfaktan çıkıp geldi. Wallander hafiften alkol kokusu aldığını sandı ama emin değildi. Wallander'in ertesi gün saat dokuzda gelmesi konusunda anlaştılar. Holde ceketini giydi ve gitmeye hazırlandı ama birden aklına bir şey gelmişti.

"Yorgun görünüyorsunuz," dedi kadına. "Uyuyabiliyor musunuz?"

"Bir iki saat dalabiliyorum. Neler olup bittiğini bilmezken nasıl iyi bir uyku çekebilirim?"

"Bu gece burada kalmamı ister misiniz?"

"Bunu düşünmeniz büyük incelik, ama gerekli değil. Yalnız kalmaya alışığım. Unutmayın, bir denizci karısıyım."

Wallander oteline kadar yürüdü; yolda pahalı görünmeyen bir İtalyan restoranında durup yemek yedi. Yemek de restoranın dış görünüşünü destekler nitelikteydi. Uykusuz bir gece geçirmeyi göze alamadığı için uyku haplarından birini ortadan kırıp içti. Hayatta sevdiği birkaç şeyden geriye kalan bir zevk işte buydu ne yazık ki: Beyaz şişenin kapağını çevirmek suretiyle, uykuya gelmesi için işaret göndermek.

Ertesi günkü ziyareti de dün akşamki gibi başlamıştı: Louise'in ona bir fincan çay ikramıyla. Kadının bütün gece gözünü kırpmadığı yüzünden belliydi.

İletmesi için bir mesaj bırakılmıştı: Von Enke'nin kayboluşuyla ilgili soruşturmadan sorumlu Başmüfettiş Ytterberg'den. Acaba Wallander kendisini arayabilir miydi? Louise, Wallander'e bir telsiz telefon uzattı, sonra ayağa kalkıp mutfağa gitti. Wallander onun yansımasını duvardaki aynadan görebiliyordu. Kadın mutfağın orta yerinde hareketsiz duruyordu, sırtı kendisine dönüktü.

Ytterberg belirgin bir kuzeyli aksanıyla konuşuyordu.

"Artık geniş çaplı bir soruşturma bu," diye başladı. "Başına bir şey geldiğine eminiz. Eşinin sözlerinden anladığım kadarıyla, siz de orada onun evraklarını gözden geçireceksiniz."

"Siz bunu çoktan yapmadınız mı?"

"Eşi yapmıştı bunu ve bir şey bulamadı. Sanırım bir de sizin kontrol etmenizi istiyor."

"Herhangi bir ipucu buldunuz mu? Onu gören birileri olmuş mu?"

"Sadece kendisini Lill-Jansskogen'de gördüğünü iddia eden biri görgü tanığı ama güvenilir değil. Hepsi bu."

Bir suskunluk olmuştu. Wallander Ytterberg'in birisine şimdi gidip daha sonra gelmesini söylediğini duydu.

Konuşmaya tekrar başladıklarında, "Buna hiç alışamayacağım," dedi Ytterberg. "İnsanlar sanki kapı vurma denen şeyi unutmuş, içeri dalıveriyorlar."

"Çok yakında bir gün, komiser bize de çalışmada verimliliği artırmak için hepimizin bir arada, açık plan ofis tarzı şeklinde oturmamız gerektiğini söyleyecek," dedi Wallander. "Birbirimizin şahitlerinin söylediklerini dinleyebilecek ve başkalarının soruşturmalarına yardım edebileceğiz."

Ytterberg bu sözlere keyifle güldü. Wallander, Stockholm polis kuvvetlerinde kendine mükemmel bir bağlantı bulduğunu düşünüyordu.

"Bir şey daha," dedi Ytterberg. "Emekli olmadan önce Håkan von Enke yüksek mevkide bir deniz subayıymış. Dolayısıyla Säpo'dakiler bu işe burunlarını sokacaklardır. Bizim güvenlik servisindeki arkadaşlar bir casus yakalayabilme ihtimaline karşı hep tetiktedirler."

Wallander şaşırmıştı.

"Yani von Enke'den şüphenildiğini mi söylemeye çalışıyorsunuz?"

"Tabii ki hayır. Ama seneye bütçe görüşmeleri başlayınca ellerinde çalıştıklarını gösterecek bir şeyler olması lazım."

Wallander mutfaktan biraz uzaklaştı.

"İkimizin arasında kalsın ama," dedi alçak sesle. "Siz neler olduğunu düşünüyorsunuz? Eldeki bütün gerçekleri unutun, tecrübeleriniz size ne diyor?"

"Durum oldukça ciddiye benziyor. Ormanda saldırıya uğrayıp kaçırılmış olmalı. Şu anda en olası şey olarak düşündüğüm bu."

Ytterberg telefonu kapatmadan önce Wallander'den cep numarasını istedi. Wallander çayını içmek için yeniden salona döndü, bir yandan da kahveyi tercih edeceğini düşünüyordu. Louise mutfaktan gelmiş soran gözlerle ona bakıyordu. Wallander başını iki yana salladı.

"Yeni bir şey yok. Ama kayboluşunu oldukça ciddiye alıyorlar."

Kadın kanepenin yanında ayakta dikilmeye devam etti.

"Öldüğünü biliyorum," dedi, durup dururken. "Şu ana kadar en kötüsünü düşünmeyi hep reddettim ama artık daha fazla engelleyemiyorum."

"Bu yargıya varabilmenizin temelleri olmalı," dedi Wallander dikkatle. "Şu anda böyle düşünmenize neden olacak sebepler var mı?"

"Onunla kırk yıldır yaşıyorum," dedi. "Bana böyle bir şeyi bilerek asla yapmazdı. Ne bana, ne de aileden bir başkasına."

Kadın aceleyle salondan çıktı. Wallander yatak odası kapısının kapandığını duydu. Bir süre bekledi, sonra ayağa kalkıp parmaklarının ucunda hole çıkıp dışarısını oradan dinledi. Kadının ağladığını duyabiliyordu. Gerçekte pek duygusal tiplerden

sayılmasa da, boğazının düğümlendiğini hissetti. Çayının geri kalanını bitirdi, ardından dün gece gidip baktığı, von Enke'nin çalışma odasına geçti. Perdeler hâlâ çekiliydi, onları açtı ve ışığın içeri girmesini sağladı. Sonra yazı masasını araştırmaya başladı, birer birer bütün çekmeceleri. Hepsi çok düzgündü, her şeyin bir yeri vardı. Gözlerden birinde eski pipolar, pipo temizleme gereçleri ve toz bezine benzer bir şey duruyordu. Dikkatini yazı masasının diğer çekmeceli dolabına çevirdi. İçindeki her şey güzelce dosyalanmıştı: Eski okul karneleri, sertifikalar ve bir pilot lisansı. 1958 martında Håkan von Enke, Bromma Havalimanı'nda, tek motorlu uçak kullanma izni veren bir sınavdan geçmişti. Demek ömrünü denizin diplerinde harcamamış, diye düşündü Wallander. Sadece balıkları değil, kuşları da taklit etmiş anlaşılan.

Wallander, von Enke'nin Norra Latin Ortaokulu'ndan aldığı karneleri eline aldı. Tarih ile İsveççe'den en yüksek notları almıştı ve de coğrafyadan; ama Almanca ile din derslerinden sadece geçer not alabilmişti. Diğer çekmecede bir fotoğraf makinesiyle, bir çift kulaklık vardı. Leica'nın eski bir modeli olan makineyi daha yakından inceleyince içinde hâlâ film olduğunu gördü. Ya on iki poz çekilmişti, ya da on iki pozluk yer hâlâ vardı. Makineyi yazı masasının üstüne bıraktı. Kulaklıklar da eskiydi. Wallander onların belki elli yıl önce en iyi kalite kulaklıklar olduklarını tahmin etti. Acaba von Enke bunları neden hâlâ elinde tutuyordu? En alttaki çekmecede içi renkli resimler ve konuşma baloncuklarıyla *Mohikanlar'ın Sonuncusu* hikâyesinin bir çizgi romanı vardı sadece. Çizgi roman çok okunmaktan Wallander'in elinde dağıldı dağılacak haldeydi. Bir ara Rydberg'in kendisine söylediği bir şey aklına geldi: *Her zaman diğerleriyle bağdaşmayan şeyi ara*. 1962 basımı klasik bir çizgi roman Håkan von Enke'nin dolabının en alt çekmecesinde ne arıyordu?

Louise'in yaklaştığını duymamış, kadın birdenbire kapının girişinde belirivermişti. Yaşadığı duygu boşalmasının bütün izleri gitmiş, yüzü yeni pudralanmıştı. Elindeki çizgi romanı havaya kaldırdı.

"Bunu neden tutuyordu?"

"Sanırım ona bir arkadaşı tarafından özel bir günde verilmişti. Bana ayrıntılarını hiç anlatmadı."

Kadın onu yine kendi işiyle baş başa bırakmıştı. Wallander kalan son büyük çekmeceyi açtı: Bel hizasında, kaide görevi gören yanlardaki iki büyük dolabın arasında kalan orta çekmeceyi. Bunun içindekiler düzenli olmaktan çok uzaktı. Mektuplar, fotoğraflar, eski uçak biletleri, bir doktor raporu, birkaç fatura. Neden her şey burada karmakarışıktı da, diğer yerler düzgündü? Bu çekmecenin içindekilere şimdilik dokunmamaya karar verip açık bıraktı. İçinden aldığı tek şey doktor raporuydu.

İzini bulmaya çalıştığı adam pek çok kez aşı olmuştu. Daha üç hafta önce sarıhumma aşısı olmuştu, ayrıca tetanos ile sarılık aşısı da yaptırmıştı. Doktor raporuna zımbalanmış sıtmaya karşı ilaç reçeteleri vardı. Wallander'in kaşları çatıldı. Sarıhumma mı? İnsan buna karşı aşı olmasının gerekmesi için nereye yolculuk yapıyor olmalıydı? Bir cevap bulmadan evrakı yeniden çekmeceye bıraktı.

Wallander ayağa kalkıp dikkatini kitaplığa çevirdi. Kitaplara bakılırsa, Håkan von Enke, İngiltere tarihi ve yirminci yüzyılda denizcilik alanında yaşanan gelişmelere karşı büyük ilgi duyuyordu. Aralarında genel dünya tarihi ve bir sürü siyasi anı kitabı da vardı. Tage Erlander'in anı kitabının Stig Wennerström'ün otobiyografisinin hemen yanında durduğunu fark etti. Von Enke'nin İsveç şiir edebiyatına da ilgi duyduğunu görünce daha da şaşırdı. Aralarında Wallander'in tanımadığı isimler vardı, bazı şairleri ise biraz biliyordu, örneğin Sonnevi, Tranströmer gibi. Kitapla-

rın bir ikisini eline alıp inceleyince, okunmuş olduklarını belli eden işaretler gördü. Tranströmer'in kitaplarından birinde, sayfa kenarına birisi notlar almıştı, bir yerine de "mükemmel bir şiir" diye not düşülmüştü. Wallander şiiri okuyunca hak verdi. Çam ormanlarının iç çekişini anlatan bir şiirdi. Ivar Lo-Johansson'un bütün eserleri var gibiydi ve Vilhelm Moberg'in de öyle. Ortadan kaybolan adam hakkında Wallander'in sahip olduğu fikir giderek değişiyor, derinleşiyordu. Kumandanın gösterişçi ve sanata ilgi duyduğunu dünyaya ispatlamaya çalışan bir insan olduğu kanısına varmasına neden olacak hiçbir şey yoktu ortada. Wallander böyle tiplerden nefret ederdi.

Kitaplığı bırakıp bu kez uzun dosya dolabına geçti ve çekmeceleri birer birer açmaya başladı. Dosyalar, mektuplar, raporlar, birkaç özel günlük ve "kumanda ettiğim türler" diye etiketlenmiş denizaltı çizimleri vardı. Her şey düzgün, yerli yerindeydi, ortadaki o çekmece dışında. Durumda ismini koyamadığı, kendisini huzursuz eden bir şeyler vardı. Tekrar masaya geçip oturdu ve açık duran dosya dolabına bakıp düşünmeye başladı. Odanın bir köşesinde kahverengi deri bir koltuk, bir sehpa ve kırmızı bir abajur duruyordu. Wallander yazı masasındaki koltuktan okuma köşesindeki koltuğa geçti. Sehpanın üstünde iki kitap vardı, ikisi de açıktı. Biri eski bir şeydi, Rachel Carson'un *Sessiz İlkbahar*'ı. Wallander bunun Batı uygarlığının ilerleyişinin, yeryüzünün geleceği açısından ilerde bir tehdit oluşturacağı konusunda uyarıda bulunan ilk kitaplardan biri olduğunu biliyordu. Diğer kitapsa İsveç'te görülen kelebeklerle ilgiliydi; kısa bilgi aktaran paragraflarla renkli resimlerden oluşan bir kitaptı. Kelebekler ve tehdit altında bir gezegen, diye düşündü Wallander; ve karmakarışık bir masa çekmecesi. Bu birbirinden farklı verilerin birbiriyle nasıl bağdaştığını göremiyordu.

Sonra koltuğun altından bir derginin köşesini fark etti. Eğilip aldı; gemilerle ilgili İngiliz veya belki Amerikan basımı bir dergiydi. Wallander sayfalarını karıştırmaya başladı. Uçak gemisi *Ronald Reagan* hakkında yazılmış makalelerden, hâlâ çizim aşamasında olan denizaltı taslaklarına kadar içinde her şey vardı. Wallander dergiyi elinden bırakıp yeniden dosya dolabına baktı. *Görmeden bakmak.* Rydberg'in kendisine yaptığı bir uyarıydı bu: Gerçekte aradığın bir şeyi fark edememek. Dosya dolabını bir kez daha araştırdı ve çekmecelerden birinde bir toz bezi buldu. Demek burada her şeyi tertemiz tutuyor, diye düşündü Wallander. Kâğıtlardan hiçbirinde tek bir toz zerreciği bile yok, her şey pırıl pırıl. Tekrar yazı masasının koltuğuna oturup, açık duran, öteki yerlere hiç benzemeyen karman çorman haldeki yazı masasının gözüne baktı. Dikkatle içindekileri elden geçirmeye başladı ama şaşırtıcı hiçbir şey bulamıyordu. Kendisini tek huzursuz eden şey çekmecenin karışıklığıydı. Acıyan bir parmak gibi rahatsız ediyordu bu durum onu, Håkan von Enke'nin eşyalarını düzenleyiş tarzına uymuyordu. Yoksa kendisine normal gelen şey karışıklıktı da, düzeni bozan bu intizam mıydı?

Ayağa kalktı, gidip sıra dışı yükseklikteki dosya dolabının en üstünde elini gezdirdi; bakınca görülemeyen bir yerinde eline bir dosya kabı geldi, alıp aşağı indirdi. Kamboçya'daki siyasi durum üzerine yazılmış bir rapor vardı içinde. Robert Jackson ve Evelyn Harrison tarafından hazırlanmıştı, artık her kim iseler. Wallander raporun ABD Savunma Bakanlığı tarafından gönderilmiş olduğunu görünce şaşırdı. Mart 2008 tarihliydi, henüz yeni yayımlanmıştı. Raporu okuyan her kimse, kendini konuya kaptırdığı belliydi: Bazı cümlelerin altını çizmiş, sayfa kenarına yanında büyük belirgin ünlem işaretleri dolu notlar almıştı. Raporun başlığı, *Kamboçya'daki Sorunlar Üzerine, Pol Pot Rejimi'nin Bıraktıkları Hakkında* idi.

Tekrar salona geri döndü. Çay fincanları toplanmıştı. Louise pencerelerden birinin yanında durmuş caddeyi seyrediyordu. Wallander hafifçe öksürünce, kadın sanki korkmuş gibi irkilip hızla arkasına döndü ve bu durum Wallander'in aklına Djursholm'deki partide kocasının yaptığı şeyi getirdi; o da aynı tepkiyi vermişti, diye düşündü. Her ikisi de tedirgin, korkuyorlar ve sanki bir tür tehlike içindeler.

Bu soruyu sormayı planlamamıştı ama Djursholm'ü hatırlayınca kendiliğinden ağzından döküldü.

"Bir silahı var mıydı?"

"Hayır. Artık yoktu. Håkan görevli olduğu zamanlarda mutlaka bir tane kullanmıştır. Ama burada evde, hayır, burada hiç silahı olmadı."

"Bir yazlığınız var mı?"

"Bir yer almaktan hep söz ederdik ama bunu gerçekleştirme imkânı hiç bulamadık. Hans küçükken yaz mevsimini Utö Adası'nda geçirirdik. Son yıllarda ise Riviera'ya gitmeye ve orada bir daire kiralamaya başlamıştık."

"Silah saklayabileceği başka yerler var mı?"

"Hayır. Neden soruyorsunuz?"

"Belki depo gibi bir yeri olabilir diye. Bu evde tavan arası var mı veya bodrum katı?"

"Eski eşyaları ve çocukluk hatırası olan şeyleri sakladığımız bir oda var bodrumda. Ama orada bir silah olabileceğini sanmıyorum."

Kadın odadan çıkıp bir anahtarla geri döndü. Wallander onu cebine koydu. Louise ona biraz daha çay isteyip istemediğini sordu, ama Wallander istemedi; yerine bir fincan kahve istediğini ise söyleyememişti.

Çalışma odasına geri dönüp Kamboçya ile ilgili raporu karıştırmaya devam etti. *Neden bu dosya dolabının en tepesinde duru-*

yordu? Koltuğun yanında ayak dayamak için bir puf vardı. Wallander pufu dosya dolabının önüne çekerek üstünü görmek için parmak uçlarında tepesine çıktı. Dosya kabını aldığı yer hariç üstü toz kaplıydı. Wallander pufu yerine itti ve dikilip çevreyi süzmeye devam etti. Birdenbire dikkatini neyin çektiğini kavrayıverdi. Sanki bazı evraklar kayıp gibiydi, özellikle dosya dolabında. Emin olmak için bir kez daha gözden geçirdi, hem masanın gözlerini, hem de dosya dolabındaki çekmecenin içindekileri. Her yerde, yerinden alınmış evrakların izine rastlıyordu. Bunu Håkan'ın kendisi yapmış olabilir miydi? Bu mümkündü; veya Louise de yapmış olabilirdi.

Wallander salona yine geri döndü. Louise oldukça eskiymiş gibi görünen bir iskemlede oturmuş, gözlerini ellerine dikmişti. Wallander'in geldiğini görünce ayağa kalkıp ona tekrar bir fincan çay isteyip istemediğini sordu. Wallander bu kez kabul etti. Sonra kadın çayı doldurana kadar bekledi; kendisine de bir tane doldurmadığını fark etmişti.

"Bir şey bulamadım," dedi Wallander. "Acaba evraklarını biri elden geçirmiş olabilir mi?"

Kadın soran gözlerle kendisine baktı. Yüzü yorgunluktan neredeyse gri bir renk almıştı.

"Onları ben inceledim elbette. Ama başka kim yapmış olabilir?"

"Bilmiyorum, ama sanki bazı kâğıtlar eksikmiş gibi gözüküyor, sanki bütün düzenli ve tertemiz dosyaların düzeni bozulmuş gibi. Yanılıyor da olabilirim."

"Kaybolduğu günden beri onun çalışma odasına giren olmadı. Benim dışımda tabii."

"Bunu daha önce de konuştuğumuzu biliyorum ama bir daha sorayım: Çok titiz bir insan mıydı?"

"Düzensizlikten nefret ederdi."

"Ama kılı kırk yaran tiplerden olmadığını söylediğinizi de hatırlıyorum."

"Yemeğe misafirlerimiz olduğu zaman bana sofrayı kurmakta hep yardım ederdi. Çatal bıçaklarla kadehlerin her zaman olması gerektiği yerde durup durmadıklarını kontrol ederdi, fakat bunun için de cetvel kullanmazdı. Bu sorunuzu cevaplıyor mu?"

"Kesinlikle cevaplıyor," dedi Wallander kibarca.

Sonra çayını içti ve ardından ailenin depo olarak kullandığı odaya bakmak için bodrum katına indi. Burada birkaç eski valiz, salıncaklı oyuncak at, sadece Hans tarafından olmayıp farklı jenerasyonlarca kullanılmış ve sonunda plastik kutulara yerleştirilmiş oyuncaklar vardı. Duvara kayaklar dayanmıştı ve bir de fotoğraf negatifleri basmak için parçalarına ayrılmış bir makine vardı.

Wallander yavaşça oyuncak atın üstüne oturdu. Biraz düşününce, birkaç gün önce üstüne saldıran gençler gibi aklına bir fikir hücum etti: Håkan von Enke ölmüştü. Başka mümkün bir açıklaması yoktu. Ölmüştü.

Bunu idrak etmek kendisini sadece üzmemiş, aynı zamanda rahatsız da etmişti.

Håkan von Enke bana bir şeyler söylemeye çalışıyordu, diye düşündü. Ama ne yazık ki, o gün Djursholm'deki o sığınakta ben bunun ne olduğunu anlayamadım.

7

Wallander sabaha karşı yan odada kavga eden genç bir çiftin gürültüsüyle uyandı. Duvarlar öyle inceydi ki, birbirlerine söyledikleri kötü sözleri açıkça duyabiliyordu. Yataktan kalktı, tuvalet takımlarını koyduğu çantanın içinde kulak tıkaçlarını aradı ama

herhalde onları evde bırakmıştı. Duvara vurdu. İki kuvvetli vuruştan sonra, sanki ettiği küfrü yumruğuyla iletmek istercesine son bir tane daha indirdi. Tartışma anında kesilmişti, veya artık duyulmayacak şekilde tartışmaya alçak sesle aralarında devam ettiler. Uyumadan önce başkente gezmeye geldikleri zaman otelde Mona ile kendisinin de böyle kavga edip etmediklerini düşündü. Ara sıra kızdıkları bir konuyu anlamsız tartışmalarla onların da büyüttüğü olmuştu ama eften püften şeyler yüzündendi. Bizim tartışmalarımız hiç böyle renkli değildi, diye düşündü, bizimki hep kurşuni renkteydi. Biz mutsuz olurduk veya hayal kırıklığı hissederdik, ya da ikisini birden; ama kısa bir süre sonra geçeceğini bilirdik. Yine de nedense tartışırdık; ve ikimiz de aynı derecede aptaldık, anında pişman olduğumuz şeyler söylerdik. Kendimizi tutamazdık, ağzımızdan bir araba dolusu söz çıkardı.

Uyuyakaldı ve rüyasında birini gördü. Rydberg'di galiba, ya da babası mıydı, yağmurun altında durmuş kendisini bekliyordu. Ama geç kalıyordu, arabası mı bozuluyordu ne; ve geç kaldığı için azarlanacağını biliyordu.

Kahvaltıdan sonra lobide oturdu ve Sten Nordlander'i aradı. Wallander önce ev telefonunu çevirdi. Cevap yoktu. Cep telefonu da cevap vermiyordu ama bir mesaj bıraktı. Adını ve ne iş yaptığını söyledi. Fakat işi neydi gerçekten? Kayıp Håkan von Enke'yi bulmak Stockholm polisinin işiydi, kendisinin değil. Belki olayla ilgilenen bir "özel dedektif" olduğu söylenebilirdi; Olof Palme'nin öldürülmesinin ardından itibarı zedelenen bir sıfattı bu.

Birbiri ardına aklından geçen düşünceler çalan cep telefonunun sesiyle bozuldu. Arayan Sten Nordlander'di. Sesi kalın ve boğuktu.

"Kim olduğunuzu biliyorum," dedi. "Hem Håkan, hem de Louise sizden bahsetmişti. Sizi nereden alabilirim?"

Sten Nordlander arabasıyla yanaştığında Wallander kaldırımda bekliyordu. Arabası ellilerin ortalarından kalma, parlak krom kaplama, jantlarının lastik yanağı beyaz olan bir Dodge'tu. Nordlander'in gençken, ellili yılların "Teddy Boy"larından olduğuna hiç şüphe yoktu. Şu anda bile deri ceket, Amerikan tarzı çizmeler, kot ve soğuk havaya rağmen ince bir gömlek giymişti. Wallander, elinde olmadan Nordlander ile von Enke'nin nereden ve nasıl arkadaş olduklarını merak etti. İlk bakışta birbirinden bu kadar farklı olan iki insanı bir arada düşünmek imkânsız geliyordu. Fakat dışarıdan görünümüyle bir insanı değerlendirmek çok yanlıştı. Bu durum Rydberg'in sık sık söylediği bir şeyi hatırlatmıştı: *Dış görünüme hiçbir zaman takılma.*

"Atla," dedi Sten Nordlander.

Wallander nereye gittiklerini sormayıp, orijinal olduğu belli olan kırmızı deri koltuğa gömüldü. Arabayla ilgili birkaç nezaket sorusu sordu ve aynı nezaketle yanıt aldı. Sonra sessizce oturdular. Arka pencerenin önünde, yünden bir çift büyük zar sallanıyordu. Wallander gençlik yıllarında buna benzer çok araba görmüştü. Direksiyonun arkasında her zaman en az arabanın krom parçaları kadar parlak takım elbiseler içinde orta yaşlı adamlar olurdu. Babasının yağlıboya resimlerini düzinelerle almaya gelirler, bedelini kalın bir para tomarı arasından çıkarıp verdikleri paralarla öderlerdi. Onlara "İpekli Şövalyeler" derdi Wallander. Yağlıboya resimleri çok az bir para karşılığı aldıkları için aslında babasını aşağıladıklarını sonradan anlamıştı.

Bunu hatırlamak üzdü onu. Artık geçmişte kalmıştı, o günleri geri getirmek mümkün değildi.

Arabada emniyet kemeri yoktu. Nordlander onun bağlanmak için kemer aradığını gördü.

"Bu klasik bir araba," dedi. "Zorunlu kemer takma kuralından muaf tutuluyor."

Värmdö Adası'nda bir yere gelmişlerdi. Wallander mesafe ve yön duygusunu çoktan yitirmişti. Nordlander kahverengi boyalı, altında kafe olan bir binanın önüne park etti.

"Kafenin sahibi kadın Håkan ile benim ortak bir arkadaşımızın eşiydi," dedi Nordlander. "Artık dul. Adı Matilda. Kocası, Claes Hornvig, Håkan'la birlikte görev yaptığımız Yılan'da ikinci kaptandı."

Wallander başını salladı. Håkan von Enke'nin o denizaltıdan bahsettiğini hatırlıyordu.

"Fırsat oldukça buraya gelip kafenin iş yapmasını sağlıyoruz. Paraya ihtiyacı var. Ayrıca kahvesi çok iyi."

İçeri girer girmez Wallander'in gözüne ilk çarpan şey, orta yerde duran bir periskop olmuştu. Nordlander onun emekliye çıkarılan hangi denizaltıdan alındığını anlattı ve Wallander aslında denizaltı müzesi gibi bir yerde olduğunu fark etti.

"Bir alışkanlık haline geldi," diye açıkladı Nordlander. "İsveç denizaltısında hizmet eden herkes en az bir kere Matilda'nın kafesine uğrar ve gelirken de mutlaka bir şeyler getirirler, bunun aksi düşünülemez bile. Çalıntı tabak çanak veya bir battaniye, hatta kontrol malzemeleri bile. Tabii en bereketli dönem, denizaltıların emekli edilip hurdaya çıkarıldıkları zamanlardı. Pek çok emekli denizci hatırat toplamaya başlamıştı. Matilda'nın koleksiyonuna katkıda bulunmak isteyen birileri mutlaka olurdu. Parası önemli değildi, önemli olan hurda denizaltıdan bir şeyler kurtarabilmekti."

Açılır kapanır mutfak kapısından yirmilerinde genç bir kız çıktı.

"Matilda ile Claes'in torunu, Marie," dedi Nordlander. "Matilda da hâlâ ara sıra gelip yüzünü gösterir ama artık doksan yaşını geçti. Annesinin yüz bir, büyükannesinin de yüz üç yaşına kadar yaşadığını söyler hep."

"Bu doğru," dedi genç kız. "Annem elli yaşında. Ömrünün sadece yarısını yaşadığını söyler durur."

Kendilerine tepsiyle kahve ve pasta ikram edildi. Nordlander kendisine ayrıca bir dilim de kek koydu. Diğer masalarda başka müşteriler de vardı, çoğu yaşlıydı.

Caddeden uzak, boş olan dipteki bölüme geçerlerken Wallander içerdekileri kastederek, "Eski denizaltı mürettebatı mı?" diye sordu.

"Hepsi değil," dedi Nordlander. "Ama bazılarını tanıyorum."

Kafenin orta kısımdaki duvarlarda eski üniformalar ve işaret flamaları asılıydı. Wallander kendini savaş filmleri için malzemelerin saklandığı bir sahne deposundaymış gibi hissetti. Köşedeki bir masaya geçip oturdular. Yanlarındaki duvarda çerçeveli siyah beyaz bir fotoğraf vardı. Sten Nordlander onu gösterdi.

"İşte bizim Suyılanları'ndan bir tanesi. İkinci sırada, baştan ikincisi benim. Dördüncü de Håkan. Claes Hornvig o seferde bizimle değildi."

Wallander deha iyi görebilmek için öne eğildi. Bir sürü insanın içinde yüzlerini seçmek kolay değildi. Nordlander ona resmin, uzun bir sefere çıkmadan önce Karlskrona'da çekildiğini söyledi.

"Ne yazık ki çıktığımız en güzel seferlerden biri değildi," dedi. "Karlskrona'dan Kvarken Boğazı'na gitmek, oradan Kalix'e uğrayıp sonra eve dönmek zorundaydık. Kasım ayıydı, hava buz gibiydi. Sürekli fırtına estiğini hatırlıyorum. Gemi sallanıyor, savruluyordu. Baltık Denizi çok sığ olduğundan yeterince derine dalamıyorduk. Baltık Denizi tıpkı bir havuz gibidir."

Nordlander büyük işhatla pastalara girişmişti. Tatlarının nasıl olduğu önemli değil gibiydi, ama sonra birden çatalını bıraktı.

"Neler oldu?" diye sordu Wallander.

"Ben de sizden ve Louise'den daha fazlasını bilmiyorum."

Nordlander kahve fincanını sertçe kenara itti. Wallander onun da tıpkı Louise gibi çok yorgun olduğunu görebiliyordu. Uyuyamayan biri daha, diye düşündü.

"Siz onu tanıyorsunuz," dedi Wallander. "Çoğu kişiden daha iyi. Louise bana sizin Håkan'la çok yakın olduğunuzu söyledi. Eğer bu doğruysa, o zaman sizin görüşleriniz herkesten daha önemli."

"Sizde Bergsgatan'daki polis gibi konuşuyorsunuz."

"Ben zaten *bir polisim*!"

Sten Nordlander başını salladı. Çok gergindi. Sabit bakan gözlerinden ve sımsıkı kapadığı dudaklarından endişesi okunabiliyordu.

"Yetmiş beşinci doğum günü partisinde siz neden yoktunuz?" diye sordu Wallander.

"Bergen'de oturan bir kız kardeşim var. Kocası beklenmedik bir şekilde aramızdan ayrıldı. Yardımıma ihtiyacı vardı. Ayrıca ben büyük partileri sevmem. Håkan ile ben doğum gününü aramızda kutlamıştık. Bir hafta öncesinde."

"Nerede?"

"Burada. Kahve ve kurabiyelerle."

Nordlander duvarda asılı bir denizci şapkasını gösterdi.

"Bu Håkan'ın. Küçük kutlamamızı yaptığı gün buraya hediye etti."

"Neler konuştunuz?"

"Her zaman nelerden konuşuyorsak onu. Ekim 1982'de olanları. Ben o sıralar *Halland* destroyerinde görevdeydim. Destroyer emekli edilmek üzereydi. Şimdi Gothenburg Müzesi'nin bir parçası."

"O halde sadece denizaltılarında başmühendislik yapmadınız?"

"Hizmet hayatıma bir mayın gemisinde başladım, sonra korvette görev yaptım, ardından denizaltılara geçtim ve en son

yine muhrip gemisine döndüm. Baltık Denizi'nde denizaltılar görünmeye başlayınca, biz batı kıyısında konuşlandırıldık. 2 Ekim günü öğle saatlerinde, Kumandan Nyman bizim tam hız Stockholm Adalar Denizi'ne gitmemizi istedi; orada destek olarak yardımımıza ihtiyaç vardı."

"Durumların karışık olduğu o günlerde Håkan ile bağlantınız var mıydı?"

"Beni aradı."

"Evden mi, gemiden mi?"

"Muhripteyken. O sıralar hiç evde değildim. Bütün izinler iptal edilmişti. Kırmızı alarmdaydık denebilir. Cep telefonlarının bu kadar sık kullanılmadığı o güzel günler olduğunu unutmayın. Muhribin telefon görüşmelerine bakan denizciler aşağı gelip bize haber geldiğini bildirirlerdi. Håkan genellikle geceleri ararda. Kendisinden gelen telefonlara kamaramdan cevap vermemi isterdi."

"Neden?"

"Sanırım konuştuğumuz şeyleri kimsenin duymasını istemezdi."

Sten Nordlander soruları yanıtlarken kaba ve isteksiz bir tavrı vardı. Konuşurken bir yandan pastasından kalanları çatalıyla eziyordu.

"Ekim ayının biri ila on beşi arasında hemen hemen her gece görüştük. Bana anlattığı şeyleri bir başkasıyla paylaşabileceğini sanmıyorum ama biz birbirimize güvenirdik. Omuzlarındaki sorumluluk çok ağırdı. Attığı su bombası rotasını şaşırırsa, denizaltıyı su yüzüne çıkarmak yerine batmasına sebep olabilirdi."

Nordlander'in pasta artıkları iştah kaçırıcı bir görünüm almıştı. Çatalını bıraktı ve kâğıt peçeteyi buruşturup tabağının içine attı.

"O son gece beni tam üç kez aradı. Çok geç bir saatti, ya da çok erken demeli: Aradığında tanyeri yeni ağarıyordu."

"Siz hâlâ muhripte miydiniz?"

"Hårsfärden'in güneydoğusunda bir milden daha az bir uzaklıktaydık. Hava rüzgârlıydı ama çok kötü değildi. Tam teyakkuz halindeydik. Subaylar elbette olup bitenler hakkında uyarılmışlardı ama mürettebatın geri kalanı sadece eyleme geçmeye hazır olduğumuzu biliyor, sebebini ise bilmiyorlardı."

"Gerçekten de size denizaltıyı avlamaya başlama emri verilecek miydi?"

"Denizaltılardan birini su üstüne çıkmaya zorladığımız takdirde Rusların nasıl tepki vereceğini bilmiyorduk. Belki onu kurtarmaya çalışabilirlerdi. Gotland'ın kuzeyinde Rus gemileri vardı ve yavaş yavaş bizim bulunduğumuz yere doğru geliyorlardı. Telsiz subaylarımızdan biri daha önce hiç bu kadar çok telsiz trafiği görmediğini söylemişti, hatta Baltık kıyılarında yaptıkları büyük tatbikatlar sırasında bile. Rahatsız oldukları belliydi."

Marie biraz daha kahve isteyip istemediklerini sormak için içeri girince konuşmalarına ara verdiler. İkisi de hayır dedi.

"En önemli şey hakkında kafa yoralım biraz," dedi Wallander. "Sıkıştırdığınız denizaltıyı salıverme emrine nasıl tepki verdiniz?"

"Kulaklarıma inanamamıştım."

"Bunu nasıl haber almıştınız?"

"Nyman aniden geri durma, Landsort'a gitme ve orada bekleme emri almıştı. Açıklama yapılmamıştı, Nyman da gereksiz sorular soracak bir tip değildi. Bana telefon geldiğini söylediği sırada ben makine dairesindeydim. Kamarama koştum. Arayan Håkan'dı. Yalnız olup olmadığımı sordu."

"Sık sık böyle yapar mıydı?"

"Pek yapmazdı, hayır. Ben de ona yalnız olduğumu söyledim. Bana gerçeği söylüyor olmamın çok önemli olduğunu söyledi. Buna kızdığımı hatırlıyorum. Sonra onun kumanda odasından çıkmış olduğunu ve beni bir telefon kulübesinden aradığını anladım."

"Bunu nereden bilebilirsiniz ki? Size o mu söyledi?"

Nordlander soran gözlerle Wallander'e baktı.

"Burada polis siz misiniz, ben mi? Nefes nefese kaldığını duyabiliyordum!"

Wallander provoke edilmeye izin vermeyecekti. Sadece başını sallayarak Nordlander'den devam etmesini istedi.

"Huzursuzdu, hem öfkeli, hem de korkmuştu diyebiliriz sanırım. Bunun vatana ihanet olduğunu söyleyip duruyordu; emirlere karşı geleceğini, ne emir verirlerse versinler o Tanrının belası denizaltıyı bombalayıp su üstüne çıkaracağını söylüyordu. Sonra parası bitti sanırım. Sanki biri hattı kesmiş gibi gelmişti bana."

Wallander gözlerini dikip devamını anlatması için bekledi ama devamı gelmedi.

"Bu çok ciddi bir itham. Vatana ihanet mi?"

"Ama durum tamı tamına buydu! Bizim karasularımızı işgal eden bir denizaltıyı salıverdiler."

"Kim sorumluydu?"

"Yüksek Kumandanlık'tan biri; yapılması gerekeni yapmaktan birdenbire çok korkan biri, büyük olasılıkla tek bir kişi değil. Bir Rus denizaltısının su yüzüne çıkarılmasını istemediler."

Elinde kahve fincanı olan bir müşteri bulundukları yere gelmişti ama Nordlander öyle dik dik baktı ki, adam diğer bölümde başka bir masa aramak üzere hemen yeniden dışarı çıktı.

"Sorumluluk kimdeydi, bilmiyorum. 'Neden' sorusunu cevaplamak daha kolay olabilir ama böyle bile olsa, bir spekülasyon olmaktan öteye gitmez. Bilmiyorsan, bilmiyorsundur."

"Bazen yüksek sesli düşünmek gerekir, polisler bile yapar bunu."

"Diyelim ki, o denizaltıda İsveç otoritelerinin el süremeyeceği bir şey vardı."

"Bu ne olabilir?"

Sten Nordlander sesini alçalttı, çok fazla değil ama yine de Wallander'in dikkatini çekmişti.

"Belki yaptığımız tahmin oyununu biraz genişletebilir ve bunun 'bir şey' değil, 'birisi' olduğunu düşünebiliriz. Ya gemide İsveçli bir subay olduğu ortaya çıksa neler olurdu, örnek bu ya!"

"Bu nereden aklınıza geldi?"

"Benim gelmedi. Håkan'ın varsayımlarından biriydi. Böyle bir sürü teorisi vardı."

Wallander konuşmaya devam etmeden önce bir süre düşündü. Nordlander'in söylediği her şeyi not etmediğine pişman oluyordu.

"Sonrasında neler oldu?"

"Neyin sonrasında?"

Nordlander sinirlenmeye başlamıştı, ama sebebi bütün bu sorular yüzünden miydi, yoksa arkadaşının kaybolmasıyla mı ilgiliydi, Wallander karar veremedi.

"Håkan bana çevreye sorular sormaya başladığını söyledi," dedi Wallander.

"Neler olup bittiğini bulmaya çalışıyordu; ama tabii her şey çok gizliydi. Hatta bazı dokümanlar ültra-gizli olarak sınıflandırılmıştı; bu yetmiş seneliğine kilit altına alındıkları anlamına gelir. İsveç'te bir şeyin gizli olarak saklanabildiği en uzun süredir bu. Normal sınır kırk yıldır. Fakat bu işte bazı belgelere yetmiş yıl ambargosu konmuştu. Herhalde bize kahve ile kurabiye getiren küçük Marie'nin bile onları okumaya ömrü yetmeyecek."

"Evet ama, Marie iyi genlere sahip bir aileden geliyormuş," dedi Wallander.

Sten Nordlander bu espriye karşılık vermedi.

"Håkan bir şeyi kafasına takarsa inatçı bir insan olabilirdi," diye devam etti Nordlander. "Kendini tıpkı İsveç karasuları gibi hakkına tecavüz edilmiş olarak görüyordu. Birileri görevini yapamadı ve bunu açıkça dile getiremedi. Pek çok gazeteci denizaltı olayını deşmeye başlamıştı ama bu Håkan'a yetmiyordu. Hakikaten gerçeği bilmek istiyordu. Bu yüzden kariyer hayatını tehlikeye attı."

"Kiminle konuştu?"

Nordlander'in cevabı çok çabuk gelmişti, sanki görünmez bir atı hizaya getirmek için şaklatılan kırbaç gibi.

"Herkesle. Aklınıza gelebilecek herkese sordu. Belki bir krala sormamıştır ama belli de olmaz tabii. Başbakanla bir görüşme istedi, bu biliniyor. Thage G. Peterson'u aradı, şu kabinedeki yaşlı kurdu; ve ondan Palme ile bir görüşme ayarlamasını istedi. Peterson, başbakanın ajandasının yoğun olduğunu söylediyse de Håkan'ı isteğinden caydırabilmek mümkün değildi. 'O halde zaman ayrılabilecek yeri bulun,' diye ısrar etmişti. 'Hani, acil toplantılar için her zaman ayrılabilecek olan zamanı.' Ve ona bir randevu gerçekten de ayarladılar. 1983 yılında, Noel'den birkaç gün önce."

"Size bundan kendisi mi bahsetti?"

"Onunla birlikteydim o gün."

"Palme ile buluştuğu zaman mı?"

"O gün onun şoförüydüm diyebiliriz. Dışarda arabada oturup onu bekledim; üniforması içinde, üstünde koyu renk bir paltoyla, saraydan sonra ülkedeki en üst düzey işlerin görüldüğü binanın ana kapısından içeri girip gözden kayboluşunu izledim. Görüşmeleri yaklaşık yarım saat sürdü. On dakika sonra polisin

biri camımı tıklatıp, indirme bindirme yapılabileceğini ama park etmenin yasak olduğunu söyledi. Camı indirip ona içerde başbakanla çok önemli görüşmede olan birisini beklediğimi ve hiçbir yere gitmeye niyetli olmadığımı söyledim. Bunun üzerine beni rahat bıraktılar. Håkan nihayet geldiğinde alnı boncuk boncuk ter içindeydi."

Hiçbir şey konuşmadan oradan uzaklaşmışlardı.

"Buraya geldik," dedi Sten Nordlander. "Tam da bu masaya oturmuştuk. Arabadan indiğimizde kar yağmaya başlamıştı. O sene Stockholm'de beyaz bir Noel yaşamıştık. Yılbaşı akşamına kadar kar kalkmamıştı. Sonra yağmur yağdı."

Marie elinde kahve demliğiyle geri geldi. Bu kez ikisi de fincanlarını doldurdu. Sten Nordlander İsveç'te yaygın olan usulle bir yudum kahve almadan önce ağzına bir küp şeker atarken, Wallander onun dişlerinin takma olduğunu fark etti. Bunu görmek onun birkaç saniye kendisini kötü hissetmesine neden olmuştu, kendisi de diş hekimine daha sık gitmeliydi.

Sten Nordlander'in anlattıklarına bakılırsa, von Enke ona Olof Palme ile toplantısını bütün ayrıntılarıyla anlatmıştı. İyi karşılanmıştı. Palme onun askerlik kariyeriyle ilgili birkaç soru sormuş, sonra da kendi yedek subaylık günlerine dair kara mizah bir iki espri yapmıştı. Palme, von Enke'nin söylediklerini ilgiyle dinlemişti; ve dinlediklerinin anlamı çok açıktı. Von Enke'nin kendi üstleriyle, yani İsveç Savunma Kuvvetleri ile olan ilişkisine gelince, von Enke var olan hiyerarşiyi bozmuş oluyor, başbakanla kendi inisiyatifiyle görüşmekle, Yüksek Kumandanlık ve personeliyle arasındaki bütün köprüleri atmış oluyordu. Artık geri dönüş yoktu. Bütün bu olanlar hakkında neler düşündüğünü birilerine anlatmak zorunda hissediyordu kendini. "Asıl konuya girmeden, yaklaşık on dakika kadar konuşmuşlar, Palme de anlattıklarını dinlemiş," dedi Nordlander. "Ağzı bir karış açık başın-

dan sonuna kadar gözünü kendisinden hiç ayırmadan. Sonunda, von Enke eleştirilerini sıralayıp bitirdikten sonra, Palme kendi sorularını yöneltmeden önce biraz düşünmüş. İlk olarak denizaltının Varşova Paktı ülkelerinden birine ait olduğunun ordu tarafından kesin olarak tespit edilip edilmediğini bilmek istemiş." Nordlander anlatmaya devam ediyordu. Bu soruya Håkan yine bir soruyla cevap vererek, "başka nereden gelmiş olabileceğini" sormuş. Palme cevap vermeyip, sadece ciddi bir ifadeyle başını iki yana sallamıştı. Håkan, vatan hainliğinden, durumun askeri ve siyasi bir skandal olduğundan dem vurmaya başlayınca, Palme onun sözünü kesmiş ve bu konunun başbakan ile özel bir görüşme sırasında değil, çok başka şekilde irdelenmesi gerektiğini belirtmişti. Görüşme buraya kadardı. Bir sekreter usulca başını içeri uzatmış ve ona diğer randevusunun başlamak üzere olduğunu hatırlatmıştı. Håkan dışarı çıktığında terlemiş bir haldeydi ama aynı zamanda rahatlamıştı. Palme'nin kendisini dinlediğini söylüyordu. İçine umut dolmuş ve işlerin artık yoluna girmeye başlayacağına inanmıştı. Håkan'ın vatan hainliğinden neyi kastettiğini başbakan mutlaka anlamıştı. Savunma bakanını ve yüksek kumandanı sıkıştıracak ve onlardan bir açıklama isteyecekti. Kafesin kapısını açıp denizaltının kaçmasına kim sebep olmuştu? Hepsinden önemlisi, neden böyle yapmıştı?

Sten Nordlander saatine göz attı.

Wallander kısa bir sessizlikten sonra sordu. "Ondan sonra neler oldu?"

"Noel zamanıydı. Birkaç gün hiçbir şey olmadı; ama yılbaşı arifesinde Håkan apar topar Yüksek Kumandanlık'a çağrıldı. Üstlerini hiçe sayıp Olof Palme ile buluşma konusunda kendi başına hareket ettiği için sert bir fırça yedi; ama kendi başına hareket eden bir deniz subayıyla asla görüşmemesi gerektiği için asıl fırçayı başbakanın yediğini anlayacak kadar zekiydi Håkan."

"Fakat Håkan araştırmalarına devam etmiş olmalı? Herhalde pes etmemiştir, fırça yemiş olmasına rağmen?"

"Araştırmaya hiç son vermedi. Yirmi beş yıldır."

"Siz onun en yakın arkadaşısınız. Aldığı tehditlerden size bahsetmiş olmalı."

Nordlander başını salladı ama cevap vermedi.

"Ve şimdi de kayboldu."

"Öldü. Biri onu öldürdü."

Karşılık birden ve kesin bir ifadeyle gelmişti. Nordlander Håkan'ın ölmüş olduğu sanki belliymiş gibi konuşuyordu.

"Nasıl böyle emin olabiliyorsunuz?"

"Bunda tereddüde düşecek ne var?"

"Kim öldürdü peki? Ve neden?"

"Bilmiyorum; ama belki de çok tehlikeli olmaya başlayan bir şeyler biliyordu."

"O denizaltılar İsveç sularına gireli neredeyse yirmi beş yıl oluyor. Bunca yıl sonra tehlikeli ne olabilir? Tanrım. Sovyetler Birliği artık yok. Berlin Duvarı yıkıldı. Ya Doğu Almanya? Hepsi geride kalmış bir döneme ait artık. Birdenbire ortaya nasıl korkunç bir şey çıkmış olabilir ki?"

"Bizler her şeyin bittiğini, son perdenin indiğini düşünüyoruz ama belki de sadece birileri kulise geçip kostüm değiştirmiştir. Repertuvar belki farklıdır ama hepsi yine aynı sahnede oynanır."

Sten Nordlander ayağa kalktı.

"Bir başka gün devam ederiz artık. Eşim evde beni bekliyor."

Arabasıyla Wallander'i oteline bıraktı. Ayrılmadan önce Wallander bir şey daha sormak istediğini fark etti.

"Håkan'a gerçekten çok yakın olan başka biri daha var mıydı?"

"Håkan'a kimse çok yakın değildi. Louise dışında, belki. Yaşlı deniz kurtları genellikle mesafeli insanlardır. Kendilerine dönüktürler. Aslında ben de ona çok yakın değildim. *Yakın-gibi* olduğumuz söylenebilirdi."

Wallander Nordlander'in bir sebepten dolayı tereddüt içinde olduğunu görebiliyordu. Söyleyecek miydi, yoksa söylemeyecek miydi?

"Steven Atkins," dedi Nordlander. "Amerikalı bir denizaltı kaptanı. Ondan bir yaş veya daha küçük. Sanırım seneye yetmiş beş olacak."

Wallander not defterini çıkarıp ismi yazdı.

"Bir adres var mı?"

"Kaliforniya'da yaşıyor, San Diego'dan fazla uzak değil. Eskiden Groton'da görev yapardı, büyük deniz üssünde."

Wallander Louise'in neden Steven Atkins'ten bahsetmediğini merak etti ama şimdi bu konuyla Nordlander'i oyalamak istemiyordu; adamın acelesi var gibiydi, motora gaz verip duruyordu.

Wallander pırıl pırıl parlayan arabanın yokuşta gözden kayboluşunu izledi.

Sonra da odasına çıkıp dinlediklerini düşünmeye başladı. Håkan von Enke'den hâlâ bir iz yoktu ve problemi çözmeye bir adım bile yaklaşmış gibi hissetmiyordu kendini.

8

Ertesi gün Linda telefon edip Stockholm'ün nasıl geçtiğini sordu. Wallander sözü fazla dolandırmayarak Håkan'ın artık hayatta olmadığına Louise'in inandığını söyledi.

"Hans buna inanmak istemiyor," dedi kızı. "Babasının ölmediğine emin."

"Ama bence içinden, o da durumun Louise'in düşündüğü kadar kötü olduğunu biliyor."

"Sen ne düşünüyorsun?"

"Pek iyi görünmüyor."

Wallander kızına Ystad'da kimseyle konuşup konuşmadığını sordu. Linda'nın bazen Kristina Magnusson ile özel görüştüğünü biliyordu.

"İçişleri'nden gelen ekip Malmö'ye geri döndü," dedi. "Bu da herhalde senin durumunla ilgili yakın bir zamanda karar verecekler anlamına geliyor."

"Kıçıma tekmeyi yiyebilirim," dedi Wallander.

Kızı cevap verirken neredeyse kızgın gibiydi.

"Silahı restorana yanında götürmen inanılmaz bir aptallıktı ama kovulmana bu sebep olacaksa, o zaman yüzlerce diğer İsveç polisine de yol verileceğini düşünebiliriz. Çok daha kötü disiplin ihlalleri yüzünden."

"Ben sadece en kötü olasılığı düşünüyorum," dedi Wallander karamsar bir tavırla.

"Kendine acımayı bıraktığında yeniden konuşuruz," dedi kızı ve telefonu kapadı.

Wallander Linda'nın haklı olduğunu biliyordu. Büyük olasılıkla uyarı alacaktı, bir ihtimal para cezası olacaktı bu. Onu aramak için yeniden telefonu eline aldı ama sonra vazgeçti. Tartışmaya yeniden başlama riski büyüktü. Giyindi, kahvaltı etti, sonra da kendisine saat dokuzda görüşme sözü veren Ytterberg'i aradı. Wallander ona herhangi bir ipucu bulup bulmadıklarını sordu, ama bulamamışlardı.

"Håkan von Enke'nin Södertälje'de görüldüğüne dair duyumlar aldık," dedi Ytterberg. "Oraya neden gitmek istediğini Tanrı bilir. Ama bir şey çıkmadı. Öğrendiğimize göre üniformalı

bir adammış; oysa dostumuzun uzun yürüyüşüne çıktığında üstünde üniforma yoktu."

"Hep aynı şey, kimsenin onu görmemiş olması çok tuhaf," dedi Wallander. "Oysa bildiğim kadarıyla Lill-Jansskogen'de birçok insan ya koşuya ya da köpeğini gezdirmeye çıkıyor."

"Katılıyorum," dedi Ytterberg. "Bu bizi de rahatsız ediyor. Ama onu gören hiç kimse yok gibi. Saat dokuzda gelin de konuşalım. Sizi resepsiyonda bekleyeceğim."

Ytterberg uzun boylu ve güçlü kuvvetli bir yapıdaydı, Wallander'e ünlü İsveçli bir güreşçiyi hatırlatmıştı. Gözleri Ytterberg'in kulaklarına takıldı; güreşçiler arasında sık görülen karnabahar tipi şekil bozukluğunun onda da olup olmadığını görmek istemişti ama güreşle geçirilen eski günlerin bir izini göremedi. İriyarı vücuduna rağmen Ytterberg'in hareketleri seriydi. Wallander koridorda arkasından onu takip ederken hızından ayakları yere değmiyordu sanki. Nihayet, orta yerde kocaman şişme bir yunus duran, dağınık bir ofise geldiler.

"Torunlarımdan biri için," diye açıkladı Ytterberg. "Anna Laura Constance'ın dokuzuncu yaş günü hediyesi. Sizin de torunlarınız var mı?"

"Benim ilk torunum yeni doğdu. Bir kız."

"İsim koydular mı?"

"Henüz değil. İsminin kendi kendine belirmesini bekliyorlar."

Ytterberg anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı ve kendini sandalyesine güm diye bıraktı. Pencere kenarında duran kahve makinesini işaret etti ama Wallander başını iki yana salladı.

"Onun çok kötü bir suça kurban gittiğini düşünüyoruz," dedi Ytterberg. "Çok uzun zamandır kayıp. Bütün bu iş çok tuhaf. Hiç ipucu yok. Ormanda o kadar kişiden onu gören kimse olma-

mış. Akla gelen en mantıklı olasılık uçup buhar olduğu. Anlaşılır gibi değil."

"Yani her zamanki düzeninden saptı ve oraya hiç gitmedi, bunu mu demek istiyorsunuz?"

"Ya da ormana giderken başına bir şey geldi. Her ne olduysa, durum çok garip ve kimse bir şey görmemiş. Valhallavägen'de kimseyi biri fark etmeden öldüremez veya çaktırmadan bir arabaya sokup kaçıramazsınız."

"Kendi arzusuyla ortadan kaybolmuş olabilir mi, yani her şeye rağmen?"

"En uygun olasılık bu görünüyor. Ama bunu da destekleyen bir belirti yok."

Wallander başını salladı.

"Säpo'nun[1] kaybolmasıyla ilgilendiğini söylemiştiniz. Onlar bir şey buldu mu?"

Ytterberg gözlerini devirip Wallander'e baktı ve arkasına yaslandı.

"Säpo'nun bu ülkede hangi işe doğru dürüst bir katkısı oldu ki? Tek söyledikleri, yıllar önce emekli olmuş olsa da, yüksek rütbeli bir subayın kayboluşuna ilgi göstermelerinin rutin bir iş olduğu."

Ytterberg kendisine bir fincan kahve koydu. Wallander yine başını iki yana salladı. "Von Enke yetmiş beşinci doğum günü partisinde biraz endişeli görünüyordu," dedi.

Wallander Ytterberg'in güvenilir biri olduğuna kanaat getirmişti; ona kış bahçesinde von Enke'nin korkmuş gibi göründüğü kısmı ayrıntılarıyla anlattı.

"Ayrıca sanki," diye devam etti Wallander. "Bana söylemek istediği bir şey varmış gibi geldi. Yine de anlattığı hiçbir şey sı-

(1) *Säkerhetspolisen*. İsveç Gizli Polisi.

kıntısına açıklık getirmedi, belirgin bir önemi varmış gibi görünmüyordu."

"Ama korkuyordu?"

"Öyleydi sanırım. Bir denizaltı kaptanının hayali tehlikelerden öyle kolay kolay tırsacak bir tip olmadığını düşündüğümü hatırlıyorum. Denizin altında geçirilen onca zaman onu bu tip şeylere karşı dayanıklı kılmış olmalıydı."

"Ne demek istediğinizi anlıyorum," dedi Ytterberg düşünceli bir şekilde.

O sırada bir kadının koridorda bağırıp çağırdığı duyuldu. Wallander onun öfkeyle "bir öküz tarafından sorguya çekilmeye" itiraz ettiğini anladı. Derken ortalık yine sakinleşti.

"Bir konu beni çok düşündürdü," dedi Wallander. "Grevgatan'daki apartmanında çalışma odasını araştırdım ve bana sanki birisi dosyalarını karıştırmış gibi geldi. Emin olmak güç, ama nasıl olduğunu bilirsiniz. Bir insanın eşyalarını, özellikle de yıllar içinde biriken evraklarını saklayış tarzında bir düzen fark edersiniz, *hayatımızın ıvır zıvırları*, eski bir polis şefi arkadaşımın bana bir zamanlar dediği gibi. Ama sonra o düzen bir yerinde birden bozuluyor. Tuhaf bir uyuşmazlık vardı. Her şey yerli yerindeydi ama bir masa çekmecesi gerçekten karman çormandı."

"Karısı ne dedi?"

"Oraya kimsenin girmediğini."

"Bu durumda iki olasılık var: Ya karısı kendisi o eşyaları karıştırdı ama bir nedenden ötürü kabul etmek istemiyor. Meraklı görünmek istemiyor olabilir, belki de bunu utanç verici buluyordur, kim bilir? Ya da adam kendisi yaptı."

Wallander Ytterberg'in söylediklerini iyice düşündü. Sözleri arasında dikkatini bir şey çekmişti, bir anda bağlantı kurmasına neden olan bir şey ama düşünce aklına geldiği hızda uçup gitmiş, fark ettiği anda saptamayı başaramamıştı.

"Gizli Servis'teki çocuklar ne diyor? Säpo'dakiler yani?" diye sordu Wallander. "Onunla ilgili bir şeyler bulabilmişler mi? Tozlu çekmecelerden birinde unutulmuş, son zamanlarda yeniden gündeme gelen eski bir şeye dair bir ipucu?"

"Aynı soruyu ben de sordum. Çok da belirsiz bir yanıt aldım. Her anlama çekilebilir türden. Hatta adamlarından bana yolladıkları kişinin bile bir şey bilmiyor olması mümkün. Bu olmayacak bir şey değil. Säpo'nun kendilerine sakladıkları epey sırları olduğunu biliyoruz, her ne kadar bildikleri şeyleri saklamada o kadar başarılı olamasalar da."

"Evet de, von Enke ile ilgili bir şey bulmuşlar mı?"

Ytterberg ani bir hareketle kollarını iki yana açınca, kazara kahve kabına çarpmış, bardak devrilip içindeki masaya dökülmüştü. Adam sinirle bardağı alıp çöpe fırlattı, sonra da masasının arkasında, çekmece dolabının üstünde duran bir bezle ıslanan bütün evrakları ve masayı silip temizledi. Wallander kahveyi devirme olayının bir ilk olmadığını tahmin etti.

"Hiçbir şey yoktu," dedi Ytterberg silmeyi bitirdikten sonra. "Håkan von Enke İsveç ordusunun son derece dürüst ve saygın bir ferdi. Deniz subaylarının kayıtlarına bakabilen adını şu an hatırlamadığım biriyle konuştum. Håkan von Enke orduda hızla yükselmiş ve çok kısa bir sürede kumandan olmuş; ama sonrasında her şey bir durma noktasına gelmiş. Yükselişi durdurulmuş diyebilirsiniz."

Wallander çenesini eline dayayıp bir süre düşündü, von Enke'nin kariyerini tehlikeye atmasıyla ilgili Sten Nordlander'in sözlerini hatırlamıştı. Ytterberg bir mektup açacağıyla tırnaklarını temizliyordu. Koridorda önlerinden ıslık çalarak birisi geçti. Wallander şaşırarak melodiyi tanıdığını fark etti. 2. Dünya Savaşı'ndan kalma eski ünlü bir parçaydı. "Yeniden karşılaşaca-

ğız, nerede bilmem, ne zaman bilmem..." Parçayı kendi kendine sessizce mırıldandı.

"Stockholm'de ne kadar kalacaksınız?" diye sordu Ytterberg, sessizliği bozarak.

"Bu öğleden sonra eve dönüyorum."

"Bana ev numaranızı verin, sizi gelişmelerden haberdar ederim."

Ytterberg onu Bergsgatan'a çıkan kapıya kadar geçirdi. Wallander Kungsholmstorg'a doğru yürüyüp bir taksi durdurdu ve oteline döndü. Odasına çıkıp "Rahatsız Etmeyiniz" uyarısını kapı koluna astı ve yatağa uzandı. Düşünceleri yeniden Djorsholm'deki doğum günü partisine kaydı. Håkan von Enke'nin nasıl davrandığı, neler söylediğiyle ilgili anlara, sessizce parmak ucunda yaklaşır gibi özenle yaklaştı hafızasında. Aklında kalanları yeniden gözden geçirirken doğru gelmeyen bir şeyler arıyordu. Belki de yanılmıştı. Belki onun korku olarak gözlemlediği şey korku falan değildi. Bir insanın yüz ifadesi pek çok farklı anlamda yorumlanabilirdi. Gözleri bozuk olup yakını iyi göremeyen insanlar, bazen kaba ve karşısındaki küçümseyen biriymiş gibi görüntü verebilirlerdi. İzini bulmaya çalıştığı adam artık altı gündür kayıptı. Wallander kaybolan birçok kişinin yeniden ortaya çıktığı dönemi artık geride bıraktıklarının farkındaydı. Bu kadar uzun bir zaman sonra kaybolanlar genelde geri dönerlerdi, ya da hayatta olduklarına dair bir işaret verirlerdi. Oysa Håkan von Enke'den hiç iz yoktu.

Basbayağı yok oldu, dedi Wallander kendi kendine. Adam yürüyüşe çıktı ve bir daha geri dönmedi. Pasaportu evdeydi; yanında para yoktu, hatta cep telefonunu bile almamıştı. Telefon konusu Wallander'i düşündüren noktalardan biriydi. Çözüm isteyen bir bilmeceydi, bir cevap gerekiyordu. Håkan telefonunu elbette unutmuş olabilirdi, ama böyle bir şeyi neden kaybolduğu

sabah yapmış olsundu? Akla mantığa sığmıyordu ve ortadan kaybolmasının kendi arzusuyla olmadığıyla ilgili teoriyi de bu yüzden güçlendiriyordu.

Wallander yeniden Ystad'a dönmek için hazırlanmaya başladı. Trenin kalkmasına bir saat kala gara yakın bir restoranda öğle yemeği yedi. Trende birkaç kare bulmacayla zaman geçirdi. Her zamanki gibi bilemediği birkaç sözcük çıkmış, o da sözcükleri bulmak için kendini zorlamıştı. Saat dokuzda eve vardı. Jussi'yi geri aldığında, sahibini yeniden gördüğü için sevinçten deliye dönen köpeğin üstüne atlayışıyla neredeyse yere devrilecekti.

Wallander polis merkezindeki özel hattından Martinsson'u aradı.

Martinsson'un telesekretere kaydettiği mesajından onun bütün gün kaçak göçmenlerle ilgili bir seminer için Lund'da olacağını öğrendi. Wallander bunun üzerine Kristina Magnusson'u aramayı düşündü ama sonra aramamaya karar verdi. Birkaç bulmaca daha çözdü, buzluğu çözüp temizledi, ardından da Jussi ile birlikte uzun bir yürüyüşe çıktı. Çalışamadığı için sıkılıyor ve kendisini huzursuz hissediyordu. Telefon çalınca bir hamlede ahizeyi kaptı. Genç bir kadın cıvıl cıvıl bir sesle ona dolaba kaldırılabilen, kullanıldığında da fazla yer tutmayan bir masaj aletiyle ilgilenip ilgilenmediğini soruyordu. Wallander alıcıyı hırsla çarparak telefonu kapattı, ama sonra bunu hak edecek hiçbir şey yapmamış olan kıza çıkıştığına pişman oldu.

Sonra telefon yine çaldı. Cevap verip vermemekte kararsızdı, biraz bekledikten sonra açtı. Karşı tarafın hattında arka plandan çıtırtılı sesler geliyordu, sanki arama uzak bir yerden yapılıyormuş gibiydi. Sonunda sesi de duyabildi.

İngilizce konuşuyordu.

Doğru kişiyle mi görüştüğünü soran bir erkekti arayan, Kurt ile görüşmek istiyordu, Kurt Wallander ile.

Gürültüyü bastırıp kendini duyurmak için, "Benim," diye bağırdı Wallander. "Kimsiniz?"

Sanki bağlantı kesilmiş gibiydi. Wallander tam ahizeyi yerine koymak üzereydi ki ses yeniden duyuldu, üstelik bu kez daha anlaşılır şekildeydi ve daha yakın.

"Wallander mi?" dedi adam. "Kurt siz misiniz?"

"Evet, benim."

"Ben Steven Atkins. Kim olduğumu biliyor musunuz?"

"Evet, biliyorum," diye bağırdı Wallander. "Håkan'ın arkadaşısınız."

"Bulunabildi mi?"

"Hayır."

"Efendim? 'Hayır' mı dediniz?"

"Evet, 'hayır' dedim."

"O halde bir haftadır kayıp neredeyse?"

"Evet, aşağı yukarı."

Hatta yine çıtırtılar duyulmaya başlamıştı. Wallander Atkins'in cep telefonu kullandığını tahmin etti.

"Endişelenmeye başlıyorum," diye bağırdı Atkins. "O öyle durup dururken ortadan kaybolacak biri değildir."

"Kendisiyle en son ne zaman konuştunuz?"

"Geçen hafta, pazar günü. Öğleden sonraydı. İsveç saatiyle."

Kayboluşundan bir gün önce, diye düşündü Wallander.

"Onu siz mi aramıştınız, yoksa arayan o muydu?"

"O beni aramıştı. Bana bir yargıya vardığını söylemişti."

"Ne hakkında?"

"Bilmiyorum. Söylemedi ki."

"Hepsi bu kadar mı? Bir yargıya varmış? Mutlaka başka şeyler de söylemiştir?"

"Kesinlikle hayır. Telefonda konuştuğu zaman hep çok dikkatliydi. Bazen telefon kulübesinden arardı."

Hat cızırdadı ve yine gitti. Wallander nefesini tutuyordu; görüşmeyi kaçırmak istemiyordu.

"Neler olduğunu bilmek istiyorum," dedi Atkins. "Çok endişeleniyorum."

"Bir yere gideceğini söylemiş miydi?"

"Uzun bir süreden beri daha mutlu gibiydi. Håkan bazen çok karamsarlaşabiliyordu; yaşlanmayı sevmiyordu; ömrünü doldurmuş olmaktan korkardı. Sizin yaşınız kaç Kurt?"

"Ben altmış yaşındayım."

"Ah, bu bir şey değil. E-mail adresiniz var mı Kurt?"

Wallander güç de olsa adresini heceledi ama interneti çok nadiren kullandığından hiç bahsetmedi.

"Size mesaj göndereceğim," diye bağırdı Atkins. "Neden bir ziyarete gelmiyorsunuz? Ama önce Håkan'ı bulun!"

Sesi yine giderek uzaklaşıyordu ve sonra bağlantı tamamen koptu. Wallander orada elinde ahizeyle öylece kalakalmıştı. *Neden çıkıp gelmiyorsunuz?* Telefonun alıcısını yerine koydu ve elinde not defteri ile kalemle mutfak masasına çöktü. Steven Atkins kendisine yeni bir adres vermişti, doğrudan kulağına fısıldamıştı, ta uzaklardaki Kaliforniya'dan. Atkins'le görüşmelerini tekrardan düşündü, satır satır, cümle cümle. Kaybolmasından bir gün önce Håkan von Enke Kaliforniya'yı aramıştı, Sten Nordlander'i veya kendi oğlunu değil. Bu bilinçli bir seçim miydi? O görüşmeyi bir telefon kulübesinden mi yapmıştı? Von Enke o görüşmeyi yapmak için Stockholm sokaklarına mı çıkmıştı? Cevabı olmayan bir soruydu bu. Tamamını gözden geçirdiğine emin olana dek, bütün konuşmalarını bir bir yazarak uğraştı. Sonra ayağa kalktı, masadan iki metre kadar uzakta durup, tıpkı uzaktan ressam sehpasında çalışmasını inceleyen bir ressam gibi gözlerini not defterine dikti. Atkins'e Wallander'in numarasını veren elbette ki Sten Nordlander olmalıydı, bunda bir tuhaflık yoktu. Atkins de

herkes gibi çok endişeliydi. Yoksa değil miydi? Wallander bir an, Atkins İsveç'i telefonla arayıp kendisiyle görüşürken Håkan von Enke'nin yanında durduğu gibi bir hisse kapıldı, ama sonra bu düşünceyi kafasından kovdu.

Wallander bu olaydan sıkılmaya başlamıştı. Kayıp kişiyi bulmak, ya da çeşitli senaryolar üretmek kendi işi değildi. İşsiz güçsüz geçen günlerini böyle kuruntularla dolduruyordu sadece. Belki de bu, emekli olduğu zaman katlanmak zorunda kalacağı zor geçecek günler için bir ön denemeydi?

Yemeğini hazırladı, biraz temizlik yaptı, sonra Linda'nın verdiği bir kitabı okumaya çalıştı, İsveç polis kuvvetlerinin tarihçesiyle ilgili bir kitaptı. Çalan telefonun sesi ile irkildiğinde kitabın üstünde uyukluyordu.

Arayan Ytterberg'di.

"Umarım seni rahatsız etmiyorumdur," diye başladı.

"Kesinlikle hayır. Kitap okuyordum."

"Bir şey bulduk," dedi Ytterberg. "Bilmeniz gerek diye düşündüm."

"Bir ceset mi?"

"Yanmaktan kömür olmuş. Lidingö Adası'nda yangın çıkan bir pansiyonda birkaç saat önce bulduk. Lill-Jansskogen'den çok fazla uzakta değil. Yaşı aşağı yukarı aynı ama kesinlikle o olduğunu gösteren bir kanıt yok. Şimdilik karısına veya bir başkasına bir şey söylemiyoruz."

"Ya basın ne olacak?"

"Onlara hiçbir şey söylemiyoruz."

Wallander o gece yine kötü uyudu. Sürekli yataktan kalkıp durdu, kitabını okumaya başladı ama sonra yine hemen elinden bıraktı. Jussi şöminenin önünde uzanmış onu izliyordu. Wallander onun bazen içerde uyumasına izin verirdi.

Ertesi sabah saat altıyı biraz geçiyordu ki Ytterberg yeniden aradı. Bulunan ceset Håkan von Enke'ye ait değildi. Kömür haline gelmiş bir parmaktaki yüzük sayesinde kimlik tespit edilebilmişti. Wallander rahatlamıştı, saat dokuza kadar uyudu. Lennart Mattson aradığında kahvaltısını ediyordu.

"Artık bitti," dedi. "Personel İdare Kurulu silahını unuttuğun için seni beş günlük yevmiye cezasına çarptırmaya karar verdi."

"Hepsi bu kadar mı?"

"Memnun olmadın mı?"

"Elbette memnun oldum. O halde bu artık işe dönebilirim demek. Pazartesi."

Ve döndü. Pazartesi günü erkenden Wallander yeniden işinin başındaydı.

Ama Håkan von Enke'den hâlâ bir iz yoktu.

9

Kayıp olan hâlâ kayıptı. Wallander işe dönmüş ve hafif ceza ile durumu atlattığını öğrenip sevinen arkadaşları çevresini sarmıştı. Hatta ceza tutarını kendi aralarında toplamak için öneriler olmuş ama bunun arkası gelmemişti. Wallander kollarını açıp kendisini karşılayanlar arasında bir iki kişinin aslında başına gelen talihsizliğe için için sevindiğini tahmin etti ama buna aldırmamaya karar verdi. İşi gücü bırakıp kimlerin ikiyüzlülük yaptığını anlamaya çalışmakla uğraşmayacaktı, buna harcayacak zamanı yoktu. Arkasından konuşan iş arkadaşlarına kafayı takacak olsa geceleri artık hiç uyuyamazdı.

Üstlendiği ilk ciddi olay, Ystad ile Polonya arasında gidip gelen bir feribotta çıkan saldırı olayıydı ve işe sıra dışı sayılacak oranda şiddet karışmıştı; her zamanki gibi, doğru dürüst bir gör-

gü tanığı yoktu, herkes birbirini suçluyordu. Olay kalabalık bir kabinde meydana gelmişti. Kurban, Skurup'tan yanında kıskanç ve içerken durmasını bilmeyen erkek arkadaşıyla beraber bu talihsiz yolculuğa çıkmış genç bir kadındı. Yolculukları sırasında, Malmö'den binen ve sarhoş olana dek içip eğlenmekten başka bir şey düşünmeyen genç bir grup erkekle ahbap olmuşlardı.

Wallander soruşturmayı ara sıra Martinsson'dan aldığı yardımla kendisi yürütüyordu. Çok fazla yol yordama ihtiyacı yoktu. Saldırgan büyük olasılıkla kadının yolculukta tanıştığı gençlerden biriydi. Aralarından biri veya daha fazlası, kadını feci şekilde dövmüşlerdi; kadının sol kulağının kopmasına ramak kalmıştı.

Håkan von Enke olayıyla ilgili yeni bir gelişme yoktu. Wallander hemen her gün Ytterberg ile konuşuyordu. Ytterberg hâlâ kumandanın kaçmış olabileceğine inanamıyordu. Von Enke'nin pasaportunu evde bırakmış olması ve kredi kartını hiç kullanmamış olması onun bu inancını besleyen faktörlerdi. Ytterberg esas olan şeyin burada adamın karakteri olduğunu düşünüyordu. Håkan von Enke durup dururken ortadan kaybolacak bir insan değildi. Asla eşini bu şekilde bırakıp gitmezdi. Ona bu yaptığı hiç uymuyordu.

Wallander sık sık Louise ile görüşüyordu. Hep kadın arıyordu, genellikle akşamları saat yedi civarında, kendi kendine üstünkörü hazırladığı yemeğini yerken. Wallander onun kendisini kocasının ölmüş olduğu fikrine alıştırdığını anlıyordu. Açıkça sorduğu bir soruya kadın artık uyku haplarının yardımıyla geceleri iyi uyuduğunu söylemişti ona. Herkes bekliyor, diye düşündü Wallander alıcıyı yerine bırakırken. İz bırakmadan kayboldu, aramızdan buhar olup uçtu sanki. İyi de, cesedi bir yerlerde öylece çürüyor bir halde miydi acaba, yoksa şu anda başka bir yerde akşam yemeğini mi yiyordu, başka bir isimle, kim olduğunu bilmediğimiz ünlü biriyle?

Wallander ne düşünüyordu? Tecrübeleri kendisine emekli denizaltı komutanının ölü olduğunu söylüyordu; ama ölümün bir gün adi bir suç sebebiyle olduğunu öğrenmekten korkuyordu, sonu kötü giden bir yankesicilik olayı gibi; emin değildi tabii. Håkan von Enke'nin kaçmış olması için hâlâ küçük de olsa bir ihtimal vardı, sebebini şu anda kendileri göremiyor olsalar bile.

Von Enke'nin öldürüldüğü fikrine ayak direyip inanmayı reddeden biri varsa, o da Linda'ydı. Kolay kolay öldürülecek biri değil, diye ısrar ediyordu kızgınlıkla, babasıyla her zaman buluştukları kafedeydiler, bebeği yanında bebek arabasında uyuyordu. Öte yandan, von Enke'nin neden kaçmış olabileceğini kendisi de bilmiyordu. Hans hiç aramamıştı, ama Linda'nın varsayımlarını ve sorularını dinleyince Wallander ikisinin de aynı görüşte olduklarını anladı, ama sormadı; karışmak istemiyordu; bu onların ikisinin hayatıydı, başkasının değil.

Steven Atkins Wallander'e elektronik postayla sayfa sayfa uzun iletiler göndermeye başlamıştı. Atkins'in iletileri uzadıkça, Wallander'in yanıtları kısalmaya başladı. Daha uzun yazabilmeyi o da isterdi ama İngilizcesi çok iyi olmadığından karmaşık cümle yapıları kurmaya cesaret edemiyordu. Bu arada, Steven Atkins'in artık Kaliforniya'da San Diego'nun hemen dışında, Point Loma'daki ana deniz üssüne yakın oturduğunu öğrenmişti. Neredeyse tamamının emekli askerlerin oluşturduğu bir sitede küçük bir evi vardı. Atkins, öteki binada oturanlar için, "En alt kademeden en üst kademeye bir değil, birkaç denizaltıyı doldduracak sayıda emekli denizci yaşıyor," diyordu. Wallander emekli polislerle dolu bir yerde yaşamanın nasıl bir şey olacağını düşündü, ürperdi birden.

Atkins iletilerinde yaşantısından, ailesinden, çocuklarından ve torunlarından bahsediyor ve ekte fotoğraflar gönderiyordu. Wallander onları açabilmek için Linda'dan yardım istemek zo-

runda kalmıştı. Açık havada çekilmiş fotoğraflardı, arka planda deniz kuvvetlerine ait gemiler vardı. Atkins üniforması içinde, büyük ailesiyle birlikte Wallander'e gülümsüyordu. Atkins'in başı kel ve zayıftı; kendisi gibi zayıf ama kel olmayan eşine sarılmıştı. Wallander fotoğrafın bulaşık deterjanı ya da kahvaltı gevreği gibi bir reklam karesini hatırlattığını düşündü. Bilgisayarın ekranında kendisine tebessüm edip el sallayan ideal ve mutlu bir Amerikan ailesi duruyordu.

Wallander takvime bakınca Håkan von Enke'nin Grevgatan'daki dairesinin kapısını çekip giderek bir daha dönmeyişinin üstünden tam bir ay geçmiş olduğunu gördü. Az önce Ytterberg'le uzun bir telefon görüşmesi yapmıştı. Mayısın 11'iydi ve Stockholm'de bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Ytterberg sıkıntılı görünüyordu, kapalı havadan mı yoksa soruşturmanın aldığı vaziyetten mi, söylemek zordu. Wallander ise, feribottaki üzücü olaydan sorumlu doğru kişiyi nasıl tespit edeceğini kara kara düşünüyordu. Dolayısıyla ikisi arasındaki konuşma, bezgin, bariz biçimde aksi ve huysuz iki polis arasında geçen bir görüşme olmuştu. Wallander Säpo'nun hâlâ kaybolma olayıyla ilgilenip ilgilenmediğini merak ediyordu.

"Ara sıra William adında biri beni görmeye geliyor," dedi Ytterberg. "Doğruyu söylemek gerekirse, bu onun adı mı, yoksa soyadı mı onu bile bilmiyorum. İlgilendiğimi de söyleyemem. Buraya son geldiğinde içimden onu boğmak gelmişti. İşimizi biraz daha kolaylaştıracak, ellerinde herhangi bir bilgi olup olmadığını sormuştum. Bir profesyonelden diğerine uzatılan bir yardım eli yani; İsveç gibi demokratik, modern bir ülkede bunun normal bir nezaket uygulaması olduğunu düşünürsün. Ama söylemeye bile gerek yok, yardım etmediler. Ya da en azından William'ın bana

söylediği bu. Onun pozisyonundaki insanların doğruyu söyleyip söylemediğini asla bilemezsin. İşlerini yapış şekilleri yalan dolan, dalavere üzerine kurulu bir oyun. Senin benim gibi sıradan polislerin bazen insanları kandırdığımız doğru ama bunun bizim profesyonel işleyişimizin esasını oluşturduğu söylenemez."

Telefon görüşmesinden sonra Wallander önündeki yazı masasının üstünde açık duran soruşturma notlarının olduğu dosyanın başına döndü. Dosyanın yanında kötü biçimde darp görmüş bir kadın resmi vardı. Bu işi işte bu yüzden yapıyorum, dedi kendi kendine. Çünkü onun yüzü bu halde, çünkü birisi onu öldüresiye dövmüş.

Wallander o akşam eve döndüğünde Jussi'yi hasta buldu. Köpek bir şey yememiş, içmemiş, kulübesinde yatıyordu. Wallander bir an soğuk terler döktü ve hemen, bir zamanlar Ystad civarındaki çayırlarda otlayan taylara saldıran birini yakalamasında kendisine yardım etmiş bir veteriner hekimi aradı. Adam Kåseberga'da oturuyordu ve geleceğine söz verdi. Muayene sonrası Jussi'nin yediği bir şeyin onu bozduğu ortaya çıkmıştı, kısa zaman sonra iyileşeceğini söyledi. Jussi o geceyi paspasın üstünde, ateşin önünde geçirdi. Wallander kontrol edip iyi olup olmadığına sık sık baktı. Ertesi gün Jussi sarsak bir halde olsa da yeniden ayağa kalktı.

Wallander rahatlamıştı. Ofise gelip bilgisayarını açarken aklından Steven Atkins'in kendisine son beş gündür bir şey yollamadığı geçti. Belki artık söyleyecek bir şeyi kalmamıştı, veya gönderecek fotoğrafı. Ama tam öğleüzeri, Wallander dışarı çıkıp bir yerlerde öğle yemeği düşünmeye başladığı sırada resepsiyondan bir telefon geldi. Ziyaretçisi vardı.

"Kim?" diye sordu Wallander. "Ne istiyormuş?"

"Yabancı biri," dedi resepsiyonist. "Polis memuru galiba."

Wallander aşağı inip ön büroya gitti. Gelen yabancıyı hemen tanımıştı. Adamın üstünde polis üniforması değil, Amerikan Deniz Kuvvetleri'nin üniforması vardı. Kolunun altına sıkıştırdığı şapkasıyla karşısında Steven Atkins duruyordu.

"Böyle habersiz gelmek istemezdim," dedi. "Ama Kopenhag'dayken, buraya varış saatini yanlış hesaplamışım. Sizi evden de aradım, cebinizden de, ama cevap alamadım, ben de çıkıp geldim."

"Bu ne sürpriz," dedi Wallander. "Ama hoş geldiniz elbette, bunun İsveç'e yaptığınız ilk ziyaret olduğunu düşünmekle yanılıyor muyum?"

"Evet. Arkadaşım Håkan kendisini ziyaret etmem için hep davet ederdi ama hiç fırsat bulamamıştım."

Şehir merkezinde Wallander'in yemeklerini güzel bulduğu bir restoranda öğle yemeği yediler. Atkins etrafıyla ilgili, dost canlısı bir insandı. Sorduğu sorular sadece nezaket icabı değil, samimiydi; verilen yanıtları can kulağıyla dinliyordu. İlk başlarda Wallander Atkins'in bir denizaltı kumandanı olduğuna inanmakta güçlük çekmişti, hem de Amerikan Deniz Kuvvetleri'nin en büyük nükleer güce sahip türlerinden birinin. Bunun için fazlasıyla neşeli bir tipti. Ama elbette, iyi bir denizaltı kumandanı nasıl olur, bir fikri de yoktu.

Atkins'i İsveç'e gelmeye iten şey tamamıyla ve sadece arkadaşının başına ne geldiğini merak etmesiydi. Wallander Atkins'in ne kadar endişeli olduğunu görünce çok duygulanmıştı. Yaşlı bir adam, kayıp başka bir yaşlı arkadaşını merak ediyordu, gösterdiği yakınlık çok bariz bir dostluk örneğiydi.

Atkins, Kastrup Havalimanı'nda bulunan Hilton'a giriş yapmış, sonra da bir araba kiralayıp Ystad'a gelmişti.

"İnanılmaz derecede uzun o köprü üstünde araba sürmek nasıl bir şey denemem gerekiyordu," dedi bir kahkaha atarak.

Wallander adamın bembeyaz dişlerine gıpta etti. Yemekten sonra polis merkezini arayıp öğleden sonra işe dönmeyeceğini bildirdi. Sonra beraberce Wallander'in evine doğru yola koyuldular. Atkins'in köpeklere çok düşkün olduğu ortaya çıktı. Jussi ile kısa zamanda birbirlerine kaynaştılar. Jussi'ye tasmasını takıp birlikte uzun bir yürüyüşe çıktılar; açık arazide yürüyüş için ayrılan patika yollarda bazen mola verip, kimi zaman deniz, kimi zaman da engebeli bir kır manzarasını içlerine çekerek seyrediyorlardı. Atkins birden Wallander'e dönüp baktı; dudağını ısırarak, "Håkan öldü mü?" diye sordu.

Wallander onun niyetini biliyordu. Atkins sorusunu Wallander'in baştan savma veya tam gerçekleri yansıtmayan bir cevabın arkasında saklanamayacağı şekilde sormuştu. Açık ve kesin bir yanıt istiyordu. Gemisinin kaybolup kaybolmadığını bilmek isteyen bir denizaltı kumandanı gibiydi.

"Bilmiyoruz. Hiçbir iz bırakmadan kayboldu."

Atkins bir süre onu süzdü, sonra ağır ağır başını salladı. Yürümeye devam ettiler ve yarım saat kadar sonra da eve döndüler. Wallander kahve yaptı. Birlikte mutfaktaki masada oturdular.

"Bana Håkan ile aranızda geçen son telefon görüşmesinden bahsetmiştiniz," dedi Wallander. "Görüştüğü kişi neden bahsettiğini bilmiyor olsa, neden bir sonuca vardığını söylemiş olsun?"

"Bazen insanlar kendi aklından geçenlerin karşısındaki tarafından bilindiğini sanır," dedi Atkins. "Belki de Håkan onun neyi kastettiğimi bildiğimi sanıyordu."

"Pek çok kere görüşmüş olmalısınız. Sürekli gündeme gelen belli bir konu var mıydı? Bahsettiğiniz pek çok şeyin yanında, daha önemli olan?"

Wallander sorularını hazırlamamıştı. Sanki sorulması kaçınılmazmış gibi sorular kendiliğinden ağzından dökülüyordu.

"Aşağı yukarı aynı yaşlardaydık," dedi Atkins. "İkimiz de Soğuk Savaş dönemi çocuklarıydık. Ruslar *Sputnik*'i fırlattıklarında ben daha yirmi üç yaşındaydım. Korkudan neredeyse ölecektim, onu bizim üstümüze yönlendirmelerinden korkuyordum. Håkan da bana benzer şekilde hissettiğini söylemişti bir keresinde, ama daha masumca, tüyleri diken diken eden türden değildi onun düşünceleri: Ruslar oradaydı ama bana göründükleri kadar canavarca görünmüyorlardı Håkan'a. O zamanlar bizler her şeyden etkilenirdik. NATO üyesi olmadıklarına Håkan'ın canının sıkıldığını hatırlıyorum. Bunun feci şekilde yanlış bir karar olduğunu düşünüyordu. Ona göre tarafsız bir siyaset izlemek sadece yanlış ve tehlikeli değil aynı zamanda hipokrasinin de ta kendisiydi. Bizler onlarla aynı taraftaydık. Siyasetçiler neyi savunursa savunsun, İsveç sahipsiz bir ülke değildi. Wennerström'ün maskesi düşürülüp gerçek kişiliği ortaya çıktığında Håkan beni aramıştı; o günü hâlâ dün gibi hatırlıyorum. 1963 haziranıydı. Pasifik Okyanusu'na yollanmak üzere olan bir denizaltıda ikinci kaptandım. Wennerström'ün vatan hainliğiyle suçlanıp Ruslar lehine casusluk yapıyor olması gerçeğine içerlemiş değildi. Buna bayram etmişti! Håkan, sonunda İsveçlilerin ortada neler döndüğünü anlayacaklarını düşünüyordu. Ruslar, İsveç savunma sisteminin tamamına sızmışlardı. Nereye baksanız taraf değiştirmiş bir ajan görüyordunuz; ve Ruslar bir gün ülkesine girip işgal ettiği zaman, İsveç'i kurtaracak tek şey NATO üyeliği olacaktı. Bana konuşmamızda sürekli gündeme gelen bir şey olup olmadığını sormuştunuz. Evet, hep siyaset konuşurduk. Buna siyasetçilerin Ruslarla aramızdaki güç dengesini sağlama imkânını nasıl zayıflattığı da dahildi. İçinde politika konusu geçmeyen tek bir görüşmemizi bile hatırlamıyorum."

"Madem hep siyasetten konuşuyordunuz," diye öğrenmek istedi Wallander. "Vardığı yargı ne olabilirdi? Daha önce de onu böyle çok sevindiren durumlar olmuş muydu?"

"Hatırladığım kadarıyla yok; ama biz birbirimizi neredeyse elli yıldır tanıyoruz. Şimdi unuttuğum pek çok anımız var."

"Nasıl tanışmıştınız?"

"Bütün önemli tanışmalar nasıl olursa öyle: Tamamıyla tesadüf eseri."

Atkins, Håkan von Enke ile ilk tanışmalarının öyküsünü anlatmaya başladığında yağmur yağmaya başlamıştı. Karşısındaki, Djursholm'deki doğum günü partisinde o penceresiz odada dinlediği adamdan çok daha iyi bir anlatıcıydı. Ama belki de sebebi konuştuğu dildir, diye düşündü Wallander. İngilizce dinlediğim hikâyelerin, kendi dilimde dinlediğim hikâyelerden çok daha zengin, ya da önemli olduğunu düşünmeye alışmış olmalıyım.

Atkins alçak sesle anlatmaya başlayarak, "Yaklaşık elli yıl önceydi," dedi. "Tam olarak söylemek gerekirse, Ağustos 1961. İki denizciyi görmeyi hiç ummadığınız bir yerde. Babamla birlikte Avrupa'ya uçmuştuk, babam o sıralar Amerikan ordusunda albaydı. Bana Rus bölgesinin göbeğindeki o küçük, tecrit edilmiş kaleyi, yani Berlin'i göstermek istemişti. Pan Am uçağıyla Hamburg'dan uçtuğumuzu hatırlıyorum; uçak ordudan askerlerle doluydu, siyah cüppeleri içinde birkaç rahip dışında hemen hemen hiç sivil yoktu. Ortam gergindi, ama en azından karşı karşıya gelmiş iki kızgın boynuzlu geyik gibi, doğu ile batının sıra sıra dizili tankları yoktu. Bir akşam, Friedrich Caddesi'nden çok uzakta değil, babamla kendimizi birden bir kalabalığın içinde bulduk. Karşımızda bir grup Doğu Alman askeri, sonradan beton bloklardan örülü bir duvar haline dönüştürülecek olan dikenli tel örgüleri kurmakla meşgullerdi. Hemen yanımda seyreden ben yaşlarda bir adam vardı, o da üniformalıydı. Ona nereli olduğunu sordum, bana İsveçli olduğunu söyledi. Bizim Håkan'dı elbette. Bu bizim ilk tanışmamızdı. Orada durup Berlin'in bir duvarla

ikiye bölünüşünü izledik, bir dünyanın kangrenmiş gibi kesilip atıldığını söyleyebiliriz. Doğu Almanya'nın başkanı Ulbricht bunun, 'özgürlüğü korumak ve yükselmeye devam edecek sosyalist bir devlete temel oluşturmak için' yapıldığını söylemişti. Ama biz o gün, Berlin Duvarı yapılmaya başlandığında, karşı tarafta kalan yaşlı bir kadın gördük, ağlıyordu. Üstü başı yırtık pırtıktı ve yüzünde büyük bir yara izi vardı; plastik yapay bir de kulağı vardı sanki ama ikimiz de emin olamamıştık. Birlikte şahit olduğumuz ve asla unutamadığımız şey, diğer tarafta kalan kadının, gözleri önünde tel örgü geren askerlere doğru çaresizce uzattığı eldi. Zavallı kadın çarmıha gerili falan değildi, sadece *bizden* yardım istercesine elini uzatıyordu. Sanırım işte o an her ikimiz de asıl görevimizin ne olduğunu kavramıştık: Dünyanın özgür kalmasını sağlamak ve bundan sonra başka hiçbir ülkenin hapishaneyi andıran duvarlar arkasında kalmasına müsade etmemek. Birkaç hafta sonra Ruslar nükleer silah denemeleri yapmaya başlayınca bu kararımızın doğruluğundan daha da emin olmuştuk. O sıralar ben artık çalıştığım üsse, Groton'a dönmüştüm, Håkan da trenle İsveç'e; ama birbirimizin adresini almıştık ve bu bizim hâlâ devam eden arkadaşlığımızın başlangıcı oldu. Håkan o sıralar yirmi sekiz yaşındaydı, ben de yirmi yedi yaşımı henüz yeni kutlamıştım. Kırk yedi yıl gerçekten çok uzun bir zaman."

"Hiç Amerika'ya ziyaretinize geldi mi?"

"Ah, evet, sık sık gelirdi. Belki on beş kez gelmiştir, belki daha da fazla."

Bu cevap Wallander'i şaşırtmıştı. Håkan von Enke'nin Birleşik Devletler'e sadece ara sıra gittiğini sanıyordu. Linda böyle dememiş miydi? Yoksa yanlış mı hatırlıyordu?

"Bu her üç yılda bir ziyaret anlamına geliyor," dedi Wallander.

"Gerçek bir Amerika hayranıydı."

"Hep uzun mu kalırdı?"

"Üç haftadan az kaldığı pek olmazdı. Louise hep yanında olurdu. Karımla çok iyi anlaşıyorlardı. Bizi ziyaret etmelerini dört gözle beklerdik."

"Herhalde oğulları Hans'ın Kopenhag'da çalıştığını biliyorsunuz?"

"Onunla bu gece buluşmak için sözleştim."

"O zaman kızımla birlikte yaşadıklarını biliyorsunuz sanırım?"

"Evet, biliyorum. Ama onunla başka bir zaman tanışacağım. Hans çok meşgul. Bu gece saat ondan sonra kaldığım otelde buluşacağız. Yarın Louise'i görmek için Stockholm'e uçacağım."

Yağmur dinmişti. Sturup'a inmek üzere olan bir uçak evin üzerinden alçaktan geçmiş, pencereleri zangırdatmıştı.

"Sizin fikriniz nedir?" diye sordu Wallander. "Onu benden daha iyi tanıyordunuz."

"Bilmiyorum," dedi Atkins. "Bunu söylemeyi sevmiyorum. Direkt cevap vermekten kaçan insanlardan değilim. Ama kendi arzusuyla gidecek, karısıyla oğlunu terk edecek biri olduğuna inanamam; şimdi bir de torunu var; onları endişeden ölecek halde bırakacağını hiç sanmam. İstemediğim halde havlu atmak durumundayım."

Atkins fincanını boşalttı ve ayağa kalktı. Kopenhag'a dönme zamanı gelmişti. Wallander Ystad'a giden anayola nasıl çıkacağını ve oradan da Malmö'ye nasıl gideceğini açıkladı. Atkins tam ayrılmak üzereyken cebinden küçük bir taş çıkardı ve Wallander'e uzattı.

"Bir hediye," dedi. "Yaşlı bir Kızılderili bana kabilesindeki bir gelenekten bahsetmişti, sanırım Kiowa'dandı. Eğer birinin bir derdi varsa, yanında bir taş taşır, mümkünse ağır bir taş ve üstünden yükü atana dek onu yanında gezdirir. Ancak ondan sonra

taşı atar, yoluna daha rahat ve hafiflemiş şekilde devam eder. Siz de bu taşı cebinize koyun. Koyun ve Håkan'a ne olduğunu öğrenene kadar da yanınızdan ayırmayın."

Atkins yokuştan aşağı arabasıyla gözden kaybolurken el sallayan Wallander, sıradan kırık bir mermer taş, dedi kendi kendine. Grevgatan'daki apartman dairesinde yazı masasının üstünden kaybolan taşı da hatırlamıştı. Atkins'in Håkan von Enke ile ilgili anlattıklarını düşündü. Wallander 1961 ağustosuyla ilgili o günleri hiç hatırlamıyordu. Kendisinin yirmi yaşına bastığı yıldı ve bütün hatırladığı, ister gerçek ister hayal ürünü olsun, sürekli kadınlarla ilgili hayaller kurmasına neden olan coşan hormonlarıydı.

Wallander 1960'lar jenerasyonundandı; ama siyasi hareketlerin hiçbirine katılmamış, Malmö'de yapılan protesto yürüyüşlerine gitmemişti; zaten ne Vietnam Savaşı'nın sebebini anlamıştı, ne de adını bile duymadığı ülkelerde yapılan özgürlük hareketlerine ilgi duymuştu. Linda ona sık sık ne kadar az bilgisi olduğunu söyler dururdu. Wallander siyasete genellikle, polisin, kanun ve emirleri uygulama gücüne sınır getiren daha yüksek bir otorite olarak bakmıştı ve hepsi de bu kadardı. Seçimlerde oyunu kullanırdı ama hiçbir zaman kime oy vermek istediğinden tam emin olamazdı. Babası koyu bir Sosyal Demokrat'tı; kendisinin de genellikle desteklediği partiydi, ama bu gerçekten bir fikri olduğundan değildi.

Atkins'le görüşmeleri nedense huzurunu kaçırmıştı. Kendi içdünyasında Berlin Duvarı etkisi yapmış bir anı aradı ama bulmadı. Onun dünyası gerçekten bu kadar dar mıydı ki, dış dünyada meydana gelen büyük olaylar onu böyle hiç etkilememişti? Hayatta kendisini rahatsız eden şeyler nelerdi peki? Kötü muamele görmüş çocukların resimleri elbette, ama bunu değiştirmek için kalkıp bir şeyler de yapmamıştı doğrusu. Bahanesi hep çok

işi olmasıydı. Sokakları suçlulardan temizlemekle bir şekilde insanlara yardım etmiş oluyorum, diye düşündü. Ama bundan başka? Dışarda, üstünde henüz bir şey bitmemiş arazilerde gezdirdi gözlerini ama aradığı şeyi bulamadı.

O akşam yazı masasını toplayıp düzenledi ve geçen sene Linda'nın kendisine doğum günü hediyesi olarak aldığı yapbozun parçalarını üstüne boşalttı. Degas'nın bir yağlıboya resmiydi. Sistemli bir şekilde parçaları ayırdı ve yapmaya başlayarak sol alt köşeyi meydana çıkardı.

Kafası sürekli Håkan von Enke'nin başına ne gelmiş olabileceğiyle meşguldu, ama asıl düşündüğü kendi kaderiydi.

Olmayan Berlin Duvarı'nı arıyordu hâlâ.

10

Haziran başlarında bir öğle sonrası, Wallander arabasına atlayıp Ystad Marina'ya gidip iskeledeki en son banka kadar yürüdü. Burası kafasını dinlemek istediği zamanlarda severek geldiği yerlerden biriydi, rahipsiz bir günah çıkarma yeri, canını sıkan bir şey üzerinde düşünmek istediği zamanlarda düşünceleriyle yalnız kalmak istediğinde geldiği bir yer. Soğuk bir bahardı, yağışlı ve rüzgârlı; ama artık yüksek basınçlı hava akımının ilk dalgası Skåne'yi vurmuştu. Wallander ceketini çıkardı, yüzünü güneşe çevirdi ve gözlerini kapadı, ama hemen ardından yeniden açtı. Eski komşulardan birinin babasıyla ilgili sözleri gelmişti aklına. *Baban seni çok severdi.* Bunun doğru olup olmadığını sık sık sorardı kendine. Polis olmasını babası hiçbir zaman kabullenememişti. Ama hayatına anlam katan başka şeyler de olmalıydı. Mona Wallander'in babasını sevmezdi; onunla birlikte ziyaretine de gitmezdi. Löderup'a doğru ne zaman yola koyulsalar arabada

sadece Linda ile kendisi olurdu. Babası torununa karşı hep yumuşaktı. Linda'ya karşı bir dereceye dek gösterdiği anlayışlı yaklaşımı küçükken ne kendisi, ne de kız kardeşi Kristina görmüştü.

Anlaşılması zor bir adamdı, ele geçirilemez biriydi, diye düşündü Wallander. Ben de ona mı benzemeye başladım?

Kendi yaşlarında bir adam, kayığının kenarına oturmuş, balık ağı temizliyordu. Adam elindeki işe dalmıştı, bir yandan da kendi kendine mırıldanıyordu. Wallander adamı incelerken onunla yer değiştirmek ne güzel olurdu, diye geçirdi içinden; oturduğu banktan ağlara, polis merkezinden her yeri vernikli, ahşap, gıcır gıcır kayığa.

Wallander için babası çözülmemiş bir bilmeceydi. Acaba kendisi de Linda'ya öyle mi gözüküyordu? Acaba büyüyünce torunu kendisi için ne diyecekti? Evinde bir başına oturan, gittikçe daha az insanın, her geçen gün daha az ziyaret ettiği gölge kadar sessiz, yaşlı bir polis mi olacaktı? İşte bundan korkuyorum, diye düşündü Wallander; ve korkmak için her türlü nedenim var. Arkadaşlarımın değerini bilip, dostluklarıma gereken önemi vermediğim kesin.

Bunun için artık çok da geç kaldım, diye düşündü. Kendisine yakın olan bazıları ölmüştü. Rydberg en başta; ama yarış atı talimcisi eski dostu Sven Widén de öyle. Sırf öldükleri için onlarla bağının kopması gerekmediğini, mezarları başında da onlarla konuşmaya devam edilebileceğini iddia eden insanları asla anlamıyordu Wallander. Bunu yapmayı hiç beceremişti. Ölüler, yüzlerini bile hatırlamakta zorlandığı kişilerdi kendisi için ve seslerini de duymuyordu.

İstemeye istemeye banktan kalktı. Karakola geri dönmek zorundaydı. Feribottaki saldırı olayının soruşturması bitmiş, suçlusu bulunmuştu; gerçi Wallander saldırıya iki adamın karıştığına emindi. Yarım kalmış bir zaferdi: Bir kişi suçlu bulunmuş, kur-

ban da Tanrı'nın adaletine kavuşmuştu, tabii eğer insanın yüzü dağıldıktan sonra buna o ad verilirse; ama diğer suçlu ağdan kaçmayı başarmıştı.

Wallander iskeledeki banka yaptığı küçük gezintiden döndüğünde saat öğleden sonra üçtü. Masasının üstünde Ytterberg'in aradığını ve kendisiyle görüşmek istediğini bildiren bir not vardı. Notu her kim aldıysa acil olduğunu da belirtmişti. Polis olarak Wallander'in hayatında her şey acildi. Acil olmayan bir mesaj hiç almamıştı o güne dek. O yüzden hemen aramayıp önce Lennart Mattson'un kendisinden görüşlerini istediği Milli Polis Teşkilatı'ndan gelen bir duyuruyu okudu. Polis kuvvetlerine uygulamaya konmaya çalışılan yeniden düzenlemelerden biriyle ilgiliydi. Bu seferki, sadece büyükşehirlerde değil, Ystad gibi ilçelerde de, hafta sonları ve tatillerde, sokaklarda polisin varlığını daha da artırmak için bir sistem oturtmakla ilgiliydi. Wallander belgeyi okudu ve belge hazırlanırken kullanılan ifadedeki kendini üstün gören bürokratik dilden rahatsız oldu. Okumayı bitirdiğinde de ne söylediğini tam olarak anlamadığını hissetti. Birkaç boş yorum yaptı ve odasından ayrılırken şefin kutusuna bırakmak üzere hepsini bir zarfa koydu.

Ardından Ytterberg'i aradı, Ytterberg hemen cevap vermişti.

"Aramışsınız," dedi Wallander.

"Şimdi de kadın kayboldu!"

"Kim?"

"Louise. Louise von Enke. O da kayboldu."

Wallander nefesini tuttu. Yanlış mı duyuyordu? Ytterberg'den yeniden söylemesini istedi.

"Louise von Enke kayboldu."

"Ne oldu?"

Wallander karıştırılan kâğıtların sesini duyuyordu. Ytterberg notlarını arıyordu. Tam rapor vermek istiyordu.

"Şu son birkaç yıldır von Enke'lere Bulgar bir kadın temizliğe gidiyormuş. Kadının oturma izni varmış. Adı başkentle aynı, Sofya. Onlara pazartesi, çarşamba ve cumaları, sabahları üç saatliğine gidiyor. Pazartesi günü oradaymış ve her şey yolunda görünüyormuş. Pazartesi günü saat on iki gibi daireden ayrıldığında, Louise onu çarşamba günü yeniden görmeye can attığını söylemiş. Sofya, çarşamba günü saat dokuzda gelince apartmanda kimse yokmuş ama bunda garip bir durum görmemiş. Louise her zaman evde durmazmış ve Sofya da bunun fazla üzerinde durmamış. Ama bu sabah geldiğinde bir şeylerin yolunda olmadığını anlamış. Louise'in çarşamba gününden beri evde olmadığına emin. Her şey aynı bıraktığı gibiymiş. Louise daha önce hiç böyle haber vermeden bu kadar uzun evden ayrılmamış; mesaj da bırakmamış. Evde hiçbir şey yokmuş, sadece bomboş bir daire. Sofya, Louise'in Kopenhag'daki oğlunu aramış, o da annesiyle en son pazar günü konuştuklarını söylemiş, yani beş gün önce. O da böylece beni aradı. Oğlu ne iş yapıyor, hiç bilginiz var mı?"

"Para," dedi Wallander. "Tamamen para işiyle ilgileniyor."

"Harika bir işe benziyor," dedi Ytterberg düşünceli bir halde.

Sonra notlarına döndü.

"Hans bana Sofya'nın numarasını verdi, daireyi beraberce araştırdık. Bulgar hanım dolaplarla çekmecelerin içinde ne olduğunu tam olarak biliyordu ve bana hiç duymak istemediğim bir şey söyledi. Sanırım ne demek istediğimi biliyorsunuz?"

"Evet," dedi Wallander. "Hiçbir şey kayıp değildi."

"Tamı tamına. Ne valizi, ne kıyafetler, ne cüzdanı, hatta pasaportu bile. Onları nerede sakladığını Sofya biliyordu ve hâlâ çekmecedeydiler."

"Ya cep telefonu?"

"O mutfakta şarj oluyordu. Onu fark ettiğimde gerçekten çok endişelendim."

Wallander hepsini bir daha düşündü. Håkan von Enke'nin kayboluşunun ardından bir kaybolmanın daha gerçekleşeceğini asla tahmin etmezdi.

"Bu endişe verici," dedi sonunda. "Mantıklı bir açıklaması var mı?"

"Gördüğüm kadarıyla yok. Bütün yakın arkadaşlarını aradım, en son pazar günü Katarina Lindén adındaki bir arkadaşını arayıp Norveç'te kaldığı dağ otelini beğenip beğenmediğini sormuş, o günden beri gören duyan yok. Katarina Lindén'e göre, hali tavrı her zamanki gibiymiş. O zamandan beri onunla bir daha görüşen yok. Kocasının kayboluşuyla ilgilenen ekibe danışacağız. İlkönce sizi aramak istedim. Tepkinizi öğrenmek için, doğruyu söylemek gerekirse."

"Aklıma gelen ilk düşünce, Hakân'ın nerede olduğunu bildiği ve onun yanına gittiği oldu. Ama tabii cep telefonu ile pasaportu bunun tersini işaret ediyor."

"Ben de benzer şeyler düşündüm ama sizin gibi tereddütteyim."

"Her şeye rağmen akla yatkın bir açıklaması olabilir mi? Hasta olabilir mi? Sokakta bir yerde yığılıp kalmış olabilir mi?"

"Hastaneler ilk baktığım yerdi. Sofya'nın bize söylediklerine göre, ki ona inanmamak için bir sebebimiz yok, Louise kimliğini her zaman yanında veya mantosunda taşırmış. Kimliğini dairesinde bulamadık, dolayısıyla Louise'in dışarı çıkarken onu yanına aldığını düşünüyoruz, o yüzden hastaneler Louise'i bulduysa teşhis edebilirlerdi."

Wallander Louise'in kendisine temizlikçi kadının haftada üç gün geldiğini neden söylemediğini merak etti. Hans da kadından bahsetmemişti. Ama bunun pek de bir anlamı yoktu. Von Enke ailesi kalburüstü sınıftandılar; onlar için ev işlerine yardım eden

birine sahip olmak normal bir şeydi. Eve gelen temizlikçilerden söz etmek akıllarına gelmezdi; onlar evin bir parçasıydılar.

Ytterberg onu bilgilendirmeye devam edeceğine söz verdi. Tam görüşmeleri bitmek üzereyken, Wallander Ytterberg'e Stockholm'de buluştuğu Atkins'le bağlantıya geçip geçmediğini sordu.

"İşe yarar bir şeyler biliyor mu?" Ytterberg pek ihtimal vermiyordu.

Wallander, Ytterberg'in iki ailenin birbirlerine ne kadar yakın olduğunu bilmemesini garip buldu. Yoksa Atkins ona farklı bir hikâye mi anlatmıştı?

"Kaliforniya'da şu an saat kaç?" diye sordu Ytterberg. "Gecenin ortasında insanları uykudan uyandırmanın anlamı yok."

"Amerika'nın doğu kıyısıyla aramızda altı saat fark var," dedi Wallander. "Ama Kaliforniya'yı bilmiyorum. Öğrenip onu arayabilirim."

"Oldu, yapın," dedi Ytterberg. "Aramayı bağlattırın, biz ödemeyi yaparız."

"Resmi telefonum henüz kapatılmadı," dedi Wallander. "Polis ödenmemiş telefon faturaları yüzünden batmaz. Durum o kadar da kötü değil."

Wallander santrali arayıp aradaki farkın dokuz saat olduğunu öğrendi. Bu San Diego'da saatin sabahın altısı olduğu anlamına geliyordu, böylece Atkins'leri aramadan önce birkaç saat beklemeye karar verdi. Onun yerine Linda'yı aradı. Kızı Kopenhag'da bulunan Hans'la çoktan uzun bir görüşme yapmıştı.

"Buraya gel," dedi kızı. "Öylece oturuyorum ve Klara beşiğinde uyuyor."

"Klara mı?"

Linda onun kafa karışıklığına hafiften güldü.

"Dün gece karar verdik. Adı Klara olacak. Adı çoktan Klara oldu."

"Annemin ismi mi? Yani babaannen gibi mi?"

"Onu tanımadım, biliyorsun. Kızma lütfen, ama bu ismi verdik çünkü güzel bir isim; ve her iki soyadıyla da iyi gidiyor. Klara Wallander ve Klara von Enke."

"Onun tam adı ne olacak?"

"Şimdilik Klara Wallander olacak. Sonraları buna kendisi karar verebilir. Geliyor musun? Bir kahve içer ve kır tipi vaftiz töreni yaparız."

"Onu doğru dürüst vaftiz ettirecek misiniz?"

Kızı buna yanıt vermedi. Wallander konuyu üstelemeyecek kadar duyarlıydı.

On beş dakika sonra Linda'nın evinin önünde arabasını park ediyordu. Bahçe tam bir renk cümbüşü içindeydi. Wallander kendi ihmal edilmiş, hemen hemen hiçbir şey ekilmemiş bahçesini düşündü. Mariagatan'da otururken, hep çok farklı bir ortam düşlemişti: Çiçek ektiği yerlerden ayrıkotlarını temizlerken elleri ve dizlerinin üstünde emeklediği, toprak kokusunu içine çektiği bir bahçe.

Klara bir armut ağacının gölgesinde duran pusetinde uyuyordu. Wallander sineklik tülünün ardından onun minik yüzünü inceledi.

"Klara çok güzel bir isim," dedi. "Aklına nereden geldi?"

"Gazetede gördük. Klara adında biri, Östersund'da çıkan çok büyük bir yangında kahramanlık göstermiş. Hemen o an kararımızı verdik."

Olan bitenlerden konuşarak bahçede gezindiler. Louise'in kayboluşu herkes için olduğu gibi Linda ve Hans için de büyük bir sürpriz olmuştu. Louise'in birtakım planlar yaptığını gösteren hiçbir işaret yoktu ortada.

"Başka bir şiddet olayı mı sence?" diye merak etti Wallander. "Eğer Håkan'ın bir tür saldırıya uğradığını düşünecek olursak?"

"Birisi ikisini birden ortadan kaldırmak mı istedi sence?" dedi Linda. "Ama neden? Sebebi ne olabilir ki?"

"İşte bu yüz milyarlık soru," dedi Wallander, kıpkırmızı bir gül kümesine bakıp düşünerek. "Bilmediğimiz bir şeye karışmış olabilirler mi?"

Bahçedeki gezintilerine sessizlik içinde devam ettiler. Linda onun sorusunu düşünüyordu.

Linda en sonunda, "Onları çok az tanıyoruz," dedi. Sonra da evin önüne yeniden geldiler. Linda tülün altında yatan Klara'yı kontrol etti.

Klara minicik yumruğuyla yorganını kavramış, mışıl mışıl uyuyordu.

"Onları bu minicik yavrudan daha fazla tanıdığım söylenemez," dedi Linda.

"Louise ile Håkan'ı gizemli buluyor musun?"

"Hiç değil! Tam aksine, bana karşı her zaman açık ve dürüst oldular."

"Bazı insanlar yanlış izlenim verirler," dedi Wallander düşünceli bir ifadeyle. "Açıklık ve dürüstlük, insanların sergilemek istemedikleri bir gerçeği gizlemek için görünmez bir kilit olabilir."

Wallander saatine bakıp Atkins'i arama zamanı geldiğine karar verene dek bahçede oturup kahve içtiler. Polis merkezine geri dönüp odasından numarayı çevirdi. Dört çalıştan sonra Atkins her an emir almayı bekliyormuş gibi ciddi bir havada telefona cevap verdi. Wallander ona olanları anlattı. Konuşması bittiğinde öyle uzun bir sessizlik olmuştu ki, Wallander hattın kesilip kesilmediğini düşündü. Derken Atkins bağırdı: "Bu olamaz!"

"Ama öyle. Pazartesi veya salıdan beri kayıp."

Wallander Atkins'in çok şaşırdığını hissedebiliyordu. Heyecanla nefes alıp veriyordu. Wallander ona kadınla en son ne zaman konuştuğunu sordu. Atkins düşünürken bir sessizlik oldu.

"Cuma günü öğleden sonra. Onun için öğleden sonra, benim için sabah."

"Arayan hanginizdi?"

"O aradı."

Wallander kaşlarını çattı. Bu beklediği cevap değildi.

"Ne için aramıştı?"

"Karımın doğum gününü kutlamak için aramış. Karım da ben de şaşırmıştık. İkimizde doğum günlerini önemsemeyiz çünkü."

"Aramasının başka bir sebebi olabilir miydi?"

"Bize yalnızlık çekiyormuş ve birisiyle konuşmak istiyormuş gibi geldi. Bunu anlamak zor değil."

"Dikkatlice düşünseniz, eskileri gözününüz önüne getirin, kayboluşuyla bağlantılı olabilecek herhangi bir şey söylemiş olabilir mi?"

Wallander İngilizcesinin kötü olduğunu biliyordu ama Atkins onun ne demek istediğini anlamıştı. Karşılık vermeden önce bir sessizlik oldu.

"Hayır, hiç," dedi sonunda. "Her zamanki gibiydi."

"Ama bir şeyler olmalı mutlaka," dedi Wallander. "İlkönce von Enke kayboluyor, sonra da karısı."

"On Küçük Kızılderili hikâyesindeki gibi tıpkı," dedi Atkins. "Arka arkaya yok oldular. Şimdi ailenin yarısı ortadan yok oldu. Geriye sadece iki çocukları kaldı."

Wallander irkildi. Yanlış mı duyuyordu?

"Ama kaybolacak sadece tek bir kişi olabilir," dedi çekimser bir havada. "Herhalde Linda'yı kastetmiyorsunuz?"

"Kız kardeşini de unutmamalıyız," dedi Atkins.

"Kız kardeşi mi? Hans'ın kız kardeşi de mi var?"

"Ah, evet. Adı Signe. Doğru söyleyip söylemediğimi bilemiyorum. İsterseniz heceleyebilirim. Ailesiyle birlikte oturmuyordu. Nedenini bilmiyorum. Başka insanların hayatlarını fazla kurcalamamalıyız. Ben onunla tanışmadım, ama Håkan bana bir kızı olduğundan bahsetmişti."

Wallander başka soru soramayacak kadar hayretler içindeydi ve telefonu kapattılar. Pencerenin yanında durup su kulesini seyrederek düşündü. Signe adında bir kız kardeş vardı. Neden kimse ondan hiç bahsetmemişti?

O akşam Wallander mutfak masasına oturup Håkan von Enke'nin kaybolduğu günden beri tutmuş olduğu notları bir daha gözden geçirdi. Hiçbir yerinde ailenin bir kızı olduğuna dair ipucu bulamamıştı. Signe'nin adı hiç geçmiyordu. Sanki kız yok gibiydi.

2. BÖLÜM

Perde Arkasındaki Olaylar

11

Wallander duruma çok bozulmuştu. Böylece o da aslında hiç âdeti olmadığı halde doğrudan saldırıya geçme kararı verdi. İki üyesinin ortadan kaybolduğu ve bir tanesinin de birdenbire ortaya çıktığı bu aile tarafından faka bastırılmıştı. Kalburüstü sınıfa normal gelen yalanların kurbanı olduğunu düşünüyordu: Her ne pahasına olursa olsun herkesten gizlenmesi gereken ve aslında kimsenin de pek umurunda olmadığı aile sırlarıyla ilgili yalanlar. Atkins'e ettiği telefondan ve Håkan von Enke'nin yetmiş beşinci doğum günü partisinden beri olagelen ve söylenen her şeyin üstünden bir daha geçtiği o uzun akşamdan sonra, ertesi sabah Linda'ya telefon ettiği saat yediyi biraz geçeye kadar mışıl mışıl uyudu. Hans'la konuşmak istiyordu, ama Hans saat altı gibi çoktan evden çıkmıştı.

Wallander sinir olmuş bir halde, "O saatte yapacak ne iş var ki?" diye sordu. "Herhalde açık bir banka yoktur, ya da hisse senedi alıp satan döviz tüccarı?"

"Japonya ne olacak?" diye hatırlattı Linda. "Veya Yeni Zelanda? Uzakdoğu'nun her yerinde borsalarda şu anda bir sürü hareket var. Hans'ın bu kadar erken işe gitmesi çok anormal bir durum değil. Ama senin saat yedide araman sıra dışı. Hırsını benden çıkarma. Bir şey mi oldu?"

"Signe hakkında konuşmak istiyorum," dedi Wallander.

"O kim?"

"Erkek arkadaşının kız kardeşi."

Kızının hızlı hızlı nefes alışını duydu. Her nefeste yeni bir düşünceyle.

"İyi ama onun kız kardeşi yok."

"Bundan emin misin?"

Linda babasını tanıyordu, ciddi olduğunu hemen anlamıştı. Bu kadar erken saatte böyle soğuk bir şaka yapmak için aramazdı.

Klara ağlamaya başlamıştı.

"Gelsen iyi olacak," dedi Linda. "Klara uyandı. Sabahları mızmız oluyor. Bunu acaba senden mi aldı, merak ediyorum."

Bir saat sonra Wallander arabasıyla kızının çakıltaşı döşeli araba yoluna giriyordu. Klara çoktan karnını doyurmuş ve mutluydu. Linda da giyinmişti. Wallander onun hâlâ çok solgun ve sıhhatinin de iyi olmadığını düşündü, hasta olup olmadığını merak etti ama sormadı. Kızı da kendisi gibiydi, başkalarının çok fazla kendisiyle ilgilenmesini sevmezdi.

Mutfak masasına geçtiler. Wallander masa örtüsünü tanıdı. Çocukluğundan hatırlıyordu, sonra da babasının Löderup'taki evinden; ve şimdi de buradaydı işte. Küçük bir çocukken hep parmağını karışık desenli kenar süsü üstünde gezdirirdi.

"Anlat bakalım," dedi kızı. "Daha önce söylediğimi yine tekrarlıyorum: Hans'ın kız kardeşi yok."

"Sana inanıyorum," dedi Wallander.

"Eminim, bir kız kardeşi olduğunu bilmiyorsun, tıpkı şu ana kadar benim de bilmediğim gibi."

Atkins'le yaptığı konuşmayı ve Signe adındaki kız kardeşin birdenbire ortaya çıkışını kızına anlattı. Büyük olasılıkla gizli kız kardeşten bahsetmesi tamamıyla bir rastlantıydı. Eğer konuşmaları bir parça farklı yönde seyretmiş olsaydı, kız kardeşin varlığı hâlâ bilinmeyecekti. Linda can kulağıyla babasını dinlerken kaşları giderek çatılıyordu.

Wallander sonunda anlatmayı bitirdiğinde, "Hans bana bir kız kardeşi olduğundan hiç bahsetmedi," dedi.

Wallander telefonu göstererek, "Onu arayıp sorsana: Neden bana bir kız kardeşin olduğunu söylemedin?"

"Kız kardeşi yaşlı mı, genç mi?"

Wallander düşündü. Atkins bu konuda bir şey söylememişti. Yine de ablası olması gerektiğini tahmin etti. Hans'tan sonra doğmuş olsaydı, onu bir sır olarak saklamak zor olurdu.

"Onu aramak istemiyorum," dedi Linda. "Eve gelince sorar öğrenirim."

"Olmaz," dedi Wallander. "Bulmamız gereken kayıp iki kişi var. Bu özel bir mesele değil, polis işi. Eğer onu sen aramazsan ben ararım."

"Bu daha iyi olur," dedi kızı.

Wallander Linda'nın verdiği Kopenhag numarasını çevirdi. Hat düştükten sonra beklerken klasik müzik çalmaya başlamıştı. Linda dinlemek için eğildi.

"Onun direkt hattı," dedi kızı. "Müziği ben seçtim. Bundan önce berbat bir Amerikan folk parçası vardı. Billy Ray Cyrus adında birinin. Onu seni bir daha aramam diye tehdit ettim de, değiştirdi. Şimdi cevap verir."

Wallander Hans'ın sesini duyduğunda Linda konuşmasını daha bitirmemişti. Hans rahatsız olmuşa benziyordu, neredeyse nefes nefeseydi. Wallander Asya borsalarında ne haltlar döndüğünü merak etti.

"Sana sormak istediğim bir soru var, bekleyemez," dedi. "Bu arada senin mutfak masanda oturuyorum."

"Louise mi?" dedi Hans. "Yoksa Håkan mı? Onları buldun mu?"

"Keşke. Hayır, bu bambaşka birisi hakkında. Kim olduğunu tahmin edebiliyor musun?"

Wallander Linda'nın bu gereksiz kedi-fare oyunu gibi gördüğü sorgulamadan rahatsız olduğunu gördü. Kızına hak verdi. Doğrudan konuya girmeliydi.

"Kız kardeşinden bahsediyorum," dedi. "Kız kardeşin, Signe."

Hattın diğer tarafında Hans konuşmaya başlamadan önce bir sessizlik olmuştu.

"Neden bahsettiğinizi bilmiyorum. Bu bir şaka mı?"

Linda masanın üzerinden öne eğildi, Wallander konuşmayı dinleyebilmesi için alıcıyı ona doğru uzattı. Hans'ın doğruyu söylediğini hissediyordu. "Şaka falan değil," dedi. "Bana Signe adında bir kız kardeşten gerçekten haberiniz olmadığını mı söylüyorsunuz?"

"Hiç kız veya erkek kardeşim yok. Linda ile konuşabilir miyim?"

Wallander alıcıyı Linda'ya uzattı. Linda da babasının kendisine söylediklerini tekrar etti.

"Çocukken anne babama neden bir kız veya erkek kardeşim olmadığını sorardım," dedi Hans. "Bana hep tek çocuğun yettiğini söylerlerdi. Signe adında birini ne duydum, ne de resmini gördüm. Ben hep tek çocuktum."

"İnanması zor," dedi Linda.

Hans patlayıp telefonda bağırıp çağırmaya başlamıştı.

"Bunun benim için kolay bir şey olduğunu mu sanıyorsun?"

Wallander telefonun ahizesini Linda'nın elinden aldı.

"Ben sana inanıyorum," dedi. "Linda da öyle; ama bu durumu aydınlatmamız gerektiğini sen de anlamalısın. Annen baban kayıp; ve şimdi bir de kim olduğunu bilmediğimiz bir kız kardeş ortaya çıktı."

"Anlamıyorum ama," dedi Hans. "Kendimi hasta gibi hissediyorum."

"Açıklaması her neyse, bulacağım."

Wallander alıcıyı yeniden Linda'ya verdi. Kızının Hans'ı yatıştırmaya çalışmasını izledi. Birbirlerine söylediklerini duymak istemiyordu. Konuşmaları biraz uzayacak gibi görününce, bir kâğıt parçasına birkaç kelime karalayıp masaya kızının önüne koydu. Linda başını sallayıp babasına pencere pervazında duran bir deste anahtarı uzattı. Wallander yüzükoyun beşiğinde yatan Klara'ya son bir kez baktı, usulca parmağını yüzünde gezdirdi; bebek uykusunda irkildi ama uyanmadı, sonra Wallander evden ayrıldı.

Polis merkezine geri döndükten sonra, ceketini çıkarmadan Sten Nordlander'i aradı. İstediği onayı hemen almıştı.

"Ah, evet, kesinlikle bir çocukları daha var," dedi Nordlander. "Doğumda ciddi anlamda sakat olarak doğmuş bir kız çocuğu. Eğer Håkan'ı yanlış anlamadıysam tamamıyla âciz. Ona evde bakmaları imkânsızmış, doğduğu ilk günden itibaren özel bakım gerekmiş. Ondan hiç bahsetmezlerdi, ben de buna hep saygı gösterdim."

"Adı Signe mi?"

"Evet."

"Ne zaman doğmuş biliyor musun?"

Nordlander cevap vermeden önce bir süre düşündü.

"Erkek kardeşinden yaklaşık on yaş büyük olmalı. Sanırım kızlarının sakatlığı onlar için çok büyük bir şok olduğundan yeniden denemeye cesaret etmeleri biraz zaman almış."

"O zaman şimdi kırk yaşından fazla olmalı," dedi Wallander. "Nerede yaşadığını biliyor musun? Hangi kurum veya enstitüde?"

"Håkan bir keresinde Mariefred yakınlarında bir yer olduğunu söylemişti ama kurumun ismini hiç duymadım."

Wallander artık görüşmeyi bir an önce bağlamaya çalışıyordu. Kendisini hiç ilgilendirmediği halde, Signe'yi bulmuş olmak

öncelikli bir durum haline gelmişti. İlkönce Ytterberg'i araması gerektiğini biliyordu ama merakı baskın çıkmıştı. Aradığı numarayı buluncaya kadar karmakarışık adres defterini karıştırdı durdu. Numara, Ystad Sosyal Yardım Kurumu'nda çalışan bir kadına aitti. Polis merkezinde eskiden çalışan bir sivil sekreterin kızıydı. Wallander onunla birkaç yıl önce pedofil çetesi olayı ile ilgilenirken tanışmıştı; adı Sara Amander'di. Kadın hemen cevap vermişti. Karşılıklı birkaç nezaket cümlesinden sonra Wallander konuya geldi.

"Mariefred civarlarında özürlüler için hizmet veren bir enstitü arıyorum. Belki birden fazla vardır? Adres ve telefon numaralarına ihtiyacım var."

"Bana biraz daha fazla bilgi verebilir misiniz? Mesela doğumsal beyin hasarından mı bahsediyorsunuz?"

"Benim anladığım kadarıyla fiziksel. Doğumundan itibaren bakıma ihtiyacı olan bir çocuk için; ama beyinsel özürlü olması da muhtemel. Bu derece kötürüm olan birinin, nasıl bir hayata mahkûm olduğunu fark edemiyor olması bir lütuf olsa gerek."

"Başka insanların hayatları hakkında hüküm verirken daha dikkatli olmalıyız," dedi Sara Amander. "Mutlu olan birçok kötürüm insan var; her neyse, sizin için ne yapabilirim, bir bakayım."

Wallander telefonu kapattı; biraz kahve almak istedi ve Kristina Magnusson ile birkaç kelime etti. Kadın ona, arkadaşlarıyla ertesi gün evinin bahçesinde vereceği samimi yaz partisini hatırlattı. Wallander bunu tamamıyla unutmuştu ama elbette geleceğini söyledi. Sonra kendi odasına geri döndü ve büyük harflerle bir hatırlatma notu yazıp telefonunun yanına bıraktı.

Birkaç saat sonra Sara Amander aradı. Kadın ona iki olasılık sunuyordu. Biri Mariefred kasabası sınırlarında, Amalienborg'da özel bir bakımeviydi. Diğeri devlet tarafından işletilen bir kurumdu, Gripsholm Kalesi'nden fazla uzakta olmayan Niklas-

gården'deydı. Wallander adres ile telefon numaralarını kaydetti ve tam ilkini aramak üzereyken yarı aralık duran kapıda Martinsson belirdi. Wallander telefonu elinden yine bırakıp ona içeri gelmesini işaret etti. Martinsson'un yüzü asıktı.

"Ne oldu?"

"Çığırından çıkan bir poker partisi. Bıçak yaralanması olan bir adamı ambulans çoktan hastaneye götürdü. Bir ekibimiz orada ama seninle biz de oraya gitmeliyiz."

Wallander ceketini kapıp, Martinsson'un peşinden odasından çıktı. Poker partisinin dağılıp bir şiddet olayına dönüşmesine neyin sebep olduğunu bulmaları bütün günlerini almış, akşamın ilk saatlerine sarkmıştı. Sara Amander'den aldığı numaraları araması, ancak akşam saat sekiz civarı polis merkezine geri geldiğinde mümkün oldu. Amalienborg ile işe başladı. Telefona cana yakın ses tonuyla bir kadın cevap vermişti. Wallander deha Signe von Enke ile ilgili sorusunu sorarken yaptığı hatayı fark etti. Cevap alamamıştı tabii. Ciddi anlamda özürlü olan kimselere bakan böylesi bir enstitü elbette her önüne gelene bilgi vermezdi. Kendisine de aynen böyle söylenmişti. Farklı yaşlarda hastalar olup olmadığı veya kurumun sadece yetişkinler için mi olduğuna dair diğer sorusuna cevap bile alamamıştı. Yardımsever kadın bilgi vermeye yetkisinin olmadığını söylemeye sabırla devam ediyordu. Ne kadar istese de ne yazık ki yardımcı olamayacaktı. Wallander telefonu kapattı ve Ytterberg'i araması gerektiğini düşündü; ama yapmamaya karar verdi. Adamı akşam akşam rahatsız etmeye hiç gerek yoktu. Bu görüşme yarını bekleyebilirdi.

Güzel bir akşamdı, ılık ve sakin; akşam yemeğini dışarda bahçede yedi. Jussi ayaklarının dibinde uzanmış, çatalından dökülen kırıntıları kapıyordu. Kanola çiçeğiyle kaplı çayırlar artık sapsarı bir deniz gibi ışıldıyordu.

Ama o kız kardeş düşüncesi bir türlü aklından çıkmıyordu. Kızla ilgili esrar perdesini aralamaya çalışıyordu. Doğuştan özel

bakım gerektiren bir çocukları olacak olsa, Mona ile bunu nasıl karşılayacaklarını düşündü. Hayal etmesi bile güç olan bu durumun düşüncesiyle ürperdi. Telefonun çaldığını fark ettiğinde dalmış öylece oturuyordu. Jussi kulaklarını dikti. Arayan Linda'ydı. Kızı alçak sesle konuşarak Hans'ın uyuduğunu söyledi.

"Hans bayağı yıkıldı," dedi Linda. "En kötüsünün de şu anda kız kardeşi ile ilgili bir şey soracak kimsesinin bulunmadığını söylüyor."

"Onun izini bulmaya çalışıyorum," dedi Wallander. "Bana birkaç gün verin, nerede olduğunu bulayım."

"Håkan ile Louise'in böyle bir şeyi nasıl yaptığını anlayabiliyor musunuz?"

"Hayır. Belki, bu derece ciddi boyutta özürlü bir çocuğa sahip olmakla baş edebilmelerinin tek yolu buydu, sanki yokmuş gibi davranmak."

Sonra Wallander kanola çiçeği kaplı çayırlarla, ufkun manzarasını kızına betimlemeye başladı.

"Klara'nın buralarda koşacağı günleri iple çekiyorum," dedi.

"Kendine bir kadın bulmalısın."

"İnsan kendine bir kadın bulmaz!"

"Eğer çaba göstermezsen birini bulamazsın! Yalnızlık seni için için bitirir. Aksi bir ihtiyarın teki olacaksın."

Wallander dışarda saat ona kadar oturdu. Linda'nın söylediklerini düşündü. Her şeye rağmen çok güzel uyudu ve beşi biraz geçe tamamıyla dinlenmiş olarak kalktı. Saat altı buçukta ofisindeydi. Aklına bir fikir geliyordu. Hemen, yaz gündönümüne kadar olan zamanı görmek için takvime baktı ve Ystad'da kalmasını gerektirecek kendisini bağlayan bir şey olmadığına karar verdi. Poker hadisesine bir başkası bakabilirdi. Lennart Mattson'un erkenci olduğunu bildiği için kapısını çalmakta tereddüt etmedi. Wallander ertesi günden itibaren olmak üzere dört günlük izin

istemek için içeri girdiğinde Mattson'un işe yeni gelmiş olduğunu gördü.

"Bunun çok ani bir istek olduğunun farkındayım," dedi. "Ama özel bir nedeni var. Gündönümü tatili geldiği zaman da, bir haftalık iznim daha olmasına rağmen gerekirse ben dururum."

Mattson itiraz etmemişti. Wallander'e dört günlük izni verdi. Odasına geri dönüp internetten Amalienborg ve Niklasgården'in tam olarak yerini öğrendi. Her iki enstitüyle ilgili olarak bulduğu bilgiler hangisinin doğru klinik olduğuna karar vermesine yetmiyordu. Her ikisi de geniş yelpazede ciddi özürleri olan insanlara hizmet veren yerlerdi.

Jussi'yi birkaç günlüğüne ona bakacak olan komşularına bıraktı. Köpeğin kulübesi bomboştu artık. Wallander yatağın üstüne uzandı, saati üçe kurdu ve birkaç saatliğine gözlerini kapadı. Arabasına binip kuzeye doğru yola koyulduğunda saat dört olmuştu. Yarı saydam bir pusun ardından tan ağarıyordu, güzel bir gün olacak demekti bu. Öğleyi biraz geçe Mariefred'e vardı. Yol üstündeki bir lokantada öğle yemeğini yedikten sonra arabada biraz kestirdi, ardından da Amalienborg'daki, ek binaya sahip, bugün bir bakımevine dönüştürülmüş eski lise binasına doğru yola koyuldu. Resepsiyona polis kimliğini gösterdi ve içinden doğru yere gelip gelmediğini anlayabilmek için bunun yeterli olmasını umdu. Resepsiyonist ne yapması gerektiğine karar veremedi ve amirini çağırdı; o da Wallander'in gösterdiği kimliği dikkatle inceledi.

Wallander kibar bir tavırla, "Signe von Enke," dedi. "Tek bilmek istediğim bu. Bu hanım burada mı, değil mi? Bu durum sadece onun kaybolan anne babasıyla ilgili."

Amir olan kadının isim iğnesinde adının Anna Gustafsson olduğu yazıyordu.

Kadın Wallander'i dinledikten sonra cevap vermeden önce bir süre onu süzdü.

"Deniz subayı mı dediniz?" dedi. "Bu o kişi mi?"

"Evet, o," dedi Wallander; şaşırdığını gizlemeye çalışmamıştı. "Onu gazetede okudum."

Wallander, "Ben de onun kızından bahsediyorum," dedi. "Burada mı kalıyor?"

Anna Gustafsson başını iki yana salladı.

"Hayır," dedi. "Burada Signe isminde biri yok. Hastalarımızdan hiç kimse bir deniz subayının kızı değil. Sizi temin ederim."

Telefon ettiği ikinci yere doğru yola koyulurken Wallander yolda kötü bir fırtınaya yakalandı. Yağmur öyle şiddetliydi ki, artık önündeki yolu göremediğinden durmak zorunda kaldı. Hemen bir yan yola sapıp motoru kapattı. Orada tıpkı bir balon köpüğü içinde oturur gibi, yağmur bir yandan arabanın tavanını döverken, yeniden bu iki kayıp insanın başına gelmiş olabilecek şeyler üstünde kafa patlattı. Håkan von Enke ilk kaçan olmasına rağmen, veya bir cinayet ya da kazanın kurbanı olmasına karşın, Louise'in kayboluşu onunla doğrudan ilgili olmayabilirdi. Wallander'e akıl hocalığı yaptığı zamanlarda Rydberg'den kalan bir altın öğüttü bu. Genellikle meydana gelen veya sonunda gün ışığına çıkan bir kaza, aslında olaylar zincirinin sonucu değil başlangıcı oluyordu. Aklına Håkan von Enke'nin çekmecesinin karmakarışık hali geldi. Kafasının içindeki pusulanın ibresi belli bir noktayı işaret etmeden, nereye sabitleneceğini bilemez halde dönüp duruyordu.

Sonuç, her şeyin mümkün olduğuydu. Hatta Håkan von Enke'nin o günkü endişeli hali bile gerçek bir bulgu sayılmazdı. Wallander deha önce de hayaletler görmüştü, her ne kadar hayal ürünü şeylere alışıkmış gibi davransa da. Meslekte geçirdiği yıl-

lar içinde çok kayıp vakasıyla uğraşmıştı. Her zaman ta en başından beri olayın ya doğal bir açıklaması olduğunun ya da endişelenmeyi gerektirecek sebepler bulunduğunun belirtileri olurdu; ama Håkan ile Louise olayında gerçekten bunların ne olduğunu bilmiyordu. Arabasında oturmuş aniden bastıran yağmurun dinmesini beklerken her şeyin çok bulanık olduğunu düşündü, tıpkı gerçek hayatta önünü görememesi gibi zihinsel bir sislenme durumu söz konusuydu.

Sonunda yağmur dinince yeniden Niklasgården'e doğru yola çıktı. Haritada göl kıyısında bütün görkemiyle kurulmuş bu yerin adı Vångsjön'dü. Yamaçta uzun boylu ağaç kümecikleri arasında serpili beyaz badanalı ahşap yapılar ve onların da ötesinde geniş mısır tarlaları ile kırlık arazi vardı. Wallander arabadan inip yağmur sonrası insanı canlandıran havayı derin derin içine çekti. Limhamn'daki okulunda, sınıf duvarlarında asılı eski posterlere bakar gibiydi: Devasa ölçülerde doğa manzaraları, çoban ve koyun sürüsü, çeşit çeşit İsveç tarım arazileri. Bir an o posterlerin hayatında yer aldığı günlere dönmeye karşı nostaljik bir istek belirdi içinde ama bu düşünceden çabuk silkindi. Geçmişe duyulan özlem ve duygusallığın sadece yaşlandığı gerçeğini ortaya serdiğini biliyordu; ve bu da aslında durumu daha acı verici ve korkutucu yapıyordu.

Sırt çantasından bir dürbün çıkarıp binaları ve önlerindeki parka benzer açıklık alanları inceledi. Wallander bu hoş, yazlık manzarayı eski külüstür Peugeot'suyla uzaktan, sanki bir periskopla izliyormuş gibi görünmesine güldü kendi kendine. Bazı ağaçların gölgesi altına çekilmiş birkaç tekerlekli sandalye gördü. Merceğini ayarlayıp dürbünü titretmeden tutmaya çalıştı. Tekerlekli sandalyelerinde başları öne düşmüş oturan insanlar vardı. Bunlardan yaşını tahmin etmekte zorlandığı bir tanesi, çenesini göğsüne dayamıştı. Bir başka tekerlekli iskemlede oturan

bir adam, görebildiği kadar genç bir adam, sanki boynu başını taşıyamıyormuş gibi başı arkaya düşmüş vaziyette oturuyordu. Wallander dürbünü indirdi. Gördüğü manzara karşısında rahatsız olmuştu. Arabasına binip, önünde Södermanland Eyalet Konseyi'nin hoş geldiniz yazısıyla, ziyaretçilere hangi yoldan nereye gidileceğini gösteren bir tabelanın karşıladığı ana binanın önüne kadar gitti. Wallander resepsiyon bölümüne girdi. Zili çalıp bekledi. Arka taraftan bir radyonun sesi geliyordu. Bitişik odadan bir kadın çıktı. Kadın kırklarındaydı ve Wallander kadının güzelliği karşısında hemen etkilenmişti. Kadının kısa siyah saçları, koyu renk gözleri vardı; kendisini gülümseyerek selamlamıştı. Wallander konuşmaya başlayınca kadının yabancı aksanla konuştuğunu fark etti. Onun bir Arap ülkesinden geldiğini tahmin etti. Kadına kimliğini gösterip sorusunu yöneltti. Hemen cevap alamamıştı. Güzel kadın ona gülümsemeye devam ediyordu.

"İlk kez bizi bir polis memuru ziyaret ediyor," dedi. "Ve bayağı uzaktan gelmişsiniz! Ama korkarım ki size hiç isim veremem. Burada yaşayan herkesin özel hayatına saygımız vardır."

"Bunu anlıyorum elbette," dedi Wallander. "Ama eğer gerekirse burada bulunan her bir odanızı tek tek aramamı ve her bir hastanızın kayıtlarına bakmamı mümkün kılacak bir arama izniyle geri gelebilirim. Bunu yapmak istemiyorum. Sorduğum soruya başınızla bir evet veya hayır işareti vermeniz yeterli olacaktır. Ondan sonra sizi temin ederim buradan giderim ve bir daha gelmem."

Kadın karşılık vermeden önce biraz düşündü. Wallander hâlâ kadının güzelliğinin etkisindeydi.

"Sorunuzu sorun," dedi kadın sonunda. "Sizi anlıyorum."

"Burada Signe von Enke adında bir hastanız var mı? Aşağı yukarı kırk yaşlarında ve doğuştan özürlü."

Kadın başını sallayarak onayladı. Sadece bir kez sallamıştı ama yeterliydi. Wallander artık Signe'nin nerede olduğunu biliyordu. Daha fazla ilerlemeden şimdi Ytterberg ile görüşmesi gerekiyordu.

Gözlerini kadından ayırmayı başarıp arkasını döndü ama sonra kadının belki cevaplayabileceği bir başka soru geldi aklına. Yeniden kadına baktı.

"Bir şey daha," dedi. "Signe'nin en son ne zaman bir ziyaretçisi oldu?"

Kadın cevap vermeden önce biraz düşündü. Bu kez baş hareketiyle değil konuşarak, "Birkaç ay önceydi," dedi. "Nisan ayı içinde. Önemli ise gidip bakabilirim."

"Hem de çok önemli," dedi Wallander. "Çok yardımı olur gerçekten."

Kadın daha önce çıktığı odaya girip gözden kayboldu. Birkaç dakika sonra elinde bir sayfa kâğıtla geri döndü.

"10 Nisan'da," dedi. "En son ziyaretçisi o zaman gelmiş. Ondan sonra gelen olmamış. Çok yalnız biri oldu."

Wallander bir süre düşündü. *Nisanın onu. Håkan von Enke'nin kayboluşundan bir gün önce.*

"Sanırım o gün ziyaretine gelen kişi de babasıydı?" dedi ağır ağır.

Kadın başını sallayarak onayladı.

Wallander Niklasgården'den ayrılıp Stockholm'e sürdü. Arabayı Grevgatan'da binanın dışına park etti, sonra da Linda'nın kendisine verdiği anahtarlarla dairenin kapısını açtı.

Tekrar başa dönmesi gerektiğinin farkındaydı. Farkındaydı ama neyin başına dönecekti?

Salonun orta yerinde uzun süre dikilip anlamaya çalıştı. Ama vakayı anlamasına faydalı olabilecek hiçbir şey gelmiyordu aklına.

Sessizlik tarafından kuşatılmıştı. Bir denizaltı derinliğindeydi, okyanusun dinmeyen kıpırtılarının hiç hissedilmediği bir yerdeydi.

12

Wallander geceyi boş dairede geçirdi.

İçerisi sıcak olduğu için, hem de bunaltıcı bir şekilde, pencerelerden bazılarını aralık bıraktı ve ince tülün hafif hafif dalgalanışını seyretti. Ara ara aşağıda sokaktan bağrışan insanların sesi geliyordu. Ev boş ve yankılı olduğundan sanki hayaletler dolaşıyor gibi geliyordu insana. Linda'dan dairenin anahtarlarını istemesinin sebebi otel masrafından tasarruf etmek için değildi. Wallander bir suç soruşturması sırasında edinilen ilk izlenimlerin genellikle en önemlileri olduğunu tecrübelerinden biliyordu. Olay yerine yapılan ikinci bir ziyaretten nadiren yeni bir şeyler çıkardı. Ama bu kez ne aradığını biliyordu.

Wallander komşuları meraklandırmamak için ayağında çoraplar, evin içinde parmak uçlarında gezinmeye başladı. Håkan'ın çalışma odasıyla Louise'in iki çekmeceli dolabını elden geçirdi. Ayrıca salondaki büyük kitaplık ile bulabildiği bütün dolap ve rafları araştırdı. Saat on olup, yemek yiyecek bir yer bulmak için dikkatlice apartmandan ayrılırken artık son derece emindi: Özürlü bir çocuğa dair bütün izler dikkatlice ortadan kaldırılmıştı.

Wallander, Macar restoranı olduğunu iddia eden ama bütün garsonları ve açık-plan tarzı mutfakta çalışan diğer personeli İtalyanca konuşan bir yerde yemeğini yedi. Yeniden üçüncü kattaki daireye çıkmak için ağır çalışan asansöre binerken bu gece nerede uyusam acaba diye düşünüyordu. Håkan'ın çalışma odasında bir

divan vardı, ama en sonunda gidip, Louise ile birlikte çay içtikleri salondaki kanepede, ekose desenli battaniyenin altına girdi.

Eğlenmekte olan aşırı gürültülü bir grubun çıkardığı seslerle saat bir gibi uyandı; karanlık odada yattığı yerde uzanmaya devam etti, birdenbire ayılmıştı. Niklasgården'de yaşayan kadının bu evde varlığını işaret eden hiçbir şeyin olmaması çok garipti. En azından bir resim ya da bütün İsveçlilerin doğumdan itibaren sahip olduğu kimlik belgesi gibi evrak cinsinden bir şey bulamamış olması kendisini neredeyse fiziksel olarak hasta edecek kadar rahatsız etmişti. Ayağa kalkıp parmak uçlarında evi bir daha dolaştı. Gerektiğinde karanlıkta kalan köşeleri aydınlatmak için kullandığı bir kalem fener vardı elinde. Caddenin karşısındaki apartmanda yaşayan birilerinin dikkatini çeker belki diye sağda solda birden fazla lamba yakmaktan sakınıyordu ama beri yandan da aklına Håkan von Enke'nin bütün gece yanık bıraktığı ışıklar geliyordu. Gerçekler ile yalanlar arasındaki o görünmez çizgiyi geçmek von Enke ailesi için biraz fazla kolay değil miydi? Mutfağın orta yerinde durdu ve yeniden düşündü. İçindeki kurt uyanınca direnmeyip, Signe'nin izini buluncaya kadar da gevşememeye karar vererek yorulmak bilmez bir şekilde işe devam etti; aradığı şey buralarda bir yerde olmalıydı.

Sabaha karşı dört sularında sonunda başardı. Kitaplıkta, büyük resimli sanat kitaplarının arkasına itilmiş halde bir fotoğraf albümü buldu. İçinde çok fazla resim yoktu ama olanların hepsi özenle yerleştirilmişlerdi; çoğunun rengi solmuştu, birkaçı da siyah beyazdı. Hiç yazılı bir bilgi yoktu, sadece resimler vardı. İki kardeşin birlikte çekilmiş resimleri de yoktu ama Wallander böyle bir şey görmeyi zaten beklemiyordu. Hans doğduğunda Signe çoktan ortadan yok olmuştu. Gönderilmişti. Silinmişti. Resimleri sayan Wallander onların elliden az olduğunu gördü. Çoğunda Signe değişik pozlarda uzanmış vaziyette tek başınaydı. Yalnız

en son resimde Louise onu kollarına almıştı, ama bakışını objektiften kaçırmıştı. Wallander Louise'in çocuğu kollarında tutmak istemediğinin belli olmasını fark ettiği için üzülmüştü. Fotoğraftan buram buram keder sızıyordu. Wallander başını iki yana salladı, çok rahatsız olmuştu.

Yeniden gidip kanepeye uzandı. Çok yorgundu ama aynı zamanda da rahatlamıştı ve hemen uykuya daldı. Saat sekiz civarı aşağıda caddeden gelen yüksek bir korna sesiyle irkilerek uyandı. Rüyasında atlar görüyordu. Mossby'deki kum tepeciklerinin üstünden dörtnala gelen bir at sürüsü, aynı hızla doğruca denize doğru koşuyorlardı. Rüyayı yorumlamaya çalıştı ama başaramadı. Faydasızdı, bunu nedense hiç beceremezdi. Banyo yaptı, biraz kahve içti ve saat dokuza doğru Ytterberg'i aradı. Adam toplantıdaydı. Wallander resepsiyonistten mesaj iletmesini istedi ve yanıt olarak bir yazılı mesaj aldı; mesajda Ytterberg onunla saat on buçukta belediye binasında, denize bakan tarafında buluşabileceğini bildiriyordu. Ytterberg bisikletiyle oraya vardığında Wallander onu beklemekteydi. Yakınlarda bir kafe vardı; çok geçmeden ikisi bir masaya geçip birer kahve söylediler.

"Ne arıyorsun buralarda?" diye sordu Ytterberg. "Senin küçük kasabalar veya taşradan hoşlandığını sanırdım."

"Öyle. Ama bazen başka seçeneğin kalmıyor."

Wallander ona Signe'den bahsetti. Ytterberg sözünü hiç kesmeden ilgiyle dinledi. Wallander gece bulduğu fotoğraf albümünden bahsederek sözlerini bitirdi. Onu bir torba içinde yanında getirmişti, çıkarıp masaya koydu. Ytterberg kahve fincanını bir kenara itti, ellerini kâğıt peçeteye sildi ve albümün sayfalarını karıştırdı.

"Kızları şu an kaç yaşında?" diye sordu. "Kırk civarı mı?"

"Evet, tabii Atkins'i doğru anladıysam."

"Burada onun iki, en fazla üç yaşından sonraki resimleri yok."

"Evet, kesinlikle," dedi Wallander. "Eğer başka bir albüm yoksa. Ama olduğunu sanmıyorum. İki yaşından sonra gönderilmiş."

Ytterberg yüzünü buruşturup albümü yeniden torbaya soktu. Beyaz boyalı bir yolcu teknesi Riddarfjärden kıyısı boyunca süzülerek geçti. Wallander sandalyesini gölgeye çekti.

"Niklasgården'e yeniden dönmeyi düşünüyorum," dedi Wallander. "Nihayetinde artık bu kızın ailesinden sayılırım. Ama sizin onayınıza ihtiyacım var. Yaptığım işleri bilmelisiniz."

"Onunla tanışmanın ne gibi bir faydası olacak?"

"Bilmiyorum. Ama babası onu kaybolmasından bir gün önce ziyaret etmiş ve o günden sonra başka kimse onu görmeye gitmemiş."

Ytterberg cevap vermeden önce bir süre düşündü.

"Kocası kaybolduğundan beri Louise'in onu ziyaret etmemiş olması dikkate değer. Bundan ne anlam çıkarırsınız?"

"Aklıma bir şey gelmiyor ama ben de en az sizin kadar merek ediyorum. Belki oraya birlikte gitsek iyi olur diyorum?"

"Hayır, siz kendiniz gidin. Kliniği arayıp onu görme izninizin olduğunu söyleyeceğim."

Wallander rıhtımın uç tarafına kadar yürüdü ve Ytterberg telefon ederken o da denizi seyretti. Masmavi ve berrak gökyüzünde güneş iyice yükselmişti. Artık tam yaz havası, diye düşündü. Bir süre sonra Ytterberg de gelip onun yanında durdu.

"Hepsi tamam," dedi. "Ama bilmeniz gereken bir şey var. Görüştüğüm kadın, Signe von Enke'nin konuşmadığını söyledi. İstemediği için değil, konuşamadığı içinmiş. Her şeyi doğru mu anladım bilmiyorum ama anlaşılan kadının doğuştan ses telleri yokmuş. Başka şeylerin yanı sıra."

Wallander ona bakmak için yana döndü.

"Başka şeylerin yanı sıra mı?"

"Anlaşılan çok ciddi boyutta özürlü bir kadın. Çoğu önemli organları eksik. Oraya giden ben olmadığım için mutlu olduğumu söylemeliyim. Özellikle de bugün."

"Bugünün ne özelliği var?"

"Çok güzel bir gün," dedi Ytterberg. "Bu yılın ilkyaz gibi günlerinden biri. Mümkünse üzülmek istemiyorum."

Wallander birlikte rıhtımdan uzaklaşırlarken, "Yabancı bir aksanla konuşuyor muydu?" diye sordu. "Niklasgården'deki kadın, demek istiyorum."

"Evet, yabancıydı. Çok hoş bir sesi vardı. Adının Fatima olduğunu söyledi. İran ya da Iraklı olduğunu sanıyorum."

Wallander o gün ilerleyen saatlerde bağlantıya geçeceğini söyledi. Belediye binasının önüne park etmişti ve trafik polisi gelmeden oradan ayrılmayı başardı. Kasabadan çıkıp yaklaşık bir saat sonra Niklasgården'in önüne vardı. Resepsiyon bölümüne girince kendisini Arthur Källberg olarak tanıtan yaşlıca bir adam tarafından karşılandı; adam öğleden sonraları geceye kadar nöbetçi olan kişiydi.

"En başından başlayalım," dedi Wallander. "Bana Signe'nin durumundan bahsedin."

"Bizim kötü durumda olan hastalarımızdan biri," diye bilgilendirdi Arthur Källberg onu. "Doğduğu zaman kimse onun çok uzun ömrü olduğunu sanmamış; ama bazı insanların içinde öyle bir yaşama isteği var ki, çok az sayıda insan bunu gerçekten anlayabilir."

"Biraz daha net konuşur musunuz?" diye sordu Wallander. "Gerçekten tam olarak nesi var?"

Källberg cevap vermeden önce biraz bocaladı, sanki Wallander'in duyacağı gerçekleri kaldırıp kaldıramayacağını tartar

gibiydi; veya büyük olasılıkla onun bütün gerçeği öğrenmeye layık olup olmadığını da. Wallander sabırsızlanmaya başlamıştı.

"Dinliyorum," dedi.

"İki kolu da yok; ayrıca ses tellerinde bir arıza var, ki bu da konuşamaz demek ve bir de doğuştan beyin özürlü. Bundan başka omurgasında yapısal bozukluk var, bu da hareketlerini oldukça kısıtlıyor."

"Kısıtlı tam olarak ne demek?"

"Başında ve boynunda çok az hareketlilik var. Örneğin göz kırpabiliyor."

Wallander Linda'nın böylesi özürlü bir çocuğu doğurduğunu hayalinde canlandırmaya çalıştı. Kendisi acaba nasıl bir tepki verirdi? Böyle kötü bir trajedinin Håkan ile Louise için ne anlama geldiğini gerçekten anlayabiliyor muydu? Wallander böylesi bir durumla kendisinin nasıl başa çıkacağına emin olmadığını fark etti.

"Ne kadar zamandır burada?" diye sordu.

"Yaşamının ilk yıllarında ağır özürlü çocukların bakıldığı bir evdeymiş," dedi Källberg. "Lidingö Adası'ndaydı ama 1972'de orası kapandı."

Wallander elini havaya kaldırdı.

"Tam olarak konuşalım," dedi. "Diyelim ki bu kız hakkında bildiğim tek şey adı."

"O zaman belki ondan kız diye bahsetmekten vazgeçmeliyiz," dedi Källberg. "Kırk bir yaşına basmak üzere. Tahmin edin, doğum günü ne zaman?"

"Nereden bileyim?"

"Bugün onun doğum günü. Normalde babası gelip bütün öğleden sonrayı onunla geçirirdi ama durum öyle gösteriyor ki, gelen giden olmayacak gibi."

Signe von Enke'nin doğum gününü ziyaretçisiz geçirecek olması düşüncesinden Källberg rahatsız olmuş gibiydi.

Bir soru hepsinden daha önemliydi. Ama Wallander bekleyip, her şeyi sırasıyla yapmaya karar verdi. Yıpranmış not defterini cebinden çıkardı.

"O zaman," dedi Wallander, "6 Haziran 1967'de doğdu, doğru mu?"

"Evet, doğru."

"Hiç evinde ailesiyle geçirdiği bir zaman olmuş mu?"

"Gözden geçirdiğim dosya notlarına göre, doğrudan hastaneden alınıp Lidingö Adası'ndaki Nyhaga Bakımevi'ne götürülmüş. Bakımevini genişletmek gerektiği zaman, komşu mülk sahipleri mülklerinin değerinin düşmesinden korkmuşlar. İşe taş koymak için tam olarak ne yapmışlar bilmiyorum ama yalnızca genişletmeyi durdurmakla kalmamışlar, bakımevini tamamen kapattırmayı başarmışlar."

"O zaman nereye transfer edilmiş?"

"Fazla ciddi ve titiz olmayan bir bakımevine düşmüş. Bir yerden diğerine gitmiş, bir yıl Gotland'da bir bakımevinde kalmış, Hemse'nin hemen dışında. Buraya yirmi dokuz yıl önce geldi ve o günden beri de burada bizimle."

Wallander hepsini not etti. Nedense inatla gözünün önüne Klara'nın kolları olmayan hali gelip duruyordu.

"Bana neyi becerebildiğini söyleyin," dedi Wallander. "Zaten epey bir şekilde izah ettiniz ama onun anlama kapasitesini öğrenmek istiyorum. Neyin ne kadar farkında?"

"Bilmiyoruz. Kendini sadece basit tepkilerle ifade edebiliyor ve bu bile onu iyi tanıyan birinin dahi zorlukla anlayabileceği vücut dili hareketleriyle oluyor. Biz ona uzun yaşam tecrübesi olan bir tür çocuk gözüyle bakıyoruz."

"Aklından neler geçirdiğini anlamak mümkün mü?"

"Hayır. Ama yaşadığı bedbahtlığın ne derece büyük olduğunu kavradığını belli eden hiçbir belirti yok. Ne acı, ne de keder ifadesi, hiçbir tepki vermiyor. Eğer bu gerçek durumun bir yansıması ise, o zaman bunun çok memnun olmamız gereken bir şey olduğu kesin."

Wallander başını salladı. Anlıyordu. Şimdi o çok önemli soruyu sormaya hazırdı.

"Babası onu ziyarete geliyordu," dedi. "Ne sıklıkta oluyordu bu?"

"Ayda en az bir kere. Bazen daha sık. Kısa ziyaretler değildi, birkaç saati burada geçirmeden ayrılmazdı."

"Ne yapardı? Yani konuşamadıklarına göre?"

"Kızı konuşamıyor. Babası orada oturup ona ne olursa anlatırdı; günlük olaylardan, kendi küçük dünyalarında olup bitenlerden ve dış dünyadaki gelişmelerden. Onunla tıpkı sizin bir yetişkinle yapacağınız gibi konuşurdu, hem de hiç bıkıp usanmadan."

"Denize açıldığı zamanlarda nasıl olurdu? Yıllarca denizaltıların ve başka gemilerin kaptanlığını yapmıştı."

"Hep gitmesi gerektiğini açıklar dururdu. Kızına bunları anlattığını duymak çok dokunaklıydı gerçekten."

"Peki o uzaktayken Signe'yi ziyarete kim gelirdi? Annesi mi?"

Källberg'in cevabı net ve soğuktu; hiç tereddütsüz vermişti.

"O buraya hiç gelmedi. 1994'ten beri Niklasgården'de çalışıyorum. Bu süre içinde kızını burada hiç ziyaret etmedi. Signe'yi ziyaret eden tek kişi babasıydı."

"Louise'in kızını görmeye hiç gelmediğini mi söylüyorsunuz?"

"Hiç."

"Herhalde bu pek sıradan bir şey olmasa gerek."

Källberg omuz silkti.

"Pek de değil. Bazı insanlar acı çekişi görmeye katlanamaz."

Wallander not defterini yeniden cebine koydu. Yazdıklarını sonradan yorumlayabilecek miydi, merak ediyordu.

"Onu görmek istiyorum," dedi. "Bu onu eğer rahatsız etmeyecekse tabii."

"Söylemeyi unuttuğum bir şey var," dedi Källberg. "İyi göremez. İnsanları gri bir arka plan üstüne flu bir karaltı olarak algılıyor. Yani doktorlarının söyledikleri bu şekilde."

"O zaman babasını sesinden mi tanıyordu?" diye öğrenmek istedi Wallander.

"Büyük olasılıkla öyle. Vücut dili ifadesine bakarsak durumun bu olduğunu söyleyebiliriz."

Wallander ayağa kalkmış ama Källberg oturmaya devam ediyordu.

"Onu gerçekten görmek istediğinize emin misiniz?"

"Evet," dedi Wallander. "Kesinlikle eminim."

Bu doğru değildi tabii. Asıl görmek istediği şey kadının odasıydı.

Arkalarından sessizce kapanan cam kapılardan geçerek dışarı çıktılar. Källberg koridorun sonundaki bir odanın kapısını açtı. Muşamba döşeme kaplı yeri olan aydınlık bir odaydı burası. İçerde iki sandalye, bir kitaplık ve Signe von Enke'nin kıvrılmış yattığı bir yatak vardı.

"Beni onunla baş başa bırakın," diye rica etti Wallander. "Dışarda bekleyin lütfen."

Källberg gittikten sonra Wallander odaya çabucak göz gezdirdi. *Odadaki kişi kör ve etrafında ne olup bittiğinden haberi yoksa içeride neden bir kitaplık var?* Yatağa bir adım yaklaşıp Signe'ye baktı. Kısa kesilmiş ince saçları vardı ve biraz erkek kardeşi Hans'a benziyordu. Gözleri açıktı ama odada bir noktaya boş boş bakmak-

taydı. Sanki nefes alışı ona acı veriyormuş gibi nefes alışları düzensizdi. Wallander boğazının düğümlendiğini hissetti. Neden bir insan evladı bu şekilde acı çekmek zorundaydı? Hayata dair hiçbir şeyin yalancıktan da olsa bir parıltısının bulunmadığı bir yaşam. Wallander kadına bakmaya devam etti ama kadın onun varlığının farkında değil gibiydi. Zaman durmuştu. Wallander kendisini tuhaf bir müzede gibi hissediyordu: Hapsolmuş birini seyretmek zorunda bırakıldığı bir yerde. Kuledeki kız. Kendi içine hapsolmuş bir kız.

Pencerenin yanındaki sandalyeye baktı. *Kızını ziyaret ettiği zaman Håkan von Enke'nin genellikle oturduğu sandalye.* Kitaplığın yanına gidip yere çömeldi. Çocuk kitapları, resimli kitaplar vardı. Signe von Enke hiç büyümemişti; o hâlâ bir çocuktu. Wallander kitaplığı dikkatlice elden geçirdi, kitapları yerinden çıkarıp arkalarında bir şey olmadığına emin oldu.

Babar Fil kitap dizisinin arkasında aradığını buldu. Bu kez bir fotoğraf albümü yoktu, ama zaten bulmayı da beklemiyordu. Tam olarak ne aradığından hiç emin değildi, ama Grevgatan'daki dairede bir şeyler eksikti, bundan emindi; ya birisi belgeleri ortadan kaldırmıştı, ya da Håkan onları kendi temizlemişti; ve eğer bunu kendisi yaptıysa bu odadan başka nereye saklamış olabilirdi? Hem Linda, hem de kendisinin çocukken okudukları Babar kitap serisi arasında iki kalın lastik bantla bağlanmış, sert, siyah kaplı, kalın bir dosya vardı. Wallander tereddüt etti: Onu şimdi hemen burada mı açsaydı? Bunun yerine ceketini araladı ve dosyayı geniş içcebine soktu. Signe hâlâ gözleri açık, hareket etmeden orada yatıyordu.

Wallander kapıyı açtı. Källberg oldukça susuz kalmış bir saksı çiçeğinin toprağını parmağıyla kontrol etmekteydi.

"Çok üzücü," dedi Wallander. "Ona sadece bakmak bile beni soğuk soğuk terletmeye yetti."

Tekrar beraberce resepsiyona döndüler.

"Birkaç yıl önce genç bir sanat okulu öğrencisi ziyaretimize gelmişti," dedi Källberg. "Erkek kardeşi burada bizimleydi ama artık öldü. Hastaların eskiz resimlerini yapmak için izin istemişti. Çok başarılıydı; beraberinde becerisini ispat eden eski yaptığı çizimleri getirmişti. Ben yapmasından yanaydım, ama kliniğin mütevelliler kurulu, bunun hastaların özel hayatına müdahale olacağını düşündüler."

"Bir hasta ölünce ne oluyor?"

"Çoğunun ailesi var. Ama bir ikisi sessizce kimsesiz olarak gömülürler. Bu gibi durumlarda mümkün oldukça hepimiz cenazeye katılmaya çalışırız. Burada personel çok sık değişmez. Biz bu tip hastalar için onların ailesi haline geliriz."

Wallander oradan ayrıldıktan sonra, arabasını Mariefred'e sürdü ve bir pizza restoranında yemek yedi. Kaldırıma kurulmuş birkaç masa vardı ve o da yemeğini bitirip bir fincan kahve içmek için dışarda oturdu. Fırtına bulutları ufukta toplanıyordu. Adamın biri fazla uzak olmayan bir dükkânın önünde akordeon çalıyordu. Çaldığı müzik inanılmaz derecede detoneydi. Herhalde bir sokak müzisyeni değil, bir dilenciydi. Wallander müziğe daha fazla dayanamayıp kahvesini bitirerek Stockholm'e geri döndü. Telefon çaldığında Grevgatan'daki apartmana henüz yeni adım atmıştı. Zilin çalışı boş odalarda yankılandı. Telesekretere mesaj bırakan olmamıştı. Wallander önceki mesajları dinledi: Biri dişçiden, biri terziden. Bir iptal randevusundan sonra Louise'e yeni bir randevu veriliyordu, ama o randevu ne zamandı? Wallander dişçinin ismini not etti: Sköldin. Terzi ise sadece, "Elbiseniz hazır," demişti. Ama kadın isim veya saat bilgisi bırakmamıştı.

Birden gökten boşanırcasına yağmur yağmaya başladı. Wallander camın yanında durup caddeyi seyretti. Kendini haneye tecavüz eden biri gibi hissediyordu; ama von Enke'nin kayboluşu

başka insanların hayatları açısından önemliydi, kendisine de yakın olan insanlar için. O yüzden buradaydı.

Bir saat kadar sonra yağmur hafifledi. O yaz başkenti etkileyen en ağır sağanaklardan biriydi. Bodrum katını su basmıştı, trafik ışıkları kısa devre yapmış çalışmıyordu. Ama Wallander bunların hiçbirini fark etmedi. Zihni tamamıyla Håkan von Enke'nin kızının odasında sakladığı büyük dosyayla meşguldü. İçinde farklı farklı bir sürü belgeler olduğunu görmüştü: Kısa haiku şiirleri, 1982 sonbahar tarihli, İsveç yüksek kumandanının savaş günlüğünden fotokopisi çekilmiş alıntılar, Håkan von Enke'nin oradan buradan derlediği deyişler ve daha bir sürü başka şey, ki bunlar arasında gazetelerden kesilmiş haberler, fotoğraflar ve çocuksu suluboya çalışmaları vardı. Wallander, bir günlük tutmanın von Enke'den beklediği en son şey olacağına dair içinde giderek büyüyen bir hisle bu garip günlüğü sayfa sayfa karıştırdı, tabii buna günlük denirse. Önce dosyanın yapraklarını gözden geçirerek işe başladı, genel bir kanıya varmaya çalışıyordu. Sonra yine en başından başladı, bu kez daha dikkatli okuyordu. Sonunda dosyayı kapattı; gerinirken günlüğün yeni hiçbir şeyi ortaya çıkarmadığını fark etti.

Dışarı yemeğe çıktı. Ağır sağanak dinmişti. Boş daireye geri döndüğünde saat dokuz olmuştu. Bir kez daha siyah kaplı dosya içindeki sayfalara döndü ve onları üçüncü kez gözden geçirmeye başladı.

Kendi kendine başka şeyler aradığını söylüyordu, satır aralarında görünmeyen bir şeyler.

Orada bir yerlerde olmalıydı. Bundan emindi.

13

Wallander kanepeden kalkıp pencerenin yanına gittiğinde saat sabahın neredeyse üçü olmuştu. Yağmur yeniden yağmaya başlamıştı ama artık sadece çiseliyordu. Yorgun beynini Håkan von Enke'nin kendisine denizaltılardan bahsettiği Djursholm'deki partiye dönmeye zorladı. Wallander, o zamanlarda bile Signe'nin Babar kitapları arasına saklı belgeler olduğuna emindi. Orası Håkan'ın gizli odasıydı, bir banka kasasından bile daha güvenliydi. Wallander'in bu kadar emin olmasına neden olan şey, von Enke'nin bazı kâğıtlara tarih düşmüş olmasındandı. En son tarih yetmiş beşinci doğum günü partisinden önceki gün atılmıştı. Ondan sonra kızını mutlaka en az bir kere daha ziyaret etmiş olmalıydı, o da kayboluşundan bir gün öncesiydi. Ama o seferinde herhangi bir şey yazmamıştı.

En son gelişinde, *Daha fazla devam edemiyorum*, diye yazmıştı. *Ama yeterince ilerledim.* Bunlar son sözleri olmuştu. Daha sonradan eklendiği belli olan son bir kelime daha vardı, farklı bir kalemle yazılmıştı. *Bataklık.* Hepsi bu kadardı. Sadece bir sözcük.

Bu herhalde yazdığı son şeydi, diye düşündü Wallander. Emin olamıyordu ve o an için önemli olabileceğini de sanmıyordu. Belgelerin arasında bulduğu şeyler, bunu yazan adam hakkında çok daha fazla şeyler anlatıyordu.

Kendisini en çok etkileyeni, Yüksek Kumandan Lennart Ljung'un savaş günlüğünün fotokopisiydi; ve komutanın günlüğü değildi asıl önemli olan, von Enke'nin kenarlara tuttuğu notlardı. Çoğu kırmızı mürekkepli kalemle yazılmıştı; bazılarının üstü çizilip karalanmış veya düzeltilmiş, bazen de yeni fikirler barındıran düşüncelerle ilk notun alınışından yıllar sonra yeni ilaveler yapılmıştı. Von Enke, sayfaların bazı yerlerinde satır aralarına

çöp adam figürleri ve ellerinde baltasıyla, çatalıyla şeytan resimleri çizmişti. Bir yerine de küçültülmüş ölçütlerde Hårsfjärden'in deniz haritasını yapıştırmıştı. Üstünde kimi yerlerini kırmızıyla işaretlemiş ve kimliksiz, seyir halinde gemi resimleri çizmiş, sonra hepsini karalayıp her şeye en baştan başlamıştı. Bırakılan su bombalarının sayısını, çeşitli su altı mayınlarını ve deniz radarı temaslarını da not etmişti. Bazen bütün bunlar Wallander'in yorgun gözlerinin önünde iyice birbirine giriyor ve içinden çıkılmaz hale geliyordu; o zaman Wallander kalkıp lavaboya giderek yüzünü soğuk suyla yıkıyor ve işe yeniden başlıyordu.

Von Enke bazı yerlerde öyle bastırarak not almıştı ki, kâğıtta delikler açılmıştı. Notlarından, yaşlı denizaltı kumandanının tamamıyla farklı, neredeyse saplantılı olduğunu gösteren bir mizacı olduğu ortaya çıkıyordu. O penceresiz odada tek taraflı sohbette sergilediği sakin halinden eser yoktu.

Wallander pencere yanında durup, gecenin bir vakti evlerine dönmekte olan bir grup gencin küfürlü bağrışmalarına kulak kabarttı. Bağıranlar, kendine bir eş bulmayı başaramayanlar, diye düşündü, yani eve yalnız dönmek durumunda kalanlar. Kırk yıl önce sık sık benim de yaptığım gibi.

Wallander savaş günlüğündeki alıntıları öyle dikkatli okumuştu ki, her bir cümleyi ezberden söyleyebilecek hale geldiğine inanıyordu. *24 Eylül 1980, Çarşamba.* Yüksek kumandan, Stockholm yakınlarında bir hava kuvvetleri alayını ziyaret etmişti; kışlaları daha çekici hale getirmek amacıyla yenilenmeleri için büyük harcamalar yapılmış olmasına rağmen göreve subay atama konusunda hâlâ güçlük çektiklerini anlatıyordu. Von Enke bu bölümde tek bir dipnot bile almamıştı; ama çok değil, sayfanın sonuna doğru kırmızı kalemi yeniden hareketlenmiş ve sanki kâğıt üstünde bir şarjör boşalmasını andırıyordu. *İsveç karasularında seyreden yabancı denizaltılar sorusu bugün bir kez daha gündeme gel-*

miştir. Geçen hafta Utö açıklarında, İsveç karasuları sınırının oldukça içinde bir denizaltı keşfedilmiştir. Denizaltının bazı bölümleri su üstünde belirgin şekilde görülmüş ve Misky sınıfı bir gemi olduğundan şüphe duyulmamaktadır. Bu tip denizaltılar Sovyetler Birliği ile Polonya'da bulunmaktadır.

Notların okunması birden güçleşmişti. Wallander von Enke'nin yazı masasından gidip bir büyüteç aldı ve ancak bu şekilde notlarda neler yazdığını çözebildi. Hangi "bölümlerin" göründüğünü merak etmişti. Periskopu muydu? Kumanda kulesi miydi? Denizaltı ne kadar süreyle görülmüştü? Kim görmüştü? Seyir halinde miydi? Günlükteki bilgilerin yetersizliği canını sıkmıştı. Von Enke "Misky sınıfı" ifadesine yorum yapmıştı: *NATO ve Whiskey. Batı Avrupa denizaltısı sorgulamada.* Sayfanın son birkaç satırının altını kırmızıyla çizmişti. *Şipşaklar ve su bombaları gönderilmiş ama denizaltının su yüzüne çıkması sağlanamamıştı. Bundan sonra İsveç karasularını terk ettiği tahmin ediliyor.* Wallander oturup bir süre o şipşakların ne olduğunu düşünüp durdu; ama ne tecrübelerinin yardımıyla, ne de önündeki kitaptan bir açıklamasını çıkarabildi. Bir paragraf notu şöyle diyordu: *Bir denizaltıyı su yüzüne çıkmaya uyarı ateşleriyle zorlayamazsınız, sadece etkili yaylım ateşiyle olur. Neden denizaltının kaçmasına izin verdiler?*

Notlar eylül ayının 28'ine kadar devam ediyordu. Bu, Yugoslavya'ya ziyarete gitmek üzere olan Deniz Kuvvetleri komutanı ile Ljung'un konuştuğu zamanlardı. O noktadan sonra Håkan von Enke konuyla artık ilgilenmemişti. Not yoktu, çöp adamdan çizgiler yoktu, ünlem işaretleri yoktu. Sayfanın sonunda Ljung, Deniz Kuvvetleri'nin enformasyon servisinden yapılan bir basın bülteninden dolayı rahatsızdı. Ve Deniz Kuvvetleri'nde bundan sorumlu her kimse azarlamak için huzuruna çağırıyordu. Kırmızı kalem kenarda yine yorum yapmıştı: *Öteki haltlara aman vermeyip işe el koymak daha uygun olurdu.*

Utö açıklarında bir denizaltı. Wallander Djursholm'deki partide bu konuyu duyduğunu hatırlıyordu. Håkan von Enke, *bu her şeyin başladığı zamandı*, demişti, ya da bunun gibi bir şeyler. Sözleri tam olarak hatırlayamıyordu.

Savaş günlüklerinden çıkarılmış ikinci alıntı çok daha uzundu. 5 Ekim'den 15 Ekim 1982'ye kadar olan süreyi kapsıyordu. O büyük gala gösterisi, diye düşündü Wallander. İsveç dünyanın ilgi odağı olmuştu. Herkes, İsveç Deniz Kuvvetleri ile helikopterlerinin, yabancı denizaltıları veya olası denizaltıları ya da olmayan denizaltıları yakalamaya çalışmasını izliyordu. Üstelik bütün bunlar olurken İsveç'te hükümet değişikliği yapılıyordu. Yüksek Komutanlık hem giden hem de yeni gelen hükümeti bilgilendirmeye devam etmekte büyük güçlük çekiyordu. Bir defasında Thorbjörn Fälldin duruma çatarken artık çekilmek üzere olduğunu unutmuş gibiydi ve Olof Palme, Hårsfjärden'in dışında neler olduğu konusunda tam bilgilendirilmediği için öfkeli bir dille şaşkınlığını dile getirmişti. Yüksek kumandana bir dakika rahat vermiyorlardı. Adam, bir yo-yo gibi Berga ile sürekli birbirinin ayağına basan iki hükümet arasında gidip geliyordu ve ayrıca bir de, İsveç Muhafazakâr Partisi'nin lideri Ulf Adelsohn'un yöneltiği, "izinsiz karasularına giren yabancı denizaltıların su yüzüne çıkarılmalarının neden mümkün olmadığı" gibisinden imalı sorulara cevap vermek zorunda kalıyordu. Håkan von Enke ilk kez bir politikacının da kendisiyle aynı soruyu sorduğu söyleyen kinayeli bir yorum bırakmıştı.

Wallander artık isim ve tarihleri yıpranmış not defterine yazmaya başlamıştı. Bunu neden yaptığını bilmiyordu. Belki elde ettiği bir sürü ayrıntıyı bir düzene koymak ve bu sayede von Enke'nin giderek acılaşan notlarını daha iyi anlamaya başlamak içindi.

Bazen von Enke'nin tarihi yeni baştan yazmak istediği gibi bir hisse kapılıyordu. Kırk yıl boyunca klasikleri okuyup romanların sonlarını fazla trajik bulduğu için değiştiren akıl hastanesindeki o deli gibiydi. Von Enke, olayların nasıl gelişmesi *gerektiğini* düşünüyorsa o şekilde yazıyordu. Bunu yaparken de şu soruyu soruyordu: Neden böyle olmadı?

Wallander gömleğini çoktan çıkarmış, kanepede yarı çıplak oturuyordu; yavaş yavaş acaba von Enke paranoyak mıydı diye düşünmeye başlamıştı. Kısa süre sonra bu düşünceyi kafasından savuşturdu. Kenarlara ve satır aralarına alınmış bu notlar öfkeli olmasına öfkeliydi ama, aynı zamanda çok net ve mantıklıydı da.

Metnin bir yerinde haiku tarzı şiirleri andıran birkaç basit mısra sıkıştırılmıştı.

Yüzeyin derinindeki olaylar
Kimse fark etmiyor
Neler oluyor
Yüzeyin derinindeki olaylar
Denizaltı kaçıyor
Yukarı çıkartılmasını kimse istemiyor

Böyle miydi gerçekten? Wallander merak ediyordu. Hepsi sadece bir şov muydu? Denizaltının kimliğini ortaya çıkarmak için gerçekten de bir çaba olmamış mıydı? Ama Håkan von Enke'ye göre daha önemli başka bir soru vardı. Farklı bir şeyin avındaydı; bir denizaltının değil, o bir insanın peşindeydi. Tekrarlanan bir bateri ritmi gibi notlarında sürekli ortaya çıkıp duruyordu: Kararları kim veriyordu? Onları kim değiştiriyordu? Kim?

Yine bir başka yerinde von Enke bir yorum daha yapmaktaydı: *Kararları veren kişi veya kişilerin kimliğini ortaya çıkarabilmek için, niçin sorusunun cevabını bulmalıyım. Tabii bu sorunun henüz cevap-*

lanmadığını düşünerek. Kızgın veya sinirlenmiş gibi değildi, tamamıyla sakindi. Buradaki notunda kâğıtta hiç delik oluşmamıştı.

Wallander, olanlarla ilgili Håkan von Enke'nin yaklaşımını anlamakta artık zorluk çekmiyordu. Emirler verilmiş, emir komuta zinciri işlemiş ama tam bu sırada birisi devreye girip, olayın yönünü değiştirmiş ve kimse daha tam ne olduğunu anlayamadan denizaltılar ortadan kaybolmuşlardı. Von Enke isim vermemişti; en azından suçlayıcı şekilde kimseye parmağını çevirmiyordu, ama bazen insanlardan bahsederken X, Y veya Z dediği oluyordu. Onları saklıyor, diye düşündü Wallander. Sonra da günlüğünü Signe'nin Babar kitapları arasına koyuyor ve kayboluyor. Üstelik artık Louise de kayıp.

Savaş günlüklerinin fotokopilerini incelemek Wallander'in neredeyse bütün gecesini almıştı ama diğer bulguları da ayrıntıyla incelemişti. Håkan von Enke'nin hayatıyla ilgili bir tanıtım yazısı vardı, deniz subayı olmaya karar verdiği ilk günden itibaren. Fotoğraflar, anılar, resimli kartpostallar, okul karneleri, askeri yazılı sınav sonuçları, atamalar. Ayrıca Louise ile çekilmiş düğün fotoğrafları ve Hans'ın farklı yaşlardaki resimleri de vardı. Wallander en sonunda ayağa kalkıp pencereden yaz gecesinde çiseleyen yağmura gözlerini dikerek düşündü: Eskisinden çok daha fazlasını biliyorum; ama hiçbir şeyi daha iyi aydınlattığını söyleyemem. Ne, iki aydır neden kayıp olduğunu, ne de Louise'in neden kaybolduğunu; ama Håkan von Enke hakkında artık daha fazla bilgim var.

Yeniden kanepeye uzanmadan önce nihai olarak bunları düşünmekteydi; battaniyeyi üstüne çekti ve uykuya daldı.

Ertesi sabah uyandığında başı hafif ağrıyordu. Saat sekizdi, ağzı sanki bir gece önce çok içmiş gibi kupkuruydu. Ama gözlerini açar açmaz, o gün ne yapacağını biliyordu. Daha sabah kah-

vesini bile yudumlamadan telefonunu etti. İkinci çalıştan sonra Sten Nordlander cevap verdi.

"Stockholm'e döndüm," dedi Wallander. "Sizi görmem gerek."

"Tekneyle ufak bir gezinti için dışarı çıkmak üzereydim, eğer beni birkaç dakika sonra aramış olsaydınız bulamayacaktınız. İstiyorsanız benimle gelebilirsiniz. Birbirimize içimizi dökerdik."

"Yanımda tekneyle açılmaya uygun bir şeyler yok."

"Ben her şeyi veririm. Neredesiniz?"

"Grevgatan'da."

"Sizi yarım saat sonra alırım."

Sten Nordlander Wallander ile buluştuğunda üstünde İsveç denizcilik arması olan gri renkli eski bir tulum giyiyordu. Arabanın arka koltuğunda içi yiyecek ve termoslarla dolu koca bir sepet vardı. Farsta'ya doğru sürüp, sonra ikincil yollara saptılar ve sonunda Nordlander'in teknesini bıraktığı küçük marinaya geldiler. Nordlander naylon torba ile siyah kapaklı dosyayı fark etmişti ama bir şey söylemedi; Wallander de tekneye binene kadar beklemeyi tercih etti.

İskelede durup yeni verniklenmiş, pırıl pırıl parlayan ahşap tekneyi hayran hayran seyrettiler.

"Hakiki bir Pettersson," dedi Nordlander. "Somununa kadar orijinal. Artık böyle tekneler yapmıyorlar. Bahar gelip de tekneni salıvermek istedin mi plastik daha az iş demek, ama ahşap tekne varken plastik olanı sevmek biraz zor. Bu çiçek gibi kokar. Her neyse, gidip Hårsfjärden'e bir bakalım."

Wallander şaşırmıştı. Şehir merkezinden bir kere çıktıktan sonra artık yönünü tayin edemez olmuş ve teknenin bir içdenizde, ya da Mälaren Gölü'nde demirli olduğunu sanmıştı. Oysa şimdi Nordlander deniz haritası üzerinde Utö ve Baltık Denizi'ne

karşı durduklarını gösteriyordu. Kuzeybatıda Mysingen ve Hårsfjärden vardı; ve tabii bir de efsanevi Muskö Deniz Üssü.

Sten Nordlander Wallander'e kendi giydiğine benzer bir tulum ile önü siperlikli lacivert bir kep verdi.

Wallander ödünç verilen kıyafeti giydiğinde, "İşte şimdi prezentabl oldun," diye takıldı Nordlander.

Teknenin dizel moturu vardı. Wallander motoru tam bir profesyonel gibi çalıştırdı. İçinden geçecekleri kanallara açıldıklarında çok fazla rüzgâr olmamasını umdu.

Nordlander bir eliyle ahşaptan oymalı dümeni idare ederken bir yandan da önündeki güzergâha odaklanmıştı.

"Hızımız on deniz mili," dedi. "Bu kadarı kâfi. Ufka yetişmek için yarışmaktan ziyade insana denizin tadını çıkarma fırsatı veriyor. Konuşmak istediğin şey neydi?"

"Dün Signe'yi görmeye gittim," dedi Wallander. "Kaldığı bakımevinde. Kırk yaşında olmasına karşın tıpkı küçük bir çocuk gibi yatağında kıvrılmış yatıyordu."

Sten Nordlander elini itiraz edercesine havaya kaldırdı.

"Duymak istemiyorum. Eğer Håkan veya Louise bana ondan bahsetmek isteselerdi, anlatırlardı."

"Onunla ilgili artık daha tek kelime etmeyeceğim."

"Beni bu yüzden mi aramıştın? Ondan bahsetmek için mi? Buna inanmak zor."

"Orada bir şey buldum. Bir ara senden bir şeye göz atmanı istiyorum."

Wallander içeriğiyle ilgili fazla detayına girmeden dosyayı tarif etti. Detaylarını Nordlander'in kendi kendine görmesini istiyordu.

Wallander anlatmayı bitirince Nordlander, "Bu harika bir şey," dedi.

"Niçin? Neyini harika buldun?"

"Håkan'ın bir günlük tutuyor olmasına. Pek yazan tiplerden değildi. Bir keresinde İngiltere'ye bir seyahate gitmiştik, ama hiç kartpostal göndermedi. Karta ne yazacağını bilmediğini söylerdi. Tuttuğu seyir defteri kayıtları da heyecanlı olmazdı."

"Hatta şiire benzer şeyler bile yazmış."

"Buna inanmakta gerçekten güçlük çekiyorum."

"Bakınca kendi gözlerinle göreceksin."

"Ne hakkındalar?"

"Çoğu, şu anda gitmekte olduğumuz yerle ilgili."

"Muskö mü?"

"Hårsfjärden. Denizaltılar. Seksenlerin başındaki bütün olaylara kafayı takmışa benziyor."

Nordlander kolunu ileri uzatıp Utö yönünde bir yer işaret etti.

"1980'de denizaltılarını aradıkları yer orası," dedi.

"Eylülde," dedi Wallander detaylandırarak. "Onlar, NATO'nun Whiskey sınıfı diye ad verdiği denizaltılardan biri olduğunu düşünüyorlardı. Herhalde Rus'tu ama Polonya da olabilir."

Nordlander ona duyduklarını tarttığını belli eden bir bakışla baktı.

"Ödevini tam yapmışsın anlaşılan?"

Nordlander Wallander'e dümenin kontrolünü bırakıp kahve kupalarıyla termosu çıkardı. Wallander tekne kaptanının kendisine işaret ettiği ufuktaki bir noktayı hedef alarak rotasını sabitledi. Aksi yöne devam eden bir sahil güvenlik gemisi yanlarından geçip dalga yaptı. Nordlander motoru durdurdu ve kendileri kahve içip sandviçlerini yerken tekneyi kendi akışına bıraktılar.

"Håkan bu duruma kızan tek kişi değildi," dedi. "Birçoğumuz neler olup bittiğini merak etmiştik. Wennerström olayından birkaç yıl sonraydı, ama ortada çok fazla söylenti dolaşıyordu."

"Neyle ilgili?"

Nordlander aniden başını kaldırıp çoktan bilmesi gereken şeyi söylemeye onu zorlayarak baktı.

"Casuslar mı?"

"Hårsfjärden'in kesinlikle altında olduğu bilinen denizaltıların, her konuda sürekli bizden bir adım önde olmaları çok normal değildi. Sanki hangi taktikleri kullandığımızı, mayınların nerede olduklarını biliyor, üstlerimizin yaptıkları bütün konuşmaları duyuyor gibiydiler. Ülkede Wennerström'den çok daha iyi yerleştirilmiş bir casus bulunduğuna dair söylentiler vardı. Bütün bunların olduğu zamanların, Norveç'te, Arne Treholt adlı casusun Norveç hükümet çevrelerine girdiği, Willy Brandt'ın sekreterinin Doğu Almanya için casusluk yaptığı yıllar olduğunu unutma. Ama şüpheler boş çıktı, casus masus bulunamadı; tabii yine de bu, İsveç ordusunda yüksek kademelerde bulunan birinin casus olmayacağı anlamına gelmiyor."

Wallander, von Enke'nin kenarlara aldığı notlardaki X, Y, Z harflerini düşündü.

"Şüphelendiğin kişiler olmalı?"

"Palme'nin bir casus olduğuna dair çok bulgu olduğunu düşünen deniz subayları vardı. Ben bunun hep saçma olduğunu düşünmüştüm. Ama işin aslı, gerçekte hiç kimse şüphelenilmez değildir. Bizlere ise farklı yollardan saldırılıyordu."

"Saldırılıyor muydu?"

"Kesintiler. Eldeki bütün paralar güdümlü roketlere ve Hava Kuvvetleri'ne harcanıyordu. Deniz Kuvvetleri gittikçe daha çok sıkıştırılıyordu. Birçok gazeteci o sıralar bizim 'ucuz denizaltılarımız' hakkında epey ileri geri konuşmuştu. Karasularımıza sözüm ona izinsiz girenlerin, Deniz Kuvvetleri'nin daha fazla ve daha iyi kaynak temin edebilmesi için uydurulan planın bir parçası olduğunu söylüyorlardı."

"Hiç şüpheye düştüğünüz oldu mu?"

"Ne hakkında?"

"Denizaltıların varlığı hakkında."

"Asla. Tabii ki Rus denizaltıları vardı."

Wallander kara dosyayı torbadan çıkardı. Sten Nordlander'in onu daha önce hiç görmediğine emindi. Yüzündeki şaşırmış ifadesi numara değildi. Ellerini kuruladı ve açık dosyayı dizlerine koydu. Hiç rüzgâr yoktu, deniz yüzeyinde çok az kıpırtı vardı.

Nordlander ağır ağır sayfaları çevirmeye başladı. Ara sıra başını kaldırıp teknenin sürüklendiği yönü kontrol ediyor, sonra dikkatini yeniden dosyaya çeviriyordu. Sonuna gelince dosyayı kapattı, Wallander'e geri verdi ve başını iki yana salladı.

"Çok şaşırdım," dedi. "Ama aynı zamanda Håkan'ın bu konularla ilgilendiğini de biliyordum. Sadece bu kadar detaylı olduğunu fark etmemiştim. Sen ne ad veriyorsun buna? Bir günlük mü? Özel bir anı defteri mi?"

"Sanırım iki şekilde de okunabilir," dedi Wallander. "Kısmen, tıpkı görüldüğü gibi; ama aynı zamanda meydana gelen olayların tamamlanmamış bir sorgulaması olarak."

"Tamamlanmamış mı?"

Haklı, diye düşündü Wallander. Neden böyle dedim ki? Kitap büyük olasılıkla tam tersine, tamamlanmış ve bitirilmiştir.

"Haklısın sanırım," dedi Wallander. "Bitirmiş olmalı. Peki ama ne elde etmeyi umuyordu?"

"Arşivlerde raporları, soruşturma belgelerini, kitapları okumakla epey vakit geçirdiğini ben çok daha önceleri fark etmiştim. Aklına gelen herkese sorular sormuştu. Bazen insanlar beni arar ve Håkan'ın ne işler çevirdiğini sorarlardı. Ben de onlara sadece olanlarla ilgili gerçeği bilmek istediğini sandığımı söylerdim."

"Yaptığı şey pek de sevimli karşılanmıyordu sanırım? Bana böyle söylemişti."

"Bence sonunda güvenilmez biri olarak görülmeye başlandı. Bu çok üzücüydü. Deniz Kuvvetleri'nde onun kadar dürüst ve vicdanlı biri daha yoktu. Hiçbir şey belli etmemiş olsa da, çok derinden yaralanmış olmalı."

Nordlander teknenin ambar kapağını kaldırıp motora göz attı.

"Hakiki bir güzel! Tıpkı atan bir kalp gibi," dedi kapağı tekrar kapatırken. "Bizim Halland sınıfı denizaltı muhriplerinden birinde, *Småland*'da başmühendis olarak hizmet verdim. Sadece makine dairesinde bulunmuş olmak bile hayatımın en büyük tecrübelerinden biriydi. İki adet de Laval türbini vardı; yaklaşık altmış bin beygir gücü enerji üretiyordu. Gemi üç bin beş yüz tondu ama biz onu suda ancak otuz beş deniz mili hızla yüzdürebiliyorduk. Çok özel bir şeydi. Güzel bir deneyimdi."

"Bir sorum olacak," dedi Wallander. "Çok önemli ama. Az önce gözden geçirdiğin şeyler arasında orada olmaması gereken bir şey çarptı mı gözüne?"

"Gizli bir şey gibi mi?" dedi Nordlander, kaşlarını çatarak. "Görebildiğim kadarıyla yoktu."

"Seni şaşırtan bir şeyler oldu mu?"

"Çok detayına inerek okumadım doğrusu. Kenarlara aldığı notları zaten zor okudum; ama beni zınk diye durduracak bir şeyle karşılaşmadım."

"O zaman bana neden bu dosyayı saklamış olabileceğini söyleyebilir misin?"

Nordlander cevap vermeden önce tereddüt geçirdi. Uzaktan geçen bir yelkenliye dikip gözlerini düşündü.

"Bunun nesi gizli bir şey olabilir, ben de anlamadım," dedi en sonunda. "Onu kimden saklıyormuş?"

Wallander kulak kabarttı. Yanında oturan bu adam önemli bir şeyler söylemişti ama söylediklerini o an algılayamıyordu. Her iki cümleyi de ezberledi.

Nordlander motoru yeniden çalıştırdı ve hızı on deniz miline yükselterek rotayı Mysingen ile Hårsfjärden'e çevirdi. Wallander ayakta yanında duruyordu. Sonraki birkaç saat boyunca Sten Nordlander kendisine Muskö ve Hårsfjärden'de rehberli bir tur gezintisi yaptırdı. Sualtı bombalarının atıldığı noktaları ve aktif olmayan mayınların bulunduğu bölgeden denizaltıların kaçmış olabileceği yerleri gösterdi. Bütün bu zaman boyunca Wallander gittikleri rotayı deniz haritasından takip edip bütün derin ve gizli çöküntü havzalarına dikkat etti. Bu arada, yalnızca çok iyi eğitilmiş bir mürettebatın Hårsfjärden'in altından geçmeyi becerebileceğini anladı.

Nordlander yeterince şey gördüklerine ikna olduktan sonra rotayı değiştirdi ve Ornö ile Utö arası, boğazlardaki ada ve kayalıklara doğru ilerlemeye başladılar. Bunun ötesi açık denizdi. Tekneyi beceriyle kayalıklardan birinin koy yaptığı yere sürdü ve bir yamacın dibinde demirledi.

"Bu koyu bilen fazla kişi yoktur," dedi motoru durdururken. "O yüzden tadını hep ben çıkarırım. Keyfine bak!"

Wallander kıyıya atlayıp halatın diğer ucunu bağladı, sonra sepeti alıp uygun bulduğu bir kayanın üstüne bıraktı. Kaya yarıkları deniz ve yeşil bitki örtüsünün kokusuyla yüklüydü. Wallander kendisini yeniden çocukmuş gibi hissetmeye başlamıştı, bilinmeyen bir adayı keşfe çıkmış gibiydi.

"Adanın adı nedir?" diye sordu.

"Burası deniz içinde yükseklik olarak çıkıntı yapmış bir kayalıktan başka bir şey değil. Adı yok."

Daha fazla konuşmadan Nordlander soyunup suya atladı. Wallander, suyun altında gözden kaybolmadan önce adamın başının su üstünde belirişini izledi. Tıpkı bir denizaltı gibi, diye düşündü. Dalış ve yüzeye çıkış talimi yapıyor sanki. Suyun ne kadar soğuk olduğuna aldırdığı yok.

Nordlander tekrar kayalığa tırmanıp piknik sepetinden büyükçe kırmızı bir havlu çıkardı.

"Sen de denemelisin," dedi. "Su soğuk ama insana iyi geliyor."

"Belki başka zaman. Su kaç derece?"

"Pusulanın arka tarafında bir termometre olacaktı. Ben kurulanıp yemeği hazırlayana kadar ölçebilirsin istersen."

Wallander termometreyi küçük bir lastik topa yapışık olarak buldu. Topu suyun üstünde sürüklenmeye bıraktı, sonra çekip tekrar aldı ve sonucu okudu.

Nordlander'in yemekleri serdiği yere geri gelerek, "On bir derece," dedi. "Benim için fazla soğuk. Kışın da yüzer misin?"

"Hayır. Ama yapmayı düşünmüştüm. On dakikaya kadar yiyebiliriz. Git, küçük adayı dolaş biraz. Alabora olmuş bir Rus denizaltısından şişe içinde gönderilmiş bir mesajla karşılaşabilirsin."

Wallander Nordlander'in sözlerinin arkasında bir şey olup olmadığını merak etti ama sanmıyordu. Sten Nordlander muğlak diyaloglarla uğraşan bir tip değildi.

Ufka kadar engelsiz pürüzsüzlükte bir manzaraya karşı yine dümdüz büyük bir kayanın üstüne oturdu. Birkaç taş toplayıp onları denize atmaya başladı. En son ne zaman taş kaydırma oynamıştı? Henüz buluğ çağında iken –ve kendisiyle hiçbir yere gitmek istemeyen– Linda ile Stenshuvud'a yaptığı geziyi hatırladı. O zaman suda taş kaydırmaca oynamışlardı; kızı oyunda kendisinden daha iyiydi. Şimdi de artık evlendi sayılır, diye düşündü. Doğru adamı buldu. Eğer bulmamış olsaydı, ben burada bu kayalıkta durmuş, denize bakıp onun kayıp annesi babasını arıyor olmazdım.

Bir gün Klara'ya da yassı taşları su üstünde sektirmeyi öğretecek, sonunda suya batmadan önce tıpkı kurbağalar gibi sıçramalarını seyredeceklerdi.

Kalkıp gitmek üzereyken –Sten Nordlander kendisine sesleniyordu– yerinden kalkmayıp elinde kalan son taşla oturmaya devam etti. Küçük, gri, tipik bir İsveç kaya parçası. Bir şey geldi aklına, ilkin belli belirsiz ama sonradan giderek netleşen.

Nordlander kendisine ikinci kez seslenene kadar oturmaya devam etti. Sonra ayağa kalktı ve piknik yerine doğru yürüdü, ama düşünce silinmeyecek şekilde mıhlanmıştı aklının bir köşesine.

O gece Sten Nordlander kendisini getirip Grevgatan'a bıraktıktan ve araba gözden kaybolana kadar arkasından baktıktan sonra, hızla merdivenleri çıkıp daireye girdi.

Şüphesinde haklıydı. Håkan von Enke'nin yazı masasında duran gri taş yerinde yoktu.

14

Deniz yolculuğu Wallander'i yormuştu. Aynı zamanda kafasında birçok düşüncenin doğmasına da sebep olmuştu; ve bu sadece taşın neden kaybolduğu değildi. Sten Nordlander, "Onu kimden saklıyormuş?" diye sorduğunda içinde bir şey harekete geçmişti. Håkan von Enke'nin bu dosyayı gizlemesinin tek sebebi olabilirdi. *Çünkü olaylar hâlâ devam etmekteydi.* Adam yalnızca geçmişi deşip durmuyordu veya geçmişte unutulup kalmış, olmuş bitmiş bir şeyi yeniden hortlatmaya çalışmıyordu. 1980'lerde olanlar bugün olanlarla doğrudan ilintiliydi.

Durum insanlarla ilgili olmalıydı. Hâlâ hayatta olan insanlarla. Dosyanın bir yerinde von Enke, okurken Wallander'e hiçbir şey ifade etmeyen bir isim listesi yazmıştı. Birini tanıyordu sadece: Denizaltıların avlanmaya çalışıldığı sıralarda medyada sürekli adı geçen biriydi, İsveç Deniz Kuvvetleri'nin kıdemli bir

subayıydı: Sven-Erik Håkansson. Bu ismin yanına von Enke bir haç işareti, ünlem ve soru işareti yapmıştı. Bu ne anlama geliyor olabilirdi? Notlar gelişigüzel, öylesine tutulmuş notlar değildi, her ne kadar çoğu Wallander'in yalnızca bir kısmını çözebildiği şifreli bir dille yazılmış olsa da hepsi hesaplı kitaplı notlardı.

Dosyayı tekrar açtı ve isimleri bir daha gözden geçirdi; bunların karasularına izinsiz giren yabancılara karşı yapılan savaşlara bir şekilde adı karışmış kişiler mi, yoksa şüphelilerden mi olduklarını görmek istemişti. Eğer şüpheli sayılan isimlerse, o zaman ne ile ilgili şüphelilerdi?

Derin bir nefes aldı. *Håkan von Enke bir Rus ajanının peşindeydi.* Rus denizaltılarına kendilerini takip edenleri atlatmaya yarayacak gerekli bilgileri veren, hatta hangi tür silahlara ihtiyaç duyacaklarını onlara söyleyen biri. Kimliği henüz ifşa olmamış, hâlâ ortalıklarda dolaşan biri. Von Enke notlarını o kişiden saklıyordu, korktuğu kişiden.

Djursholm'de, çitin diğer tarafındaki adam, diye düşündü Wallander. Bu kişi Håkan von Enke'nin bir casusu avlamaya çalışması fikrinden hoşlanmayan birisi miydi?

Wallander abajuru kanepenin yanına çekti ve kalın dosyayı yeni baştan incelemeye başladı. Bir casusun varlığını işaret eden olası her notta şöyle bir duruyordu. Belki bu bir başka sorunun da cevabıydı: Von Enke'nin çalışma odasından bazı evrakların alınıp götürüldüğü duygusu. Dokümanları oradan alıp götüren kişi herhalde Håkan von Enke'nin kendisiydi. Olay tıpkı birbiri içine geçen Rus matruşka bebeklerini andırıyordu. Håkan von Enke sadece notlarını saklamakla kalmamış, bir de ne anlama geldiklerini okuyacak olanlardan gizlemişti. Yazdıklarını bir sis perdesi ardına yerleştirmişti, ya da bir mayın tarlası demeliydi buna, birisinin fazla yaklaştığını gördüğünde, orada bir işi olmadığını düşündüğünde, istediği zaman aktive edebileceği bir mayın tarlası.

Wallander sonunda ışığı kapatıp yatağa gitti. Ama uyuyamıyordu. Ani bir dürtüyle yataktan kalktı, giyindi ve dışarı çıktı. Gençliğinde kendini aşırı yalnız hissettiği zamanlar bu havadan kurtulmak için uzun gece yürüyüşlerine çıkardı. Bu yüzden Ystad'da bilmediği sokak yoktu. Şimdi Strandvägen'de yürüyordu; derken Djurgården'e giden köprüye doğru sola saptı. Ilık bir yaz gecesiydi; dışarısı hâlâ insanlarla doluydu, çoğu içkili ve yaygaracıydı. Karanlık sokaklardan geçerken Wallander bir kaçak yabancı gibi hissetti kendini. Yoluna devam edip Gröna Lund'da bulunan lunaparkı geçti ve Thielska sanat galerisine gelene kadar da arkasına bakmadı. Düşündüğü belli bir şey yoktu, sadece uyumak yerine geceleyin yürüyordu. Daireye geri dönüp yatınca hemen uyudu; kısa gezintisi istenilen etkiyi yapmıştı.

Ertesi gün arabasına atlayıp eve geri döndü. Öğleden sonra Skåne'ye varmıştı; yolun son aşamasını da kat etmeden önce durup eve biraz yiyecek bir şeyler aldı; ardından komşuya uğrayarak kendisini yeniden görünce sevinçten deliye dönen ve giysisinde çamurlu pati izleri bırakan Jussi'yi aldı. Yemek yiyip, bir iki saat uyuduktan sonra elinde dosyayla geçip mutfak masasına oturdu. En güçlü büyütecini de yanına almıştı. Otlar arasında gezinen böcek ve sürüngenlere karşı ani bir merak duyduğunu fark eden babası onu yıllar önce kendisine armağan etmişti. Köpeği Saga'dan başka, aldığı birkaç hediyeden biriydi bu ve ona gözü gibi bakmıştı. Şimdi, çalışmasında bir değişiklik yapıp, yazıları ve kenarlara tutulmuş notları bir kenara bırakarak, büyüteci siyah kapaklı dosyadaki fotoğrafları incelemekte kullanacaktı.

Fotoğraflardan biri ağrıyan bir parmak gibi diğerleri arasında kendini belli ediyordu. Daha önce fark etmemişti ama resmin oldukça *sivil* bir havası vardı. O dosyadaki hiçbir şeyin tesadüfen orada olmadığına emindi. Håkan von Enke dikkatli, yaptığı işe önem veren biriydi.

Siyah beyaz fotoğraf liman gibi bir yerde çekilmişti. Arka planda penceresiz bir bina vardı, herhalde bir depoydu. Büyütecin yardımıyla Wallander resmin flu olan köşesine doğru iki kamyon ve istiflenmiş balık kasaları tespit etti. Fotoğrafı çeken kişi merceği tarak ağlı eski tip bir balıkçı teknesinin yanında duran iki adama çevirmişti. Adamlardan biri yaşlıydı, diğeri ise oldukça gençti, daha çocuk sayılırdı. Wallander resmin altmışlı yıllarda çekilmiş olduğunu tahmin etti. Günün modası, yün süveterlerin, deri ceketlerin, muşamba yağmurluk ve geniş kenarlı muşamba balıkçı keplerinin giyildiği yıllardı. Tekne beyazdı ve boyaları soyulmuştu. Yaşlıca olan adamın bacaklarının arasından ve arkasından Wallander teknenin tescil plakasını bir parça görebiliyordu. Son harfi G idi. İlk harfse neredeyse tamamen kapanmıştı ama ortadaki ya R olabilirdi, ya da T. Rakamları okumak daha kolaydı: 123. Wallander bilgisayarın başına geçip balıkçı teknesinin nereye kayıtlı olduğunu bulabilmek için birkaç arama sözcüğüyle Google'a baktı. Kısa bir süre sonra da tek bir olasılık bulunduğuna karar verdi: Harf grubu NRG olmalıydı. Tekne doğu yakasına bağlıydı, Norrköping civarlarına. Biraz daha araştırma yapınca, Ulusal Deniz Taşımacılığı ve Seyrüsefer Kurumu ile Ulusal Balıkçılık Dairesi'nin web sayfalarını buldu; telefon numaralarını bir kâğıt parçasına not edip yeniden mutfak masasına döndü. O sırada telefon çaldı. Arayan Linda idi, neden hiç aramadığını soruyordu.

"Buhar olup uçup gittin," dedi kızı. "Sanırım tasalanmak için yeterince kayıp insan tanıyorum."

"Benim için endişelenmene gerek yok," dedi Wallander. "Eve geleli bir saat falan oluyor. Sana yarın telefon edecektim."

"Hayır," dedi Linda. "Şimdi duymak istiyorum, hemen! Hans'ı bir kenara bırak, ben neler bulduğunu hemen öğrenmek istiyorum."

"Hans evde mi?"

"İşte. Doğru dürüst evde olmadığı için bu sabah verdim veriştirdim ona. Bugünlerden birinde yeniden çalışmaya başlayacağımı kafasına çakmaya çalıştım. O zaman ne yapacak bakalım?"

"Ne yapacak?"

"Bana yardım etmek zorunda kalacak. Her neyse, sen bana neler bulduğunu anlat."

Wallander Signe'yi ziyaretinden bahsedip ona yapayalnız yatağında kıvrılıp yatmış sarışın kadını anlatmaya başladı ama daha tam konuya giremeden Klara ağlamaya başladı ve Linda telefonu kapatmak zorunda kaldı. Wallander yarın onu arayacağına söz verdi.

Ertesi sabah polis merkezine vardığında yaptığı ilk şey, Martinsson'u bulup, yaz gündönümü tatili sırasında nöbetinin olup olmadığını öğrenmek oldu. Martinsson bütün meslek arkadaşları içinde, devamlı değişen çalışma programları hakkında en fazla bilgisi olan kişiydi ve gerçekten de iki dakika içinde bilmek istediği cevabı vermişti. Memurların çoğu izinde olmalarına rağmen, Wallander'in yaz gündönümü tatilinde çalışmasına ihtiyaç yoktu. Martinsson da en küçük kızını Danimarka'da bir yoga kampına götürmeyi planlıyordu.

"Gerçekten de bu nasıl bir iş anlamıyorum," dedi, endişesini belli etmemeye çalışarak. "On üç yaşında birinin yogaya bu kadar merak sarması normal mi?"

"Başka birçok şeyden iyidir."

"Diğer iki çocuğum atlara meraklıydılar. Derdi çok daha azdı. Ama bu kız farklı!"

"Hepimiz birbirimizden farklıyız," dedi Wallander esrarengiz bir tavırla ve odadan çıktı.

Akşam bulduğu telefon numarasını çevirdi ve çabucak NRG123'ün adalar denizinin güneyinde, Bokö'de, Eskil Lundberg

adında bir balıkçıya ait olduğunu öğrendi. Bir yeri daha aradı; ama karşısına bir telesekreter mesajı çıkınca acil bir durum olduğu mesajını bıraktı.

Ardından Linda'yı aradı ve akşam yarım bıraktıkları konuyu konuştular. Hans'la konuşmuştu ve en kısa zamanda gidip Signe'yi göreceklerdi. Wallander şaşırmamıştı ama neyle karşılaşacaklarının gerçekten farkında olup olmadıklarını düşünmeden edemedi. Kendisi neyle karşılaşacağını sanmıştı ki?

"Yaz gündönümünü kutlamaya karar verdik," dedi kızı. "Hem de bütün olan bitenlere, anne babasının kaybolmasının yarattığı bütün üzüntüye rağmen. Seni ziyaret edip biraz neşelendirebileceğimizi düşündük."

"Elbette!" dedi Wallander. "Dört gözle bekleyeceğim. Ne güzel bir sürpriz bu!"

Nasıl olduysa bu defa teklemeden çalışan makineden bir kupa kahve koydu kendine ve adli memur ile bir iki çift laf etti. Adamcağız bütün geceyi bunalımda olduğu için intihar ettiği sanılan bir kadın cesedinin bulunduğu bataklıkta geçirmişti. Memur sabaha karşı nihayet evine döndüğünde, üniforma ceplerinin birinden bir kurbağa çıkmıştı. Karısı bu durumdan hiç hoşlanmamıştı.

Wallander kendi odasına dönüp içi tıka basa dolu adres defterinden bir numara daha buldu. Kayıp von Enke olayını bırakıp yeniden kendi her zamanki görevinin başına dönmeden önce, o sabah yapmayı planladığı son telefon görüşmesiydi bu. Daha önce telesekreterine bir mesaj bırakmıştı. Şimdi aynı kişiyi cep telefonundan arıyordu. Bu kez ulaşabilmişti.

"Hans-Olov."

Wallander genç jeoloji profesörünün neredeyse bir çocuğu andıran sesini hemen tanımıştı; onunla birkaç yıl önce bir görev

sırasında tanışmıştı. Telefonda geri planda kalkacak bir uçak için yapılan anonsu duydu.

"Ben Wallander. Sanırım havalimanındasınız?"

"Evet, Kastrup'tayım. Şili'de düzenlenen bir jeoloji konferansından eve dönüyorum, ama sanırım valizlerim kayıp."

"Yardımınıza ihtiyacım var," dedi Wallander. "Benim için bazı taşlara bakıp bir karşılaştırma yapmanızı rica edecektim."

"Elbette, ama yarını bekleyebilir mi? Uzun uçak yolculuklarından sonra hep yorgun oluyorum."

Wallander'in aklına, Uddmark'ın genç yaşına rağmen beş kadar çocuğu olduğu geldi birden.

"Umarım çocuklarınıza aldığınız hediyeler kaybolan valizinizde değildir."

"Çok daha kötüsü: İçinde oradan yanımda getirdiğim çok güzel taşlar vardı."

"Adresiniz geçen sefer birlikte çalıştığımız zamanki adresle aynı mı? Eğer öyleyse size bakmanızı istediğim taşları bugün öğleden sonra gönderebilirdim."

"Ne cins kaya olduklarını tespit etmekten başka ne yapmamı istiyorsunuz?"

"Onların arasında Amerika'dan geldiğini söyleyebileceğiniz var mı, bilmek istiyorum."

"Coğrafyayı biraz daha daraltabilir misiniz?"

"Kaliforniya'da San Diego civarından, ya da doğu yakasından, Boston yakınlarından."

"Bakalım ne yapabileceğim, biraz zor bir iş gibi görünüyor. Oralarda ne kadar farklı kaya çeşitleri var, biliyor musunuz?"

Wallander ona bilmediğini söyleyip, kayıp valizle ilgili üzüntüsünü dile getirdi ve telefonu kapattı; sonra da katılması gereken bir toplantıya yetişmek üzere aceleyle çıktı. Birisi masasına üstünde önemli olduğunu söyleyen bir not bırakmıştı. Toplantı

odasına en son giren kişi kendisiydi; salonun penceresi ardına kadar açıktı, çünkü hava raporu sıcak bir gün olacağını söylemişti. Bu toplantıları idare etmekten sorumlu olduğu günleri düşündü ister istemez. İdarenin kendisinde olduğu onca yıl boyunca, sık sık bir gün bu yükün kendi omuzlarında olmayacağı günü hayal ederdi. Ama şimdi, soruşturmalardan genellikle bir başkasının sorumlu olduğu bugünlerde de, bazen teklifleri ayırıp dağıtma ve kime ne yapacağını söyleme konusunda idareci güç olmayı özlediği oluyordu.

Bugünkü toplantının idaresi Ove Sunde adında bir dedektifteydi. Ystad'a geçen yıl Växjö'den gelmişti. Wallander'in kulağına birileri kötü bir boşanma ile yerel bir gazetede, *Smålandsposten*'de, sıcak bir tartışmaya neden olan pek de başarılı denemeyecek bir soruşturmanın, onu başka bir yere transfer istemeye ittiğini fısıldamıştı. Aslen Gothenburg'luydu ve aksanını gizlemeye çalışmıyordu. Sunde işini bilen biri olarak kabul ediliyordu da, sadece biraz tembel tabiatlıydı. Bir başka dedikodu Ystad'da kendisine yeni bir arkadaş bulduğunu söylüyordu; kızı olacak yaşta bir kadın. Wallander, kendilerine göre fazla genç olan kadınların peşinde koşan kendi yaşıtlarına güvenmezdi. Bu konu nadiren mutlu sonuçlanır, genellikle iç parçalayıcı yeni bir boşanmaya götürürdü.

Kendi sürekli yalnızlığının daha iyi bir seçenek olduğu ise şüphe götürürdü.

Sunde toplantıyı yaptığı bir sunumla açmıştı. Konu, bataklıktaki kadın vakasıydı ve bir olasılık, durum sadece intihar olayı değil, aynı zamanda bir cinayetti. Kocası, Marsvinsholm yakınlarındaki küçük bir köyde bulunan evlerinde ölü bulunmuştu. Adamın birkaç gün önce Ystad'daki karakola gidip, karısının kendisini öldürmeyi planladığını söylediği ortaya çıkınca olay daha çetrefilli bir hale gelmişti. Konuştuğu polis memuru onu ciddiye almamıştı çünkü adam aklı karışık gibi görünmüş ve bir-

biriyle çelişkili bir sürü şey söylemişti. Basın, adamın şikâyetinin dikkate alınmadığı gerçeğini fark etmeden, neler olduğunu bir an evvel anlamak zorundaydılar. Wallander Sunde'nin kendini beğenmiş, aşırı özgüvenli tavrından rahatsız olmuştu. Görsel basından çekinmenin düpedüz ödleklik olduğunu düşünürdü. Eğer ortada yapılmış bir hata varsa, bu kabullenilmeli ve sonuçlarına da katlanılmalıydı.

Bu düşüncesini dile getirmeyi düşündü, sakin bir tavırla, tarafsız yaklaşımla ama kesin bir ifadeyle ve sinirlenmeden. Fakat bir şey söylemedi. Martinsson masanın diğer ucunda oturuyor, kendisini izliyordu. Şu anda aklımdan neler geçtiğini kesinlikle biliyor, diye düşündü Wallander, üstelik benimle aynı fikirde, ister konuşayım, ister dilimi tutayım.

Toplantıdan sonra arabaya atlayıp adamın cesedinin bulunduğu eve gittiler. Ellerinde fotoğraflar, ayaklarında galoşlar, yanlarında adli işlere bakan memur ve Martinsson ile beraber oda oda dolaştılar. Wallander birden sanki geçmişte bir kez daha bu eve gelmiş ve cinayet mahallinin bir "oküler denetlemesini"[1] yapmış gibi hissederek –hiç şüphe yok, Lennart Mattson buna böyle derdi– adeta bir dejavu yaşadığını düşündü. Aslında gelmemişti tabii; bu sadece, aynı şeyi daha önce pek çok kez yapmış olmasından kaynaklanıyordu. Birkaç yıl önce, Stockholm açıklarında Värmdö Adası'nda on dokuzuncu yüzyıl başlarında işlenmiş bir cinayeti konu alan bir kitap satın almıştı. Kitabı okudukça kendini kaptırmış ve sanki hikâyeye girebilir, eyalet şerifi ve savcıyla birlikte çalışarak karıkoca kurbanların nasıl öldürüldüklerini çözebilirmiş gibi garip bir duyguya kapılmıştı. İnsanlar hiç değişmiyordu; en sıradan suçlar üç aşağı beş yukarı eskiden işlenmiş olanların bir tekrarıydı. Hemen her zaman para

(1) Oküler: *göz ile.*

veya kıskançlık ve bazen de intikam nedeniyle çıkan tartışmalar yüzündendi. Kendisinden önceki kuşaklar boyu, polisler, şerifler, savcılar hep aynı gözlemde bulunmuşlardı. Günümüzde delil toplama konusunda daha gelişmiş metotlar vardı ama kendi gözlerinle gördüğünü yorumlama yeteneği hâlâ polislik işinin en başlıca tekniğiydi.

Wallander zınk diye durdu ve aklından geçen düşünce zincirinden koptu. Çiftin yatak odasına girmişlerdi. Yatağın bir kenarında ve yerde kanlar vardı; ama Wallander'in asıl dikkatini çeken şey yatağın üstünde, duvarda asılı olan resimdi. Ağaçlık bir alanda tünemiş bir dağ horozunun resmiydi. Martinsson yanında belirdi.

"Babanın yaptığı bir yağlıboya değil mi?"

Wallander başıyla evetledi ama bir yandan da gözlerine inanamaz bir tavırla başını iki yana sallıyordu.

"Hâlâ şaşırmaya devam ediyorum."

"Neyse, en azından taklitleri yapılacak diye korkması gerekmedi," dedi Martinsson düşünceli bir ifadeyle.

"Herhalde yani," dedi Wallander. "Sanatsal açıdan bir çöpten başka bir şey değil."

"Böyle deme," diye itiraz etti Martinsson.

"Ben doğrusu neyse onu söylüyorum," dedi Wallander. "Cinayet aleti nerede?"

Birlikte evin avlusuna çıktılar. Eski bir baltanın üstüne naylon bir örtü serilmişti. Wallander sapın dibine kadar bulaşmış kanı gördü.

"Akla yatkın bir sebep var mı? Ne kadar zamandır evlilermiş?"

"Geçen yıl altın evlilik yıldönümlerini kutlamışlar. Dört tane yetişkin yaşlarda çocukları var ve bilmem kaç tane de torunları. Kimse neden böyle bir şey olduğunu anlamıyor."

"Para söz konusu olabilir mi?"

"Komşularının söylediklerine bakılırsa ikisi de idareci ve cimri tiplermiş. Ama kenara ne kadar para koymuşlar henüz öğrenmedim. Banka durumu inceliyor. Yine de oldukça iyi bir miktar olduğunu söyleyebiliriz."

Wallander birkaç dakika düşündükten sonra, "Kavga olmuş gibi gözüküyor," dedi. "Adam direnmiş. Tabii cesedini bulmadan kadının ne tür darp aldığını bilemeyiz."

"Çok büyük bir bataklık değil," dedi Martinsson. "Cesedi bugün bulacaklarını umuyorlar."

Olay mahallinin iç karartıcı ortamından ayrılıp yeniden polis merkezine döndüler. Kısa bir an güzelim yaz manzarası Wallander'e siyah beyaz bir fotoğrafa dönüşmüş gibi geldi. Çalışma masasında oturup bir süre iskemlesiyle ileri geri sallanıp durdu, ardından Eskil Lundberg'in numarasını çevirdi. Telefona karısı cevap vermişti; kocasının kayıkla denize açıldığını söylüyordu. Wallander arka planda oynayan küçük çocuk sesleri duydu. Eskil Lundberg'in fotoğrafta gördüğü küçük erkek çocuğu olduğunu düşünüyordu.

"Herhalde balık avlamaya çıktı, değil mi?" diye sordu Wallander.

"Başka ne olacak? Denize neredeyse bir mile yakın ağ saldı. Her iki günde bir Söderköping'e balık götürüyor."

"Yılanbalığı mı?"

Kadın cevap verirken neredeyse alınmış gibiydi.

"Eğer yılanbalığı avlayacak olsa yanına yılanbalığı tuzaklarını alırdı," dedi. "Ama artık yılanbalığı falan kalmadı. Bir süre sonra balık da kalmayacak."

"Teknesi hâlâ duruyor mu?"

"Hangi teknesi?"

"Büyük tarak ağlı, trol teknesi. NRG 123."

Wallander kadının cevap vermeye giderek daha az istekli olduğunu, hatta şüphelenmeye başladığını anladı.

"Çok önceleri satmaya çalışmıştı. Kimse istemedi, çok külüstürdü. Çürüdü gitti. Motorunu yüz krona sattı. Siz tam olarak ne istemiştiniz?"

"Onunla konuşmak istiyorum," dedi Wallander, sesinin mümkün olduğunca dostça çıkmasına çalışmıştı. "Cep telefonu yanında mı?"

"Orada fazla sinyal çekmez. Eve döndüğünde onu arasanız daha iyi olur. İki saate kadar dönmüş olur."

"Öyle yapayım."

Kadın kendisine tekrar ne istediğini sorma şansı yakalayamadan görüşmeyi sonlandırmayı başardı. Arkasına yaslanıp ayaklarını masaya dayadı. Artık katılması gereken bir toplantı kalmamıştı, acilen bakması gereken bir iş yoktu. Ceketini kaptığı gibi merkezden çıktı; güvenli olsun diye bodrumdaki garajdan çıkmıştı, böylece kimse tam çıkmak üzereyken kendisini yakalayamayacaktı. Yokuştan aşağı yürüyüp kasabanın merkezine indi; adımlarında bir coşku ve enerji vardı. Güzel şeylerden etkilenmeyecek kadar yaşlı değildi henüz. Güneş ve ılık hava çevresindeki her şeyi daha tahammül edilir kılıyordu.

Meydana yakın bir kafede öğle yemeğini yedi, *Ystads Allehanda* ile akşam gazetelerinden birini okudu. Sonra da gidip meydandaki banklardan birine oturdu. Hâlâ öldürebileceği bir on beş dakikası vardı. Håkan ile Louise o an nerede acaba diye düşündü. Hâlâ yaşıyorlar mıydı, yoksa ölmüşler miydi? Yoksa kayboluşlarıyla ilgili bir tür anlaşma içinde miydiler? Aklına casus Stig Bergling'in neden olduğu kaos geldi ister istemez ama, ciddi bir denizaltı komutanıyla kibirli Bergling arasında bir benzerlik bulmakta da zorlandı.

Wallander önemini istemese de kabul etmek durumunda olduğu bir başka faktör daha olduğunu düşündü. Håkan von Enke kızını düzenli olarak ziyaret eden birisiydi. Ortadan kaybolarak kızını hayal kırıklığına uğratmayı gerçekten göze alır mıydı? Kaçınılmaz sonuç von Enke'nin ölmüş olması gerektiğiydi.

Pazar tezgâhlarından birinde satılan eski long play plakları karıştıran insanları izlerken, bir başka alternatif daha vardı tabii, diye düşündü. Von Enke korkmuştu. Korktuğu kişi her kimse, kendisini yakalamış olabilir miydi? Wallander cevapları bilmiyordu, elinde sadece mümkün olduğunca net ve tam olarak formüle etmesi gereken sorular vardı.

Zaman geldiğinde Bokö'ye telefon etti; telefon ettiği sırada da, bankın diğer ucuna sarhoş gibi görünen bir adam gelip oturmuştu. Bir erkek sesi cevap verdi. Wallander kartlarını açık oynayacaktı. Adını söyledi ve polis memuru olduğunu açıkladı.

"Håkan von Enke adında birisine ait bir dosyadan bir fotoğraf geçti elime. Kendisini tanıyor musunuz?"

"Hayır."

Yanıt çok çabuk ve kesin biçimde gelmişti. Wallander Lundberg'in gardını almış olduğu hissine kapıldı.

"Karısını tanıyor musunuz? Louise?"

"Hayır."

"Ama yollarınız bir şekilde kesişmiş olmalı. Yoksa neden sizin ve babanız olduğunu düşündüğüm kişinin fotoğrafı onda bulunsun ki? Ayrıca o tekne NRG123? Bu sizin tekneniz değil mi?"

"Babam onu 1960'ların başında Gothenburg'dayken almıştı. Daha büyük tekneler yapılmaya başlanıp, ana malzeme olarak eskisi kadar ahşap kullanılmadığı zamanlarda. Ucuza almıştı. O günlerde ringa balığında kıtlık yoktu."

Wallander fotoğrafı tarif edip nerede çekildiğini öğrenmek istedi.

"Fyrudden," dedi Lundberg. "Teknenin demirlediği yer burasıydı. Adı *Helga* idi. Norveç'in güneyinde bir tersanede imal edildi. Tønsberg'di sanırım."

"Resmi kim çekti?"

"Gustav Holmqvist olmalı. Gemi inşaatı işinde çalışırdı ve çalışmadığı zamanlar resim çekerdi."

"Babanız Håkan von Enke'yi tanıyor olabilir miydi?"

"Babam öldü. O sınıftan kimseyle takılmazdı."

" 'O sınıftan' derken neyi kastediyorsunuz?"

"Asilleri."

"Håkan von Enke aynı zamanda bir denizciydi. Tıpkı siz ve babanız gibi."

"Onu tanımıyorum. Babam da tanımazdı."

"O halde o fotoğraf onun eline nasıl geçti?"

"Bilmiyorum."

"O halde belki Gustav Holmqvist'e sormalıyım. Onun telefonu sizde var mı?"

"Telefonu yok. On beş yıl önce öldü. Karısı da öldü. Kızları da öyle. Hepsi ölü."

Wallander belli ki daha fazla ilerleyemeyecekti. Eskil Lundberg'in doğru söylemediğini gösterecek ortada hiçbir şey yoktu. Ama öte yandan da Wallander bir şeylerin yerine oturmadığını hissediyordu. Sadece ne olduğunu adlandıramıyordu.

Wallander Lundberg'den rahatsız ettiği için özür diledi ve orada elinde telefonla oturmaya devam etti. Bankın diğer ucundaki sarhoş adam uyukluyordu. Wallander birden adamı tanıdığını fark etti. Bundan birkaç yıl önce onu ve suç ortağı arkadaşlarını bir dizi hırsızlık suçundan tutuklamıştı. Adam birkaç yıl hapiste kalmış, sonra da Ystad'ı terk etmişti; ama yine geri döndüğü belliydi.

Wallander ayağa kalkıp polis merkezine doğru yürümeye başladı. Adamla arasında geçen konuşmayı kelimesi kelimesine tekrar ediyordu. Lundberg hiç merak belirtisi göstermemişti. Gerçekten de göründüğü kadar olaya ilgisiz miydi? Yoksa soracağım şeyi biliyor muydu? Wallander ofise geri gelene kadar konuşmalarını aklından geçirmeye devam etti. Belirgin bir sonuca varamamıştı.

Düşünceleri kapıda görünen Martinsson'un gelişiyle bölündü.

"Yaşlı kadını bulduk," dedi.

Wallander ona bakakaldı. Martinsson'un neden bahsettiğini bilmiyordu.

"Kimi?"

"Kocasını baltayla öldüren kadını. Evelina Andersson. Bataklıktaki kadın. Oraya yeniden gidiyorum. Sen de gelmek ister misin?"

"Evet, geliyorum."

Wallander boşuna bir çabayla beynini zorladı durdu. Ama Martinsson'un neden bahsettiğini hiç bilmiyordu.

Martinsson'un arabasını aldılar. Wallander hâlâ nereye gittiklerini bilmiyordu veya neden gittiklerini de. Hissettiği çaresizlik giderek büyüyordu. Martinsson ona bir göz attı.

"İyi misin sen?"

"İyiyim."

Ancak Ystad'dan çıktıktan sonra Wallander'in zihni açılmış, yeniden hatırlamaya başlamıştı. Kafamın içindeki o gölge, diye düşündü kendi kendine öfkeyle. Artık her şeyi tamamıyla hatırlıyordu.

"Aklıma bir şey geldi de," dedi. "Bir diş hekimiyle randevum olduğunu unuttum."

Martinsson frene bastı.

"Geri döneyim mi?"

"Hayır. Çocuklardan biri götürür."

Wallander bataklıktan çıkarılan kadına bakmadı bile. Bir devriye arabası onu Ystad'a geri götürdü. Polis merkezinin önünde arabadan indi ve şoföre kendisini getirdikleri için teşekkür etti; sonra da kendi arabasına geçip oturdu. Üşüyordu ve endişe içindeydi. Unutkanlığı kendisini korkutuyordu.

Bir süre sonra yeniden kendi ofisine çıktı. Kafasını dolduran bu ani karartı nöbetlerinden doktoruna bahsetmeye karar verdi. Henüz yerine geçip oturmuştu ki, cep telefonunun uyarı sesi duyuldu: Bir mesaj metni gelmişti. Kısa ve özdü. *Her iki taş da İsveç'ten. İkisi de ABD kıyılarından değil. Hans-Olov.*

Wallander iskemlesinde hareketsiz oturuyordu. Ne anlama geldiğini hemen kavrayamamıştı, ama sonradan düşününce bir şeylerin yerine oturmadığına artık kesinlikle emindi.

Bunun bir tür keşif olduğunu hissediyordu. Ama tam olarak ne anlama geliyordu, bilmiyordu.

Von Enke'ler kendisinden giderek uzaklaşıyorlar mıydı, yoksa giderek yakınlaşıyorlar mıydı, karar veremiyordu.

15

Yaz gündönümünden birkaç gün önceydi. Wallander sahil boyunca araba kullanmıştı. Västervik'i geçtikten sonra az kalsın bir geyiğe çarpıyordu. Arabayı yol kenarına çekti, kalbi deli gibi çarpıyordu; tekrar yola devam etmeden önce Klara geldi aklına. Yaptığı yolculuk onu, yıllarca önce önünde bir kez durduğu, çok yorgun olduğu için arka taraftaki odalardan birinde uyumasına izin verilen bir kafeye getirmişti. Aradan geçen yıllarda, kendi-

sine çok nazik davranan oradaki iyi kalpli garson kadını neredeyse bir tür melankolik özlemle çeşitli kereler anmıştı. Kafeye yaklaştığında yavaşladı ve aracı park yerine sürdü. Ama arabadan inmedi. Oracıkta elleri direksiyonda kilitlenmiş halde karar veremeyerek oturdu. Sonra da yoluna devam etti.

İçeri neden girmediğini biliyordu tabii. Tezgâhın arkasında bir başkasını bulmaktan ve burada da, yani bu kafede de, hiçbir şeyin aynı kalmayıp zamanın ilerlediğini kabul etmeye zorlanmaktan ve şimdi artık çok geçmişte kalan şeye asla geri dönemeyeceğini görmekten korkmuştu.

Fyrudden'deki limana saat on birde vardı. Arabadan çıkınca fotoğraftaki deponun hâlâ orada olduğunu gördü; gerçi tadilattan geçmişti ve artık pencereleri vardı; ama önündeki balık kasalarının yerinde yeller esiyordu, tıpkı iskelede demirli duran taraklı balıkçı teknesinin olmadığı gibi. Liman artık sadece lüks yatlarla doluydu. Wallander kırmızı boyalı sahil güvenlik binasının önüne park etti, gereken ücreti görevliye ödedikten sonra, iskelenin en ucuna doğru yürümeye başladı.

Bu yolculuğun başından sonuna kadar tam bir rulet oyununa benzediğini kabul etti. Eskil Lundberg'i gelişinden haberdar etmemişti. Eğer Skåne'den aramış olsa hiç şüphesiz Lundberg onunla buluşmayı reddedecekti. Ama kendisinin çoktan burada, rıhtımda olduğunu bilecek olsa? Gemi malzemeleri satan bir dükkânın önündeki banka oturup cep telefonunu çıkardı. Şimdi ya batacaktı ya çıkacaktı. Eğer bir hanedan armasına ve kuşaktan kuşağa aktarılan özsöze sahip bir "von Wallander" olsaydı bunlar kendi seçeceği sözler olurdu: *Bat ya da çık.* Hayatı boyunca bu hep böyle olmuştu. Numarayı çevirdi ve içinden girişiminin iyi netice vermesini diledi.

Lundberg cevap verdi.

"Ben Wallander. Bir hafta kadar önce konuşmuştuk."

"Ne istiyorsunuz?"

Eğer şaşırdıysa bile, çok iyi gizlediğini düşündü Wallander. Lundberg belli ki olabilecek her şeye, hatta kendisini durup dururken arayan kişilere, bir krala, bir aptala, hatta Ystad'dan arayan bir polis memuruna karşı bile her zaman hazırlıklı olabilen, o gıpta edilecek insanlardandı.

"Fyrudden'deyim," diye açıkladı Wallander yüzleyerek. "Umarım benimle buluşacak zamanınız vardır."

"En son görüşmemizden bu yana söyleyecek daha fazla bir şeyim olduğunu nereden çıkarıyorsunuz?"

Wallander, uzun yıllar bir polis olarak sahip olduğu tecrübeleriyle, Lundberg'in söyleyecek daha fazla şeyi olduğunu işte o an anlamıştı.

"Sanırım konuşmamız gerekiyor," dedi.

"Beni sorguya çekeceğinizi söylemeye mi çalışıyorsunuz?"

"Hiç değil. Sadece sizinle konuşmak, bulduğum resmi size göstermek istiyorum."

Lundberg biraz düşündü ve sonunda, "Sizi bir saat sonra alırım," dedi.

Wallander rıhtımı, adaları ve uzaklarda açık denizi gören bir kafede yemek yiyerek zaman geçirdi. Kafe duvarlarından birinde asılı cam bir kutu içindeki deniz haritasını inceledi ve Bokö'nün Fyrudden'in güneyinde olduğunu fark etti; böylece o yönden gelen tekneleri gözetlemeye başladı. Bir balıkçının aşağı yukarı Sten Nordlander'in ahşap teknesine benzer bir şeye sahip olacağını sanırdı ama tamamen yanılmıştı. Lundberg kıçtan takma motorlu, üstü açık plastik bir botla çıkagelmişti. İçi plastik kova ve ağ sepetleriyle doluydu. İskeleye bağlanıp çevresine bakındı. Wallander kendisini gösterdi. Suda çalkalanan bota adım atarken neredeyse düşecekti, dengesini bulup doğrulduktan sonra el sıkıştılar.

Lundberg, "Bizim oraya gideriz diye düşündüm," dedi. "Burada hazzetmediğim kadar çok yabancı var."

Ardından da bir cevap beklemeden iskeleden ayrılıp limanın ağzına doğru Wallander'in çok hızlı olduğunu düşündüğü bir süratle sürmeye başladı. Demir atmış bir yelkenlinin dümeninde duran bir adam, tenkit eden bakışlarla kendilerine bakıyordu. Motorun gürültüsü o kadar fazlaydı ki konuşmak mümkün değildi. Wallander teknenin baş tarafında oturup, geçerken geride bıraktıkları yemyeşil ağaçlıklı adaları, çıplak kayalıkları seyretti. Kafenin duvarındaki haritadan adının Halsösundet olduğunu hatırladığı bir boğazdan geçtiler ve güneye doğru devam ettiler. Rotaları üstünde hâlâ pek çok ada vardı ve birbirlerine yakındılar; açık denizi görebilmek ancak aralardan mümkün oluyordu. Lundberg baldır uzunluğunda bir pantolon, konçlu botlar ve üstünde de garip bir logoyla "Kendi çöpümü kendim yakarım" yazan bir üst giymişti. Wallander onun elli yaşlarında, hatta belki biraz daha yaşlı olduğunu tahmin etti. Fotoğraftaki çocuğun yaşıyla örtüşüyordu.

Suya demir atmış kırmızı boyalı, katran kokan bir kayık-evin, sıra sıra meşe ve huş ağaçlarının olduğu, çevresinde kırlangıçların uçuştuğu bir koya girdiler. Kayık-evin yanında tütmekte olan iki büyük fırın vardı.

"Karınız artık yılanbalığı kalmadığını söyledi," dedi Wallander. "İşler gerçekten bu kadar kötü mü?"

"Daha da kötü," dedi Lundberg. "Yakında avlayacak hiç balık kalmayacak, bunu söylemedi mi?"

Kırmızı boyalı iki katlı ev, su kıyısından yüz metre kadar açıktaydı. Ön tarafında plastik oyuncaklar sağa sola saçılmıştı. Lundberg'in karısı Anna el sıkışırlarken tıpkı telefonda olduğu gibi tetikteydi.

Mutfak haşlanmış patates ile balık kokuyordu ve radyodan hafif bir müzik sesi geliyordu. Anna Lundberg masaya kahve demliği koyup odadan çıktı. Kocasıyla aşağı yukarı aynı yaşlardaydı ve kocasına inanılmaz benziyordu.

Odaların birinden bir köpek sekerek mutfağa geldi. Güzel bir cocker spaniel cinsi, diye geçirdi içinden Wallander ve Lundberg kahveleri koyarken o da köpeği sevdi.

Sonra fotoğrafı çıkarıp masaya koydu. Lundberg de göğüs cebinden gözlüklerini çıkardı. Resme göz attı, ardından eliyle yana itti.

"1968 veya 1969 olmalı. Yanlış hatırlamıyorsam sonbaharda."

"Bunu, Håkan von Enke'nin kâğıtları arasında buldum."

Lundberg gözlerini kaçırmadan Wallander'in gözlerinin içine baktı.

"Bu adam kim bilmiyorum."

"İsveç Deniz Kuvvetleri'nde yüksek rütbeli bir subay. Bir kumandan. Babanız onu tanıyor olabilir miydi?"

"Mümkün; ama sanmıyorum."

"Neden?"

"Askerleri pek sevmezdi."

"Resimde siz de varsınız."

"Sorularınızı yanıtlayamam. Hatta istesem bile."

Wallander başka bir yol denemeye karar verdi ve yeniden başladı.

"Burada, adada mı doğdunuz?"

"Evet. Babam da öyle. Ben dördüncü jenerasyonum."

"Ne zaman öldü?"

"1994'te. Tekneyle açıldığı bir gün, ağlarla uğraşırken kalp krizi geçirdi. Eve gelmeyince sahil güvenliği aradım. Komşumuz Lasse Åman bulmuş onu. Teknede yatar vaziyette Björkskär'a

doğru sürükleniyormuş. Ama zaten yaşlı babamın da böyle bir ölüm isteyeceğini tahmin ediyorum."

Wallander adamın sesinde baba oğul ilişkisinin çok daha mükemmel olmadığını gösteren bir hava sezmişti.

"Hep burada adada mı yaşadınız? Babanız hayattayken?"

"Bu asla mümkün değildi. İnsan kendi babası için parayla çalışamaz. Hele de bütün kararları o veriyorsa ve hep haklıysa. Üstelikte tamamıyla yanlış düşünüyorsa."

Eskil Lundberg kahkahalara boğuldu.

"Her zaman haklı oluşu sadece balığa çıktığımız zamanlar için geçerli bir şey değildi," dedi. "Bir akşam hep beraber televizyonda bir şov izliyorduk, bir bilgi yarışması programıydı. Sorulan soru şuydu: Cebelitarık Kayalıkları hangi ülkeyle sınır komşusudur? O İtalya demişti, ben de İspanya. Sonunda benim haklı olduğum ortaya çıkınca televizyonu kapattı ve yatmaya gitti. Böyle bir adamdı."

"O halde başka yere mi taşındınız?"

Eskil Lundberg suratını ekşitti.

"Önemi var mı?"

"Olabilir."

"Bana bir kere daha söyleyin de şunu iyice anlayalım. Birisi kayboldu dediniz, değil mi?"

"İki kişi, bir adamla karısı. Håkan ve Louise von Enke. Bu fotoğrafı deniz komutanı olan kocaya ait bir günlükte buldum."

"Stockholm'de yaşadıklarını söylemiştiniz. Siz de Ystad'lısınız. Arada nasıl bir bağlantı var?"

"Kayıp çiftin oğluyla kızım yakında evlenecekler. Bir çocukları var. Kaybolan çift kızımın kayınpederi ile kayınvalidesi olacaklar."

Lundberg başını sallayarak anladığını belirtti. Artık Wallander'e önceki kadar şüpheyle yaklaşmıyordu.

"Okulu bitirir bitirmez adadan ayrıldım," dedi. "Kalmar dışında bir fabrikada iş buldum. Orada bir yıl kaldım. Sonra eve geri döndüm ve babamla balıkçılık yapmaya başladım; ama anlaşamıyorduk. Dediğini harfiyen yerine getirmezseniz öfkelenirdi. Ben de yeniden ayrıldım."

"Fabrikaya geri mi döndünüz?"

"Oraya değil. Doğuya gittim, Gotland Adası'na. Yirmi yıl boyunca Slite'de bir çimento fabrikasında çalıştım, babam hastalanıncaya kadar. Karımla Gotland'da tanıştım. İki çocuğumuz oldu. Babam işlerle artık baş edemez hale gelince buraya geri geldik. Annem öldü ve kız kardeşim Danimarka'da yaşıyor, o yüzden ona yardım edebilecek sadece biz vardık. Çiftliğimiz var, balık avlanmak için kendimize ait bir sahamız ve otuz altı küçük adayla, sayısız kayalık."

"O zaman 1980'lerin başında buralarda değildiniz demek?"

"Yazları bazen bir haftalığına ama hepsi o kadar."

"Babanızın deniz kumandanıyla görüştüğü dönem, bu zamanlara tesadüf etmiş olabilir mi?" diye sordu Wallander. "Sizin bilginiz dışında."

Lundberg başını kararlı bir şekilde iki yana salladı.

"Bu durum kesinlikle babamın yapısına uymuyor. İsveç Deniz Kuvvetleri'ndeki herkesin başına bir ikramiye konulması gerektiğini söylerdi hep. Özellikle de kaptanların."

"Neden?"

"Tatbikatlar sırasında çok ateşli oldukları için. Adanın diğer tarafında, tarak ağlı trol teknesini demirlediğimiz bir rıhtımımız var. İki yıl üst üste Deniz Kuvvetleri gemilerinin meydana getirdiği dalgalar orayı mahvetti; temeli oluşturan taşlar hep kopup sürüklendi; ve onlar da tadilat için gereken bedeli ödemeyi reddettiler. Babam mektuplar yazdı, itirazda bulundu ama sonuç vermedi. Ayrıca mürettebat mutfaktaki lapaları hep adalarda

kuyulara döküyorlardı. Eğer temiz suyun adalarda yaşayanlar için ne anlama geldiğini bilseniz böyle şeyler yapmazsınız. Başka sorunlar da vardı."

Lundberg yine bocalama geçiriyordu. Wallander üstelemeden bekledi.

"Babam ölmeden kısa bir süre önce, 1980'lerin başında meydana gelen bir olay anlatmıştı," dedi Lundberg nihayet. "O aralar huyunun biraz daha düzeldiğini söyleyebiliriz, sonunda ne olursa olsun işleri benim devralacağım gerçeğini kabullenmiş gibiydi."

Lundberg ayağa kalkıp odadan çıktı. Wallander onun artık daha fazla konuşmayacağını düşünmeye başlamışken, adam eli kolu birkaç eski dosyayla dolu geri geldi.

"1982 eylülü," dedi. "Bunlar onun günlükleri. Yakaladıklarını ve hava durumunu not ederdi. Ayrıca meydana gelen sıra dışı her şeyi de öyle; ve 19 Eylül 1982'de olağanüstü bir durum var."

Günlüğü masanın üstünden Wallander'e doğru çevirip iterek bahsettiği yeri gösterdi. Üstünde çok düzgün bir elyazısıyla, *Neredeyse aşağı çekiliyorduk*, yazıyordu.

"Bununla ne demek istiyor?"

"Bana bundan bir keresinde bahsetmişti. İlk başta kafasının karışık olduğunu ve bunamaya başladığını düşünmüştüm ama anlattıkları hayal ürünü olamayacak kadar detaylıydı."

"Bana hepsini anlatın, en başından," dedi Wallander. "Özellikle 1982 sonbaharında olanlarla ilgiliyim."

Lundberg sanki anlatacağı hikâye için yer açmak istermiş gibi kupasını kenara itti.

"Meydana geldiği sırada Gotland'ın doğu kıyısı açıklarında balık avlamak için tarayarak ilerlemekteymiş. Teknesi aniden durur gibi olmuş. Ağlara takılan bir şey onu aşağı çekiyormuş ve tekne az kalsın alabora olmak üzereymiş. Ağlara ağır bir şeyin takıldığından başka ne olup bittiğini anlayamamış; ama çok dik-

katli davranıyormuş, çünkü gençliğinde bu şekilde çok fazla gaz mermisi yakalamış. Kendisiyle beraber teknede olan iki yardımcısı kurtulmak için ağları kesmeye çalışmışlar, ama o sırada teknenin geri döndüğünü ve trolün serbest kaldığını fark etmişler. Bir şekilde takılan şeyi tekneye çıkarmayı başarmışlar ve onun bir metre kadar uzunlukta çelik bir silindir olduğunu görmüşler. Bir mermi ya da mayın değilmiş; daha çok bir geminin motor parçasına benziyormuş. Ağırmış ama çok uzun zamandır suda durduğunu gösteren bir görüntüsü de yokmuş. Ne olduğunu çıkarmaya çalışmışlar ama boşuna. Eve geri döndüklerinde babam silindiri incelemeye devam etmiş ama ne iş için kullanıldığını bir türlü anlayamamış. Bir kenara bırakıp kendi trol teknesini tamire girişmiş. Babam hep ucuzcuydu ve bir şeyi çöpe atmak onun tabiatına aykırıydı. Ama hikâyenin devamı var."

Lundberg günlüğü yeniden kendine döndürüp birkaç gün ileriye doğru sayfalarını çevirdi: 27 Eylül tarihine. Sonra yine Wallander'e açtığı sayfayı işaret etti. *Onu arıyorlar.* İki kelime; o kadardı.

"Deniz Kuvvetleri'nden gemiler birdenbire tam da onu bulduğu yerde dolaşmaya başlayana kadar silindiri neredeyse unutmuş. Genellikle balığa o taraflarda çıkardı, Gotland'ın doğu kıyısı açıklarında. Babam bunun rutin bir manevra harekâtı olmadığını anlamış, çünkü gemiler çok garip bir şekilde hareket etmekteymişler. Önce bir süre oldukları yerde bekliyorlarmış, sonra da giderek daralan daireler çizecek şekilde ilerliyorlarmış. Neler olduğunu anlaması çok uzun sürmemiş."

Lundberg günlüğü kapayıp Wallander'e baktı.

"Kaybettikleri bir şeyi arıyorlarmış; ama babamın çelik silindiri geri vermeye hiç niyeti yokmuş. O silindir onun teknesini parçalamıştı çünkü. Babam balık avlamaya devam edip onlara hiç aldırmamış."

"Sonra ne olmuş?"

"Deniz Kuvvetleri oraya sonbahardan aralık ayına kadar gemiler gönderip balıkadamlar görevlendirmiş. Sonunda gemiler geri dönmüş. Orada bir denizaltının battığı söylentileri dolaşıyordu; ama aslında araştırma yaptıkları yer bir denizaltı için yeterince derin değildi. Deniz Kuvvetleri silindirini hiçbir zaman geri alamadı, babam da ne işe yaradığını hiçbir zaman bilemedi. Ama iskelesini parçaladıkları için onlardan intikam alabildiğinden dolayı mutluydu. Bir deniz subayıyla yakın ilişki içinde olduğuna gerçekten inanamıyorum."

Orada konuşmadan bir süre öylece oturdular. Wallander bütün bu dinlediklerine von Enke'nin nasıl uyduğunu anlamaya çalışıyordu.

"Sanırım hâlâ orada," dedi Lundberg.

Wallander bir an yanlış duyduğunu sandı ama Eskil Lundberg çoktan ayağa kalkmıştı bile.

"Silindir," dedi. "Sanırım hâlâ hangarda."

Evden ayrıldılar; köpek sıçrayıp ayaklarının etrafında dolanıyor, bıraktıkları izleri kokluyordu. Rüzgâr çıkmıştı. Anna Lundberg iki kiraz ağacı arasına gerilmiş ipe çamaşır asmaktaydı. Beyaz yastık kılıfları rüzgârda dalganıyorlardı. Kayık-evin arka tarafında biçimsiz kayaların üstüne her an dengesi bozulup yıkılacak gibi görünen bir hangar yapılmıştı. Tavanından tek bir ampul sarkıyordu. Wallander içerde çeşitli kokuların barındığı bir hangara girmişti. Duvarların birinde çok antika görünen bir yılanbalığı yakalama mızrağı asılıydı. Lundberg yere çömeldi ve birbirine karışmış halatlar, bozuk su boşaltma pompamları, eski mantar şamandıraları ve delik deşik eski ağların arasında hangarın bir köşesini araştırmaya başladı. Ararken bir yandan sergilediği sinirli tavırlar, Deniz Kuvvetleri'nin sebep olduğu problem konusunda babasıyla aynı görüşte olduğunu gösteriyordu. So-

nunda ayağa kalktı, bir adım yana çekildi ve gösterdi. Wallander silindir şeklinde bir cisim görüyordu; gri renkte çelikti; çapı yirmi santim kadar bir puro kılıfına benziyordu. Bir ucunda duran kapağı yarı açılmış, içinden sarkan bir sürü elektrik kablosu ve şalter rölesi görülüyordu.

"Bana el verirsen," dedi Lundberg. "Onu dışarı çıkarabiliriz."

Silindiri alıp iskeleye taşıdılar. Köpek ne olduğuna bakmak için hemen koşarak gelmişti. Wallander silindirin ne işe yaradığını tahmin etmeye çalıştı. Bunun bir motor parçası olduğundan şüpheliydi. Radar ekipmanıyla ilgili bir şey olabilirdi; ya da torpil fırlatmak veya mayın dökmekle ilgili.

Yere çömelip üstünde bir seri numarası veya imalat yeriyle ilgili bilgi aradı ama bir şey bulamadı. Köpek yüzünü yalamayı kesmeyince Lundberg onu yolladı.

"Ne olduğunu düşünüyorsun?" diye sordu Wallander adam yeniden ayağa kalkınca.

"Bilmiyorum," dedi Lundberg. "Babam da bilmiyordu ve bundan hiç hoşlanmamıştı. Bu açıdan babama benziyorum. Sorularımıza cevap isteriz."

Lundberg konuşmaya devam etmeden önce birkaç saniye durdu.

"Ona ihtiyacım yok. Belki sizin işinize yarar?"

Wallander ilkönce Lundberg'in ayaklarının dibinde duran çelik silindiri kastettiğini anlamadı.

"Evet, almak isterim," dedi, Sten Nordlander'in silindirin ne işe yaradığına açıklık getirebileceğini düşünüyordu.

Onu kayığa yüklediler ve Wallander kayışı çözdü. Lundberg doğu yönüne döndü ve Bokö ile Björkskär arasındaki boğaza doğru yol almaya başladı. Ağaçların arasına yapılmış bir kulübenin görüldüğü, küçük bir adanın yanından geçtiler.

"Eski bir avcı kulübesi," dedi Lundberg. "Avcılar orayı deniz kuşlarını avlamaya çıktıklarında kalacak yer olarak kullanırlardı. Babam bazen yalnız kalıp içmek istediğinde orada birkaç gece kalırdı. Dünyadan bir süre kaçmak isteyenler açısından güzel bir yer."

Rıhtıma yanaştılar. Wallander arabasını suyun kenarına çekip ters park etti ve çelik silindiri arabanın arka koltuğuna koydular.

"Merak ettiğim bir şey var," dedi Lundberg. "Karıkoca her ikisinin de kaybolduğunu söylemiştiniz. Aynı anda kaybolmadıklarını düşünüyorum, acaba haklı mıyım?"

"Evet. Håkan von Enke nisan ayında kayboldu, ama karısı sadece birkaç hafta önce."

"Bu çok garip. Onların arkalarında hiçbir iz bırakmamış olmaları gerçeği. Nereye gitmiş olabilir? Ya da olabilirler?"

"Hiç bilmiyoruz. Yaşıyor da olabilirler, ölmüş de olabilirler."

Lundberg başını iki yana salladı.

"Hâlâ fotoğraf sorusu çözümlenmedi," dedi Wallander.

"Size verebileceğim bir yanıt yok."

Lundberg'in cevabı fazlasıyla çabuk geldiği için miydi? Wallander emin değildi ama merak ediyordu, tamamıyla içgüdüseldi, ya Lundberg'in söylediği doğru ise? Her şeye rağmen Wallander'e söylemek istemediği bir şey var mıydı?

"Belki sonradan aklınıza gelir," dedi Wallander. "Hiç belli olmaz. Unuttuğunuz bir anıyı bugünlerde belki tekrar hatırlayabilirsiniz."

Wallander onun iskeleden uzaklaşmasını izledi, sonra ikisi de vedalaşmak için ellerini havaya kaldırdılar ve tekne son hızla Halsö ile boğaz arasına doğru yola koyuldu.

Wallander eve farklı bir yoldan geri döndü. O küçük kafenin önünden yeniden geçmek istememişti.

Eve vardığında yorgun ve açtı. Jussi'yi gidip komşudan almadı. Uzaklarda gürleyen gökyüzünün sesini duyabiliyordu. Yağmur yağmıştı; ayaklarının altındaki otlardan taze toprak kokusunu alabiliyordu.

Kapıyı açıp evine girdi, ceketini çıkarıp ayakkabılarından kurtuldu. Holde durup nefesini tutarak çevreye kulak kabarttı. Kimse yoktu. Hiçbir şeye dokunulmamıştı ama yine de evde yokken birisinin içeri girdiğini anlamıştı. Çoraplı ayaklarıyla mutfağa gitti. Masanın üstüne bırakılmış bir mesaj yoktu. Eğer gelen Linda olsaydı, bir not karalayıp oraya bırakırdı. Salona gidip etrafa bakındı.

Biri ziyaretine gelmişti. Birisi oraya gelmiş ve gitmişti.

Wallander botlarını ayağına geçirip dışarı çıktı ve evin etrafını dolaştı.

Kimsenin kendisini izlemediğinden emin olduktan sonra, köpeğin kulübesine gitti ve yere çömeldi.

İçini yokladı. Sakladığı şey hâlâ oradaydı.

16

Teneke kutu ona babasından kalmıştı. Daha doğrusu onu atılmış tablolar, kutularca boya ve boya fırçaları arasında bulmuştu. Wallander stüdyoyu babasının ölümünden sonra temizlerken gözyaşlarına boğulmuştu. Üstünde imalatçı firmanın adı yazan en eski resim fırçalarından biri onun 1942'de, savaş sırasında imal edildiğini gösteriyordu. Bunların babasının hayatı olduğunu düşündü: Odanın bir köşesinde sayıları giderek artan eskimiş resim fırçaları. Sabrını yitirip sonunda bir çöp konteyneri kiralamadan önce, eşyaları ayıklayıp gereksizleri kâğıt torbalara doldurarak temizlik yaparken bu teneke kutuya rastlamıştı. İçi boştu ve pas-

lanmıştı ama Wallander onu çocukluk yıllarından hatırlıyordu. Çok eskiden babası onu kendi eski oyuncaklarını saklamakta kullanmıştı: Kaliteli imal edilmiş ve çok güzel boyanmış kurşun askerler, Meccano setinin parçasıydılar.

Bütün bu oyuncaklar nereye kaybolmuşlardı, hiç bilmiyordu. Hem evin hem de stüdyonun her köşesine bakmış ama onları bulamamıştı. Hatta evin arkasındaki çöp yığınını bile bir kürek ve yaba yardımıyla karıştırıp aramış ama bulamamıştı. Teneke kutu da boştu; ve bugün Wallander onu kendisine miras kalan, içine istediği bir şeyi saklayabileceği bir hatırat olarak görüyordu. Onu temizlemiş, üstündeki pasın kabasını kazımış ve Mariagatan'daki evin bodrum katında depoya kaldırmıştı. Ancak bu yeni eve taşınırken onu tekrar görmüş ve şimdi Signe'nin odasında bulduğu kara kaplı dosyayı nereye saklayabileceğini düşünürken işine yarıyordu. Aslında bu dosya Signe'nin sayılır, diye düşündü; ve içinde anne babasının kayboluşuyla ilgili bir açıklama barındırıyor olabilirdi.

Teneke kutuyu saklamak için en iyi yerin Jussi'nin kulübesinde, ahşap zeminin altı olduğuna karar vermişti. Dosyanın hâlâ orada olduğunu görünce rahatladı. Daha fazla ertelemeden Jussi'yi gidip almaya karar verdi. Komşu çiftlik, kendisi şehir dışındayken hasat edilmiş kolza tohumu tarlalarının diğer tarafındaydı. Komşusunun traktörünü tamir etmekte olduğu yere kadar yürüdü ve evin arka tarafında zincirle bağlı olduğu yerde sıçrayıp kaçmaya çalışan Jussi'yi aldı. Eve varınca çelik silindiri içeri taşıdı, mutfak masasının üstüne birkaç eski gazete yaydı ve onu incelemeye başladı. İçinden bir ses yaptığı iş tehlike arz ettiği için çok dikkat etmesi gerektiğini söylüyordu. Bütün kabloları birbirinden ayırdı, rölelerin, prizlerin ve düğmelerin bağlantısını dikkatle kesti. Silindirin alt tarafında bir tür kilitleme mekanizmasının kopmuş olduğunu görüyordu. Akşam yemeği yapmak için

mola verdi: Bir konserve dolusu mantarla hazırladığı bir omlet. Omleti, bir yandan kayıp insanları ve silindiri unutmaya çalışırken, zevk almadan izlediği bir futbol maçıyla televizyonun önünde yedi. Jussi gelip önünde yere uzandı. Wallander ona omletin geri kalanını verdi, sonra da onu yürüyüşe çıkardı. Çok güzel bir yaz akşamıydı. Ufukta batmakta olan güneş, evin batı tarafında müthiş bir manzara oluşturuyordu; beyaz ahşap sandalyeye geçip guruba karşı oturma isteğine direnemedi.

Sıçrayarak uyandı; uyuyakaldığını fark ederek şaşırdı. Yaklaşık bir saat kadar dünyayla bağı kesilmişti. Ağzı kupkuruydu; kan şekerini ölçmek için eve girdi. Normalden çok daha yüksekti: 274. Bu kendisini biraz endişelendirdi. Bundan çıkardığı tek sonuç, düzenli aralıklarla vücuduna enjekte ettiği ensülin miktarını yeniden artırması gerektiğiydi.

Kan şekerini kontrol etmek için parmağına iğne batırma işini yaptığı mutfak masasında bir süre daha oturmaya devam etti. Yaşlandığının farkında olmaktan duyduğu moral bozukluğu ve pes etme arzusu bir kez daha sardı içini. Hafızasını yitirip, zaman-mekân kavramı tamamen kaybolduğunda duyduğu bunama endişesi de öyle. Kızımı ziyaret edip, torunumla vakit geçireceğime, diye düşündü, burada oturmuş çelik bir silindire kafa patlatıyorum.

Keyfi kaçtığında her zaman yaptığı şeyi yaptı. Kendisine dolu dolu bir kadeh şnaps koydu ve bir dikişte içti. Sadece tek bir bardak, başka yok, yeniden doldurmak yok, üstünü tamamlamak yok. Sonra da, yeter artık diyene kadar silindiri son bir kez daha kurcaladı. Ardından bir banyo yaptı; ve daha gece yarısı olmadan uyudu.

Ertesi gün sabah erkenden Sten Nordlander'i aradı. Nordlander teknesiyle gezintideydi ama bir saat sonra karaya çıkacağını söyleyip tekrar arayacağına söz verdi.

Şebeke hatlarında araya giren bütün cızırtılara rağmen sesini duyurabilmek için bağırarak, "Bir şey buldun mu?" diye sordu.

"Evet," diye bağırdı Wallander de aynı şekilde. "Kayıp olan kişileri değil, ama başka bir şey buldum."

Martinsson saat yedi buçukta arayıp Wallander'e sabahın ilerleyen saatlerinde yapılacak olan toplantıyı hatırlattı. Tehlikeli kabul edilen Cehennem Melekleri adındaki İsveçli bir çetenin üyelerinden biri, Ystad'ın hemen dışında mülk satın alma girişiminde bulunmuş, Lennart Mattson da bunun üzerine bir toplantı düzenlemişti. Wallander saat onda orada olacağına söz verdi.

Sten Nordlander'e silindiri nerede bulduğunu söylemeye niyeti yoktu. Kendisi evde yokken, birinin gizlice evine girdiğini anladıktan sonra artık kimseye güvenmemesi gerektiğine karar vermişti. İçeri giren kişinin, Håkan ve Louise von Enke ile ilgisi olmayan bazı nedenleri olabilirdi, ama acaba neydi bu sebepler? O sabah ilk yaptığı şey, evi baştan aşağı aramak olmuştu. Henüz kullanmadığı misafir yatağı bulunan odada, doğuya bakan pencerelerden birini yarı aralık bulmuştu. Oysa pencereyi açık bırakmadığına adı gibi emindi. Hırsızın biri o pencereden kolaylıkla içeri girmiş ve arkasında iz bırakmadan aynı yerden çıkıp gitmiş olabilirdi. Peki ama neden bir şey almamıştı? Hiçbir şey kayıp değildi. Wallander emindi bundan. Aklına sadece iki olasılık geliyordu: Hırsız aradığı şeyi bulamamış veya kendisi bir şey bırakmış olabilirdi. Dolayısıyla Wallander sadece neler kayıp diye bakınmıyor, aynı zamanda, daha önce orada bulunmayan bir şeyleri de eğer varsa fark etmeye çalışıyordu. Yerlerde sürünüp sandalyelerin, yatakların, kanepelerin altına, kitaplarının arasına baktı. Yaklaşık bir saat sonra, Nordlander'in telefonundan hemen önce, eli boş bir halde aramayı tamamladı. Ystad polis kuvvetlerinde görevli adli uzman memur Nyberg ile bir konuşup, saklanmış olası mikrofonların aramasını belki isteyebileceğini

düşündü. Ama sonra vazgeçti; çok fazla soru sorulmasına ve dedikoduya yol açardı.

Sten Nordlander ona, Sandhamn'da bir kafenin terasında önünde bir fincan kahveyle oturmakta olduğunu söyledi.

"Kuzeye doğru yoldayım," dedi. "Tatil yolculuğum beni Härnösand'a kadar götürecek, oradan körfezi geçip Finlandiya sahiline ve sonra da Åland üzerinden yeniden eve döneceğim. Rüzgâr ve dalgalarla baş başa tam iki hafta."

"Yani bir denizci denizden asla bıkmaz, öyle mi?"

"Asla. Söylesene, ne buldun?"

Wallander bütün ayrıntılarıyla çelik silindiri tarif etti. Bir yardalık ölçü cetveliyle –babasının eski cetveliydi ve üstü yağlıboya damlalarıyla kaplıydı– silindirin uzunluğunu tam olarak ölçtü, sonra da çevresini ölçmek için bir parça ip kullandı.

Wallander sözünü bitirince Nordlander, "Onu nerede buldun?" diye sordu.

"Håkan ile Louise'in evlerinin bodrum katında," diye yalan söyledi Wallander. "Ne olabileceği hakkında bir fikrin var mı?"

"Hayır, yok. Ama düşüneceğim tabii. Bodrumlarında dedin, değil mi?"

"Evet. Hiç bunun gibi bir şey görmüş müydün?"

"Silindirlerin aerodinamik yapıları onların pek çok yerde işe yaramalarını sağlar. Ama tarif ettiğine benzer bir şey gördüğümü hiç hatırlamıyorum. Kablolardan birini kesip içine baktın mı?"

"Hayır."

"Yapmalıydın. İpucu verebilirler."

Wallander uygun bir bıçak alıp dikkatlice kablolardan birinin siyah renkli dış kılıfını keserek açtı. İçinde, çok daha ince, kalınlıkları iplikten fazla olmayan bir sürü tel vardı. Ne bulduğunu tarif etti.

"Hımm," dedi Nordlander. "Elektrik kablosu olamazlar sanırım. Sanki iletişim işinde kullanılıyorlar gibi. Ama tam olarak ne olduğunu söyleyemem. Biraz kafa patlatmam gerekecek."

"Ne olduğunu keşfedersen bana haber ver," dedi Wallander.

"Nerede yapıldığını gösteren bir ibare olmaması garip. Çeliğin üstünde genellikle seri numarası ve imalat yerini gösteren bir yazı olur. Onun Håkan'ın bodrum katına nasıl gittiğini merak ettim, tabii eline nereden geçtiğini de."

Wallander saatine göz attı ve polis merkezine gitmesi gerektiğini düşündü, yoksa toplantıya geç kalacaktı. Nordlander son olarak o sırada limana girmekte olan çok büyük bir yattan bahsedip görüşmeyi bitirdi.

Motosiklet çetesiyle ilgili toplantı yaklaşık iki saat sürmüştü. Wallander, Lennart Mattson'un toplantıyı güzel idare edememesine ve pratik sonuçlara ulaşmadaki başarısızlığına sinirlenmişti. Sonunda bir yerde sabrı öyle taştı ki, Mattson'un sözlerini keserek, mülkün şu anki sahibini doğrudan arayıp uyarmakla evin satışını durdurabilmenin mümkün olduğunu hatırlattı. Bu nokta halledilince, çetenin girişeceği eylemlere ket vuracak başka stratejiler geliştirilebilirdi. Mattson konunun bu kadar kolay geçiştirilmesini kabul etmemişti. Ama Wallander odada kendisinden başka kimsenin bilmediği bir bilgiye daha sahipti. İpucunu ona Linda vermişti, o da Stockholm'de yaşayan bir arkadaşından duymuştu. Konuşmak için izin istedi ve baklayı ağzından çıkardı.

"Bir pürüz var," diye başladı. "Asıl amacı İsveçli vatandaşların sağlığına hizmet etmek olan, ama işini kötüye kullanan bir doktor var; bu Cehennem Melekleri çetesinden en az on dört kişiye doktor reçetesi sağlamış. Hepsi ağır depresyon geçirdiklerini söyleyip devletten yardım alıyorlarmış."

Odada gülüşmeler olmuştu.

"Doktor emekli olmuş ve ne yazık ki artık buraya taşınmış," diye devam etti. "Kentin merkezinde güzel, küçük bir ev satın almış. Tabii asıl tehlike, depresyonda olan ve bu yüzden çalışamayan zavallı motosikletliler için hasta raporu yazmaya devam edecek olması. Sosyal hizmetlerdeki görevliler şu anda doktoru araştırıyorlar ama hepimizin iyi bildiği gibi, onlara da güven olmaz."

Wallander ayağa kalktı ve doktorun adını kâğıt tahtasındaki sayfanın üstüne yazdı.

"Bu heriften gözümüzü ayırmamalıyız," dedi ve odadan çıktı.

Kendi açısından bu toplantı artık bitmişti.

Sabahın geri kalanını kara kara silindiri düşünmekle geçirmişti. Sonra arabasına atlayıp kütüphaneye gitti ve denizaltılar, her türlü yüzen gemi ve modern savaşlar konusunda sahip oldukları bütün literatürü görmek istediğini söyledi. Linda'nın arkadaşı olan kütüphane görevlisi de getirip önüne epeyce kitap yığdı. Wallander oradan ayrılmadan önce, Stig Wennerström'ün anılarını da almak istedi.

Wallander yolda durup biraz alışveriş yaptıktan sonra eve gitti. O sabah evden çıkarken pencere ve kapılara görünmez küçük bantlar yapıştırmıştı. Hiçbirinin bozulmamış olduğunu gördü. Sebzeli balık yemeğini yiyip sonra masanın üstüne yığdığı kitapların başına geldi. Okuyamayacak hale gelene kadar onları inceledi. Gece yarısı yatağa gittiğinde, sağanak halinde yağan yağmur çatıyı dövmekteydi. Hemen uykuya daldı. Yağmurun sesi hep uykusunu getirirdi, ta çocukluğundan beri.

Ertesi gün Wallander polis merkezine vardığında sırılsıklam haldeydi. Yolun bir kısmını yürümeye karar vermiş ve arabası-

nı tren garının otoparkına bırakmıştı. Önceki gece yüksek çıkan kan şekerini yeniden düşürmesi gerekiyordu. Daha fazla egzersiz yapmalıydı; ve daha sık; ama yolun yarısında yağmura yakalanmıştı. Soyunma odasına gidip, pantolonunu asarak dolaptan başka bir pantolon aldı. Onu en son giydiğinden beri kilo almış olduğunu gördü. Dolabın kapısını hırsla kapatırken Nyberg odaya girdi. Wallander'in sert tepkisini görmüş, şaşırmıştı.

"Moralin mi bozuk?"

"Pantolonum ıslandı."

Nyberg başını anlayışla sallayıp, teselli etmeye çalışarak cevap verdi.

"Ne demek istediğini biliyorum. Hepimiz ıslak ayaklarla başa çıkabiliriz ama pantolununu ıslatmak çok daha kötü bir şey. Tıpkı altına işemek gibi. Önce ılık ılık hoş bir his veriyor ama sonra rahatsızlık verecek derecede soğuyor."

Wallander kendi ofisine gidip Ytterberg'i aradı; ama Ytterberg dışardaydı ve ne zaman döneceğine dair bir not bırakmamıştı. Wallander onu daha öncesinde cepten aramayı denemişti, ama cevap alamamıştı. Kendine bir kupa kahve koymaya giderken Martinsson'a rastladı. Martinsson temiz havaya ihtiyacı olduğunu söyleyince, polis merkezinin dışına çıkıp bir bankta oturdular. Martinsson hâlâ yakalayamadıkları bir kundakçıdan bahsetti.

"Onu bu kez ele geçirebilecek miyiz?" diye sordu Wallander.

"Onu her zaman yakalarız," dedi Martinsson. "Asıl soru, onu elimizde tutabilecek miyiz, yoksa bırakmak zorunda mı kalacağız? Ama elimizde çok güvenilir bir tanık var. Belki bu kez nihayet onu mıhlayabileceğiz."

İçeri girdiler ve herkes kendi odasına döndü. Wallander birkaç saat daha orada kalıp sonra eve döndü. Ytterberg ile hâlâ konuşamamıştı ama önemli noktaları bir kâğıda not etmişti; akşam

onu aramaya devam edecekti. Ytterberg soruşturmayı yürüten kişiydi. Wallander elindeki materyali ona devrecekti: Siyah kaplı dosya ile çelik silindiri. Bundan sonrasını Ytterberg artık kendi çıkarırdı. Bu soruşturmanın Wallander ile bir ilgisi yoktu. Kendisi soruşturma ekibinden değildi. O sadece kızının gelecekteki kayınvalide ve babasının hiç iz bırakmadan ortadan kaybolmasından hoşlanmamış bir babaydı. Wallander artık yaz gündönümünü kutlamak istiyordu ve tatile çıkacaktı.

Ama işler planladığı gibi gitmedi. Eve geldiğinde tanımadığı bir arabanın evinin önünde park etmiş olduğunu gördü. Oldukça külüstür ve pas içinde bir Ford'du bu. Wallander arabayı tanımadı. Gelenin kim olduğunu merak etti. Eve yaklaşırken önceki gece üstünde uyuyakaldığı beyaz iskemlelerden birinde bir kadının oturduğunu gördü.

Kadının önünde açık bir şişe şarap vardı. Wallander bardak falan görememişti.

İsteksizce yanına gidip kadına merhaba dedi.

17

Mona'ydı. Eski karısı. En son görüşmelerinin üstünden yıllar geçmişti, o da Linda'nın polis akademisinden mezun olduğu yıl, kısa bir görüşmeydi. O günden beri sadece telefonla birkaç kez konuşmuşlardı ama hepsi bu kadardı.

O gece geç saatlerde Mona kendi yatak odasında uyuyunca, misafir odasında kalan ilk kişi kendisi olmuştu; içi hiç rahat değildi. Mona'nın ruhsal hali bir andan diğerine değişiyordu ve Wallander'in başa çıkmakta zorlandığı, kızgın ve aşırı duygusal patlamalar sergileyerek birkaç kez kontrolden çıkmıştı. Wallan-

der eve geldiğinde Mona zaten çoktan sarhoş olmuştu. Ona sarılmak için ayağa kalkınca sendelemiş, düşecek gibi olmuş ama Wallander son anda onu yakalamayı başarmıştı. Kadının kendisini yeniden görmekten dolayı gergin ve asabi olduğunu görebiliyordu ve çok fazla makyaj yapmıştı. Wallander'in kırk yıl önce âşık olduğu genç kız hemen hiç makyaj yapmazdı; ihtiyacı yoktu.

Kadın o akşam çıkagelmişti çünkü gönül yarası vardı. Adamın birinden kötü muamele görünce gidebileceği tek kişi olarak Wallander'i görmüştü. Wallander bahçede kadının yanına oturdu; başlarının üstünden kırlangıçlar pike yapıyordu. Sanki geçmiş yeniden canlanmış ve kendini tekrar ediyor gibi tuhaf bir duygu gelip çöreklenmişti içine. Şimdi beş yaşındaki Linda bir köşeden hoplaya zıplaya çıkıp gelecek ve ilgilerini çekmeye çalışacaktı. Fakat Mona gözyaşlarına boğulmadan önce sadece birkaç kelimeyle hatır sorabilmişti. Canı sıkıldı. Evliliklerinin son zamanlarında da her şey işte aynı böyleydi. Kadının duygusal patlamalarını ciddiye alamıyordu. Kadın gittikçe daha fazla artistlik yapmaya başlamış, kendisine gitmeyen bir role soyunmuştu. Yeteneği trajik rollere uygun değildi, komediye de uygun değildi belki. Onun karakter yapısı, duygusal patlamaların kendisine yakışmadığı bir normallikteydi. Ama işte, oradaydı; ve hüngür hüngür ağlıyordu. Wallander'in aklına gelen tek şey gözyaşlarını kurulaması için gidip ona bir rulo tuvalet kâğıdı getirmek oldu. Bir süre sonra kadın ağlamayı kesti, özür diledi; ama ağzı dolaştığı için konuşmakta güçlük çekiyordu. Keşke Linda burada olsaydı, diye geçirdi içinden; o annesini daha farklı idare ediyordu.

Aynı zamanda bir başka duygunun daha etkisindeydi; kabul etmekte zorlandığı bir duygu ama sürekli bir dürtüyle kendini hatırlatıyordu. Kadını elinden tutup yatak odasına götürmek istiyordu. Orada hemen yanı başında olması onu heyecanlandırmıştı ve bu heyecanın ne kadar gerçek olduğunu görmeye teşebbüs et-

mesine ramak kalmıştı. Ama tabii bunu yapmadı. Kadın, Jussi'nin heyecanla önünde hoplayıp zıpladığı köpek kulübesine doğru yalpalayarak yürüdü. Wallander de peşinden gitti; ama hayatını paylaştığı bir eş gibi değil, bir badigard gibi, düşecek olursa her an yakalamaya hazır halde. Az sonra köpekle ilgilenmeyi de bıraktı ve kadın üşüdüğü için içeri girdiler. Mona evi gezmeye başlayarak ondan kendisine *her şeyi* göstermesini istedi, kelimenin üstüne basarak söylemişti bunu, sanki bir sanat galerisini gezer gibi. Evi *harikulade* döşediğini söyledi; ne kadar *muhteşem* olduğunu anlatmaya yetecek sözcük bulamıyordu, hatta evlendikten sonra oturdukları daire için aldıkları o eski kanepeyi çoktan atmış olması gerekirken. Çalışma odasında düğün fotoğraflarını görünce yeniden ağlamaya başladı, üstelik bu kez ağlayışı öyle bariz biçimde sahteydi ki, Wallander'in içinden onu dışarı atmak geldi. Ama bunun yerine, istediği gibi davranabilmesi için onu kendi haline bıraktı; gidip bir demlik kahve yaptı, dışarda duran bir şişe viskiyi sakladı ve sonunda onu da mutfak masasına oturmaya razı etti.

Önlerinde kahve fincanlarıyla otururken, Wallander, onu hayatımdaki bütün kadınlardan daha çok sevdim, diye düşündü. Bugün bir başka kadına sırılsıklam âşık olsam bile, Mona yine de hayatımdaki en önemli kadın olarak kalacak. Bu asla değişmeyecek bir gerçek. Yeni bir aşk gelişip eskinin yerine geçebilir ama eski aşk hep oradadır, her ne olursa olsun. Hayatınızı iki aşamada yaşarsınız, eğer birinde bir delik açılıp içinden aşağı düşecek olursanız ikinci bir şansa sahip olabilmek için.

Mona kahvesini içiyordu; beklenmedik şekilde ayılmaya başlamıştı. Bu da Wallander'in hatırladığı bir şeydi: Genellikle aslında olduğundan daha sarhoşmuş gibi davranırdı.

"Üzgünüm," dedi kadın. "Aniden böyle gelip sana baskın yapmakla bir aptal gibi davrandım. Gitmemi ister misin?"

"Hayır, ne münasebet. Ben sadece neden geldiğini merak ediyorum."

"Neden bu kadar önemsemez tavırlar içindesin? Sık sık gelip seni rahatsız ettiğimi söyleyemezsin."

Wallander tartışmadan anında geri çekildi. Geçen yılı Mona'nın ardı arkası kesilmeyen şikâyet ve tehditleriyle dolu tartışmaların içine çekilmemeye çalışmakla sürekli bir mücadele halinde geçirmişti. Kadınsa onun kendisine aynen işte böyle davrandığını düşünüyordu ve Wallander onun haklı olduğunu biliyordu. İkisi de sadece tek bir etkili çözümle, yani her ikisinin de hayatlarına kendi yollarında devam edecekleri boşanmayla durdurulabilecek bir çapraşıklığın hem suçlusu hem de kurbanıydılar.

"Ne oldu, söyle bana," dedi dikkatle. "Neden bu kadar bunalımdasın?"

Bunu takip eden şey, uzun bir yakınıp sızlanma olmuştu: Sonsuz sayıda mısralı bir ağıt gibiydi. Mona'nın kendi özgün *Mersiyeler*'i veya İsveç yapımı bir tradeji filmi *Elvira Madigan* gibi, diye düşündü Wallander. Bir adamla tanışmıştı; parasını paravan şirketlerde hortumculukla kazandığına Wallander'in emin olduğu, golf oynayan ve emekli bir önceki sevgilisi gibi değildi. Tam tersine yeni sevgilisi Malmö'deki bir süpermarketin yöneticisiydi, kendi yaşlarındaydı, o da boşanmıştı. Ama Mona dürüst görünen bir süpermarketçinin bile bir ruh hastası olabileceğini fark etmişti. Adam onun üstünde baskı kurmaya çalışmış, üstü kapalı tehditlerde bulunmuş ve son olarak da fiziksel şiddete başvurmuştu. Mona, aptallık ederek bunların geçeceğine kendisini inandırmış, adamın kıskançlıklarına son vereceğini düşünmüştü ama bu olmamıştı; artık adamla bütün ilişkisini kesmişti. Dönebileceği tek kişi eski kocasıydı, marketçinin yapmaya devam edeceği eziyet-

lerden kendisini koruyabileceğini düşünmüştü. Kısacası, korkmuştu; ve o yüzden çıkıp kendisine gelmişti.

Wallander kadının anlattıklarından ne kadarının gerçekten doğru olduğunu merak etti. Mona her zaman doğruyu söylemezdi; bazen kötü niyet taşımayan yalanlar söylediği olurdu. Ama bu sefer kadına inanması gerektiğini hissetti ve ayrıca dayak yemesine normal olarak bozulmuştu.

Mona hikâyesini bitirince, birden midesi bulanmaya başlayıp tuvalate koştu. Wallander kapının dışında durup dinleyince kadının gerçekten hasta olduğunu anladı, rol yapmıyordu. Ardından Mona, Wallander'in atması gerektiğini söylediği eski kanepeye geçip uzandı, yeniden ağladı ve sonra da üstüne battaniyeyi çekip uykuya daldı. Wallander de sandalyede oturup kütüphaneden getirdiği kitapları okumaya devam etti, tabii bir türlü dikkati toplamayı başaramıyordu. Yaklaşık iki saat kadar sonra Mona sıçrayarak uyandı. Wallander'in evinde olduğunu fark edince tam yeniden ağlamaya başlayacakken, Wallander artık yettiğini söyledi. Eğer karnı açsa ona yemek yapabilirdi, geceyi de orada geçirebilirdi ve ertesi gün Linda ile konuşurdu, kızları kesinlikle Mona'ya kendisinden daha iyi akıl verirdi. Mona aç değildi; bu nedenle Wallander sadece çorba yapıp, yanında bir sürü ekmek dilimiyle kendi karnını doyurdu. Masada karşı karşıya otururlarken Mona birden hep birlikte geçirdikleri eski güzel günlerden bahsetmeye başladı. Wallander kadının ziyaretinin asıl nedeninin bu olup olmadığını, onu yeniden ikna etmeye mi çalıştığını merak etti. Belki bir yıl önce denemiş olsa, diye düşündü, başarılı olabilirdi. O zamanlar hâlâ tekrar bir araya gelebileceğimizi düşünüyordum, ama sonraları bunun bir hayal olduğunu gördüm. Artık hepsi geride kalmıştı; ve tekrar bir daha yaşamayı istediğim bir şey değil bu.

Yemekten sonra kadın biraz içmek istedi; ama Wallander ona hayır dedi; kendi evinde olduğu sürece ona tek bir damla bile içki vermeyecekti. Eğer bu hoşuna gitmiyorsa bir taksi çağırabilir ve geceyi Ystad'da bir otelde geçirebilirdi. Mona tartışmaya başlamıştı ama Wallander'in söylediklerinde ciddi olduğunu anlayınca bağırmayı bıraktı.

Gece olup yatağa giderken, kararsız bir hareketle Wallander'e sarılma denemesi yaptı; ama Wallander istemeyip karşı koydu; sadece kadının başını okşamakla yetinip odadan çıktı. Yarı aralık duran kapının dışından bir süre içerisini dinledi; Mona bir süre uyanık kaldıktan sonra nihayet uykuya dalmıştı.

Wallander dışarı çıkıp Jussi'yi kulübesinden serbest bıraktı, ardından da geçip babasından kalan bahçe hamağına uzandı. Yaz gecesi rüzgârsız, pırıl pırıl, mis gibi kokularla yüklüydü. Jussi gelip ayakucunda uzandı. Wallander birden kendini çok huzursuz hissetti. Yaşamda geri dönüş diye bir şey yoktu, hatta insan bunun mümkün olmasını dileyecek kadar saf olsa bile. Bir adımı bile geri getirmek mümkün değildi.

Sonunda yatmaya karar verdiğinde, uykusuz bir gece geçirmeyi önlemek için gidip yarım tablet uyku ilacı aldı. Artık hiçbir şeyi düşünmek istemiyordu, ne yatağında yatmakta olan kadını, ne de bahçede otururken kendisine eziyet eden düşünceleri.

Ertesi sabah uyandığında Mona'nın gitmiş olduğunu görünce şaşırdı. Normalde uykusu hafifti ama onun kalkıp gittiğini duymamıştı. Mutfak masasının üstünde bir not vardı: "Eve geldiğin zaman beni burada bulduğun için özür dilerim." Hepsi bu kadardı, asıl affedilmek istediği şeyle ilgili tek sözcük yoktu. Evlilikleri boyunca kim bilir kaç kez benzer notlar bıraktığı geldi aklına, Wallander'e karşı davranışlarından dolayı özür dileyen. Sayısı, sayamayacağı ve saymak istemediği kadar çoktu.

Kahve içti, Jussi'yi doyurdu ve sonra Linda'yı arayıp Mona'nın ziyaretinden bahsedip etmemeyi düşündü, ama hepsinden önce asıl yapmak istediği şey Ytterberg'le konuşmak olduğu için bunun şimdi beklemesi gerekecekti.

Kuzeyden soğuk bir rüzgârın estiği serin bir sabahtı; şu an için havanın yazlık hali kalmamış gibiydi. Komşunun koyunları çitsiz arazide otlanıyor, gökyüzünde birkaç kuğu doğuya doğru göç ediyordu.

Wallander ofisinin numarasını çevirip Ytterberg'i aradı. Adam hemen cevap vermişti.

"Beni aradığınızı duydum. Von Enke'leri buldunuz mu?"

"Hayır. Sizin tarafta işler nasıl gidiyor?"

"Kayda değer bir şey olmadı."

"Hiçbir şey mi?"

"Hayır. Sizin bildirmek istediğiniz bir şeyler var mı?"

Wallander Ytterberg'e Bokö'ye yaptığı ziyaretten ve bulduğu o ilginç silindirden bahsetmeyi planlamıştı ama son anda fikrini değiştirdi. Nedenini bilmiyordu. Ytterberg'e elbette güvenebilirdi aslında.

"Pek bir şey yok."

"Yeniden ararım."

Kısa ve bir sonuç çıkmayan bu görüşme sona erince Wallander arabasına atlayıp polis merkezine gitti. Bütün gününü tanık olarak çağrıldığı, bunaltıcı bir saldırı davasıyla ilgili çalışmayla geçirmesi gerekiyordu. Davada herkes birbirini suçlamaktaydı ve yaklaşık iki haftadır komada olan kurban, olayı hatırlamıyordu. Wallander olay yerine ilk gelen dedektiflerden biriydi, bu yüzden mahkemede ifade vermesi gerekiyordu. Oysa olayın detaylarını hatırlamakta büyük güçlük çekiyordu, hatta kendi hazırladığı rapor bile yabancı geliyordu gözüne.

Birden odasının kapısında Linda belirdi. Saat öğle olmak üzereydi.

"Beklenmedik bir ziyaretçin olduğunu duydum," dedi kızı.

Wallander önünde açık duran dosyaları bir yana itip kızına baktı. Kızının yüzü artık eskisi kadar şiş değildi, hatta birkaç kilo bile vermiş olabilirdi.

"Mona kapını tıklattı anlaşılan, öyle mi?" diye sordu kızına.

"Malmö'den aradı. Bana ona kötü davrandığından şikâyet etti."

Wallander hayretle itiraz etti.

"Nasıl yani?"

"Hasta olduğu halde onu içeri isteksizce davet ettiğini söyledi. Sonra ona yiyecek bir şey ikram etmemişsin ve onu yatak odasına kilitlemişsin."

"Bunların hiçbiri doğru değil. Kaltak yalan söylüyor."

"Annem için böyle konuşma," dedi Linda, yüzünü karartarak.

"Ama yalan söylüyor, ister hoşuna gitsin, ister gitmesin. Onu hoş karşıladım, içeri aldım, gözyaşlarını kuruladım, hatta onun için temiz çarşaflar serip yatak bile yaptım."

"En azından yeni birlikte olduğu adam hakkında yalan söylemiyordu. Onunla tanıştım. Psikopatlar ne kadar çekici olursa, adam da o kadar çekiciydi. Yanlış erkeği seçmekte annemin özel bir yeteneği var."

"Teşekkürler."

"Seni kastetmiyorum tabii. Ama o manyak golfçü de şu ankinden iyi değildi."

"Asıl soru şu: Ben ne yapabilirim?"

Linda cevap vermeden önce bir süre düşündü. Sol elinin işaretparmağıyla burnunu sıvazladı. Tıpkı büyükbabasının yaptığı gibi, diye düşündü Wallander. Buna daha önce hiç dikkat etme-

mişti; bir kahkaha patlattı. Linda şaşırarak babasına baktı. Wallander açıklayınca bu sefer gülme sırası ona gelmişti.

"Klara arabada," dedi. "Şu annem konusunu kısacık konuşmaya gelmiştim. Daha sonra devam ederiz."

"Bebeği arabada yalnız mı bıraktın?" Wallander kızmıştı. "Böyle bir şeyi nasıl yapabilirsin?"

"Bir kız arkadaşımla beraberim; arabada Klara'ya bakıyor. Onu tek başına bırakabileceğimi nasıl düşünebilirsin?"

Kapıya gelip durdu.

"Sanırım annemin yardımımıza ihtiyacı var," dedi.

"Ben her zaman buradayım," dedi Wallander. "Ama misafirliğe geldiği zamanlar ayık olmasını tercih ederim. Ayrıca bir de gelmeden önce aramalı."

"Sen her zaman ayık mısın? Birini ziyaret etmeden önce hep arar mısın? Hiç hasta olmadın mı?"

Kızı cevap beklemeyip koridorda gözden kayboldu. Ytterberg aradığında Wallander yeniden raporunu okumaya başlamıştı.

"Birkaç günlüğüne izne çıkıyorum," dedi adam. "Size söylemeyi unutmuştum."

"İlginç bir yerlere mi gidiyorsunuz?"

"Västerås'ın dışında göl kenarında nefis bir yerde eski bir kulübede kalacağım. Ama size von Enke'lerle ilgili birkaç düşüncemden söz etmek istiyorum. Birkaç dakika önce konuştuğumuz sırada kaba davranıp biraz kısa kestim."

"Dinliyorum."

"Şöyle ifade edeyim: Onların kayboluşuyla ilgili benim iki varsayımım var ve iş arkadaşlarım da bana hak veriyorlar. Bakalım siz de aynı şekilde düşünüyor musunuz? Bir olasılık, bu kayboluşlarını önceden beraber planlamış olmaları; ama bir nedenden dolayı farklı zamanlarda ortadan yok olmaya karar verdiler. Bunun çeşitli açıklamaları olabilir. Örneğin, kimliklerini değiş-

tirmek istedilerse, Håkan von Enke bilinmeyen bir yere önden gidip orayı karısının gelişine hazırlamak istemiş olabilir. İncil'den bir örneklemeyle, onu yolda palmiye yaprakları ve güllerle karşılamak için. Ama başka sebepler de olabilir tabii. Aslında akla yatkın sadece tek bir olasılık var: O da bir tür saldırıya uğramış olmaları ihtimali. Başka bir deyişle öldüler. Neden bir şiddet olayına maruz kaldıklarına bir sebep bulmak zor; ve eğer böyleyse, neden farklı zamanlarda olsun? Ama bu iki alternatifin dışında hiçbir fikrimiz yok. Sadece kapkara bir boşluk."

"Sanırım ben de sizinle aynı sonuca varırdım."

"Kayıp kişilerle ilgili konularda uzman bazı kişilerle görüştüm; ve bu olaya nasıl yaklaşmamız gerektiği konusu basit ve tek bir yol var aslında."

"Onları bulmak, demek istiyorsunuz."

"Ya da en azından neden bulamadığımızı anlamak."

"Hiç yeni gelişmeler oldu mu?"

"Hiç olmadı. Ama bir kişi var ki, onu da artık düşünmek zorundayız."

"Oğullarını mı kastediyorsunuz?"

"Evet. Bu konuyu görmezden gelemeyiz. Eğer kendi kayboluşlarından kendileri sorumlularsa, o zaman neden oğullarını böylesi korkunç bir şeyi yaşamaya maruz bıraktılar? En hafif tanımlamayla, bu insanlık dışı bir şey. Oysa bizim gözlemimize göre zalim insanlar değillerdi. Bunu siz kendiniz de biliyorsunuz, onlarla tanışmıştınız. Håkan von Enke hakkında bulduklarımız bize onun beğenilen bir kıdemli subay, alçakgönüllü, akıllı, adil ve her durumda sinirlerine hâkim biri olduğunu gösteriyor. Hakkında duyduğumuz en kötü şey, ara sıra sabırsız olabildiğiymiş. Ama hangimiz değiliz bazen? Bir öğretmen olarak Louise de öğrencileri tarafından çok sevilirmiş. Sadece birkaç kişi çok az konuşan biri olduğunu söyledi. Ama sürekli konuşmaktan

sakınmanın da şüphe uyandıracak bir yanı yok; insanın ara sıra dinlemesi de gerek. Her neyse, iki hayat yaşıyor olmaları fikri fazla olası görünmüyor. Europol'deki uzmanlara bile başvurduk. Paris'ten Matmazel Germain adında bir Fransız kadın polisle birkaç telefon görüşmesi yaptım; bana çok mantıklı şeyler söyledi. Olaya çok farklı bir yönden yaklaşmamız gerektiği konusundaki görüşlerime o da hak veriyor."

Wallander adamın lafı nereye getirmeye çalıştığını biliyordu.

"Hans'ın oynamış olabileceği rolü mü kastediyorsunuz?"

"Kesinlikle. Eğer ortada söz konusu olan büyük bir servetse bu bize yol gösterebilir. Ama böyle bir servet yok. Enke'lerin topu topu bir milyon kronları varmış, bir de apartman dairesi; herhalde o da yedi sekiz milyon yapar. Tabii sıradan bir insan için bunun çok fazla bir para olduğunu iddia edebilirsiniz. Ama günümüz şartlarında borcu olmayan ve bahsettiğim malları olan kişi için durumu iyi denir, zengin denmez."

"Hans ile konuştunuz mu?"

"Bir hafta önce Finansal Düzenleyici Kurul'la bir toplantı için Stockholm'deydi. İnisiyatif kullanıp arayan oydu, biraz konuştuk. Çok endişeli göründüğünü ve neler olduğunu bir türlü anlamadığını fark ettim. Ayrıca oldukça iyi bir maaşı var."

"Yani durum bu, öyle mi?"

"Elimizin çok güçlü olmadığı kesin; ama deşmeye devam edeceğiz, her ne kadar zemin oldukça sert görünse bile."

Ytterberg birden alıcıyı kendinden uzaklaştırdı. Wallander onun geri planda küfrettiğini duyabiliyordu. Neden sonra adam telefonun ahizesini yeniden eline aldı.

"İki gün sonra gidiyorum," dedi Ytterberg. "Ama acil bir şey olursa beni her zaman arayabilirsiniz."

"Sadece çok önemli bir şey çıkarsa ararım," dedi Wallander ve telefonu kapattı.

Bu telefon görüşmesinden sonra Wallander merkezin dışına, bir bankta biraz oturmak çıktı. Ytterberg'in söylediklerini etraflıca düşündü.

Orada uzun bir süre kaldı. Mona'nın ani ziyareti kendisini yormuştu. İşler olmasını istediği gibi gitmiyordu. Onun çıkagelip yepyeni taleplerle hayatını altüst etmesini istemiyordu. Kadın bir daha kapısında belirirse bunu ona iyice anlatması ve Linda'yı da yanına alması gerekecekti. Mona'ya yardım etmeye hazırdı –bu problem değildi– ama geçmiş geçmişti; ve artık bitmişti.

Wallander yokuş aşağı yürüyüp hastanenin karşısındaki sosisçinin yanına gitti. Tepsisinden bir topak patates püresi yere düştü ve küçük bir karga onu kapmak için anında dalışa geçti.

Birden sanki bir şey unutmuş gibi geldi kendisine. Eliyle yoklayıp beylik tabancasını aradı; veya başka bir şeyi unutmuş olabilir miydi? Sosisçiye kadar arabasıyla mı gelmişti, yoksa merkezden buraya yürümüş müydü, emin değildi.

Yarısını yediği sosisle patates püresini çöp tenekesine attı, çevresine bir daha bakındı. Arabası yoktu. Ağır ağır yokuşu tekrardan tırmanmaya başladı. Yolun yarısında hafızası yerine geldi. Soğuk ter döktü, kalbi deli gibi çarpıyordu. Doktoru arama işini artık daha fazla erteleyemezdi. Kısa süre içinde bu üçüncü kez başına geliyordu ve kafasının içinde neler olup bittiğini bilmek istiyordu.

Görevinin başına dönünce doktorunu aradı. Kendisine yaz gündönümünün hemen sonrasına bir randevu verildi. Alıcıyı yerine bırakınca, tabancasının olması gerektiği yerde kilit altında olup olmadığına baktı.

Günün geri kalanını çıkacağı mahkeme için hazırlanmakla geçirdi. Son dosyayı hazırlayıp kapattığında saat altı olmuştu; onları misafir sandalyesinin üstüne fırlattı. Ayağa kalktı, ceketini alırken aklına bir şey geldi. Durup dururken bunu neden düşün-

düğünü bilmiyordu. Von Enke gizli günlüğü Signe'yi en son ziyaret edişinde neden yanında götürmemişti? Wallander buna sadece iki açıklama düşünebiliyordu. Ya geri geleceğini düşünüyordu, ya da geri dönüşünü imkânsız kılacak bir şey meydana gelmişti.

Yeniden masasına geçip oturdu ve Niklasgården'in numarasını aradı. Telefona kulağa hoş gelen sesiyle yabancı aksanlı kadın cevap vermişti.

"Signe'nin iyi olup olmadığını sormak için aramıştım," dedi.

"İçinde çok az değişikliğin olduğu bir dünyada yaşıyor. Hepimizi etkileyen o şeyden başka bir değişiklik yok: Yani yaşlanmak."

"Babası ziyaretine herhalde gelmedi, öyle değil mi?"

"Ben kayıp olduğunu sanıyordum. Geri döndü mü?"

"Hayır. Ben sadece öylesine merak etmiştim."

"Dün amcası ziyaretine geldi. Benim izin günümdü ama ziyaretçileri kaydettiğimiz defterde girişini gördüm."

Wallander nefesini tuttu.

"Bir amca mı?"

"Adını Gustaf von Enke olarak yazdırmış. Öğleden sonra gelmiş ve yaklaşık bir saat kalmış."

"Bundan kesinlikle emin misiniz?"

"Neden böyle bir şey uydurayım ki?"

"Hayır, tabii ki, dediğiniz gibi, neden böyle bir şey uyduracaksınız ki? Eğer bu amca Signe'yi yeniden ziyarete gelirse, beni arar mısınız lütfen?"

Kadın birden endişelenmişti.

"Yolunda olmayan bir şey mi var?"

"Hayır, hayır, kesinlikle değil. Ayırdığınız zaman için teşekkür ederim."

Wallander alıcıyı yerine bıraktı ama yerinden kalkmadı. Yanılmıyordu, bundan emindi. Von Enke'nin aile ağacını baştan aşağı incelemişti ve ortada bir amca olmadığından adı gibi emindi.

Signe'yi ziyaret eden adam her kimse, ismini ve akrabalığı uydurmuştu.

Wallander arabasına binip eve döndü. Daha önce içine dolan endişe duygusu şimdi iyice ayyuka çıkmıştı.

18

Ertesi sabah Wallander'in ateşi vardı ve boğazı ağrıyordu. Kendisine öyle geldiğini kendini inandırmaya çalıştı, ama sonunda gidip bir termometre aldı; ateşi 38.5'tu. Polis merkezini arayıp onlara hasta olduğunu söyledi. Günün çoğunu ya yatakta, ya da mutfakta, kütüphaneden aldığı ve hâlâ okumadığı kitaplarla baş başa geçirdi.

Gece Signe ile ilgili bir rüya görmüştü. Rüyasında Niklasgården'e gitmişti; ve onun yatağında kıvrılmış yatan kişinin bir başkası olduğunu görmüştü. Oda karanlıktı; ışığı açmaya çalışmış ama başaramamıştı. Cep telefonunu fener gibi kullanmış ve onun donuk mavimtırak ışığında yatakta yatanın Louise olduğunu anlamıştı. Kızının tıpatıp kopyasıydı. Wallander birden çok korkmuş ve odadan çıkmaya çalışırken kapının kilitli olduğunu görmüştü.

Rüyanın burasında uyanmıştı. Saat sabahın dördüydü ve hava çoktan aydınlanmıştı. Boğazının ağrıdığını hissediyordu, sıcaklamıştı ama yeniden uykuya daldı. Sonunda uyandığında gördüğü rüyayı yorumlamak istedi ama bir sonuç elde edemedi. Söz konusu Håkan ile Louise von Enke'nin kayboluşu olunca, her şey bir başka şeyin kılıfı halindeydi.

Wallander yataktan çıktı, boynuna bir havlu sardı ve internetten Gustaf von Enke ismine baktı. Böyle biri yoktu. Saat sekiz

olunca, ertesi gün tatile çıkacak olan Ytterberg'i aradı. O da tatsız geçeceğini düşündüğü bir sorgulama işi için dışarı çıkmak üzereydi; adamın biri, tanıştığı bir başka kadınla yaşamak için karısı ve iki çocuğunu öldürmeye çalışmıştı.

"İyi de, çocukları neden öldürmek istemiş ki?" diye merak etti Wallander. "Tıpkı bir Yunan trajedisi gibi."

Wallander iki bin yıl önce yazılmış tragedyalarla fazla ilgilenmezdi. Bir keresinde Linda onu Malmö'de sahneye konan *Medea*'yı izlemeye götürmüştü. Seyrederken çok zevk almıştı ama yine de kendisini düzenli bir tiyatro izleyicisi haline getirecek kadar değildi bu. Son gittiği oyun da ilgisini daha fazla artıramamıştı.

Ytterberg'e Niklasgården'i önceki gün telefonla arayışından bahsetti.

"Emin misiniz?"

"Evet," dedi Wallander. "Amca mamca yok. İngiltere'de bir kuzeni var ama hepsi o kadar."

"Gerçekten de tuhaf görünüyor."

"Yola çıkacağınızı biliyorum. Ama belki birini Niklasgården'e yollayıp o adamın bir eşkâlini almaya çalışırsınız?"

"Rebecka Andersson adında çok iyi bir polisim var," dedi. "Çok genç olmasına karşın bu tip görevlerde muhteşem işler çıkarır. Onunla konuşurum."

Ytterberg ona bir soru daha sorduğunda Wallander görüşmeyi sonlandırmak üzereydi.

"Sizin de benim gibi yapmak istediğiniz oluyor mu?" diye sordu. "Boğazımıza kadar battığımız bu pislikten uzaklaşmak ve her şeyi bırakıp gitmek için neredeyse çaresizce bir istek?"

"Oluyor."

"Bütün bunlara nasıl dayanıyoruz?"

"Bilmiyorum. Herhalde sorumluluk duygusundan olmalı. Bir zamanlar bir akıl hocam vardı, Rydberg adında yaşlı bir dedektif. O hep böyle söylerdi. Sorumluluk duygusu, başka bir şey değil."

Rebecka Andersson saat iki sularında Niklasgården'den arıyordu.

"Sanırım bilgileri bir an önce istiyormuşsunuz," dedi. "Şu anda kurumun bahçesinde bir bankta oturuyorum. Hava çok güzel. Hazırda bir kaleminiz var mı?"

"Evet, yazmaya hazırım."

"Elli yaşlarında bir adammış, takım elbiseli ve kravatlı, düzgün giyimliymiş, çok cana yakınmış, saçları dalgalı ve açık renk, gözleri mavi. Standart İsveççe olarak tanımladığımız dille konuşuyormuş, başka bir deyişle belli bir aksanı yok ve kesinlikle yabancı aksan izi de taşımıyor. Daha önce buraya hiç gelmemiş olduğu çok belliymiş. Hastanın kaldığı odayı ona göstermek zorunda kalmışlar ama o sırada kimse bunu fazla önemsememiş."

"Neler söylemiş?"

"Pek bir şey değil, gerçekten. Sadece davranışları cana yakınmış."

"Ya oda?"

"Personelden iki kişiye sordum, ayrı ayrı; odayı kontrol etmelerini ve yerinden alınmış bir şey görüp görmediklerini. Hiçbir değişiklik bulamadılar. Bundan kesinlikle eminler."

"Öyleyse bile, orada tam bir saat mi kalmış?"

"Bu çok belli değil. Farklı söylemler var. Ziyaretçi kabul kayıtlarını deftere işleme konusunda çok titiz olmadıkları belli. Ben en az bir saat buradaymış derim, en fazla bir buçuk saat."

"Sonra ne olmuş?"

"Gitmiş."

"Oraya nasıl gelmiş?"

"Arabayla sanırım. Ama arabayı gören yok. Zaten gidişini gören de yok."

Wallander hepsini en baştan düşündü, ama soracak sorusu artık yoktu, o nedenle kadına yardımları için teşekkür etti. Pencereden bakınca sarı posta minibüsünün uzaklaştığını gördü. Üstünde ropdöşambrı ve ayağında tahta sabolarla dışarı çıktı. Gelen, Ystad'dan postalanmış tek bir mektuptu. Gönderen Robert Åkerblom adında biriydi. İsim çok yabancı gelmiyordu ama Wallander adamı nereden tanıdığını çıkaramadı. Mutfak masasına geçip oturdu ve zarfı açtı. İçinden bir adamla iki genç kadının resmi olan bir fotoğraf çıktı. Wallander adamı görünce, kim olduğunu hemen anlamıştı. On beş yıl kadar önceki acı bir anıyı tekrar hatırlamıştı. 1990'ların başında Robert Åkerblom'un karısı kötü bir şekilde öldürülmüştü. Güney Afrika'da meydana gelen çok ilginç olaylarla ve Nelson Mandela'ya suikast girişimiyle bağlantısı olan bir olaydı.

Fotoğrafı çevirdi ve arkasında yazan yazıyı okudu: "Varlığımızın bir hatırlatması; hayatımızın en zor dönemlerinde verdiğiniz bütün destek için teşekkür ederiz."

Tam da ihtiyacım olan şey işte, diye düşündü Wallander. Her şeye rağmen, birçok insan için bir değerimizin olduğunun ispatı. Fotoğrafı duvara raptiyeledi.

Ertesi gün yaz gündönümü gecesiydi. Kendisini çok iyi hissetmediği halde, alışverişe çıkmaya karar verdi. Kalabalık süpermarketleri sevmezdi, aslında alışverişi sevmezdi ama bu özel gecede masasını geleneklere uygun lezzette yiyeceklerle donatmaya karar verdi. Önceden iyi ki düşünmüş ve alkollü içecekleri çoktan alıp bir kenara koymuştu. Alışveriş listesini hazırladı ve dışarı çıktı.

Ertesi gün kendini daha iyi hissediyordu; ateşi normale düşmüştü. Yağmur bütün gece yağmıştı ama Wallander gökyüzüne

bakıp dışarda oturabileceklerine karar verdi. Linda ailesiyle birlikte saat beşte geldiklerinde her şey hazırdı. Kızı eksiksiz sofrayı görüp onu tebrik etti ve bir kenara çekerek, "Bir misafirimiz daha olacak," dedi.

"Kim?"

"Annem."

"Hayır. Onu burada istemiyorum. Son gelişinde neler olduğunu biliyorsun."

"Böyle bir gecede onun yalnız olmasını istemiyorum."

"Onu kendi evinde ağırlayabilirsin."

"Endişelenmene gerek yok. Unutma, böyle bir günde onun burada olmasına izin vermekle iyilik yapmış oluyorsun."

"Ne zaman geliyor?"

"Ona beş buçuk dedim. Gelmek üzeredir."

"Kendini rezil edecek kadar içmesini engellemek senin görevin."

"Kabul. Unutma, Hans da onu seviyor. Hem ayrıca, torununu görmeye onun da hakkı var."

Wallander başka bir şey söylememişti; ama mutfakta yalnız kaldığı bir ara sakinleşmek için koca bir yudum viski yuvarladı.

Mona gelmiş ve her şey ilk başta gayet güzel gidiyordu. Gece için özenle giyinmişti ve neşesi yerindeydi. Hep beraber yemek yiyip, yemekle beraber içtiler, güzel havanın tadını çıkardılar. Wallander Mona'nın torunuyla güzel güzel oynayıp vakit geçirdiğini gördü. Bu tıpkı onu yeniden Linda ile görmek gibiydi. Fakat bu huzurlu atmosfer fazla uzun sürmemişti. Saat on bire doğru Mona durup dururken geçmişte yaşadığı bütün haksızlıkları sayıp dökmeye başladı. Linda onu sakinleştirmeye çalışsa da, belli ki Mona hepsinin tahmininden daha fazla içmişti. Belki de çantasında küçük bir şişe saklıyordu. Wallander önce bir şey dememiş, sadece anlattıklarını dinlemişti; ama sözler bir nok-

taya gelince artık daha fazla dayanamadı. Yumruğunu masaya indirip, Mona'ya gitmesini söyledi. Kendisi de biraz içmiş olan Linda ona bağırarak sakin olmasını söyledi, büyütecek bir şey yok, diyordu. Ama Wallander için vardı; bunca zamandan sonra ilk defa, en sonunda Mona'yı artık hiç özlemediğini fark etti; ve bunu fark etmesi onun da ithamlarda bulunmasına yol açtı. Birlikte yaşlanmak için bunca yıl yaşayabileceği bir başka kadın bulamaması asıl Mona'nın suçuydu. Masayı terk etti, Jussi'yi aldı, fırtına gibi çekip gitti.

Yarım saat sonra geri döndüğünde partinin dağılmakta olduğunu gördü. Mona çoktan arabaya binmişti. O gece sadece bir kadeh şarap içen Hans kullanacaktı arabayı.

"Gecenin bu şekilde bitmiş olması ne kötü," dedi Linda. "Oysa çok güzel bir akşamdı; ama Mona'nın içmesinin bizi hep böyle bir şeye sürükleyeceğini artık biliyorum."

"Yani haklıymışım, değil mi?"

"Sen bunu o şekilde görmek istiyorsan, öyledir. Belki hiç gelmemeliydi. Fakat artık yardıma ihtiyacı olduğunu biliyoruz. Annemin kendini böyle öldüresiye içtiğini bilmiyordum."

Kızı Wallander'in yanağını okşadı ve kucaklaştılar.

"Eğer sen arada olmasaydın asla dayanamazdım," dedi Wallander.

"Yakında Klara burada seninle zaman geçirebilecek yaşa gelecek. Bir veya iki yıl sonra. Zaman çabuk geçer."

Wallander onları uğurladı; yemek artıklarını ve kirli tabakları temizledi. Ardından da yılda sadece bir iki kere yaptığı bir şeyi yaptı: Bir puro çıkarıp yeniden bahçeye geçti, oturdu ve purosunu yaktı.

Hava soğumaya başlamıştı. Eski günleri düşünmeye başladı. Okul arkadaşlarını düşündü, Limhamn'da birlikte okuduğu arkadaşlarını. Onların hayatı nasıl şekillenmişti acaba? Birkaç

yıl önce, yeniden bir araya gelmek için onlar toplanmışlardı ama Wallander katılmak için girişimde bulunmamıştı. Şimdi pişmandı. Oysa onlara ne olduğunu görmek kendi hayatını bir perspektife koymasını sağlardı herhalde.

Saat ikiye kadar dışarda oturdu. Bir ara kulağına uzaklardan bir müzik sesi geldi, İsveç Gündönümü'nün en sevilen parçalarından *Calle Schewen'in Valsi* olsa gerekti ama emin değildi. Sonra yatmaya gitti. Ertesi gün geç saatlere kadar uyudu. Uyanınca yataktan kalkmayıp kütüphaneden aldığı kitapları elden geçirmeye başladı. Derken yattığı yerde birden sıçrayarak doğruldu. Okurken siyah beyaz bazı fotoğraflara gelmişti; kitap, Amerikan denizaltıları ve Soğuk Savaş sırasında onların Rus karşıtlarıyla aralarında bitmeyen güç denemeleri üzerine bir kitaptı.

Resme baktı, kalbinin daha hızlı atmaya başladığını hissediyordu. Hiç şüphe yoktu buna. Resimdeki şey, Bokö'den gelirken eve yanında getirdiği silindirin tıpatıp aynısıydı. Wallander yataktan sıçrayıp çıktı ve silindiri, eski ayakkabılarını kaldırdığı kitaplığın arkasına koyduğu yerden çıkardı.

Fotoğrafın olduğu bölümde İngilizce yazıları yanlış anlamamak için gidip İngilizce-İsveççe sözlüğünü de aldı. Konu James Bradley ile ilgiliydi. Bradley, 1970'lerin başında Amerikan Deniz Kuvvetleri'nde denizaltı komutanlığı yapmıştı. Adam, Ruslarla başa çıkmanın yeni yollarını aramak için bütün gecelerini Pentagon'da çalışma odasında geçirmesiyle tanınırdı. Koridorlarda devriye gezen güvenlik görevlilerinin dışında binada hiç kimsenin kalmadığı yine böyle gecelerden birinde Bradley'in aklına bir fikir gelmişti. Öyle cüret isteyen, bomba gibi bir fikirdi ki, doğrudan Başkan Nixon'ın güvenlik danışmanı Henry Kissinger'ı görmeye gitmişti. O günlerde insanların kendi aralarındaki söylentiler, Kissinger'ın birisini en fazla beş dakika dinlediği, yirmi dakikadan fazla ise asla dinlemediği yönündeydi.

Bradley'in onunla görüşmesi kırk beş dakikadan fazla sürmüştü. Arabasına binmiş Pentagon'a geri dönerken, aklındaki ekipmanı bir araya getirebilmek için gereken ödeneği alacağına yürekten inanıyordu. Kissinger bir şey söz vermemişti, ama Bradley onun çok etkilendiğini fark etmişti.

Kısa bir süre içinde, bu çok gizli göreve *Halibut* denizaltısının gönderilmesine karar verilmişti. Bu denizaltı, ABD denizaltı filosunun en büyüklerinden biriydi. Wallander denizaltının ağırlığını, uzunluğunu, silah donanımını, subay ve mürettebat sayısını okuyunca hayretler içinde kaldı. Temiz hava depolamak ve kumanya temin etmek için sadece ara sıra su yüzüne çıkacağından, yıl boyunca görevde olmaması için bir sebep yoktu. Yiyecek depolarını açık denizde bir saatten kısa bir sürede doldurabilirdi ama yeni görevine çıkarmak için gemiyi baştan hazırlamak gerekiyordu. Dalgıçlar için bir basınç odası oluşturmak lazımdı; çünkü onlar denizin en dibinde bu görevin en zor kısmını gerçekleştireceklerdi.

Bradley'in aklına gelen fikir aslında çok basitti. Ruslar, anakaradaki kumanda merkezi ile, Kamçatka Yarımadası'nda bulunan Petropavlovsk'taki üslere bağlı devriye gezen, nükleer silah donanımlı denizaltıları arasında iletişimi sağlamak için, Okhotsk Denizi'ne kablo döşemişlerdi. Bradley'in planı, onun üstüne bir dinleme cihazı monte etmekti.

Ama büyük bir sorun vardı. Okhotsk Denizi iki yüz bin milkarelik bir alandı; kablonun nerede olduğunu nasıl bulacaklardı? Çözüm de planın kendisi kadar basitti:

Bradley, Pentagon'da bir gece Mississippi Nehri kenarında çocukken geçirdiği yazları hatırlamıştı. Çocukluk hatıraları problemi çözmüştü! Nehir kıyısı boyunca düzenli aralıklarla asılmış tabelalarda, "Demir atmak yasaktır. Sualtı kablosu" yazılı uyarılar olurdu. Vladivostok şehri dışında Rusya'nın doğusu baştan

aşağı bakir doğaydı, dolayısıyla sualtı kablosunu döşeyecek fazla bir yer yoktu ve Sovyetler Birliği'nde bile uyarı tabelası denen şeyler vardı.

Halibut yola çıkmış ve Pasifik Okyanusu'nu deniz altından geçmişti. Rus denizaltılarına yakalandıkları birkaç deniz radarı yüzünden maceralı geçen bir yolculuktan sonra Rus karasularına girmeyi başarmışlardı. Sonra sıra, Kuril Adaları arasındaki kanallardan birine sızmaları gerektiği operasyonun en riskli bölümüne gelmişti. *Halibut* mayın ve radar bağlantısı tespiti için en ileri düzeyde teçhizata sahip olduğundan sızmayı sorunsuz başarmışlar, kabloyu oldukça kolay bulmuşlardı. Sonraki işlem, Ruslara fark ettirmeden dinleyici mekanizmayı kabloya monte etmekti. Birkaç denemeden sonra onu da başarmışlardı ve artık denizaltı gemisinde anakaradan Rus denizaltı kaptanlarına ve tersi şekilde bütün mesajları dinleyebiliyorlardı. Teşekkür olarak Bradley'e Başkan Nixon ile özel bir görüşme verilmiş, Başkan Nixon da onu operasyondaki başarısından dolayı tebrik etmişti.

Wallander dışarı çıkıp bahçede oturdu. Soğuk bir rüzgâr esmekteydi, evin yan tarafında korunaklı bir yer bulmuştu. Jussi'yi saldı, o da evin arkasına dalıp gözden kayboldu. Artık kendi kendine sorduğu sorular daha az ve daha netti. O dinleme cihazı nasıl olmuş da bir yolunu bulup İsveç'te, bir kayık-evin arkasındaki depoya düşmüştü? Bu durumun Håkan ve Louise von Enke ile nasıl bir bağlantısı vardı? Bütün bunlar tahminimden çok daha büyük işler, diye düşündü. Kayboluşlarının arkasındaki olayları anlamak için bilgi sahibi olmadığım şeyler var. Yardıma ihtiyacım var.

Kısa bir bocalama geçirdikten sonra içeri girip Sten Nordlander'i aradı. Hatlar her zamanki gibi kötüydü ama biraz çabayla birbirlerini anlayabiliyorlardı.

"Neredesin?" diye sordu Wallander.

"Gävle'nin hemen dışında, Gävlebukten'de. Lodos var, hava hafif bulutlu ve gerçekten mükemmel! Sen nerdesin?"

"Evdeyim. Buraya gelmen gerekecek. Bir şey buldum, görmen lazım. Uçağa atla."

"Bu kadar önemli, öyle mi?"

"Öyle sanırım. Håkan'ın kaybolmasıyla ilgili."

"Merak ettiğimi söylemeliyim."

"Hata yapıyor da olabilirim, ama öyle bir şey olursa yarın yeniden teknene dönersin. Biletlerini ben karşılarım."

"Böyle bir şey gerekmez. Ama bu geceden önce beni bekleme. Yelkenliyle Gävle'ye yeniden geri dönmek biraz zaman alacak."

Nordlander tekrar aradığında saat altıydı. Arlanda'ya varmıştı ve Stockholm'den Malmö'ye bir saat sonra kalkacak uçağa binecekti.

Wallander onu karşılamaya gitmek üzere hazırlandı. Jussi'yi evde bıraktı; olası mütecavizleri hiç şüphe yok caydırırdı.

Uçak zamanında inmişti. Nordlander göründüğünde Wallander "Gelen Yolcular" koridorunda bekliyordu. Birlikte Wallander'in evine esrarengiz çelik silindiri incelemeye gittiler.

19

Sten Nordlander, Wallander'in getirip mutfak masasına koyduğu silindiri bir görüşte tanımıştı. Daha önce sahicisini hiç görmemişti ama gördüğü çizimler, plan ve resimler onu tanımasına yetmişti.

Şaşırdığını gizleme gereği görmedi. Wallander onunla daha fazla kedi-fare oyunu oynamasının gerekmediğine karar verdi. Eğer Nordlander, yaşarken Håkan'ın en iyi arkadaşı idiyse ve oldu

da, en kötü ihtimal gerçekleşmişse, ölümünden sonra da onun en iyi arkadaşı kalmalıydı. Wallander kahve ikram etti ve misafirine silindiri nasıl ele geçirdiğinin tüm hikâyesini anlattı. Hiçbir şeyi atlamamıştı, iki adamın birlikte balıkçı teknesi önünde çekilmiş fotoğraflarından başladı, Bokö'de, karanlık depodan dışarı taşıdıkları silindirin ne olduğunu sonunda nasıl anladığıyla bitirdi.

"Ne düşünürsün, bilmem," dedi Wallander sonunda. "Sence Gävle'den kalkıp gelmene değer miymiş?"

"Kesinlikle değermiş," dedi Nordlander. "Ben de en az senin kadar şaşkınım. Bu bir eğitim cephanesi değil. Belki bir bağlantı kurabilirim."

Saat on biri geçmişti. Nordlander akşam yemeği önerisini geri çevirerek, bir fincan çay ve bisküviyle de idare edebileceğini söyledi. Wallander de kuru erzakları sakladığı yerde bir paket yulaflı bisküvi bulana dek epey aradı. Bisküvilerin çoğu paketin izinde ezilmişti ve tabakta bir kırıntı yığınından farksız duruyorlardı.

"Böyle sohbet etmek güzel ama," dedi Nordlander. "Doktorum bana erken yatmamı söylüyor, alkollü olayım veya olmayayım. Korkarım yarın devam etmek durumundayız; ama uyumadan önce şu fotoğrafı gördüğün kitaba bir de ben bakayım."

Ertesi gün hava ılıktı, rüzgâr yoktu. Komşu arazinin ucundan aşağı bir şahin süzüldü. Jussi büyülenmiş gibiydi, kıpırdamadan oturuyor, kuşu izliyordu. Wallander saat beşten beri ayaktaydı, Sten Nordlander'in ne diyeceğini merak ediyordu.

Saat yedi buçukta Nordlander misafir odasından çıktı. Pencereden bahçeye, oradan da ötesindeki manzaraya baktı, belli ki etkilenmişti.

"Skåne'nin dümdüz ve çok cansız bir yer olduğu söylenir," dedi. "Bu manzara ise bana çok daha fazlasını söylüyor. Sanki denizde meydana gelen bir kabarma gibi ve ötesinde de dalgalar."

"Ben de aynı öyle görüyorum," dedi Wallander. "Sık ve karanlık ormanlar beni hep korkutmuştur. Bu açıklık ise saklanmayı zorlaştırır. Hepimiz ara ara saklanmak isteriz, hiç şüphesiz, ama bazı insanlar bunu çok sık yapıyor."

"Sen de benimle aynı şekilde mi düşünüyorsun? Yani, Håkan ve Louise'in nedenini bilmediğimiz şeyler yüzünden mi saklandıklarını düşünüyorsun?"

"Kaybolan kişileri aradığında bu her zaman bir olasılık."

Kahvaltıdan sonra Nordlander yürüyüşe çıkmayı teklif etti.

"Her sabah biraz egzersiz yapmak zorundayım. Sindirim sistemimi ancak bu şekilde harekete geçirebiliyorum."

Jussi ağaçlara doğru şimşek gibi fırlayıp gitmişti, küçük su birikintilerinde bir köpeğe ilginç gelip koklamak istediği bir şeyler her zaman vardı.

"Yetmişlerin başında, Rusların askeri açıdan göründükleri gibi güçlü olduklarını ciddi ciddi düşündüğümüz zamanlar olmuştu," diye başladı Nordlander. "Onların Ekim Geçit Törenleri'nin gerçeği gösterdiğini düşünüyorduk, ya da öyle görünüyordu. Yüzlerce askeri uzman ekran başında oturmuş Kremlin önünden geçen ağır silah donanımlı araçların görüntülerini izliyordu ve kendilerine sordukları en önemli soru şuydu: *Göremediğimiz* daha neleri var? Bunun, Soğuk Savaş'ın doruktaolduğu dönem olduğu söylenebilir. Yani büyü bozulup gerçekler meydana çıkmadan önce."

Köprü görevi gören bir basamağın kırılmış olduğu bir hendeğin önüne geldiler. Wallander fazla çürümemiş başka bir kalas buldu ve yollarına devam edebilmek için diğerinin yerine koydu.

"Büyü bozuldu," diye tekrarladı Wallander. "Eski iş arkadaşım Rydberg de ne zaman bir soruşturmanın baştan sona yanlış gittiği ortaya çıksa, bunu söylerdi."

"Ama bu sefer, Rus savunma gücünün düşündüğümüz kadar güçlü olmadığını biz fark etmiştik. Üstelik, ajanlardan, U-2 uçaklarından, hatta günlük televizyon haberlerinden öğrendikleri bütün bilgi kırıntılarını kullanarak, görevleri bilmeceyi çözmek olan uzmanların bir yapboz bulmacası yapar gibi yavaş yavaş farkına vardıkları gerçekten çok endişelendirici bir görüştü bu. Rus ordusu her açıdan yıpranmıştı ve etkileyici görünüme sahip olduğu halde içi boş olan bir mermi kovanından başka bir şeye benzemiyordu. Söylediklerimi yanlış anlama, aslında ortada son derece gerçek ve güçlü bir nükleer saldırı olasılığı vardı. Ama tıpkı mali sistemlerinde yaşadıkları çöküşün benzerini, basiretsiz devlet yönetiminde de yaşıyorlardı. İktidardaki parti soyundukları işe artık inanmıyordu ve savunma güçleri de çözülme halindeydi. Bu durum tabii ki, Pentagon ve NATO'daki ve hatta İsveç'teki kodamanları epey düşündürdü. Herkesin gücüne inandığı Rus ayısının aslında saldırgan küçük bir kokarca olduğu bilgisi ortalığa yayılırsa ne olurdu?"

"Herhalde kıyamet günü tehdidi azalırdı?"

Nordlander bir an önce nedenini söyleme isteğiyle cevap verirken neredeyse sabırsızlanmış gibiydi.

"Orduda görev yapanlar tabiatları gereği fazla felsefe yapan tipler değillerdir. Pratik insanlardır. İşini bilen her general veya amiralin içinde, aslında iyi bir mühendis zekâsı yatar. Onlar açısından asıl sorun kıyamet günü değildi. Neydi dersin?"

"Savunma giderleri mi?"

"Doğru. Eğer başlıca düşmanları tehdit olmaktan çıkmışsa Batılılar neden teyakkuz halinde olsundu? O kapasitelerde yeni bir düşman hemen bulunmaz. Çin ve bir yere kadar Hindistan bir sonraki alternatifti; ama Çin askeri anlamda hâlâ işin çok başındaydı ve savaş gücü, istendiği anda konuşlandırabileceği sınırsız asker gücünden ibaretti. Bu, Batı açısından Rusya ile si-

lahlanma yarışında ileri savaş teknolojisinde silahlar geliştirmeye devam etmek için yeterli bir neden değildi. Aslında herkesin bildiği bir şeyi, yani Rus ayısının artık oldukça kötü topalladığını açıklamak bu nedenle uygun değildi. Büyünün bozulmamasına gayret etmek son derece önemliydi."

Denizi gören küçük bir tümseğin tepesine varmışlardı. Önceki yıl Wallander kızıyla birlikte oraya, Linda'nın bir açık artırmadan bedava denecek bir paraya satın aldığı çok eski, ahşap bir bank taşımışlardı. Gidip Nordlander ile orada oturdular. Wallander Jussi'yi çağırdı, ama Jussi'nin yanlarına gelmek istemediği belliydi.

Nordlander devam ederek, "Bahsettiğimiz şey Rusya'nın düşman olarak hâlâ gerçek bir tehdit olduğu zamanlarda meydana gelmişti," dedi. "Biz İsveçlilerin onları asla yenemeyeceğimizi düşündüğümüz tek saha sadece buz hokeyi sahası değildi. Düşmanlarımızın her zaman Doğu'dan geldiğine emindik ve o yüzden Baltık Denizi'nde ne işler çevirdiklerini bilmemiz gerekiyordu. İşte tam bu sıralarda, 1960'ların sonunda, bazı söylentiler dolaşmaya başlamıştı."

Nordlander etrafına bakındı, sanki birisinin konuşmalarını dinlemesinden korkuyor gibiydi. Simrishamn'a giden anayola yakın yerde bir biçerdöver çalışmaktaydı. Ara sıra bulundukları tepeciğe uzaklardan trafiğin gürültüsü ulaşıyordu.

"Rusların Leningrad'da büyük bir deniz üsleri olduğunu biliyorduk. Ayrıca Baltık Denizi çevresinde birkaç noktada ve Doğu Almanya'da da fazla bilinmeyen başka üsleri vardı. İsveç'te, Baltık Denizi'nin dibindeki kayalar arasında gezinen bir tek biz değildik. Almanlar bu işi ta Hitler zamanından beri yapıyorlardı; Ruslar da aynı şekilde davranmaya, gamalı haçları kızıl bayrakla yer değiştirdikten sonra da devam ettiler. Baltık Denizi'nin dibinden geçen bir kablo olduğu söylentisi yayılmıştı; kablo, Leningrad

ile kendilerine ait Baltık uyduları arasında en önemli elektronik postalarını taşımaktaydı. Telsiz trafiği içinde başkaları tarafından mesajlarının dinlenmesini göze almaktansa kendi kablolarını döşemek daha güvenli görünmüştü. İsveç'in de bu işin bayağı içinde olduğunu da unutmamak gerek. Keşif uçaklarımızdan biri, ellilerin başında isabet almıştı ve bugün onların, aslında Rusları gözetlediklerinden hiç kimsenin şüphesi yok."

"Kabloların bir söylenti olduğunu mu söylüyorsun?"

"Söylenenlere göre 1960'ların başında döşenmişler. Rusların Amerikalılar ile boy ölçüşebileceklerini, hatta onlara fark atabileceklerine inandıkları yıllarda. Hatırlasana, *Sputnik*'in uzayda yörüngesinde dolaşmaya başladığını gördüğümüzde ne kadar bozulmuştuk; herkes onu fırlatanların Yankiler olmamasına ne kadar şaşırmıştı. Ruslar mazeretlerinin olduğunu söylüyorlardı. O dönem neredeyse Batı'yı yakaladıkları söylenebilecek bir dönemdi. Hatta biraz art niyetli düşünecek olsak, saldırmaları gereken zamanın asıl o zaman olduğu söylenebilir. Yani bir savaş başlatmak isteseler ve gerçekten bahsettiğin kıyamet senaryosunu gerçekleştirmek isteselerdi. Her neyse Doğu Alman güvenlik güçlerinden taraf değiştirmiş bir kişi olduğu dedikoduları vardı; göğsü madalyalarla dolu, kendisine Londra'da güzel bir yaşam arzulayan bir general. Anlaşılan İngiliz meslektaşına kablonun varlığını açıklayan bu generalmiş. Sonra İngilizler bu bilgiyi baş döndürücü bir meblağa her zaman ellerini açıp uzatmış vaziyette bekleyen Amerikalı dostlarına satmışlar. Ama Amerikalılar, hakikaten ileri düzeyde olan Amerikan denizaltılarını Öresund'dan geçmek üzere göndermemişler, çünkü Ruslar bunu hemen fark edermiş. O yüzden daha az dikkat çekici başka çözümler bulmak zorunda kaldılar: Mini denizaltılar gibi. Ama ellerindeki bilgi tam değildi. Kablo tam olarak neredeydi? Baltık Denizi'nin ortasında mı, yoksa Finlandiya Körfezi üstünden en kestirme ge-

çen bir rotada mı, bilmiyorlardı. Hatta belki Ruslar çok daha sinsi davranıp kabloyu, Gotland yakınlarında kimsenin bulmayı ummadığı bir yere de döşemiş olabilirdi. Aramaya devam etmişler; niyetleri, Kamçatka açıklarında çoktan yerleştirdikleri bu dinleme mekanizmasına sahip silindirin bir ikizini ona monte etmekmiş."

"Yani şu anda benim mutfak masamın üstündekini kastediyorsun?"

"Ama bakalım o mu? Bundan birkaç tane olabilir."

"Öyle olsa bile, yine de bütün bunlar çok garip. Rusya artık büyük bir güç olarak görülmüyor. Baltık Devletleri yeniden özgürleştiler; eski Doğu Almanya artık Batı Almanya ile birleşti. Böyle bir dinleme mekanizmasının Soğuk Savaş müzelerinden birine yollanması gerekmez mi?"

"Öyle düşünüyor insan. Bu soruya ben cevap veremem. Benim tek yapabileceğim senin eline geçen bu şeyin ne olduğunu görüp fikrimi söylemek."

Tekrar yürümeye başladılar. Ancak yeniden bahçeye geldiklerinde Wallander en önemli soruyu sordu: "Bu bize, Håkan ve Louise'in kaybolmasıyla ilgili nasıl bir ışık tutuyor?"

"Bilmiyorum. Durum benim için gittikçe garipleşiyor. Silindirle ne yapacaksın?"

"Stockholm'de CID ile bağlantı kuracağım. Sonuçta bu soruşturmayı yürütenler onlar. Daha sonra Säpo ile birlikte ne yapmaya karar verirler beni ilgilendirmez."

Saat on birde Wallander Nordlander'i yeniden Sturup Havalimanı'na geri götürdü. Sarı renkli terminal binasının dışında vedalaştılar. Wallander tekrardan Nordlander'in yol masraflarını karşılamak istedi; ama Sten Nordlander başını iki yana sallayarak itiraz etti.

"Neler olduğunu bilmek isterim. Unutma, Håkan benim en yakın arkadaşımdı. Her gün aklımdan geçiyor; ve Louise de tabii."

Çantasını alıp terminale girdi. Wallander de yeniden arabasına binip eve döndü.

Eve döndüğünde yorgun olduğunu hissedip tekrar hastalanıyor mu diye merak etti. Bir duş yapmaya karar verdi.

Son hatırladığı şey duşun naylon perdesini kapatmakta zorlandığı oldu.

Uyandığında bir hastane odasındaydı. Linda yatağın ayakucunda ayaktaydı. Elinin üstüne sıvı takviyesi için serum iğnesi takılmıştı. Neden orada olduğunu bilmiyordu.

"Neler oldu?"

Linda ona olanları anlattı, bir polis raporu okur gibi, objektif olarak. Ama sözleri hiçbir şeyi hatırlamasına yardımcı olmamıştı, sanki beyninin içi boşalmış gibiydi. Linda babasını saat altı gibi aramış ama yanıt alamamıştı, üstelik tekrar tekrar denemiş olmasına rağmen. Saat ona doğru öyle endişelenmişti ki, ayda yılda bir tesadüfen evde olan Hans'a Klara'yı teslim edip arabaya binerek Löderup'a yollanmıştı. Babasını duşta bulmuştu, sırılsıklam ve şuursuz bir halde. Bir ambulans çağırmış ve böylelikle onu muayene eden doktora ilk bilgileri verebilmişti. Kısa bir süre sonra Wallander'in ensülin şokuna girdiği anlaşılmıştı. Kan şekeri aşırı düşmüş, o yüzden de bayılmıştı.

"Acıktığımı hatırlıyorum," dedi ağır ağır Linda anlatacaklarını bitirdiğinde. "Ama bir şey de yememiştim."

"Ölebilirdin baba," dedi Linda.

Kızının gözlerinden ağlamış olduğunu görebiliyordu. Eğer eve kadar gelmemiş olsa, bir şeylerin yolunda olmadığından şüp-

helenmemiş olsa, hayatı oracıkta sona erebilirdi, yer karolarının üstünde çırılçıplak vaziyette. Ürperdi.

"Kendini ihmal ediyorsun baba," dedi kızı. "Bir gün bunu yine yapacaksın ama vücudun artık bu kez kaldırmayacak. Klara'nın büyükbabasıyla daha en az on beş yıl geçirmesini istiyorum. Ondan sonra ne yaparsan yap."

"Nasıl olabilir anlamıyorum. Kan şekerim böyle ilk defa düşmüyor ki."

"Bunu doktorunla konuşman gerek. Ben başka bir şeyden bahsediyorum. Hayatta kalmaya çalışman gerektiğinden."

Wallander sadece başını salladı. Sarf ettiği her sözcük ıstırap veriyordu. Sürekli tekrarlayan bir yorgunluk hali hissediyordu.

"Bana verdikleri serumun içinde ne var?" diye sordu.

"Bilmiyorum."

"Burada daha ne kadar yatmam gerekecek?"

"Bunu da bilmiyorum."

Linda ayağa kalktı. Wallander onun ne kadar yorgun olduğunu görebiliyordu. Bulanık bir zihinle kızın uzun süredir yatağının başucunda oturduğunu anladı.

"Artık eve dön," dedi kızına. "İdare edebilirim."

"Evet," dedi kızı. "Edeceksin. Bu defalık."

Babasına eğilip gözlerinin içine baktı.

"Klara sevgilerini gönderdi. Hayatta kalmana o da çok sevindi."

Wallander odada tek başına kalmıştı. Gözlerini kapayıp uyumaya çalıştı. En çok istediği şey, olanların kendi hatası olmadığı hissiyle uyanmaktı.

Günün ilerleyen saatlerinde doktoru ziyaretine geldi; nöbetçi olmadığı halde yine de onu görmek için hastaneye uğramıştı. Kendisine kan şekeri bulgularını artık düzenli olarak izlemesi gerektiği yaşlara geldiğini açıkladı. Wallander yaklaşık yirmi yıl-

dır Dr. Hansén'in hastasıydı ve duygularıyla hareket etmeyen bu ciddi hekimi etkileyebileceği bahaneleri yoktu. Dr. Hansén ona tekrar tekrar, isterse bıçak sırtında yürümeye devam edip hastalığını göz ardı edebileceğini söylüyordu; ama bir dahaki sefere yine böyle bir şey olduğunda, başına gelebilecek sonuçlar için henüz gerçekten çok genç olduğunu anlattı.

"Altmış yaşındayım ben," dedi Wallander. "Yaşlı sayılmaz mıyım?"

"Birkaç jenerasyon öncesi için öyle sayılabilirdi; ama artık değil. Vücut yaşlanıyor; bu konuda yapabileceğimiz bir şey yok; ama günümüzde artık on beş yirmi yıl daha uzun yaşamayı ümit ediyoruz."

"Ne olacak şimdi?"

"Yarına kadar hastanede kalacaksınız, böylece meslektaşlarım kan şekeri değerlerinizin stabilize olduğunu görüp, herhangi bir hasarın meydana gelmemiş olduğundan emin olacaklar. Sonra eve gidebilirsiniz ve o günahkâr yaşantınıza geri dönebilirsiniz."

"Ama pek de günahkâr bir yaşantım olduğu söylenemez, öyle değil mi?"

Dr. Hansén Wallander'den birkaç yaş küçüktü ve en az altı kez evlenip boşanmıştı. Ystad'da söylentiler, önceki eşlerine ödediği nafakaların, onu tatillerde bile Antarktika sınırları içinde, mecbur olmayan hiç kimsenin gitmediği Norveç hastanelerinde çalışmaya mecbur bıraktığı yolundaydı.

"Belki hayatınızda eksik olan şey budur. İnsanı tazeleyici ufak tefek günahlar: Kurallara uymayan bir dedektif gibi."

Ancak Dr. Hansén gittikten sonra, Wallander ölüme ne kadar yaklaşmış olduğunu kavrayabildi. Kısa bir an korku ve paniğin etkisinde kaldı, daha öncekilerden çok daha güçlüydü bu sefer.

Göreviyle ilgisi olmayan bir panik ve korkuydu. Polislerin hissettiği türden bir korku; sivillerin hissettiğinden farklıydı.

Malmö'de genç bir polisken, araçsız göreve çıktığı günlerde bıçaklanışını hatırladı yeniden. O gün ölümden kıl payı kurtulmuştu ve şimdi bir kez daha ensesinde soluyordu ama bu kez onu davet eden kendisi olmuştu.

O akşam hastane yatağında yatarken Wallander büyük olasılıkla asla tutamayacağını bildiği bir dizi yeni kararlar aldı. Bunlar yemek yeme alışkanlıkları, egzersiz yapmak, yeni ilgi alanları ve yalnızlıkla başa çıkmada yepyeni bir savaştı. Hepsinden çok, tatilini en iyi şekilde geçirmeli, çalışmamalı, Hans'ın anne babasının peşini bırakmalıydı. İşi biraz kolaylamalı, dinlenmeli, uykusunu almalı, plajda uzun yürüyüşlere çıkmalı, Klara ile oynamalıydı.

Bir plan yaptı. Gelecek beş yılda Skåne sahilini boydan boya yürüyüp yürüyemeyeceğinden emin değildi, ama bir rüyanın biçimlenip sonra da yavaşça silinip gitmesi bile kendisini bir parça olsun iyi hissettirmişti.

Birkaç yıl önce Martinsson'ların evinde bir akşam yemeği davetine katılmış, orada emekli bir lise öğretmeniyle konuşmuştu; öğretmen ona Santiago de Compostela'ya o klasik hac yürüyüşünü yaparken yaşadıklarını anlatmış, Wallander de heveslenerek aynı uzun kutsal yürüyüş yolculuğunu yapma arzusu duymuş, yolu bölümlere ayırmış ve belki beş yılda tamamlamayı planlamıştı. Hatta yolculuk öncesi idman olsun diye sırt çantasında taş taşımaya bile başlamıştı; ama biraz aşırıya kaçtığı için sol ayağında kemik çıkıntıları oluşmuş ve yapacağı yolculuk daha başlamadan bitmişti. Topuğuna yapılan ağrılı kortizon iğneleri de dahil gördüğü tedaviler sayesinde kemik çıkıntıları artık geçmişti. Kim bilir, belki sahil boyunca iyi planlanmış bir yürüyüşü hâlâ gerçekleştirebilirdi.

Ertesi gün hastaneden çıkarılıp evine gönderilmişti. Yine komşusu tarafından bakılmak zorunda kalan Jussi'yi gidip alıp, Linda'nın kendisine yemek hazırlamak için Löderup'a kadar gelme teklifini geri çevirmişti. Onun yardımı olmadan başının çaresine bakması gerektiğini hissediyordu. Madem yalnız yaşıyordu, o zaman kendi kendine idare edebilmeliydi.

O gece yatmadan önce Ytterberg'e uzunca bir elektronik posta notu yazdı. Hasta olduğundan bahsetmedi, sadece aşırı yorulduğunu hissettiği için biraz tatil yapması gerektiğini ve bu arada Louise ile Håkan von Enke'ye de biraz nefes aldırması gerektiğini düşündüğünü yazdı. *İlk kez yaşımın artık bazı şeylere müsaade etmediğini ve gücümün tükendiğini hissediyorum,* diye bitirdi notunu. *Bunu daha önce hiç yapmamıştım. Artık kırk yaşında değilim; ve geçen yılların geri gelmeyeceğini kabul etmeliyim. Sanırım bu benim hemen hemen herkesle paylaştığım bir yanılsama: Aynı nehirde iki kere yıkanılmaz.*[1]

Yazdığını bir kere okuyup Gönder'e tıkladı, sonra da bilgisayarını kapattı. Yatağa giderken uzaktan kopan gök gürültüsünün sesini duyuyordu.

Fırtına yaklaşıyordu, ama yaz akşamı gökyüzü hâlâ aydınlıktı.

20

Wallander ertesi sabah uyandığında fırtınanın evine zarar vermeden uzaklaşıp gittiğini gördü. Yönünü doğuya çevirmişti.

---

(1) Herakleitos: Nehir akıp gittiği ve akan sular sürekli değiştiği için, aynı nehre iki kez giremeyeceğimizi belirterek, "Aynı nehirde iki kez yıkanılmaz," deyip, her şeyin değişim halinde olduğunu ve değişmeyen tek şeyin değişim olduğunu savunan filozoftur.

Wallander saat sekize doğru kalktığında kendini iyice dinlenmiş hissediyordu. Hava soğuktu, ama yine de kahvaltısını alıp bahçeye çıktı ve beyaz tahta masada yedi. Yaptığı tatili bir şölen havasına çevirmek için fidanlardan birkaç gül kesip masaya bıraktı. Masaya tam yeniden oturuyordu ki, cep telefonu çaldı. Linda'ydı arayan, kendini nasıl hissettiğini soruyordu.

"Uyarının farkındayım," dedi Wallander. "Şimdilik her şey yolunda; ama cep telefonumun yanımda olmasına artık hep dikkat edeceğim."

"Ben de sana bunu söyleyecektim."

"Sizler nasılsınız?"

"Klara biraz üşüttü. Hans bu hafta izin aldı."

"Kendi isteğiyle mi, yoksa zorla mı?"

"*Ben* istediğim için! Hele başka türlü davranmaya kalksın! Onu uyardım!"

"Nasıl?"

"Ya ben, dedim, ya işin. Söz konusu Klara olunca pazarlık yapmayız."

Wallander kahvaltısını ederken, Linda'nın giderek büyükbabasına benzemeye başladığını düşündü. Aynı sert ses tonu, çevresine karşı aynı kara mizahlı, iğneleyici ve hafiften alaycı tavırlar. Ama aynı zamanda yüzeyin hemen altında her an baş göstermeye hazır öfkeye karşı bir eğilim.

Wallander ayaklarını bir iskemlenin üstüne uzattı, arkasına yaslanıp gözlerini kapadı. Nihayet tatili başlamıştı.

Telefon çaldı.

"Benim, Ytterberg. Sizi uyandırdım mı?"

"Bunu yapabilmek için birkaç saat önce aramış olmanız gerekirdi."

"Louise von Enke'yi bulduk. Ölmüş."

Wallander nefesini tutup ağır ağır ayağa kalktı.

"Sizi hemen aramak istedim," dedi Ytterberg. "Haberin daha bir iki saat kadar daha yayılmasını istemiyoruz ama oğluna haber vermemiz gerekiyor. Diğer tek aile üyesinin İngiltere'deki kuzen olduğunda haklı mıyım?"

"Niklasgården'deki kızlarını unutuyorsunuz. Oradaki personele haber verilmesi gerekiyor; ama bu işi ben yapabilirim."

"Yapmak isteyeceğinizi tahmin ediyordum; ama eğer istemezseniz, ki bunu çok iyi anlarım, onları kendim de arayabilirim."

"Ben ararım," dedi Wallander. "Sadece bana bilmem gereken en önemli ayrıntıları söyleyin lütfen."

"Bütün hepsi çok garip aslında bana sorarsanız," dedi Ytterberg. "Dün gece Värmdö Adası'ndaki bir bakımevinden bunak bir kadın kaybolmuş. Genellikle akşamları yürüyüşe çıkarmış. Nerede olduğunu bilmek için kadına bir tür GPS izleme aygıtı takmışlar ama kadın her nasılsa onu çıkarmış. Dolayısıyla polis bir araştırma ekibi kurmak durumunda kalmış. Sonunda onu bulmuşlar, durumu çok kötü değilmiş, neyse ki; ama bu arada araştırma ekibinden iki kişi kaybolmuş, inanabiliyor musunuz? Cep telefonlarındaki piller zayıflayınca onları bulmak için bir başka kurtarma ekibi göndermek durumunda kalmışlar. Ekip de onları bulmuş. Ama dönerken yolda bir başkasını daha bulmuşlar."

"Louise mi?"

"Evet. Ormanda, bir patika yolu kıyısında bulmuşlar onu, en yakın anayola birkaç kilometre uzaklıkta. Patika, kesilmiş ağaçların oluşturduğu açık alandan geçiyor; ben de oradan şimdi geldim."

"Öldürülmüş mü?"

"Vücudunda darp izi yoktu. Büyük olasılıkla intihar etmiş gibi. Boş bir uyku ilacı kutusu bulduk. Kutunun dolu olduğunu düşünürsek yüz tablet içmiş olmalı. Adli tabipçi çocukların ne diyeceklerini bekliyoruz."

"Nasıl görünüyordu?"

"Yan tarafı üzerine uzanmış haldeydi, biraz içe büzülmüş gibi; etek giymiş, çoraplar, gri renkli bir bluz ve üstünde kısa manto. Ayakkabıları cesedinin yanındaydı. Ayrıca içinde bazı kâğıt ve anahtarlar olan bir de cüzdan vardı. Hayvanlar tarafından koklanmış ama vücudu parçalamamışlar."

"Håkan'dan iz yok mu?"

"Hiçbir iz yok."

"İyi ama Louise neden özellikle o yeri seçsin? Bütün ağaçların kesilmiş olduğu açık bir alan?"

"Bilemiyorum. Ölmek için çok ideal bir ortam değil. Çevre, bir sürü dal parçası ve ağaç kütüğü ve kök kalıntısı dolu. Size yerin bir haritasını göndereyim. Aklınıza söylemek istediğiniz bir şey gelirse ararsınız."

"Tatiliniz ne olacak?"

"Bu hayatımda tatilin ilk güme gidişi olmayacak."

Harita beş dakika sonra eline ulaşmıştı. Bir eli telefonda, Wallander bunun tanıdığı bütün polis memurlarıyla paylaştığı bir şey olduğunu fark etti: Bir ölüm haberi ile ilgili akrabaları arayıp haber veren kişi olmakta gösterilen isteksizlik. Bu alışılacak bir şey değildi. Ölüm her zaman bir yaygaranın kopmasına neden olurdu, hem de ne zaman olursa olsun.

Numarayı çevirdi ve ellerinin titrediğini fark etti. Linda cevap verdi.

"Sen misin yine? Daha yeni kapattık. Her şey yolunda mı?"

"Ben iyiyim. Sen yalnız mısın?"

"Hans bebeğin altını değiştirmekle meşgul. Sana onu uyardığımı söylememiş miydim?"

"Evet, söylemiştin. Şimdi iyi dinle... Aslında otursan iyi olur."

Kızı babasının sesinden ciddi bir şeyler olduğunu anlamıştı. Onun asla abartmadığını biliyordu.

"Louise ölmüş. Birkaç gün önce intihar etmiş. Dün gece veya bu sabah Värmdö ormanlarında ağaç kesilen arazide bir bölgede, patika kenarında bulunmuş."

Kızı afallamıştı.

"Gerçekten mi?" diye sorabildi sonunda.

"Şüpheye yer yok gibi görünüyor. Ama Håkan'dan iz yok."

"Bu çok kötü."

"Hans bunu nasıl karşılayacak?"

"Bilmiyorum. Gerçekten eminler mi?"

"Eğer Louise'i teşhis etmeseler, seni aramazdım herhalde."

"İntihar ettiği demek istiyorum. O intihar edecek biri değildi."

"Hadi, git ve Hans'a anlat. Eğer benimle konuşmak isterse doğrudan arayabilir. Ona Stockholm'deki polisin numarasını da verebilirim."

Wallander kapatmak üzereydi ama Linda'nın söyleyecekleri bitmemişti.

"Louise bunca zamandır neredeymiş? Neden şimdi intihar etmiş?"

"Ben de senin kadar az biliyorum. Umalım da bütün bu üzücü olaylardan Håkan'ı bulmamızı sağlayacak bir şeyler çıksın. Ama bunları daha sonra da konuşabiliriz."

Wallander telefonu kapadıktan sonra Niklasgården'i aradı. Artur Källberg izne çıkmıştı, resepsiyonist de öyle ama Wallander sonunda geçici görevde olan hizmetliyi buldu. Kadın, Signe von Enke'nin geçmişine ait hiçbir şey bilmiyordu ve Wallander sanki duvara konuşuyormuş gibi rahatsızlık verici bir hisse kapıldı. Fakat belki de bu o anki şartlar altında bir avantajdı.

Görüşmeyi henüz bitirmişti ki, Hans von Enke aradı. Genç adam sarsılmıştı, ağlamaklıydı. Wallander onun bütün sorularını sabırla cevapladı ve herhangi bir bilgi alır almaz ona haber vereceğine söz verdi. Telefonu Linda aldı.

"Sanırım haberi henüz sindiremedi," dedi alçak bir sesle.

"Hepimiz için geçerli bu."

"Ne içmiş?"

"Uyku hapı. Ytterberg ne tür olduğunu söylemedi. Belki Rohypnol'dür? O değil mi adı?"

"O uyku ilacı hiç kullanmazdı."

"Kadınlar kendilerini öldürmek istedikleri zaman genellikle uyku ilacına başvururlar."

"Söylediğin bir şey benim merakımı uyandırdı."

"Nedir?"

"Gerçekten de ayakkabılarını çıkarmış mı?"

"Ytterberg'e göre, evet."

"Sence bu çok tuhaf değil mi? Eğer kapalı bir mekânda olsa bunu anlarım. Ama açık havada uzandığın yerde ölüp kalacaksan neden ayakkabılarını çıkaracaksın ki?"

"Bilemiyorum."

"Dedektif ne tür ayakkabılar olduğunu söyledi mi?"

"Hayır. Ama sormadım da."

"Bize mutlaka her şeyi söylemelisin," dedi biraz aradan sonra.

"Neden bir şey saklıyor olayım ki?"

"Bazen söylemeyi unutuyorsun, herhalde gerekmediği halde çok düşünceli davranmaya çalıştığın için. Haber basına ne zaman açıklanacak?"

"Her an açıklanabilir. Teletekste bak, ilk öğrenenler genellikle onlar oluyor."

Wallander elinde telefon bekledi. Bir dakika sonra Linda geri dönmüştü.

"Çoktan haberi almışlar. 'Louise von Enke ölü bulundu. Kocasından henüz bir iz yok,' diyor."

"Sonra yine konuşuruz."

Wallander de kendi televizyonunu açtı ve haberin öne çıktığını gördü. Ama durumda değişiklik yapacak veya daha karmaşık hale getirecek yeni bir şey olmazsa Louise von Enke'nin ölümü kısa zamanda hiç şüphesiz arka plana düşerdi.

Wallander günün geri kalan kısmını bahçesiyle uğraşarak geçirmek istemişti. DIY mağazasında indirimden bir tane çalı kırpmak için bahçe makası almıştı; ama eline alır almaz makasın hiç işe yaramadığını fark etti. Şimşirden çiti kırpıp biçimlendirdi, yazın ortasında budanmamaları gerektiğini bilmesine rağmen bazı meyve ağaçlarının yaşlı veya kavruk dallarını budadı; ama aslında sürekli Louise'i düşünüyordu. Onunla hiç samimi olmamışlardı. Kim olduğu hakkında ne biliyordu? Masada yapılan konuşmaları dudaklarında hafif bir tebessümle dinleyen ama kendisi hiç konuşmayan şu kadın? Almanca öğretiyordu, belki başka yabancı diller de öğretiyordu. Hemen aklına gelmedi ve içinden içeri girmek, notlarını aramak da gelmiyordu.

Sonra bir kız çocuk doğurmuştu. Hâlâ hastanenin yenidoğan servisindeyken kendisine bebeğinin ileri derecede özürlü olduğu söylenmişti. Signe adını verdikleri kızları asla normal bir hayat süremeyecekti. O kendilerinin ilk bebekleriydi. Böyle bir durum bir anne üzerinde nasıl bir etki yapar? Elinde işe yaramayan çalı biçme makasıyla dolanıp duruyor, ama bir cevap bulamıyordu. Yine de bunun düşüncesi kendisini çok üzmemişti. Bir yakınlığı olmadığı ölmüş biri için üzülemezdi. Hans ile Linda'nın ise neler hissettiklerini anlayabiliyordu; ve ayrıca bir de babaannesini tanımadan büyüyecek olan Klara vardı.

Jussi ön patilerinden birine batan bir dikenle topallayarak yanına geldi. Wallander bahçe masasına oturdu, gözlüklerini taktı ve bir cımbız yardımıyla dikeni çıkarmayı başardı. Jussi minnettarlığını çayırlara doğru, çakan kara bir şimşek gibi koşarak gösterdi. O sırada evin üstünden alçaktan uçan bir planör geçti.

Gözlerini kısıp onu izledi. Nedense bir türlü kendini tatildeymiş gibi hissedemiyordu. Gözlerinin önüne Louise'in hali geliyordu, ormanda ağaçların kesilmesiyle açılan arazinin ortasından geçen bir patika kenarında, yerde yatan bedeni. Ve hemen yanı başında bir çift ayakkabı, düzgün bir şekilde sergiye konmuş gibi.

Makası gidip bahçedeki alet edevatların bırakıldığı kulübeye koyup hamağa uzandı. Uzaktan harıl harıl çalışmakta olan traktörlerin sesi geliyordu. Uğultu halindeki sesleri anayoldan dalgalar halinde yakınlaşıp uzaklaşıyordu. Sonra ayağa kalktı. Boşunaydı. Şunu kendi gözleriyle görmeden rahat edemeyecekti. Yeniden Stockholm'e gitmesi gerekiyordu.

Wallander aynı akşam Stockholm'e uçtu; Jussi'yi bir kez daha komşusuna bırakmış, o da dalga geçercesine kendisine yoksa köpeğinden bıkmaya mı başladığını sormuştu. Havalimanında Linda'yı aradı; kızı ona şaşırmadığını, ondan başka türlüsünü zaten beklemediğini söylemişti.

"Bol bol resim çek," dedi kızı. "Ortada akla yatmayan bir şeyler var."

"Hiçbiri akla mantığa sığmıyor ki," dedi Wallander. "O yüzden Stockholm'e gidiyorum."

Uçak yolculuğu, arka koltukta ciyak ciyak bağıran çocuk yüzünden çok kötü geçmişti. Neredeyse yolculuk boyunca parmaklarıyla kulağını tıkamıştı. Kendisine Merkez Gar'dan fazla uzak olmayan küçük bir otelde bir oda buldu. Kapısından içeri girerken hava açtı. Odasının penceresinden dışarı bakıp sağanak yağmurdan kaçıp kendilerine sığınacak bir yer aramak için koşuşan insanları izledi. Acaba bir yalnızlık bundan daha acınası bir hale gelebilir mi, diye düşünürken yakaladı kendini. Yağmur, bir otel odası ve altmış yaşında ben. Arkamı dönsem orada başka kimse yok. İşlerin Mona cephesinden nasıl gittiğini merak etti. O da her-

halde en az benim kadar yalnızdır, diye düşündü. İçinde kopan fırtınayı gizlemeye çalışırken belki daha bile yalnızdır.

Yağmur dinince Wallander Merkez Gar'a geri dönüp Stockholm'ün bir haritasını satın aldı. Sonra telefonunu çıkarıp ertesi gün için bir araba kiraladı. Mevsim yaz olduğundan kiralık arabalara talep yüksekti ve bulabildiği en iyi fiyat, aklındakinden çok daha fazlaydı. Eski Şehir'de akşam yemeğini yedi. Kırmızı şarap içiyordu ve aklına çok yıllar önce bir yaz mevsimi, Mona ile ayrılmalarının kısa bir süre ardından bir kadınla tanıştığı zamanlar geldi. Adı Monika'ydı, kadın Ystad'a arkadaşlarını ziyarete gelmişti. İlk karşılaşmaları çok da eğlenceli olmayan bir danstı ve Stockholm'de yeniden bir akşam yemeğinde buluşmak için sözleşmişlerdi. Daha ilk gelen yemeklerini yerken Wallander bunun bir felaket olduğunu fark etmişti. Birbirleriyle konuşacak bir şeyleri yoktu; sessizlik büyümüş, uzamış da uzamıştı ve çok sarhoş olmuştu. Şimdi kadehini bu anının şerefine kaldırıyordu; kadının hayatta mutluluğu yakalamış olmasını umdu. Restorandan çıkarken çakırkeyifti; otel odasına dönmeden önce dar sokaklarda, parke taşlı yollarda biraz dolaştı. O gece bir kere daha rüyasında denize doğru koşan atları gördü. Ertesi sabah uyandığında çantasından arayıp kan şekeri ölçüm cihazını çıkardı ve iğnesini parmağına batırdı: 100. Olması gerektiği gibi. Gün güzel başlamıştı.

Värmdö üzerinde, Louise von Enke'nin cesedinin bulunduğu yere vardığında, Stockholm'ün üstünde gökyüzünü kalın bulutlar kaplamıştı. Saat ondu. Polisin çektiği bantlar çevreye yayılmış halde hâlâ duruyordu. Toprak zemin çok su emmişti ama Wallander cesedin uzandığı yerde polisin bıraktığı işaretlerin izlerini yine de görebiliyordu.

Orada öylece, hiç hareket etmeden durup nefesini tuttu ve çevreyi dinledi. İlk izlenim her zaman en önemli izlenimdi. Ağır

ağır daire çizerek çevreyi inceledi. Louise'i fazla derin olmayan çukurluk bir yerde, her iki yanında topraktan fırlamış kayalar ve alçak tümseklikler çevrili olarak bulmuşlardı. Görülmemek amacıyla oraya yatıp uzanmışsa o zaman doğru yeri seçmişti.

Sonra aklına güller geldi. Linda'nın sözleriydi, müstakbel kayınvalidesinden kendisine ilk bahsettiği zamanlarda. *Çiçekleri çok seven, hep güzel bir bahçesi olsun isteyen, bitkilerden anlayan bir kadın.* Böyle demişti Linda. Çok iyi hatırlıyordu. Oysa burası güzel bir bahçe olmaktan çok uzak bir yerdi. O nedenle mi Louise burayı seçmişti? Çünkü ölümün de güzel olmadığını ve güllerle, iyi bakılmış bir bahçeyle ilgisi olmadığını bildiği için mi? Alanı gezmeye, çevreyi farklı açılardan seyretmeye başladı. Kısa bir yol yürümüş olmalı, diye düşündü. Arabamın şu anda bulunduğu istikametten. Evet ama, oraya kadar nasıl geldi? Otobüsle mi? Taksiyle mi? Onu birisi mi getirdi?

Açılmış alanın orta yerinde duran eski avlanma kulesine doğru yürüdü. Basamakları çok kaygandı. Dikkatle tırmanmaya başladı. Yere birkaç sigara izmariti ile boş bira kutuları atılmıştı. Bir köşede fare ölüsü vardı. Wallander yeniden aşağı inip çevreyi gezmeye devam etti. Kendini intihar etmek üzere olan bir insanın yerine koymaya çalışıyordu. Issız bir yer, çirkin, her yer fundalık kaplı, bir şişe uyku ilacı. Aniden durdu. *Yüz tane uyku ilacı.* Ama Ytterberg bir şişe sudan hiç bahsetmemişti. O kadar hapı bir şey içmeden yutmak mümkün müydü? Adımlarını izleyerek atladığı bir şey var mı diye yeniden geri döndü. Yerleri incelerken bir yandan da Louise ile bağlantı kurmaya çalışıyordu. Her zaman başkalarının anlattıklarını dinlemeyi seven sessiz bir kadın.

Bu, Wallander'in hakkında hiçbir şey bilmediği bir dünyanın kıyısında olduğunu gerçekten idrak etmeye başladığı andı. Håkan ile Louise'in dünyasıydı, daha önce üzerinde hiç düşünmediği bir dünya. O açıklık alanda geçirdiği süre boyunca ne

gördüğünü, neler hissettiğini anlayamıyordu; elle tutulur bir şey değildi, ortaya çıkan bir şeyler de yoktu. Anlamaya gücünün yetmediği bir şeye yakın olmak gibi bir histi.

Wallander oradan ayrılıp yeniden şehir merkezine geri döndü; arabasını Grevgatan'da park edip, merdivenlerden çıkıp daireye girdi. Sessizlik içinde ıssız odaları gezdi; kapının yanında yerde duran postaları topladı ve aralarından Hans'ın ödemesi gereken faturaları ayırdı. İnternet hâlâ çalışmıyordu. Mektupları inceledi, içlerinde umulmadık bir şey olup olmadığına baktı ama yoktu. Apartman bunaltıcı ve havasızdı; başı da ağrıyordu, büyük olasılıkla dün gece içtiği kalitesiz kırmızı şarap yüzündendi; caddeye bakan pencerelerden birini açtı. Telesekretere göz attı. Kırmızı ışık yanıp sönüyor, yeni mesajlar geldiğini gösteriyordu. Dinledi. *Märta Hörnelius, Louise von Enke'nin o güz başlayacak olan kitap kulübüne katılmayı arzu edip etmeyeceğini merak ediyordu, klasik Alman edebiyatını tartışacaklardı.* Hepsi bu kadardı. Louise von Enke artık hiçbir kitap kulübüne katılamayacak, diye düşündü Wallander. Son kitabı da ebediyete kadar kapattı o.

Mutfakta biraz kahve yaptı, buzdolabına bakıp kokmaya başlayan bir şey olup olmadığını kontrol etti, ardından da Louise'in iki büyük gardırobunun olduğu odaya geçti. Elbiselerle ilgilenmedi ama bütün ayakkabıları çıkarıp onları mutfağa taşıyarak masanın üzerine koydu. İşi bittiğinde toplam yirmi iki çift ayakkabı bir araya gelmişti ve ayrıca iki çift de lastik Wellington bot vardı. Bunları yaymak için tezgâh ile bulaşık eviyesini de kullanmak zorunda kalmıştı. Gözlüklerini taktı ve hepsini sistemli bir şekilde tek tek incelemeye başladı. Kadının ayaklarının büyük olduğunu fark etmişti; ayrıca hep kaliteli markalar almıştı. Hatta lastik çizmeler bile Wallander'in pahalı olduklarını tahmin ettiği İtalyan yapımıydı. Wallander ne aradığını bilmiyordu ama Linda da kendisi de onun ölmeden önce ayakkabılarını çıkarmış oldu-

ğunu duyunca şaşırmışlardı. Kadın her şeyi düzenli ve yerli yerinde olsun istemiş, diye düşündü Wallander. Ama neden?

Ayakkabıların hepsini incelemesi yarım saatini almıştı. Sonra Linda'yı arayıp ona Värmdö'ye yaptığı ziyaretten bahsetti.

"Senin kaç ayakkabın var?" diye sordu kızına.

"Bilmiyorum."

"Louise'in yirmi iki çift ayakkabısı var ve bir de polisin elindeki bir çift daha. Bu sence çok mu, az mı?"

"Normal gibi görünüyor. Giyimine özen gösterirdi."

"Bütün bilmek istediğim buydu."

"Bana söyleyeceğin başka bir şey var mı?"

"Şimdi değil."

Kızının itirazlarına rağmen Wallander telefonu kapadı ve Ytterberg'i aradı. Telefona küçük bir çocuk cevap verince Wallander şaşırdı. Ardından Ytterberg geldi.

"Torunum telefona cevap vermeye bayılır. Bugün onu ofise getirdim."

"Sizi rahatsız etmek istemiyorum ama merak ettiğim bir şey var."

"Beni rahatsız etmiyorsunuz. Ama siz tatilde olmayacak mıydınız? Yoksa ben mi yanlış anladım?"

"Tatildeyim."

"Ne öğrenmek istiyorsunuz? Louise von Enke'nin ölümüyle ilgili hiç yeni bir bilgi yok elimde. Patologların vereceği raporları bekliyoruz."

Wallander'in aklına birden su konusu geldi.

"Aslında iki sorum olacak. İlki basit. Eğer o kadar çok hapı yuttuysa mutlaka onları yanında bir şeyle içmiş olmalı?"

"Cesedin yanında yarısı boş litrelik madensuyu şişesi vardı. Size bunu söylemedim mi?"

"Hiç şüphesiz söylemişsinizdir. Herhalde ben yeterince dikkatli dinlemiyordum. Ramlösa mıydı?"

"Hayır, Loka'ydı sanırım. Ama emin değilim. Önemli miydi?"

"Hiç değil. Sonra bir de şu ayakkabı meselesi var."

"Cesedin yanında duruyorlardı, düzgün bir biçimde."

"Ayakkabıları tarif edebilir misiniz?"

"Kahverengi, alçak topuklu, yeni sanırım."

"Ormanlık yerde böyle ayakkabılar giymiş olması mantıklı mı sizce?"

"Davet ayakkabısı da denilemezlerdi."

"Ama yeniydiler?"

"Evet. Yeni görünüyorlardı."

"Başka sorum yok sanırım."

"Patolojiden rapor gelir gelmez sizi arayacağım. Ama biraz zaman alabilir, yani şimdi yaz olduğunu göz önüne alacak olursak."

"Värmdö'ye kadar nasıl gelmiş, bir fikriniz var mı?"

"Hayır," dedi Ytterberg. "Bunu henüz bulamadık."

"Sadece merak etmiştim. Her neyse, yine de teşekkürler."

Wallander, sanki hayatta sahip olduğu elinde kalan son şeymiş gibi sıkı sıkı tuttuğu telefonla apartman dairesinde sessizce oturdu. *Kahverengi ayakkabılar. Yeni. Davet ayakkabıları değil.* Yavaş yavaş derin düşünceler içinde ayakkabıları yeniden dolaba taşıdı.

Ertesi gün sabah erkenden tekrar Ystad'a uçtu. O gün öğleden sonra bozuk bahçe makasını satın aldığı dükkâna götürüp geri vererek hiç işe yaramadığını söyledi. Sorun yarattığı için ve idarecilerden biri kendisinin kim olduğunu bildiğinden dolayı daha kaliteli bir tanesini ona üstüne para almadan verdiler.

Eve geri döndüğünde Ytterberg'in aramış olduğunu gördü. Wallander adamın numarasını çevirdi.

"Sözleriniz beni düşündürdü," dedi Ytterberg. "O ayakkabılara bir kez daha bakma ihtiyacı hissettim. Dediğim gibi, neredeyse yepyenilermiş."

"Benim için bu zahmete girmek zorunda değildiniz."

"Arama nedenim tam olarak ayakkabılar değil aslında," dedi Ytterberg. "Hazır oradayken çantaya da bir daha göz attım ve içinde bir tür iç astar olduğunu keşfettim. Gizli bir cep de denebilir. İçinde çok ilginç bir şey vardı."

Wallander nefesini tuttu.

"Kâğıtlar," dedi Ytterberg. "Belgeler. Rusça. Bir de mikrofilm. Ne olduğunu bilmiyorum ama benim için Säpo'daki arkadaşları aramaya yetecek ilginçlikteydi."

Wallander az önce duyduklarını kavramakta zorlanıyordu.

"Yani bana onun çantasında gizli şeyler taşıdığını mı söylemeye çalışıyorsunuz?"

"Bunu bilmiyoruz; ama mikrofilm mikrofilmdir, gizli cep de gizli cep! Ruslar da Rus. Bilmek istersiniz diye düşünmüştüm. Bu bilgiyi şimdilik kendimize saklarsak iyi olur diye düşünüyorum. Yani gerçekten ne anlama geldiklerini anlayana kadar. Daha fazla bir şey öğrenince yeniden ararım."

Bu telefondan sonra Wallander dışarı çıkıp bahçede oturdu. Hava yeniden ılınmıştı. Güzel bir yaz akşamı olacaktı.

Ama her nedense Wallander üşümeye başladığını hissediyordu.

3. BÖLÜM

Uyuyan Güzel'in Uykusu

21

Wallander'in verdiği sözü tutmaya hiç niyeti yoktu. Linda ve Hans ile konuşmaya anında karar vermişti. Aile olgusu ile İsveç Güvenlik Servisi arasında bir tercih yapması gerekirse tereddüt etmezdi. Onlara her şeyi anlatacaktı, bütün duyduklarını, son kelimeye kadar. Bu onlara karşı bir göreviydi.

Wallander Ytterberg ile görüşmesinin ardından uzun süre oturup düşünmüştü. İlk izlenimi taşların yerine oturmadığı hissiydi. Louise von Enke, bir Rus ajanı mıydı? Polis onun çantasında gizli belgeler bulmuş olsa bile, üstelik de çantanın gizli bir bölümünde, hâlâ inanamıyordu.

Evet ama neden Ytterberg ona gerçek olmayan şeyler söylemiş olsundu ki? Onunla birkaç defa kısacık görüşmüşlerdi ve Wallander ona son derece güveniyordu. Adam söyleyeceği şeylerden emin olmasa asla aramazdı.

Wallander yapması gerekeni biliyordu. Bildiklerini söylemeyerek Linda'yı korumaya çalışmasının kızına bir faydası olmazdı. Ytterberg'in anlattıklarına inanıp, ciddiye alması gerekiyordu. Sonunda gerçek olarak ortaya çıkan şey her neyse, bu Ytterberg'in elindeki bulguların yanlış olduklarını göstermezdi; belki, çıkarılacak –ya da çıkarılması gereken– sonuçlar farklı olmalıydı.

Arabasına binip Linda ile Hans'ın evine gitti. Klara'nın puseti bir ağacın gölgesi altındaydı; anne babası da bir hamakta yan yana, ellerinde birer kupa kahve ile oturuyorlardı.

Wallander de bahçe sandalyelerinden birine geçip oturdu ve onlara öğrendiklerini anlattı. Hans da, Linda da kaşlarını çatıp, duyduklarına inanamayan bir ifadeyle dinlediler. Wallander konuşurken aklına Stig Wennerström gelmişti: İsveç'in savunma sırlarını yaklaşık elli yıl önce Ruslara satan albay. Fakat Louise von Enke ile, onca yıl aktif olarak ajanlık yapan açgözlülük ve hinlik sergilemiş bu adamla arasında bir bağ kurması olacak şey değildi.

"Bana doğruların söylenmiş olduğundan kuşkum yok," diye bitirdi sözlerini. "Ama bu belgelerin onun çantasından çıkmasının mantıklı bir açıklaması olduğundan da şüphem yok."

Linda başını iki yana sallayıp eşine döndü, sonra da babasının gözünün içine baktı.

"Bu gerçekten doğru mu?"

"Duyduklarımın tıpatıp aynısından farklı bir şeyi gelip size söylemem herhalde?"

"Sinirlenme. Biz de sana sorular sorabilmeliyiz."

"Sinirlenmiyorum. Ama bana gereksiz sorular sormaya da başlama."

Hem Wallander, hem de Linda aralarında bir münakaşanın patlamak üzere olduğunu fark edip durumu yumuşatmayı başardılar. Hans ise meydana gelen gerginliğin farkında bile değil gibiydi.

Wallander ona döndü, genç adamın yüzünden üzüntüsünü okuyabiliyordu.

"Aklına gelen bir şeyler var mı?" diye sordu dikkatle. "Ne de olsa, sen anneni hepimizden daha iyi tanırdın."

"Hiçbir şey gelmiyor. En son, hakkında hiçbir şey bilmediğim bir kız kardeşim olduğunu öğrenmiştim; ve şimdi de bu! Sanki annemle babam bana giderek yabancılaşıyorlar gibi. Teles-

kopun merceği tersine döndü sanki. Görüş alanımdan gittikçe uzaklaşıyorlar."

"Hiç aklına eskilerden bir şeyler gelmiyor mu? Söylenen şeyler, ziyaretinize gelmiş olan insanlar?"

"Hayır, hiç. Tek hissettiğim karnımın ağrısı."

Linda Hans'ın elini avuçları arasına aldı. Wallander ayağa kalkıp elma ağacının altında duran pusete doğru yürüdü. Bir balarısı pusetin üstündeki sivrisinek tülünün etrafında vızıldıyordu. Wallander arıyı dikkatle uzaklaştırıp pusette uyuyan toparlak şeyi seyretti. Linda'yı pusetinde hatırlıyordu, Mona'nın hiç bitmeyen endişelerini ve bir çocuğu olmasından dolayı duyduğu kendi sevincini.

Tekrar oturduğu sandalyeye döndü.

"Uyuyor," dedi.

"Mona benim geceleri hep ağladığımı söylerdi."

"Ağlardın. Seni susturup yeniden uyutmak için uyanıp kalkan genellikle ben olurdum."

"Mona bunu bu şekilde hatırlamıyor ama."

"Gerçeklerle zaten hiçbir zaman fazla ilgilenmedi."

"Klara bizi hemen hemen hiç uyandırmıyor."

"O halde çok şanslısınız. Sen yaygarayı basar ve bize gerçekten felaket geceler yaşatırdın."

"Ve beni kollarında gezdirip pışpışlayan sendin, öyle mi?"

"Hem de bazen kulaklarımda pamuk tıkaçlarıyla. Ama evet, seni kollarında gezdiren bendim. Başka türlü söylenenlerin hiçbiri gerçek değil, Mona ne derse desin."

Hans birden kupasını masaya öyle sert vurdu ki, içindeki kahve masa örtüsüne döküldü. Onları dinlemiyor gibiydi.

"Bunca zamandır annem neredeymiş peki? Ayrıca Håkan nerede?"

"Sen ne düşünüyorsun? Senin aklına ilk gelen düşünce nedir? Yani, şimdi her şey böyle birden farklı bir durum almaktayken?"

Soruyu soran Linda'ydı. Wallander hayretle kızına baktı. Kendisi de aynı sözcükleri aklında toparlamakla meşguldü, sadece kızı daha çabuk davranmıştı.

"Buna verecek bir cevabım yok; ama içimden bir ses babamın hâlâ yaşadığını söylüyor. Tuhaf ama, bana annemin ölmüş olduğu söylendiği anda içimde babamın hâlâ yaşadığına dair çok güçlü bir his oluştu."

Wallander sözü alıp sorulara devam etti.

"Neden? Seni böyle düşünmeye iten bir şeyler olmalı."

"Bilmiyorum."

Wallander Hans'ın kötü yıkıcı haberi aldıktan bu kadar kısa bir süre sonra fazla bir şey söyleyeceğini gerçekten sanmamıştı. Von Enke ailesinin üyeleri arasındaki uzaklığın çok büyük olduğunu görüyordu.

Wallander durdu, çünkü farkına vardığı bu şey, kendi içinde daha detaylı irdelenmesi gereken bir durumdu. Gerçekten de, Håkan ile Louise birbirleri hakkında ne kadar şey biliyorlardı? Kendi aralarında da, ailenin diğer bireyleriyle olduğu gibi birbirlerinden sakladıkları sırlar, gizledikleri bir şeyler var mıydı? Yoksa tam tersi miydi? İkisi arasındaki ilişkinin aşırı derecede yakın olması mümkün müydü?

Bu sorulara o an için cevap veremiyordu Wallander. Hans ayağa kalkıp eve girdi.

"Kopenhag'ı araması gerekiyor," dedi Linda. "Sen geldiğin sırada karar vermiştik."

"Ne kararı?"

"Bir gün daha izinli olup evde kalmasıyla ilgili."

"Bu adam hiç tatil yapmaz mı?"

"Borsalar şu an için bütün dünyada pek sıkışık. Hans da endişeli. O yüzden bu kadar çok çalışıyor."

"İzlandalılarla mı?"

Kızı babasına şüpheyle baktı.

"Espri mi yapmaya çalışıyorsun? Hakkında konuştuğun insanın çocuğumun babası olduğunu hatırlatırım."

"Bana orada ofisini gezdirdiğinde etrafta İzlandalılar vardı. Bunu hatırlamam neden komiklik olsun?"

Linda boş ver der gibi elini salladı. Hans yeniden hamağa gelmişti. Kısaca Louise'in cenaze işlemlerinden bahsettiler. Wallander onlara annesinin bedenini patologlar işlerini bitirdikten sonra ne zaman teslim alabileceğini tam olarak söyleyemiyordu.

"Çok garip," dedi Hans. "Daha dün içinde Håkan'ın yetmiş beşinci doğum günü partisinde çekilmiş fotoğrafları olan büyük bir zarf geçti elime."

"Onlara bakmamızı ister miydin?" diye sordu Linda.

"Hayır, şimdi değil." Hans omuz silkti.

"Onları gelecek misafirlerin listesiyle ve partiyle ilgili diğer kâğıtlarla birlikte bir araya ben koymuştum. Bütün faturaların birer nüshaları da dahil."

Wallander kendi düşüncelerine dalmış ve Hans'ın Linda'ya söylediği şeyi sanki uzaklardan duyar gibi algılamıştı. Birden ayıldı.

"Doğru mu duydum? Misafirlerin listesi mi dedin?"

"Her şey son derece itinayla hazırlanmıştı. Babam boşuna bir asker değil. Bütün gelenlerin isimlerini kontrol etmişti, özür dileyenlerin ve görgü kurallarının dışına çıkıp ne katılacağını ne de katılmayacağını bildirenlerin isimlerini de."

"Bu listeler neden sizde duruyor?"

"Çünkü annem de babam da bilgisayar konusunda fazla bilgili değiller. Doküman hazırlama işinde onlara yardım ettim.

Babam yorumlarını benim yazmamı istemişti. Tanrı bilir neden! Ama hiç gerçekleşmedi."

Wallander bunu yeniden düşünürken dudaklarını ısırıyordu. Sonra ayağa kalktı.

"Eğer sakıncası yoksa o listeleri görmek istiyorum. Fotoğrafları da. Yapacak başka işleriniz varsa onlara evde de bakabilirim."

Linda yüksek sesle düşünerek, "Küçük bir bebeğimiz varken nasıl başka planlarımız olabilir?" dedi. "Bunu unuttun galiba? Yakında uyanır. Bu da şu an tadını çıkarmakta olduğumuz huzurlu dakikaları sonlandıracak. Her neyse, yine de eve dönüp onları da yanına alman en iyisi olacak gibi."

Hans içeri girip kısa süre sonra kâğıt ve fotoğraf dolu birkaç dosyayla yeniden göründü. Linda Wallander'i arabasına kadar geçirdi. Uzaktan kopan gök gürültüsünün sesi duyuluyordu. Wallander arabanın kapısını açmak üzereyken kızı kapının önüne geçip durdu.

"Yanılmış olabilirler mi? Cinayet olabilir mi?"

"Buna işaret eden hiçbir emare yok. Ytterberg çok iyi bir polis, çok tecrübeli. Orada olanı görüyor. Şüpheye yer bırakacak en ufak bir şey olsa hemen harekete geçerdi."

"Onu bulduklarında Louise'in nasıl göründüğünü bana yeniden anlat."

"Ayakkabıları düzgün bir şekilde yanında duruyormuş. Yan tarafı üzerine uzanmış, ayaklarında çorapları varmış. Giysilerinin hepsi yerli yerindeymiş, başka bir deyişle yere düşmemiş, oraya uzanmış."

"Ama ayakkabıları?"

"Bu bir zamanlar normal karşılanan bir şey değil miydi, sadece artık bugünlerde pek uygulamıyoruz? Ölmeden önce hep ayakkabılarını çıkarırsın."

Linda başını iki yana salladı.

"Ne giyiyormuş?"

Wallander Yterrberg'in söylediklerini hatırlamaya çalıştı. Etek, bluz, dize kadar naylon çoraplar.

Linda başını iki yana salladı.

"Onu dize kadar naylon çorapla hiç görmedim. Ya külotlu çorap giyer, ya da hiçbir şey giymez."

"Emin misin?"

"Kesinlikle eminim. Eğer kayak yapmaya giderse özel kalın çoraplar giyer, ama zaten bunun konuyla ilgisi yok."

Wallander bu detayın önemini düşünüp tarttı. Linda'nın söylediklerinden emin olduğunu biliyordu. Şimdi olduğundaki gibi emin olduğu zamanlar, neredeyse hep haklı çıkardı.

"Mantıklı bir cevabım yok; ama değindiğin noktaları Stockholm'de polise bildireceğim."

Kızı kenara çekildi ve babası direksiyonun arkasında yerini alınca kapıyı kapattı.

"Louise intihar edecek bir kadın değildi," dedi Linda.

"Ama yaptı işte."

Linda konuşmadan başını iki yana salladı. Kızı kendisine, bu noktayı dikkate alması için uyarıda bulunuyordu. Ama bunu şu anda hemen tartışmaları gerekmiyordu. Motoru çalıştırdı ve oradan ayrıldı. Anayola çıkınca, kendi de şaşırdığı ani bir karar vererek Ystad'a sapmayıp Trelleborg'a doğru sahil yoluna döndü. Biraz temiz hava almaya ihtiyacı vardı. Birkaç karavan evin ve kamp kuranların deniz manzarası seyrettikleri Mossby sahiline gelmişti. Arabayı yolun kenarına park edip, plaja yürüdü. Buraya her gelişinde, sahilin bu kısmı için hayatındaki önemli yerlerden biri olduğu hissine kapılıyordu ki aslında hiç de özel bir yanı yoktu, hatta güzel bile denemezdi. Küçük bir kızken Linda'yı yürüyüşe çıkardığı yerdi burası; kendisinden boşanmak istediğini söylediğinde Mona ile barışmaya çalıştığı yerdi. Ayrıca, on yıl

önce, Linda'nın ona polis olma isteğinden ve polis akademisinde kendisine çoktan bir yer sunulduğundan bahsettiği ve sonra da hamile olduğu müjdesini verdiği yerdi.

Wallander plaj boyu yürümeye başlayarak onca saat oturmaktan kaskatı olmuş vücudundaki tutukluğu giderdi. Linda'nın söylediklerini düşünüyordu. İnsanlar intihar ederler, inansak da inanmasak da, dedi kendi kendine. Canlarına kıyacaklarına hayatta inanmayacağım kişilerin intihar ettiklerini gördüm ben; üstelik çoğu bunu dikkatle planlayarak yapmıştı. Kendilerini astıkları ilmekten indirilen kim bilir kaç kişi seyrettim; ağzına namluyu sokup tetiği çekenlerin ardından ipuçları topladım. Geride kalan bir avuç yakınları bana çok *şaşırdıklarını* söylemişlerdi.

Wallander arabaya geri döndüğünde yorulduğunu hissedecek kadar uzun yürümüştü. Direksiyona geçip dosyalardan birini açtı. Rasgele içinden birkaç fotoğraf çekip aldı. Yüzlerden bazısını tanıdığını düşündü, ama diğerlerini hiç hatırlayamamıştı. Resimleri yeniden dosyanın içine koydu ve eve doğru yola çıktı. İşe yaramasını istiyorsa bunları rasgele değil, doğru düzgün incelemesi gerekiyordu.

Dosyalarla mutfağa geçip oturduğunda akşam olmuştu. Buradan başlayacağım, diye düşündü. Yetmiş beşinci doğum gününü kutlayan bir adam için düzenlenen, büyük ve iyi organize edilmiş bir partinin resimleriyle. Resimleri birer birer inceledi. Her resimde arka planda yemek masaları görülüyordu; dolayısıyla o da üç aşağı beş yukarı fotoğrafın yemekten önce mi, sonra mı, yoksa yemek sırasında mı çekildiğini çıkarabiliyordu. Toplam 104 resim vardı, çoğu bulanıktı ve belli bir odağı yoktu. Ya Håkan ya da Louise bunların 64'ünde görünüyordu; ikisinin birlikte çıktığı resim sayısı 12'ydi. Resimlerin ikisinde birbirlerine bakıyorlardı, Louise gülüyordu. Wallander fotoğrafları yan yana dizdi, onları tahmini çekiliş zamanına göre gruplandırmış-

tı. Håkan'ın her resimde ne kadar ciddi çıktığını görerek şaşırdı. Sert mizaçlı bir denizci miydi, yoksa bu, birazdan bana anlatmaya başlayacağı şeylerin verdiği endişenin bir yansıması mıydı?

Öte yandan Louise hep gülümser haldeydi. Bir tanesi hariç, onda da resminin çekildiğinden habersizdi. Tek bir gerçek resim, diye düşündü Wallander; yoksa bir tesadüf müydü? Çok sayıda misafirin bir arada çekildiği resimlere geçti. Dost canlısı, yaşlıca insanlar, refahlığın görüntüsünü veriyorlardı. Hayatta yenilgiye uğramış ve yoksul kimse gelmemiş Håkan von Enke'nin doğum gününe, diye mırıldandı kendi kendine. Bu insanlar elbette mutlu ve doyuma ulaşmış görünecekler.

Wallander fotoğrafları bir yana itip, önündeki iki isim listesine geçti. 102 kişi saymıştı. İsimler alfabetik sıralıydı ve misafirlerin çoğu evli çiftlerden oluşuyordu.

İlk listeyi incelemekteyken telefon çaldı. Arayan Linda'ydı.

"Merak ediyorum," dedi kızı. "Bir şey buldun mu?"

"Çoktan bilmediğim bir şeye rastlamadım henüz. Louise gülümsüyor. Håkan çok ciddi gözüküyor. Hiç gülümsemez mi?"

"Pek sık değil. Ama Louise'in tebessümü gerçek. Asla olmadığı biri gibi görünmeye çalışmazdı. Ayrıca sanırım insanları doğru değerlendirmekte de oldukça başarılıydı."

"Az önce misafir listesine bakmaya başlamıştım. Yüz iki isim var. Neredeyse hiçbirini tanımıyorum. Alvén, Alm, Applegren, Berntsius..."

"Onu hatırlıyorum," dedi Linda. "Sten Berntsius. Yüksek rütbeli bir denizci. Birkaç yıl önce Håkan ile Louise'lerde hoş geçmeyen bir akşam yemeğine katılmıştım. Yanında karısı da vardı; çekingen ufak tefek bir tip. Bütün gece orada kızararak oturup durdu; ayrıca çok da kırmızı şarap içmişti. Ama asıl Berntsius bir felaketti."

"Nasıl?"

"Palme nefreti."

"Bana ciddi ciddi neredeyse yirmi yıl önce öldürülmüş bir İsveç başbakanı hakkında misafirlerin kötü konuştuğu bir davete katıldığını mı söylüyorsun?"

"Gerçekten de öyle. Ona karşı duyulan nefret hâlâ capcanlı. Sten Berntsius Palme'nin Rus ajanı, şifre çözücü bir komünist, bir vatan haini olduğunu söyleyip bilmem daha başka nelerden bahsetmişti."

"Louise ile Håkan buna nasıl tepki verdi?"

"Håkan adamın görüşlerine katılır gibiydi ne yazık ki. Louise fazla bir şey söylememişti; ortamı yumuşatmaya çalışıyordu. Ama atmosfer hiç güzel değildi."

Wallander eskileri hatırlamaya çalıştı. Kendisine göre, Olof Palme her şeyden önce İsveç polisinin en dramatik başarısızlığına bir örnekti. Onu bir politikacı olarak pek hatırlamıyordu. Sesi tiz ve gülümsemesi samimi olmayan bir tip miydi? Hatırladıklarının hangisinin gerçek olduğunu söyleyemiyordu. Palme'nin zamanında politikayla pek ilgilenmiyordu. O dönemlerde kendi hayatını bir düzene sokmaya çalışıyordu ve bir de kolay bir insan olmayan babasıyla uğraşıyordu.

"O denizaltılar İsveç sularında cirit atarken Palme başbakandı," dedi. "Sanırım o davette bahsinin geçmesi bu nedenle oldu?"

"Tam sayılmaz, hayır. Yanlış hatırlamıyorsam, onun döneminde başladığı söylenen savunma giderlerinde yapılan kısıntı konusundan çıkmıştı. Onun tek başına İsveç'in artık kendini savunamaz duruma gelmesinden sorumlu olduğunu söylediler. Berntsius, Rusya'nın her zaman şu an olduğu gibi barıştan yana kalacağına inanmanın büyük bir yanlış olduğunu belirtmişti."

"Von Enke'lerin politik görüşleri ne yöndeydi?"

"İkisi de oldukça tutucu ve gelenekçiydiler elbette. Louise her zaman politikayı küçümseyen bir imaj vermek isterdi ama bu doğru değildi."

"O halde, daha önce söylediğin şeye rağmen, aslında onun da bir maskesi vardı?"

"Belki. Her neyse, önemli bir şey bulursan haberleşelim."

Wallander Jussi'yi doyurmaya dışarı çıktı. Köpek biraz perişan ve yorgun görünüyordu. Wallander, köpeklerin ve sahiplerinin yıllar içinde birbirlerine benzedikleriyle ilgili söylenenlerin doğru olup olmadığını merak etti. Eğer öyleyse, yaşlılık gerçekten pençesini köpeğe geçirmiş gibi görünüyordu. Acaba kendisi de gerçekten bunaklık denen, hani giderek daha fazla yardıma muhtaç hale gelindiği o döneme yaklaşmaya başlamış mıydı? Düşüncesiyle ürperdi ve içeri girdi. Tam yeniden mutfaktaki fotoğraf dolu masaya oturmak üzereyken, birden bunun faydasız olduğunu fark etti. Misafir isim listesinde de, fotoğraflarda da kayıp kişileri bulmasına ışık tutacak bir şey yoktu. Olanların başka türlü bir açıklaması olmalıydı. Zamanını boşa harcıyordu. İğneyi bile değil, daha saman yığınını arıyordu Wallander.

Mutfak masası üstüne yaydığı her şeyi topladı ve götürüp hepsini holdeki masanın üstüne bıraktı. Yarın onları geri verecek ve ölen Louise ile kayıp Håkan'ı düşünmeyi bırakacaktı. Yakında hepsi birlikte Kristberg Kilisesi'ne gideceklerdi; bu kilise, Östergötland'da, Bören Gölü'ne bakan güzel bir yerdeydi. Von Enke'lerin orada yüz yıldan fazla bir süredir aile mezarlıkları vardı ve Louise oraya gömülecekti. Hans kendisine anne babasının ortaklaşa hazırladıkları vasiyette öldükten sonra yakılmak istemediklerini belirttiklerini söylemişti. Wallander koltuğuna oturup gözlerini kapadı. Kendisi öldükten sonra bedeniyle ne yapılmasını isterdi acaba? Onun bir aile mezarlığı yoktu, onaylı bir mezarlığı da yoktu. Annesi Malmö'de bir hatıra koruluğunda gömülüydü, babası Ystad'daki bir mezarlıkta. Stockholm'de yaşayan kız kardeşi Kristina'nın ne yapmayı planladığını ise bilmiyordu.

Koltukta uyuyakalmıştı, irkilerek uyandı. Onu uykusundan çekip koparan bir köpek havlamasıydı. Ayağa kalktı. Gömleği

sırılsıklamdı; derin uyumuş olmalıydı. Jussi genellikle sebepsiz havlamazdı. Hareket etmek isteyince bacaklarının uyuşmuş olduğunu fark etti. Yaz gecesinin karanlığında kulak kabartmış dışardan gelen sesleri dinlerken, bir yandan da bacaklarını sallayıp yeniden canlandırmaya çalışıyordu. Jussi artık havlamıyordu. Wallander kapıyı açıp eşikte durdu. Jussi anında kulübesinin parmaklığının ardında acı acı havlayıp sıçramaya başladı. Wallander çevreye bakındı. Belki de etrafta dolaşmaya çıkmış bir tilki vardır, diye düşündü. Jussi'nin yanına gitti. Çimlerin kesif kokusu burnunu doldurdu; ama rüzgâr yoktu ve her şey sakindi. Jussi'yi kulaklarının arkasından okşadı. "Neye havlıyorsun böyle?" diye sordu alçak sesle. "Köpekler de kâbus görür mü?" Bakışlarını kaldırıp tarlalarda gezdirdi. Her yer karanlık gölgelerle doluydu, doğu yönünde soluk sabah ışığı vardı sadece. Saatine baktı. İkiye çeyrek var. Neredeyse dört saat uyumuştu. Üstündeki terli gömleği yüzünden titriyordu. Yeniden içeri girip yatağına uzandı; ama uyuyamıyordu. "Kurt Wallander yatağına yatıp uzanmış, ölümü düşünüyor," dedi yüksek sesle kendi kendine. Doğruydu. Gerçekten de ölümü düşünüyordu. Ama bu zaten sık yaptığı bir şeydi. Genç bir polis memuru olduğu günden beri, ölüm hep hayatının bir parçası olmuştu. Her sabah aynada onu görürdü ama şimdi uyuyamadığı için sanki kendisine daha da yaklaşmış gibi hissediyordu. Altmış yaşındaydı, diyabet hastasıydı, hafiften kilo fazlası vardı. Sağlığına gerektiği kadar dikkat etmiyor, yeterince spor yapmıyor, çok fazla içiyordu; canının istediğini, üstelik de düzensiz olarak yiyordu. Bazen kendini bir disiplin altına almaya çalışırdı ama bu hiç uzun sürmezdi. Orada karanlıkta öylece yatacak ve panikleyecekti. Boşa geçirilecek zamanlar bitmişti. Artık seçeneği yoktu. Ya hayat tarzını değiştirecek ya da erkenden ölecekti. Ya en azından yetmişini görebilmek için çabalayacak veya ölümün her an kapısını çalmasını bekleyecekti. İşte o zaman

Klara dedesiz kalacaktı, tıpkı kim bilir hangi sebepten belli değil, babaannesiz de kaldığı gibi.

Saat dörde kadar uyanık vaziyette yattı. Korku, dalga dalga gelip gidiyordu. Sonunda uykuya daldığında, yaşamının artık büyük bir bölümünü tamamladığı ve bir daha artık geri gelmeyeceği düşüncesiyle kalbi kederle doluydu.

Henüz uyanmıştı, yediyi biraz geçe, telefon çaldığında hâlâ kendini yorgun hissediyor, başı ağrıyordu. İlkönce çalan telefona aldırmamayı düşündü. Herhalde Linda'ydı, merakını gidermek için arıyor olsa gerekti. Bekleyebilirdi. Cevap vermezse, kızı hâlâ uyuduğunu düşünürdü. Dördüncü çalıştan sonra kalkıp ahizeye uzandı. Ytterberg'di, adam capcanlı ve sesi dinçti.

"Sizi uyandırdım mı?"

"Sayılır," dedi Wallander. "Tatil yapmaya çalışıyorum ama beceremiyorum."

"Kısa tutacağım, siz de bilmek istersiniz diye düşündüm. Patologdan gelen rapor. Dr. Anahit Indoyan'dan. Louise von Enke'nin vücudundaki kimyasalları analiz etti ve çok tuhaf bulduğu bir şeyle karşılaştığını söyledi."

Wallander nefesini tutmuş, bir sonra ne duyacağını bekliyordu. Ytterberg'in önündeki sayfaları karıştırdığını duydu.

"Louise'in aldığı ilaçların uyku hapı olarak tanımlanabileceğine şüphe yok," dedi Ytterberg. "Dr. Indoyan içindeki bazı kimyasal maddeleri tanımlayabildi; ama tanımadıkları da var; ya da daha doğrusu, söz konusu maddeleri tarif edemiyor. Tabii işin peşini bırakmaya niyeti yok. İlk gönderdiği raporun sonuna çok ilginç bir not düşmekte sakınca görmemiş. ADC rejimi zamanında kullanılan bazı maddelerle çok belirgin olmamakla birlikte birtakım benzerlikler bulduğunu düşünüyor."

"ADC mi?"

"Uyandığınıza emin misiniz?"

Wallander arada bağlantı kuramamıştı.

"Doğu Almanya. Bütün o atletik hünerler, hatırlayabildiniz mi? Rekorları kıran koşucu atletler, inanılmaz başarılı yüzücüler. Onların göz çukurlarına kadar ilaç yüklendiklerini bugün hepimiz biliyoruz. Her şeyin birbiriyle bağlantılı olduğuna şüphemiz yok. Yani, Stasi'nin[1] yaptıklarıyla, spor laboratuvarlarında olup bitenlerin aynı ağacın iki dalı olduğu biliniyor. Dolayısıyla..." diye toparladı Ytterberg. "Arkadaşımız Anahit, eski Doğu Almanya ile bağlantısı olabileceğini düşündüğü maddeler bulduğunu sanıyor."

"Ama artık o kalmadı. Yirmi yıldır yok."

"Tam sayılmaz, ama hemen hemen diyebiliriz. Berlin Duvarı 1989'da yıkılmıştı. Tarihi iyi hatırlıyorum, çünkü o sonbahar evlenmiştim."

Ytterberg'in başka söyleyeceği bir şey yoktu. Wallander düşünmeye çalıştı.

"Çok tuhaf geliyor," dedi sonunda.

"Evet, öyle. Ama ilginizi çekeceğini düşünmüştüm. Raporun bir kopyasını Ystad'daki polis merkezine göndereyim mi?"

"Ben tatildeyim; ama uğrayıp alabilirim."

"Arkası da gelecek," dedi Ytterberg. "Ama şimdi ormana gidiyorum, eşimle birlikte yürüyüş yapacağız."

Wallander telefonu kapatıp Ytterberg'in söylediklerini düşündü. Bir şeyin farkına çoktan varmıştı. Ne yapması gerektiğini biliyordu.

Saat sekizi geçerken arabasına binmişti bile, kuzeybatı yönüne doğru yola koyuldu. Gittiği yer Höör'ün hemen biraz dışında, eski şaşaalı günlerini çoktan geride bırakmış küçük bir evdi.

---

(1) Doğu Almanya Gizli Polis Servisi.

22

Höör'e giderken Wallander polis merkezine uğrayıp resepsiyona bırakılan raporu aldı. Ondan sonra da hiç yapmadığı bir şeyi yapıp, Ystad'ın kuzeyine doğru arabayı kenara çekip yoldan bir otostopçu aldı. Otuzlarında bir kadındı, koyu renk uzun saçları ve omzunda taşıdığı küçük bir sırt çantası vardı. Neden durduğunu kendi de bilmiyordu, belki de sırf meraktı. Yıllar geçtikçe yollarda otostop yapanların da azaldığına dikkat etmişti. Ucuz otobüs biletleri, uçak tarifeleri bu türden yolculukların pabucunu dama atmıştı.

Gençliğinde önce on yedi yaşında, daha sonra da ertesi yıl otostopla Avrupa'yı gezmişti, hem de babasının böyle tehlikeli bir seyahate sert bir şekilde karşı çıkmış olmasına rağmen. Her iki yolculuğunda da Paris'e kadar gidip, sonra da eve geri dönmeyi başarmıştı. Yol kenarında yağmur altında beklemeyle geçen o zor saatleri, sırt çantasının fazlasıyla ağır oluşunu, onu yoldan alan ama sıkıntıdan da patlatan şoförleri hâlâ hatırlıyordu. Bunlardan iki anısını hiç unutamazdı. İlki, Belçika'da Ghent dışında yağan yağmur altında beklemesiydi: Eve dönüş yolundaydı ve cebinde hiç parası kalmamıştı. Bir araba durmuş ve kendisini ta Helsingborg'a kadar götürmüştü. Tek bir vasıtayla yeniden İsviçre'ye dönebildiği için duyduğu sevinci hiç unutamıyordu. Diğer anısı da Belçika'dandı. Bir cumartesi akşamı, bu kez Paris'e doğru yoldayken, küçük ve ücra bir köyde mahsur kalmıştı. Ucuz bir kafede bir kâse çorbanın tadını çıkarmış, sonra da altına sığınıp uyuyabileceği bir üst geçit aramak için dışarı çıkmıştı. Yol kenarında, bir zafer abidesinin önünde dikilen bir adam görmüştü. Adam ağzında bir trompet, her iki dünya savaşında ölen as-

kerlerin anısına ağıdı andıran bir parça çalmıştı. Wallander çok etkilenmişti, bunu da hiç unutamıyordu.

Fakat şimdi, sabahın bu erken saatinde yol kenarında durmuş başparmak kaldıran bir kadın vardı. Kadın sanki tamamıyla bambaşka bir çağdan fırlamış gibiydi. Arabayı kenara çekerken kadın da yetişmek için arkasından koştu, içeri atlayıp yolcu koltuğuna oturdu. Höör'e kadar gidebileceğini duymaktan memnun olmuş gibiydi, oradan Småland'a doğru devam edeceğini söylüyordu. Üstünde ağır bir parfüm kokusu vardı ve çok yorgun görünüyordu. Sürekli eteğini dizlerinin üstüne çekiştirip duruyordu ve Wallander eteğinin lekeli olduğunu seçer gibi oldu. Zaten daha kenara çekerken durduğuna pişman olmuştu. Neden sanki durup hiç tanımadığı birini yoldan alıyordu ki? Onunla ne konuşacaktı? Kız bir şey anlatmadı, Wallander de sormadı. Çantasından cep telefonunun çalan sesi duyuldu. Elini atıp telefonu çıkardı, ekranı okudu ama açıp cevaplamadı.

"Rahatsız edici şeyler," dedi Wallander. "Cep telefonları."

"Eğer istemezsen cevap vermek zorunda değilsin."

Kadın belirgin bir Skåne aksanıyla konuşuyordu. Wallander kızın Malmö'den olduğunu tahmin etti, işçi sınıfı bir aileden. Kızın yaptığı işi, nasıl bir yaşamı olduğunu tahmin etmeye çalıştı. Sol elinde bir yüzük yoktu ve ayrıca tırnaklarını dibine kadar yediği dikkatini çekmişti. Wallander kızın bir bakıcı veya kuaför olduğunu hiç sanmıyordu. Bir garson bile olamazdı. Ayrıca biraz huzursuz gibi görünüyordu. Altdudağını ısırıyor, aslında neredeyse çiğniyordu.

"Orada çoktandır bekliyor muydun?"

"On beş dakika falan. Bir önceki arabadan inmek zorunda kaldım. Şoför saçmalamaya başlamıştı."

Kızın aklı başka yerde gibiydi, konuşmaya isteksizdi. Wallander deha fazla üstelememeye karar verdi. Onu Höör'de indi-

recek ve bir daha asla görüşmeyeceklerdi. Kıza bir isim vererek kendi kendine eğlendi: Carola, durduk yerde ortaya çıkan kadın.

Ona nerede inmek istediğini sordu.

"Karnım aç," dedi kadın. "Bir kafe yakınlarında."

Wallander yol kenarında bir restoranda durdu. Kadın utangaç sayılabilecek bir ifadeyle gülümsedi, teşekkür etti ve restoranın girişine doğru yöneldi. Wallander de geri döndü... ve birden ne yapmak üzere olduğunu unuttu. Nereye gidiyordu? Zihni bomboştu. Höör'deydi; az önce bir otostopçuyu bırakmıştı... ama neden buradaydı? İnanılmaz derecede paniklemişti. Sakin olmaya çalıştı; gözlerini kapadı ve normale dönmeyi bekledi.

Nereye gittiğini hatırlayabilmek bir dakikadan fazlasını almıştı. Üstüne çöken bu ani boşluk hissi nereden çıkmıştı? Zihnini bu şekilde silen şey neydi? Doktorları ona neden başına gelenin ne olduğunu söyleyemiyorlardı?

Görmeye gittiği adamı en son ziyaret edişi beş veya altı yıl önce olmasına karşın oraya nasıl gideceğini hatırlıyordu. Yol, korulukların içinden ilerleyip, İzlanda ponilerinin otladığı birkaç otlaktan geçtikten sonra, yokuş aşağı çukurlaştı. Kırmızı tuğladan ev hâlâ duruyordu, tıpkı son kez gördüğünde hatırladığı gibi viran haldeydi. Değişmiş gibi görünen tek şey, açık kapısının olduğu yerde, postane araçlarının ve çöp kamyonlarının manevra yapıp dönebilmesine yetecek kadar yer bırakılarak yerleştirilmiş, parlak, yeni bir posta kutusunun konmuş olmasıydı. Kutunun üstünde büyük kırmızı harflerle "Eber" yazıyordu. Wallander motoru durdurdu ama direksiyonun arkasında oturmaya devam etti. Hermann Eber ile ilk tanışmalarını hatırladı. Yirmi yıldan fazla oluyordu, 1985 veya 1986'da, polisiye bir iş yüzünden. Eber, İsveç'e Doğu Almanya'dan yasal olmayan yollardan girmişti. Ardından siyasal sığınma talep etmiş ve sonunda ilticası tanınmıştı. Ystad'daki polis merkezine gelip mülteci olduğunu söylediğinde,

onunla ilk görüşen polis memuru Wallander'di. Wallander aralarında İngilizce olarak kem küm geçen konuşmayı ve Hermann Eber'in Doğu Alman gizli polis servisi Stasi'nin bir üyesi olduğunu ve hayatının tehlikede olmasından korktuğunu kendisine ilk söylediğinde duyduğu şüpheyi dün gibi hatırlıyordu. Vakayı başka birisi üstlenmişti ve çok sonraları, Eber'e resmi olarak oturma izni verildiğinde adam kendiliğinden Wallander'i aramıştı. İnanılmaz derecede kısa denecek bir sürede su gibi İsveççe konuşur hale gelmiş ve Wallander'i ziyaret ederek teşekkür etmek istemişti. Ne için teşekkür, diye sormuştu Wallander. Eber, bir polisin yabancı ülkeden gelmiş bir insana Wallander gibi iyi davrandığını hiç görmediği için şaşırdığını söylemişti. Doğu Almanya tarafından komşu ülkeler hakkında yapılan berbat propagandaların aslı astarı olmadığını yavaş yavaş kavrıyordu. Birisine teşekkür etmesi gerektiğini söylemişti; ve Wallander bu sembolik minnettarlığı göstermek için seçtiği kişiydi. O günden sonra ara sıra buluşup görüşmeye başlamışlardı, çünkü Hermann Eber'in de en büyük tutkusu İtalyan operalarıydı. Berlin Duvarı yıkıldığında, Eber, Wallander'in Mariagatan'daki dairesinde oturmuş, gözlerinden yaşlar yuvarlanarak televizyondan o tarihi anın gelişmelerini izlemişti. Wallander'le yaptıkları uzun sohbetlerden birinde artık Doğu Alman siyasi sisteminin ateşli bir taraftarı olmadığını itiraf etmişti. Kendinden nefret etmeye başlamıştı. Hermann Eber ülkesinin vatandaşlarına mikrofon yerleştiren, taciz ve rahatsız eden o adamlardan biriydi. Kendisi ayrıcalıklılardandı; hatta Erich Honecker ile devletin düzenlediği gösterişli davetlerden birinde el bile sıkışmıştı. Büyük liderle el sıkışmış olmaktan önceleri gurur duymuş, ama sonradan bunu hiç yapmamış olmayı dilemişti. Yaptığı işle ilgili kuşkuları artmış, Doğu Almanya'nın ölmeye mahkûm siyasi bir projeden ibaret olduğuna karşı inancı giderek büyümüş ve sonunda iltica etmeye karar vermişti. Bunun

için İsveç'i seçmişti çünkü İsveç'te ortadan kaybolma şansının yüksek olduğunu biliyordu. Sahte kimlik belgelerini kolaylıkla temin edebilir ve Trelleborg'a giden feribotlardan birine binebilirdi.

Ama geçmişiyle ilgili Eber'in kendisini rahat bırakmayan endişeleri çok fazlaydı. Doğu Almanya'nın belki artık yoktu ama, Eber'in eskiden hedef aldığı insanlar hâlâ hayattaydılar. Wallander, Eber'in korkularını kimsenin yatıştıramayacağını anlamaya başlamıştı; korkusu hiç geçmiyordu ve herhalde asla da geçmeyecekti. Yıllar geçtikçe Eber daha fazla içine kapanmış, her şeyden elini eteğini çeker olmuştu; buluşmaları giderek seyrelmiş ve sonunda da tamamen bitmişti.

En son görüşmeleri, dostunun hasta olduğunu Wallander'in duymasıyla olmuştu. Bir pazar günü öğleden sonra her şeyin nasıl olduğunu görmek için arabasına atlayıp Höör'e gitmişti. Eber her zamanki gibiydi, biraz daha zayıflamıştı. Wallander ile aynı yaşlardaydı ama sanki daha hızlı yaşlanıyor gibiydi. Wallander, Hermann Eber'in kaderini, karşılıklı oturup birbirlerine ne söyleyeceklerini bilemeden bakışıp durdukları o başarısız ziyaretten sonra eve dönüş yolunda uzun uzun düşünmüştü.

Kırmızı tuğladan evin kapısı hafifçe aralandı. Wallander arabasından indi.

"Benim, ben!"diye seslendi. "Ystad'daki eski arkadaşın."

Hermann Eber kapıya çıktı. Doğu Almanya'dan kaçarken beraberinde getirdiği birkaç giysiden biri olduğunu tahmin ettiği eski bir eşofman giyiyordu. Bahçe çöp içindeydi. Eber acaba evin çevresine kurnazca tuzaklar yerleştirmiş olabilir mi, diye geçirdi içinden hızla.

"Sen," dedi adam. "Beni en son ziyarete geleli ne kadar oldu?"

"Çok yıllar geçti. Ama sen beni ne zaman ziyaret ettin? Hatta şehir dışına taşındığımı bile bilmiyorsun!"

Eber başını iki yana salladı. Neredeyse tamamen kelleşmişti. Sürekli devirdiği gözlerinden Wallander onun hâlâ olası bir intikam saldırısından korktuğunu anladı.

Eber çok eski görünen bahçe masasıyla çürük iskemlelere doğru işaret etti. Wallander Eber'in kendisini içeri davet etmek istemediğini sezdi. Onun evi her zaman düzensiz olurdu ama eskiden Wallander'i yine de içeri davet ederdi. Belki şu anda içerisinin hali çok daha kötü bir durumdadır, diye düşündü Wallander. En sağlam görünen iskemleye geçip oturdu. Eber, evin duvarına dayanmış, ayakta durmaya devam ediyordu. Wallander onun sezgilerinin hâlâ çok güçlü olup olmadığını merak etti; bu bir zamanlar adamın en belirgin özelliğiydi. Çok zeki bir adamdı, her ne kadar zekâ kapasitesiyle çelişen bir hayat sürmüş olsa bile. Birkaç kez toplantılara yıkanmadan, kokmuş bir halde gelerek Wallander'i şaşırtmıştı. Garip giyiniyordu; kışın ortasında genellikle yazlık kıyafetlerle gezerdi. Ama Wallander, bu kafa karıştırıcı ve itici görünümün ardında pırıl pırıl bir zihin olduğunu çabuk fark etmişti. Doğu Alman mucizesi diye adlandırılıp gerçek olmadığı artık bilinen sistemi analiz ederek, Wallander'e daha önceki bilgilerinin ötesinde, sosyalist sistem ve siyasete bakış açısı sağlamıştı.

Wallander ne zaman Stasi için çalışırken yaptığı işle ilgili bir şeyler sorsa, Hermann Eber hep isteksiz ve sinirlenerek tepki verirdi. Bu hâlâ üzerinden atamadığı zorlayıcı, yaralayıcı bir acıydı. Ama Wallander yeterince sabır gösterdiğinde, Eber sonunda kendiliğinden konuşmaya başlıyordu. Bir sohbetleri sırasında, insan ortadan kaldırma işinde uzmanlaşan o gizli departmanlardan birinde bir süreliğine çalıştığını itiraf etmişti. Ytterberg arayıp kendisine Louise von Enke'nin patoloji raporundan bahsettiği zaman, işte bu yüzden Wallander'in aklına o gelmişti.

Eber kapıya çıkınca elinde bir tomar kâğıt ve iki kulağının arkasında da kurşunkalemler vardı. İsveç'te yaşadığı yıllarda, hayatını çeşitli Alman gazetelerine kare bulmacalar hazırlayarak kazanmıştı. Çok zor bulmacalar hazırlamakta uzmandı; ileri düzeyde bilgi seviyesi olanların çözebildiği türden. Kare bulmaca hazırlamak bir sanattı; mümkün olduğu kadar az sayıda siyah kareyle bir ızgara içine sadece sözcükleri sığdırmaya çalışmak değildi mesele, işin her zaman başka bir boyutu daha vardı: Çoğunlukla tarihte yer alan çeşitli kişilerle bağlantılı, algılamanın çabuk ve kolay olmadığı bir konusu olurdu. Yaptığı işi Wallander'e böyle anlatmıştı.

Wallander başıyla Eber'in elinde tuttuğu kâğıtları işaret etti.

"Yine mi bilmeceler?"

"Yaptığım en zor olanı. Klasik felsefeyle bağlantısı olan çok güzel ipuçlarıyla hazırladığım bir tanesi."

"Ama insanların yaptığın bulmacaları çözebilmesini istersin herhalde?"

Eber cevap vermedi. Wallander karşısında eski püskü eşofman içinde oturan adamın, hiç kimselerin çözemeyeceği türden bir bulmaca hazırlamayı arzu ettiğini hissetti ve bir an her şeye rağmen Eber'in korkularının onu delirtip delirtmediğini merak etti. Kim bilir, belki de dört bir yanı tepelerle çevrili bu çukurluk arazide oturmak ona, dağları üstüne üstüne gelen duvarlarmış gibi algılamasına yol açıyordu.

Bilemiyordu. Hermann Eber özünde Wallander için hâlâ tamamen bir yabancıydı.

"Yardımına ihtiyacım var," dedi, patoloji raporunu masaya bırakıp, sükûnetle her şeyi açıklamak için ilerledi.

Eber kirli gözlüklerini taktı. Raporu bir süre inceledi, sonra birden ayağa kalktı ve eve girip gözden kayboldu. Wallander bekledi. On beş dakika geçmiş ama Eber hâlâ dönmemişti. Wallander

onun yatmaya mı gittiğini, yoksa dışarda kırık bahçe iskemlesi üstünde bekleyen misafirini unutup kendine yemek hazırlamaya mı başladığını merak etti; ama beklemeye devam etti, sabırsızlığı artıyordu. Eber'e beş dakika daha vermeye karar verdi.

Tam o sırada Eber yeniden göründü. Elinde sararmış bazı dosyalar ile kolunun altında kalın bir kitap taşıyordu.

"Bu şeyler başka bir dünyaya ait," dedi Eber. "Aramak zorunda kaldım."

"Ama bir şey bulmuş gibisin."

"Bana gelmen çok akıllıca olmuş. Aradığın yardımı sana edebilecek herhalde tek kişiyimdir. Aynı zamanda söylemeliyim ki bu iş bende bir sürü kötü anının yeniden canlanmasına neden oldu. Araştırırken elimde olmadan ağladım. Duydun mu beni?"

Wallander hayır gibilerinden başını iki yana salladı. Eber'in işi abarttığını düşünüyordu.

"O maddeleri tanırım," dedi Eber konuya dönerek. "Beni, rahatsız edilmeden ömrümün sonuna kadar sürdürmeyi tercih edeceğim Uyuyan Güzel'in uykusundan uyandırdılar."

"Yani ne olduklarını biliyor musun?"

"Biliyorum sanırım. O malzemeler, raporda bahsedilen sentetik olarak üretilen o kimyasal maddeler, tam olarak benim çalışırken kullandığım maddelerdi."

Durdu. Wallander bekledi. Eber sözünün kesilmesini sevmezdi. Bir defasında, içtiği birkaç kadeh viskinin de etkisiyle, Wallander'e bunun Stasi'de üst düzey subay olarak çalışırken sahip olduğu güçle ilintili bir şey olduğunu, o günlerde kimsenin ona karşı çıkmaya cesaret edemediğini söylemişti.

Eber kalın kitabı elleri arasındaki sanki kutsal bir kitapmış gibi sıkı sıkı tutuyordu. Kararsız gibiydi. Wallander'in dikkat etmesi gerekiyordu. Yakında duran plastikten bir çocuk havuzunun kenarına bir karga gelip konmuştu. Eber anında elindeki ka-

lın kitapla masaya vurdu. Karga uçup gitmişti. Wallander Eber'in sebebi belirsiz bir kuş fobisi olduğunu hatırladı hemen.

"Duyalım o zaman," dedi Wallander. "Neymiş bu maddeler?"

"Onlarla bin yıl önce ilgileniyordum; hayatımdan tamamen çıkardığımı sanmıştım. Şimdi sen nefis bir yaz gününde çıkıp gelmiş, benden unutmak istediğim bir şeyi hatırlamamı istiyorsun."

"Unutmak istediğin şey nedir?"

Eber içini çekti ve eskiden saçlı olan başını kaşıdı. Wallander onu bir şekilde elinde tutması gerektiğini biliyordu, yoksa yine kare bulmacalarını hazırlamak için saatlerce ortadan kaybolabilirdi.

"Unutmak istediğin şey nedir?" diye tekrarladı Wallander.

Eber sandalyesinde ileri geri sallanmaya başladı ama bir şey söylemedi. Wallander'in sabrı tükeniyordu.

"Bu maddelerin ne olduğunu söyleyebilecek misin, bilmek istiyorum?" dedi sertçe.

"Geçmişte onlarla uğraştım."

"Bu yeterli bir cevap değil. 'Uğraşmak' da ne demek? Bundan daha açık konuşmak zorundasın. Bana bir zamanlar bir iyilik borcun olduğunu kendin söylemiştin, unuttun mu?"

"Unutmadım."

Eber başını iki yana salladı. Wallander onun içinde bulunduğu durum yüzünden acı çektiğini görebiliyordu.

"Düşün istediğin kadar," dedi. "Vereceğin cevaplara, görüşlerine ve düşüncelerine ihtiyacım var. Ama acelesi yok. Eğer istiyorsan sonra tekrar gelirim."

"Hayır, hayır, kal!" dedi adam. "Sadece geçmişe uzanabilmek için biraz zamana ihtiyacım var. Kendimi sanki özenle kapattığım bir tüneli yeniden kazıp açmak durumunda kalmış gibi hissediyorum."

Wallander ayağa kalktı.

"Ben biraz yürüyüşe çıkıyorum," dedi. "Şu İzlanda ponilerine daha yakından bakacağım."

"Yarım saat, bütün ihtiyacım olan bu kadar."

Hermann Eber alnında biriken terleri sildi. Wallander çukurluk bölgeden çıkıp daha önce önünden geçtiği otlağa geri döndü.

Yarım saat sonra rüzgâr esmeye, güneyde bulutlar toplanmaya başlamıştı. Wallander pas içindeki bahçe kapısını açtı. Hermann Eber'in kıpırdamadan bahçede oturduğunu gördü. Masanın üstünde başka bir kitap vardı, kahverengi kaplı eski bir günlük. Wallander oturur oturmaz Eber anlatmaya başladı. Sinirli ve gergin olduğu zamanlar –tıpkı şu an olduğu gibi– sesi tizleşir, hatta neredeyse insanın kulağını tırmalayan bir tınıda çıkardı. Hermann Eber'in Doğu Almanya'nın yeryüzündeki cennet olduğuna yürekten inandığı dönemlerde onun tarafından sorguya çekilmenin nasıl bir şey olacağını birkaç kez düşünmüştü Wallander.

"İgor Kirov," diye başladı Eber. "Boris olarak da bilinir. Bu onun takma adıydı. Rus vatandaşı, KGB'nin Moskova'daki özel departmanlarından birinin resmi irtibatıydı. Duvar örülmeden birkaç ay önce Doğu Almanya'ya gelmişti. Onunla birkaç kez karşılaşmıştım, gerçi onunla doğrudan bir görüşmemiz hiç olmadı; ama ününü herkes biliyordu: Boris işini bilir. Düzensizliğe veya baştan savma yapılan işlere karşı toleransı sıfırdı. Stasi'de çalışan birkaç üst düzey görevlinin başka bir yere sürülmesi ve rütbe düşürülmesi olayının üstünden daha birkaç ay bile geçmemişti. Onun için Rus yıldızıydı, diyebiliriz, Doğu Almanya'nın Berlin'deki en korkulan operasyonlarının merkeziydi. Bizimle birlikte altı ay geçirmesinden önce, Birleşik Krallık'ın en etkili casusluk şebekesini kırmıştı. Onların üç veya dört ajanlarını, gizli

ve jürisiz yargılayarak infaz ettiler. Normalde onların Londra'da mahkûm bulunan Sovyet veya Doğu Alman ajanlarla değiştokuş edilmesi gerekirdi ama Boris doğrudan Ulbricht'e gidip İngiliz ajanların imha edilmeleri gerektiğinde ısrar etmişti. Böylelikle, sadece yabancı ajanlara değil, aynı zamanda akıllarından vatan hainliği işine soyunmayı geçiren Doğu Alman vatandaşlarına da anlamı açık ve belirsizliğe mahal vermeyen bir mesaj vermek istemişti. Boris, Doğu Berlin'de geçirdiği altı aydan az bir zamanda, uluslararası çapta korkulan bir efsaneye dönüşmüştü. Herhalde basit bir hayat sürüyordu. Kimse evli olup olmadığını bilmiyordu, çocuğu var mı yok mu, içer mi, hatta satranç bilip bilmediği bile. Onun hakkında kesin olarak bilinen tek şey, Stasi ile KGB arasında etkin işbirliği sağlama konusundaki muhteşem becerisiydi. Siyasi rejimin sonu yaklaştığı günlerde Stasi'deki bizler donup kalmıştık. Eğer olaylar halka duyurulsa bütün Doğu Almanya şaşırıp kalırdı; ama her şey örtbas ediliyordu tabii."

"Neler oldu?"

"Bir gün Boris birdenbire ortadan yok oldu. Sanki büyücünün biri, üstüne bir örtü serip hokus pokusla onu yok etmişti. Ama elbette çıkıp alkışlayan olmadı. Büyük kahramanımız ruhunu İngilizlere ve elbette Amerika'ya satmıştı. O İngiliz ajanların öldürülmesinden sorumlu olduğu gerçeğini onlardan nasıl gizleyebildi, bilemiyorum. Belki de gizlemesi gerekmemiştir. Güvenlik ve istihbarat teşkilatları etkin bir şekilde işleyebilmek için bazen böyle ikiyüzlü davranabiliyorlar. Ama bu olay, hem KGB hem de Stasi için yüze yedikleri bir şamar gibi oldu. Kelleler uçuruldu. Ulbricht Moskova'ya geri çağrıldı ve süngüsü düşük bir halde geri döndü, üstelik de Boris'in maskesinin ortaya çıkmamış olması hiç de sadece kendi suçu olmamasına rağmen. Stasi'nin başı Markus Wolf'un açığa alınmasına ramak kalmıştı. Kesinlikle de böyle sonuçlanırdı, tabii eğer senin şu anda burada oturmana

sebep olan o emri vermemiş olsaydı. Öncelikli olarak yerine getirilmesi gereken bir emirdi."

Wallander ardından ne geleceğini tahmin etmeye çalıştı:

"Boris'i öldürmek mi?"

"Aynen. Ama sadece bu da değil. Boris sanki üzüntüden bunu kendi yapmış gibi görünmeliydi. Kendi canını kendi almalı ve ardında ihaneti yüzünden kendini affedemediğini söyleyen bir intihar notu bırakmalıydı, hem Sovyetler Birliği'ni, hem de Doğu Almanya'yı öven, epeyce kendini yeren. Ve de çok miktarda doktorumuzun hazırladığı uyku haplarını içip uzanmalı ve ölmeliydi."

"Nasıl gerçekleştirildi?"

"O zamanlar ben Berlin dışında bir laboratuvarda çalışıyordum; ilginç ama Nazilerin Yahudi sorununu nasıl çözeceklerine karar vermek için toplandıkları Wannsee'den çok uzak bir yer değildi. Bir gün aramıza yeni bir adam katıldı."

Eber birden susup kahverengi kaplı günlüğü gösterdi.

"Fark ettiğini biliyorum. Adamın ismine bakmak zorunda kaldım. Hafızam beni yanıltıyor, aslında normalde bu hiç olmaz ama. Senin hafızan bugünlerde nasıl?"

"İyidir," dedi Wallander rengini belli etmeden. "Devam et."

Eber, Wallander'in hafızasıyla ilgili özellikle konuşmak istemediğini sezinlemiş gibiydi. Ses tonu ve satır arası sarf edilen sözleri algılama konusunun, hayatlarının bir dönemini istihbarat servislerinde geçiren kişilerde özellikle gelişmiş olması gerektiğini düşündü Wallander; çünkü birbirleriyle ilişkilerinde çizmeyi aşmak veya yanlış değerlendirmede bulunmak insanı idam mangasıyla buluşmaya götürebilirdi.

"Klaus Dietmar," dedi Eber. "Doğrudan kadın yüzme takımından alınıp aramıza gönderilmişti; onların resmi antrenörleri olmasa da bunu iyi biliyorum. Yaşanan o sportif mucizelerin

arkasındaki adamdı o. Ufak tefek, zayıf, bir gölge kadar sessiz hareket edebilen, kız gibi elleri olan adam. Tipini gören onu ciddiye almakta bile zorlanırdı ama her gece yatmadan önce Walter Ulbricht'e dua eden fanatik bir komünist olduğu gerçekti. Benim dahil olduğum grubun lideriydi. Tek amacımız, İgor Kirov'u öldürecek ama ardında sıradan bir uyku hapı olmasından başka iz bırakmayacak bir madde geliştirmekti."

Eber ayağa kalkıp eve girerek gözden kayboldu. Wallander pencereden içeri göz atma arzusuna engel olamadı. Düşüncesinde haklı olduğunu gördü. Odanın içi darmadağınıktı. Gazeteler, giysiler, çöp, kirli tabaklar, yarı yenmiş yiyeceklerle her bir santimetre karesi doluydu. Bu karmaşanın orta yerinde belli belirsiz koridorumsu bir yol oluşmuştu. İçerisinin pis kokusu pencereden dışarı sızıyordu. Güneş bir bulut kümesinin arkasında kaybolmuştu. Eber yeniden gözüktü, eşofmanının altını düzelterek geliyordu. Oturdu ve ani bir kaşınma dürtüsünün baskınına uğramış gibi çenesini kaşıdı. Wallander yer değiştirmeyi asla istemeyeceği birisinin karşısında oturduğunu iliklerine kadar hissetti ve içinden haline şükretti.

"Yaklaşık iki yılımızı aldı," dedi Eber, pis tırnaklarına bakıp düşünceli bir şekilde. "Çoğumuz, İgor Kirov'u enseleme çabası içinde Stasi'nin aşırı kaynak sarf ettiğini düşünüyorduk. Ama Kirov olayı tamamen bir gurur meselesi haline gelmişti. Komünist inancın en kutsal dogmalarına bağlılık yemini etmişti ve günah işleyerek ölmesine müsaade edilmeyecekti. O sıralar İngiltere'de reçetesi yazılan en sıradan uyku ilacına denk kimyasal bir bileşim bulmamız çok uzun sürmemişti. Şimdi sorun, Boris'i koruyan güvenlik çemberini atlatabilecek bir an yakalamaktı. En zor kısımsa elbette, onun kendisini atlatabilmekti. Ne yaptığının farkındaydı ve herkesin intikam istediğini biliyordu."

Eber ani bir öksürük krizine tutuldu. Bronşlarını üşütmüş, göğsünden hırıltılı sesler geliyordu. Wallander bekledi. Rüzgâr kuvvetlenmişti, ensesi ürperiyordu.

Eber yeniden kendini toparladıktan sonra devam ederek, "Her ajan hayatında yapması gerekli en önemli şeyin, rutinlerini değiştirmesi gerektiği olduğunu bilir," dedi. "Kirov da böyle yaptı tabii ama küçük bir detayı atlamıştı ve bu hata onun hayatına mal oldu. Her cumartesi saat üçte Notting Hill'de bir pub'a gider, orada televizyonda futbol seyrederdi. Hep aynı masaya oturur, Rus çayı içerdi. Saat üçe on kala gelir, maç biter bitmez de giderdi. Bizim hangi binayı göstersen oraya girebilecek yetenekteki adamımız onu epey bir süre izledi ve sonunda da Igor Kirov'u yok edebilmek için bir plan geliştirdi. Ona ulaşabileceğimiz zayıf bağlantı noktası pub'da çalışan iki garson kızın yerine ara sıra geçici olarak işe gelen başkalarının oluşuydu. O kızların yerine bizden birilerini gönderebilirdik. Onu ortadan kaldırışımız Aralık 1972'de oldu. Yerleştirdiğimiz kızlar ona zehirli çay servis ettiler. Okuduğum raporda Kirov'un seyrettiği son maçın Birmingham City ile Leicester City arasında olduğu belirtiliyordu. Sonuç berabereymiş, bir bir. Dairesine dönmüş, bir saat kadar sonra yatağında ölmüş. İngiliz gizli servisi bunun bir intihar olduğundan hiç şüphelenmemişti. Buldukları mektup onun kendi elyazısıymış gibi görünüyordu ve kâğıtta parmak izleri vardı. Doğu Alman gizli servisinde büyük bir sevinç vardı; İgor Kirov sonunda hak ettiği cezayı bulmuştu."

Hermann Eber ölen kadınla ilgili birkaç soru sordu. Wallander sorulara elinden geldiğince detaylı cevap verdi; ama sabrı giderek azalıyordu. Burada oturup Eber'in sorularını yanıtlamak istemiyordu. Eber onun sıkıldığını sezmişti.

"O halde Louise'in, İgor Kirov'u yıllar önce öldüren aynı maddeler yüzünden mi öldüğünü düşünüyorsunuz?"

"Öyle görünüyor."

"Ki, bu da kadının öldürülmüş olması anlamına geliyor? Ve intihar sanılmasının bir yanıltmaca olduğu?"

"Eğer patoloji uzmanının raporu doğruysa, durum böyle olabilir."

Wallander şüpheliydi, başını iki yana salladı. Böyle şeyler kendi tanıdığı dünya içinde olmazdı.

"Bunları bugün kim yapıyor olabilir? Ne Stasi kaldı ne de Doğu Almanya. Sen burada, İsveç'te oturuyor, kare bulmacalar hazırlıyorsun."

"Gizli polis servisleri asla sona ermez. İsim değiştirirler, ama varlıklarını hep sürdürürler. Bugün dünyada daha az casusluk olduğunu düşünen herkes kendini aldatıyor demektir. Unutma, birçok eski usta hâlâ hayatta."

"Eski ustalar mı?"

Eber soru karşısında neredeyse incinmişti, yanıt verdi:

"Yaptığımız şeyler her ne olursa olsun, insanlar hakkımızda ne söylerlerse söylesinler, bizler uzmandık. Yaptığımız işi iyi biliyorduk."

"Evet ama o kadar insanın arasında Louise von Enke neden böyle bir şeye maruz kalmış olsun?"

"Bu soruya ben yanıt veremem."

Wallander hem yorgun hem de huzursuz hissediyordu kendini. Ayağa kalkıp Hermann Eber'in elini sıktı.

"Yine geleceğim, buna güvenebilirsin," dedi vedalaşarak.

"Öyle anlıyorum," dedi Eber. "Bizler, kendi dünyamızda hiç beklenmedik zamanlarda karşılaşmalara alışığızdır."

Wallander arabasına gidip eve döndü. Ystad kavşağına girerken yağmur yağmaya başlamıştı. Arabadan inip eve koşarken yağmur sağanağa dönüştü. Jussi kulübesinden havlıyordu. Wal-

lander mutfaktaki masaya oturup yağmurun pencere pervazını dövercesine yağışını seyretti. Saçlarından sular damlıyordu.

Hermann Eber'in haklı olduğuna hiç şüphesi yoktu. Louise von Enke intihar etmemiş, öldürülmüştü.

23

Wallander buzdolabından bir parça et ile yarım baş karnabahar çıkardı, akşam yemeğiydi bu. Masaya oturup yolda gelirken aldığı gazeteyi açarken kendini bildi bileli, yemeğini yerken rahatsız edilmeden gazete sayfası çevirmekten ne kadar çok zevk aldığını düşündü. Ama bu kez daha gazeteyi açmadan, büyütülmüş bir fotoğraf ve dramatik bir manşetle yüz yüze geldi. Hayal görüp görmediğini düşündü... Ama hayır, gerçekten de yoldan aldığı otostopçunun resmiydi. Haberde kızın, önceki gün Malmö'nün merkezinde, Södra Förstadsgatan'ın hemen dışında bir apartmanda oturan anne ve babasını öldürdüğünü ve o günden beri de kaçmakta olduğunu yazıyordu. Wallander okurken şaşkınlığı bir kat daha arttı. Adı Carola değil, Anna-Lena'ydı. Polis kızın bunu neden yaptığını bilmiyordu ama onun katil olduğuna şüphe yoktu. Wallander'in ismini hatırladığını sandığı bir polis memuru, cinayetin sıra dışı hunharlıkta olduğunu, ailenin yaşadığı küçük apartman dairesinde bir kan gölüyle sonuçlanan kontrolden çıkmış bir saldırı gerçekleştiğini açıklamıştı. Polis şimdi kızı arıyordu ve tutuklama emri çıkartılmıştı. Wallander hem gazeteyi hem de tabağını bir kenara itti. Kendi kendine aynı kadın olmasının mümkün olup olmadığını sordu.

Sonra telefona uzandı ve Martinsson'un ev numarasını çevirdi.

"Hemen buraya gel," dedi Wallander. "Benim eve."

"Torunlarıma banyo yaptırıyorum," dedi Martinsson. "Bekleyemez mi?"

"Hayır. Bekleyemez."

Tam yarım saat sonra Martinsson Wallander'in evine varmıştı. Wallander kapıya çıkmış onun gelişini beklemekteydi. Yağmur dinmiş, hava çok daha berraktı. Martinsson Wallander'in tarzına gayet alışık olduğundan ciddi bir şey olduğuna adı gibi emindi. Jussi kulübesinden çıkarılıp serbest bırakılmış, Martinsson'un ayakları dibinde dolanıp heyecanla zıplıyordu. Epey güçlükle Wallander onun yere yatmasını sağlamayı başardı.

"Görüyorum ki onu sonunda terbiye edebilmişsin," dedi Martinsson.

"Pek sayılmaz. İçeri girip mutfakta oturalım."

İçeri girdiler. Wallander gazetedeki resmi gösterdi.

"Bu sabah onu yoldan alıp Höör'e bıraktım," dedi. "Småland'a gittiğini söylemişti ama bu tabii ki doğru olmayabilir. Elbette gazetede böyle bir resimle birisinin onu tanımış olması mümkündür. Yine de polis oraya bakmaya başlamalı."

Martinsson Wallander'e baktı.

"Daha geçen yıl, arabamıza asla otostopçu almama gibi bir prensibe sahip olduğumuzu konuşmuştuk gibi hatırlıyorum?"

"Bu sabah bir istisna yaptım."

"Höör'e giderken mi?"

"Orada yaşayan iyi bir arkadaşım var."

"Höör'de mi?"

"Arkadaşlarımın hepsi nerede yaşıyor biliyor olamazsın, değil mi? Neden orada iyi bir arkadaşım oturuyor olmasın ki? Senin de Hebrides'te iyi bir arkadaşın yok mu? Söylediğim her sözcük doğru."

Martinsson başını salladı. Cebinden bir not defteri çıkardı; kalemi yazmıyordu. Wallander ona yazan bir tane verdi ve taba-

ğının üstüne bir kâğıt peçete örttü; yemeğine birkaç sinek konmuştu. Martinsson kadının neler giydiğini, neler söylediğini tam saatleriyle öğrenip not etti. Cep telefonunu çoktan eline almıştı ki Wallander onu tuttu.

"Belki polise kimliği belirsiz bir kaynaktan bilgi aldığını söylemen daha doğru olur?"

"Bunu çoktan ben de düşündüm. Bilgileri otostop yapan bir kadını arabasına alan ve sonra da kaçmasına yardım eden, iyi tanınmış Ystad'lı bir polisten aldığımızı söylemesek iyi olur."

"Kim olduğunu bilmiyordum."

"Fakat sen de en az benim kadar gazetelerin neler yazacağını biliyorsun. Gerçekler ortaya çıkarsa. Bu güzelim yaz havasında cana can katacak mükemmel bir haber olacaksın."

Wallander Martinsson'un polis merkezini aramasını dinledi.

"Bilgiyi kimin verdiği bilinmiyor," diyerek bitirdi Martinsson. "Ev telefonumu nerden bulmuş hiçbir fikrim yok, ama arayan adam ayıktı ve çok inanılır konuşuyordu."

Telefonu kapattı.

"Öğle yemeği saatinde kim ayık değildir ki?" diye merak etti Wallander alayla. "Bunu söylemen gerekli miydi?"

"Kadını yakaladığımızda tanımadığı bir adamla otostop yaptığını söyleyecek. Hepsi bu. Senin olduğunu bilemeyecek. Ne de başkası bilecek."

Wallander birdenbire yanına aldığı yolcunun ne söylediğini de hatırlamıştı.

"Benim onu aldığım yere kadar getiren önceki arabanın şoförünün biraz saçmalamaya başladığını söylemişti. Bunu söylemeyi unutmuşum."

Martinsson gazetedeki resmi işaret etti.

"Güzel görünüyor, katil olsa bile. Sarı mini etek mi giyiyor demiştin?"

"Çok çekiciydi," dedi Wallander. "Yenmiş tırnakları hariç. Bundan daha itici bir şey düşünemiyorum."

Martinsson Wallander'e gülümsedi.

"Bunu hemen hemen bıraktık sayılır," dedi. "Kadınlardan konuşmayı. Oysa hiç bıkmadan onlardan konuştuğumuz zamanlar vardı."

Wallander Martinsson'a kahve ikram etmek istedi fakat arkadaşı teşekkür edip geri çevirdi. Wallander onu geçirdi ve yarım kalan yemeğini yemeye devam etti. Tadı güzeldi ama doyurmamıştı. Jussi'yi uzun bir yürüyüşe çıkardı, evin arka tarafındaki bir şimşirden çiti kısalttı ve bahçe kapısında çarpık duran posta kutusunu yeniden yerine tutturdu. Sürekli Hermann Eber'in söylediklerini düşünüp duruyordu. Ytterberg'i aramak istemiş ama ertesi güne kadar beklemeye karar vermişti. Düşünmek için zamana ihtiyacı vardı. Bir intihar olayı bir cinayet vakasına hiç anlamadığı şekilde dönüşmek üzereydi. Bir kez daha sanki yine atladığı bir şeyler varmış gibi hissediyordu. Sadece kendisi değil, kendisiyle birlikte soruşturma içinde bulunan herkes aynı şeyi hissediyordu. Henüz tam olarak üstüne parmak basamıyordu. Yine içgüdüleri işbaşındaydı işte, ama Wallander içgüdülerine inanmakta zorluk çekiyordu.

Håkan'ı şu ana kadar olayın asıl karakteri olarak görmüştü, ama ya asıl karakter Louise idiyse? Başlamam gereken yer burası, diye düşündü. Her şeyin üstünden bir daha geçmem gerekecek ama bu kez farklı bir perspektiften. Yine de önce biraz uyumak istiyordu, zihnini boşaltmak için birkaç saat uyuması gerekiyordu. Soyundu ve yatağa girdi. Tavandaki kirişte hızla ilerleyen bir örümceği gözleriyle takip etti ve uykuya daldı.

Linda arabasıyla bahçe kapısına yanaştığında saat sekiz olmuş ve kahvaltısını yeni bitirmişti. Yanında Klara vardı. Wal-

lander kızının sabah bu kadar erken bir saatte gelmesine bozulmuştu. Tatilde olduğuna göre, ki her zaman olmayan bir şeydi, sabahını huzur içinde geçirmek istiyordu.

Birlikte bahçede oturdular. Wallander kızının saçlarında yer yer mavi çizgiler fark etti.

"Neden maviye boyadın?"

"Bence güzel görünüyorlar."

"Hans ne diyor?"

"O da hoş göründüğünü düşünüyor."

"Katılmazsam beni hoş gör. Madem izinli ve evde, neden bebeğe o bakmadı?"

"O bugün ofise gitti."

Linda'nın yüzü gölgelendi, kızının sıkıntılı olduğunu gördü.

"Neden endişeleniyormuş?

"Dünya finans sektöründe olan bazı şeyleri anlayamıyormuş."

"Senin söylediklerini de ben anlamıyorum: Dünya finans sektöründe olan şeyler? Ama beni aşan şeyleri bilmeyi zaten istemiyorum."

Wallander bir bardak su koymak için ayağa kalktı. Klara cıvıl cıvıl mutlu halde çimenlerin üstünde emekliyordu.

"Mona nasıl?"

"Sesi çıkmıyor, telefona cevap vermiyor ve kapısını çaldığımda kapıyı da açmıyor, hatta evde olduğunu bildiğim halde."

"Hâlâ içiyor mu?"

"Bilmiyorum. Şu an başka bir çocuğun daha sorumluluğunu üstlenebileceğimi sanmıyorum. Bu minikle işim başımdan aşkın."

Alçaktan uçan bir uçak başlarının üstünden gürültüyle geçerek Sturup Havalimanı'na inmek için alçalıyordu. Gürültü azalınca Wallander Linda'ya Hermann Eber'e yaptığı ziyareti

anlattı. Aralarında geçen konuşmaları detaylarıyla tekrarladı ve görüşmenin sonunda aklına gelen fikirden bahsetti. Louise'in öldürülmüş olduğuna her zamankinden daha fazla ikna olmakla beraber, birinin onu neden öldürmek istemiş olabileceğini bilmiyordu. Bu sessiz, utangaç kadının Doğu Almanya ile bir bağlantısı olabilir miydi? Ölmüş ve gömülmüş bir ülkeyle?

Wallander durdu. Klara annesinin bacakları arasında emekliyordu. Linda başını ağır ağır iki yana salladı.

"Bana söylediklerinin hiçbirinden şüphe etmiyorum ama ne anlama geliyor?"

"Bilmiyorum. Şu an aklımda sadece tek bir soru var: Louise von Enke kimdi? Onun hakkında bilmediğim neler var?"

"Kim zaten bir başkası hakkında bir şeyler bildiğini iddia edebilir ki? Sen bana hep böyle söylemez misin? Asla şaşırmamamı? Her neyse, eski Doğu Almanya ile bir bağlantısı var," dedi Linda düşünceli bir şekilde. "Daha önce bahsetmemiş miydim?"

"Sadece klasik Alman kültürüne meraklı olduğunu ve Almanca öğrettiğini söylemiştin."

"Kastettiğim şey bundan da öncesi," dedi Linda. "Neredeyse elli yıl. Hans doğmadan önce. Signe'den de öncesi. Bu konuyu aslında Hans'la konuşmalısın."

"Senin bildiklerinle başlayalım," dedi Wallander.

"Çok fazla değil. Louise 1960'ların başında, bir grup İsveçli yüzücü ve dalgıçla Doğu Almanya'ya gitmiş. Bir tür spor değişim programıymış. Louise ümit vaat eden genç kız sporcuların koçuymuş. Görünüşe göre, kendisi de genç kızken bir dalgıçmış; ama bu konu hakkında fazla bilgim yok. Sanırım birkaç yıl üst üste Doğu Berlin ve Leipzig'e gitmiş. Sonra arkası birdenbire kesilmiş. Hans bunun bir sebebi olduğunu sanıyor."

"Nedir o?"

"Håkan ona açık açık Doğu Almanya'ya yaptığı bu yolculuklara bir son vermesi gerektiğini söylemiş. Düşman olarak kabul edilen bir ülkeyi ziyaret eden eş, askerlik kariyeri için iyi değilmiş. İsveç'in üst düzey ileri gelenleri ve siyasetçilerinin, Doğu Almanya'yı Rusya'nın en korkunç aracı olarak gördüğünü gayet iyi tahmin edebilirsin."

"Ama bundan emin olmadığını söylüyorsun?"

"Louise hep kocası ne derse onu yapardı. Sanırım 1960'larda durumlar tek kelimeyle savunulamaz hale gelmişti. Håkan Deniz Kuvvetleri'nde yükselme yolundaydı."

"Louise'in buna nasıl tepki verdiğini biliyor musun?"

"Evet. Hiç tepki vermemiş."

Klara'nın zemindeki bir şey yüzünden canı yanmış ve ağlamaya başlamıştı. Wallander bebek ciyaklamasına tahammül edemezdi; köpeği sevmek için kulübesine doğru gitti. Annesi Klara'yı susturana kadar da orada kaldı.

"Ben ağlamaya başladığım zaman ne yapardın?" diye sordu Linda.

"Kulaklarım o zamanlar daha toleranslıydı."

Klara'nın taşlar arasında açmış bir nergisi inceleyişini sessizlik içinde oturup seyrettiler.

"Von Enke'ler kaybolduklarından beri elbette ben de düşünüyordum," dedi Linda ardından. "Hafızamı zorluyordum, geçen konuşmaları hatırlamaya çalışıyordum, birbirlerine nasıl davrandıklarını. Hans'ın bu konuda bildiği her şeyi ve bildiğimi sandıklarını da anlatması için ikna etmeye çalıştım. Sadece birkaç gün önce bir şeylerin yerine oturmadığını, bana bütün gerçeği söylemediğini hissettim."

"Hangi konuda?"

"Para konusunda."

"Ne parası?"

"Sanırım benim bildiğimden çok daha fazlası var. Håkan ve Louise hiç gösterişsiz, lüks olmayan ve aşırıya kaçmayan iyi bir hayat sürüyorlardı. Ama isteseler muhteşem bir hayat da sürebilirlerdi."

"Ne gibi bir rakamdan bahsediyoruz burada?"

"Sözümü bölme," dedi kızı sertçe. "Anlatacağım şimdi, ama bunu kendi hızımda yapmak istiyorum. Sorun, Hans'ın bana söylemesi gereken her şeyi söylememiş olmasında. Bu canımı sıkıyor ve eninde sonunda bunun hesabını ona soracağım."

"Bu paranın yeni bir açıdan birden çok önemli olmaya başladığını mı düşünüyorsun?"

"Hayır ama Hans'ın benden bir şeyler saklaması hoşuma gitmiyor. Neyse bu konuda şimdi konuşmamız gereksiz."

Wallander özür diler gibi bir jestle elini havaya kaldırdı ve daha başka soru sormadı.

Linda birden Klara'nın nergis çiçeğini yemeye çalıştığını görmüş ve hemen ağzını temizlemeye başlamıştı, bebek de yeniden ağlamaya. Wallander dişlerini sıktı ama bu kez yerinden kıpırdamadı. Jussi kulübesinde bir yukarı bir aşağı volta atıyor, çevreye göz kulak oluyordu; ama kendini ihmal edilmiş gibi gören bir hali vardı. Ailem, diye düşündü Wallander. Hepimiz buradayız, kız kardeşim Kristina ve ölesiye içen eski eşim dışında.

Yaşanan kısa süreli gergin hareketlilik bitmiş, Klara yeniden çimlerde emeklemeye başlamıştı. Linda oturduğu iskemlede ileri geri sallanıyordu.

"Kırılmayacağını garanti edemem," dedi Wallander.

"Büyükbabanın eski mobilyaları," dedi kızı. "Sandalye kırılırsa ölen ben olmam. Sadece yere senin fazlasıyla uzamış çimenlerinle çiçeklerinin üstüne düşerim."

Wallander bir şey demedi. Kızının hep yaptığı şeyleri ve eksikliklerini damarına basarak dile getirmesine artık kızmaya başlıyordu.

"Bu sabah uyandığımda aklımdan bir türlü çıkaramadığım bir soru olduğunu hissettim," dedi kızı. "Senin, Håkan ve Louise ile ilgili şu mesele ne kadar önemli olursa olsun, bu bekleyemez. Bunca yıldır sormadan nasıl durduğumu ben de anlamıyorum. Yani, ne sana, ne de anneme sormadan. Belki cevabını duymaktan korkuyordum. Kimse kazara dünyaya geldiğini bilmek istemez."

Wallander derhal gardını almıştı. Linda çok nadir olarak Mona'dan bahsederken "anne" sözcüğünü kullanırdı. Tıpkı kendisine de, kızgın olduğu veya ironik olarak bir şey söylemek istediği zamanlar dışında "baba" demediği gibi.

"Korkmana gerek yok," diye devam etti Linda. "Görüyorum. Daha şimdiden tedirgin oldun. Ben sadece nasıl tanıştığınızı öğrenmek istiyorum. Anne babamın ilk tanışmalarını. Bilmiyorum işte."

"Hafızam kötü," dedi Wallander. "Ama *o kadar da* kötü değil. 1968'de Kopenhag ile Malmö arasında sefer yapan bir gemide tanıştık. Hoverkraftlardan değil, o ağır seyreden feribotlardan biriydi. Bir akşamüstüydü."

"Kırk yıl önce mi?"

"İkimiz de çok gençtik. O bir masada oturuyordu. Feribot kalabalıktı, ben de onun masasında oturup oturamayacağımı sormuştum; o da oturabileceğimi söyledi. Sana daha sonra bir zaman anlatmaktan zevk alırım. Şu anda tekrar geçmişe dönmek istemiyorum. Şu para meselesine geri dönelim. Ne gibi bir rakamdan bahsediyoruz burada?"

"Birkaç milyondan. Fakat bana feribotun Malmö'de demirlediği zaman neler olduğunu anlatmamazlık etmeyeceksin."

"O sıralar bir şey olmadı. Sana daha sonra anlatacağıma söz veriyorum. Bir kenarda bir milyon veya daha fazla paraları olduğunu mu söylüyorsun? Bu kadar parayı nereden buldular?"

"Biriktirmişler."

Kaşlarını çattı. Bir kenara koymak için çok fazla bir meblağdı. Kendisi bu kadar miktarda parayı biriktirebileceğini asla sanmıyordu.

"Vergi kaçırma veya başka türlü bir dolandırıcılık olabilir mi?"

"Hans'a göre değil, hayır."

"Ama sana bu para konusundan hiç bahsetmediğini söylüyorsun?"

"Söylemesi için bir sebep yoktu. Birkaç ay önce annesi ile babası aralarında birikimleriyle ne yapacaklarını konuşmuşlar."

"Ne yaptılar?"

"Hans'tan kendileri için bir yatırım yapmasını istediler. Parayı dikkatli, risksiz bir yatırımda kullanmasını."

Wallander bir an düşündü. İçinden bir ses bunun dikkate değer bir nokta olabileceğini söylüyordu. Bir polis memuru olarak hayatı boyunca sürekli olarak paranın insanların en kötü ve ciddi suçları işlemelerine sebep olduğunu görmüştü. Diğer nedenlerin hiçbiri para kadar çok gündeme gelmiyordu.

"Parasal konularla hangisi ilgilenirdi? Her ikisi de mi, yoksa sadece Håkan mı?"

"Hans bilir."

"O zaman onunla konuşmalıyız."

"Biz değil. Ben. Bir şey öğrenirsem sana söylerim."

Klara esniyordu. Linda başıyla işaret ederek Wallander'den rica etti. Wallander usulca kızı alıp hamağa yatırdı. Bebek ona gülümsüyordu.

"Kendimi senin kollarında hayal etmeye çalışıyorum," dedi Linda. "Ama çok zor."

"Neden?"

"Bilmiyorum. Ama kötü anlamda söylemedim."

Bir çift kuğu kendilerine doğru tarlaların üzerinden uçarak geldi. Baba kız onları izleyip kanatlarının çıkardığı hışırtıların tadını çıkardılar.

"Louise'in öldürülmüş olma ihtimali gerçekten var mı?" diye Linda merak etti.

"Soruşturmaya devam etmek zorundayız tabii. Ama artık bence bunun doğruluğunu gösterecek yeterince delil var."

"Ama neden? Kim söylüyor? Çantasında Ruslarla ilgili gizli şeyler olduğuyla ilgili bütün o şeyler herhalde saçmalıktı?"

"Çantasında *İsveç hakkında* gizli şeyler vardı. Rusya'ya verilmek üzere. Söylediklerimi doğru düzgün dinle."

Kızının kızmasını bekledi ama o sadece başını sallayıp kendisini tasdik etti.

"Hâlâ cevaplanmamış bir soru var," dedi Wallander. "Håkan nerede?"

"Öldü mü, hayatta mı?"

"Bana sorarsan Louise ölü bulunduğundan beri Håkan'ın canlı olması ihtimali daha arttı. Mantıklı değil, biliyorum; neden böyle düşündüğümü de açıklayamıyorum; herhalde polisliğin getirdiği uzun yılların deneyiminden; ama ipuçları çok belirgin değil, hatta bu bağlamda düşününce bile, yine de onun hayatta olduğuna inanıyorum."

"Louise'i öldüren o mu?"

"Bunun böyle olduğunu gösteren bir şey yok."

"Ama olmadığını gösteren bir şey de yok."

Wallander başını evet anlamında salladı. O da tam olarak böyle düşünüyordu. Kızı da kendisiyle aynı düşünce zincirini takip ediyordu.

Linda Klara ile yarım saat sonra gitti.

*

Wallander hiç değilse *bir noktanın* apaçık ortaya çıktığını düşünüyordu: Olaylar Håkan von Enke ile başlıyordu; ve yine onunla bitecekti. Louise burada ikincil meseleydi.

Bütün bunların anlamı neydi, hiç bilmiyordu. Farkına vardığı tek apaçık gerçek şuydu: Håkan von Enke kendisiyle Djursholm'de, doğum gününde, bir yan odada karşı karşıya gelmişti ve oldukça huzursuz görünüyordu.

Her şey orada başladı, diye düşündü Wallander. O huzursuz adamla başladı.

24

Bir temmuz gecesi.

Wallander orada elinde kalemle oturuyordu. Yazmaya başladığı mektubun ilk satırı 1950'lerden kalma kötü bir film gibiydi, ya da on beş yirmi yıl önce kaleme alınmış belki bir nebze daha iyi bir roman gibi. Çocukken oturduğu evdeki kitaplar gibi. Kendisi doğmadan çok önce ölmüş olan dedesinin kütüphanesindeki kitaplar gibi.

Yoksa yazarken yaptığı tanımlama doğruydu. Aylardan gerçekten temmuzdu ve vakit gece yarısıydı. Wallander yatağa gitmiş, sonra birdenbire kız kardeşi Kristina'nın birkaç gün sonra doğum günü olduğu aklına gelmişti. Doğum günlerinde kartın yanı sıra bir de mektup göndermeyi alışkanlık haline getirmişti. Böylece yataktan kalktı. Zaten yorgun değildi; ve bu yatakta dönüp durmasına engel olacak iyi bir bahaneydi. Mutfak masasına geçip bir kâğıt ve dolmakalemle oturdu; dolmakalem Linda'nın ellinci doğum gününde kendisine armağanıydı. Açılış sözcükleri olduğu gibi kalabilirdi: *"Bir Temmuz gecesi."* Hiçbir şey değiştirmeyecekti. Kısa bir mektuptu. Klara'nın doğumundan duyduğu

sevinci dile getirmişti ve yazacak başka bir şey aklına gelmiyordu. Mektuplar her yıl giderek kısalıyor, diye fark etti tatsızca. Pek mektup sayılmazdı ama elinden gelen bu kadardı. Kristina ile bağlantısı, babalarının son yıllarında iyice kopmuştu. Zaten o günden beri hiç görüşmemişlerdi. Stockholm'e gittiği bir sefer onu da aramayı akıl ettiği günden başka. Tamamen birbirine yabancı iki kişiydiler ve çocukluklarına dair anıları da birbirlerinden tamamen farklıydı. Kısa bir süre sonra aralarındaki sohbet bitmiş ve birbirlerine ne yapacaklarını bilemez halde bakmışlardı. Gerçekten de birbirlerine söyleyecek bir şeyleri yok muydu?

Wallander mektubu katlayıp zarfa koydu ve yatağa döndü. Pencereler aralıktı, uzaklardan devam etmekte olan bir partiden yayılan hafif bir müzik sesi ile otların hışırtısı duyuluyordu. Mariagatan'dan ayrılmakla doğru şeyi yapmıştı. Burada, şehir dışında, taşra hayatında daha önce hiç duymadığı sesleri dinleyebiliyordu. Bir de kokular; bunlar kendisine çok yeni şeylerdi.

Uyanık bir halde uzandığı yerde, o akşamın erken saatlerinde polis merkezine yaptığı ziyareti düşündü. Gitmeyi planlamamıştı ama evde bilgisayarı çalışmadığından saat dokuz gibi arabasına atlayıp Ystad'a gitmişti. Nöbette olan iş arkadaşlarına görünmemek için bodrumdaki kapıda giriş şifresini kodlamış ve yolda kimseye rastlamadan ofisine çıkmıştı. Önünden sessizce geçtiği ofislerin birinden sesler geliyordu. Konuşanlardan biri çok sarhoştu. Wallander sorguya çekme işini kendisi yapmadığına memnundu.

Tatile çıkmadan önce büyük gayret sarf etmiş ve yazı masasında bekleyen evrakları azaltmıştı. Şimdi bakınca masası neredeyse cazip görünüyordu. Ceketini misafir koltuğuna fırlatıp bilgisayarını açtı. Onun açılmasını beklerken dosya dolabındaki çekmeceye kilitlediği dosyaları çıkardı. Birinin üstünde "Louise", diğerinin üstünde "Håkan" etiketi vardı. İsimleri yazarken kul-

landığı kalem bozuk olduğundan isimler karalama gibi çıkmıştı, okunaklı değildi. İlk dosyayı bir kenara bırakıp ikincisine yoğunlaştı. Linda ile birkaç saat önce aralarında geçen konuşmayı da düşünüyordu. Kızı, Klara uyurken ve Hans da dışarı çocuk bezi almak için çıktığı bir sırada aramıştı. Gereksiz detaylara girmeden, anne babasıyla ilgili sorduğu sorulara karşılık Hans'ın bütün söylediklerini, yani para konusunu, annesinin Doğu Almanya ile bağlantısını ve Linda'ya anlatmadığı başka şeyler olup olmadığı hakkında verdiği cevapları babasına aktardı. Hans karısının kendisine güvenmediğini düşünüp ilk başta alınmıştı. Linda, sadece annesiyle babasına ne olduğunu ortaya çıkarmaya çalıştıklarını, çünkü olaya cinayet karışmış gibi göründüğünü anlatarak onu ikna etmeyi başarmıştı. Hans sonunda yatışmış, karısının amacını anlamış ve elinden geldiği kadar cevap vermişti.

Wallander arka cebinde katlı halde duran bir sayfa kâğıt çıkarıp onu eliyle düzeltti ve notlarının üstüne açıp yaydı. Anne ve babası Hans'tan ancak şu anki işine başladığı zaman kendi mali konularıyla da ilgilenmesini rica etmişlerdi. Söz konusu para 2 milyon krondan biraz azdı, ama bugün 2,5 milyona katlanmıştı. Bu paranın bir kısmının birikimleri olduğu, bir kısmının da Louise'in bir akrabasından kaldığı söylenmişti kendisine; ama paranın ne kadarı birikim, ne kadarı miras kalmıştı, bilmiyordu. Adı geçen akrabanın ismi Hanna Edling'di. 1976'da ölmüştü ve İsveç'in batısında bir bayan giyim mağazalar zincirinin sahibiydi. Håkan, Sosyal Demokratlar'ın uyguladığı menkul-sermaye iradı için gelir vergisini aşırı bulan birisiydi ama, vergilerinde bir usulsüzlük yapılmamıştı. Şimdi bu da artık yürürlükten kalktığına göre, Hans birkaç kron daha fazla birikim yapabildiklerinin müjdesini Håkan'a verme fırsatı bulamadığına pişmandı.

"Hans, anne babasının para ile ilgili bir felsefeleri olduğunu söyledi," diye açıkladı Linda. *"Paradan bahsedilmez, para sadece orada olmalı."*

Wallander, "Bu sanki üst tabakadan birinin söyleyeceği bir şeymiş gibi geliyor kulağa," dedi.

"Onlar üst tabakadan," diye karşılık verdi Linda. "Bunu biliyorsun. Bunu tartışarak zaman kaybetmemize gerek yok."

Hans onlara yılda iki kere bir yatırım raporu veriyor, her türlü kazanç ve kayıplarından haberdar ediyordu. Ara sıra Håkan gazetede cazip bir yatırım opsiyonu gördüğü zaman Hans'ı arar, ona bu ipucunu aktarırdı ama Hans'ın bu ipucunu değerlendirip değerlendirmediğine asla bakmazdı. Louise ise Hans'ın birikimlerle ne yaptığına daha az ilgi gösterirdi; sadece geçen yıl bir ara Hans'tan yatırım hesabından 200.000 kron çekmesini istemişti. Annesinin bu kadar büyük oranda para çekmek istemesini çok sıra dışı bulduğundan Hans şaşırmıştı. Para çeken kişi genellikle Håkan olurdu, gemi seyahatleri veya Fransız Rivierası'na birkaç haftalığına yolculuk yapmak gibi sebeplerle.

Hans parayı ne için istediğini sorduğunda Louise ona nedenini söylememiş, sadece dediğini yapmasını söylemişti.

"Hans'a bundan Håkan'a bahsetmemesini de tembih etmiş," diye ekledi Linda. "Bu da aslında işin en garip tarafı, yani Håkan'ın er ya da geç fark edeceği belliydi."

"Ama bu konunun kötü düşünmemizi gerektiren bir tarafı olmayabilir de," dedi Wallander fikrini ileri sürerek. "Belki de kocasına bir sürprizi vardı."

"Olabilir, ama ayrıca Hans annesinin kendisiyle tehdit edercesine ilk defa konuştuğunu söyledi."

"Kullandığı sözcük bu muydu, tehdit etmek?"

"Evet."

"Bu biraz garip değil mi? Böyle kuvvetli bir sözcük?"

"Bu sözcüğü bilerek seçtiğine eminim."

Wallander not aldı: *Tehdit etmek*. Eğer doğruysa, sürekli gülümseyen kadının yeni bir yönünü ortaya çıkarıyordu.

"Hans, Doğu Almanya konusuyla ilgili olarak neler söyledi?"

Linda üstüne basa basa, Hans'ın hafızasını farklı farklı yollardan yoklamaya çalıştığını söyledi; ama başarılı olamamıştı. Çok küçükken annesinin ona Doğu Berlin'den tahta oyuncaklar getirdiğini hatırlıyordu. Başka bir şey yoktu. Evden ne kadar süreyle uzakta kaldığını veya neden yurtdışına gittiğini hatırlamıyordu. O yıllarda evde bir yardımcılarının olduğunu, adının Katarina olduğunu ve zamanın çoğunu anne babasıyla olduğundan çok onunla geçirdiğini hatırlıyordu. Håkan denizdeydi; Louise de, biri Fransız, diğeri Stockholm'de bir ilkokulda Almanca öğretiyordu; okulların adını ise hatırlayamıyordu. Ayrıca misafir olarak akşam yemeğine gittikleri Almanca konuşulan bir ev de hatırlıyordu. Yemek masasında içki içmekle ilgili yabancı bir dilde şarkılar söyleyen, üniformalı bir adamı hatırlıyordu hayal meyal.

"Gerçekten başka hiçbir şey bilmiyor," dedi Linda. "Bu da, ya hatırlayacağı bir şey olmadığı, ya da Louise'in Doğu Almanya maceralarını ondan saklamaya çalıştığı anlamına geliyor. Ama neden böyle bir şey yapmak istesin ki?"

"Gerçekten de neden?" dedi Wallander. "Doğu Almanya'ya gitmek İsveç kanunlara aykırı bir şey değildi ki. Her ülkeyle olduğu gibi, onlarla da ticaret yapardık. Doğu Alman vatandaşları içinse, İsveç'e gelmek o kadar kolay değildi. Berlin Duvarı iltica-ları önlemek için yapılmıştı."

"Bu benim zamanımdan önceydi. Duvarın yıkılışını hatırlıyorum ama yapılışını değil."

Telefon görüşmeleri bu şekilde sonlanmıştı. Wallander geri planda kapının açılıp kapandığını duymuştu. Håkan von Enke'nin kayboluşuyla ilgili topladığı materyallerin üstünde sistematik olarak çalışmaya başladı; ve en sonunda bunlardan tek bir anlam çıktığını görüyordu. Tecrübeleri gösteriyordu ki, Håkan

von Enke bu kadar zaman kayıp olduğuna göre büyük olasılıkla karısı gibi ölmüştü; ama Wallander yine de onu yaşıyormuş gibi kabul etmeye karar verdi, en azından şimdilik.

Bir süre sonra dosyayı bir kenara itip sandalyede arkasına yaslandı. Biz Djursholm'deki o penceresiz odada konuşurken, belki o yakında ortadan kaybolacağını çoktan biliyordu. Acaba söylediklerinin satır aralarından bir şeyler çıkartmamı mı bekledi benden?

Wallander oturduğu yerde doğruldu. Her şey olduğu gibiydi, ama onun sabrı kalmamıştı, artık ileri hamle yapmak istiyordu. Bu kez, bir internet tarayıcısı programı seçip araştırmaya orada devam etmeye başladı. Tam olarak ne aradığından emin değildi. Deniz Kuvvetleri'nin web sayfasındaki bilgileri taradı. Adım adım Håkan von Enke'nin kariyerini inceledi. Von Enke basamakları emin ve sağlam adımlarla tırmanmıştı, ama aynı zamanda yaşıtlarından daha yavaştı. Yaklaşık yarım saatlik bir gezintiden sonra, yabancı askeri ataşeler için düzenlenmiş bir davette çekilmiş bir fotoğrafa rastladı. Resimde aralarında Håkan'ın da olduğu birkaç genç subay vardı. Håkan doğrudan kameraya gülümsüyordu. Kendinden emin, gerçek bir tebessümdü. Wallander eski resmi iyice inceledi ve Djursholm'de gördüğü bu huzursuz adamın gerçekte kim olduğunu düşündü.

Ayağa kalkıp pencereyi hafifçe araladı, sonra internette yaptığı araştırmaya geri döndü. Hayal gücünü kullanarak, ummadık bir yerden Håkan von Enke'nin hayatıyla ilgili bir bilgi bulmaya çalışıyordu: Doğu Almanya hakkında okudu; hem Sten Nordlander'in, hem de Håkan von Enke'nin bahsettiği, Baltık Denizi'nin güneyinde Doğu Almanların yaptıkları tatbikatları inceledi. 1980'lerin ilk yıllarını çoğunlukla denizaltılarında geçirmişti. Ara ara tanıdık bir isim, yer ya da olaya rast geldiği oluyor-

du ama Håkan von Enke'nin kayıtlarında hiçbir kusur bulamadı. Stockholm'deki Fransız Okulu'nun web sayfasını incelediğinde Louise'in kayıtlarında da sıra dışı herhangi bir şey bulamadı. Linda'nın hayatını paylaşmak için seçtiği erkeğin anne babası seviyeli, dürüst, seçkin bir burjuva örneğiydiler. En azından, dışardan bakıldığında öyleydi.

Esnemeye başladığında saat neredeyse yedi buçuktu. İnternetteki gezintisi onu ilginç olabilecek en uç hudutlara kadar götürmüştü. Derken birdenbire durdu, bilgisayara eğildi. Akşam gazetelerinin birinden alınma bir makale haberi vardı, tarihi 1987'nin ilk aylarıydı. Gazetecinin biri Stockholm'de, genellikle Deniz Kuvvetleri subaylarının gittiği parti ve davetlerin verildiği özel bir yerle ilgili bilgi toplamaya çalışmıştı. Partiler belli ki bir gizlilik içinde gerçekleştiriliyordu; çok az kişi katılabiliyordu ve gazetecinin bağlantı kurduğu subaylardan hiçbiri herhangi bir şey anlatmak istememişti. Sadece bir garson kadın, Fanny Klarström yorum yapmıştı. Kadın, verilen partilerde Olof Palme hakkında hiç de hoş olmayan, nefret dolu konuşmaların yapıldığını söylemiş, subayların kibirli tavırlarından bahsetmiş ve daha fazla dayanamayacağını anladığı için orada çalışmaya son verdiğini anlatmıştı. Katılanlar arasındaki isimlerden biri de Håkan von Enke'ydi.

Wallander iki gazete sayfasının makineden baskısını aldı. Fanny Klarström'ün bir de fotoğrafı vardı. Wallander kadının o sıralarda altmışlarında olması gerektiğini çıkardı, bu da hâlâ hayatta olabileceği anlamına geliyordu. Gazetecinin ismini de not etti ve ayrıca bunun Håkan von Enke ile ilgili ikinci bir salon daveti olayı olduğunu fark etti. Makaleyi katlayıp cebine koydu.

Bazen polis çevrelerinde gizli gruplaşmalar ve verilen partilerle ilgili söylentiler dolaşırdı, ama Wallander bugüne dek böyle bir şeye hiç davet edilmemişti. Buna dair hemen aklına gelen bir

şey, uzun zaman önce Rydberg'in Svaneholm Kalesi'ndeki restoranda güzel bir ziyafet çekmek için ayda bir buluşmalarını teklif etmesiydi ama hiç gerçekleştirememişlerdi.

Bilgisayarı kapatıp odadan çıktı. Koridorun yarısında geri döndü ve ışığı kapattı. Polis merkezinden ayrılmak için geldiği yolu, bodrum katını kullandı. Ayrılmadan önce dolabından kirli havlu ve gömlekleri de evde yıkanması için yanına almıştı.

Otoparka gelince durup yaz gecesinin havasını içine çekti. Daha uzun yıllar yaşayacaktı. İçindeki yaşama isteği hâlâ çok güçlüydü.

Eve dönüp yattı, uykusunda Mona ile ilgili kötü bir rüya gördü; ama buna rağmen dinlenmiş olarak uyanmıştı. İçine dolan bu beklenmedik enerjiyi kullanmak için hemen yataktan fırladı; bedeninde hissettiği bu beklenmedik gücü boşuna harcamak istemiyordu. Deniz Kuvvetleri subaylarının yirmi yılı aşkın bir zaman önceki gizli toplantıları hakkında yazı yazan gazeteciyi bulmak için telefonu eline aldığında daha saat sekiz bile olmamıştı. Bilinmeyen numaralar servisiyle birkaç başarısız girişimden sonra, üzüntüyle bozuk bilgisayarına bakıp bu saatte kimi rahatsız edebileceğini düşündü, Linda'yı mı, Martinsson'u mu? İkincisinde karar kıldı. Telefona adamın torunlarından biri cevap vermişti. Wallander ile küçük kız arasında geçen pek anlamlı sayılmayacak bir sohbetten sonra Martinsson telefonu aldı.

"Astrid ile konuşuyordun," dedi iş arkadaşı. "Üç yaşında daha. Kıpkızıl saçları var ve en sevdiği şey benim başımdaki iki tel saçı da yolmaya çalışmak."

"Bilgisayarım bozuldu. Benim için bir şeye bakabilir misin lütfen?"

"Seni birkaç dakika sonra ararım."

Beş dakika sonra telefon çaldı. Martinsson'du. Wallander ona gazetecinin ismini verdi, Torbjörn Setterwall. Martinsson'un onu bulması fazla uzun sürmemişti.

"Ama üç yıl geç kalmışız," dedi Martinsson.

"Ne demek istiyorsun?"

"Torbjörn Setterwall ölmüş. Anlaşılan garip bir asansör kazası. Öldüğünde elli dört yaşındaymış; ardında bir eş ve üç çocuk bırakmış. İnsan bir asansörde nasıl ölebilir?"

"Belki de boşlukta serbest kalıp dibe vurmuştur? Ya da belki sıkışıp ezilmiştir?"

"Çok fazla yardım edemedim herhalde?"

"Elimde bir isim daha var," dedi Wallander. "Bunu bulman biraz daha zor olabilir. Ayrıca ölmüş olması ihtimali de var."

"Adı nedir?"

"Fanny Klarström."

"Başka bir gazeteci mi?"

"Garson."

"Hımm. Dediğin gibi, biraz zor olabilir. Ama ismi de öyle sıradan bir isim değil, ne Fanny, ne de Klarström."

Martinsson araştırmasına başlarken Wallander bekledi. Onun tuşlara basarken kendi kendine mırıldandığı melodiyi duyabiliyordu. Martinsson genellikle melankolikti ama bugün moralinin iyi olduğu belliydi. Dileyelim de hep böyle kalsın, diye geçirdi Wallander içinden.

"Seni ararım," dedi Martinsson. "Bu biraz uzun sürecek gibi."

Aslında Martinsson'un yirmi dakikasını bile almamıştı. Wallander'i arayıp ona Fanny Klarström'ün seksen dört yaşında olduğunu, Småland'da, Markaryd'da yaşadığı bilgisini aktardı. Lillgården adında bir huzurevinde kendine ait bir dairesi vardı.

"Nasıl becerdin?" diye sordu Wallander. "Doğru kişi olduğuna emin misin?"

"Kesinlikle eminim."

"Nasıl bu kadar emin olabiliyorsun?"

"Onunla konuştum," dedi Martinsson, Wallander'i şaşırtarak. "Onu aradım ve bana orada neredeyse elli yıla yakın garson olarak çalıştığını söyledi."

"İnanılmaz. Oturalım da, bana bir gün nasıl bu kadar becerekli olabildiğini anlat."

Wallander Fanny Klarström'ün adres ve telefon numarasını bir yere yazdı. Martinsson'a göre kadının sesi, ilerlemiş yaşı nedeniyle titrek ve pürüzlüydü ama aklı pırıl pırıl yerindeydi.

Telefondan sonra dışarı çıktı. Güneş masmavi gökyüzünde bütün gücüyle ışıl ışıl parlıyordu. Uçurtmalar rüzgârlar içinde süzülüyor, çayırların üstünde sanki avlarını arıyorlardı. Wallander şu an sahip olduklarımdan başka daha ne isteyebilirim, diye düşündü. Hiçbir şey. Belki kışın en soğuk olduğu günlerde güneye yolculuk yapabilme imkânı. İspanya'da bir ev. Ama sonra bu düşünceyi hemen kafasından kovdu. Kendini orada, hiçbir zaman tam olarak öğrenemeyeceği yabancı bir dili konuşan insanlarla çevrili bir yerde rahat hissedemezdi. Öyle ya da böyle, Skåne onun son durağı olacaktı. Elverdiğince uzun süre kendi evinde yaşayacaktı ve artık bunu idare edemeyecek duruma geldiğinde de, sonun çok kısa sürmesini umdu. Kendisini en çok korkutan şey, öleceği günü bekleyerek yaşamaktı, bugün yaptığı hiçbir şeyi yapmasının mümkün olmadığı yaşta olmak.

Kararını verdi. Arabasına atlayıp Markaryd'a gidecek ve şu garson kadını bir ziyaret edecekti. Onunla yapacağı görüşmenin ne gibi bir faydası olacaktı bilmiyordu ama gazete makalesinin neden olduğu merakı da bir türlü gideremiyordu. Okul zamanla-

rından kalma eski atlası çıkardı. Markaryd sadece birkaç saatlik uzaklıktaydı.

Ertesi gün Linda ile telefonda görüştükten sonra yola çıktı. Kızı bütün söylediklerini dikkatle dinlemiş, bitirdiğinde kendisinin de birlikte gitmek istediğini söylemişti. Wallander'in canı sıkılmıştı. Yaz mevsiminin en sıcak geçeceğe benzeyen bir gününde araba yolculuğuna Klara'nın nasıl dayanacağını sordu ona.

"Hans bugün evde," dedi Linda. "Kızına o bakabilir. Ama sen benim gelmemi istemiyorsun. Bunu hissediyorum."

"Bunu da nerden çıkardın şimdi?"

"Doğru olduğu gerçeğinden."

Doğruydu. Wallander yalnız başına yapacağı bu araba gezintisini iple çekiyordu. Småland ormanlarına kuzeye doğru vuracaktı arabayı. Bu onun en basit ve zararsız zevklerinden biriydi: Yanında biri olmadan araba yolculuğu yapmak. Kendisine verdiği özgürlüğü seviyordu, arabada yalnız olmak, radyo kapalı ve canı ne zaman, nerede isterse orada durabilmek.

İçinden geçenleri kızının doğru anladığını kabul etti.

"Küsmedik, hâlâ konuşuyoruz, değil mi?" diye sordu.

"Elbette," dedi kızı. "Ama bazen bana göre biraz fazla garipsin."

"Unutma, insan ailesini kendi seçemez. Eğer ben garipsem, bunu senin büyükbabandan aldığım içindir. O gerçekten çok garipti."

"Bol şans. Nasıl geçtiğini bana söylersin. Sana bütün samimiyetimle şunu söylemeliyim ki: Asla pes etmiyorsun."

"Sen ediyor musun?"

Kızı güldü hafiften.

"Asla. Ben o sözcükleri hecelemeyi bile bilmem."

*

Wallander yola çıktığında saat on birdi. Saat bire doğru ancak Älmhult'a varabilmişti; orada kalabalık bir Ikea restoranında öğle yemeği yedi. Tezgâhta uzun kuyruk canını sıkıp onu gerginleştirmişti. Normalden hızlı şekilde yemeğini yiyip bitirdi; ardından yanlış bir yola sapıp, Markaryd'a planladığından bir saat sonra vardı. Benzin istasyonunda çalışan kişi ona Lillgården'deki yaşlılar evine giden en iyi yolu tarif etti. Arabasından indiğinde geldiği yerin Niklasgården'e ne kadar benzediğini görüp hayret etti. Bunu düşünmek onun Signe'nin amcası olduğunu söyleyen adamın yeniden gelip gelmediğini merak etmesine neden olmuştu. İlk fırsatta bunu öğrenmeye karar verdi.

Mavi tulum giymiş yaşlıca bir adam, yerde ters çevrilmiş bir çim biçme makinesinin üstüne eğilmiş çalışıyordu. Elindeki bir tahta çubuğu içine sokuyor, keskici dişleri arasında sıkışan büyük çim topaklarını temizliyordu. Wallander ona Fanny Klarström'ü sordu. Adam ayağa kalkıp gerinerek sırtını rahatlattı. Wallander'in anlamakta zorlandığı çok ağır bir Småland aksanıyla konuşuyordu.

"Kaldığı daire en sonda, zemin katta."

"Nasıl kendisi?"

Adam Wallander'e tartan ve şüpheli gözlerle baktı.

"Fanny çok yaşlı ve bitkin. Siz kimsiniz?"

Wallander çıkarıp polis kimliğini gösterdi ama anında bunu yaptığına pişman oldu. Neden sanki bir polisin kendisini görmeye geldiği gibisinden bir dedikodu çıkmasına fırsat vererek, Fanny'yi güç duruma sokmuştu ki? Ama artık çok geçti. Mavi tulumlu adam gösterdiği kimliği dikkatle inceledi.

"Skåne'densiniz. Aksanınızı fark edebiliyorum. Ystad'dan mı?"

"Gördüğünüz gibi."

"Ve onca yoldan buraya, Markaryd'a geldiniz?"

"Aslında geliş sebebim polislik bir iş değil," dedi Wallander elinden geldiğince içten bir tavırla. "Kişisel bir ziyaret."

"Fanny'nin adına sevindim. Ziyaret edeni hemen hemen hiç yoktur."

Wallander başıyla çim biçme makinesini işaret etti.

"Kulak tıkacı kullanmalısınız."

"Ben hiçbir şey duymam. Gençken madende çalıştığım yıllarda kulaklarım mahvoldu."

Wallander binaya girip, soldaki koridorda yürümeye başladı. Bir pencerenin yanında yaşlı bir adam durmuş, dışarda, viran haldeki binanın arka tarafını seyrediyordu. Wallander ürperdi. Pastel tonlarda, çiçeklerle süslü, güzel bir isim tabelası asılı kapının önüne gelince durdu.

Sadece bir anlığına hemen arkasını dönüp oradan gitmek geldi içinden; ama zili çaldı.

25

Fanny Klarström kendisini kocaman bir gülümsemeyle karşılamıştı. Kapıyı hiç bekletmeden açmıştı, sanki yıllardır orada dikilip onun gelmesini bekliyormuş gibi. Yaşlı kadın Wallander'i içeri çekip kapıyı arkalarından kapatırken, kendisinin o özlenen misafir olduğunu düşünecek zamanı ancak bulabilmişti.

Wallander kayıp bir dünyaya girmiş gibi hissetti kendini.

Fanny Klarström sanki biri yanı başında gürgen odunu yakmış gibi kokuyordu. Bu Wallander'in izcilik yaptığı kısacık zamanlardan hatırladığı bir kokuydu. Kendi grubu ile ormanda yürüyüşe çıkmıştı. Bir göl kıyısında kamp kurmuşlardı, herhalde Krageholm Gölü'ydü –o bölgede daha sonraki yıllarda başından birkaç kötü şey de geçmişti– ve yeni kesilmiş gürgen odunuyla

ateş yakmışlardı. Peki ama, gürgenler gerçekten Skåne'deki göllerin kıyısında büyüyorlar mıydı? Wallander bu sorunun cevabını daha sonraya bıraktı.

Fanny Klarström'ün dalgalı siyah saçları vardı ve özenle yapılmıştı, belki her an beklenmedik bir misafir karşılamayı bekliyordu. Gülümsediğinde görünen inci gibi dişleri Wallander'i kıskandırmıştı. Kendi dişlerinin daha on iki yaşındayken dolguya ihtiyacı olmaya başlamış ve o günlerden beri diş temizliği ile mücadele edip, bu yüzden kendisine kızıp söylenen diş doktorlarıyla da sürekli bir savaş halindeydi. Dişlerinin çoğu hâlâ duruyordu ama diş hekimi daha sık ve doğru dürüst fırçalamaya başlamazsa onların da yakında dökülеceğini söylemişti. Seksen dört yaşında Fanny Klarström'ün bütün dişleri duruyordu ve sanki hâlâ genç bir kızmış gibi pırıl pırıldılar. Wallander'e kim olduğunu veya ne istediğini sormamıştı. Onu alıp duvarları çerçeveli fotoğraflarla kaplı küçük oturma odasına götürdü. Pencere pervazında ve duvar raflarında bakımlı saksı çiçekleri vardı. Bu dairede tek bir toz zerreciği yok herhalde, diye düşündü Wallander. Divana, kadının kendisine gösterdiği yere geçti ve bir fincan kahveye hayır diyemeyeceğini söyledi.

Kadın küçük mutfaktayken o da odada gezinip fotoğraflara baktı. Üstünde 1942 tarihi olan bir düğün fotoğrafı vardı: Fanny, saçları briyantinle geriye taranmış, resmi üniforma içinde bir adamla birlikteydi. Wallander aynı adamı başka bir resimden tanıdığını düşündü ama diğerinde adamın üstündeki bir tulumdu, gemideydi, resim ise iskeleden çekilmişti. Diğer fotoğraflardan Fanny'nin sadece bir çocuğu olduğunu çıkardı. Porselen tıkırtıları yaklaştığını duyunca, yeniden gidip kanepeye oturdu.

Fanny kahveyi elleri titremeden servis etti; yıllar boyu garsonken edindiği beceriyi kaybetmemiş, tek bir damla bile dökmemişti. Wallander'in karşısına geçip artık iyice eskimiş koltuğa

oturdu. Nereden çıktığı belli olmayan gri benekli bir kedi gelip kadının dizlerinin üstüne kuruldu. Kadın kahvesinin aromasını almak için fincanını yukarı kaldırdı. Wallander de oldukça koyu olan kahvesini yudumlamadan önce aynısını yaptı; ama yudumlarken genzine kaçtı ve bu onu öyle kötü öksürttü ki gözlerinden yaş geldi. Kendini toparlayınca kadın ona bir peçete uzattı. Wallander gözlerini kuruladı ve peçetenin üstünde "Billingen Hotel" yazısının işli olduğunu fark etti.

"Belki size buraya niye geldiğimi anlatmakla başlasam iyi olacak,' dedi.

"Dostlara kapımız her zaman açık," dedi Fanny Klarström.

Tertemiz Stockholm aksanıyla konuşuyordu. Wallander onun neden Markaryd gibi ücra bir köşede yaşlanmayı seçtiğini merak etti.

Wallander işlemeli masa örtüsünün üstüne gazete makalesinin baskı kopyasını koydu. Kadın okumaya yeltenmemiş, sadece iki resme bakmıştı. Ama buna rağmen hatırlamış gibi görünüyordu. Wallander hemen birden konuya dalmak istemeyip, nezaket icabı önce duvarda asılı fotoğraflara iltifat etmeyi tercih etmişti. Kadın resimleri ona anlatmaktan çekinmemiş ve böylelikle ona bütün hayatını birkaç kelimeyle özetlemişti.

1941'de Fanny, o zamanlar soyadı Andersson'du, Arne Klarström adından genç bir denizciyle tanışmıştı.

"Birbirimize deli gibi âşıktık," dedi kadın. "Djurgården feribotlarından birinde karşılaşmıştık, Gröna Lund lunaparkından geri dönerken. Ben Slussen'de karaya inerken takılıp düştüm. O da kalkmama yardım etti. Ya düşmeseydim, o zaman ne olacaktı? Her neyse, hayatımın aşkına rastladığımı söyleyebiliriz. Tam iki yıl sürdü. Evlendik, ben hamile kaldım. Arne epeyce düşünüp, içinde bulunduğumuz şartlara bakılırsa konvoy trafiğinde

çalışmaya devam etmenin doğru olup olmadığını düşünmeye başlamıştı. O yıllarda kaç İsveçli denizcinin, gemilerin mayına çarpması sonucu öldüklerini çabuk unutuyoruz, üstelik doğrudan savaşa girmediğimiz halde. Fakat Arne hiç şüphesiz kendini kurşun işlemez görüyordu, bense ona bir şey olabileceğini asla düşünmüyordum. Oğlumuz Gunnar Ocak 1943'te doğdu, 12'sinde, sabah altı buçukta. Arne o sıralar kıyı iznindeydi ve oğlunu sadece bir kerecik o zaman görebildi. Dokuz gün sonra gemisi Kuzey Buz Denizi'nde bir mayına çarpıp battı. Hiçbir şey bulunamadı, ne geminin enkazı, ne de gemidekilerin cesetleri."

Kadın durdu ve duvardaki resimlere baktı.

"Her neyse," diye başladı bir süre sonra yeniden. "Yapayalnız kalmıştım, bakacak bir oğlum vardı ve hayatımın aşkını sonsuza kadar kaybetmiştim. Sanırım bir başkasıyla birlikte olma ihtiyacı hissettim. Hâlâ gençtim. Ama kimse Arne'nin yerini dolduramazdı. O benim gerçek aşkımdı, kocamdı, ister hayatta olsun ister ölmüş olsun. Onun yerini kimse alamazdı."

Kadın birden ağlamaya başladı, için için sessizce ağlıyordu. Wallander boğazının düğümlendiğini hissetti. Kadının az önce kendisine verdiği peçeteyi kadına doğru sürdü.

Kadın gözleri hâlâ yaşlı bir halde, "Bazen dertlerimi paylaşacak birinin olmasını özlüyorum," dedi. "Yalnızlık işte bu yüzden insana çok ağır geliyor. Düşünün bir, evinize birlikte ahlanıp vahlanmak için tamamen yabancı birini davet ediyorsunuz."

"Ya oğlunuz?" diye sordu Wallander dikkatle.

"O Abisko'da yaşıyor. Buradan çok uzakta. Yılda bir kere beni görmeye gelir, bazen yalnız gelir, bazen de karısı ve çocuklarından bazılarıyla. Oraya taşınmam için beni ikna etmeye çalışıyor ama orası benim için fazla kuzeyde ve çok soğuk. Yaşlı garson kadınların ayakları bacakları şişer, soğuk onlara iyi gelmez."

"Abisko'da ne iş yapıyor?"

"Ormancılıkla ilgili bir şey. Sanırım ağaç sayıyor."

"Ama siz buraya Markaryd'a yerleştiniz?"

"Çocukken burada otururduk, Stockholm'e taşınmadan önce. Buradan gitmeyi hiç istememiştim. Her zamanki gibi kafamın dikine gidip, istediğimi yapabileceğimi ispatlamak için buraya taşındım. Ayrıca burada hayat ucuz da. Garson olarak fazla birikim yapamazsınız."

"Siz uzun yıllar garsonluk yaptınız, öyle değil mi?"

"Onca yıl... evet. Tabak çanak, bardak, bir içeri bir dışarı, hiç durmadan işleyen taşıyıcı bant gibi. Restoranlar, oteller ve hatta bir defasında Nobel Barış Ödülü davetinde bile çalıştım. Ernest Hemingway'e servis yapma onuruna erdim. Hatta bir kere yüzüme bile baktı. Ona, 2. Dünya Savaşı'nda denizcilerin kötü kaderiyle ilgili bir kitap yazması gerektiğini söylemeyi çok arzu ettim ama tabii bir şey söyleyemedim. Sanırım 1954'tü. Her neyse, o yıllarda Arne'nin ölümünün üstünden çok uzun yıllar geçmişti. Gunnar daha buluğ çağındaydı."

"Fakat bazen düzenlenen özel davetlerde de serviste çalıştığınız oldu, doğru değil mi?"

"Değişik yerlerde çalışmayı severdim. Ayrıca restoran sahibi davranması gerektiği gibi hareket etmediğinde sessiz kalabilen tiplerden değildim. Sadece kendi adıma değil, öne çıkıp iş arkadaşlarım adına da konuşurdum, tabii bu da ara sıra işsiz kalmamla sonuçlanırdı. O günlerde bir sendikacı olarak çok aktiftim."

Wallander doğru zamanın geldiğini hissederek, "Şu özel partilerin düzenlendiği yer hakkında konuşalım," dedi.

Gazete makalesini gösterdi. Kadın boynunda, bir gözlük bağında asılı duran gözlüklerini taktı, makaleye göz gezdirdi, sonra elinden bırakıp kenara itti.

"Kendimi savunarak başlayayım," dedi gülerek. "O antipatik subaylara servis yapmamız için bize çok iyi ücret öderlerdi. Be-

nim gibi parasız bir garson, her şey yolunda giderse, normalde bir ayda kazanacağı parayı orada bir gecede çıkarabilirdi. Eve gitme zamanı geldiğinde birçoğu çoktan sarhoş olmuş olurdu ve aralarından bazıları yüz kronluk banknotları çiftçinin tarlasına gübre atması gibi saçardı. Sonunda toplamda epey bir para ederdi."

"Neredeydi bu yer?"

"Östermalm'de. Makalede bundan bahsetmiyor mu? Sahibinin önceleri Per Engdahl'ın Nazi hareketiyle ilişkisi olduğu bilinirdi. Kahrolasıca siyasi görüşlerine rağmen çok iyi bir ahçıydı. Arjantin'e kaçan bazı yüksek rütbeli Alman subaylara ahçılık ederek küçük bir servet yapmıştı. Onlar ona iyi maaş verdiler, o da onlara istediklerini pişirdi; hâlâ ara sıra 'Heil Hitler' der. 1950'lerin sonlarına doğra yurda dönüp Östermalm'deki o yeri satın aldı. Size bütün bu anlattıklarım güvenilir kaynaklardan duyduklarım."

"Kimmiş peki onlar?"

Kadın cevap vermeden önce biraz bocaladı.

"Engdahl hareketinin sempatizanları, ama solcu," dedi.

Wallander Fanny Klarström'ün gerçek yüzünü tam olarak görememiş olduğunu fark etti.

"Sizin sadece sendika çevrelerinde değil, siyasi faaliyetlerinizin de olduğunu düşünmekte yanılıyor muyum?"

"Ben aktif bir komünisttim. Sanırım hâlâ da öyleyim, bir şekilde. Herkesin bir diğeriyle amacının aynı olduğu bir dünya fikrinin hâlâ en ideali olduğuna inanıyorum. Bence bu sorgulanamaz tek politik gerçektir."

"O subaylara servis yapma görevinin size verilmesinde bunun bir rolü oldu mu?"

"İşe başvurmamı parti istemişti. O muhafazakâr subayların kendi aralarında neler konuştuklarını bilmek istemelerinden kaynaklanan bir ilgiydi. Kimse ayakları şişmiş bir garson kadının konuşulanları hatırlamasından şüphelenmezdi."

Wallander kadının söylediklerini kafasında şöyle bir değerlendirdi.

"Söylenenleri aktarmanın uygunsuz karşılanması riski yok muydu?"

Fanny'nin gözyaşları kurumuştu. Kadın bu kez ona eğleniyormuş gibi baktı.

"Uygunsuz mu? Fanny Klarström hiçbir zaman bir ajan olmadı, eğer kastettiğiniz buysa. Neden polis dedektifleri söylemek istedikleri şeyi her zaman böyle dolambaçlı yollardan söylerler, hiç anlamam! Bunları gruptaki arkadaşlarımla parti toplantılarında anlatırdım, hepsi bu. Tıpkı diğer insanların, otobüs şoförleri veya satış tezgâhtarlarının davranışları hakkında konuşmaları gibi. 1950'lerde biz komünistleri potansiyel vatan haini olarak görenler sadece sosyalist olmayanlar değildi, sosyal demokratlar da böyle düşünürlerdi. Ama tabii biz, bu tür bir şey yapmıyorduk."

"O soruyu unutalım o halde. Ama ben bir polisim ve böyle düşünüyor olmak benim için normal."

"Elli yıl önceydi. O günlerde neler olup, neler söylendiği herhalde bugün artık eskimiş ve önemini yitirmiştir."

"Tam sayılmaz," dedi Wallander. "Tarih, arkamızda bıraktığımız bir şey değildir, peşimizden bizi takip eder."

Kadın yorum yapmadı. Ne demek istediğini kadının anladığından emin değildi. Wallander sohbeti yine gazete makalesine getirdi. Fanny Klarström'ün bastırılmış halde birisiyle konuşma ihtiyacı olduğunu sezdi Wallander ve sohbetlerinin epey uzun sürmesi tehlikesi vardı.

Kendisi de böyle mi olacaktı? Yaşlanmış, yalnız bir adam, karşısına çıkan herkese yapışan ve mümkün olduğu kadar uzun süre elinde tutmaya çalışan?

*

Garson kadın Fanny'nin hafızası iyiydi. Flu çıkmış baskı resimdeki üniformalı adamların çoğunu çeşitli özellikleriyle birlikte hatırlıyordu. Yaptığı yorumlar çok sivriydi, hatta sevimsizdi ve kadının bunları inanarak söylediği belliydi. Örneğin hep açık saçık fıkralar anlatan Kumandan Sunesson diye biri vardı. Fanny'ye göre fıkralar komik değil, sadece kabaydı. Adam ayrıca ileri derecede anti-Palme'ciydi ve "Rus ajanını" ortadan kaldırma yollarını açık açık dile getiren kişiydi.

"Kumandan Sunesson ile ilgili bir de kötü bir anım var," dedi. "Palme'ye Stockholm caddelerinden birinde yapılan suikasttan iki gün sonra, bu subaylar o akşam yemeklerinden biri için bizi yeniden kiralamıştı. Sunesson ayağa kalkıp, kadehini Olof Palme'nin nihayet yeryüzünden defolup gitmesine ve artık namuslu vatandaşların havasını zehirleyemeyecek olmasına kaldırdı. Söylediği sözleri kelimesi kelimesine hatırlıyorum ve az kaldı üstüne içecek bir şey fırlatmak üzereydim. Çok kötü bir geceydi."

Wallander Håkan von Enke'yi işaret etti.

"Bu kişi hakkında neler hatırlıyorsunuz?"

"O biraz daha iyi olanlardandı. Aşırı içmezdi, nadiren konuşurdu, daha çok dinlerdi. Ayrıca en naziklerindendi. Varlığımı fark etmişti desem, belki daha iyi açıklamış olurum."

"Ya Palme nefreti? Rusya korkusu?"

"Bu hepsinde vardı. İsveç'in elbette bir NATO ülkesi olması gerektiğini düşünüyorlardı; bundan uzak kalmamız bir skandaldı. Ayrıca çoğu İsveç'in derhal atom silahları kuşanması gerektiğini, eğer birkaç denizaltıyı o silahlarla donatırsak İsveç sınırlarını savunmanın mümkün olabileceğini düşünüyordu. Bütün yapılan sohbetler Tanrı ile şeytan arasındaki savaş üstüneydi."

"Doğudan gelen şeytan mı?"

"Ve Tanrı da Birleşik Devletler oluyor burada. Görünüşe göre, 1950'lerde hükümetle ordunun üst düzey idaresi arasında gizli yapılmış bir anlaşma varmış; buna göre Amerikan uçakları istedikleri zaman İsveç sınırlarını geçebileceklermiş. Bizim hava trafik kontrolörlerinin bildiği belli birtakım şifreleri Amerikalılar da biliyor ve kullanıyorlarmış. Yani bütün Yankiler'in yapması gereken tek şey Norveç'teki üslerinden kalkıp Sovyetler Birliği'ne doğru uçmakmış. Bu konuyu arkadaşlarımızla aramızda konuştuğumuzu ve bu duruma çok kızdığımızı hatırlıyorum."

"Peki ya denizaltıları?"

"Onlar hakkında da hep konuşurduk."

"Karlskrona'nın derinliklerinde dipte köşeye sıkıştırılandan da mı? Ve bir de Hårsfjärden Kanalı'ndakiler?"

Kadının verdiği cevap Wallander'i şaşırtmıştı. "Bunların ikisi birbirinden çok farklı olaylardı."

"Nasıl yani?"

"Bir Rus denizaltısı Karlskrona açıklarında karaya oturuyor. Oysa Hårsfjärden'in derinliklerinde neyin bulunduğuna dair bir teyit bildirimi hiç yapılmadı. Kesinlikle kasıtlıydı."

"Bununla ne demek istiyorsunuz?"

"O zavallı kaptanın şerefine birkaç kadeh kaldırdılar, neydi onun adı?"

"Gusçin."

"Evet. O. 'Zavallı Gus,' dediler. 'Öyle sarhoş olmuş ki, denizaltısı bir İsveç kayası üstünde çakılı kalmış.' Yani sonunda o hep ele geçirmek istedikleri Rus denizaltısına kavuşmuşlardı. Doğru mu? Bu, İsveç karasuları içinde saklambaç oynayanların hiç şüphesiz Ruslar olduğunu kanıtlıyordu. Ama Hårsfjärden konusunda ise ortada herhangi bir Rus kaptanın şerefine kadeh tokuşturan kimse yoktu, ne demek istediğimi anlıyor musunuz?"

"Yani Hårsfjärden'in altında hiç Rus olmadığını mı söylemeye çalışıyorsunuz?"

"O veya bu yönde bir şey ispatlamak zordu."

Fanny Klarström heyecanla Wallander'in bilmediği şeyler hakkında anlatmaya devam ediyordu. Wallander bugüne dek tarih konusundaki bilgisinin sınırlı olduğunu zaten gizlemiyordu. Eskiden hiç ilgilenmemişti; ama şimdi Fanny Klarström'ün anlattıklarını can kulağıyla dinliyordu.

"O halde Ruslar düşmandı," diye yorumda bulundu Wallander.

"Subayların hiçbirisi aksini düşünmezdi. Ne zaman bir araya gelip buluşsalar, birbirleriyle sanki Ruslarla çoktan savaştalarmış gibi konuşurlardı. Kimse Amerika'nın da en az o kadar büyük bir tehlike olabileceği ihtimalini düşünmüyordu."

"Bu yemeklerin amacı neydi?"

"Güzel bir yemek yiyip içmek ve 'İsveç'in egemenliğine tehlike teşkil eden' politikacıları çekiştirmek." Kullandıkları tamı tamına bu kelimelerdi. Asli düşmanları sosyal demokratlardı; ve her ne kadar herkes Olof Palme'nin sadık bir demokrat olduğunu bilse de, bu çevrelerde hep bir komünist olarak kabul edilirdi."

Bütün itirazlarına rağmen Fanny biraz daha kahve yapmaya gitmişti. Wallander'in çoktan midesi ağrımaya başlamıştı. Kadın geri geldiğinde ona Markaryd'a asıl geliş nedenini açıkladı.

Wallander kendi anlatacaklarını bitirdiğinde, "Bu çiftin kayboluşuyla ilgili gazetelerde haberler çıkmamış mıydı?" diye sordu Fanny.

"Kadını, yani Louise'i, kısa zaman önce Stockholm dışında ölü buldular."

"Zavallı kadın. Ne olmuş?"

"Büyük olasılıkla öldürülmüş."

"Neden?"

"Bunun cevabını henüz bilmiyoruz."

"Ve adam da, şu resimdeki subay mı?"

"Evet, Håkan von Enke. Eğer onunla ilgili başka bir şey hatırlıyorsanız, dinlemek isterim."

Kadın fotoğrafı inceleyerek uzun uzun düşündü.

"Onu hatırlamak zor," dedi sonunda. "Sanırım onunla ilgili size zaten bütün hatırladıklarımı söylemiştim. Kim bilir belki bu bile kendi içinde onun hakkında bir fikir verebilir. Orada sessizce oturur, hiç olay çıkarmazdı. İçip içip, sonra da susmasını bilmeyenlerden değildi. Onu hep gülümserken hatırlıyorum."

Wallander kaşlarını çattı. Acaba Fanny yanlış hatırlıyor olabilir miydi?

"Sürekli tebessüm ettiğinden emin misiniz? Bende çok ciddi bir adam izlenimi bırakmıştı."

"Yanılıyor olabilirim. Ama onun o berbat savaş çığırtkanlarından olmadığına eminim. Tam tersine, bazen barıştan bahseden o küçük azınlıktan biriydi. Bunu çok iyi hatırlıyorum, çünkü ilgimi çeken bir konuydu."

"Hangisi?"

"Barış. Daha 1950'lerdeyken İsveç'in nükleer silahlardan vazgeçmesini talep edenlerden biriydim."

"Demek Håkan von Enke barıştan bahsediyordu?"

"Benim hatırladığım kadarıyla, evet. Ama çok uzun bir zaman önceydi."

Wallander hatırlamak için kadının elinden geleni yaptığını görüyordu. Fazla içmemeye çalışarak kahvesinden bir yudum aldı, kurabiyeden bir parça ısırdı ve tam o sırada dişinin dolgusu düştü! Dişi anında ağrımaya başlamıştı. Dolguyu kâğıt peçeteye sarıp cebine koydu. Yazın ortasıydı, kendi diş hekimi mutlaka tatilde olmalıydı. Onu herhalde başka bir acil merkezine yönlen-

direceklerdi. Bedeninin parça parça dökülmeye başladığı fikri sinirini bozmuştu.

"Amerika." Fanny Klarström'ün sesi düşüncelerini bölmüştü. "Hafızamda kalan bir şeyler daha olduğunu hissediyordum."

Etkisinde kaldığı için aklında kalan bir şey olmuştu; o nedenle şimdi çok iyi hatırlıyordu.

"O davet yemeklerinde yer aldığım son görevlerden birindeydi. Anlaşılan, yaşı ileri, bacakları varisli garsonlardan çok, mini etekli genç kızların hizmet etmesi yolunda bir istek olmuştu. Bu durum beni çok üzmemişti, zaten o insanlara yiyecek içecek servisi yapmaya daha fazla ben de dayanamayacaktım. Bu davetleri her ayın ilk salı günü yaparlardı. 1987'nin mart ayı olmalıydı. Bunu iyi hatırlıyorum, çünkü sol elimin küçük parmağı kırılmıştı ve epey bir süre çalışamamıştım. Tekrar çalışmaya o akşam başlamıştım. Yemekleri her zaman, deri koltuklu ve koyu renk kitaplığın olduğu o kasvetli küçük odada içtikleri kahve ve konyak ya da her neyse takip ederdi. Hatırlıyorum çünkü okumayı severdim; bir kere davetlerden birinde erken geldiğimde, masaları kurmaya başlamadan önce o odaya gitmiş ve kitaplara bakmak istemiştim; fakat sadece bir kaptan ibaret, içi boş, yalancı kitap olduklarını görünce ne şaşırmıştım! Oranın sahibi veya orayı döşemesi için tuttuğu desinatör herhalde onları tiyatro dekoru satan bir yerden falan almıştı. Bunu da gördükten sonra o insanlara olan saygımın derin bir darbe daha aldığını hatırlıyorum."

Sanki konuştuğu konuyu bir kez daha unutmamak ister gibi, koltuğunda dikleşerek doğruldu.

"Birden subaylardan biri casuslardan bahsetmeye başladı," diye devam etti konuşmasına. "O sırada elimde çok pahalı bir konyak şişesiyle dolaşıp bardaklarını dolduruyordum. Casuslardan bahsediyor olmalarında bir gariplik yoktu. Wennerström o sıralar en çok bahsedilen konulardan biriydi. İçtikleri içki dille-

rini çözünce, aralarından birkaçı onu gidip kendi elleriyle seve seve öldüreceğini bile söylemişti. Bir amiral hatırlıyorum, von Hartman'dı sanırım adı, Wennerström'ün bir balalayka teliyle ağır ağır boğulması gerektiğini söylüyordu. Ardından Håkan von Enke konuşmaya başladı. Neden hiç kimsenin İsveç'te Amerikalı casusların da cirit atıyor olabileceğinden endişelenmediklerini sordu. Bu sorusu çok ciddi bir tepki aldı. Olay, birkaç subay tarafından von Enke'nin ülkeye olan sadakatinin sorgulandığı nahoş bir münakaşaya dönüştü. Herhalde von Enke'nin dışında hepsi sarhoştu. Her neyse, von Enke öyle öfkelenmişti ki, kalkıp gitti. Böyle bir şey onlara hizmet ettiğim onca yıl boyunca daha önce hiç olmamıştı. Gruba geri dönüp dönmediğini bilmiyorum, çünkü benden sonra genç ve çekici garson kızlar işi devralmıştı. Arkadaşlarımla ben de onun gibi düşündüğümüz için bu olayı iyi hatırlıyorum. Eğer Rusların İsveç sularında casusları varsa, ki hiç şüphe yok vardı, Amerikalıların da aktif olduğu kesindi; ama subaylar buna inanmak istemiyorlardı. Ya da en azından, inansalar bile açık açık dile getirmiyorlardı."

Fanny biraz daha kahve getirmek için ayağa kalkmıştı. Wallander gülümseyip eliyle fincanın üstünü örttü. Kadın yeniden oturunca, ister istemez gözleri onun şiş ve varisli bacaklarına kaydı. Fanny'yi o banket salonunda subaylara servis ederken gözlerinin önüne getirebiliyordu.

"Her neyse, hatırlayabildiklerim bu kadar," dedi. "Bir yararı oldu mu?"

"Kesinlikle," dedi Wallander. "Her yeni bilgi kırıntısı neler olduğunu ortaya çıkarma olasılığını artırıyor."

Kadın gözlüklerini çıkarıp Wallander'i süzdü.

"Von Enke de mi öldü?"

"Bilmiyoruz."

"Acaba kadını o öldürmüş olabilir mi?"

"Bunu da bilmiyoruz. Ama tabii her şey mümkün."

"Genellikle böyle olur çünkü," dedi kadın içini çekerek. "Adamlar karılarını öldürürler. Bazen aralarından kendilerini de öldürmek istediklerini söyleyenler çıkar ama o cesareti bulamayan çoktur."

"Evet," dedi Wallander. "Bu sık sık oluyor. Harekete geçme zamanı geldiğinde erkekler çok korkak çıkabiliyorlar."

Kadın birden yeniden ağlamaya, neredeyse gözle görülmeyecek kadar belirsiz yaşlar yanaklarından aşağı süzülmeye başlamıştı. Wallander yine boğazının düğümlendiğini hissetti. Yalnızlık güzel bir şey değil, diye düşündü. Burada dilsiz fotoğraflarıyla çevrili yaşıyor ve tek can yoldaşı anıları.

"Daha önce hiç böyle olmamıştım, böyle ağlamaklı yani," dedi kadın, yanaklarını kurularken. "Ama sürekli bana gelip görünüyor, kocam yani, yaşlandıkça daha sık. Sanırım orada denizin derinliklerinde bir yerde beni bekliyor; beni aşağı çekiyor. Yakında ona katılacağım. Artık ömrümü doldurduğumu hissediyorum; ama her nedense yaşamaya devam ediyorum. Yaşlı, yorgun bir kalp, ama hâlâ atıyor; benim için karanlık gece, bir başkası için gün oluyor."

"Kafiyeli oldu," dedi Wallander.

"Biliyorum," dedi kadın, sonra güldü. "Yaşlı bir kadın, yalnız saatlerinde edebiyat parçalıyor."

Ayağa kalktı, kadına misafirperverliği için teşekkür etti. Wallander kadının bacaklarının sızladığını görmüş, gerekmediğini belirttiği halde kadın ona arabasına kadar eşlik etmekte ısrar etmişti. Çim biçme makineli adam artık orada değildi.

"Yazları özlemim iyice depreşiyor," dedi Fanny el sıkışırlarken. "Kocam bu dünyadan göçeli neredeyse altmış yıldan fazla oluyor ama yine de onu inanılmaz derecede özlüyorum, tıpkı ilk

tanıştığımız günlerdeki gibi. Acaba bir polis memuru da böyle şeyler hissedebilir mi dersiniz?"

"Ah, evet," dedi Wallander. "Kesinlikle hisseder."

Arabayla uzaklaşırken Fanny arkasından el sallıyordu. Bir daha hiç görmeyeceğim bir insan, diye düşündü. Kasabadan çıkıp Fanny Klarström'ü ziyaretiyle içine yerleşen melankoliden sıyrıldı; ama kadının, erkeklerin karılarını öldürdükleri ama ardından kendilerini öldürmeye cesaret edemedikleriyle ilgili yaptığı yorumu unutamıyordu. Håkan von Enke'nin Louise'i öldürmüş olması, Hermann Eber ile görüşmesinin ardından kendisinin de aklından ilk geçen şeydi. Belli bir sebep yoktu ortada, kanıt yoktu, ipucu yoktu. Bu da diğerleri içinde pek çok olasılıktan biriydi. Ama içindeki his, Fanny Klarström'ün anlattıklarını da dinledikten sonra, bu zayıf varsayımı tekrar ele alması gerektiğini söylüyordu. Småland ormanlarından arabasıyla geçerken, Louise'in kocası tarafından öldürülmüş olmasına yol açacak bir dizi olayı düşünmeye çalıştı.

Elle tutulur hiçbir sonuca ulaşamadan eve vardı.

O gece uzun süre uyumadan yatıp Fanny Klarström'ü düşündü; ve sonunda da uyuyakaldı.

26

Telefon çaldığında Wallander hâlâ uyuyordu. Bu eski telefon babasından kalmıştı; yaşlı adamın Löderup'taki evi satışa çıkarılmadan önce boşaltılırken, Wallander kıyamayıp telefonu alıkoymuştu. Bırak çalsın diye düşündü önce, ama sonra kalkıp açtı. Polis merkezinin santralinde görev yapan yeni kızlardan biriydi. Şimdi hatırlayamayacağı kadar eski bir zamandan beri orada

çalışan Ebba, artık emekli olmuş ve kocasıyla Malmö'nün merkezinde çocuklarının yaşadığı apartman dairesine taşınmışlardı. Wallander yeni resepsiyonistin ismini hatırlamıyordu, belki Anna'ydı, ama emin değildi.

"Burada sizin adresinizi isteyen bir bayan var," dedi kız. "Bu bilgiyi sadece sizin onayınızla verebilirim. Yabancı bir bayan."

"Tabii," dedi Wallander. "Tanıdığım bütün kadınlar yabancıydı."

Telefonda kaldı; ve üçüncü denemesinde kendisine bir saat sonrası için randevu verebilecek bir diş hekimi bulmayı başardı.

Doktordan döndüğünde vakit neredeyse öğle olmuştu. Yemek yemeyi düşünmeye başlarken kapının vurulduğunu duydu. Kapıyı açtığında karşısında duran kadını değişmiş olmasına karşın hemen tanıdı. Letonya, Riga'dan Baiba Liepa'ydı gelen. Kapının ağzında duran hiç şüphe yok ki oydu, biraz daha yaşlanmış, biraz daha solgun.

"Aman Tanrım!" dedi Wallander. "Adresimi isteyen bayan sen miydin?"

"Seni rahatsız etmek istemem."

"Hiç olur mu öyle şey?"

Kadını kucakladı; çok zayıfladığını fark etmişti. Kısa süren ama ateşli ilişkilerinin üstünden neredeyse on beş yıl geçmiş ve belki en son on yıl önce görüşmüşlerdi. Sarhoş olduğu bir gece kadını telefonla aramıştı. Fazla söze gerek yok, sonra çok pişman olmuştu tabii ve onu bir daha asla aramamaya karar vermişti. Ama şimdi kadın burada, karşısındaydı ve bütün duyularının yeniden harekete geçtiğini hissediyordu. İlişkileri başından geçen en tutkulu deneyimiydi. Onunla birlikte olmak Mona ile olan hastalıklı ilişkisini bir perspektife yerleştirmesine neden olmuştu. Baiba ile aldığı fiziksel zevk, daha önce mümkün olabileceğini sandığından daha da büyüktü. Yeni bir hayata başlamak ve

onunla evlenmek istemişti ama kadın reddetmişti. Bir başka polisle daha evlilik yapmak ve daha önce bir kere yaşadığı yeniden dul kalma riskine girmek istemiyordu.

İşte şimdi, evinin salonunda karşı karşıyaydılar. Kadının uzaklardan, başka bir zaman ve mekândan kalkıp gelmiş olmasına inanmakta hâlâ zorluk çekiyordu.

"Bunun mümkün olacağını asla tahmin etmezdim," dedi. "Yani yeniden görüşeceğimizi."

"Hiç aramadın."

"Evet, aramadım. Madem bitti, gerçekten bitsin istedim."

Onu kanepeye götürüp kendi de yanına oturdu; ama birden hiçbir şeyin olması gerektiği gibi olmadığını hissetti. Çok solgundu, çok zayıf, çok yorgun ve hareketleri garipti.

Kadın aklından geçenleri okuyup, her zamanki gibi, Wallander'in elini tuttu.

"Seni yeniden görmek istedim," dedi. "İnsanların hayatından çıktığını sanırsın ama birgün bakarsın, hayatında senin için özellikle önemli olmuş olanlardan istesen de asla tam olarak uzaklaşamıyorsun."

"Buraya gelmenin özel bir sebebi olmalı," dedi Wallander.

"Bir fincan çay içebilirim," dedi kadın. "Seni rahatsız etmediğime emin misin?"

"Sadece ben ve köpeğim varız," dedi Wallander. "Bu kadar."

"Kızın nasıl?"

"Adını hatırlıyor musun?"

Baiba alınmış gibi baktı. Wallander birden onun nasıl alıngan biri olduğunu hatırladı.

"Linda'yı unuttuğumu mu sandın?"

"Herhalde benimle beraber benimle ilgili olan her şeyi silmişsindir diye düşündüm."

"Senin bu tarafını hiçbir zaman sevmedim: Her şeyi çok büyütürdün. İnsan bir zamanlar âşık olduğu birini hiç silebilir mi?"

Wallander çoktan çay yapmak için mutfağın yolunu tutmuştu.

"Ben de seninle geleyim," dedi kadın ayağa kalkarak.

Wallander bunu yapmak için kadının sarf ettiği çabayı görünce onun hasta olduğunu anladı.

Kadın su ısıtmak için bir kaba su koyup ocağın üstüne yerleştirdi, onun mutfağında kendini evindeymiş gibi hissetmişti. Wallander annesinden kalan fincanları çıkardı; ondan sadece bunlar kalmıştı. Mutfak masasına geçip oturdular.

"Çok güzel bir evin var," dedi kadın. "Senin şehir dışına yerleşmek istediğinden bahsedişini hatırlıyorum ama gerçekleştireceğine hiç inanmamıştım."

"Ben de inanmazdım. Bir de köpek aldım."

"Dişi mi? Adı ne?"

"Erkek. Jussi."

Sohbetleri bitmişti. Wallander belli etmeden kadını inceledi. Mutfak penceresinden içeri giren parlak güneş ışığı, bir deri bir kemik halini iyice ortaya çıkarıyordu.

"Riga'dan hiç ayrılmadım," dedi durup dururken. "İki kere daireyi satıp daha iyi bir yere çıktım ama şehir dışında yaşamak hayal bile edemeyeceğim bir şey. Küçükken beni birkaç yıllığına büyükbabamların yanına yollamışlardı; ancak Letonya'nın kırsalıyla kıyaslayabileceğim kadar büyük bir yoksulluk içindeydik. Belki artık böyle bir durum olmamasına rağmen bıraktığı etkiyi üstümden atamıyorum."

"Beraberken üniversitede çalışıyordun, şimdi ne yapıyorsun?"

Kadın yanıt vermeyip çayından bir yudum aldı ve fincanını kenara itti.

"Aslında ben diplomalı bir mühendisim," dedi. "Unuttun mu? Seninle tanıştığımızda teknik lise için bilimsel bir yazı tercüme ediyordum; ama artık bunu yapmıyorum. Hasta olduğum için olmuyor."

"Neyin var?"

Kadın kısaca cevap vermişti, sanki üstünde durmaya değmez bir şeymiş gibi.

"Ölüyorum. Kanserim. Ama şimdi bundan bahsetmek istemiyorum. Bir süre uzansam sana ayıp olur mu? Çok kuvvetli ağrıkesiciler kullanıyorum, gözlerimi açık tutmamı zorlaştırıyorlar."

Baiba kanepeye gitti ama Wallander onu kolundan tutup yatak odasına götürdü. Çarşafları sadece iki gün önce değiştirmişti. Baiba uzanmadan önce yatağı düzeltti. Kadının başı yastığa gömülür gömülmez kaybolmuştu. Kadın cansız bir tebessümle gülümsedi, sanki bir şey hatırlamış gibiydi.

"Ben bu yatakta daha önce de uyumadım mı?"

"Elbette, uyudun. Eski bir yatak."

"Biraz kestireceğim. Sadece bir saat kadar. Polis merkezinde tatilde olduğunu söylemişlerdi."

"Burada istediğin kadar kalıp istediğin kadar uyuyabilirsin."

Kadının söylediğini duyup duymadığını, yoksa çoktan uykuya mı daldığını bilemiyordu. Neden buraya beni görmeye geldi, diye düşündü. Artık ölüm ve elem görmeye dayanamıyorum, ne de kendini öldüresiye içen eski eşler, ya da öldürülen anneler görmek istemiyorum. Düşüncesi daha aklından geçer geçmez pişman olmuştu. Dikkatlice yatağın ucuna ilişip onu seyretti. Yaşadıkları ilişkiyi hatırladı ve hatırlamak kendisini öyle sarstı ki, istemeden titremeye başladı. Ölmesini istemiyorum, diye düşündü. Yaşamasını istiyorum. Belki artık şimdi bir polisle beraber yaşama fikrine bir şans verir.

Wallander dışarı çıkıp bahçe iskemlelerinden birine oturdu. Bir süre sonra Jussi'yi kulübesinden salıverdi. Baiba'nın arabası Letonya plakalı eski bir Citroën'di. Cep telefonunu çıkardı, açınca Linda'nın aramış olduğunu gördü. O da onu aradı. Linda babasının sesini duyduğuna memnun olmuştu.

"Sadece sana Hans'ın ikramiye aldığını söylemek için aramıştım. Birkaç yüz bin kron. Bu da evi yeniden yaptırabiliriz anlamına geliyor."

"Gerçekten de o kadar kazandı mı?" diye sordu Wallander; sesi kinayeliydi.

"Neden kazanamasın?"

Wallander ona Baiba'nın kendisini ziyarete geldiğini söyledi. Linda o sırada Wallander'in yatağında uyumakta olan kadın hakkında anlattıklarını dinledi.

Babasının sözleri bitince, "Onun resimlerini görmüştüm," dedi Linda. "Ondan bahsederdin. Ama anneme göre Letonyalı bir fahişeydi sadece."

Wallander çok öfkelenmişti.

"Bazen annenin bu kadar kötü bir insan olabileceğine inanamıyorum. O tür bir iddiada bulunması utanç verici! Baiba, Mona'nın sahip olmadığı pek çok özelliğe sahip. Bunu sana ne zaman söyledi?"

"Hatırlamamı beklemiyorsun sanırım?"

"Şimdi arayıp ona beni bir daha asla aramamasını söyleyeceğim."

"Bunun neye faydası olur ki? Herhalde kıskanıyordu baba. İnsanlar kıskandıkları zaman böyle şeyler söylerler."

İsteksizce Wallander kızının haklı olduğunu kabul etti ve sakinleşti. Sonra ona Baiba'nın ciddi anlamda rahatsız olduğundan bahsetti.

"O zaman seninle vedalaşmaya geldi herhalde?" dedi Linda. "Bu çok üzücü."

"Bu benim de ilk tepkim oldu. Şaşırmış ve gördüğüme sevinmiştim; ama birkaç dakika sonra tekrar eski üzüntülü halime döndürdü beni. Bugünlerde etrafımda ölüm ve kederden başka bir şey yok sanki."

"Bu her zaman vardı" dedi Linda. "Polis akademisindeyken bizi uyardıkları konulardan biriydi bu, yani önümüzde nasıl bir çalışma hayatı olacağı konusu. Ama senin bir Klara'n var unutma."

"Benim söylemek istediğim şey bu değil. Sinsice arkamdan yaklaşıp enseme tırnaklarını geçiren yaşlılık illetinden bahsediyorum ben. Çevremde hangi tarafa baksam tanıdıklarımdan oluşan dairenin küçüldüğünü görüyorum. Babam ölünce sırada ben oluyorum, bilmem anlatabiliyor muyum ne demek istediğimi? Klara bu hattın en sonunda ama ben ağzındayım."

"Baiba seni görmeye geldiyse eğer, bu sana verdiği değerdendir. Benim için önemli olan şey bu."

"Uğra," dedi Wallander. "Bana bir şey ifade eden hayattaki tek kadınla tanıştırayım seni."

"Mona'dan başka."

"Bunu söylemeye gerek bile yok."

Linda bir şey söylemeden önce biraz düşündü.

"Şu anda misafir bir arkadaşım var," dedi. "Rakel; onu hatırlar mısın? Malmö'de polis. Klara ile çok iyi anlaşıyorlar."

"Klara'yı yanında getirmeyecek misin?"

"Yalnız geleceğim, kısa bir süre."

Linda eve sapan yola girdiğinde saat üçe geliyordu; arabayı Baiba'nın arabasına bindirmesine ramak kala frenleyip durdurdu. Wallander hep onun fazlasıyla hızlı kullandığını düşünürdü; ama sonra da kullandığı şeyin motosiklet olmadığını düşünür,

rahatlardı. Bunu kızına sık sık söyler fakat kızı verdiği karşılıkla üste çıkardı.

Baiba uyanmıştı; bir yudum su ile bir fincan çay daha içti. Banyoda çok uzun süre kaldı. Dışarı çıktığında eskisinden daha dinç görünüyordu. O fark etmeden Wallander onun bacağına iğne vuruşunu izlemişti. Kısa bir an kadının çıplaklığına gözü takılmıştı; artık hepsinin bittiğini, asla bir daha tekrarlanmayacağını, bir daha asla yaşanmayacağını bilmenin düşüncesi ile morali bozuldu.

Baiba ile Linda'nın tanışmaları, kendisi için önemli bir andı. Wallander'in yıllar önce Letonya'da tanıdığı Baiba'yı görür gibi olmuştu.

Linda sanki dünyanın en normal şeyiymiş gibi kucaklamıştı onu ve sonunda babasının en büyük aşkıyla tanıştığı için mutlu olduğunu söylemişti. Wallander mahcup olmuş ama öte yandan onları bu şekilde görmek onu mutlu etmişti. Eğer Mona da burada olsa –şu anki içinde ona olan kızgınlığına rağmen– ve Linda'nın kucağında Klara da olsaydı, hayatındaki en önemli dört kadın –ve bir şekilde sahip olduğu sadece bu dört kişi– bu evde bir araya gelmiş olurdu. Büyük bir gün, diye düşündü, yazın ortası; ve yaşlılık giderek sinsice yaklaşıyor.

Linda Baiba'nın hâlâ bir şey yememiş olduğunu öğrenince, Wallander'i ona omlet yapmaya mutfağa gönderdi ve Baiba ile bahçeye çıktılar. Wallander pencereden Baiba'nın gülüşlerini duyabiliyordu. Bu sesler anılarını daha bir depreştirmişti, gözleri yaşlarla doldu. Giderek duygusallaşmaya başladığını düşünerek endişelendi, daha önce başına hiç gelmeyen bir durumdu, sarhoş olduğu zamanlar hariç.

Yemeklerini dışarda gölgeye göre yer değiştirerek yediler. Linda bugüne dek hiç gitmediği bir ülke olan Letonya ile ilgili sorular sorarken, Wallander zamanın çoğunu dinlemekle geçirdi.

Kısa bir anlığına aile olgusu yeniden canlandı, diye düşünüyordu. Yakında hepsi bitecek; ve sorular arasında cevaplaması en zor olansa, geriye ne kalacağı?

Linda bir saat daha kalıp sonra eve geri dönmesi gerektiğini söyledi. Yanında Klara'nın bir resmini getirmişti, onu Baiba'ya gösterdi.

"Büyüyünce tıpkı büyükbabasına benzeyebilir," dedi Baiba.

"Tanrı korusun!" dedi Wallander.

"Ona inanma," dedi Linda. "Böyle olmasına bayılırdı. Yeniden görüşmek üzere." Sonra gitmek üzere ayaklandı.

Baiba yanıt vermedi. Ölümden hiç konuşmamışlardı.

Baiba ile Wallander bahçede oturup birbirlerine hayatlarından bahsetmeye devam ettiler. Baiba'nın sormak istediği birçok şey vardı ve Wallander elinden geldiğince yanıtladı. İkisi de hâlâ yalnız yaşıyorlardı. On yıl kadar önce Baiba'nın bir doktorla ilişkisi olmuş ama beraberlikleri altı ay sonra bitmişti. Hiç çocuğu olmamıştı. Wallander onun bunun pişmanlığını hissedip hissetmediğini anlayamadı.

"İyi bir hayatım oldu," dedi kadın kendini zorlayarak. "Ülkemiz kapılarını sonunda dışarıya açınca ben de seyahat etmeye başlayabildim. Sade bir yaşantım oldu; birkaç gazeteye makaleler yazdım ve Letonya'da iş kurmak isteyen bir firmaya danışmanlık ettim. En büyük maaşı ise şu an Letonya'nın en büyük bankasında çalışırken aldım. Yılda iki kez yurtdışına çıktım; ve şu anda dünyayı seninle tanıştığımız zamankinden daha fazla tanıyorum. İyi bir yaşantım oldu. Yalnız geçti ama iyiydi."

Bana en zor gelen şeyse, hep yalnız uyanmak oldu," dedi Wallander, ama hemen ardından bu söylediğinin ne kadar doğru olduğunu düşündü.

Baiba gülüp cevap verdi.

"Ben hep yalnız yaşadım, o doktorla geçirdiğim kısacık zamanın dışında. Ama bu her zaman yalnız uyandığım anlamına gelmiyor. İnsanın düzenli bir ilişkisi olmadığı için rahibe hayatı yaşaması gerekmez."

Wallander'in gözünün önüne Baiba'nın yanında uzanmış bir başka erkek gelince birden içinin kıskançlıkla kasıldığını hissetti; ama bir şey söylemedi.

Baiba hastalığı hakkında konuşmaya başlamıştı. Her zaman olduğu gibi bu konuda da son derece objektifti.

"Olay benim kendimi sürekli olarak halsiz hissetmemle başladı," dedi. "Bir süre sonra bu yorgunluğun arkasında daha ciddi bir sebebin olması gerektiğini hissettim. İlk başta doktorlar bir şey bulamadılar. Yıpranmışlık dediler, yaşlanmak dediler, kimse doğru dürüst bir şey söyleyemiyordu. Sonunda Bonn'da olduğunu duyduğum bir doktora gittim; adam diğer doktorların göremediği şeyleri teşhis etmesiyle ünlüymüş. Birkaç gün bana çeşitli testler uygulayıp benden örnekler aldıktan sonra karaciğerimde çok nadir türde kanserli bir tümörün olduğunu bildirdi. Riga'ya, pasaportumda, hakkımda verilmiş ölüm kararının vurulduğu görünmez bir damgayla geri dönmüştüm. Bütün bağlantılarımı kullandım ve inanılmaz denecek kadar kısa bir sürede ameliyat edildiğimi söylemem gerek. Ama yine de çok geç kalınmış, kanser çoktan yayılmış. Birkaç hafta önce de yayılmanın artık beyne sıçradığı söylendi bana. Bir yıl bile almadı yayılması. Noel'e kadar dayanamam herhalde, sonbaharda öleceğim. Kalan zamanımı her şeyden çok yapmak istediğim şeyleri gerçekleştirerek geçiriyorum. Yeryüzünde yeniden gitmek istediğim birkaç yer var, görmek istediğim birkaç kişi. Sen de onlardan birisin, hatta belki aralarında görmeyi en çok istediğimsin."

Wallander gözyaşlarına boğulmuştu, hüngür hüngür ağlıyordu. Kadın onun elini avuçlarının içine aldı, ki bu durumu

daha da kötüleştirmişti. Wallander ayağa kalktı ve evin arka tarafına gitti. Kendisini toparladıktan sonra yeniden geri döndü.

"Seni üzmek istemiyorum," dedi kadın. "Umarım neden buraya gelmek zorunda hissettiğimi anlamışsındır."

"Ben birlikte geçirdiğimiz zamanları asla unutmadım," dedi. "Hep aklımdan yeniden başlamak geçti. Şimdi artık sen de burada olduğuna göre sana sormak zorunda olduğum bir soru var. Hiç pişmanlık hissettin mi?"

"Evlenme teklifini geri çevirdiğim için mi?"

"Bu hep merak ettiğim bir soru."

"Asla. O zaman için verilmiş doğru bir karardı ve şu an için de bunca yıldan sonra doğru olarak kalmalı."

Wallander bir şey söylemedi. Anlıyordu. Kendisi de polis olan kocası henüz yeni öldürülmüşken, yabancı bir başka polisle evlenmeyi neden düşünsündü? Wallander onu ikna etmek için nasıl uğraştığını hatırladı. Ama eğer rolleri değişselerdi, kendisi nasıl bir tepki verirdi? Nasıl davranırdı?

Uzunca bir süre sessizlik içinde oturdular. Sonunda Baiba ayağa kalktı, Wallander'in saçlarını okşadı ve içeri girdi. Kadının ağrılarının başladığını anladığı için onun kendisine yeniden iğne yaptığını tahmin etti. Geri gelmeyince bakmak için o da içeri girdi. Kadın yatağında uyuyakalmıştı. Baiba öğleden sonra geç saatlere kadar uyanmadı; ve nerede olduğuna dair ilk uyku sersemliğini atlattıktan sonra ilk sorduğu şey, ertesi gün Polonya'ya gidecek feribota binip Riga'ya dönmek için o gece orada kalıp kalamayacağı oldu.

"Orası araba kullanamayacağın kadar uzak," dedi Wallander kesin bir tavırla. "Seninle gelip seni eve bırakacağım. Sonra uçakla geri dönerim."

Kadın başını iki yana salladı ve eve yalnız başına dönmek istediğini söyledi, tıpkı geldiği gibi. Wallander ısrar etmeye kal-

kınca sinirlenip ona bağırdı ama ardından anında sustu ve özür diledi. Wallander yatağın ucuna oturup kadının elini tuttu.

"Ne düşündüğünü biliyorum," dedi kadın. "Daha ne kadar ömrü var? Baiba ne zaman ölecek? Zamanımın kalmadığından en ufak bir şüphem olsaydı, şimdi burada olmazdım. Hatta bırak onu, buraya gelmezdim bile. Sonun yaklaştığını ve kaçınılmazlığını anladığımda bu işkenceyi zaten devam ettirmeyeceğim. Hem ilaçları hem de iğneleri temin etme imkânım var. Yatağımın başucunda bir şişe şampanya açıp öyle ölmek istiyorum. Her şeye rağmen tek gerçeğin şerefine içerek ölmek istiyorum: O da doğmak, büyümek ve bir gün yeniden karanlığa karışıp kaybolmaktan ibaret olan o tek kişilik macerayı yaşamış olmamın şerefine."

"Korkmuyor musun?"

Wallander anında bunu sorduğuna pişman olmuştu. Ölmek üzere olan birine böyle bir şeyi nasıl sorabilmişti? Ama kadın bundan yaralanmamış gibiydi. Çaresizlik ve utanç karışımı bir duyguyla, bu tür gaflarına kadının uzun zaman önce alışmış olduğunu fark etti.

"Hayır," dedi Baiba. "Korkmuyorum. Zamanım çok az. Bunu da her şeyi daha kötü hale getirebilecek düşüncelerle harcamak istemiyorum."

Kadın yataktan kalkıp evi dolaşmaya başladı. Kitaplığın önüne gelince durdu. Letonya'dayken kendisinin vermiş olduğu bir kitabı görmüştü.

"Hiç açıp baktın mı?" diye sordu Baiba gülümseyerek.

"Pek çok kez," dedi Wallander.

Doğruydu.

Sonrasında, Baiba ile Löderup'ta geçirdikleri anları, zamanın durduğu, eylemlerin donduğu bir zaman dilimi olarak hatırlayacaktı. Baiba çok az yemiş, zamanın çoğunu üstünde battaniyeyle

yatakta, ara ara kendine iğne yaparak geçirmiş ve onun hep yanında olmasını istemişti.

Wallander'e geçen yıllardan bahsederek ülkesinde meydana gelen inanılmaz gelişmeleri anlatmıştı.

"Seninle birlikte olduğumuz günlerde neler olacağını bilemezdik," dedi. "Ortada hiç sebep yokken Riga'da etrafa rasgele ateş eden Kara Bereli Sovyet askerlerini hatırlıyor musun? Sovyetler Birliği'nin üzerimizden elini çekeceğine asla inanmadığımı bugün kabul ediyorum. Ben baskının sadece giderek artacağını sanmıştım. En kötüsü de kimsenin kime güvenebileceğini artık bilmemesiydi. Senin özgür olman komşunun işine mi gelirdi, yoksa onları korkutur muydu? KGB'ye ihbar edenler kimdi? KGB her yerdeydi, sanki bir türlü kaçıp saklanamadığın her yaptığını duyan dev bir kulak gibi. Ama bugün yanıldığımı biliyorum ve buna şükrediyorum; ama öte yandan Letonya'yı nasıl bir gelecek bekliyor, kimse bilmiyor. Kapitalizm tek başına sosyalizm veya planlanan ekonominin sebep olduğu sorunları çözemiyor; yaşanan bütün ekonomik krizleri demokrasinin de tek başına çözemediği gibi. Bence şu anda hepimiz kaynaklarımızın ötesinde yaşıyoruz."

"Ama Baltık kaplanları diye bir şey yok mu?" diye sordu Wallander. "Asya'daki ülkeler kadar başarılı çizgide giden Baltık ülkeleri?"

Kadın yüzünde acı bir ifadeyle başını iki yana salladı.

"Borç parayla yaşıyoruz. İçinde İsveç'in verdiği borçlar da var. Ekonomi konusunda çok bilgili ve zeki sayılmam ama İsveç bankalarının ülkeme büyük miktarlarda parayı çok az bir faiz karşılığı verdiğini çok iyi biliyorum. Bu da ancak tek bir şekilde sonlanabilir."

"Kötü mü?"

"Çok kötü. İsveç bankaları açısından da öyle."

Wallander 1990'ların ilk yıllarını hatırladı, ilişkide oldukları yılları. Herkesin nasıl korku içinde olduğunu. O günlerde bugün bile hâlâ anlamadığı pek çok şey olup bitmişti. Suni yollardan çok büyük politik bir gelişme Avrupa'yı inanılmaz şekilde değiştirmişti; ve dolayısıyla Amerika ile Sovyetler Birliği arasındaki güçler dengesini. Ystad kıyılarına plastik botla vuran ölü adam olayını çözmek için Riga'ya gidene kadar, İsveç'in en yakın komşularından üçünün yabancı bir güç tarafından işgal altında olduğunun farkında değildi. 1940'ın sonlarına doğru doğan kendi jenerasyonundan bu kadar insan, Soğuk Savaş'ın işgal ve baskı altında kalan bir sürü devletle sonuçlanan gerçek bir savaş olduğunu nasıl göremezlerdi? 1960'larda uzaklardaki Vietnam, İsveç kıyılarına Baltık ülkelerinden çok daha yakınmış gibi görünürdü.

"Bunu anlamak bizim için de çok zordu," dedi Baiba, gecenin bir yarısında, şafağın ilk ışıklarının gökyüzünün rengini değiştirmeye başladığı saatlerde. "Her Letonyalının ardında bir Rus vardı, derdik. Ama her Rus'un arkasında bir başkası vardı."

"Kim?"

"Baltık ülkerinde bile Rusların neyi nasıl düşündüğü, Amerika'nın nasıl hareket ettiğiyle belirleniyordu."

"Yani her Rus'un ardında aslında bir Amerikalı vardı, doğru değil mi?"

"Böyle de diyebilirsin. Ama Rus tarihçiler o günlerde olan bütün gerçekleri açıklayana kadar kimse hiçbir şeyi tam olarak bilemeyecek."

Bu dereden tepeden konuşmaların bir yerinde, beklenmedik sohbetleri birden bitti. Wallander uykuya dalmıştı. Son kez saatine baktığında beşi gösteriyordu. Bir buçuk saat sonra uyandığında, Baiba'nın gitmiş olduğunu gördü. Dışarı koştu ama arabası yoktu. Bahçe masası üstünde, bir taşın altına yerleştirilmiş

bir resim duruyordu. 1991'de çekilmiş bir fotoğraf, mayıs ayında, Riga'daki Özgürlük Anıtı'nın önünde. Wallander o günü hatırladı. Yoldan geçen birine çektirmişlerdi. İkisi de birbirine sokulup sarılmış gülümsüyorlardı. Baiba'nın başı onun omzundaydı. Fotoğrafın yanında bir günlükten koparıldığı belli olan bir kâğıt parçası vardı. Üstünde yazı yoktu, sadece bir kalp resmi.

Wallander'in aklından şimşek gibi Ystad'a gitmek geçti, Polonya'ya gidip gelen feribotların yanaştığı limana. Hemen arabaya atlayıp çalıştırdıktan sonra birden, bunun Baiba'nın isteyeceği en son şey olacağını fark etti. Tekrar eve girip hâlâ onun bedeninin kokusunu taşıyan yatağına uzandı.

Çok yorgundu, uyuyakaldı. Birkaç saat sonra tekrar uyandığında kadının söylediği bir şeyi hatırladı. Her Rus'un ardında bir başkası vardı. Kadın kendisine Håkan ve Louise von Enke ile ilgili düşünebileceği bir şey vermişti. *Her Rus'un ardında bir başkası vardı.*

Onların arkasında kimler vardı, diye düşündü ve onlardan hangisi diğerinin arkasındaydı? Cevabı bilmiyordu ama önemli olduğunu görebiliyordu.

Dışarı çıkıp baca temizleyicisinin kullandığı merdiveni aldı ve elinde dürbünü çatıya tırmandı. Polonya'ya doğru yola çıkan beyaz feribotu seçebiliyordu. Hayatının en önemli ve en mutlu olduğu zamanı işte o gemideydi ve bir daha asla geri dönmeyecekti. Üzüntü ile acı karışımı başa çıkmakta zorlandığı bir duygu vardı içinde. Çöp toplama kamyonu geldiği sırada, o hâlâ çatıdaydı ama torbaları alan adam çatıya karga gibi tünemiş olan Wallander'i fark etmedi.

27

Wallander çöp kamyonunun uzaklaşmasını izledi. Polonya feribotu Skåne sahillerine doğru sürüklenen bir sis bulutu içinde gözden kayboldu. Aklından geçen düşünceler onu korkuttu. Baiba bilinmeyenlerin çizgisinde uçurumun kenarındaydı. Birkaç ayı daha olduğunu, daha fazla yaşamayacağını söylemişti.

Wallander birden kendi halini bütün çıplaklığıyla gördü. Kendine acıyan bir adam, tamamen kafadan hasta bir insan. Orada, evinin çatısında öylece oturuyordu. Gerçekte önemli olan tek şey Baiba'nın ölecek olmasıydı, kendisinin değil.

Sonunda aşağı inip Jussi'yi yürüyüşe çıkardı, daha çok bir kaçıştı aslında. Kendisi için, *ben ne isem oyum*, sonucuna vardı. İşinde başarılı bir insandı; hatta zeki ve becerikliydi. Yaşamı boyunca bu dünyada iyinin hizmetinde olmaya çalışmıştı ve eğer başarılı olamadıysa, başarılı olamayan bir tek kendisi değildi. İnsan elinden geleni yapmaktan daha başka ne yapabilirdi?

Gökyüzü bulutlanmıştı. Her an yağmasını bekleyerek, Jussi ile tarlaların arasındaki patikalarda yürümeye başladı: Yeni biçilmiş tarlalar, nadasa bırakılmış tarlalar, sürülmeyi bekleyen tarlalar. Her elli adımda yeni bir şey düşünmeye çalıştı ama beceremedi. Bu Linda ile çocukken oynadığı bir oyundu. Hayatıyla ilgili şeyler düşünmeye çalıştı. Baiba'nın kaçınılmaz son karşısında sergilediği cesareti düşündü, kendisinde olmadığına emin olduğu cesareti. Jussi'nin serbestçe çevrede koşmasına izin vererek ağır ağır tarlaların kenarından yürüyordu.

Sıcaklamıştı; gidip terk edilmiş, paslı tarım araçlarının bulunduğu küçük bir gölün kıyısında oturdu. Jussi suyu koklayıp biraz içti, sonra da Wallander'in yanına geldi. Bulutlar dağılma-

ya başlamıştı, anlaşılan yağmayacaktı. Wallander uzaktan acil durum sirenlerinin öttüğünü duydu. İtfaiye arabasıydı bu sefer, ambulans veya iş arkadaşlarından biri değildi. Gözlerini kapayıp Baiba'yı gözlerinin önüne getirmeye çalıştı. Sirenler giderek daha yaklaşmıştı. Şimdi tam arkasında, Simrishamn'a giden yoldaydı. Arkasına döndü. Çatıdayken yanına aldığı dürbün hâlâ boynunda asılıydı. Sirenlerin sesi artık çok yüksek ve keskindi. Ayağa kalktı. Komşulardan birinin evi yanıyor olabilir miydi? Yaşlı bir çift olan Hansson'ların evinin olmamasını ümit etti. Elin felçliydi ve kocası Rune bastonun yardımı olmadan yürüyemiyordu. Sirenler giderek yaklaşıyordu. Dürbünü kaldırıp bakınca iki itfaiye arabasının gelip kendi evi önünde durduğunu dehşet içinde gördü. Jussi'yi önüne katıp patikada eve doğru koşmaya başladı. Ara sıra durup dürbünle evine bakıyordu. Kısa bir süre önce üstüne çıktığı çatıdan yükselen alevler veya kırılmış pencerelerden sızan dumanlar görmeye çalışıyordu ama bunların hiçbiri yoktu. Sadece artık sirenleri kesilmiş olan itfaiye araçları ile çevrede koşuşturan itfaiyecileri görebiliyordu.

Eve vardığında, kalbi sanki göğsünden fırlayacakmış gibi atıyordu. İtfaiye şefi Peter Edler kendisinden önce oraya varmış olan Jussi'yi okşamaktaydı. Wallander'in yalpalayarak kendisine doğru geldiğini görünce hınzırca güldü. İtfaiyeciler gitmeye hazırlanıyorlardı. Peter Edler Wallander ile aynı yaşlardaydı; çilliydi; hafiften Småland aksanıyla konuşurdu. Bazen bir soruşturma işi için bir araya gelirlerdi. Wallander ona saygı duyar ve düşündürücü esprileri hoşuna giderdi.

"Adamlarından biri senin burada yaşadığını biliyordu," dedi Edler, bir yandan köpeği okşamaya devam ederken.

"Ne oldu?"

"Bunu sana ben sormalıyım?"

"Yangın mı çıkmış?"

"Görünüşe göre hayır ama kolaylıkla yangına dönüşebilirmiş."

Wallander anlayamadığını belli eden bir ifadeyle Edler'e baktı.

"Yarım saat önce yürüyüşe çıktım."

Edler başıyla eve doğru işaret etti.

"İçeri gir de bir bak."

Eve girince burnuna çarpan yanık lastik kokusu çok güçlü, neredeyse insanı boğacak gibiydi. Edler onu mutfağa götürdü. İtfaiyeciler duman ve kokunun çıkması için bir pencereyi açmışlardı. Ocak taşlarından birinin üstünde bir tava vardı ve onun yanında da kömürleşmiş tek kişilik plastik bir masa yaygısı. Edler hâlâ dumanı tütmekte olan tavayı kokladı.

"Tavada yumurta mı? Sosis mi?"

"Yumurta."

"Ocağı kapatmadan yürüyüşe çıkmışsın; sadece bu değil, bir de masa yaygısını ocağın üstünde bırakmışsın. Bir dedektif nasıl bu kadar dikkatsiz olabilir?"

Edler başını iki yana salladı ve yeniden dışarı çıktılar. İtfaiyeciler çoktan araca binmişler şeflerini bekliyorlardı.

"Başıma daha önce hiç böyle bir şey gelmemişti."

"Umarım bir daha olmaz."

Edler manzarayı beğeniyle süzerek çevresine baktı.

"Demek sonunda şehir dışına taşındın. Doğruyu söylemek gerekirse bunu yapacağını hiç sanmıyordum. Çok güzel bir manzaran var."

"Sen taşınmadın mı?"

"Biz hâlâ kentin göbeğindeki aynı evdeyiz. Gunnel şehir dışına taşınmak istiyor ama ben istemiyorum. Hâlâ çalışıyorken, hayır."

"Daha ne kadar var?"

Edler yıkılmış ve üzgün gibi görünüyordu. Elinde tuttuğu parlak başlığı sanki bir tabancaymış gibi bacağına vurdu.

"Devam edebildiğim veya izin verildiği sürece. Birkaç yıl daha çalışmaya devam edebilirim ama sonra hurdaya çıkarılanlar arasına katılacağım. Ondan sonra ne yaparım, hiç bilmiyorum. Evde oturup bütün gün bulmaca çözemem."

Wallander'in aklına Hermann Eber gelmişti, "Onları yazmayı deneyebilirsin," dedi.

Edler şaşkınlıkla baktı ama ne demek istediğini sormadı. Neredeyse Wallander'in geleceğinin de en az kendisininki kadar karamsar geçmesini diler gibiydi.

"Belki birlikte bir takım oluşturabiliriz? Küçük bir şirket kurup birlikte gezer ve insanlara hırsızlık ve yangından kendilerini nasıl koruyacaklarını anlatabiliriz."

"İnsanın kendisini hırsızlıktan koruması mümkün mü?"

"Pek değil. Ama insanlara hırsızların ev veya dairelerine girmeden önce iki kere düşünmelerini sağlayacak basit korunma yöntemleri öğretebilirsin."

Edler onu şüpheyle süzdü.

"Söylediğin bu şeylere gerçekten kendin de inanıyor musun?"

"İnanmaya çalışıyorum. Hırsızlar çocuklar gibidir, çabuk öğrenirler."

Edler, Wallander'in gerçekliği şüphe götüren karşılaştırmasına karşılık, başını sallayıp itfaiye aracına tırmandı.

"Ocağını kapatmayı unutma," dedi veda yerine. "Ama doğrudan bize bağlı birinci sınıf yangın alarmı taktırmakla akıllılık etmişsin. Evin yanabilirdi. Yoksa yazın ortasında için için tüten bir yıkıntı ile uğraşmak zorunda kalacaktın."

Wallander karşılık vermedi. Yangın alarmı taktırması konusunda ısrar eden Linda olmuştu. Parasını kızı ödemiş, ona Noel hediyesi olarak vermiş ve taktırıp taktırmadığını da kontrol etmişti.

*

Jussi'yi doyurmuş ve tam çim biçme makinesini çalıştırmak üzereyken arabayla Linda çıkageldi. Yanında Klara yoktu. Kızının sinirli olduğunu hemen anlamıştı. Yolda itfaiye arabalarını gördüğünü tahmin etti.

"İtfaiye arabalarının senin evinin yolunda ne işi vardı?" diye sordu.

"Yanlış yola sapmışlar," diye kıvırmaya çalıştı. "Komşunun ağılında elektrik kısa devre yapmış."

"Hangi ağılda?"

"Hansson'larda."

"Onlar da kim?"

"Ne fark eder? Evlerinin nerede olduğunu da bilmiyorsun nasılsa."

Kızı birden elindeki cüzdanı olabildiğince hızla üstüne fırlattı. Zamanında yere çömelmeyi başarmış ve sadece omzuna isabet etmişti. Cüzdanı öfkeyle yerden aldı.

"Sen ne yaptığını sanıyorsun?"

"Burada durmuş yüzüme baka baka yalan söylerken dikilip dinleyecek değilim herhalde!"

"Sana yalan söylemiyorum."

"İtfaiyeciler buradaydı! Durup yolda komşunla konuştum. Bana senin iki itfaiye aracının yanında olduğunu söyledi."

"Ocaklardan birini kapatmayı unutmuşum."

"Uyuya mı kaldın?"

Wallander sadece birkaç dakika önce neredeyse koşa koşa geldiği tarlaları gösterdi; bacak kaslarının ağrıdığını hissediyordu.

"Jussi'yi çıkarmıştım."

Tek kelime söylemeden Linda çantayı elinden kaptı ve eve girdi. Wallander arabasına atlayıp oradan uzaklaşmayı geçirdi aklından. Şimdi Linda söylediği yalana saracak da saracaktı; ve sonra da inanılmaz dikkatsizliğinden dem vuracaktı. Sonra bo-

zuk havası hâlâ devam edecek ve bu da onu öfkelendirecekti. Aslında çoktan öfkeliydi zaten. Kızı çantasında ne taşıyordu bilmiyordu ama çok ağırdı ve omzu acıyordu. Kızının kendisine karşı ilk defa fiziksel şiddet gösterdiğini düşünüp iyice bozuldu.

Linda yeniden dışarı çıktı.

"Birkaç hafta önce ne konuştuğumuzu hatırlıyor musun? Yağmurun deli gibi yağdığı ve benim Klara ile burada olduğum gün."

"Birbirimize söylediğimiz her şeyi hatırlamamı nasıl bekleyebilirsin?"

"Biraz daha büyüyünce onun buraya gelip seninle zaman geçirmesinden bahsetmiştik."

"Sakinleşip her şeyi açık açık konuşalım," dedi Wallander. "Yangın alarmının kurulmasını ayarladın. Artık çalıştığını da biliyoruz. Ev yanmadı. Ben ocağı kapatmayı unuttum. Bu senin başına hiç gelmedi mi?"

Kızı hiç tereddüt etmeden cevap verdi.

"Klara doğduğundan beri hayır."

"Sen küçükken bana da olduğunu sanmıyorum."

Tartışmaları bitmişti. İkisi de iyi eskrimciydi ama ikisinin de son darbeyi vurma gücü yoktu. Linda bahçedeki iskemlelerden birine geçip oturdu. Wallander, kızının öfkesinin yeniden kabarmasından çekinerek ayakta durmaya devam ediyordu. Linda babasına baktı, endişeli olduğu çok açıktı.

"Unutkanlık mı başladı?"

"Ben her zaman biraz unutkanım, belli bir yere kadar. Belki de aklı başka yerde olmak demek, daha doğru olur."

Wallander oturdu, gerçeği gizlemekten yorulmuştu.

"Bazen büyük bir zaman dilimi kaybı yaşıyorum. Sanki dondurmanın erimesi gibi."

"Ne demek istiyorsun?"

Wallander ona Höör'e yaptığı yolculuktan bahsetti; ama otostopçu ile olan kısmı atladı.

"Birdenbire orada ne işim olduğunu bilemedim. Sanki apaydınlık bir odadayken biri ışıkları söndürmüş gibi oldu, hiç uyarmadan. O zifiri karanlıkta ne kadar süreyle kaldım, bilemiyorum. Sanki kim olduğumu bile bilmiyordum."

"Bu daha önce hiç oldu mu?"

"Bu kadar kötü değildi. Ama doktora gittim, Malmö'de bir uzman; bana çok fazla çalıştığımı, kendimi otuz yaşındaymış ve her şeyi eskisi gibi yapabileceğimi sandığımı söyledi."

"Duyduklarım hoşuma gitmiyor. Git başka bir doktor gör."

Wallander başını salladı ama bir şey söylemedi. Kızı ayağa kalktı, eve girip gözden kayboldu, sonra da elinde iki bardak suyla geri döndü. Wallander, Malmö'de anne babasını öldüren kadını, polisin bulup bulmadığını sordu.

"Växjö'de tutuklandığını duydum. Birisi onu aracına almış ve şüphelenmiş. Şehir dışındaki bir kır kahvesinde kızın karnını doyurup sonra da polisi aramış. Kız yanında taşıdığı bıçağı kendi kalbine saplayıp ölmek istemiş ama başaramamış."

"Sen hiç beni öldürmek istedin mi?" diye sordu, katil kızın kaçış macerası içinde kendi rolünün meydana çıkmamasına rahatlamıştı. Martinsson sözünü tutmuş ve bir şey anlatmamıştı.

"Elbette," dedi kızı ve kahkahalara boğuldu. "Pek çok kez. En sonuncusu birkaç dakika önceydi. Umarım yaşlı adam bunayıncaya kadar yaşamaz diye geçiriyorum içimden. Her çocuk ara sıra anne babasının ölmesini ister. Sen beni kaç kez öldürmek istedin?"

"Asla."

"Buna inanmamı mı istiyorsun?"

"Evet."

"Mona'yı daha fazla öldürmek istediğimi söyleyerek seni rahatlatayım o zaman. Ama tabii aslında bir gün ikinizin de yanımda olmayacağı duygusu beni çok korkutuyor. Bu arada, Hans ile birlikte Mona'yı, tedavi olması için bir kliniğe gitmeye ikna ettik."

Jussi bir yaban tavşanı fark etmiş ve havlamaya başlamıştı. Sessizlik içinde oturup, onun kulübesinden fırlamak için boşuna çabalayışını seyrettiler. Tavşan kaçınca Jussi de havlamayı kesmişti.

"Başka bir sebepten dolayı gelmiştim aslında," dedi kızı birden.

"Klara'ya bir şey mi oldu?"

"Hayır, o iyi. Hans bugün onunla evde. Sorumluluklarını yerine getirmesini kabul ettirdim. Aslında bu hoşuna bile gidiyor gibi. Klara ile ilgilenmek, stresli bankacılık dünyasından öyle uzak bir şey ki."

"Başka bir şey mi oldu?"

"Dün akşam Kopenhag'daydım. Birkaç arkadaşla birlikte. Konsere gittik, Madonna'ya; gençliğimin idolü. Müthişti. Sonrasında geç saatlerde akşam yemeği yedik ve herkes dağıldı. O lüks otel *d'Angleterre*'de kalıyordum. Orası Hans'ın şirketine indirimli fiyat uyguluyor. Moralim iyiydi ve hiç uykum yoktu, ben de Strøget'te yürüyüşe çıktım. Dışarda bir sürü insan vardı hâlâ. Bir banka oturdum ve işte o sırada onu gördüm."

"Kimi gördün?"

"Håkan'ı."

Wallander nefesini tutup ona baktı. Kızı ne söylediğinden emin görünüyordu, bu belliydi, hiç tereddüt etmiyordu.

"Sadece kısacık bir an görmeme rağmen; bir tek yüzü değil, yürüyüşü, sırtı, omuzları, o kısa hızlı adımları, her şeyiyle o idi."

"Ne gördüğünü tam olarak anlat."

"Strøget'teki küçük meydanda bir bankta oturuyordum. O da Nyhavn'dan geliyordu ve onu önümden geçtikten sonra fark ettim. Önce arkadan bakarken saçlarından tanıdım, sonra yürüyüş şekli ve son olarak da üstündeki parkasından."

"Parkasından mı?"

"Evet."

"Evet ama, onunki gibi parka giyen milyonlarca insan olmalı?"

"Håkan'ınki gibi değil. Onunkisi ince, denizcilerinkine benzer lacivert tonda bir parka. Bundan daha iyi tarif edemem. Ama gördüğüm buydu."

"Peki ne yaptın?"

"Bir düşünsene! Madonna konseri, iki eski arkadaş, akşam yemeği, bir yaz gecesi, ağlayan bebek yok, erkek arkadaş yok... ve birden Håkan'ı görüyorum. Orada belki on beş saniye kadar donakalmış vaziyette oturdum; sonra arkasından fırladım ama geç kalmıştım. Gitmişti. Her yer insan kaynıyordu, yan sokaklar, taksiler, restoranlar. Strøget boyunca yürüyüp ta Rådhuspladsen'e kadar gittim, sonra yeniden geri döndüm; ama onu bulamadım."

Wallander bardağındaki suyu bitirdi. Şu an duydukları her ne kadar inanılmazsa da, Linda'nın gözlerinin keskin olduğunu ve birini tanımlamada çok nadiren hata yaptığını biliyordu.

"Bir adım geri gidelim," dedi. "Eğer yanlış anlamadıysam sen onu fark etmeden önce o senin oturduğun bankın önünden çoktan geçmişti, öyle değil mi? Ama bana yüzünü kısacık bir an gördüğünü söyledin. O halde arkasını dönmüş olmalı?"

"Evet, omzunun üstünden geriye baktı."

"Bunu neden yaptı acaba?"

Linda kaşlarını çattı.

"Ben nereden bileyim?"

"Sadece bir soruydu. Arkasında takip eden birini mi bulacağını sanıyordu? Endişeli miydi? Bunu otomatikman mı yaptı, yoksa bir şey mi duydu da arkasına döndü?"

"Sanırım takip edilmediğinden emin olmak istiyordu."

"Sanıyorsun?"

"Kesin olarak bilemem. Ama evet, sanırım arkasında kimsenin olmadığından emin olmak için kontrol ediyordu."

"Korkmuş gibi görünüyor muydu? Endişeli gibi?"

"Buna cevap verememem."

Wallander aldığı yanıtı düşündü. Hâlâ aklında bazı sorular vardı.

"Seni gördü mü?"

"Hayır."

"Bundan nasıl emin olabilirsin?"

"Görseydi banka doğru bakardı, ama bakmadı."

"Hans'a da anlattın mı?"

"Evet. Canı sıkıldı ve hayal görmüş olabileceğimi söyledi."

"Senden rica etsem, babasıyla gizlice buluşup buluşmadığını ortaya çıkarır mısın?"

Kızı bir şey söylemeden başını salladı.

Güneş bir bulutun arkasında kaybolmuş ve uzaktan gök gürültüsünün sesi geliyordu. İçeri girdiler. Wallander Linda'dan yemeğe kalmasını istemiş ama kızı eve dönmesi gerektiğini söylemişti. Bulutlar açıldığında eve gitmek için kalkmak üzereydi ve bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı. Evin önündeki park yeri çamurdan bataklığa dönüşmüştü. Wallander bir daha yağmur yağdığında kimsenin çamur içinde yürümek zorunda kalmaması için, hafta içinde birkaç çuval çakıl ısmarlamaya karar verdi.

"Adım gibi eminim," dedi kızı. "Gördüğüm Håkan'dı. Basbayağı canlı ve Kopenhag'daydı."

"Böylece artık bir şeyi iyi biliyoruz," dedi Wallander. "Håkan karısıyla aynı kötü kaderi yaşamadı. Hayatta. Bu her şeyi değiştiriyor."

Linda başını salladı. Håkan'ın karısını öldürmüş olabileceği olasılığını artık ikisi de görmezden gelemeyeceklerinin farkındaydılar ama hemen bir yargıya da varmamalıydılar. Belki de saklanmak istemesinin başka sebebi vardı. Birisinden veya bir şeyden mi kaçıyordu?"

Orada sessizlik içinde her ikisi de kendi düşüncelerine dalmış vaziyette dikiliyorlardı. Yağmur başladığı gibi çabucak kesilmişti.

"Kopenhag'da ne yapıyordu?" diye sordu Wallander. "Bana göre bu sorunun tek mantıklı açıklaması var."

"Hans'la görüşmek. Bunu düşünüyorsun. Belki de parasal problemlerini çözümlemekti? Ama Hans'ın bana yalan söylemediğine eminim."

"Sana inanıyorum; çoktan bağlantıya geçtiklerini düşünmek için ortada henüz bir sebep yok. Bu yarın da olabilir."

"Böyle bir durumda bunu bana söyleyecektir."

"Belki," dedi Wallander düşünceli bir halde.

"Neden söylemesin ki?"

"Sadakatten dolayı. Ya babası buluşmaları hakkında hiç kimseye, hatta sana bile bir şey söyleyemeyeceğini ona bildirdiyse? Ayrıca Hans'a bu isteğini sorgulayamayacağı bir de sebep ileri sürdüyse?"

"Benden bir şey saklarsa anlarım."

"Yıllar içinde öğrendiğim bir şey varsa," dedi Wallander, bir ayağıyla ıslak ve vıcık vıcık yeri kontrol etti. "O da, diğer insanların fikir ve düşüncelerini bildiğini asla zannetmemelisin."

"Yani ne yapmalıyım?"

"Bir müddet bir şey söyleme. Bir şey de sorma. Bütün bunların ne anlama geldiğini bir düşünmeliyim. Sen de öyle; ama Ytterberg ile konuşacağım."

Kızını arabasına kadar geçirdi. Linda kaymamak için babasının koluna girmişti.

"Bu park yeri için bir şeyler yapmalısın," dedi. "Çevreye çakıl dökmeyi hiç düşündün mü?"

"Fark ettim," dedi Wallander.

Baiba'dan bahsetmeye başladığında kızı çoktan arabasına binmişti bile.

"Gerçekten de o kadar kötü mü? Yani ölecek mi?"

"Evet."

"Ne zaman gitti?"

"Bu sabah erkenden."

"Onu yeniden görecek misin?"

"Buraya veda etmeye geldi. Kanser ve yakında da ölecek. Sanırım bunun insana kendisini nasıl hissettirdiğini yardımım olmadan da tahmin edebilirsin."

"Berbat hissediyor olmalısın."

Wallander arkasını döndü ve evin köşesinden kayboldu. Gözyaşlarına boğulmak istemiyordu; kızının önünde zayıf görünmeyi istemediğinden değil, kendisi içindi. Esas düşünmekten kaçındığı şey kendi ölümüydü, kendisini asıl üzen ve korkutan tek şey buydu. Linda arabasını çalıştırıp uzaklaştığını duyana kadar orada kaldı. Kızı onun yalnız kalmak istediğini anlamıştı.

Mutfağa geri dönüp yemek yerken normalde oturduğu yerin karşı tarafındaki sandalyeye geçip oturdu.

Linda'nın Håkan von Enke hakkında söylediklerini düşündü. Tekrar en başa dönmüşlerdi.

28

Wallander eski, kırıldı kırılacak gibi duran merdiveni tırmanıp tavan arasına çıktı. Rutubet ve rutubetin neden olduğu küfün keskin kokusu burnuna doldu. Bir gün bütün tavan arasını boşaltıp içini yeniden yaptırması gerektiğinin farkındaydı. Ama şimdi değildi, belki seneye, hatta biraz daha idare edebilirse iki yıl sonra.

Mukavva kutuyu nereye koyduğunu üç aşağı beş yukarı hatırlıyordu ama o sırada gözüne bir başka şey çarptı. Helsingborg'dan taşınırken kullandığı nakliye şirketinden kalan kolilerden birinde eski plakları duruyordu. Mariagatan'da yaşadığı yıllarda onları dinlemekte kullandığı bir pikabı vardı ama bir gün o da bozulmuş ve tamir ettirecek bir yer bulamamıştı. Taşınırken onu da diğer şeylerle birlikte atmış ama plakları alıkoymuş ve tavan arasına kaldırmıştı. Oturup eski plaklarını karıştırmaya başladı. Her birinin bir anısı vardı, bazılarını dün gibi ve bütün detaylarıyla hatırlıyordu; tıpkı bazen gördüğü yüzlerin, kokuların veya duyguların insana bir anda anımsattıkları gibi. Delikanlılık çağında The Spotnick'in fanatiklik derecesinde hayranıydı. Onların çıkardığı ilk dört albümü almıştı; şimdi bakınca her bir şarkı ismini hâlâ hatırladığını fark etti. Müzik ve elektrogitarın sesi içinde yankılanıyordu. Plakların arasında bir tane de Mahalia Jackson'un albümü vardı; onu, babasının yağlıboyalarını satın alanların birinden hediye olarak almasına şaşırmıştı. Adam herhalde bütün ömrünü yağlıboya tablolar ve gramofon plakları satmak için dolaşarak geçirmişti. Wallander adamın arabasına tuvallerden birini taşıyıp, karşılığında adamın bir plak verişini hatırladı. Siyahilerin söylediği kilise müziği kendisini çok etkilemişti. Go down, Moses, diye geçirdi aklından ve gözlerinin önüne ilk pikabı ve kapağındaki hopörlerden yayılan cızırtılı sesi geldi.

Derken bir sonra eline aldığı plağın bir Edith Piaf albümü olduğunu gördü. Albümün siyah beyaz kabında kadının yüzünün yakından çekilmiş hali vardı. The Spotnick'ten nefret eden Mona ona bu albümü almıştı. Mona daha çok Streaplers ve Sven-Ingvars gibi diğer İsveçli grupları beğenirdi, ama en sevdiği bu Fransız şantözdü. Ne kendisi, ne de Wallander, Fransız şarkıcının söylediği tek kelimeyi bile anlamıyordu ama sesi her ikisini de büyülerdi.

Piaf'tan sonra caz müzik söyleyen John Coltrane'in plağını aldı; bunu nereden almıştı acaba? Hatırlayamıyordu. Plak kabından çıkarınca çok az çalınmış olduğunu gördü. Hafızasını çok zorladı ama plağı hatırlamıyordu. Coltrane'in saksofonundan tek bir nota bile çalınmıyordu kulağına.

Kutunun en arka kısmında iki tane opera plağı vardı: *La Traviata* ile *Rigoletto.* Coltrane'in tam aksine bu ikisi neredeyse kullanılamayacak kadar yıpranmışlardı.

Orada tavan arasında öylece oturmuş, kutuyu aşağı taşıyıp hepsini tekrar dinleyebilmek için kendisine yeni bir pikap alsa mı diye düşündü kısa bir süre. Sonunda kutuyu kapatıp bir kenara itti. Bugün müziği artık kasetten veya CD'lerden dinliyordu. O çizik vinil plaklara gerek yoktu artık. Geçmişe aittiler ve orada tavan arasının karanlığında durabilirlerdi.

Aradığı kutuyu buldu, alıp mutfağa getirdi. İçinden büyük miktarda Lego parçalarını döküp masaya yaydı. Bir piyangodan kazandığı bu Lego'ları küçük bir kızken Linda'ya vermişti.

Bu fikri Rydberg'den almıştı. Bir bahar akşamı onun evindeki mutfak masasında birlikte oturuyorlardı; Rydberg ölmeden önceydi. Ystad ile çevresinde, kısa namlu pompalı tüfek taşıyan maskeli bir adam tarafından bir dizi hırsızlık olayı meydana gelmişti. Bir suç motifi bulmak ve meydana gelen olayları düzene

koymak için Rydberg bir deste iskambil kâğıdını hırsızın hareketlerini izlemekte kullanmıştı. Kimliği bilinmeyen kötü hırsız maça valesiydi. Bu sistem suçlunun nasıl çalıştığını, hatta nasıl düşündüğünü görmekte Wallander'e yol göstermişti. Birkaç yıl sonra Rydberg'in metodunu kendisi denediğinde, oyun kartları yerine Lego parçalarını kullanmış, ama bundan Rydberg'e hiç bahsetmemişti.

Håkan ile Louise'i temsil eden figürleri yerleştirdi; çeşitli yerler, tarihler ve olayları da. Kırmızı şapkalı itfaiyeci Håkan'dı; Louise ise Linda'nın Sinderella adını taktığı küçük kızdı. Bir tarafa Lego askerlerini dizdi; bunlar şu an için en önemli gördüğü, henüz cevaplanmamış sorulardı. Signe'nin amcası rolüne giren kişi kimdi? Kızın babası neden birdenbire gölgelerin arasından çıkıvermişti? Bugüne dek nerelerdeydi ve neden saklanma ihtiyacı duymuştu?

Niklasgården'e telefon etmesi gerektiği geldi aklına. Aradı ve Signe'yi görmeye başka kimsenin gelmediğini öğrendi. Ne babası, ne de kim olduğu bilinmeyen bir amcası.

Elinde Lego ile orada, mutfak masasında öylece oturdu. Birisi doğruyu söylemiyor, diye düşündü. Håkan ve Louise von Enke'yi anlattığım insanlar içinde birisi bana karşı dürüst değil. Kadın veya erkek bu kişi her kimse, ya yalan söylüyor, ya da bildiğini saklamak suretiyle gerçeği çarpıtıyor. Ama kim? Ve neden?

Telefon çaldı. Telefonu alıp bahçeye çıktı. Linda'ydı. Kızı lafı uzatmadan konuya girdi.

"Hans ile konuştum. Ona baskı yapıyormuşum gibi hissetti. Çok bozuldu ve esti gürledi. Akşam eve gelince ondan özür dileyeceğim."

"Bu Mona'nın asla yapmadığı bir şey."

"Ne? Bağırıp çağırmak mı, özür dilemek mi?"

"O genellikle bağırıp çağırırdı. Ne zaman tartışsak oynadığı son kozu bu olurdu. Çarpılan bir kapı. Geri geldiğinde de hiç özür dilemezdi."

Linda güldü. Bıçak sırtında yürüyor, diye düşündü Wallander. Herhalde bilmemi istemediği için hepsini söylemiyor ama daha fazla tartışıyorlar.

"Mona'ya bakılırsa durum tam tersineymiş," dedi kızı. "Kapıyı çarpıp çıkan da, asla özür dilemeyen de senmişsin."

"Sanırım Mona'nın bazen doğru olmayan şeyler söylediği konusunda anlaşmıştık," dedi Wallander.

"Sen de aynısını yapıyorsun. Ne annem ne de babam tam anlamıyla dürüst insanlar."

Wallander öfkeyle tepki verdi.

"Ya sen? Sen tam anlamıyla dürüst müsün?"

"Hayır. Ama zaten öyle bir şey iddia da etmiyorum."

"Sadede gelsene!"

"Seni meşgul mü ediyorum?"

Wallander anlık bir kararla, biraz da zevkine, yalan söylemeye karar verdi.

"Yemek yapıyorum."

Ama Linda yalan söylediğini anında anlamıştı.

"Bahçede? Kuşların ötüşünü duyuyorum."

"Mangal yapıyorum."

"Sen mangaldan nefret edersin."

"Sen benim ne sevdiğimi, ne sevmediğimi bilemezsin. Bana ne söylemek istemiştin?"

"Hans babasıyla hiç bağlantı kurmamış. Aile banka hesaplarından, kaybolmadan önce Louise'in çektiği para dışında bir hareket de olmamış. Bütün mektuplarıyla artık Hans ilgileniyor. Bankadan para alınmamış, ya da herhangi bir başka yoldan."

Wallander bunun önceden düşündüğünden daha önemli olduğunu kavradı.

"O halde saklandığı onca süre boyunca Håkan ne ile geçindi? Kopenhag'da ortaya çıkıyor ama görünüşe bakılırsa paraya hiç ihtiyacı yok, çünkü oğluyla bağlantıya geçmiyor, para falan da çekmiyor. Bu birilerinin ona yardım ettiğini gösteriyor. Acaba Hans'ın bilmediği başka bir banka hesabı olabilir mi?"

"Bu mümkün; ama Hans'ın dünya bankalarında bir sürü bağlantısı var; o da araştırdı, bir şey bulamadı. Tabii para saklamanın da bir sürü yolu var."

Wallander cevap vermedi. Soracağı bir şey yoktu. Ama artık Håkan von Enke'nin paraya ihtiyaç duymamasının bir ipucu olup olmadığını ciddi ciddi merak ediyordu. Klara ağlamaya başlamıştı.

"Kapatmam gerek," dedi Linda.

"Duyuyorum. O halde, Hans ile babası arasında herhangi gizli bir buluşma gerçekleşmesi konusunu artık dikkate almıyoruz, öyle mi?"

"Evet."

Kızı telefonu kapattı. Wallander ahizeyi yerine koyup bahçe hamağına gitti. Bir ayağı yerde sabit, ileri geri sallanmaya başladı. Gözlerinde Håkan von Enke'nin Strøget'te yürürkenki halini canlandırdı. Hızlı yürüyordu, yoluna devam ederken ara sıra dönüp arkasını kontrol ediyordu. Sonra da gözden kayboldu; büyük olasılıkla ya bir yan sokağa sapmış, ya da Strøget'teki insan seli içine karışmıştı.

Wallander sıçrayarak uyandı. Yağmur yağmaya, damlalar çimlerin üstünde çıplak ayağına düşmeye başlamıştı. Ayağa kalkıp içeri girdi. Kapıyı arkasından kapadı ve birden durdu. Bir bağın olduğunu hissediyordu; ne olduğu zihninde hâlâ çok belirgin

değildi ama kaybolduğundan beri Håkan von Enke'nin nerede saklandığına ışık tutacak bir şeydi. Bir barınak, diye düşündü. Ortadan toz olduğunda, ne yapacağını biliyordu. Valhallavägen boyunca yürüyüşe çıkıp oradan kimsenin kendisini bulamayacağı bir yere kaçtı. Louise'in kocasının kayboluşuna karşı hazırlıklı olmadığından Wallander artık oldukça emindi, kadının çektiği üzüntü gerçekti. Meydana çıkan ne bir kanıt vardı, ne de gerçek. Sadece ve sadece, kendisini ikna etmeye yetecek içgüdüleri.

Wallander mutfağa gitti. Ayaklarının altında evin taştan zemini buz gibiydi. Sanki düşünceleri uçup gidecekmiş gibi korkarak, ağır ağır ilerliyordu. Lego'lar masanın üstündeydi. Oturdu. Bir barınak, diye düşündü yeniden. Her şey planlanmış, iyice düzenlenmiş, tıpkı bir denizaltı komutanının çevresindeki durumu en ince ayrıntısına kadar hesaplayışı gibi. Wallander barınağı gözünün önünde canlandırmaya çalıştı. Håkan von Enke'nin nerede saklanıyor olabileceğini tahmin ettiğini sanıyordu. Hiç farkında olmadan çok yaklaşmıştı.

Masanın üstüne eğilip bir sıra Lego dizdi. Louise ve Håkan ile ilişkisi olan herkesi. Sten Nordlander; kızları Signe; Hans; San Diego yakınlarında evi olan Steven Atkins. Sonra daha dolaylı olarak çevrelerindeki kişileri de düşündü. Onları da birbiri ardına sıra halinde dizdi ve von Enke'ye kimin yardım etmiş olabileceğini, para da dahil, ihtiyacı olan her şeyi ona kimin sağlayabileceğini düşündü.

Aradığım şey bu, dedi kendi kendine: Bir barınak. Asıl soru, acaba Ytterberg de benimle aynı doğrultuda düşünüyor mu, yoksa o farklı Lego'larla mı oynuyor? Cep telefonunu alıp numarasını çevirdi. Şimdi yağmur çok sıkı yağmaya başlamıştı; damlalar metal kaplama pervazları dövüyordu. Ytterberg cevap verdi ama bağlantı çok kötüydü. Dedektif dışarda, sokaktaydı.

"Bir sokak kafesindeyim," dedi Ytterberg. "Hesabı ödemek üzereyim. Sizi sonra arayabilir miyim?"

Yirmi dakika kadar sonra Bergsgatan'daki ofisine dönünce sözünü tutup aradı.

Ytterberg izinden sonra kendisini nasıl hissettiğini soran Wallander'e cevap olarak, "Tatilden sonra işe yeniden dönmeyi kolay bulanlardanım," dedi.

"Bu görüşe katıldığımı söyleyemem," dedi Wallander. "İşe geri dönmek demek, tatile çıktıkları için ne kadar sevinçli olduklarını belirten, üstüne güler yüzlü suratlarla dolu notlar yapıştırıp iş arkadaşlarının sana pas ettikleri dosyalarla kaplı bir masayla karşılaşmaktır."

Ardından Hermann Eber'le yaptığı görüşmeyi aktarmaya başladı. Ytterberg onu dikkatle dinleyip birkaç soru sordu. Sonra Wallander ona Håkan von Enke'nin yeniden ortalıkta görünüşünden bahsedip, Linda'nın kendisine anlattıklarını da söyledi; kızının onu gerçekten gördüğüne artık çok daha emindi.

"Kızınız yanılıyor olamaz mı?"

"Hayır. Ama bu soruyu neden sorduğunuzu biliyorum. Gerçekten çok şaşırtıcı bir durum."

"Demek onun olduğuna hiç şüphe yok?"

"Yok. Kızımı tanıyorum. Eğer oydu diyorsa, odur. Ona çok benzeyen bir ikizi ya da bir başkası değil. Gördüğü Håkan von Enke'ymiş"

"Peki müstakbel damadınız buna ne diyor?"

"Babasının Kopenhag'a kendisiyle buluşmak için gitmediğini. Ona inanmamak için de bir sebep yok."

"Evet ama oğluyla buluşmayacağını düşünmek gerçekten mantıklı mı?"

"Mantıklı veya değil, bilemem. Ama Hans'ın Linda'yı atlatmaya çalışacak kadar aptal olduğunu sanmıyorum."

"Eşini atlatmaya çalışmak mı, yoksa kızınızı atlatmaya çalışmak mı?"

"Çocuğunun annesini atlatmaya çalışmak. Eğer bir şey fark edecekse."

Von Enke'nin yeniden ortaya çıkışının ne anlama gelebileceği üzerinde bir süre konuştular. Ytterberg açısından, bu durumun en çok Håkan von Enke'nin karısının ölümünde ne gibi bir rol oynamış olabileceğini yeniden düşünmesi gerektiği anlamına geliyordu.

"Sizin nasıl düşündüğünüzü bilemiyorum," dedi Ytterberg. "Ama ben onu da ölmüş olarak kabul ediyordum. En azından karısının cesedi Värmdö'de ortaya çıktığından beri."

"Ben şüphelenmiştim," dedi Wallander. "Ama soruşturmadan sorumlu kişi ben olsaydım, herhalde ben de sizin gibi düşünürdüm."

Wallander ona kısaca ama detaylarıyla, konuyla ilgili kendi görüşünü anlattı.

"Louise'in çantasında bulduğumuz o gizli belgeler beni düşündürdü," dedi Ytterberg. Von Enke saklandığına göre, Håkan'ın da bu işe karıştığını, yani birlikte çalıştıklarını düşünmek mantıklıydı."

"Casus olarak mı?"

"Şey, bir karıkocanın beraberce casusluk yaparken yakalanmaları İsveç tarihinde bir ilk olmazdı. Hatta içlerinden sadece biri doğrudan işin içinde olmuş olsa da."

"Sanırım Stig Bergling ve karısını kastediyorsunuz?"

"Başkası var mı?"

Wallander ara sıra Ytterberg'in konuşurken, normalde asla tolere etmeyeceği kibirli bir tona kaçtığını fark ediyordu. Ystad'da polis merkezinde birisi kendi sorusuna böyle soruyla karşılık verecek olsa herhalde çok kızardı. Ama bu seferlik görmezden

geldi; herhalde Ytterberg söylediklerinin dışardan nasıl algılandığının her zaman farkında değildi.

"Mikrofilmlerde neler varmış, öğrenebildiniz mi? Savunma sırları mı, silah gücü mü, dış politikalar mı?"

"Hiçbir fikrim yok. Ama bana sanki Säpo'daki arkadaşlar biraz endişelendi gibi geldi. Bu soruşturmayla ilgili elimize ne dosya geçerse, ki fazla da bir şey yok, onlara devretmemiz konusunda ısrar ediyorlar. Bugün öğleden sonra Kumandan Holm ile bir toplantıya çağrıldım; kendisi ordu istihbarat servisindeki kodamanlardan biri sanırım."

"Size neler soracağını bilmek isterdim."

"Diğerlerinin neler bildiklerini öğrenmenin her zaman çok güzel bir yoludur bu. Başka bir deyişle, onun neler *sormayacağını* merak ediyorsunuz?"

"Tamamen öyle."

"Size anlatacağıma söz veriyorum."

Ertesi sabah kahvaltıdan sonra Jussi ile birlikte bir yürüyüşe çıkmadan önce bütün ocakların kapalı olup olmadığını kontrol etti. Jussi kalkmakta olan sisin içine dalıp çoktan gözden kaybolmuştu. Kendini uzun zamandır hissetmediği kadar zinde hissediyordu. Hiçbir şey öyle çok zor gelmiyordu ve hayattan aldığı haz çok güçlüydü. Üstüne son birkaç aydır sinen uyuşukluğu alt etmek istercesine birden koşmaya başladı. Nefes nefese kalana kadar koştu. Güneş çevreyi ısıtmaya başlamıştı. Terden ıslanan gömleğini çıkardı; çıkıntı gibi fırlayan göbeğine gözleri takılınca yüzünü buruşturdu ve daha önce de pek çok kez olduğu gibi yine diyete girmeye karar verdi.

Eve girerken cep telefonu çaldı. Yabancı dilde konuşan biriydi, bir kadın, ama sesi zor duyuluyordu ve çıkan cızırtılardan sonra tamamen duyulmaz oldu. İki üç saniye sonrasında hat da

kesilmişti. Wallander arayanın Baiba olabileceğini tahmin etti. Arka plandaki gürültüye rağmen sanki sesini tanır gibi olmuştu. Fakat her kimse tekrar aramamıştı. Wallander eve girip bir fincan kahveyle yeniden bahçede oturmaya çıktı.

Çok güzel bir yaz akşamı olacaktı. Pikniğe çıkmaya karar verdi, hem de tek başına. Her zaman, hayatta en güzel şeylerden birinin kum tepelerinin arasında bir yere kurulup, evden beraberinde getirdiği yemeği yedikten sonra ısıtan güneşin ışıkları altında güzel bir uyku çekmek olduğunu düşünmüştü. Bir sepet hazırlamaya girişti; bu sepet de çocukluğundaki evden kalma bir hatıraydı. Annesi onu yün yumaklarını, örgü şişlerini ve yarım kalmış yün örgülerini koymak için kullanırdı. Kendisi de şimdi sandviçlerini, termosu, iki elma ile okumaya fırsat bulamadığı birkaç *İsveç Polisi* dergisi ile dolduruyordu. Saat on birde kapıyı kilitleyip çıkmadan önce ocağı son bir kez daha kontrol etti. Arabayı Sandhammaren'e sürüp orada, kumullar ile bodur ağaçların arasında bir yer buldu. Yemeğini bitirip dergileri okuduktan sonra, battaniyesine sarındı ve kısa bir süre sonra uykuya daldı.

Üşüyerek uyandı. Güneş bir bulutun arkasına girmiş, hava serinlemişti. Battaniyeyi üstünden sıyırdı. Ceketini başının altında yastık yaptıktan sonra battaniyeye sarınıp yeniden yattı. Güneş kısa bir süre sonra tekrar çıkmıştı ve aklına yıllar önce gördüğü bir rüya geldi. Ara ara gördüğü bir rüyaydı bu; görmeye başlamasıyla bitmesi bir olurdu. Rüyasında yüzü olmayan siyahi bir kadınla erotik bir oyun içindeydi. Bugüne dek zenci bir kadınla hiç ilişkisi olmamıştı; tabii Batı Hint Adaları'na yaptığı bir gezi sırasında olan bir olay dışında; o gece çok fazla içmiş ve oteldeki odasına bir fahişe götürmüştü. Böyle ilişkilere özel bir hevesi de yoktu ayrıca. Ama o günden sonra o siyahi kadın zaman zaman

rüyalarına girmeye başlamış ve birkaç ay sonra da kendiliğinden geçmişti.

Ufukta bir fırtına koparacak bulutlar toplanıyordu. Wallander her şeyi yeniden sepete koydu ve arabasına geri döndü. Kåseberga'ya varınca limana doğru inip isli balık satın aldı. Eve henüz yeni dönmüştü ki, cep telefonu çalmaya başladı. Daha önce arayan kadındı ama bu defa hatlar çok daha iyiydi; ve arayanın Baiba olmadığını hemen algıladı. Kadının İngilizcesi kötüydü.

"Kurt Wallander?"

"Benim."

"Adım Lilja. Kim olduğumu biliyor musunuz?"

"Hayır."

Kadın birden ağlamaya başladı. Kulağının dibinde haykırıyordu. Wallander birden korktu.

"Baiba!" diye bağırdı kadın. "Baiba!"

"Ne oldu ona? Onu tanıyorum!"

"Öldü!"

Wallander elinde Kåseberga'dan aldığı bir torba balıkla kalakalmıştı. Torba yere düştü.

"Öldü mü? Daha iki gün önce buradaydı!"

"Biliyorum. Benim de arkadaşımdı. Ama artık öldü."

Wallander kalbinin deli gibi çarptığını hissediyordu. Ön kapının hemen girişinde duran tabureye çöktü. Lilja'nın iletmeye çalıştığı o akıl karıştırıcı ve üzücü mesajı toparlamaya çalıştı. Riga'ya varmasına sadece birkaç kilometre kala Baiba'nın arabası aşırı hızla yoldan çıkıp taş bir duvara bindirmiş, arabası hurdaya dönüp kendi de ölmüş. Hemen olay yerinde ölmüş; bu cümle Lilja'nın üst üste sürekli tekrarladığı bir şeydi, sanki Wallander'in dipsiz bir hüzün kuyusuna düşmesine engel olabilirmiş gibi. Ama boşunaydı tabii. İçinde daha önce benzerini hiç tatmadığı çaresizlikle karışık bir elem duygusu kabarıyordu.

Bağlantı birden kesilmişti, hiçbir uyarı vermeden, Wallander Lilja'dan telefon numarasını isteyemeden. Kadının kendisini yeniden aramasını bekledi, hâlâ holdeki taburede oturuyordu. Ama onun ulaşmayı başaramadığını anlayınca mutfağa geçti. İsli balığın olduğu torbayı yerde bırakmıştı. Ne yapacağını bilemiyordu. Bir mum yaktı ve masaya koydu. Hiç durmadan yola devam etmiş olmalı, diye düşündü. Feribotun Polonya'da limanda demirlediği andan itibaren, önce Polonya'yı, sonra da Letonya'yı geçip, ardından ta Riga'ya kadar. Direksiyonda uyuya mı kalmıştı? Yoksa duvara bilerek mi çarpmıştı, kendini öldürmek isteyerek? Wallander hiç kimsenin karışmadığı ama şoförün ölümüyle sonuçlanan trafik kazalarının çoğunlukla intihar olduğunu biliyordu. Ystad polis merkezinde çalışan eski sekreter, alkolik bir duldu ve daha birkaç yıl önce aynı şeyi yapmıştı. Ama Wallander Baiba'nın böyle bir şey yapacağını sanmıyordu. Sevdiklerine ve eski aşklarına veda etmek için seyahat eden biri, hayatını sonlandırmak için bir trafik kazası herhalde düşünmezdi. Yorgundu ve kontrolü kaybetti herhalde, dedi kendi kendine, düşünebildiği tek açıklama buydu.

Linda'yı aramak için cep telefonunu aldı; olanlarla yalnız başa çıkabileceğini sanmıyordu: Başka insanlara ihtiyacı olduğu zamanlar vardı. Numarayı çevirdi ama sonra karşı tarafın sinyali çalmaya başlayınca kapattı. Çok yeniydi olay; henüz ona söyleyebileceği bir şey yoktu. Telefonu kanepeye fırlatıp, dışarı Jussi'nin yanına gitti ve onu sevmeye başladı. Telefon çaldı. Koşarak içeri girdi. Arayan Lilja'ydı. Kadın artık daha sakinleşmişti. Sorular sorup neler olduğunu daha etraflıca öğrendi. Kadına sormak istediği başka bir şey daha vardı.

"Beni neden arıyorsunuz? Varlığımdan nasıl haberdar oldunuz?"

"Baiba rica etmişti."

"Neyi rica etti?"

"Öldüğü zaman sizi aramamı. Ama böyle bu kadar çabuk olacağını tahmin etmemiştim. Baiba Noel'e kadar yaşayacağını zannediyordu."

"Bana da sonbahara kadar ömrü olduğunu söylemişti."

"Herkese farklı şeyler söylemiş. Herhalde kendisi gibi bizim de aynı belirsizlik içinde olmamızı istiyordu."

Lilja kim olduğunu açıklayarak, Baiba'yı genç kızlığından beri tanıyan eski bir arkadaşı ve meslektaşı olduğunu söyledi.

"Sizi tanıyordum," dedi kadın. "Bir gün Baiba beni arayıp şöyle demişti: 'Buraya geldi! İsveçli arkadaşım! Bu öğleden sonra onu Hotel Letonya'daki kafeye götüreceğim. Eğer oraya gelirsen, onu görebilirsin.' Ben de gitmiş ve sizi uzaktan da olsa görmüştüm."

"Belki Baiba bana da sizden bahsetmiştir. Öyle sanıyorum. Ama hiç tanışmadık, öyle değil mi?"

"Hayır, hiç; ama ben sizi gördüm. Baiba sizi sık sık anardı. Sizi seviyordu."

Kadın yeniden ağlamaya başlamıştı. Wallander bekledi. Uzaktan kopan fırtınanın gürültüsü geliyordu. Kadının öksürüp burnunu temizlediğini duydu.

Kadın yeniden telefona dönünce, "Şimdi ne olacak?" diye sordu Wallander.

"Bilmiyorum."

"En yakın olarak görüştükleri kimlerdi?"

"Annesi, erkek ve kız kardeşleri."

"Annesi hâlâ hayattaysa çok yaşlı olmalı. Baiba'nın annesinden bahsettiğini hiç duymadım."

"Doksan beş yaşında ama aklı yerinde. Kızının öldüğünü biliyor. Baiba'nın küçüklüğünden beri araları pek yok."

"Cenazenin ne zaman kalkacağını bilmek isterim," dedi Wallander.

"Sizi arayacağım, söz."

"Benimle ilgili ne söylerdi?" diye sordu Wallander en sonunda.

"Fazla bir şey değil."

"Ama bir şeyler anlatmış olmalı?"

"Evet; ama çok değil. Biz iyi arkadaştık ama Baiba hiç kimseyle çok fazla yakın değildi."

"Biliyorum," dedi Wallander.

Görüşme bitince yatağına uzanıp tavana bakarak birkaç ay önce meydana gelen rutubet lekesine dikti gözlerini. Yeniden mutfağa, masa başına dönmeden önce orada öylece uzunca bir zaman yattı.

Saat sekizi biraz geçe Linda'yı aradı ve ona olanları anlattı. Dayanmak çok zor geliyordu; içindeki keder duygusunun giderek büyüdüğünü hissediyordu.

29

Baiba Liepa'nın cenazesi Riga'nın merkezinde bir şapelde 14 Temmuz'da saat on birde yapıldı. Wallander bir gün önce Kopenhag'dan uçakla gelmişti. Uçaktan inerken terminal yenilenmiş olmasına rağmen Wallander havalimanını hemen hatırladı. 1990'ların başında her yeri işgal eden Sovyet ordusunun uçakları artık yoktu ve kendisini Riga'ya götüren taksinin penceresinden bakarken de, daha pek çok şeyin değişmiş olduğunu gördü. İlan panoları farklıydı; binalar yeniden boyanmış, kaldırımlar tadilat görmüştü. Öte yandan harap görünümlü çiftlik evlerinin çevresindeki çöp yığınları arasında domuzlar otlamaya hâlâ devam

ediyordu ve kent merkezindeki eski büyük binalar hâlâ duruyorlardı. Asıl fark sokaklardaki insan kalabalığıydı, üstündeki giysileriydi, kırmızı ışıkta bekleyen veya merkezi yerlerde yapılmış otoparklardaki dizi dizi arabalardı.

Wallander'in geri döndüğü o gün, ılık bir yağmur yağıyordu Riga'nın üstüne. Soyadı Blooms olan Lilja onu aramış ve Baiba'nın cenazesiyle ilgili ayrıntıları vermişti. Wallander'in merak ettiği şey, orada bulunmasının uygun karşılanıp karşılanmayacağıydı.

"Neden karşılanmasın ki?"

"Belki aile içinde benim bilmediğim durumlar söz konusudur."

"Oradaki herkes sizin kim olduğunuzu biliyor," dedi Lilja Blooms. "Baiba sizden bahsetmişti. Varlığınız sır değildi."

"Benimle ilgili söyledikleri?"

"Neden bu kadar endişeleniyorsunuz ki? Ben Baiba ile sizin birbirinize âşık olduğunuzu sanıyordum. Evleneceksiniz sanıyordum. Hepimiz böyle düşünüyorduk."

"Evlenmek istemedi."

Bu söylediğinin kadını şaşırttığını hissetti Wallander.

"Biz geri çekilenin siz olduğunuzu düşünmüştük. Baiba bir şey söylememişti. Biz anladığımızda aranızdaki ilişki çoktan bitmişti; ama Baiba bundan bahsetmeyi hiçbir zaman istemedi."

Kendisini cenazeye katılmaya Linda ikna etmişti. Kızını aradığı zaman haberi duyan Linda, arabasına atladığı gibi soluğu babasının yanında almıştı. Habere o kadar üzülmüştü ki, kapıdan içeri girerken gözlerinden yaşlar akıyordu. Onun bu hali Wallander'in de Baiba için açık açık yas tutmasına yardım etmiş, uzunca bir süre birlikte oturup, kızına Baiba ile birlikte geçirdikleri zamanları anlatmıştı.

"Baiba'nın kocası Karlis Liepa öldürülmüştü," dedi Wallander. "Siyasi bir cinayetti. Ruslar ile Letonya arasında tansiyon yüksekti o günlerde. Ben de Riga'ya o yüzden gitmiştim: Cinayet soruşturmasına yardımcı olmak için. Ülkenin dışa açılmasını sağlayan siyasi boşluklardan haberim olmadığını söylememe gerek yok. Şimdi o günleri düşününce, Soğuk Savaş dönemi dünyanın durumunun nasıl olduğunu anlamaya başladığım zamanların o sıralar olduğunu söyleyebilirim. On yedi yıl önceydi."

"Senin oraya gidişini hatırlıyorum," dedi Linda. "Ben de kolejdeydim o sıralar; ve ilerde ne olmak istediğimi bilmiyordum. Gerçi, polis olmak istediğimi içimde bir yerlerde hissediyordum."

"Her şeyi sıraladığını hatırlıyorum da, polislikten hiç bahsetmemiştin."

"İşte seni asıl bu şüphelendirmeliydi. Neler düşünüp hissettiğimi çakmamış olmana inanamıyorum!"

"Karlis Liepa Ystad'daki polis merkezine geldiğinde Baiba hakkında da bir şey bilmiyordum."

Wallander adamı ayrıntılarıyla hatırlıyordu. Etrafındaki bütün sigara içmeyenlerin tepkisini alarak birini söndürmeden diğerini yaktığı sigara içme alışkanlığıyla Karlis Liepa sakin ve ketum bir insandı. Wallander'le iyi anlaşmışlardı. Bir akşam şiddetli bir kar fırtınası cereyan ederken Liepa'yı alıp Mariagatan'daki apartmanına götürmüş, bir şişe viski çıkarmış ve Liepa'nın da en az kendisi kadar operayı sevdiğini anlamıştı. Kimseciklerin kalmadığı Ystad'ın ıssız sokaklarında tipi şeklinde kar yağarken, birlikte Maria Callas'ın *Turandot* albümünü dinlemişlerdi.

O plak neredeydi acaba? Önceki gün tavan arasında bulduklarının içinde değildi. Linda onun kendi evinde olduğunu söyleyince bilmece çözüldü.

"Aktris olmayı hayal ettiğim günlerde bana vermiştin," dedi. "Onunla, Maria Callas'ın kötü kaderini anlatan tek kişilik göste-

risini sahneye koymayı tasarlamıştım. İnanabiliyor musun? Eğer hayatta olamayacağım bir şey varsa aslında bu da Yunanlı bir opera sanatçısıdır herhalde."

"Ve de sinirli bir tanesi," diye ekledi Wallander.

"Baiba ne iş yapıyordu? Öğretmen miydi?"

"Onunla tanıştığımda İngilizceden teknik konularda tercümeler yapıyordu. Aslında herhalde her işte biraz çalışmıştır."

"Onun cenazesine gitmelisin. Kendin için yapmalısın bunu."

Hemen değil ama sonunda kızı onu ikna etmeyi başarmıştı. Kızı ayrıca koyu renk, yeni bir takım elbise almasını sağlayarak, onu Malmö'deki bir terziye götürmüştü. Wallander fiyatın yüksekliği karşısında şaşırınca, Linda takım elbisenin kalitesinin çok iyi olduğunu ve kalan ömrünü çıkarmaya yeteceğini söyledi.

"Belki giderek daha az düğünlere katılacaksın ama..." demişti Linda. "Katıldığın cenazelerin sayısı artacak."

Wallander sessizce kendi kendine bir şeyler söylenmiş ve parasını ödemişti. Linda onun ne mırıldandığını sormamıştı.

Wallander taksiden inip küçük valiziyle Hotel Letonya'nın resepsiyon bölümüne ilerledi. Lilja Blooms'un kendisini Baiba ile beraber gördüğü kafenin artık yerinde olmadığını hemen fark etti. Odaya girişini yaptı; kendisine 1516 nolu odayı vermişlerdi. Asansörden inip kapının önüne gelince burasının Riga'ya ilk gelişinde kaldığı oda olduğu gibi bir hisse kapıldı. O zaman da oda numarasında 5 ile 6 rakamlarının olduğuna neredeyse emindi. Kapıyı açıp içeri girdi. Oda hiç de hatırladığı gibi değildi; ama pencereden aynı manzara görülüyordu: Adını hatırlamadığı güzel bir kilise. Çantasını boşalttı, takım elbisesini astı. Baiba ile ilk buluştuğu yerin bu otel ve hatta belki bu oda olması düşüncesi içini neredeyse dayanılmaz bir acıyla doldurdu.

Banyoya geçip yüzünü yıkadı. Saat daha yarımdı. Herhangi bir planı yoktu ama yürüyüşe çıkabileceğini düşündü. Baiba'nın, onunla ilk tanıştığı zamanki halini hatırlayarak yasını tutmak istiyordu.

Derken bir aklına birden bir şey geldi, daha önce yüzleşmeye hiç cesaret edemediği bir düşünce. Baiba'ya duyduğu sevgi bir zamanlar Mona'ya karşı hissettiklerinden daha mı kuvvetliydi? Mona'nın Linda'nın annesi olması gerçeğine rağmen? Bilmiyordu ve asla emin olamayacaktı.

Dışarı çıkıp kasabada gezdi, çok fazla aç olmamasına rağmen bir restoranda yemek yedi. O akşam otelin barlarından birinde oturdu. Yirmili yaşlarında bir kız yanına sokulup arkadaş isteyip istemediğini sordu. Wallander başını iki yana sallayıp soruyu yanıtlamamıştı bile. Otel barı kapanmadan hemen önce bir yemek daha ısmarladı, ucundan dokunduğu bir spagetti yemeği. Kırmızı şarap içti ve masadan ayrılmak üzere ayağa kalktığında çakırkeyif bir haldeydi.

Yemeğini yerken yağan yağmur artık dinmiş, hava açılmıştı. Ceketini alıp ıslak bir yaz akşamına dışarıya çıktı. Yürüye yürüye Baiba ile birlikte fotoğraf çekildikleri Özgürlük Anıtı'na geldi. Birkaç genç kay kaylarıyla ön taraftaki taşlık yerde becerilerini geliştiriyorlardı. Yürümeye devam etti ve otele ancak geç saatlerde döndü. Ayakkabılarını çıkarıp üstünde kıyafetlerle yatağa uzandı ve uyuyakaldı.

Ertesi sabah cenaze için aldığı takım elbiseyi giyip, aç olmamasına rağmen aşağı kahvaltı salonuna indi.

Kastrup Havalimanı'ndan iki küçük şişe votka satın almıştı. Bunlardan biri şimdi ceketinin içcebindeydi. Asansörle aşağı kahvaltı salonuna inerken, kapağını açıp bir yudum aldı.

*

Lilja Bloom cam kapıdan içeri girdiğinde Wallander de çoktan resepsiyonun önüne inmiş onu beklemekteydi. Kadın doğruca ona doğru yürüdü. Baiba ona resimlerimi göstermiş olmalı, diye düşündü.

Lilja kısa boylu ve topluydu; saçları kısa kırpılmış bir modeldi. Wallander'in hayal ettiğinden çok farklıydı; nedense kadının Baiba'ya benzeyeceğini sanmıştı. El sıkıştıklarında sebebini bilmediği bir nedenden Wallander utandığını hissetti.

"Şapel buradan fazla uzak değil," dedi kadın. "Sadece on dakikalık yolda. Bir sigara içimlik zamanım var. Siz burada bekleyebilirsiniz."

"Ben de sizinle geleyim," dedi Wallander.

Otelin dışına çıkıp güneşin altında durdular; Lilja'nın gözünde güneş gözlükleri ve elinde sigara vardı.

"Sarhoşmuş," dedi.

Kadının neyi kastettiğini anlamak Wallander'in bir iki saniyesini almıştı.

"Baiba mı?"

"Öldüğünde sarhoşmuş. Otopside ortaya çıktı. Arabayı çarptığı sırada kanında yüksek düzeyde alkol bulmuşlar."

"Buna inanmakta zorluk çekiyorum."

"Bütün arkadaşları şaşırdı zaten. Ama öte yandan, ölmekte olan bir insanın kafasından neler geçtiğini nereden biliyoruz?"

"İntihar ettiğini mi ima etmeye çalışıyorsunuz? Arabasını bilerek mi taş duvara çarptı?"

"Artık bunu merak etmenin bir anlamı yok, asla kesin olarak bilemeyeceğiz, değil mi? Ama yolda tekerleğin yaptığı fren izleri yokmuş. Arkasından sürmekte olan bir motosikletli onun aşırı süratli kullanmadığını ama arabasının yolda sağa sola yalpayarak gittiğini söylemiş."

Wallander Baiba'nın hayatının son dakikalarını gözünün önüne getirmeye çalıştı. Kaza mı, yoksa intihar mı olduğuna tam emin olamıyordu. Birden aklına başka bir düşünce geldi. Louise von Enke'nin ölümü de, intihar veya cinayet değil ama kaza olabilir miydi?

Fakat bu yeni fikir üzerinde uzun uzadıya düşünemedi, çünkü Lilja sigarasını söndürmüş ve yola çıkma vaktinin geldiğini söylemişti. Wallander biraz izin isteyip resepsiyon bölümünde bulunan erkekler tuvaletine gitti ve orada votkadan bir yudum daha aldı. Kendini aynada inceledi. Gördüğü şey yaşlanma yolunda olan, yaşamın kendisine daha neler göstereceğini merak edip endişelenen bir adamdı.

Küçük kiliseye gelmişlerdi. Güneş ışığının çok parlak oluşu içerisinin karanlığını daha da yoğunlaştırıyordu. Wallander'in gözlerinin içeriye alışması biraz zaman almıştı.

Ortama adapte olduktan sonra, Baiba'nın cenaze töreninin, kendi töreninin bir provasıymış hissine kapıldı. Bu kendisini korkutmuştu ve neredeyse kalkıp gidecekti. Riga'ya hiç gelmemeliydi; burada ne işi vardı?

Ama yine de kıpırdamadan oturduğu yerde kaldı ve özellikle votka sayesinde ağlamadı bile, hatta yanında oturan Lilja Blooms'un ne kadar üzüntülü olduğunu gördüğü halde. Tabut ıssız bir ada gibiydi, denizde bir başına... Bir zamanlar âşık olduğu biri için son dinlenme yeri, diye düşündü Wallander.

Bilinmeyen bir nedenle birden gözlerinin önüne Håkan von Enke geldi. Sinirlendi ve düşünceyi kafasından attı.

Sarhoş gibi hissetmeye başlamıştı. Sanki cenazenin kendisiyle bir ilgisi yokmuş gibiydi. Sona erince, Lilja Blooms, taziyelerini sunmak için aceleyle Baiba'nın annesinin yanına yöneldi. Wallander bunu şapelden sıvışmak için bir fırsat bildi. Arkasına bile

bakmadan doğruca otele döndü ve resepsiyon elemanından uçuş saatini değiştirmek için yardım istedi. Yarına kadar kalmayı planlamıştı ama şimdi bir an önce oradan gitmek istiyordu. Öğleden sonraki Kopenhag seferinde yer buldu. Valizini hazırladı, cenaze için aldığı takım elbiseyi üstünden çıkarmadı ve Lilja Bloom'un kendisini aramak için çıkıp gelmesinden korkarak otelden ayrıldı. Havalimanında güvenlik kontrolünden geçme sırasının kendisine geldiği saate kadar terminal binası dışında neredeyse üç saat oturup bekledi.

Uçakta içmeye devam etti. Ystad'a varınca eve kadar taksi tuttu ve arabadan inerken neredeyse yere yıkılacaktı. Her zamanki gibi Jussi'ye yine komşu göz kulak oluyordu. Wallander onu ertesi sabaha kadar orada bırakmaya karar verdi.

Yatağa yığıldı ve derin bir uyku çekti. Ertesi sabah saat dokuza doğru uyandığında, Lilja'ya veda bile etmeden şapelden kaçtığına pişmandı. Daha sonra onu araması ve mantıklı bir bahane bulması gerekecekti. İyi ama, ne söyleyecekti?

İyi bir uyku çekmiş olmasına rağmen Wallander kendisini hasta gibi hissediyordu. Banyoda her yere bakıp, mutfaktaki bütün çekmeceleri aramasına rağmen evde aspirin bulamamıştı. Ystad'a inmeyi gözü kesmediği için komşu kadına onda olup olmadığını sordu. Kadında vardı; bir bardak suda eritip onu kadının mutfağında içti. Kadın yanında bulunsun diye birkaç tane de eve vermişti.

Eve geri dönünce Jussi'yi kulübesine bıraktı. İçeri girdiğinde telesekreterin sinyalinin yanıp söndüğünü gördü. Sten Nordlander aramıştı yine. Wallander cep telefonuna uzanıp onu aradı. Nordlander cevap verdiğinde Wallander onun rüzgârlı bir ortamda bulunduğunu fark etti.

"Seni ben arayayım," dedi Nordlander. "Rüzgârdan korunabileceğim bir yer bulmam gerek."

"Ben evdeyim."

"Bana on dakika ver. İyisin, değil mi?"

"Evet, evet, iyiyim."

Wallander mutfak masasına oturup beklemeye başladı. Jussi kulübesinde dolanıyor, çevreyi koklayarak kendisi yokken fare ya da kuşlar tarafından ziyaret edilip edilmediğini kontrol ediyordu. Ara sıra başını kaldırıp mutfak penceresine doğru bakıyordu. Wallander elini kaldırıp ona salladı ama Jussi tepki vermemişti. Bir şey görmüyor ama Wallander'in evde bir yerlerde olduğunu biliyordu. Wallander camı açtı. Jussi hemen kuyruğunu sallamaya başlayıp arka ayakları üstüne dikilerek ön patilerini parmaklığa dayadı.

O sırada telefon çaldı. Arayan Sten Nordlander'di. Korunaklı bir yer bulmuştu; rüzgârın sesinden eser yoktu.

"Küçük bir adadayım, aslında kayalıktan başka bir şey sayılmaz, Möja'dan fazla uzak değil," dedi. "Neresi olduğunu biliyor musun?"

"Hayır."

"Stockholm takımadalar bölgesinin dış tarafında. Çok güzel bir yer."

"Aramana sevindim," dedi Wallander. "Bir şey oldu. Seni aramalıydım. Håkan ortaya çıktı."

Wallander olanları özetledi.

"İnanılmaz!" dedi Nordlander. "Bu kayalığa çıkarken ben de onu düşünüyordum."

"Herhangi bir nedeni var mı?"

"Adaları severdi. Bir keresinde bana gençken heves ettiği bir şeyden bahsetmişti: Dünyadaki bütün adaları teker teker gezmek."

"Hiç yapmaya çalışmış mı?"

"Sanmıyorum. Louise deniz yolculuklarından fazla hazzetmezdi."

"Bu aralarında bir sorun olmuş muydu?"

"Bildiğim kadarıyla hayır. Håkan ona çok düşkündü ve Louise de ona; ama hayallerini gerçekleştirecek fırsatı bulamasan bile hayaller değerlidir."

Bağlantı zayıftı; kayalık ada kapsama alanı dışına çok yakındı. Anakaraya döndüğünde Wallander'i tekrar arayacağını söyleyip sözleştiler.

Wallander yavaşça telefonu masaya bıraktı ve kıpırdamadan oturmaya devam etti. Håkan von Enke'nin nerede olduğunu birden bildiği hissine kapıldı. Sten Nordlander kendisine farkında olmadan izlemesi gereken bir yol göstermişti.

Emin olamıyordu tabii ve elinde bir kanıt da yoktu. Yine de biliyordu.

Signe'nin kitaplığının Babar kitapları arasında gördüğü bir kitaptı. *Uyuyan Güzel*. Ben de derin bir uykuya dalıp kayboldum, diye düşündü Wallander. Nerede olduğunu çok daha önce anlamam gerekirdi. Ancak uyanabildim!

Jussi havlamaya başlamıştı. Wallander dışarı çıkıp ona yemeğini verdi.

Ertesi gün sabah erkenden arabasına bindi. Komşusu onun yine Jussi ile çıkıp geldiğini görünce çok şaşırdı.

Kadın ne kadar süreyle gideceğini sordu. Wallander ona doğruyu söyledi.

Bilmiyordu. Hiçbir fikri yoktu.

30

Kiraladığı üstü açık plastik tekne, uzunluğu beş buçuk metreyi ancak bulan, Evinrude marka, yedi beygirgücünde, dıştan motorluydu. Motorun sahibi ona bir de deniz haritası vermişti. Özellikle bu tekneyi seçmişti, çünkü kürek çekmekte zorlanacağı kadar büyük değildi, ki başına geleceğini tahmin ediyordu. Anlaşmayı imzalarken polis kimliğini gösterdi. Adam irkilmişti.

"Her şey yolunda," dedi Wallander. "Ama yanıma bir yedek gaz tüpü daha almak istiyorum. Tekneyi yarın da getirebilirim, işim uzarsa birkaç gün sonra da. Zaten sizde kredi kartı numaram var. Paranızı alacağınızı biliyorsunuz."

"Bir polis," dedi adam. "Kötü bir şey mi oldu?"

"Hayır, sadece ellinci yaş gününü kutlayan bir arkadaşıma sürpriz yapacağım."

Wallander bu yalanı önceden düşünmemişti ama bahaneler uydurmaya alışıktı ve artık ağzından kendiliğinden çıkıyordu.

Tekne, biri Støro tipi olan iki büyük yatın arasına sıkışmıştı. Kontak elektrikli değildi, ama Wallander kordonu çeker çekmez çalışmıştı. Finlandiya aksanıyla konuşan tekne sahibi motorun iyi olduğuna garanti vermişti.

"Balığa çıkarken ben de bunu kullanırım," dedi adam. "Asıl sorun hiç balık kalmamış olmasında; ama yine de çıkıyorum işte."

Saat öğleden sonra dörttü. Wallander Valdemarsvik'e tam bir saat erken varmıştı. Kasabadaki tek restoran gibi görünen bir yerde yemeğini yedi, sonra da Valdemarsviken adındaki uzunca koyun bir tarafında, sadece birkaç yüz metre ötede tekne kiralanan yeri buldu. Wallander bir sırt çantası içine, birçok başka şeyin yanı sıra iki adet el feneriyle biraz da yiyecek koymuş ve aslında

sıcak bir öğleden sonrası olmasına rağmen yine de sıcak tutacak kıyafetler almıştı.

Östergötland'a doğru giderken yolda birkaç kez hava şarlamıştı. Ronneby'a girmeden bunlardan biri öyle yoğundu ki, yol kenarında bir mola yerinde durup geçene kadar beklemek zorunda kaldı. Arabanın tavanına çarpan damlaları dinleyip, ön camdan aşağı çağlayarak dökülen yağmur sularını seyrederken, bir yandan da durumu gerçekten doğru değerlendirip değerlendirmediğini düşünüyordu. İçgüdüleri onu yanıltmış olabilir miydi, yoksa –daha önce de kaç kez olduğu gibi– her şeye rağmen sonuçta kendisi mi haklı çıkacaktı?

Bu düşünceler içinde kaybolmuş halde yağmur dinene kadar, neredeyse yarım saat mola yerinde kaldı. Sonra yeniden yola koyuldu ve nihayet Valdermarsvik'e vardı. Artık hava açılmış, rüzgâr hemen hemen hiç esmiyordu. Koyda deniz sadece hafif bir esintinin etkisiyle arada çalkalanıyordu.

Etrafta balçık kokusu vardı. Kokuyu buraya son gelişinden hatırlıyordu.

Wallander teknenin motorunu çalıştırıp yola koyuldu. Tekneyi kendisine kiralayan adam orada durmuş, ofisine geri dönmeden önce bir süre arkasından bakmıştı. Wallander akşam olmadan önce uzun koydan çıkmak istiyordu. Sonra bir yere demir atar ve yaz seherinin tadını çıkarırdı. Ayın o anki durumunu çıkarmaya çalışmıştı fakat başaramadı. Linda'yı arayacaktı ama nereye gittiğini veya niye bu yolculuğa çıktığını açıklamak zorunda kalmamak için onu aramadı. Koydan çıktıktan sonra Martinsson'u arayacaktı. Eğer birisini aramak zorunda kalırsa bu o olacaktı. Aklına koyduğu şeyi gerçekleştirmesi, gecenin ay ışığı ile aydın-

lanmış olmasına veya karanlık olmasına bağlı değildi ama yine de kendisini neyin beklediğini önceden bilmek istiyordu.

İlerde adaların arasından bakarken, motoru düşük hıza alarak naylonla kaplı deniz haritasını inceledi. Nerede bulunduğunu tam olarak tespit edince, en son demirleyip şafağın sökmesini bekleyeceği noktadan çok uzak olmayan bir yer seçti; ama orası çoktan başka teknelerle doluydu. Bunun üzerine sürmeye devam etti ve en sonunda, birkaç ağacı bulunan ve motoru söktükten sonra kıyısına kürek çekebileceği küçük bir ada buldu. Ceketini giydi, ağaçlardan birine yaslandı ve termostan kendine kahve koydu. Ardından Martinsson'u aradı. Telefonu yine bir çocuk açmıştı, herhalde aynı çocuktu. Martinsson telefonu çocuğun elinden aldı.

"Şanslı bir adamsın," dedi. "Küçük torunum senin sekreterin oldu."

"Ayın hali," dedi Wallander.

"Ne olmuş ona?"

"Çok hızlı sordun. Daha sözümü bitirmemiştim."

"Kusura bakma. Ama gözlerimi torunlardan ayıramıyorum; sürekli takip etmek gerekiyor."

"Anlıyorum seni; ve önemli olmasaydı seni rahatsız etmezdim. Takvimin var mı? Şu anda ayın hangi hali içindeyiz, bir bakar mısın?"

"Ay mı? Sormak istediğin şey bu mu? Ne yapıyorsun, astronomik bir maceraya mı atıldın?"

"Olabilir. Hadi, soruma cevap verebilecek misin?"

"Bir dakika bekle."

Martinsson alıcıyı bıraktı. Wallander'in ses tonundan herhangi bir açıklama alamayacağı belliydi.

Telefona yeniden gelerek, "Şu anda yeniay," dedi. "İnce hilal hali. Tabii, senin dünyanın başka bir köşesinde değil, hâlâ İsveç'te olduğunu düşünürsek."

"Hâlâ İsveç'teyim. Yardımın için sağ ol," dedi Wallander. "Her şeyi bir gün açıklayacağım."

"Ben beklemeye alıştım."

"Neyi beklemeye?"

"Açıklamaları. Sözümü dinlemediklerinde çocuklarımdan gelmesi gerekenler de dahil. Ama tabii bu daha çok onlar küçükkendi."

"Linda da aynı öyleydi," dedi Wallander, ilgi gösteriyormuş gibi görünmeye çalışarak. Yeniden Martinsson'a ay ile ilgili verdiği bilgi için teşekkür etti ve telefonu kapattı. Birkaç tane sandviç yiyip, yastık yerine bir taşın üzerine başını koyup uzandı.

Ağrı durup dururken saplanmıştı. Orada uzanmış yatıyor, gökyüzünü seyredip uzakta çığıran martıları dinliyordu; derken birden sol koluna bıçak gibi bir acı saplanmış, oradan göğsüne ve midesine doğru yayılmıştı. İlkin sivri bir taşın üzerine uzandığı için olduğunu zannettiyse de, sonradan acının bedeninin içinden yayıldığını fark etti; her zaman en çok korktuğu şeyin başına geldiğini tahmin etti. Kalp krizi geçirmişti.

Hiç hareket etmeden uzandığı yerde yatmaya devam etti, kaskatı kesilmişti ve dehşet içindeydi; sanki nefes alırsa kalbinin son çarpma yeteneğini de kullanıp biteceğinden korkuyormuş gibi nefesini tuttu.

Birdenbire gözlerinin önüne bütün canlılığıyla annesinin ölüm anı geldi. Sanki yanı başında onun son dakikalarını seyrediyordu. Öldüğünde daha elli yaşındaydı. Annesinin ev dışında bir çalışma hayatı olmamıştı; hep sinirli ve kazancı düzgün ol-

madığı için eve getireceği paraya güvenilmeyen bir kocayla evliliğini idare etmeye çalışmış ve iki çocuğunu, Kurt ve Kristina'yı büyütmüştü. O sıralarda Limhamn'da oturuyorlar, Wallander'in babasının katlanamadığı bir aileyle aynı evi paylaşıyorlardı. Diğer ailenin babaları sineği bile incitmeyecek bir tren kondüktörüydü; fakat bir seferinde son derece dostça bir yaklaşımla Wallander'in babasına, hep aynı peyzaj resmini üst üste yapacağına başka bir resim konusu seçmesinin daha rahatlatıcı olup olmayacağını sormuştu. Wallander konuşmayı dinlemişti. Adı Nils Persson olan kondüktör kendi çalışma hayatındaki bir şeyden de buna bir örnek vermişti. Uzun yıllar Malmö ile Alvesta arasında gidip geldikten sonra, Gothenburg'a ve hatta bazen ta Oslo'ya kadar giden bir ekspres hattında çalışmaya verilmesi kendisini çok mutlu etmişti. Wallander'in babası tabii ki buna da öfkelenerek karşılık vermişti. Bu olaydan sonra ortamı yumuşatmaya çalışarak diğer aileyle birlikte yaşamayı tahammül edilebilir kılmaya çalışan kişi yine Wallander'in annesi olmuştu.

Ölüm onun kapısını 1962 yılının sonbaharı başında bir öğleden sonra aniden çalmıştı. Evlerinin küçük bahçesinde çamaşır asmaktaydı. Wallander okuldan yeni gelmiş mutfakta sandvicini yiyordu. Pencereden bakmış, annesini elinde bir avuç mandalla çarşafları asarken görmüş, yeniden sandvicini yemeye koyulmuştu. İkinci bir kez baktığında annesi dizleri üstüne çökmüş göğsünü tutuyordu. Önce bir şey düşürdüğünü sanmıştı ama sonra onun yan tarafı üstüne sanki düşmemeye çalışıyormuş gibi, istemeye istemeye, ağır ağır devrildiğini gördü. Wallander haykırarak dışarı koşmuştu ama annesi için çok geçti. Otopsiyi yapan doktor annesinin ağır bir kriz geçirdiğini, kriz geldiğinde hastanede olmuş olsa bile annesini kurtaramayacaklarını söylemişlerdi.

Şimdi, kendi acısına mesafe koymaya çalışırken annesinin hali gözlerinin önüne geliyordu, bir sürü bulanık ve sarsak görüntü halinde; kendi hayatının da onunki gibi erkenden son bulmasını istemiyordu ve hele de burada, Baltık Denizi'nde küçücük bir adada tek başınayken.

Sessizce, tedirginlik içinde dualar etmeye başladı; belli bir tanrıya değil, daha çok kendi içinde, dayanmak için kendi kendini telkin eden, sonsuz sessizliğin içine çekilmesine direnmek için. Sonunda ağrının daha fazla kötüleşmediğini fark etti; kalbi hâlâ atıyordu. Sakin kalmak, sağduyulu davranmak, çaresizce ve kör bir panik hali içine düşmemek için kendini zorladı. Dikkatlice doğruldu, el yordamıyla sırt çantasının yanında bıraktığı cep telefonunu buldu. Linda'nın numarasını çevirmeye başladı ama sonra kararını değiştirdi. O ne yapabilirdi ki? Eğer gerçekten bir kalp krizi geçirdiyse, araması gereken yer ilkyardım ambulansıydı.

Bir şey kendisini alıkoydu. Belki de ağrısının geçmeye başlamasındandı? Yavaşça sol kolunu oynatıp ağrının daha az olduğu bir pozisyon buldu. Bu ciddi bir kalp krizinin semptomlarına benzemiyordu. Ağır ağır doğrulup oturdu ve nabzını buldu. Nabzı dakikada yetmiş dört atıyordu. Normal değerleri yetmiş altı ila yetmiş sekiz arasındaydı. Her şey olması gerektiği gibiydi. Stresten, diye düşündü. Eğer biraz hafiften almazsam, bedenim sonradan başıma bela olabilecek uyarılarda bulunuyor.

Yeniden uzandı. Ağrısı biraz daha azalmıştı, hâlâ tam olarak geçmemişti ama giderek diniyordu, bir nevi varlığını arka planda sürdüren bir tehdit gibi.

Bir saat sonra geçirdiğinin aslında bir kalp krizi olmadığına emindi. Bu bir uyarıydı. Yeri doldurulmaz bir polismişim gibi davranarak kendimi kandırmayı kesip doğru dürüst bir tatile

çıkmalıyım, dedi kendi kendine. Belki eve dönmeli, Ytterberg'i aramalı ve ona verdiği kararı anlatmalıydı; ama orada kalmaya karar verdi. Çok uzun bir yoldan gelmişti ve şüphelerinde haklı mıydı, değil miydi, görmek istiyordu. Sonuç nasıl olursa olsun, ondan sonra olayı Ytterberg'e devredebilir ve artık gerisine karışmazdı.

Kendini hafiflemiş hissediyordu. Yıllardır hissetmediği kadar pozitif duygularla doluydu. Ayağa kalkıp açık denize doğru koşmak geçiyordu içinden; ama oturmaya devam etti, ağaca yaslanmış oturarak geçen tekneleri seyrediyor, deniz kokusunu içine çekiyordu. Hâlâ sıcaktı. Ceketi üstüne çekip uzandı ve uyudu. On dakika sonra uyandı. Artık ağrısı tamamen geçmiş gibiydi. Ayağa kalkıp küçük adayı gezmeye başladı. Adanın güneye bakan tarafında kayalar neredeyse dik bir yamaç şeklindeydi. Suya kadar inen dik kayanın çevresinden dolaşmak çok zor bir işti.

Birden zınk diye durdu. Yirmi metre kadar ileride küçük, geniş olmayan bir dere vardı. Derenin döküldüğü yerin açıklarında bir tekne demirlemiş, bir bot da kıyıya çekilmişti. Deniz kıyısında uzanmış bir çift vardı, sevişiyorlardı. Wallander sırtını iyice kayaya yasladı ama izleme isteğine engel olamadı. Çok gençtiler; yirmili yaşlarda olduklarını tahmin etti. Oradan mümkün olduğunca sessiz uzaklaşmak için bütün gücünü toplayana dek, büyülenmiş gibi çıplak bedenlerini dikizledi. Birkaç saat sonra alacakaranlık adanın üstüne çökmeye başlayınca, hoplaya zıplaya arkasında seğirten botlarıyla birlikte gezi teknesinin önünden geçtiğini gördü. Ayağa kalkıp el salladı. Güvertedeki çift de ona el salladı.

Onları kıskanıyordu ama hissettikleri art niyetli değildi. Kendi ilk cinsel tecrübeleri de herkesinki gibiydi: Güvensiz, hayal

kırıklığı uyandıran, neredeyse utandırıcı. Arkadaşlarının anlattığı maceralara, fetihlere hiçbir zaman tam olarak inanmamıştı. Kendi açısından ancak Mona ile tanıştıktan sonra seks ciddi bir zevk haline gelmeye başlamıştı. Evliliklerinin ilk yıllarında seks hayatları hayal edemeyeceği kadar güzeldi. Bir elin parmakları kadar başka kadınlarla da tatmin edici ilişkisi olmuştu ama hiçbiri beraberliklerinin ilk başında Mona ile yaşadıkları gibi değildi. Tabii içlerinden Baiba hariçti.

Fakat, açık denizin yanı başında, kaya üstünde bir kadınla hiç sevişmemişti. Bunun kadar tehlikeli sayılabilecek şeye yakın yaptığı tek şey, birazcık sarhoşken Mona'yı trende tuvalete sokmaya ikna ettiği zamandı; ama kapının şiddetle vurulmasıyla işleri yarım kalmıştı. Mona bu durumdan müthiş utanmış ve kızgınlıkla böyle erotik maceralara bir daha kendisini sokmayacağına ona söz verdirmişti.

O da bir daha yapmamıştı. Uzun süreli ilişki ve evliliklerinin sonuna doğru birbirlerine karşı duydukları cinsel arzu azalmıştı, tabii Mona kendisine boşanmak istediğini söylediğinde misli misli geri gelmişti. Ama karısı onun yaptığı hamleleri artık bir daha kabul etmemiş, kapısını kendine sonsuza kadar kapatmıştı.

Birdenbire hayatı gözlerinin önüne bütün ayrıntılarıyla serildi. Dört büyük karar anı geçmişti başından: İlki, diye düşündü, baskıcı babama karşı gelip polis olmaya karar verişim oldu. İkincisi, görev başında iken bir adam öldürmemdi; tam artık daha fazla dayanamayacağımı düşünürken sonunda polis kuvvetlerinden istifa etmemeye karar verdim. Üçüncüsü Mariagatan'dan ayrılıp şehir dışına taşınmaya karar verişim ve Jussi'yi alışımdı. Dördüncüsü de herhalde sonunda Mona ile birlikte bir araya gelemeyeceğimize artık karar verişimdi; bu herhalde aralarında en zor olanıydı ama seçimlerimi yaptım; kem küm edip kararsızlık

göstererek bir gün iş işten geçmiş olduğunu görmedim. Bunları yapabildiğim için kendimden başka takdir edeceğim kimse yok. Çevremde, birçok insandaki acılığı gördüğümde, onlardan biri olmadığım için halime şükrediyorum. Her şeye rağmen, hayatımla ilgili konularda elimi taşın altına soktum ve gelen akıntının merhametine sığınıp hayatımın akıp gitmesine izin vermedim.

Akşam karanlığı çökerken sivrisinekler başına üşüşmüştü. Ama sivrisinek kovucuyu yanına almayı unutmamıştı, bir de anorağının kapüşonunu başına geçirdi. Kanal ve boğazların arasında gidip gelen gezinti motorlarının sesi çok fazla duyulmuyordu artık. Sadece açık denize doğru yol alan bir yelkenli vardı.

Gece yarısından kısa bir süre sonra, kulaklarının etrafında sivrisinekler vızıldarken adadan ayrıldı. Planladığı rotayı, deniz haritasının yardımıyla, koyu birer gölgeye dönüşmeye başlayan adaların arasından geçerek takip etti. Ağır ağır yol alıyor, yolundan sapmadığından emin olmak için sürekli kontrol ediyordu. Hedefine yaklaşınca hızını biraz daha kesti ve sonunda da motoru tamamen susturdu. Yumuşak bir akşam esintisi çıkmıştı. Motoru yukarı kaldırdı, kürekleri yerleştirip çekmeye başladı. Ara sıra duruyor ve karanlığın içinden bir şeyler seçmeye çalışıyordu ama hiç ışık yoktu ve bu canını sıktı. Işık olmalı, diye düşündü. Böyle karanlık olmamalı.

Kumsala doğru kürek çekip dikkatle aşağı indi. Çakıllı sahile botu çekerken kulak tırmalayıcı bir sürtme sesi çıkmıştı. Palamarı kıyıda büyüyen bir gürgen ağacına bağladı. Botu kıyıya çekmeden önce sırt çantasından el fenerlerini çıkarıp hazırlamıştı, onlardan birini cebine soktu. Diğerini elinde tuttu.

Ama sandviç paketleri ile yedek giysilerin arasında el yordamıyla aradığı başka bir şey daha vardı. Beylik tabancasını da

yanına almıştı. Son dakikaya kadar tereddüt etmiş ama sonunda kararını verip sırt çantasına koymuştu, beraberinde dolu bir şarjörle. Bunu neden yaptığını hiç bilmiyordu. Kendisini fiziksel bir tehlikeye attığını gösteren hiçbir şey yoktu ortada.

Ama Louise öldü, diye düşündü; ve Hermann Eber onun öldürüldüğüne beni inandırdı. Biraz daha bilgi toplayana kadar, failin Håkan olduğunu düşünmek zorundayım, bunu gösteren bir delil veya motif olmasa bile.

Silahını doldurdu ve emniyetini kontrol etti. Sonra el fenerini açtı ve lensin üstüne yerleştirdiği mavi filtrenin hâlâ durup durmadığına baktı. Işık çok solgundu ve tetikte beklemeyen biri tarafından fark edilmesi zor olacaktı.

Karanlığa kulak kabarttı. Denizin sesi diğer gürültüleri bastırıyordu. Sırt çantasını bota bıraktı, sonra halatı kontrol etti ve botun güzelce bağlı olduğundan emin oldu. Ardından, yavaş yavaş ve pür dikkat kıyıdan uzaklaşmaya başladı. Suyun kıyısındaki fundalık çok sıktı. Daha sadece birkaç metre ilerlemişti ki, bir örümcek ağının içine daldı ve elini kolunu sallamaya başlayınca kocaman bir örümceğin anorağının üstünde durduğunu gördü. Yılanlarla başa çıkabilirdi ama örümceklerle değil. Çalıların arasında ilerlemektense, otların daha az büyümüş olduğu bir yer bulma hayaliyle kıyıdan yürümeye karar verdi. Yaklaşık elli metre kadar yürüdükten sonra, eski bir iskele patikasından kalma yolu seçer gibi oldu. Daha önce bu adaya hiç çıkmamış ve sadece önünden geçerken bottan görmüş olduğundan yönünü bulmakta zorlanıyordu. En son gelişinde adanın diğer tarafından geçmişlerdi, batıya bakan yönünden. Bu kez, adanın doğu kıyısına çıkmıştı; adanın arka tarafında olduğunu umuyordu.

Cebinde cep telefonu çalmaya başlamıştı. Telefonu bulmak için telaşla orasını burasını yoklarken bir küfür savurdu ve bu

arada el fenerini de yere düşürdü. Sonunda susturmayı başarana dek en az altı kere çaldığını saydı. Ekranından arayanın Linda olduğunu gördü. Telefonu göğüs cebine koydu, fermuarı çekti; sesi alarm gibi yankılanmıştı kulaklarında. İyice kulak kabarttı ama karanlığın içinde görülecek veya duyulacak bir şey yoktu. Sadece dalgaların sesi geliyordu.

Zifiri karanlık içinde evin dış hatlarını seçene kadar dikkatle yoluna devam etti. Bir meşe ağacının arkasına sindi ama ortalıkta hiç ışık belirtisi yoktu. Herhalde yanıldım diye düşündü. Burada kimse yok. Çıkarımlarım belli ki yanlıştı.

Derken, indirilmiş perdelerle pencere pervazı arasından belli belirsiz bir ışığın sızdığını fark etti. Yaklaşınca diğer pencerelerin de hafifçe aydınlık olduğunu gördü.

Olabildiğince sessiz adımlarla evin çevresini dolaştı. Sanki savaş zamanıymış ve düşman yanıltmak isteniyormuş gibi pencereler siyahla karartılmıştı. Düşman benim, diye düşündü Wallander.

Kulağını ahşap evin duvarına yaslayıp içeriyi dinledi. Mırıltılar ve ara sıra da müzik sesi geliyordu. Televizyondan ya da radyodan, tam emin değildi.

Yeniden gölgelerin içine çekilerek sindi; bir sonraki hamle olarak ne yapacağına karar vermek istiyordu. Planı sadece şu an bulunduğu noktaya kadardı. Şimdi ne yapacaktı? Kapısını tıklatıp kimin açacağını görmek için sabahı mı bekleseydi?

Bocalıyordu. Karar veremeyişine canı sıkıldı. Neden korkuyordu ki?

Bu soruya cevap vermek için zaman yoktu. Omzunun üstünde bir el hissetti, şaşırdı ve geri döndü. Bu yolculuğa çıkma sebebi her ne kadar kendisi de olsa, yine de Håkan von Enke'yi orada karanlıkta karşısında görmeyi beklemiyordu. Adam kot pantolo-

nu üstüne bir eşofman üstü giymişti, tıraşsızdı ve saçlarının kısaltılmaya ihtiyacı vardı.

Bir şey konuşmadan bakıştılar. Wallander'in elinde el feneri ve von Enke toprak üstünde ayakları çıplaktı.

"Herhalde telefonun çalışını duydunuz," dedi Wallander.

Von Enke başını iki yana salladı. Yalnızca korkmuş gibi değil, aynı zamanda çok üzgündü.

"Evin çevresine alarm kurdum. Son on dakikadır beni buraya kadar kimin izlediğini anlamaya çalışıyordum."

"Benim sadece," dedi Wallander.

"Evet," dedi Håkan von Enke. "Sadece siz."

Evden içeri girdiler. Ancak ışıkları yaktıktan sonra Wallander von Enke'nin aynı zamanda silahlı da olduğunu fark etti. Belindeki kemerde bir tabanca taşıyordu.

Korktuğu nedir, diye merak etti Wallander. Kimden saklanıyor?

Dalgaların sesi artık gelmiyordu. Wallander bunca zamandır kayıplarda olan adamı inceledi.

Karşılıklı oturup bir süre hiçbir şey konuşmadılar. Neden sonra, yavaş yavaş çekingen bir tavırla aralarında sohbet başladı. Ağır ağır. Birbirlerine son derece dikkatle yaklaşarak.

4. BÖLÜM

Hayalet

31

Uzun bir geceydi. Von Enke ile yaklaşık altı ay önce Stockholm'ün dışında, bir ziyafet salonunda, penceresiz bir odada yaptıkları sohbete devam ediyorlarmış gibi geliyordu Wallander'e. Artık yavaş yavaş anlamaya başladığı şeyler kendisini şaşırtmıştı elbette ama şimdi von Enke'nin o gün neden o kadar endişeli olduğunu da açıklıyordu.

Wallander, kendini Livingston'a kavuşmuş bir Stanley olarak görmüyordu. Sadece doğru tahmin etmişti, hepsi bu. Bir kere daha içgüdüleri ona izlemesi gereken yolu göstermişti. Von Enke yerinin keşfedilmesine şaşırdıysa bile bunu belli etmedi. Wallander eski denizaltı komutanının soğukkanlı davrandığını düşünüyordu. Ne olursa olsun asla şaşkınlığını belli etmiyordu.

Dışardan çok ilkel duran avcı kulübesi eşikten içeri girdikten sonra Wallander'e çok farklı görünmüştü. İçerde iç mekân duvarı yoktu, sadece tek büyük bir salon ve açık düzen mutfak vardı. Kapısı olan küçük ilave tek yer banyoydu. Salonun bir köşesinde bir yatak duruyordu. Küçük bir yatak olduğunu gözlemledi Wallander; daha çok sedir gibi bir şeydi, ya da denizaltıdayken bir komutanın bile olanla idare etmesi gereken küçük bir ranza. Odanın orta yerinde, üstü kitap, dosya ve dokümanlarla kaplı büyükçe bir masa vardı. Kısa duvarlardan birinde üstünde radyo olan bir raf ile, kenarda televizyon seti ve küçük bir masanın üs-

tünde pikap vardı. Onun yanında da eski model bordo renkli bir koltuk duruyordu.

"Burada elektriğin olduğunu düşünmemiştim," dedi Wallander.

"Patlatarak kayanın içine açılan oyuğa yerleştirilmiş bir jeneratör var. Suların sakin olduğu zamanlarda bile motorun sesini duyamazsınız."

Von Enke ocağın yanına gidip kahve yaptı. İkisi de konuşmuyor, Wallander kendini az sonra konuşacaklarına hazırlıyordu. Bunca zaman aradığı adamı bulmuştu ama şimdi ona ne soracağını bilmiyordu. Aklındakiler sanki tamamlanmamış çıkarımlardan oluşmuş bulanık bir karmaşa halindeydi.

Von Enke, Wallander'in düşüncelerini bölerek, "Eğer doğru hatırlıyorsam, süt ve şeker almıyordunuz?" dedi.

"Doğru."

"Korkarım size ikram edebileceğim ne ekmek ne de kurabiye gibi bir şey var. Aç mısınız?"

"Hayır."

Von Enke büyük masanın üstünü kısmen boşalttı. Wallander kitapların çoğunun savaşla ve günümüz siyasetiyle ilgili olduğuna dikkat etti. Diğerlerinden daha fazla okunduğu belli olan bir tanesinin adı *Denizaltı Tehdidi*'ydi.

Kahve çok koyuydu. Von Enke çay içiyordu. Wallander aynısını seçmediği için pişmandı.

Saat bire on vardı.

"Cevaplanmasını arzu ettiğiniz pek çok soru vardır mutlaka," dedi von Enke. "Onların hepsine cevap verebileceğimi veya vermeyi isteyeceğimi söyleyemem ama bunlara geçmeden önce benim size sormam gereken birkaç soru var. İlki ve en önemlisi: Buraya yalnız mı geldiniz?"

"Evet."

"Nerede olduğunuzu bilen bir başkası var mı?"

"Kimse yok."

Wallander, von Enke'nin kendisine inanmakta tereddüt ettiğini görüyordu.

"Hiç kimse," diye tekrar etti. "Bu yolculuk tamamıyla benim fikrimdi. Başka kimse karışmadı."

"Linda bile mi?"

"Linda bile."

"Buraya nasıl geldiniz?"

"Kıçtan takmalı motoru olan küçük bir botla. İsterseniz size kiraladığım firmanın adını verebilirim, ama adam nereye gittiğimi bilmiyor. Ona doğum günü için eski bir arkadaşa sürpriz yapacağımı söyledim. Bana inandığına eminim."

"Bot nerede?"

Wallander omzunun üstünden geriyi işaret etti.

"Adanın diğer tarafında. Kıyıya çekip gürgen ağacına bağladım."

Von Enke orada sessizce oturup çay fincanına dikti gözlerini. Wallander bekledi.

"Beni nasıl buldunuz?"

Von Enke soruyu sorarken yorgun görünüyordu. Wallander kaçıp gizlenmenin onu yorduğunu anladı, hatta sürekli hareket halinde olmasa bile.

"Bokö'ye gittiğim zaman bir ara Eskil Lundberg bu kulübenin saklanmak isteyen birisi için ideal olduğunu söylemişti. Buranın önünden geçerken anakaraya doğru yol alıyorduk. Onu görmeye gittiğimi biliyordunuz tabii. Söyledikleri aklımın bir köşesinde kalmış, sürekli beni rahatsız ediyordu. Sonra sizin adalara olan düşkünlüğünüzü öğrendiğimde, saklandığınız yerin burası olabileceğini düşündüm."

"Size adalara olan merakımdan kim bahsetti?"

Wallander, Sten Nordlander'den bir süre daha bahsetmemeye o anda karar verdi. Doğruluğunu asla kontrol edemeyeceği bir isim verecekti Von Enke'ye.

"Louise."

Von Enke sessizce başını salladı. Sonra tartışmaya kendini hazırlar gibi olduğu yerde doğruldu.

"Bu işi iki yoldan yapabiliriz," dedi Wallander. "Ya siz bana her şeyi anlatırsınız, ya da ben size sorular sorarım, siz de cevap verirsiniz."

"Suçlandığım herhangi bir şey var mı?"

"Hayır; ama eşiniz öldü, dolayısıyla şüpheliler arasındasınız."

"Bunu tamamıyla anlıyorum."

İntihar veya cinayet, diye düşündü Wallander. Sonucunu gayet iyi biliyor olmalısın. Wallander dikkatle ilerlemesi gerektiğinin farkındaydı. Ne de olsa karşısındaki insan çok az tanıdığı biriydi.

"O halde dinleyelim," dedi Wallander. "Eğer anlamadığım bir yer olursa sözünüzü keser, arada sorarım. Anlatmaya Djursholm'den başlayabilirsiniz, doğum gününüz olan günden."

Von Enke başını şiddetle iki yana salladı. Yorgunluğu geçmiş gibiydi. Ocağın yanına gitti, kupasına sıcak su doldurdu ve içine yeni bir çay poşeti daldırdı. Elinde kupa ayakta dikilmeye devam etti.

"Bundan da öncesinden başlamam gerekiyor. Aslında başlanabilecek tek bir nokta olabilir," dedi. "Çok basit aslında ama kesinlikle gerçek. Karımı severdim, Louise; dünyadaki her şeyden fazla hem de. Bunu söylediğim için Tanrı beni bağışlasın ama onu oğlumdan daha çok severdim. Louise'in içeri girmesi, onun gülümsediğini görmek, onun diğer odalarda dolaştığını duymak bile güzeldi. Louise, hayatımda mutluluğun cisimleşmiş haliydi."

Sessizleşti; Wallander'e delici ve tartışmaya hazır bir bakış fırlattı. Wallander'den bir cevap veya en azından bir tepki bekliyordu.

"Evet," dedi Wallander. "Size inanıyorum."

Von Enke hikâyesine başladı.

"Uzun bir süre öncesine dönmemiz gerekiyor; ama ayrıntılara girmeme gerek yok. Bu çok zaman alır, hem de gerek yok ama 1960 ve 70'lere dönmemiz gerekecek. O yıllarda hâlâ Deniz Kuvvetleri'nde gemilerde görev yapıyordum; genellikle şu bizim en büyük mayın tarama gemilerinden birine kumandanlık ederdim. Louise öğretmenlik yapıyordu. Boş zamanlarında da genç dalgıçlara koçluk ederdi. Arada bir de, Doğu Avrupa'ya, genellikle de o sıralar sürekli şampiyonlar çıkaran Doğu Almanya'ya giderdi. Bizler bugün o şampiyonların fanatiklik derecesinde, neredeyse köle gibi bir çalışma tekniği ve gelişmiş birtakım doping ilaçlarının sonucu ortaya çıktığını biliyoruz. 1970'lerin sonunda ben yeniden karargâh hizmetlerine transfer edildim ve İsveç Deniz Kuvvetleri'nin üst düzey harekât komutanlığına getirildim. Bu tabii ki çok çalışma gerektiren bir işti ve bu işlerin çoğunu evden yürütüyordum. Haftanın birkaç akşamı eve bazı gizli dokümanlar getirirdim. Evde silahlarımı sakladığım bir dolabım vardır çünkü çok sık ava giderim; genellikle geyik avına ama bazen yılda bir düzenlenen mus geyiği avına da katılırım. Tüfeklerim, kurşunlarım hep o dolabın içindedir ve bu arada benim o gizli belgeleri de geceleri veya Louise ile tiyatroya veya bir davet için dışarı çıktığımızda oraya kaldırmaya başlamıştım."

Durdu; fincanındaki çay poşetini dikkatle çıkarıp fincan tabağına bıraktı ve devam etti.

"Bir şeylerin olması gerektiği gibi olmadığını ne zaman fark edersiniz? Neredeyse gözle görülmeyecek bazı işaretlerle bir şeylerin yerinin değiştiğini ya da ortadan kalktığını fark ettiğinizde

mi? Siz bir polissiniz; eminim pek çok kez bu tip belirsiz işaretleri fark ettiğiniz durumlar başınıza gelmiştir. Bir sabah, silah dolabını açtığımda bir şeylerin farklı olduğu dikkatimi çekti. O an nasıl hissettiğimi hâlâ hatırlıyorum. Evrak çantamı dışarı çıkarmak üzereyken öylece kalakaldım. Çantayı gerçekten de o şekilde mi bırakmıştım? Kilidiyle ilgili bir durum vardı ve bir de sapının duruş şekliyle. Endişelerim beni beş saniye kadar düşündürdü, fazla değil. Sonra bu düşünceyi aklımdan savdım. Her zaman bütün belgelerin orada olup olmadığını kontrol ederdim ve o sabah da aynısını yaptım. Artık o noktayı fazla düşünmüyordum. Herhalde oldukça iyi bir gözlemci sayılırım ve çok iyi bir hafızam var, veya gençken öyleydi diyelim. Yaşlandıkça her yeriniz de sizinle birlikte yavaş yavaş eskiyor; ve bu konuda yapabileceğiniz bir şey yok. Siz benden çok daha gençsiniz ama belki bu durum sizin de dikkatinizi çekmiştir?"

"Görme konusu," dedi Wallander. "Her iki yılda bir yeni okuma gözlükleri almak durumunda kalıyorum. Ayrıca eskisi kadar iyi duymuyorum."

"Sanırım yaşlandıkça en sağlam kalan yer insanın koku alma duyusu. Bende bir tek bu çok değişmedi. Çiçeklerin kokusunu her zamanki gibi net olarak alabiliyorum."

Orada sessizce oturdular. Wallander arkasındaki duvardan tıkırtılar geldiğini fark etti.

"Fareler," dedi von Enke. "Buraya ilk geldiğimde havalar hâlâ çok soğuktu. İlk zamanlarda duvarlardan korkunç bir sürtünme ve hareket sesleri geliyordu. Ama günün birinde artık yer döşemelerinin altında gezinen farelerin tıkırtılarını da duyamayacağım."

"Hikâyenizi bölmek istememiştim," dedi Wallander. "Ama o sabah ortadan kaybolduğunuzda, doğrudan buraya mı geldiniz?"

"Gelip beni aldılar."

"Kimler?"

Von Enke başını iki yana salladı, yanıt vermek istemiyordu. Wallander üstelemedi.

"Silah dolabı konusuna geri döneyim," diye devam etti von Enke. "Birkaç ay sonra yine evrak çantamın yerinden oynatıldığı duygusuna kapıldım. Hayal gördüğüme karar vermiştim. Çantadaki belgeler düzenliydi, hiç karışmamışlardı. Fakat bu durum ikinci kez dikkatimi çektiği için endişelenmiştim. Silah dolabının anahtarları masamın üstündeki mektup terazisinin altında dururdu. Anahtarların nerede olduğunu bilen tek kişi Louise'di. O yüzden ben de insanın içi rahatsız olduğunda yaptığı şeyi yaptım."

"Neymiş o?"

"Ona gidip doğrudan sordum. Mutfakta kahvaltı ediyordu."

"Ne söyledi?"

"Hayır, dedi; ve o malum soruyu sordu: Neden benim silah dolabımda ne olduğuyla ilgili olsun? Her ne kadar bundan hiç söz etmediyse de, aslında benim evde silah barındırıyor olmamdan hiçbir zaman hoşlanmadı. Karargâha gitmek üzere beni götürecek araca binmek için aşağı inerken çok mahcup olduğumu hatırlıyorum. O zamanki görevim nedeniyle bir şoför tahsis ediliyordu."

"Daha sonra ne oldu?"

Wallander sorularının, konuyu kendi hızında anlatmak isteyen von Enke'yi rahatsız ettiğini fark etti. Özür diler gibi el kaldırarak bir daha kesmeyeceğini işaret etti.

"Louise'in bana doğruyu söylediğine inanıyorum; ama ondan sonra bile hâlâ evrak çantam ve içindeki dokümanlara el sürüldüğüne dair hislerim devam etti. Bunun üzerine ben de küçük işaretler bırakmaya başladım: Kasti olarak bazı kâğıtları yanlış

şekilde sıraladım; çantanın kilidi üstüne bir saç teli bıraktım; sapına bir parça yağ sürdüm. Anlaşılması en zor olanı Louise'in bu dokümanlarla neden ilgileniyor olduğuydu. Bunun sadece meraktan veya kıskançlık yüzünden olduğunu sanmıyordum. Louise böyle bir şey için neden bulunmadığını bilirdi. Hayatta gerçek olacağına asla inanmayacağım şeyi, acaba olabilir mi diye düşünmem en az bir yıl öncesinden başlamıştı."

Von Enke konuşmaya devam etmeden önce biraz durdu.

"Louise acaba bir yabancı güçle bağlantıda olabilir miydi? Bu çok basit bir sebepten dolayı imkânsız gözüküyordu: Eve getirdiğim dokümanlar, yabancı bir istihbarat teşkilatını zerre kadar ilgilendirmeyecek şeylerdi; ama endişelenmeye bir türlü son veremiyordum. Eşime güvensizlik duymaya başlamıştım; yerinden oynamış bir saç teli yüzünden eşimin vatan haini olduğundan şüpheleniyordum! En sonunda, ki bu arada 1970'lerin sonu olmuştu, Louise ile ilgili şüphelerimin doğru olup olmadığını ortaya çıkarmaya karar verdim."

Von Enke ayağa kalkıp odada, haritaların bulunduğu bir köşede bir şey aramaya başladı. Sonra elinde bir rulo ile geri gelip onu masaya yaydı: Baltık Denizi'nin merkez bölümünü gösteren bir deniz haritasıydı. Haritanın köşelerine çakıltaşlarıyla ağırlıklar yerleştirdi.

"1979 sonbaharı," dedi. "Daha kesin konuşmak gerekirse, ağustos ile eylül ayları. Neredeyse bütün gemilerimizle her zamanki sonbahar tatbikatlarımıza çıkmıştık. Bu tatbikatın çok özel bir yanı yoktu. Ben Genelkurmay'a bağlıyken oluyordu ve görevim gözlemcilikti. Manevraların başlamasından bir ay kadar önce, bütün planlar ve zaman çizelgeleri hazır edilmiş halde, navigasyon rotaları düzenlenmiş ve gemiler belli bölgelerde konuşlandırılmış durumdayken ben de kendi planımı yaptım. Bir dosya açtım ve adına Gizli dedim. Hatta yüksek kumandan bile onu

imzalamıştı ama tabii kendisi durumu bilmiyordu. Tatbikatın içine çok gizli bir unsur daha sıkıştırdım; buna göre denizaltılarımızdan biri çok ileri bir teknolojiyle uzaktan kumandayla yönetilen bir tankerden yakıt alacaktı. Tamamen uydurma bir senaryoydu ama olası olarak görülebilecek bir şeydi. Tam olarak yerini ve saatini de not etmiştim. *Småland* destroyerinin, güvertesindeki gözcülerle birlikte o saatlerde o yere yakın olacağını biliyordum. Dokümanı eve yanıma aldım, geceleyin onu silah dolabına kilitledim ve ertesi gün karargâha gittiğim zaman onu yazı masamda sakladım. Aynı işi birkaç gün boyunca tekrarladım. Sonraki hafta belgeyi sırf bu iş için kiraladığım bir banka kasasına koyup güven altına aldım. Aslında yırtıp atmayı düşünmüştüm ama sonra ilerde delil olabileceğini düşünüp vazgeçtim. Tatbikatlar başlamadan önceki hafta hayatımda geçirdiğim en zor haftaydı. Louise'in bir şeyden şüphelenmediğinden emin olmak istiyordum ama ona öyle bir tuzak kurmuştum ki, şüphelerimin eğer gerçekten temeli varsa bu iş ikimizi de yıkacaktı."

Harita üstünde bir noktayı gösterdi. Wallander öne eğilip onun Gotska Sandön'ün kuzeydoğusunda bir yer olduğunu gördü.

"İşte burası denizaltıyla var olmayan tankerin sözüm ona buluşacakları yer olacaktı, yani tatbikatların yapılacağı alan çevresinde. Rus gemilerinin bizi izlediği gerçeğinin olağandışı bir tarafı yoktu. Varşova Paktı ülkeleri manevralarını yaparken aynı şeyi biz de yapmıştık. Provokasyonu önlemek için arada ihtiyatlı bir mesafe bırakırdık. O uydurma buluşma noktası olarak burayı seçmemdeki sebep, aynı günün sabahında yüksek kumandanın Berga'ya bırakılacak olmasıydı; dolayısıyla destroyer de tam zamanında doğru yerde, sözüm ona yakıt alma operasyonu gerçekleşeceği sırada orada, yani operasyonun en faal olduğu yere doğru yolda olacaktı."

"Sözünüzü kesmek istemiyorum," dedi Wallander. "Ama operasyonda bu kadar gemi işin içindeyken böylesi sıkışık bir programı izlemek mümkün müydü?"

"Bütün tatbikatın önemli bir parçası da buydu zaten. Savaş halindeyken ihtiyacınız olan tek şey çok fazla para değildir, aynı zamanda zamanlama konusunda çok iyi olmak gerekir."

Wallander kulübenin çatısından küt diye yüksek bir ses gelince yerinden sıçradı. Von Enke ise hiç tepki vermemişti.

"Ağaç dalı," dedi. "Bazen damın üstüne düşüp gürültü çıkarıyorlar. Kurumuş olan ölü meşe ağacını kesmeyi teklif ettim ama kimsede elektrikli testere yoktu. Gövdesi kocaman. Bana kalırsa meşe ağacı on dokuzuncu yüzyılın ortalarından kalma gibi veya o civarlardan."

Sonra yeniden 1979 ağustosunun sonunda neler olduğunu anlatmaya geri döndü.

"Sonbahar tatbikatları kimsenin aklına gelmeyen ekstra olaylara sahne olmuştu. Stockholm'ün güneyindeki Baltık Denizi'ni meteroloji uzmanlarının önceden kestiremediği çok feci bir lodos fırtınası vurmuştu. Denizaltılardan biri, en iyi genç kaptanlarımızdan Hans-Olov Fredhäll'ın kumandanlığını yaptığı denizaltının dümeni bozulmuş ve bizler onu Muskö'ye geri götürene dek beklemesi için Bråviken'e çekilmişti. Denizaltıda bulunanların fırtına esnasında hiç de hoş olmayan saatler geçirdiklerine şüphe yok, çünkü denizaltılar kolaylıkla yuvarlanabilirler; ve buna ilave olarak, bir korvet Hävringe açıklarında su almaya başlamıştı. Mürettebatı boşaltılıp bir başka gemiye aktarıldı ama korvet batmadı. Her neyse tatbikatın önemli bir bölümü planlandığı gibi yapılamadı. Rüzgârlar zaman içinde hızını biraz kaybedince biz de manevranın son bölümünü uygulamaya hazırdık. Kabul etmem gerekir ki, denizaltı ile tankerin hayali buluşmasından önce günlerce uyuyamamıştım ama kimse benim her zamankinden

daha gergin olduğumu fark etmişe benzemiyordu. Biz gidip yüksek kumandanı indirdik; gördüklerinden memnun olmuşa benziyordu. *Småland*'ın kaptanı birden, hiç beklenmedik şekilde tam yol ileri emri verdi; gemisinin iyi durumda olduğunu görmek ve emin olmak için. Ben ilkönceleri o bölgeyi çok çabuk geçeceğimizi düşünerek çok endişelenmiştim ama yüksek dalgalar, destroyerin hızını artırmasını engellemişti. Bütün sabahı endişeyle kaptan köprüsünde geçirmiştim. Kimse bunda bir tuhaflık olduğunu düşünmedi, sonuçta kumandandım. Kaptan, gemisinin idaresini ikinci kaptan Jörgen Mattsson'a devretti. Saat ona çeyrek kala bana teleskopunu uzatıp işaret etti. Yağmur yağıyordu ve hava çok sisliydi ama tespit ettiği şeyin şüphe götürür yanı yoktu. İlerde önümüzde, limanla aramızda bir yerlerde iki balıkçı teknesi vardı; içinde, Rus deniz devriye teknelerinden tanıdığımız bütün antenler ve güvenlik teçhizatını taşıyordu. Teknelerine tek bir balık bile atmadıklarına ama içinde Rus teknisyenlerin olup bizim telsiz bağlantılarımızı dinlediklerine hiç şüphe yoktu. Bu arada uluslararası sularda olduğumuzu belirtmeliyim; orada olmak için her türlü hakları vardı."

"Yani bir denizaltı ile bir tanker mi bekliyorlardı?"

"Mattson bunu bilmiyordu tabii. 'Ne yaptıklarını sanıyorlar?' diye sordu. 'Bu kadar açıklarda, manevra yaptığımız sularda?' Cevap olarak ne söylediğimi hâlâ hatırlıyorum. *Belki de gerçekten sıradan balıkçı tekneleridir.* Ama yardımcı kaptan ikna olmamıştı. Kaptanı çağırdı, o da bunun üzerine kaptan köprüsüne geldi. Bizler balıkçı teknelerinin varlıklarını rapor edip bildirirken destroyer seferine ara verip durmuştu. Bir helikopter gelip bir süre üstümüzde uçtu; sonra biz onları yalnız bıraktık. O sırada ben kaptan köprüsünden ayrılmış ve tatbikatlarda kullandığım kabine inmiştim."

"Yani artık bilmek istemediğiniz bir şeyi artık biliyordunuz?"

"Beni hasta eden, dünyada hiçbir hastalığın yapamayacağı şekilde hasta eden bir olaydı. Kabinime gelince kustum. Hiçbir şeyin bir daha artık eskisi gibi olamayacağı düşünceleriyle uzandım sonra. Başka bir olasılık yoktu: Hazırladığım uyduruk belge Varşova Paktı ülkelerinin eline geçmişti. Louise'in bir ortağı olmalıydı tabii, bunu umut ediyordum. Yabancı istihbarat servisleriyle doğrudan bağlantılı olanın o olmasını istemiyor, daha çok bütün önemli bağlantılara sahip bir casusun yardımcısı olmasını arzu ediyordum. Ama böyle bir şeye inanmakta bile zorlanıyordum. Hayatını didik didik inceledim ve düzenli olarak buluştuğu kimse olmadığını anladım. Hâlâ işleri nasıl yürüttüğünü bilmiyordum. Hatta benim tezgâhladığım dokümanın kopyasını nasıl çıkardığını bile bilmiyordum. Fotoğraf mı çekmişti, yoksa oturup elle mi çizmişti? Yoksa basbayağı ezberlemiş miydi? Ve bilgiyi nasıl iletiyordu? Hatta daha önemlisi elbette, bütün gizli dokümanları nereden temin ediyordu? Benim silah dolabımın içindekiler yeterli olmaktan uzaktı. Kimin için çalışıyordu? Bilmiyordum, üstelik de bir yıldan fazla zamanımı neler olduğunu anlamak için harcamama rağmen. Ama gözlerimin önüne serilen delillere inanmak zorundaydım. Orada kabinimde öylece uzanmış, güçlü motorların titreşimlerini hissediyordum. Artık kaçış yoktu. Hiç tanımamış olduğum bir kadınla evli olduğumu kabul etmek zorundaydım, ki bu kendimi de tanımamış olduğum anlamına gelirdi. Nasıl olur da onu bu kadar yanlış algılamış olabilirdim?"

Håkan von Enke ayağa kalkıp deniz haritasını rulo yaptı. Yeniden raftaki yerine kaldırdıktan sonra kapıyı açıp dışarı çıktı. Wallander az önce duyduklarını hâlâ hazmedememişti. Çok fazlaydı; ve cevabı verilmemiş çok fazla soru vardı.

Von Enke içeri geri gelmişti; kapıyı kapattı, fermuarının kapalı olup olmadığını kontrol etti.

"Bana neredeyse otuz yıl önce olmuş şeylerden bahsediyorsunuz," dedi Wallander. "Bu çok uzun bir zaman. Ya şimdi olanlar?"

Von Enke yanıtlarken birden isteksizleşmiş ve somurtmuştu.

"Bu sohbete başlarken ne dedim? Unuttunuz mu? Size karımı sevdiğimi söyledim. Bunu değiştirebilecek bir şey yapamazdım, her ne yapmış olursa olsun."

"Herhalde bildiklerinizi onunla yüzleştiniz?"

"Yüzleşmeli miydim?"

"Onun ülkemize karşı bir suç işlemiş olması zaten bir şey; ama sizi de aldattı. Sırlarınızı çaldı. Bildiklerinizi ona söylemeden onunla yaşamaya devam etmiş olamazsınız?"

"Yapamaz mıydım?"

Wallander kulaklarına inanamıyordu. Ama avuçları arasında boş çay fincanını yuvarlayan adam söylediklerinde ciddi görünüyordu.

"Ona gerçekten bir şey söylemediğinizi mi söylüyorsunuz?"

"Hiç."

"Hiç? Ama bu inanılmaz!"

"Fakat gerçek. Eve gizli doküman getirmeyi bıraktım. Birden ve açıklanamayacak bir şey değildi. Görevim değişince, evrak çantamın akşam geldiğimde boş olmasında tuhaf bir yön yoktu."

"Ama bir şeyler fark etmiş olmalı. Fark etmediğine inanmak imkânsız."

"Ona hiçbir zaman bir şey söylemedim. O tıpkı daha önceki gibiydi. Birkaç yıl sonra bütün bunların kötü bir rüya olduğunu düşünmeye başlamıştım. Ama tabii yanılıyor olabilirdim. Onun içini okuduğumu fark etmiş olabilirdi. Böylece biri diğerinin ne

bilip bilmediğine emin olamadan birlikte bir sırrı paylaşmaya devam ettik. Bu böylece bir gün her şey değişene kadar devam etti."

Wallander ne söylemeye çalıştığını bilmiyordu ama tahmin ediyordu.

"Denizaltıları mı kastediyorsunuz?"

"Evet. O sıralarda, İsveç Savunma Kuvvetleri'nde bir casus olduğundan yüksek kumandanın şüphelendiğine dair bir söylenti dolaşıyordu ortalıkta. İlk uyarı, taraf değiştirmiş bir Rus ajanının Londra'da konuşmaya başlamasıyla geldi. İsveç ordusunda Rusların çok önem verdiği bir casus vardı. Standartların üstünde biri; gerçekten değerli olan bilgilere nasıl ulaşılacağını bilen biri."

Wallander ağır ağır başını iki yana salladı.

"Bunu anlamak çok zor," dedi. "İsveç ordusunda bir casus. Karınız bir okul öğretmeniydi; boş zamanında yetenekli genç dalgıçlara ders veriyordu. Sizin evrak çantanız boşsa ordu sırlarını nasıl ele geçirmiş olabilir?"

"Saf değiştirmiş olan Rus'un adının Ragulin olduğunu hatırlıyorum. O sıralarda taraf değiştiren pek çok kişiden biriydi; onları bazen ayırt etmekte zorlanırdık. Belli ki adam, Rusların neredeyse taptığı o kişinin ismini veya detaylarını bilmiyordu; ama bildiği bir şey vardı ki, olayın bütün çerçevesini inanılmaz derecede değiştirdi. Benim açımdan da öyle."

"Neydi?"

Von Enke boş fincanını bıraktı. Sanki kendisini toparlamaya çalışıyor gibiydi. O bununla meşgulken, Wallander de Hermann Eber'in Kirov adında karşı tarafa kaçan bir başka Rus'tan bahsettiğini hatırladı.

"Bahsedilen casusun bir kadın olduğu," dedi. "Ragulin, İsveçli casusun bir kadın olduğunu duymuştu."

Wallander bir şey söylemedi.

Fareler avcı kulübesinin duvarlarını içten içe sessizce kemirmeye devam ediyorlardı.

32

Pencerelerden birinin önünde, şişe içinde yarısı tamamlanmış bir gemi maketi vardı. Wallander onu, von Enke masadan kalkıp ikinci kez dışarı çıktığı zaman fark etmişti. Karısının bir casus olduğunu bir başkası önünde kabul etmek durumunda kalması anlaşılan von Enke'yi konuşmaya devam edemeyecek kadar perişan etmişti. Birden özür dileyip odadan çıkarken Wallander onun gözlerinin yaşlı olduğunu fark etmişti. Kapıyı açık bırakmıştı. Dışarda gün ışımak üzereydi, dolayısıyla kulübenin yanık ışıklarını birinin fark etmesi tehlikesi artık kalmıyordu. Von Enke geri geldiğinde Wallander hâlâ minik gemiyi inceliyordu; maketi yapmak için gereken beceriye hayran olmuştu.

"*Santa Maria,*" dedi von Enke. "Kolomb'un gemisi. Kafamı düşünmek istemediğim şeylerden uzak tutuyor. Bu sanatı bir denizciden öğrenmiştim, alkol problemi olan yaşlı bir denizci mühendisten. Onu gemilere göreve vermek artık imkânsız olmuştu. O da artık Karlskrona'da gezmeye ve herkese, her şeye verip veriştirmeye başlamıştı; ama şişede gemi yapma konusunda inanılmaz derecede başarılıydı, ki insanın böyle bir iş için ellerinin çok titremesi gerektiğini düşünüyor insan. Buraya gelene kadar daha önce hiç böyle bir şeyle uğraşmamıştım."

"İsimsiz ada," dedi Wallander.

"Ben Mavi Ada diyorum. Bir adı olmalı. Mavi Ay ve Mavi Tepe çoktan kullanılmış."

Yeniden masa başına geçtiler. Aralarında konuşmadan vardıkları sessiz bir anlaşmayla uykunun bekleyebileceğine karar vermişlerdi. Devam etmesi gereken bir konuşmaya başlamışlardı. Wallander artık kendi sırasının geldiğini anladı. Håkan von

Enke'ye soracağı soruları bekliyordu. Her şeyin başlangıcı olduğunu düşündüğü şeyle başladı.

"Yetmiş beşinci doğum gününüzü kutladığınızda," diye başladı Wallander. "Benimle konuşmak istemiştiniz. Fakat ben, bir başkası yerine neden beni tercih ettiğinizi hâlâ anlamış değilim. Asıl konuya bir türlü gelememiştik. Anlayamadığım birçok şey vardı. Hâlâ da anlayabilmiş değilim."

"Durumu bilmeniz gerektiğini düşünmüştüm. Oğlumla kızınız, ikimizin de tek çocuğu, hayatlarının bundan sonrasında birlikte olacaklarını umuyoruz."

"Hayır," dedi Wallander. "Başka bir sebep vardı, buna eminim. Ayrıca bana bütün gerçeği anlatmamanıza canımın sıkıldığını da belirtmem gerekiyor."

Von Enke hiçbir şey anlamamış gibi bakıyordu.

"Louise'le bir kızınız vardı," dedi Wallander. "Signe. Niklasgården'de bakılan kızınız. Gördüğünüz gibi, nerede olduğunu bile biliyorum. Siz ondan hiç bahsetmediniz. Hatta oğlunuza bile."

Håkan von Enke kendisine bakıyordu. Oturduğu koltukta kaskatı kesilmişti. Bu adam öyle kolay kolay gafil avlanacak biri değil, diye düşündü Wallander; ama şimdi zor durumda kalmıştı.

"Oraya gittim," diye devam etti Wallander. "Onu gördüm. Ayrıca onu düzenli olarak ziyaret ettiğinizi de biliyorum. Hatta kaybolmanızdan önceki gün oradaydınız. Gerçeği saklamaya devam edebiliriz, bu konuşmayı da hiçbir şeyi aydınlatmayan, sadece durumu daha da bulanıklaştıran bir şey haline getirebiliriz. Tercih bizim. Daha doğrusu, sizin tercihiniz. Ben kendi seçimimi çoktan yaptım."

Wallander von Enke'yi süzdü, adamın neden tereddüt ettiğini merak ediyordu.

"Haklısınız tabii," dedi von Enke sonunda. "Sadece Signe'nin varlığını inkâr etmeye çok alışmıştım."

"Niçin?"

"Louise için. Signe ile ilgili olarak hep garip bir suçluluk hissetti. Üstelik, Signe'nin sakatlığının doğum sırasında yolunda gitmeyen bir durum nedeniyle veya hamileyken Louise'in yediği, içtiği veya yaptığı bir şey yüzünden olmamasına rağmen. Signe hakkında hiç konuşmazdık. Louise için Signe diye biri yoktu. Ama benim için vardı. Hans'a bir şey söyleyememenin üzüntüsünü hep yaşadım."

Wallander karşılık vermedi. Von Enke birden aklına gelmiş gibi, "Hans'a siz mi söylediniz? Bu gerekli miydi?" dedi.

"Ona bir kız kardeşinin olduğunu söylememeyi utanç verici olarak gördüm."

"Nasıl karşıladı?"

"Çok bozuldu, ki bu anlaşılır bir şey. Kendisini aldatılmış hissetti."

Von Enke ağır ağır başını iki yana salladı.

"Louise'e söz vermiştim ve bu söze sadık kaldım."

"Bu sizin onunla konuşmanız gereken bir konu; veya hiç konuşmazsınız, ki bu da aklıma bambaşka bir soruyu getiriyor. Birkaç gün önce Kopenhag'da ne yapıyordunuz?"

Von Enke gerçekten afallamış haldeydi. Wallander, artık el üstünlüğünün kendisine geçtiğini hissediyordu; şimdi iş, masanın karşı tarafında oturan bu adama doğruyu söyletmek için elindeki kozu nasıl oynayacağındaydı. Sorulması gereken daha pek çok soru vardı.

"Kopenhag'da olduğumu nereden biliyorsunuz?"

"Bu soruya şimdilik cevap vermeyeceğim."

"Neden vermiyorsunuz?"

"Çünkü yanıt çok önemli değil. Ayrıca soruları artık ben soruyorum."

"Bunu, bir polis sorgulaması altında olduğum şeklinde mi algılamalıyım?"

"Hayır. Yalnız, kaybolduğunuz günden beri oğlunuzla kızımı inanılmaz bir üzüntüye ve sıkıntıya soktuğunuzu unutmayın. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu davranışınızı düşündükçe öfkeleniyorum. Beni sakin tutabilmenizin tek yolu sorularıma doğru yanıtlar vermeniz olacaktır."

"Çalışırım."

"Hans ile bağlantı kurdunuz mu?"

"Hayır."

"Böyle bir niyetiniz oldu mu?"

"Hayır."

"Orada ne yapıyordunuz?"

"Biraz para çekmeye gitmiştim."

"Ama az önce Hans ile bağlantıya geçmediğinizi söylemiştiniz. Bildiğim kadarıyla, Louise ile ortak banka hesaplarınızla Hans ilgileniyordu."

"Danske Bankası'nda kendi kontrolümüzde olan bir başka hesabımız daha var. Emekli olduktan sonra Deniz Kuvvetleri gemilerinde kullanılan silah sistemleri üzerine çalışan bazı üretici firmalar için danışmanlık yaptım. Maaşımı dolar olarak alırdım. Vergiden kaçınma gibi bir durum vardı mutlaka."

"Ne gibi bir miktardan bahsediyoruz burada?"

"Bunun konumuzla ne ilgisi olduğunu anlayamıyorum. Tabii beni vergi kaçırmakla suçlamaya niyetiniz yoksa?"

"Çok daha önemli şeylerden zan altındasınız! Fakat lütfen soruya cevap verin!"

"Yaklaşık yarım milyon İsveç kronu kadar."

"Neden paranızı yatırmak için bir Danimarka bankası seçtiniz?"

"Danimarka kronu istikrarlı görünüyordu."

"Peki Kopenhag'a gitmenizin başkaca bir sebebi yok muydu?"

"Hayır."

"Oraya nasıl gittiniz?"

"Norrköping'den trenle. Oraya da taksiyle gittim. Eskil, onunla tanışmıştınız, beni Fyrudden'e kadar götürdü. Geri döndüğümde de gelip aldı."

Wallander duyduğu şeye inanmamak için bir sebep göremiyordu, en azından şimdilik.

"Ve Louise sizin bütün bu beyan edilmemiş paranızdan haberdardı?"

"O da hesaba benim gibi erişebiliyordu. İkimizin de kötü bir niyeti yoktu; ikimiz de İsveç'te vergi oranlarının utanç verici derecede yüksek olduğunu düşünüyorduk."

"Şu anda paraya neden ihtiyacınız oldu?"

"Çünkü nakdim bitmişti. Her ne kadar sade ve dikkatli yaşasanız da, insan bir şekilde para harcıyor."

Wallander bir süreliğine Kopenhag konusundan ayrılıp yeniden Djursholm konusuna döndü.

"Sadece sizin cevaplayabileceğinizi düşündüğüm bir şey var: Sizinle birlikte kış bahçesinde otururken arkamda duran bir adam fark etmiştiniz. İtiraf etmeliyim ki bu konuyu çok düşündüm. Kimdi o?"

"Bilmiyorum."

"Ama adamı gördüğünüzde endişelenmiş gibiydiniz?"

"Korkmuştum."

Kükrer gibi bağırarak söylemişti. Wallander tetikteydi. Bu kadar zamandır kaçıyor olmak, mutlaka karşısındaki adam üstünde olumsuz bir etki yapmış olmalıydı. Ona daha dikkatle yaklaşmaya karar verdi.

"Kim olduğunu sanıyorsunuz?"

"Size bilmediğimi daha önce de söyledim; ve önemli de değil. Bana hatırlatmak için oradaydı. En azından ben öyle düşünüyorum."

"Size neyi hatırlatmak için? Her bir cevabı ağzınızdan kerpetenle almak istemiyorum."

"Louise'in bağlantıları, karımdan şüphelendiğimi anlamış olmalıydılar. Belki de kendisiyle ilgili gerçeği keşfettiğimi onlara Louise kendisi söylemiştir. İzlendiğimi ilk hissedişim değildi bu. Ama öncekiler Djursholm'deki kadar aleni yapılmamıştı."

"Birisinin sizi takip ettiğini mi söylemeye çalışıyorsunuz?"

"Sürekli değil; ama bazen izlendiğimi fark ediyordum."

"Bu ne zamandır devam ediyordu?"

"Bilmiyorum. Ben farkında olmadan uzun bir zamandır devam ediyor olabilir. Yıllardır belki."

"Şimdi de, kış bahçesinden penceresiz odadaki görüşmemize geçelim," dedi Wallander. "Rahat rahat konuşabilmemiz için diğer misafirlerden uzak olmamızı istediniz. Ama itiraflarınızı yapmak için neden beni seçtiğinizi anlayamadım."

"Hiç öyle bir planım yoktu; o anın gelişine göre o şekilde davranmıştım. Bazen ani verdiğim kararlara kendim de şaşıyorum. Eminim bu size de oluyordur. Partinin baştan sona çok sevimsiz olduğunu düşünüyordum. Benim yetmiş beşinci doğum günümdü ve aslında hiç de istemediğim halde bir parti vermekteydim. Paniklemenin eşiğindeydim aslında."

"Daha sonradan bana sanki söylediklerinizde gizli bir mesaj varmış gibi gelmişti. Böyle düşünmekle haklı mıydım?"

"Hayır. Ben yalnızca sohbet etmek istemiştim. Herhalde daha sonradan size sırrımı açıp açamayacağımı görmek istemiş olabilirim, yani bir vatan hainiyle evli olma olasılığını."

"Konuşabileceğiniz başka kimse yok muydu? Sten Nordlander örneğin? En yakın arkadaşınız?"

"İçimdeki acıyı ona göstermekten tek kelimeyle utanıyordum."

"Ya, Sten Atkins? Ona kızınızdan bahsettiniz ama?"

"Onu söylediğimde sarhoştum. Çok fazla viski içmiştim. Söylediğim için sonradan çok pişman oldum Bunu unuttuğunu sanıyordum, ama belli ki unutmamış."

"Benim kızınızı bildiğimi sanıyordu."

"Arkadaşlarım kaybolmam konusunda ne diyorlar?"

"Herkes çok endişeli. Sarsıldılar. Sizin saklanmakta olduğunuzu öğrendikleri gün çok bozulacaklardır. Korkarım, onları kaybedeceksiniz. Bu da beni neden ortadan kaybolduğunuz sorusuna getiriyor."

"Kendimi tehdit altında hissetmiştim. Çitin diğer tarafındaki o adam sadece bir başlangıçtı. Sonraları nereye gidersem gideyim her yerde gölgeler görmeye başladım. Daha önce böyle değildi. Tuhaf telefonlar gelmeye başlamıştı. Sanki nerede olduğumu her zaman biliyorlar gibiydi. Bir gün Ulusal Denizcilik Müzesi'ni gezerken yanıma bir güvenlik görevlisi yaklaşıp bana bir telefon geldiğini söyledi. Bozuk bir İsveççe ile konuşan bir adam beni telefonda uyardı. Tam olarak neyle ilgili olarak uyardığını söylemedi, sadece attığım adımlara dikkat etmem gerektiğini bildiriyordu. Dayanılmaz hale gelmeye başlamıştı. Ömrümde bu kadar korktuğumu hiç hatırlamıyorum. Polise gidip Louise'i ihbar etmeme ramak kalmıştı. İmzasız bir mektup göndermeyi düşündüm. Sonunda daha fazla devam edemedim. Bu avcı kulübesini tutmak için gerekli işlemleri yaptım. Eskil arabayla Stockholm'e

gelip, stadyumun dışında sabah yürüyüşümü yaparken beni aldı. O günden beri hep buradayım, Kopenhag'a gidişimin dışında."

"Louise'le ilgili şüphelerinizi, ki artık ikna olmuşa benziyorsunuz, ona hiç hissettirmemiş olmanız, bana hâlâ inanılmaz geliyor. Casus olan bir insanla nasıl yaşayabildiniz?"

"Onunla yüzleştim. İki kere. İlki Palme'nin öldürüldüğü yıldı. Onun bu olayla ilgisi yoktu elbette, ama yine de karışık bir dönemdi. İş arkadaşlarımla oturmuş kahve içiyor, birliğin içinde bir casus olduğu konusundaki şüphelerimden bahsediyordum. Çok berbat bir andı, elimdeki kurabiyeyle oynuyor ve ciddi ciddi karım olabileceğini düşündüğüm olası bir casustan bahsediyordum."

Wallander'i aniden bir hapşırık tutmuştu. Von Enke geçene kadar bekledi.

"Onunla yüzleştiğimde 1986 yazıydı," dedi. "Arkadaşlarımızla Riviera'ya gitmiştik. Kumandan Friis ve eşiyle; onlarla briç oynardık. Menton'da bir otelde kalıyorduk. Bir akşam Louise ile beraber, kasaba merkezine gezmeye gittik. Yürüyüş esnasında birden zınk diye durup ona doğduran sordum. Bunu da planlamamıştım; içimden bir şeyin beni dürttüğünü söyleyebiliriz. Önüne dikilip sordum ona: Casus muydu, değil miydi? Çok bozuldu, ilk başta cevap vermeyi reddetti; sanki vuracakmış gibi bana el kaldırdı. Sonra kendini toparladı ve sakin bir tavırla elbette bir casus olmadığını söyledi. Böyle saçma sapan bir düşünce de nereden aklıma gelmişti? Kendisinin bir yabancı devleti ilgilendirebilecek nesi vardı? Bana gülümsediğini hatırlıyorum. Beni ciddiye almadı ve sonunda ben de ciddiyetimi koruyamadım. Duygularını gizlemede bu kadar başarılı olabileceğine inanamıyordum bir türlü! Ondan özür diledim, sebep olarak yorgunluğumu gösterdim. Yazın geri kalanını yanıldığıma inanarak geçirdim, ama sonbaharda şüphelerim yeniden uyandı."

"Ne oldu?"

"Yine aynı şeyler. Silah dolabındaki belgeler, birisinin evrak çantamı kurcaladığı duygusu."

"Menton'da şüphelerinizden bahsettikten sonra kendisinde bir değişiklik fark ettiniz mi?"

Von Enke cevap vermeden önce düşündü.

"Ben de kendime aynı soruyu sordum. Bazen onun farklı davrandığını düşünüyordum, bazı zamanlarsa normal davrandığını. Hâlâ emin değilim."

"Onunla ikinci kez yüzleştiğinizde ne oldu?"

"1996 kışıydı, tam on yıl sonra. Evdeydik. Kahvaltı ediyorduk, dışarda kar yağıyordu. Bana birden gece uyurken rüyamda sayıkladığım şeyle ilgili bir soru sordu. Ona rüyamda casus demişim."

"Suçlamış mıydınız?"

"Bilemiyorum. Geceleri bazen rüyamda konuştuğumu söylerler ama ben hatırlayamıyorum tabii."

"Siz ne dediniz?"

"Ben de bana sorduğu soruyu ona yönelttim; gördüğüm rüyada gerçeklik payı olup olmadığını sordum."

"Ya o ne dedi?"

"Bana peçetesini fırlatıp rüzgâr gibi mutfaktan çıktı. On dakika sonra geri geldi. Saati kontrol etmiştim. Tam olarak dokuz dakika kırk beş saniye sonra. Özür diledi; *ilk ve son olarak*, dedi ısrarla, bu şüphelerimi bir daha duymak istemediğini söyledi. Çok saçmaydılar. Eğer bu suçlamalara devam edecek olursam aklımı kaçırdığımı düşünmeye başlamak zorunda kalacağını söyledi."

"Sonra ne oldu?"

"Hiçbir şey. Ama benim kaygılarım geçmemişti; ve ayrıca İsveç ordusunda bir casus olduğuna dair söylentiler devam ediyor-

du. İki yıl sonra işler öyle bir noktaya geldi ki, ben bile gerçekten sonunda çıldırdığımı düşünmeye başladım."

"Ne oldu?"

"Askeri istihbarat birimleri tarafından sorgulanmaya alındım. Doğrudan yöneltilen bir suçlama yoktu ama bir süre, casus olabileceğimden şüphelendikleri anlaşıldı. Çok acayip bir durumdu. Ama, Louise Ruslara *gerçekten* de askeri sırları satıyorsa, kendine mükemmel bir paravan bulmuş, diye düşündüğümü hatırlıyorum."

"Siz mi?"

"Kesinlikle. Ben."

"Peki sonra ne oldu?"

"Hiçbir şey. Söylentiler devam etti, bazen her zamankinden daha fazla. Çoğumuzu sorguya çektiler, hatta emekli olduktan sonra bile sorguya çekildiğimiz oldu; ve dediğim gibi: Takip edildiğimi hissediyordum."

Von Enke ayağa kalktı, hâlâ yanmakta olan lambaları söndürdü ve perdelerden bazılarını açtı. Ağaçların arasından gri tonlarda ağarmakta olan tan ile, uzaklarda aynı yoğun grilikte deniz görünüyordu. Wallander pencerelerden birinin yanına gitti. Fırtına kopacaktı. Geldiği botun ne halde olduğunu merak ediyordu. Onu bağladığı halatın hâlâ sağlam olduğunu görmek için yanına giderken, Von Enke de onunla beraber gelmişti. Kabaran dalgalar arasında batıp çıkan birkaç deniz ördeği gördüler. Güneş, gece pusunu dağıtmaya başlamıştı. Bot emniyette gibiydi ama yine de ikisi birlikte el verip onu çakıllı deniz kıyısında biraz daha yukarı çektiler.

Botla işleri bitince, "Louise'i kim öldürdü?" diye sordu.

Von Enke, Wallander'e bakmak için yüzünü döndü. Wallander onun Menton'da iken Lousie ile de tıpkı böyle yüzleştiğini tahmin etti.

"Onu kim mi öldürdü? Bana mı soruyorsunuz? Tek bildiğim benim öldürmediğim. Esas polis ne düşünüyor? Siz ne düşünüyorsunuz?"

"Stockholm'de bu vakayla ilgilenen dedektif işinde oldukça iyi biri; ama o da bilmiyor. Henüz bilmiyor demeliyim belki de. Hemen bir yargıya varmamalıyız."

Avcı kulübesine konuşmadan döndüler; yeniden mutfak masasına geçip oturdular ve konuşmaya orada devam ettiler.

"Başından başlamalıyız," dedi Wallander. "Eşiniz neden kayboldu? Benim gibi dışardan üçüncü şahıs gözlemciler siz ikinizin bir tür işbirliği içinde olduğunuz sonucuna varmıştı."

"Ama böyle değildi. Onun kaybolduğunu ilk olarak gazeteyi okuduğumda öğrendim; ve şok oldum!"

"Yani eşiniz sizin nerede olduğunuzu bilmiyordu?"

"Evet."

"Daha ne kadar saklanmayı düşünüyordunuz?"

"Düşünmek için sakin bir ortama ihtiyacım vardı. Ayrıca ölüm tehditleri alıyordum. Bir çıkış yolu bulmam gerekiyordu."

"Louise ile birkaç kez bir araya geldim. Sizin başınıza gelmiş olabilecekler hakkında gerçekten de endişeleniyordu."

"Sizi de beni kandırdığı gibi kandırmış."

"Bundan emin değilim. Sizin onu sevdiğiniz kadar, o sizi sevmiyor muydu?"

Von Enke bir şey söylemedi ve sadece başını iki yana salladı.

"Siz mi öldürdünüz?" diye sordu Wallander. "Kaçış planınız bu muydu?"

"Hayır."

"Bu avcı kulübesinde yatıp düşünerek, kurarak, planlayarak saatler geçirmiş olmalısınız. Louise'i sevdiğinize inanıyorum; ama yine de onun öldüğünü duyunca saklandığınız yerden çıkmadınız. Eşiniz öldüğüne göre, insanın artık ortada bir tehlike

kalmadığını düşünesi geliyor; ama siz saklanmaya devam ettiniz. Bunu anlayamıyorum."

"Karım öldüğünden beri tam on kilo verdim. Yemek yiyemiyorum, çok zor uyuyorum. Neler olduğunu kavramaya çalışıyorum ama bir türlü akıl sır erdiremiyorum. Sanki Louise bana yabancılaşmıştı. Onun kiminle buluştuğunu bilmiyorum; veya onu neyin ölüme sürüklediğini. Verebileceğim bir cevap yok."

"Hiç size Louise çok korkmuş gibi görünmüş müydü?"

"Hayır, hiç."

"Size haberlerde söylenmemiş bir şey söyleyeceğim, polisin henüz kamuoyuna açıklamadığı bir şeyi."

Wallander ona polisin, Louise'in eskiden Doğu Almanya'da kullanıldığı bilinen bir zehirle öldürüldüğüyle ilgili şüphelerinden bahsetti.

"Yani durum başından beri sizin haklı olabileceğinizi gösteriyor," dedi Wallander sonunda. "Günün birinde eşiniz, Rus istihbarat servisi için çalışan bir ajan oldu. Louise sizin tahmin ettiğiniz gibiydi. Rusların bahsettiği casustu."

Von Enke ayağa kalkıp yıldırım gibi evden fırladı. Wallander bekledi. Bir süre sonra endişelenmeye başlayıp aramak için dışarı çıktı. Sonunda onu adadan denize açılan bir sel yatağında yere uzanmış olarak buldu. Wallander gidip yanındaki bir kayanın üstüne oturdu.

"Geri dönmelisiniz," dedi. "Burada saklanmakla hiçbir şeyi çözemezsiniz."

"Belki aynı zehir beni de bekliyordur! Ben de ölürsem elinize ne geçecek?"

"Hiçbir şey elbette. Fakat polisin elinde sizi korumak için güç kaynakları var."

"Bu fikre alışmam gerekiyor, yani haklı çıktığıma. Yaptıklarını neden ve nasıl becerdiğini anlamaya çalışmalıyım. Bunu gerçekleştirmeden dönemem."

"Umarım elinizi çabuk tutarsınız," dedi Wallander ayağa kalkarak.

Yeniden avcı kulübesine döndü. Şimdi kahveyi yapan oydu. Uzun gecenin yorgunluğunu üstünde hissetmeye başlamıştı. Von Enke döndüğünde, çoktan ikinci kupayı bitirmişti.

"Signe'den bahsedelim biraz," dedi Wallander. "Onu görmeye gittim ve kitaplarının arasına sakladığınız bir dosya buldum."

"Kızımı çok severim; ama ziyaretlerimi gizli gerçekleştiriyordum. Oraya gittiğimi Louise hiç bilmedi."

"O halde onu orada ziyaret eden bir tek siz miydiniz?"

"Evet."

"Yanılıyorsunuz. Sizin kaybolmanızdan sonra birisi oraya en az bir kere gitti. Erkek kardeşiniz olduğunu söyleyen birisi."

Håkan von Enke duyduklarına inanamaz halde başını iki yana salladı.

"Benim erkek kardeşim yok. İngiltere'de yaşayan bir akrabam var, ama hepsi bu kadar."

"Size inanıyorum," dedi Wallander. "Kızınızı kimin ziyaret ettiğini bilmiyoruz. Bu da işlerin aslında tahminimizden daha karışık olduğu anlamına gelebilir."

Wallander, Håkan von Enke'nin davranışlarının birdenbire değiştiğini gördü. Konuştukları hiçbir şey onu, Signe'yi Niklasgården'de başka birinin de ziyaret ettiği haberi kadar endişelendirmemişti.

Saat neredeyse altı olmuştu. Uzun gece sohbetleri bitmişti. İkisinde de devam edecek güç kalmamıştı.

"Şimdi gidiyorum," dedi Wallander. "Şu anda burada olduğunuzu bilen bir tek ben varım. Fakat daha fazla böyle medeniyetten uzak halde yaşayamazsınız. Ayrıca sizi daha bir süre sorularımla rahatsız etmeye devam edeceğim. Niklasgården'e giden kişi kim olabilir, bir düşünün bakalım. Birisi sizi izlemiş olmalı. Kim ve neden? Aramızdaki bu görüşmeyi devam ettirmeliyiz."

"Hans ve Linda'ya iyi olduğumu söyleyin. Endişelenmelerini istemiyorum. Onlara, size bir mektup yolladığımı söylersiniz."

"Beni aradığınızı söyleyeceğim; yoksa Linda hemen mektubu görmek isteyecektir."

Botun yanına gidip birlikte onu suya ittiler. Kulübeden ayrılmadan önce Wallander, von Enke'nin numarasını kaydetmişti; ama Mavi Ada ile iletişim bağının kötü olabileceğini tahmin ediyordu. Rüzgâr kuvvetleniyordu. Wallander nasıl geri döneceğini kara kara düşünmeye başlamıştı. Bota binip, dıştan takılan motoru indirdi.

"Louise'e ne olduğunu bilmem gerek," dedi von Enke. "Onu kimin öldürdüğünü bilmek istiyorum. Bir vatan haini olarak yaşamayı neden seçtiğini anlamalıyım."

Daha ilk çekişte motor çalışmıştı. Wallander el sallayarak veda etti ve anakaraya doğru yola koyuldu. Mavi Ada'nın burnunu dönmeden önce arkasına baktı. Håkan von Enke hâlâ kıyıdaydı.

O anda Wallander'in içine bir şeylerin yolunda olmadığına dair bir his doğdu. Neydi veya niçindi bilmiyordu, ama çok kuvvetli hissediyordu.

Botu sahibine geri verdi ve Skåne'ye doğru uzun dönüş yoluna çıktı. Gamleby yakınlarında bir mola yerinde bir süre durup birkaç saat uyudu.

Uyandığında her tarafı uyuşmuş, içindeki kötü his geçmemişti. Håkan von Enke ile geçirdiği uzun geceden sonra bir şey içini rahatsız etmeye devam ediyordu.

Uyarı gibi bir şeydi. Yerine oturmayan bir taş, dikkat etmeyip atladığı bir nokta.

Saatler sonra arabasını evinin önündeki park yerine çekerken atladığı noktanın ne olduğunu hâlâ çıkaramamıştı.

Ama şöyle düşünüyordu: Hiçbir şey göründüğü gibi değil.

33

Ertesi gün Wallander, Håkan von Enke ile görüşmelerinin yazılı bir özetini çıkardı. Elindeki belgeleri bir daha incelemeden geçirdi. Louise konusu kendisi için hâlâ bir bilmeceydi. Eğer Ruslara bilgi sattığı doğruysa, akıllıca hareket edip kendini çevreye önemsiz biri olarak tanıtmıştı. Aslında kimdi gerçekten, diye merak etti Wallander. Belki de ancak öldükten sonra gerçekten anlaşılabilen şu insanlardandı.

Skåne'de rüzgârlı, yağmurlu bir gündü. Wallander pencereden iç karartıcı havayı inceledi; bu yaz hatırladıkları arasında herhalde en berbat geçeni olacaktı. Yine de kendini zorlayıp Jussi ile uzun bir yürüyüşe çıktı. Kan dolaşımını hızlandırmalı ve zihnini boşaltmalıydı. Aklını meşgul eden problemleri hiç düşünmeden bahçesinde uzandığı sakin, güneşli günlere özlem duydu.

Yürüyüşten dönüp üstündeki ıslak giysileri çıkardıktan sonra, eski ropdöşambrıyla telefonun yanına oturdu ve adres defterini karıştırmaya başladı. İçi, üstü çizilmiş, değiştirilmiş, eklenmiş bir sürü telefon numarasıyla doluydu. Dün arabada gelirken aklına eski bir okul arkadaşı gelmişti: Sölve Hagberg. O kendisine yardım edebilirdi; aradığı onun numarasıydı. Birkaç yıl önce Malmö'de bir caddede tamamıyla tesadüf eseri birbirlerine rastlamışlardı.

Sölve Hagberg çocukken bile garip biriydi. Wallander, Sölve'ye rahat vermeyen çocuklardan birinin de kendisi olduğunu suçluluk duygusuyla hatırladı; sebebi çocuğun miyop oluşu ve okula bir şeyler öğrenmeye gelmekteki kararlılığıydı. Ama Sölve'nin kendine güvenini baltalamak için yaptıkları her şey boşa gitmişti. Bütün ağır ve aşağılayıcı alaylar, bütün tekmeler ve yumruklar, çocuk, ördeğin sırtından akan sudan silkinişi gibi hepsinden kurtulmuştu.

Okuldan sonra hiç görüşmemişlerdi, ta ki Wallander, Sölve Hagberg'in *Ya Çift, Ya Hiç* adlı TV şovunda yer alacağını öğrenip şaşırdığı güne kadar. Daha şaşırtıcı olanı ise seçtiği konunun İsveç denizcilik tarihi olmasıydı. Çocukken çok kiloluydu, ki bu diğer çocuklar tarafından rahatsız edilmesinin bir sebebiydi; ama o zamanlar şişko olduğuna göre bugün de herhalde şişmandı. Mikrofona doğru görünmez tekerlekler üzerinde yuvarlanıyormuş gibi hareket ediyordu. Keldi, çerçevesiz gözlükler takıyordu ve Wallander'in okuldan da hatırladığı, ağır bir Skåne aksanıyla konuşuyordu. Mona onun görünüşünü küçümsemiş ve mutfağa kahve yapmaya gitmişti ama Wallander oturup onun bütün soruları doğru cevaplayışını izlemişti. Adam, tam bir özgüvenle verdiği doğru ve detaylı yanıtlar sayesinde yarışmayı kazanmıştı. Wallander onun bir an bile tereddüt etmediğini hatırlıyordu. İsveç'in uzun, karışık ve zor denizcilik tarihi hakkında gerçekten de her şeyi biliyordu. Hagberg'in en büyük arzusuydu bir denizci olmak. Ama şişman olduğu için askere alınmamış, eve, kitaplarıyla model gemilerine geri gönderilmişti. İşte şimdi intikamını alıyordu.

Kısa bir süreliğine gazeteler bu garip adama ilgi göstermişti. Hâlâ Limhamn'da yaşıyordu ve hayatını çeşitli ordu kurumlarınca yayımlanan dergi ve kitaplara makaleler yazarak kazanıyordu. Basın Hagberg'in büyük bir arşivi olduğundan bahsetmişti.

Elinin altında on yedinci yüzyıldan bugüne İsveçli denizciler hakkında kapsamlı ve güncellenen bir bilgi birikimi vardı. Belki Wallander, onun bu arşivinde Håkan von Enke ile ilgili kendisine bilgi verecek bir şeyler bulabilirdi.

Sonunda Hagberg'in numarasını, yağlı gibi kaygan kenar kısmında *H* harfinin altındaki bölümde buldu. Telefonu alıp numarayı çevirdi. Bir kadın cevap vermişti. Wallander adını verip Sölve ile konuşmak istediğini söyledi.

"Öldü."

Wallander afallamıştı. Birkaç saniyelik sessizlikten sonra kadın ona hâlâ orada olup olmadığını sordu.

"Evet, hâlâ buradayım. Öldüğünü bilmiyordum."

"İki yıl önce öldü. Kalp krizi geçirdi. Ronneby'deydi; emekli olmuş bir denizci grubuna konuşma yapıyordu. Konuşmasını takip eden yemekte yığılmış."

"Siz eşisiniz sanırım?"

"Adım, Asta Hagberg. Yirmi altı yıllık evliydik. Ona kilo vermesi gerektiğini söylüyordum ama onun bütün yaptığı kahvesine dört yerine üç şeker koymak oldu. Siz kimsiniz?"

Wallander açıkladı ve telefonu mümkün olduğu kadar çabuk tarafından kapatmayı arzu etti.

"Ona işkence çektiren o çocuklardan biriydiniz," dedi kadın onu şaşırtarak. "Adınızı şimdi hatırladım. Okuldaki zorbalardan biri. Hepinizin isminin olduğu bir listesi vardı elinde ve hayatınızın nasıl geliştiğini takip ederdi. Listedeki isimlerden biri için işler iyiye gitmediğinde memnuniyetini de gizlemezdi. Neden arıyorsunuz? Ne istiyorsunuz?"

"Onun arşivine bir göz atabilmeyi umuyordum."

"Size ben yardımcı olabilirim ama olmalı mıyım bilmiyorum... Neden onu rahatsız etmiştiniz?"

"Aslında aramızda hiç kimsenin yaptığı şeyin gerçekten farkında olduğunu sanmıyorum. Çocuklar zalim olur. Ben de bir istisna değildim."

"Pişman mısınız?"

"Elbette."

"Gelin o zaman. Sölve çok uzun yaşamayacağını hissediyordu, dolayısıyla bana arşivi gösterdi ve nasıl kullanılacağını da gösterdi; ama ben ölünce ne olacak, bilmem. Ben hep evdeyim. Sölve arkasında iyi bir para bıraktı bana, yani çalışmaya ihtiyacım yok."

Kadın güldü.

"Parasını nasıl yaptı, biliyor musunuz?"

"Konuşmacı olarak çok aranan biri olduğunu sanıyorum."

"Bu iş için hiç para almazdı. Bir tahmin daha yapın!"

"Bilemeyeceğim."

"Poker oynardı. Yasadışı kumar kulüplerine giderdi. Sanırım bu polis olarak sizin de kendi uğraştığınız bir konu?"

"Ben günümüzde insanların kumarı artık internette oynadığını sanıyordum."

"O bununla uğraşmazdı. Kulübü vardı, oraya giderdi ve bazen haftalarca evden uzak kalırdı. Ara sıra çok kaybederdi ama genellikle eve bir valiz dolusu parayla gelirdi. Bana parayı sayıp bankaya koymamı söylerdi. Sonra yatağa gidip uyurdu, hem de belki günlerce. Bazen eve polis gelirdi ve bazen de kulübü bastıklarında tutuklanırdı ama buna rağmen değişmedi. Sanırım polisle iyi geçiniyordu."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Ne diyeceğim, arada sırada onlara ihbarda bulunuyordu demek istiyorum. Herhalde aranan tipler çaldıkları paralarla bazen kulübe gidiyorlardı. Kimse iyi yürekli, yaşlı, Şişman Adam

Sölve'nin polisin ispinyoncusu olduğunu tahmin etmezdi, öyle değil mi? Her neyse, geliyor musunuz, gelmiyor musunuz?"

Wallander adresi yazarken Sölve'nin Limhamn'da hâlâ aynı sokakta oturduğunu fark etti. Wallander, Asta ile o gün saat beşte orada buluşmaya karar verdiler. Ardından Linda'yı aradı. Karşısına telesekreter çıkınca, artık eve döndüğü mesajını bıraktı. Sonra buzdolabındakileri elden geçirdi ve kullanma tarihi geçmiş her şeyi attı; ardından yeni bir alışveriş listesi hazırladı. Buzdolabı neredeyse tamamen boşalmıştı. Tam evden çıkmak üzereydi ki, Linda aradı.

"Eczaneden geliyorum. Klara hastalandı."

"Ciddi bir şey mi?"

"Her hasta oluşunda ölümün eşiğindeymiş gibi davranmana gerek yok. Ateşi var ve boğazı ağrıyor. Hepsi bu."

"Doktora gittin mi?"

"Aile ocağını aradım. Her şey yolunda sanırım. Tabii sen telaşlanmaya başlayıp beni sinir etmezsen. Nerelerdeydin?"

"Şu an için bunu söyleyemem."

"Ahaa! Bir kadın, başka bir deyişle. Güzel."

"Kadın değil. Ama sana önemli bir haberim var. Kısa bir süre önce bir telefon geldi. Håkan'dan."

Kızı birden kavrayamamış gibiydi. Ardından bağırmaya başladı.

"Ne? Håkan seni mi aradı? Neler diyorsun böyle? Neredeymiş? Nasıl, iyi mi? Neler olmuş?"

"Bağırmayı kes! Nerede olduğunu bilmiyorum. Bana söylemek istemedi. Sadece iyi olduğunu haber verdi. Kötü bir durumdaymış gibi durmuyordu."

Wallander onun nefes alışlarının sıklaştığını duydu. Kızına yalan söylemekten dolayı çok rahatsızdı. Adadan ayrılmadan

önce böyle bir söz verdiği için pişmandı; ama gerekli unsurları söyleyeceğim ona, dedi içinden. Kendi kızımı kandıracak halim yok."

"Çok garip görünüyor. Neden kaçtığı ile ilgili bir şey anlattı mı?"

"Hayır. Ama Louise'in ölümüyle bir ilgisi olmadığını söyledi. Duyunca o da bizim kadar şaşırmış. Kayboluşundan beri onunla hiç bağlantısı olmamış."

"Hans'ın annesiyle babası deliler mi baba?"

"Bunu bilemem. Ama her neyse; biz hâlâ hayatta olduğu için mutlu olmalıyız. Sana iletmemi istediği tek mesaj buydu: İyi olduğu. Ama ne zaman geri döneceğini ya da neden saklandığını söylemedi."

"Böyle mi söyledi? Yani saklanıyorum mu dedi?"

Wallander çok fazla açık ettiğini fark etti; ama geri dönmek için çok geçti.

"Hangi sözcükleri kullandığını tam olarak hatırlamıyorum. Ondan telefon gelince, karşısında benim de şaşkınlık içinde olduğumu unutma."

"Hans ile konuşmam gerekiyor. Kopenhag'da."

"Ben öğleden sonra dışarda olacağım. Beni akşam ararsın. O zaman daha fazla konuşuruz. Hans'ın nasıl tepki gösterdiğini bilmek istiyorum."

"Mutlu olmaktan başka ne olabilir?"

Wallander telefonu can sıkıntısıyla kapattı. Linda doğruyu öğrenince bir de kızının öfkesiyle uğraşması gerekecekti.

Limhamn'a doğru yola çıktı. Neyle karşılaşacağını tam olarak kestiremiyordu ama oraya varınca, büyüdüğü yere ne zaman dönse, hep içine dolan aynı huzursuzluk ve yenilgi karışımı o duyguyu hissetti. Arabasını Asta Hagberg'in evinden fazla uzak

olmayan bir yere park etti; sonra da çocukken oturduğu apartmana doğru yürüdü. Binanın dış cephesi onarılmış ve yeni bir parmaklık yaptırmışlardı ama geri kalan her şeyi hatırlıyordu. İçinde oynadığı kum havuzu o günlere göre epey büyütülmüştü; ve hep tırmandığı o iki huş ağacı artık yoktu. Kaldırımda biraz durup oynayan çocukları seyretti. Koyu tenliydiler, hiç şüphesiz Ortadoğulu veya Kuzey Afrikalıydılar. Üstünde hicap kıyafeti olan bir kadın, apartmanın kapı girişinde oturuyor, bir yandan örgü örüyor, bir yandan da çocuklara göz kulak oluyordu. Açık bir pencereden dışarı yayılan Arap müziği kulağına çalındı. Burası eskiden yaşadığım yerdi, diye düşündü; ama başka bir dünyada, başka bir zaman diliminde.

Binadan bir adam çıkıp giriş kapısına yaklaştı. O da koyu tenliydi. Wallander'e gülümsedi.

"Birini mi arıyorsunuz?" diye sordu yarım yamalak bir İsveççe ile.

"Hayır," dedi Wallander. "Yıllar önce burada otururdum."

İkinci kattaki bir pencereyi gösterdi, eskiden salonun penceresiydi.

"Burası güzel bir ev," dedi adam. "Burayı seviyoruz; çocuklar seviyor. Burada korkmuyoruz."

"Ne güzel. Elbette, insanlar korkmamalı."

Wallander başını sallayıp oradan ayrıldı. Yaşlanıyor olmak çok ağır bir duyguydu. Kendinden uzaklaşmak için adımlarını hızlandırdı.

Asta Hagberg'in yaşadığı evin çevresindeki bahçe çok bakımlıydı ama kapıyı açan kadın, televizyondan hatırladığı Sölve Hagberg kadar şişmandı. Terlemişti; saçları gelişigüzel toplanmış ve giydiği etek aşırı kısaydı. İlk başta kadının çok fazla parfüm sıktığını düşünmüştü ama daha sonra bütün evin garip kokularla

iğrenç koktuğunu fark etti. Acaba evi dolaşıp elindeki parfümü mobilyalara mı sıkıyor, diye merak etti. Saksı bitkilerini misk kokusuyla mı suluyor?

Kadın kahve sordu ama Wallander istemedi. Burnunu dolduran evin buram buram havasıyla zaten şimdiden hasta gibi hissediyordu kendisini. Salona geçtiklerinde Wallander büyük bir geminin kaptan köprüsüne girdikleri hissine kapıldı. Nereye bakarsa gemi dümenleri, pusulalar, gıcır gıcır cilalanmış pirinç tutamaçlar vardı; tavandan aşağı kilisenin birine bir zamanlar armağan olarak verilmiş bir gemi maketi asılıydı ve duvarlardan birinde de eski model bir branda. Asta Hagberg bir kaptan koltuğuna geçip oturdu. Wallander bu parçanın da denize açılmış bir gemiden temin edildiğini anladı. Sonra gidip ilk bakışta son derece normal görünen bir kanepeye geçip oturdu; ama üstüne çakılı pirinç levhada onun da bir zamanlar İsveç Amerikan Hatları'ndan *Kungsholm*'e ait olduğu yazıyordu.

Bir ağızlığa taktığı sigarayı yakarak, "Size nasıl yardımcı olabilirim?" diye sordu kadın.

"Håkan von Enke," dedi Wallander. "Eski bir denizaltı komutanı, artık emekli."

Asta Hagberg aniden bir öksürük krizine boğuldu. Wallander karşısındaki bu aşırı kilolu sigara içen kadının gözleri önünde yığılıp ölmemesini diledi içinden. Kadının altmışlarında, kendi yaşlarında olduğunu tahmin ediyordu.

Asta Hagberg gözlerinden yaş gelene kadar öksürdü durdu; ardından da sakince hiçbir şey olmamış gibi sigarasını içmeye devam etti.

"Şu kayıp olan Håkan von Enke değil mi?" dedi kadın. "Ve ölen eşi, Louise, değil mi?"

"Sölve'nin çok büyük bir arşivi olduğunu biliyorum. İçinde, Håkan von Enke'nin neden kaybolduğunu anlamama yarayacak bir şeye rast gelebilir miyim diye merak ediyordum."

"Öldü tabii?"

"Eğer durum buysa, o zaman aradığım şey ölümünün nedeni olacaktır," dedi Wallander çekimser bir şekilde.

"Eşi intihar etti. Bu da ailenin büyük problemlerle boğuştuğunu gösteriyor, öyle değil mi?"

Masaya yürüyüp bilgisayarın üstündeki örtüyü çekip açtı. Wallander kadının tombul parmaklarının klavye üstünde ne kadar beceriyle ve hızlı hareket ettiğini fark edince şaşırdı. Birkaç dakika geçtikten sonra kadın sandalyesinde arkasına yaslandı ve gözlerini kısarak ekrana baktı.

"Håkan von Enke'nin kariyeri olabildiğince normal gözüküyor. Kariyerinde tahmin edebileceğiniz yerlere kadar yükselmiş. İsveç bir savaşa girecek olsa bir iki rütbe daha atlardı ama belli de olmaz tabii."

Wallander ayağa kalkıp bilgisayara bakmak için kadının yanına geldi. Parfümün kokusu öyle güçlüydü ki ağzından nefes alıp vermeye başladı. Ekranda yazılı şeyleri okudu ve von Enke'nin kırklı yaşlarında çekilmiş olması gereken fotoğrafa baktı.

"Hiç sıra dışı görünen bir durum yok mu?"

"Hayır. Askeri okul öğrencisiyken atletizm müsabakalarında kazandığı birkaç ödülü var. İyi bir nişancıymış, oldukça formunda, birkaç ülkeler arası yarışmada birincilik almış. Eğer bunu sıra dışı buluyorsanız."

"Eşi ile ilgili bir şeyler var mı?"

Tombul parmakları yine klavye üstünde dans etmeye başladı. Öksürük krizi de başlamıştı ama Louise'in bir fotoğrafı ekrana gelene dek durmayıp devam etti. Wallander kadının fotoğrafta otuz beş yaşlarında olduğunu tahmin etti, belki de kırktı. Gülümsüyordu. Saçları permalıydı ve inci kolye takmıştı. Wallander ekrandaki metni inceledi. İlk bakışta sıra dışı veya şaşırtıcı gelen bir şey çarpmıyordu insanın gözüne. Habberg yeniden bir şey-

ler yazdı ve başka bir sayfa açıldı. Wallander Louise'in annesinin Kiev'li olduğunu öğrenmişti. "1905'te Angela Stefanoviç, İsveçli kömür ihracatçısı Hjalmar Sundblad ile evlendi. İsveç'e yerleşip İsveç vatandaşlığına geçti. Hjalmar ile dört çocukları oldu. Louise en küçükleriydi."

"Gördüğünüz gibi her şey normal," dedi Hagberg.

"Köklerinin Rus olması dışında mı?"

"Ukrayna diyoruz artık bugünlerde sanırım. İsveçlilerin çoğunun kökü dışardandır. Bizler Finli, Alman, Hollandalı, Rus ve Fransız karışımıyız. Sölve'nin büyük büyükbabası İskoçyalıydı ve benim annemin de kökü Türkiye'ye uzanıyor. Ya sizinki?"

"Benim ailem Småland'da çiftçilik yaparlarmış."

"Aile soyağacınıza baktınız mı hiç? Doğru dürüst, demek istiyorum?"

"Hayır."

"Bakarsanız siz de hiç beklemediğiniz bir şey görebilirsiniz. Bu sözlerimi bir yere yazın. Çok heyecan verici bir şey, ama her zaman çok hoş olduğu söylenemez. İsveç kiliselerinde diyakoz olan iyi bir dostum var. Emekli olduğu zaman ailesinin köklerini arayıp öğrenmeye niyetlenmiş. Bir süre sonra kendisiyle doğrudan kan bağı olan iki kişinin ellişer yıl arayla idam edildiklerini öğrenmiş. Biri on yedinci yüzyılın başlarındaymış. Cinayet ve hırsızlıktan hüküm giymiş ve boynu vurulmuş. Onun torunu, on yedinci yüzyıl ortalarında Avrupa'da marş eden Alman ordusuna askere çağrılmış. O firar etmiş ve asılarak öldürülmüş. Bunları bulduktan sonra diyakoz arkadaşım soyunu araştırmaya devam etmekten vazgeçmişti."

Kadın zar zor yerinden kalkıp, Wallander'e peşinden diğer odaya gelmesi için işaret etti. Duvarlar yan yana dizili dosya dolaplarıyla doluydu. Çekmecelerden birinin kilidini açtı.

Bir yandan dosyaları karıştırmaya başlayarak, "Ne bulacağınızı hiç bilemezsiniz," dedi.

Kadın bir tanesini çıkarıp masanın üstünde açtı. İçi fotoğraf doluydu. Wallander onun özellikle belli bir tanesini mi aradığını, yoksa öyle rasgele mi karıştırdığını bilmiyordu. Siyah beyaz bir fotoğrafa gelince durdu ve alıp ışığa doğru tuttu.

"Bu resmi gördüğümü hatırlıyordum! Boşuna değil tabii."

Wallander'e verdi. Wallander resimdekileri görünce şaşırdı. Uzun boylu, ince bir adam, papyonlu ve jilet gibi bir takım elbise içinde neşeyle gülümsüyordu: Stig Wennerström. Elinde kadeh tutuyordu ve konuştuğu kişi Håkan von Enke'den başkası değildi.

"Bu ne zaman çekilmiş?"

"Arkasında yazar. Sölve tarih ve yer kaydetme konularında çok hassastı."

Wallander bir kâğıda daktilo edilip fotoğrafın arkasına bantlanmış yazıyı okudu. *Ekim 1959. İsveç Deniz Kuvvetleri Delegasyonu'nun Washington ziyareti. Ev sahibi Askeri Ataşe Wennerström.* Wallander bunun ne anlama gelebileceğini düşündü. Orada duran Louise olsaydı bir bağ kurmak daha kolay olacaktı ama kadın resimde yoktu. Resmin arka cephesinde görebildiği tek şey, bir grup adam ve beyazlar içinde bir garson kadındı.

"Eşleri bu tip seyahatlerde kocalarına eşlik ederler miydi?" diye sordu.

"Seyahat edenler en üst düzeydekilerse ancak. Wennerström sık sık eşini de yanında yemeklere, davetlere ve seyahatlere götürürdü ama resmin çekildiği sıralar von Enke üst düzey olmaktan çok uzaktı. Büyük olasılıkla yalnız seyahat etmiştir. Louise kendisiyle birlikte olsaydı mutlaka onun masraflarını da kendisinin karşılaması gerekirdi; ve ayrıca İsveç askeri ataşesinin verdiği bir resepsiyona zaten katılamazdı."

"Bu seyahate katılıp katılmadığını bilmek isterdim."

Hagberg yeni bir öksürük krizine tutuldu. Wallander gidip pencerelerden birini hafifçe araladı. İçerdeki parfüm kokusu kendisini rahatsız ediyordu.

"Bu biraz sürer," dedi. "Araştırmam gerekecek. Ama Sölve'nin bunu da, İsveç askeri delegasyonunun yaptığı bütün öteki seyahatlerin de detaylarını kaydettiğine eminim."

Wallander *Kungsholm*'den alınma kanepeye geri döndü. Hagberg'in yan odada 1950'lerin sonunda Amerika'ya farklı zamanlarda yapılan yolculuklara kimlerin katıldığını gösteren listeyi ararken kendi kendine şarkı mırıldandığını duyuyordu. Kadının neredeyse kırk dakikasını almıştı. Wallander gittikçe sabırsızlanıyordu. Derken kadın gözlerinde zafer parıltısıyla, elindeki bir sayfa kâğıdı sallaya sallaya geliyordu.

"Bayan von Enke oradaymış," dedi. "Açık seçik olarak 'eşlik ediyor' olarak sınıflandırılmış. İsminin yanında bazı kısaltmalar da var; herhalde masraflarının ordu tarafından karşılanmadığını gösteriyordur. Eğer önemliyse o kısaltmaların tam olarak ne anlama geldiklerine de bakarım."

Wallander sayfayı aldı. Kumandan Karlén'in idaresindeki delegasyon sekiz kişiden oluşuyordu. Bu "eşlik edenler" arasında Louise von Enke ile Binbaşı Karl-Axel Auren'in eşi Märta Auren vardı.

"Acaba birisi bunun kopyasını çıkarabilir mi?" diye sordu Wallander.

"O 'birisinin' ne yapabileceğini bilemem, ama benim bodrumda bir fotokopi makinem var. Kaç nüsha gerekiyor?"

"Bir."

"Fotokopi başına iki kron alırım."

Kadın bodrum katına yollanmıştı. Demek ki von Enke'ler sekiz günlüğüne Washington'daydılar. Bu, Louise'in biriyle bağlantı kurabilmiş olması anlamına gelirdi. Evet ama, bu gerçek-

ten güvenilir bir bilgi mi, diye sordu kendine. Bu kadar çabuk? Soğuk Savaş'ın ellili yılların sonunda çok daha yoğunlaştığını unutmamak gerekiyordu. Bu, Amerikalıların her köşe başında Rus ajanlarını gördükleri bir devirdi. Bu seyahatlerinde özel bir durum meydana gelmiş miydi acaba?

Asta Hagberg elinde belgenin çıktısıyla geri geldi. Wallander masaya iki tane birlik kron bıraktı.

"Sanırım arzu ettiğiniz kadar yardımcı olamadım," dedi Hagberg.

"Kayıp kişileri aramak genellikle çok ağır ilerleyen, insanı usandırıcı bir iştir. Her seferinde yalnızca bir adım atarsınız."

Kadın onu dış kapıya kadar geçirdi. Wallander temiz havaya çıkınca rahatlamıştı.

"Yeniden aramaktan çekinmeyin," dedi kadın. "Ben hep buradayım, eğer size bir yardımım dokunursa seve seve ederim."

Wallander teşekkür edip arabasına yürüdü. Limhamn'dan ayrılmak üzereyken bir ziyaret daha yapmaya karar verdi. Neredeyse elli yıl önce bıraktığı bir işaretin hâlâ orada durup durmadığını görmek istiyordu; bunu aslında hep yapmak istemişti. Arabasını kilisenin bahçesinin dışına park edip, kiliseyi çeviren duvarın batı ucuna gidip yere çömeldi. O zamanlar on yaşında mıydı, on bir mi? Hatırlamıyordu ama hayatın gerçeklerinden birini keşfetmiş olacak kadar büyüktü: O da, kim olduğu ve tamamıyla kendine ait kimliği olan biri olduğu gerçeği. Bu keşfin tutuşturduğu kıvılcımla içinde bir şey yapma isteği uyanmıştı: Çok gizli bir yere asla kaybolmayacak "kendi işaretini" bırakacaktı. Üstü demir parmaklıklı alçak kilise bahçe duvarı bu iş için seçtiği özel yerdi. Böylece bir sonbahar akşamı ceketinin altında sakladığı bir çekiç ve sağlam bir çiviyle evden gizlice çıkmıştı. Limhamn sokakları bomboştu. Yeri önceden belirlemişti: Duva-

rın batı ucuna doğru olan taşlar aşırı derecede yumuşaktı. Adının baş harfleri olan KW'yi kilise bahçesinin iç duvarına kazırken soğuk bir yağmur yağmaya başlamıştı.

Wallander adının baş harflerini hiç zorlanmadan buldu. Harfler silikleşmişlerdi ve onca yıldan sonra eskisi kadar belirgin değildiler; oysa yaparken taşı iyice oyarak kazmıştı ama işte, işareti hâlâ orada duruyordu. Bir gün Klara'yı buraya getireceğim, dedi kendi kendine. Ona dünyayı değiştirmeye karar verdiğim günü anlatacağım. Üstelik bunu sadece, bir taş duvara adımın baş harflerini kazıyarak gerçekleştirmiş olsam da.

Kilisenin avlusuna gidip bir ağacın gölgesindeki banka oturdu. Gözlerini kapadı; sanki zihninde kendi çocukluk sesinin yankılarını duyabiliyordu: Sesinin çatlarkenki halini ve yetişkinlerin dünyasına dair her şeyin kendisini nasıl zorladığını. Belki zamanı gelince buraya gömülmeliyim, diye geçirdi içinden. Başlangıca dönmek, son uykusu için aynı toprağa gömülmek. Mezar taşımı bile duvarına kazımışım zaten.

Kilisenin avlusundan çıkıp arabasına geri döndü. Motoru çalıştırmadan önce Asta Hagberg ile yaptığı görüşmeyi düşündü. Eline ne geçmişti?

Cevap basitti. İlerlemek adına tek bir adım bile atamamıştı. Louise hâlâ eskisi gibi kocaman bir bilmeceydi. Bir denizcinin karısı, hiçbir fotoğrafta resmi yok.

Ayrıca Håkan von Enke ile adada buluştuğundan beri içine çöreklenen huzursuzluk da hâlâ geçmemişti.

Göremiyorum, diye düşündü. Her ne ise, çoktan bulmuş olmalıydım.

34

Wallander eve sürdü. Asta Hagberg'i ziyaretinin hiçbir sonuç getirmemesiyle başa çıkabilirdi ama Baiba'nın ölümüyle hissettiği elem üstüne fena çökmüştü. Parçalar halinde geliyordu aklına, ani ziyaretinin anısı ve aynı şekilde ani ayrılış; ama bu konuda yapabileceği bir şey yoktu; onun ölümünde kendisininkini de yaşamıştı.

Arabasını park ettikten sonra, Jussi'yi serbest bıraktı ve köpeğin kaçıp gitmesine izin verdi. Kendisine büyükçe bir bardak votka koydu ve mutfakta ayakta bir dikişte içti. Bardağını yeniden doldurdu ve yanında yatak odasına götürdü. İki pencerenin perdelerini kapattı, soyundu ve çıplak halde yatağın üstüne uzandı. Bardağını gevşek göbeğinin üstüne koydu. Belki bir adım daha ilerleyebilirim, diye düşündü. Eğer bu da işe yaramazsa, peşini tamamen bırakırım. Håkan'a, Linda ile Hans'a saklandığı yerden bahsedeceğimi söyleyeceğim. Eğer bu, kayıp halde kalmayı tercih etmesi ve kendine saklanacak yeni bir yer bulması anlamına gelirse, kendi bilir. Ytterberg, Nordlander ve Atkins ile de konuşacağım. Sonrası artık benim işim değil, zaten değildi ya! Yaz neredeyse bitti, tatilim berbat oldu; ama yine de ben nereye saklanmış olduğunu düşünüp duruyor olacağım.

Bardağını bir dikişte boşalttı; alkolün içini ısıtarak hoş bir şekilde yavaş yavaş kendisini ele geçirişini hissetti. Bir adım daha, diye düşündü yeniden. Evet ama neydi o? Bardağını yatağın kenarındaki komodinin üstüne bıraktı ve kısa bir süre sonra da uyuyakaldı. Bir saat sonra, artık ne yapacağını biliyordu. Uyurken beyni bir çözüm formüle etmişti. Açık açık görebiliyordu, şu an için en önemlisi de buydu: Hans'tan başka bu bilgiyi kendisine kim verebilirdi? Çok fazla duyarlı biri olmasa da akıllı bir adam-

dı. İnsanlar bilinçaltına attıklarıyla aslında bildiklerini sandıklarından daha fazlasını bilirlerdi.

Kirli çamaşırlarını topladı ve makineyi çalıştırdı. Ardından dışarı çıkıp Jussi'yi çağırdı. Uzaktan, komşunun yeni sürülen bir tarlasından havlama sesleri duyuldu. Ardından Jussi koşa koşa geldi. İğrenç kokan bir şeyin içinde yuvarlanmıştı. Wallander onu kulübesine soktu, bahçe hortumunu musluğa takıp onu yıkadı. Jussi kulübesinde kuyruğunu bacaklarının arasına sıkıştırmış yalvaran gözlerle Wallander'e bakıyordu.

"Bok gibi kokuyorsun," dedi Wallander ona. "Evimde leş gibi kokan bir köpek istemiyorum."

Wallander mutfağa geçip masaya oturdu. Aklına gelen en önemli soruları yazmaya başladı ve ardından Hans'ın Kopenhag'daki telefon numarasını aradı. Kendisine Hans'ın bütün gün önemli toplantılarla dolu olduğu söylenince sabrı taştı. Santraldeki kıza Hans'a bir saat içinde Ystad'dan Başmüfettiş Wallander'i araması gerektiğini söyledi. Telefon çaldığı sırada Wallander çamaşır makinesinin kapağını yeni açmış ve içine deterjan koymayı unuttuğunu fark etmişti. Öfkesini gizlemeye gerek görmedi.

"Yarın ne yapıyorsun?"

"Çalışıyorum. Neden böyle öfkelisiniz?"

"Yok bir şey. Beni ne zaman görebilirsin?"

"Ancak akşama. Gün boyunca toplantı ve randevularım var."

"O zaman onları yeniden ayarla. Saat ikide Kopenhag'da olacağım. Bir saatine ihtiyacım var. Ne fazlasına, ne azına."

"Bir şey mi oldu?"

"Her an bir şeyler olmakta. Eğer önemli olsaydı sana çoktan söylerdim. Sadece birkaç soruya yanıt istiyorum. Kimi eski, kimisi de yeni sorular."

"Akşamı bekleyebilirse sevinirim. Finans dünyası karmakarışık."

"Saat ikide oradayım," dedi Wallander.

Alıcıyı bıraktı ve içine fazla fazla deterjan koyarak çamaşır makinesini yeniden başlattı; ama kendi unutkanlığı yüzünden makineyi cezalandırmanın çocukça olduğunu biliyordu aslında.

Çimleri biçti, garaj yolundaki çakılları tırmıkla düzeltti, bahçe hamağına uzanıp Noel armağanı niyetine kendini şımartıp Verdi hakkında bir kitap okudu. Çamaşır makinesini boşaltırken aralarına yanlışlıkla kırmızı bir peçetenin karışarak her şeyi pembeye boyamış olduğunu gördü. Makineyi yeniden çalıştırdı. Sonra yatağın kenarına oturup parmak ucuna iğne batırarak kan şekerini ölçtü. Bu da yapmayı hep unuttuğu bir şeydi, ama146 çıkan sonuçla her şey normaldi.

Çamaşır makinesi üçüncü defa görevini yerine getirirken kendisi kanepeye uzanıp yeni aldığı *Rigoletto* kaydını dinledi. Baiba'yı düşünüyordu; gözleri yaşlarla doldu, onu yeniden hafızasında hayata döndürmek istedi ama gitmişti artık ve bir daha dönmeyecekti. Müzik bitince buzdolabından balık yahnisi çıkarıp yedi ve üstüne bir bardak su içti. Tezgâhın üstündeki bir şişe şarabı süzdü bir süre ama açmadı. Dün gece içtiği votka yeterliydi. Akşamı *Bazıları Sıcak Sever*'i izleyerek geçirdi, Mona ile en sevdikleri filmdi. Daha önce kaç kez seyretmişti ama hâlâ kendisini güldürüyordu.

O gece iyi uyudu.

Ertesi sabah kahvaltı ederlerken Linda aradı. Pencere ardına kadar açıktı; ılık, harika bir hava vardı dışarda. Wallander mutfakta sandalyede üstü çıplak oturuyordu.

"Håkan'ın bağlantıya geçmesine Ytterberg ne dedi?"

"Onunla henüz konuşmadım."

Genç kadın şaşırdı.

"Neden konuşmadın? Håkan'ın ölmediğini bilmesi gereken biri varsa, o da Ytterberg'dir."

"Håkan bir şey söylemememi rica etti."

"Bana bunu dün söylemedin."

"Unutmuş olmalıyım."

Linda hemen cevap verişinden, cevabın hem çekimser, hem de baştan savıcı olduğunu anladı.

"Bana söylemediğin başka şeyler de var mı?"

"Hayır."

"O zaman biz telefonu kapatır kapatmaz Ytterberg'i aramalısın."

Wallander onun sesindeki kızgınlığı duyuyordu.

"Eğer sana doğrudan bir soru sorarsam, sen de bana dosdoğru ve dürüst bir cevap verir misin?" diye sordu kızı.

"Evet."

"Bütün bunların arkasında ne var? Eğer seni tanıyorsam, mutlaka bir fikrin vardır, bilirim."

"Bu sefer değil, fikrim yok. Ben de en az senin kadar şaşırmış durumdayım."

"Ama Louise'in casus olduğu fikri de bir o kadar saçma!"

"Saçma olup olmadığını ben bilemem. O şeyleri polis onun çantasında buldu."

"Birisi koymuş olmalı. Tek mümkün açıklaması bu. Kesinlikle ajan değildi o," diye iddia etti Linda yeniden.

Sonra durdu. Belki de kızı kendisine hak vermesini bekliyordu. Wallander arka tarafta Klara'nın yaygarayı koparark ağladığını duydu.

"Klara ne yapıyor?"

"Yatağında; ama oradan çıkmak istiyor. Bu arada yeri gelmişken merak ettiğim bir şey var: Onun yaşındayken ben nasıldım?

Çok ağlar mıydım? Sana bunu daha önce sormuş muydum acaba?"

"Bütün bebekler ağlar."

"Merak ediyordum sadece. Sanırım insan kendini çocuklarında yeniden görüyor. Her neyse, bugün Ytterberg'e söyleyeceksin umarım?"

"Yarın. Ama sen çok uslu bir bebektin."

"Her şey daha sonra kötüleşti, değil mi? Ergenlik çağındayken?"

"Ah, evet," dedi Wallander. "Berbattı."

Telefonu kapatmalarının ardından Wallander oturmaya devam etti. Bu onun su yüzüne çıkmasına nadiren ses çıkarmadığı en kötü anılarından biriydi. On beş yaşındayken Linda canına kıymaya çalışmıştı. Aslında belki o kadar da ciddi bir durum yoktu ortada; tipik bir imdat çığlığıydı, bir dikkat çekmeye çalışma arzusu. Ama eğer Wallander cüzdanını evde unutup geri dönmüş olmasa, olay çok kötü bitebilirdi. Onu, konuşması çoktan peltekleşmiş halde, yanında bir şişe boş ilaç kutusuyla bulmuştu. O an içine düştüğü panik hali daha önce hiç yaşamadığı türdendi; ve ayrıca yaşamında hissettiği en büyük çaresizlikti: Kızının kendini korunmasız ve zayıf bir ergen olarak hissettiğini fark edememiş olmak.

Bu acı hatırayı zihninden uzaklaştırmaya çalıştı; ama emin olduğu bir şey vardı, o da, eğer kızı ölseydi, Wallander de yaşayamazdı.

Yeniden aralarında geçen konuşmaları düşündü. Louise'in bir casus olmadığına bu kadar emin oluşu kendisini düşündürüyordu. Bir kanıt değildi elbette, bir kanaatti. Ama ya haklıysa, diye düşündü Wallander. O zaman durumun açıklaması nasıl

olmalıydı? Her şeye rağmen, Louise ile Håkan'ın işbirliği içinde olabilmeleri mümkün müydü? Yoksa Håkan von Enke, kimse söylediklerinden şüphelenmesin diye dışarıya kendini Louise'e âşık gösterecek kadar soğukkanlı bir yalancı mıydı? Kadının ölümünün ardındaki o muydu ve şimdi de dedektifleri yanlış yönlendirmeye mi çalışıyordu?

Wallander defterine bir cümleyi not düştü: Linda, Louise'in masum olduğuna emin. Ama ta derinlerde kendisi buna inanmıyordu. Louise ölümünden kendi sorumluydu. Durum bu olmalıydı.

Saat ikiye yaklaşırken Wallander, Kopenhag-Rundetårn'daki yönetim ofislerinin camlı ön giriş kapısının zilini çaldı. İri göğüslü genç bir kadın onu karşılayıp içeri aldı. Hans'a telefonla haber verdi, Hans da gecikmeden resepsiyona geldi. Solgun ve yorgun gözüküyordu. Bir toplantı odasının önünden geçtiler; içerde orta yaşlı İngilizce konuşan bir adamla, İzlandaca konuşan, çok açık renk saçlı iki genç adam arasında bir tartışma vardı. Tercümanları baştan aşağı simsiyah giyinmiş bir kadındı.

"Ağır sözler," dedi Wallander geçerlerken. "Ben finans dünyası insanlarının birbirleriyle çok daha ölçülü bir seviyede konuştuklarını sanırdım."

"Biz ise bazen kendimizi bir mezbahada çalışıyor gibi hissettiğimizi söyleriz," dedi Hans. "Aslında kulağa olduğundan daha sert geliyor. Fakat işiniz para ile ise, elleriniz kana bulanıyor, sembolik olarak söylüyorum tabii."

"Neden böyle hararetle tartışıyorlar?"

Hans başını iki yana salladı.

"İş. Ne olduğunu tam olarak anlatamam. Size bile."

Wallander deha fazla soru sormadı. Hans onu alıp tamamen camdan –hatta yerler bile camdı– küçük bir toplantı odasına

götürdü; görünüşe göre bu oda, binanın dış duvarına bağlı bir uzantı görünümünde tasarlanmıştı. Wallander kendini bir akvaryumun içindeymiş gibi hissediyordu. Bir kadın, resepsiyonist kadar genç, elinde bir tepsi kahve ve tatlı Danimarka çörekleri getirdi. Hans kahvelerini koyarken, kendisi de elindeki not defteriyle kurşunkalemini fincanın yanına bıraktı. Wallander onun ellerinin titrediğini fark etmişti.

Her iki fincanı da dolduran Hans, "Not defteri tutulan günlerin geride kaldığını sanıyordum," dedi. "Polisler artık bant kayıtları veya video kayıtları yapmıyorlar mı?"

"Televizyon dizileri her zaman bizim işimizin gerçek yüzünü yansıtmıyor. Bazen benim de teyp kasedi kullandığım oluyor tabii. Ama şu an bir soruşturmada değiliz, bu sadece bir sohbet."

"Nereden başlamak istersiniz? Gerçekten sadece bir saatim var. Her şeyi yeniden ayarlamak oldukça zordu."

"Konu annenle ilgili," dedi Wallander ciddi bir tavırla. "Hiçbir iş ona ne olduğunu öğrenmekten daha önemli olamaz herhalde. Sanırım sen de bu konuda benim gibi düşünüyorsundur?"

"Demek istediğim bu değildi."

"Tamam, buraya niçin geldim, onu konuşalım. Neyi kastettiğini veya kastetmediğini değil."

Hans Wallander'e ters ters baktı.

"Şunu baştan söyleyeyim: Annem bir casus değildi. Her ne kadar davranışları gizemli görünse bile."

Wallander kaşlarını hayretle kaldırdı.

"Ondan bahsederken daha önce hiç böyle bir şey söylememiştin. Yani biraz gizemli davrandığını."

"Son konuşmamızdan beri düşünüyorum; ve düşündükçe onu daha anlaşılmaz buluyorum. En çok da Signe konusu yüzünden. Bir çocuktan, kız kardeşi olduğunu saklamaktan daha berbat bir aldatma aklınıza geliyor mu? Bazen tek çocuk oldu-

ğum için çok üzüldüğüm günler olurdu. Özellikle çok küçükken, okula başlamadan önce. Ama o benim sorularıma geçiştirmeden, soğukkanlılıkla cevaplar verirdi. Şimdi anlıyorum ki, aslında annem benim çocukça özlemlerimi buz gibi bir aldırmazlıkla yanıtlıyormuş."

"Ya baban?"

"Babam hiç evde olmazdı. Yani ben çoğunlukla evde olmadığını hatırlıyorum. Kapıdan içeri her girdiğinde yakında yeniden gideceğini bilirdim. Bana hep hediyeler getirirdi; ama ben babamla birlikte olmanın tadını çıkarmaya bile cesaret edemezdim. Üniforması havalandırılıp fırçalanmak üzere dışarı çıkarıldığında neler olacağını bilirdim: Ertesi gün giderdi."

"Annenin gizemli bulduğun yönlerinden bana biraz daha bahseder misin?"

"Tamı tamına şudur demek çok güç. Bazen çok meşgul olduğunu görürdüm; derin derin kendi düşüncelerine dalmış olur, onu rahatsız edersem sinirlenirdi. Sanki iğne batırıp canını acıtmışım gibi olurdu neredeyse. Bu size anlamlı geliyor mu bilmem ama ben böyle hatırlıyorum. Kimi zaman odasına girdiğimde çalıştığı defteri hızla kapatır, yazdığı kâğıdın üstüne çabucak bir şey çekerdi."

"Baban evde olmadığı zamanlarda annenin yaptığı bir şeyler var mıydı? Birdenbire her zamanki düzeninden farklı yapmaya başladığı bir şeyler?"

"Hayır. Sanmıyorum."

"Çok çabuk cevap veriyorsun. Biraz düşün."

Hans ayağa kalkıp pencereden dışarı baktı. Yerin şeffaf zemininden Wallander bir sokak müzisyeninin kaldırım kenarında önüne şapka açmış, gitarını tımbırdattığını görüyordu. Cam taban müziğin sesini geçirmiyordu. Hans oturduğu yere geri döndü.

"Şimdi söyleyeceğim şey için kesinlikle böyledir diye yemin edemem," dedi. "Hayal gücümün ürünü olabilir veya hafızam beni yanıltıyor olabilir. Ama şimdi şöyle bir düşününce, Håkan'ın evde olmadığı zamanlar genellikle telefonla konuşurdu; ve kapısı hep kapalı olurdu. Babam evdeyken bunu yapmazdı."

"Telefonla mı konuşmazdı, kapıyı mı kapatmazdı?"

"İkisini de yapmazdı."

"Devam et."

"Genellikle etrafta hep çalıştığı kâğıtlar olurdu. Håkan'ın evde olduğu zamanlar kâğıtlar olmazdı diye hatırlıyorum; onun yerine masanın üzerinde çiçekler olurdu."

"Ne tür kâğıtlardı bunlar?"

"Bilmiyorum, ama bazen üstlerinde çizimler de olurdu."

Wallander şaşırdı.

"Neyin çizimleri?"

"Dalgıçların. Annem çok iyi resim çizerdi."

"Dalgıçların mı?"

"Çeşitli dalış şekilleri, bireysel dalışların farklı evreleri. 'Tam bükümlü Alman sıçrayışı' ya da artık her nasıl diyorlarsa, o tür şeylerden."

"Başka türlü çizimler de hatırlıyor musun?"

"Bazen benim resmimi de yapardı. O resimlerin nerede olduklarını bilmiyorum ama güzellerdi."

Wallander denimarka çöreğini iki parçaya böldü ve birini kahvesine batırdı. Saatine göz attı. Ayaklarının altındaki müzisyen hâlâ sessiz müziğini çalmaya devam ediyordu.

"Sorularım daha bitmedi," dedi Wallander. "Annenin görüşlerinden bahsedelim. Siyasi, politik, ekonomik. İsveç hakkında neler düşünüyordu?"

"Evimizde politikadan bahsedilmezdi."

"Hiç mi?"

"İkisinden biri, 'İsveç silahlı güçleri artık ülkemizi savunmaktan âciz' gibi bir şey diyecek olursa, diğeri de buna, 'Komünistlerin kabahati,' gibi bir cevap verirdi; ve böyle biterdi. Bu cümleleri ikisinden herhangi biri söylemiş olabilirdi. Muhafazakârlardı elbette, bunu daha önce de konuşmuştuk. Ilımlılardan başka bir partiye oy vermeyi düşünmezlerdi bile. Vergiler çok yüksekti. Onlara göre İsveç, sokaklarda huzuru kaçırmaya devam eden çok fazla sayıda göçmene müsaade ediyordu. Sanırım ikisinin de, tam tahmin edebileceğiniz gibi olduklarını söyleyebiliriz."

"Bunun dışında hiçbir olay meydana gelmiyordu o halde?"

"Asla, benim hatırladığım kadarıyla, hayır."

Wallander başını salladı, sonra Danimarka çöreğinin diğer yarısını yedi.

"Anne babanın birbiriyle ilişkilerinden konuşalım biraz da," dedi, çiğnemesi bitince. "İlişkileri nasıldı?"

"İyiydi."

"Hiç tartışırlar mıydı?"

"Hayır. Bence birbirlerini gerçekten seviyorlardı. Bunu daha sonradan çok düşündüm, yani çocukken bir gün boşanacaklar diye bir korku hiç yaşamadım. Bunun düşüncesi bile gelmezdi aklıma."

"Evet ama hiç kavga etmeden beraberce yaşayan bir çift yoktur sanırım?"

"Onlar yaşıyordu. Tabii, ben uyurken tartışıyorlar ve ben bunu duymuyorsam o başka. Ama buna pek inanamam."

Wallander'in başka sorusu yoktu. Ama pes etmeye de hazır değildi.

"Annenle ilgili söyleyebileceğin başka bir şey var mı? Nazikti, ketumdu, belki biraz gizemliydi, bunları artık biliyoruz. Ama gerçekten doğruyu söylemek gerekirse, annen hakkında şaşırtıcı derece az şey biliyor gibisin."

"Bunu fark ettim zaten," dedi Hans, acı çektiğini belli eden bir açıksözlülükle. "Aramızda gerçek anlamda bir yakınlaşmanın olduğu zamanlar hemen hemen hiç olmadı. Beni kendisine hep belli bir mesafede tutardı. Eğer canımı acıtırsam, yaramı sarar, beni teselli ederdi elbette. Ama geriye bakıp düşününce, bunun ona aslında zor geldiğini şimdi anlıyorum."

"Hayatında başka erkek var mıydı?"

Bu Wallander'in önceden hazırladığı bir soru değildi. Ama artık sormuş bulunmuştu.

"Asla. Annemle babam arasında sadakatsizlik olduğunu hiç sanmıyorum. Her ikisinin de."

"Ya birbirleriyle evlenmeden önce? O zamanlar hakkında neler biliyorsun?"

"Bana kalırsa, birbirleriyle hayatlarının çok erken bir döneminde tanıştıkları için ikisinin de bir başkasıyla önceden birlikte olduğunu sanmıyorum. Ciddi olarak yani. Ama tabii, buna emin olamam."

Wallander not defterini cebine koydu. Tek kelime bile not almamıştı; yazacak bir şey yoktu. Öğrendikleri bildiklerine yeni bir şey katmamıştı.

Ayağa kalktı. Hans hâlâ oturuyordu.

"Babam," dedi. "Onun sizi aradığını tahmin ediyorum. Demek ki hâlâ yaşıyor, ama ortaya çıkmak istemiyor, öyle değil mi?"

Wallander yeniden oturdu. Aşağıda ayaklarının altında gitar çalan adam gitmişti.

"Arayanın o olduğuna şüphe yok. İyi olduğunu söyledi. Davranışının sebebini açıklamadı. Sadece hayatta olduğunu bilmeni istedi."

"Nerede olduğuyla ilgili hiçbir şey söylemedi mi?"

"Hiçbir şey söylemedi."

"Sizde nasıl izlenim uyandırdı? Uzaktan mı arıyordu? Şehir hatlarından mı aradı, cep telefonundan mı?"

"Söyleyemem."

"İstemediğiniz için mi, söyleyemeyeceğiniz için mi?"

"Söyleyemeyeceğim için."

Wallander yeniden ayağa kalktı. Cam odadan çıktılar. Toplantı odasının önünden geçerlerken kapı kapalıydı ama içerde insanlar hâlâ bağrışarak tartışıyorlardı. Resepsiyonda birbirleriyle vedalaştılar.

"Yardımcı olabildim mi?" diye sordu Hans.

"Dürüst cevaplar verdin," dedi Wallander. "Benim de tek beklediğim buydu."

"Politik bir cevap. Yani size beklediğinizi veremedim?"

Wallander boş ver der gibi bir el hareketi yaptı. Cam kapı açıldı ve ayrılırken el salladı. Asansör onu ağır ağır alt kata, lobiye indiriyordu. Arabasını Kongens Nytorv'un uzağında bir yan sokağa park etmişti. Hava çok sıcak olduğundan ceketini çıkarıp gömleğinin düğmesini açtı.

Birden izleniyormuş hissine kapıldı. Arkasına döndü. Cadde insan doluydu ama yüzlerden hiçbirini tanımıyordu. Yüz metre kadar sonra bir vitrinin önünde durdu ve pahalı kadın ayakkabılarına bakmaya başladı. Caddede geldiği yöne bir göz attı. *Bir adam durmuş, kolundaki saate bakıyordu. Ardından paltosunu sağ kolundan sol koluna aktardı.* Wallander onun ilk arkasına baktığı zaman gördüğü adam olduğunu düşündü. Yeniden kadın ayakkabılarını seyretmeye devam etti. Adam arkasından geçip gitti. Wallander Rydberg'in söylediği bir şeyi hatırladı: *Takip ettiğin insanın her zaman arkasında olmak zorunda değilsin. Onun önünde de olabilirsin.* Yürümeye başlayıp yüz adım saydı. Sonra yine durup geriye döndü; ama arkasında dikkatini çeken hiç kimse yoktu

artık. Paltolu adam yok olmuştu. Wallander arabasının yanına geldikten sonra son bir kez daha bakındı. Gelip geçmekte olan insanlar kendisine tamamen yeni yüzlerdi. Başını iki yana salladı. Herhalde kendisine öyle gelmişti.

Arabasıyla yeniden uzun köprüyü geçerek geri döndü, bir yol kenarı kafesi olan Father's Hat'te mola verip ardından eve yollandı.

Arabasından inerken sanki birden zihninin boşaldığını hissetti. Orada elinde anahtarlarla aklı tamamen karışmış halde dikiliyordu. Arabanın motor kapağı hâlâ sıcaktı. Bir kez daha panikledi. *Nereye gitmişti?* Jussi havlıyor, kulübesinde bir oraya bir buraya sıçrıyordu. Wallander köpeğe uzun uzun baktı ve hatırlamaya çalışarak kendini zorladı. Kendisine bir ipucu vermesini umarak elindeki anahtarlara baktı, sonra da arabaya. Zihnini bloke eden durumun kalkması ve yapmakta olduğu şeyi hatırlaması tam on dakikasını almıştı. Ter içindeydi. Bu iş gittikçe kötüleşiyor, diye düşündü. Bana neler olduğunu öğrenmek zorundayım.

Gidip postasını alıp bahçedeki masaya oturdu. Geçirdiği kısa unutkanlık kriziyle hâlâ sarsılmış vaziyetteydi.

Ancak bundan sonra, Jussi'nin yemeğini hazırlama işi de bitince posta kutusundan aldığı gazetelerin arasında duran mektubu fark etti. Gönderici adresi yoktu ve üstündeki elyazısını da tanımıyordu.

Mektubu açtığında elyazısıyla yazılmış olduğunu ve Håkan von Enke'den geldiğini gördü.

35

Mektup Norrköping'den gönderilmişti:

Berlin'de George Talboth adında bir adam var. Bir Amerikalı, Stockholm'deki elçilikte çalışırdı. Su gibi İsveççe konuşur ve İskandinavya ile eski Sovyetler Birliği, bugünkü Rusya arasındaki ilişkilerde uzman kabul edilir. Onu Stockholm'e ilk geldiği 1960'ların sonlarından beri tanırım. Birkaç kez askeri ataşeye çeşitli resepsiyonlarda ve kimi seyahatlerinde eşlik etmişti, bunlara Berga'ya yapılan yolculuk da dahil. George ile iyi geçinirdi;, hem kendisi hem eşi briç oynarlardı ve birbirimize gidip gelmeye de başladık. Sonlarına doğru onun CIA ile bağlantısı olduğunu öğrendim, ama benden hiçbir zaman paylaşma yetkimin olmadığı, gizli bilgi almaya çalışmadı. Bir veya iki yıl sonra, 1974'teydi sanırım, karısı Marilyn'e kanser teşhisi kondu ve kısa bir süre sonra da öldü. Bu George için bir felaket oldu. Karısıyla birbirlerine, Louise ile benim birbirimizle olduğundan da yakın bir ilişki içindeydiler, artık bu da ne kadar mümkünse. George bizi daha sık ziyaret etmeye başlamıştı, neredeyse her pazar günü; hafta içi de sık sık gelirdi. 1979'da Bonn'daki elçiliğe tayin oldu ve emekli olduktan sonra da Almanya'da kalmaya devam etti ama Berlin'e taşındı. "Boş zamanlarında" hâlâ ülkesine hizmet ediyor olmasının mümkün olduğunu söyleyebilirsiniz tabii; ama bunu ben bilemem.

Onunla telefonda en son aralık ayında konuşmuştum. Şimdi yetmiş iki yaşında olmasına karşın, entelektüel açıdan pırıl pırıl. Soğuk Savaş'ın hâlâ devam ettiğini düşündüğüne adım gibi eminim. Rus imparatorluğu

çöktüğünde, gerçekleşen devrim en az 1917 olayları kadar yıkıcı ve sarsıcıydı. George'a göre ise bu, sadece geçici bir gerileme dönemidir. O halihazırdaki durumun şöyle olduğunu düşünüyor: Rusya giderek güçlenmekte ve dünya üstünde giderek daha zorlayıcı taleplerde bulunmakta.

George'a bir mektup yazdım ve ondan sizinle bağlantı kurmasını rica ettim. Louise'e ne olduğunu bulmak için sarf ettiğiniz çabada size yardım edebilecek biri varsa eğer, o da bu kişidir. Umarım, sizin bu bilmeceyi çözmek için gösterdiğiniz dürüst çabalarınıza benim de iyi niyetle katkıda bulunmak için yaptığım girişimden dolayı bana kızmazsınız.

Saygı ve sevgilerimle,
Håkan von Enke

Wallander mektubu mutfak masasına bıraktı. Von Enke'nin yardımı dokunabilecek bir kaynakla kendisini buluşturmak istemesi iyiydi elbette; ama yine de mektubu sevmemişti. Bir kez daha sanki konuda parmak basamadığı bir durum varmış gibi geliyordu kendisine. Mektubu tekrar okudu, ağır ağır, sanki bir mayın tarlasında ilerliyormuş gibi dikkatle. *Mektuplar deşifre edilmeli,* derdi Rydberg. *Ne yaptığını biliyor olmalısın, özellikle mektup bir cinayet soruşturmasında önemli olabilecek bir mektupsa.* İyi ama, burada deşifre edilecek ne vardı ki? İçeriği zaten yeterince açıktı.

Kan şekerini yeniden ölçtü ve bu kez sonuçtan çok memnun kalmadı: 184'tü ve çok yüksekti. Metformin haplarını almayı ve ensülin iğnesini yapmayı unutmuştu. Buzdolabını kontrol etti ve birkaç gün sonra ensülini yenilemesi gerektiğini fark etti.

Her gün en az yedi farklı ilaç alıyordu; diyabeti için, tansiyonu ve kolesterolü için. Bunu yapmayı sevmiyordu, bir tür yenilgi gibi geliyordu ona. İş arkadaşlarının çoğu tek bir hap bile almaz-

dı, ya da almadıklarını söylüyorlardı. Rydberg kimyasal yollarla hazırlanmış her türlü ilaca karşı tepkiliydi. Hatta kendisine işkence gibi gelen baş ağrıları için bile ilaç kullanmazdı. Her gün bedenime ne olduğunu bilmediğim kim bilir kaç türlü kimyasal giriyor, diye düşündü Wallander. Bense doktorlara ve ilaç firmalarına güveniyor, yazdıkları reçeteyi hiç sorgulamadan alıyorum.

Haplardan Linda'ya bile bahsetmemişti; ensülin iğnesi yaptığından da haberi yoktu. İşi sağlama almak için onu, kızının dokunmayacağını bildiği tatlı mango turşu kavanozlarının arkasına gizlemişti.

Mektubu birkaç kez daha okudu ama satır aralarında yeni bir şey görememişti. Håkan von Enke kendisine gizli bir mesaj falan göndermiyordu; olmayan bir şeyi boşu boşuna arıyordu Wallander.

O gece rüyasında babasını gördü.

Saat yediyi biraz geçe telefon çaldığında o da henüz uyanmıştı. Bu saatte arayanın, tatilde olduğunu bildiğinden dolayı ancak Linda olabileceğini düşündü. Ahizeyi kaldırdı.

"Knut Wallander mi?"

Bir erkek sesiydi. Wallander çok hafif yabancı aksan duyuyordu ama İsveççesi mükemmeldi.

"Bay Talboth ile görüşüyorum sanırım?" dedi. "Sizden telefon bekliyordum."

"Bana George deyin. Ben de size Knut diyeyim."

"Knut değil, Kurt."

"Kurt. Kurt Wallander. İsimleri hep yanlış hatırlarım. Ziyaretime ne zaman geliyorsunuz?"

Wallander bu soru karşısında şaşırmıştı. Håkan von Enke, Talboth'a acaba ne yazmıştı?

"Berlin'e gitmeyi düşünmüyordum. Aslında bu mektubu dün alana kadar varlığınızdan haberim bile yoktu."

"Håkan bana bir mektup yazıp, kesinlikle buraya gelmek ve benimle görüşmek isteyeceğinizi bildirdi."

"Siz neden Skåne'ye gelmiyorsunuz?"

"Ehliyetim yok. Ayrıca tren veya uçakla seyahatten nefret ederim."

Şoför ehliyetsiz bir Amerikalı, diye düşündü Wallander. Gerçekten çok sıra dışı bir tip olmalıydı.

"Belki size yardımcı olabilirim," dedi Talboth. "Louise'i tanırdım. Tıpkı Håkan'ı tanıdığım gibi. Louise, eşim Marilyn ile yakın arkadaştı. Sık sık çay içmek için buluşurlardı. Daha sonra Marilyn ne konuştuklarını bana anlatırdı."

"Neymiş bunlar?"

"Louise hemen her zaman siyasetten konuşurdu. Marilyn fazla ilgilenmezdi ama nezaketen dinlerdi."

Wallander kaşlarını çattı. Bu Hans'ın söylediklerinin tersi değil miydi? Kocasıyla aralarında konuşurken ara sıra yaptığı yorumlar dışında annesinin asla politikadan konuşmadığını söylemişti.

Birdenbire Berlin'e gidip, George Talboth'u görme isteği doğdu içinde. Doğu Almanya'nın çöküşünden beri oraya gitmemişti. Sadece Linda'nın tiyatro tutkusunun ayyuka çıktığı Berlin Sanat Topluluğu'nca gösterime sunulan çalışmaları izlemek için 1980'lerin ortalarında ikisi beraber iki kez Doğu Berlin'e gitmişlerdi. Doğu Alman sınır polisi gecenin bir yarısı yataklı vagonlarına uğrayıp pasaportlarını görmek istediğinde nasıl kızdığını hâlâ hatırlıyordu. Her ikisinde de Alexander Caddesi'nde bir otelde kalmışlardı. Wallander kendisini sürekli huzursuz hissetmişti.

"Sizi görmeye gelebilirim," dedi. "Arabamla gelirim."

"Bende kalırsınız," dedi Talboth. "Schöneberg'de bir apartman dairem var. Ne zaman gelirsiniz?"

"Size ne zaman uyar?"

"Dulum ben. Ne zaman gelmek isterseniz uygunum."

"Yarından sonraki gün?"

"Size ev telefon numaramı vereyim. Berlin'e yaklaşırken bana bir alo derseniz, şehir içinde yolu bulmanıza yardımcı olurum. Et mi seversiniz, balık mı?"

"İkisini de severim."

"Şarap?"

"Kırmızı."

"Bütün bilmek istediğim bu kadar. Yanınızda kalem var mı?"

Wallander, von Enke'nin gönderdiği mektup sayfasının boş kenarına numarayı not etti.

"Sizinle tanışmayı dört gözle bekliyorum," dedi Talboth. "Anladığım kadarıyla, kızınız bizim delikanlı Hans von Enke ile evlenmiş?"

"Tam olarak değil. Bir kızları var, Klara. Ama henüz evlenmediler."

"Lütfen torununuzun bir resmini de getirin."

Wallander görüşmeyi bitirdi. Klara'nın resimleri evin her tarafında asılıydı. Mutfak duvarından iki tanesini indirdi, getirip masanın üstünde pasaportunun yanına bıraktı. Sassnitz'de feribot iskelesinden Berlin'e ne kadar uzaklık olduğunu anlamak için kahvaltısını ederken yol haritasını inceledi. Trelleborg'daki feribot işletmesine bir telefon ederek bilmek istediği feribot saatlerini de öğrenip not etti ve yaklaşan yolculuğu heyecanla beklediğini fark etti. Bu yazı yaptığım bunca araba yolculukları yüzünden hiç unutmayacağım, diye düşündü. Bana Linda küçük bir kızken Danimarka'ya tatile gidişlerimizi hatırlatıyor. Bazen Gotland'a

ve hatta bir seferinde Norveç'in kuzeyinde Hammarfest'e kadar uzanmıştık.

23 Temmuz'da anakaraya kalkacak olan feribotu yakalamak üzere Trelleborg sahil şeridi boyunca araba kullandı. Linda'ya Berlin'de birkaç gün geçirmek istediğini söylemişti. Kızı şüphelendiğini belirten bir soru sormamış, sadece onu kıskandığını söylemişti. Televizyonda Berlin ve Avrupa'da hava sıcaklığının rekor derecelere ulaştığı söyleniyordu.

Mola vererek gitmeye karar verdi. Otobanı bir yerinde terk edip, küçük bir motelde geceleyecekti, varmak için acelesi yoktu.

Feribotta yemek yedi; masasını birkaç tonluk köpek maması yüküyle Dresden'e giden bir tır şoförüyle paylaşmıştı.

"Alman köpekler neden İsveç mamaları yiyor olsunlar ki?" diye merak etti Wallander.

"İyi bir soru; ama, serbest piyasa dedikleri şey de bu değil mi zaten?"

Wallander dışarı güverteye çıktı. İnsanların neden gemilerde çalışmak istediğini anlayabiliyordu. Håkan von Enke gibi. Hatta hayatının uzun dönemlerini suyun altında geçiriyor olsalar bile. Neden bir insan denizaltı kaptanı olmak ister ki, diye sordu kendi kendine. Ama hemen ardından, birçok insanın da, neden biri polis dedektifi olmak ister diye, aynı şekilde merak ettiğine emindi. Benim babam ederdi, diye düşündü.

Arabayla Sassnitz'den çıktıktan sonra bir mola yerine çekip park etti; üstünü değişip altına da şort ve ayaklarına sandallarını geçirdi. Bir anlığına da, canı nereye isterse oraya gitmenin, istediği yerde geceleyip, istediği yerde yeme fikrinin tadını çıkardı. İşte, özgürlük denen şey bu olsa gerek, diye düşündü ve düşüncenin getirdiği hınzırlıkla gülümsemekten kendini alamadı. Yaşlı polis dedektifi yollarda: Kendinden kaçışlarda...

Geceyi geçirmek için mola vermeden önce Berlin'in dışındaki Oranienburg'a kadar sürdü. Merkeze gelince bir süre kendine kalacak yer aradı, sonunda Kronhof'ta karar kıldı.

Kendisine üçüncü katta köşe odayı vermişlerdi. Kocaman bir odaydı ve içerisi eski ve kasvetli denecek kadar ağır mobilyalarla döşenmişti, ama Wallander halinden memnundu. En üst kattaydı, dolayısıyla gece tepesinde gezinen birileri olmayacaktı. Üstüne pantolonunu geçirip şehirde iki saat gezindi, bir kahve içti, bir antikacıda biraz zaman geçirdi ve ardından Kronhof'a geri döndü. Saat beş olmuştu. Karnı acıkmıştı ama daha sonra yemeğe karar verdi. Eline bir kare bulmaca alıp yatağa uzandı. Birkaç satırını çözdükten sonra uyuyakaldı. Uyandığında saat yedi buçuktu. Aşağı restorana inip köşe masaya oturdu. Hâlâ erkendi, içerde fazla müşteri yoktu. Fanny Klarström'ü hatırlatan bir garson kadın mönüyü getirdi. Viyana usulü şinitzel seçip yanına da bir bardak şarap ısmarladı. Restoran dolmaya başlamıştı; müşterilerin çoğu birbirini tanıyor gibiydi. Çok fazla tatlı yememesi gerektiğini bilmesine rağmen, çikolatalı puding söyledi. Bir kadeh daha şarap içti ve başının dönmeye başladığını hissetti. Fakat buraya gelip kendisini paylayacak bir Martinsson yoktu ortalıkta.

Saat dokuzda hesabı istedi, odasına çıktı, soyundu ve yatağa girdi; ama uyuyamadı. Birden rahatsız edici bir huzursuzluk kapladı içini. Yemeğini yerkenki mutlu hali uçup gitmişti. Sonunda pes etti; yeniden giyinip aşağı restorana geri döndü; restoranın içinde bir de bar vardı. Oraya geçip bir kadeh şarap söyledi. İleri yaşlarda bir grup adam bir araya gelmiş ayakta sohbet edip bira içiyorlardı. Kendisine yakın olan bir tanesi hariç bütün masalar boştu. Kırk yaşlarında bir kadın vardı masada; beyaz şarap içiyor, cep telefonuna mesaj yazıyordu. Kadın Wallander'e gülümsedi. Kendisi de gülümseyerek karşılık verdi. Birbirlerine kadeh kal-

dırdılar. Kadın mesaj yazmaya devam etti. Wallander bir kadeh daha şarap ısmarlayıp kadına ikram ettirdi. Kadın tebessümle teşekkür etti, cep telefonunu kaldırdı ve kendi masasına geldi. Wallander kötü bir İngilizce ile İsveçli olduğunu ve Berlin'e gittiğini söyledi. *Kurt* ismini İngilizce nasıl telaffuz edeceğini kestiremeyip kadına adının James olduğunu söyledi.

"Bu İsveççe bir isim mi?" diye sordu kadın.

"Annem İrlandalıydı," dedi kadına.

Kendi yalanına gülüp kadına adını sordu. Isabel, dedi kadın da ve ardından birkaç yıl içinde Berlin'in Oranienburg'u da yutacağını söyledi. Wallander onun yüzünü inceliyordu. Çok fazla makyajlıydı. Harabeye dönmüş, kullanılmış bir izlenim bırakıyordu. Wallander onun çalışıp çalışmadığını ve bu barı av yakalama sahası olarak mı kullandığını merak etti; ama giyimi provokatif değildi. Hem ayrıca ben de kendime bir fahişe arıyor değilim, diye düşündü.

Şu anda birlikte oturmakta olduğu bu Isabel kimdi? Kadın çiçekçilik yaptığını söylüyordu; çocukları büyümüş ve artık yuvadan uçmuşlardı. Parka bakan bir apartmanda yaşadığını söyleyerek –*sehr schön* diyordu ısrarla– yolu tarif etmeye başlamıştı. Fakat Wallander parkla veya oraya nasıl gidildiğiyle ilgilenmiyordu. Kendini kadının büyüsüne kaptırmış, onu çoktan otel odasında çıplak halde hayal etmeye başlamıştı ve kadını oraya çekmeye niyetliydi. Isabel'in çoktan sarhoş olduğunu anladı, kendisi de artık içmemeliydi. Neredeyse gece yarısı olmuştu ve barmen birazdan kapatacağını bildirdi. Wallander hesabı isteyip, kadına odasında bir kadeh daha içmek isteyip istemeyeceğini sordu – o otelde kaldığını ilk kez belirtiyordu. Kadın şaşırmış gibi görünmüyordu, belki de çoktan biliyordu. Resepsiyon ile bar arasında bir tür iletişim mi vardı? Ama çok da aldırmadı. Hesabı ödedi, gereğinden fazla bahşiş bırakıp, yanında kadınla kimseciklerin olmadığı re-

sepsiyonun önünden geçerek odasına çıktı. Ancak kapıyı kapadıktan sonra kadına üzücü gerçeği açıkladı: Ona ikram edecek hiç içkisi yoktu. Odada mini bar veya oda servisi bulunmuyordu, otelin bu tür lüks hizmetleri yoktu. Ama kadın kendisinden beklenenı biliyordu ve Wallander'e sarıldı. Wallander kontrol edemediği bir arzuya kapıldı ve olay yatakta bitti. En son ne zaman bir kadınla yattığını hatırlamıyordu. Isabel'in vücudu, Baiba'ya veya Mona veya uzun zaman önce artık adını hatırlamadığı o kadına aitmiş gibi düşünmeye çalıştı. Hepsi çok çabuk olup bitmişti. Wallander içinde şehvetin yeniden kabardığını hissederken kadının çoktan uyuduğunu fark etti. Onu uyandırabilmek mümkün değildi. Uyuyan bir kadınla aşk yapmak kabul edemeyeceği bir şeydi. Onun da uyumaktan başka çaresi kalmıyordu; bir eli kadının ıslak bacaklarının arasında, o da uykuya daldı.

Tanyeri ağarırken baş ağrısının hâlâ geçmemiş olduğunu gördü; dili damağına yapışmıştı sanki. Anında mümkün olduğu kadar çabuk odadan ve yanı başında uyuyan Isabel'den kaçmaya karar verdi. Elinden geldiğince sessiz giyindi. Araba kullanacak halde olmadığını fark etmişti ama kalmayı gözü yemiyordu. Valizini alıp aşağı resepsiyona indi. Resepsiyonist genç adam, eski tip anahtarlık rafının altındaki banka başını koymuş uyuyordu. Wallander yüksek sesle hizmet beklediğini belirtince uyandı, hesabı çıkardı ve para üstünü verdi. Wallander anahtarları tezgâha koyup yanına on avroluk bir de banknot bıraktı.

"Odamda hâlâ uyumakta olan bir kadın var. Bu onu da kapatır umarım?"

"Alles klar," dedi genç adam esneyerek.

Wallander çabuk adımlarla arabasına gitti ve Berlin'e doğru yola çıktı; ama en fazla ilk mola yerine kadar sürebilmişti. Kenara çekti, uyumak için arka koltuğa geçti. Dün akşamdan son derece

pişmandı. Kendi kendini çok da önemli bir şey olmadığına inandırmaya çalışıyordu. Nihayetinde kadın onunla para için beraber olmamıştı. Sadece kendisini itici bulmamıştı, o kadar.

Saat dokuzda uyanarak Berlin'e doğru yola devam etti. Otobandan çıkmadan önce bir motelde mola verip, George Talboth'u aradı. Talboth'un haritası hemen elinin altındaydı ve kısa zamanda Wallander'in nerede olduğunu çıkardı.

"Bir saat kadar sonra orada olurum," dedi. "Dışarda otur ve havanın tadını çıkar."

"Buraya nasıl geleceksiniz? Ehliyetinizin olmadığını sanıyordum?"

"Bir çaresine bakacağım."

Wallander kâğıt bardakta satılan bir kahve alıp motel restoranının dışında gölge bir yer bulup oturdu. Isabel'in uyanıp kendisinin nerede olduğunu merak edip etmediğini düşündü. O garip ve bir şeye benzemeyen sevişmelerinden hemen hemen hiçbir şey kalmamıştı aklında. Gerçekten de olmuş muydu? Sadece bölük pörçük bir şeyler hatırlıyordu, kendini utandıran şeyler.

Kahvesini yeniden doldurdu ve hazır yapılmış bir sandviç satın aldı. Sanki sünger çiğniyormuş gibi bir his veriyordu. Yarısını zorla yedikten sonra gerisini oturduğu yere yakın, gagasıyla yerdekileri toplayan güvercinlere attı.

Zaman geçiyordu ama İsveçli bir dedektifi arayan kimse yoktu hâlâ ortalıkta. Bir on beş dakika daha geçtikten sonra motelin önünde siyah bir Mercedes gelip durdu. George Talboth gelmişti. Arabadan üstünde beyaz takım elbise olan güneş gözlüklü biri indi, çevresine bakındı ve Wallander'e doğru yürümeye başladı. Yanına gelince gözlüklerini çıkardı.

"Kurt Wallander misiniz?"

"Benim."

George Talboth yaklaşık bir seksen boylarında güçlü yapılı bir adamdı.

"Geciktiğim için üzgünüm. Trafik tahminimden daha kötüydü."

"Ben de tavsiyenize uyup iyi havanın tadını çıkarıyordum. Saate bakmadım bile."

Talboth elini kaldırıp içinde silueti belli olmayan şoförüne el işareti yaptı ve araba gitti.

"Gidelim mi?"

Birlikte Wallander'in Peugeot'suna bindiler. Talboth'un iki ayaklı bir GPS olduğu ortaya çıkmıştı. Wallander'i yoğunluğu gittikçe artan trafikte kendinden emin bir şekilde yönlendiriyordu. Bir saat bile geçmeden Schöneburg ilçesinde, güzel bir apartmanın önünde durdular. Wallander binanın, Hitler'in sığınağında silahıyla intihar ettiği ve Kızıl Ordu'nun şehri sokak sokak savaşarak ele geçirdiği 2. Dünya Savaşı'nda yıkılmadan ayakta kalmış ender apartmanlardan biri olduğunu anladı. Talboth en üst katta, altı odalı bir dairede oturuyordu. Wallander'e verdiği oda genişti ve küçük bir parka bakıyordu.

"Sizi bir ya da iki saatliğine yalnız bırakmak durumundayım," dedi Talboth. "Yapmam gereken birkaç iş var."

"İdare ederim."

"Döndüğümde konuşacak dünya kadar zamanımız olacak. Yolun sonunda mükemmel yemekleri olan bir İtalyan restoranı var; orada oturup rahat rahat konuşabiliriz. Ne kadar kalmayı planlıyorsunuz?"

"Çok uzun değil. Aslında yarın eve dönerim, diye düşünüyordum."

Talboth kararlı bir şekilde başını iki yana salladı.

"Mümkün değil, olmaz. Bu kadar kısa bir sürede Berlin'in hakkını veremezsiniz. Bu, dünyanın en trajik tarihine sahne olan bu şehre hakaret olur."

"Bunu sonra konuşuruz," dedi Wallander. "Ama yaşlı da olsak, başka bazı işlerimizin olabileceğini anlarsınız, eminim."

Talboth bu yanıtı kabullenip ona banyoyu, mutfağı ve koskocaman balkonu gösterip gitti. Wallander bir pencereden Talboth'un yeniden siyah Mercedes'e binişini izledi. Buzdolabından bir şişe bira alıp balkonda ayakta yudumladı. Kendisi açısından bu bir gece önceki kadına bir veda edişti. Kadın artık yoktu, aklından çıkmayacak bir anı olarak kalacaktı sadece. Genellikle böyle olurdu. Gerçekten âşık olduğu kadınları rüyasında hiç görmezdi; ama şu ya da bu şekilde aklında nahoş anılar bırakan bir ilişkiye girdikleri sürekli rüyasına girerdi.

Unutmak istediği şeyleri hatırladığı ve hatırlaması gerekenleri de unuttuğunu düşündü. Hayat tarzıyla ilgili temelinden yanlış olan bir şeyler vardı. Bunun herkes için aynı şekilde mi olduğunu düşünüp merak etti. Linda rüyasında neler görüyordu? Martinsson rüyasında neler görüyordu? Her işe karışan patronu Lennart Mattson ne görüyordu rüyasında?

Bir bira daha içti, çakırkeyif olmaya başlamıştı, banyoyu doldurdu. Güzel bir banyodan sonra kendini çok daha iyi hissetmişti.

George Talboth birkaç saat sonra geri gelmişti. Balkonda oturup konuşmaya başladılar.

İşte o sırada balkon masasının üstündeki küçük bir taş Wallander'in dikkatini çekti. Hatırladığına emin olduğu bir taş.

36

George Talboth ile geçirdiği zaman boyunca Wallander'in aklını meşgul eden soru buydu. Acaba taşı gördüğünü fark et-

miş miydi? Yoksa etmemiş miydi? Ertesi gün evden ayrılırken Wallander buna hâlâ emin değildi; ama Talboth'un gözünden bir şey kaçmayacağına emindi. O gözlerin ardında her şey yıldırım hızıyla gerçekleşiyor, diye düşündü Wallander. Beyni sulanmış veya çürümüş değil. Bazen ilgilenmiyormuş gibi görünebiliyordu, hatta bazen kayıtsızmış gibi, ama aslında hep tetikteydi.

Wallander'in tek emin olduğu şey, Håkan von Enke'nin masasından kaybolan taşın şu anda George Talboth'un dairesindeki balkonda, masanın üstünde durduğuydu. Ya oydu, ya da mükemmel bir benzeriydi.

Birine benzeme konusu adamın kendisi için de geçerliydi. Daha moteldeyken Wallander Talboth'un birine çok benzediği, hatta birisiyle tıpatıp aynı olduğu düşüncesiyle kalakalmıştı. Wallander'in şahsen tanıdığı biri değildi bu, bir yerde gördüğü biriydi, ama kim, hatırlayamıyordu.

Ta o akşama kadar jeton düşmemişti: Talboth, büyük aktör Humphrey Bogart'a benziyordu; ama daha uzundu ve iki dudağı arasına sürekli yapışık halde sigarayla gezmiyordu; öte yandan, sadece görünümü değil, sesinde de Wallander'e *Sierra Madre'nin Hazineleri* ve *Afrika Kraliçesi* filmlerinden hatırladığı bir şeyler vardı. Talboth'un bu benzerliğin farkında olup olmadığını merak etti ve farkında olduğunu tahmin etti.

O gün öğleden sonra birlikte oturup sohbet etmeden önce, Talboth'un sürprizlerle dolu bir insan olduğu ortaya çıkmıştı. Kapalı duran apartman dairesindeki kapılardan birini açmış ve karşılarına, kalın camın arkasında sessizce yüzen kırmızılı mavili balık sürüsünün olduğu kocaman bir akvaryum çıkmıştı. Oda cam havuzlar ve plastik borularla doluydu ama Wallander'i en fazla şaşırtan şey, akvaryumun dibinde, içinden elektrikli minyatür trenlerin girip çıktığı, akıllıca yapılandırılmış tünellerle döşenmiş raylardı. Tüneller tamamen saydamdı ve görünüşe göre

camdandılar ve içlerine tek bir damla bile su sızmıyordu. Balıklar deniz yataklarının dibinde kurulu ray hatlarının farkında değil gibiydiler.

"Tüneller, Dover ve Calais arasındaki tünellerin tıpatıp benzeri," dedi Talboth. "Ben bu modeli yaparken orijinal planlar ile birtakım mimari detaylardan faydalandım."

Wallander ülkenin ücra bir köşesinde, avcı kulübesinde oturup, şişede gemi yapan Håkan von Enke'yi hatırladı. İki adam arasında arkadaşlıklarının haricinde bir benzerlik olduğunu düşündü. Ama bu ne anlama geliyor, bilemiyorum, diye geçirdi içinden.

"Ellerimle çalışmayı seviyorum," diye devam etti Talboth. "Sadece beyni kullanmak insana yetmez. Siz de böyle düşünür müsünüz?"

"Pek değil. Babam eline becerikliydi ama ben hiç ona benzememişim."

"Babanız ne yapardı?"

"Resim üretirdi."

"Yani sanatkâr mıydı demek istiyorsunuz? Neden 'üretirdi' dediniz?"

"Babam ömrü boyunca resimlerinde sadece tek bir konu işledi," dedi Wallander. "Çok konuşulacak bir tarafı yok."

Talboth Wallander'in ayrıntılara girmek istemediğini sezmişti; başka soru sormadı. Birlikle balıkların ileri geri yüzmesini ve tünellerden geçen trenleri izlediler.

Wallander onların sürekli her seferinde aynı yerden geçmediklerini sezer gibi oldu; ilk bakışta fark etmesi oldukça güçtü ama bir gecikme meydana geliyordu. Ayrıca, attıkları her turun bir yerinde trenler aynı hatta giriyorlardı. Biraz tereddüt ettiyse de, sonunda Wallander gözlemlediği şeyi Talboth'a dile getirdi. Talboth başını sallayıp onayladı.

"Haklısınız," dedi. "Sistemi kısa bir gecikme gerçekleşecek şekilde ayarladım."

Bir rafa uzanıp Wallander'in odaya girerken fark ettiği bir kum saatini eline aldı.

"Bunun içindeki kumlar Batı Afrika'dan," dedi Talboth. "Daha net konuşmak gerekirse Buback denilen küçük adalar denizindeki adaların kumlarından. Çok az insanın adını duyduğu Gine-Bissau'nun sahil açıklarından. Zamanı söylemek için kum saatlerinin kullanıldığı devirlerde, bunun İngiliz denizciliği için en uygun kum olduğuna karar veren kişi yaşlı bir İngiliz deniz subayıydı. Trenleri çalıştırdığım anda kum saatini ters çevirirsem, bir trenin diğerini tam olarak elli dokuz dakika sonra yakaladığını görürsünüz. Bunu arada sırada yaparım, sadece kum saatinin içindeki kumun eskisinden yavaş akmadığını veya transformatörün yeniden bir ayar gerektirmediğini görmek için."

Çocukken Wallander hep bir elektrikli treni olsun istemiş, fakat babasının alacak durumu hiç olmamıştı. Şu an önünde duran trenler de hâlâ ulaşamayacağı kadar lükstü.

Balkonda oturdular. Sıcak bir yaz günüydü. Talboth buz gibi su dolu bir sürahi ve iki bardak getirmişti. Wallander lafı dolandırmanın gerekmediğine karar verdi. İlk sorusu kendiliğinden geldi.

"Louise'in kaybolduğunu duyduğunuz zaman ilk ne düşündünüz?"

Talboth'un pırıl pırıl gözleri dimdik Wallander'e sabitlenmişti.

"Sanırım çok şaşırdığımı söyleyemem," dedi.

"Neden?"

"Zaten bildiğiniz bir şeyi size bir daha anlatmama gerek yok. Håkan'ın bir vatan hainiyle evli olduğuna dair giderek artan ve

artık katlanamadığı şüpheleri, ki artık buna gerçekler diyebiliriz. Böyle mi diyordunuz? İsveççem o kadar da iyi değil."

"Doğru, öyle denir," dedi Wallander. "Eğer bir casussanız genellikle vatan hainisinizdir. Tabii yaptığınız iş sanayi casusluğu gibi çok belirgin ve özel şeyler değilse."

"Håkan daha fazla dayanamadığı için kaçtı," dedi Talboth. "Düşünmek için zamana ihtiyacı vardı. Louise ortadan kaybolmadan önce zaten az çok kararını vermişti. Elindeki kanıtı ordu istihbarat servisine teslim edecekti. Her şey kitabına uygun yapılacaktı. Kendisini veya itibarını artık düşünmüyordu. Hans'ın da bu durumdan etkileneceğini anlamıştı ama yapacak bir şey yoktu. Bu iş bir şeref meselesi haline gelmişti. Louise kaybolunca Håkan afalladı. Korkusu giderek artmaya başladı. Onunla yaptığımız birkaç telefon görüşmesinden sonra onun için endişelenmeye başlamıştım. Sanki paranoyaya yakalanmış gibiydi. Louise'in kayboluşuyla ilgili aklına gelen tek açıklama, karısının kendi düşüncelerini okumayı başarmış olmasıydı. Saklandığı yeri karısının bulmasından korkuyordu. Karısı değilse, Rus gizli servisinden bir personelin. Håkan, herhangi bir bilginin ortaya çıkmasına engel olmak için Louise'i öldürmekten çekinmeyecekleri kadar karısının eskiden ve bugün bile hâlâ çok önemli birisi olduğuna inanıyordu. Louise bugün aktif bir ajan olmak için çok yaşlanmış olmasına karşın, maskesinin düşmemesi önemliydi. Doğal olarak Ruslar bildiklerinin meydana çıkmasını istemiyorlardı."

"Onun intihar etmiş olduğunu duyduğunuzda ne düşündünüz?"

"Buna hiçbir zaman inanmadım. Bana göre öldürülmüş olduğu açıktı."

"Neden?"

"Bunu bir soruyla cevaplandırayım: Neden intihar etmiş olsun?"

"Belki işlediği suç çok ağır gelmeye başlamıştı. Belki kocasına çektirdiği eziyetin büyüklüğünü fark etti. Pek çok başka nedeni olabilir. Ben dedektiflik hayatımda çok daha eften püften sebeplerden canına kıyan insanlar gördüm."

Talboth Wallander'in söylediklerini düşündü.

"Haklı olabilirsiniz ama size Louise hakkında düşüncelerimin hepsini söylemedim. Onu çok iyi tanırdım. Kimliğinin önemli bir kısmını gizlediği halde, ben onu yakından tanıma fırsatı buldum. O intihar edecek birisi değildi."

Niye böyle düşünüyorsunuz?"

"Çünkü bazı insanlar intihar edemezler. Bu kadar basit."

Wallander başını iki yana salladı.

"Benim tecrübelerim böyle söylemiyor," dedi. "Bana göre de, olumsuz şartlar altında herkes canına kıyabilir."

"Sizinle şimdi bu yüzden bir tartışmaya girişecek değilim. Benim görüşümü istediğiniz gibi yorumlayabilirsiniz. Bir dedektif polis olarak sizin tecrübelerinize elbette değer veriyorum; ama yıllarca Amerikan istihbarat servisinde çalışmış biri olarak siz de benim tecrübelerimi göz ardı etmemelisiniz."

"Aslında biz şu an için Louise'in öldürülmüş olduğunu biliyoruz. Çantasında suçlayıcı deliller olduğunu da biliyoruz."

Talboth su dolu bardağını kaldırdı. Kaşlarını çattı ama içmeden yine bıraktı. Wallander onda farklı türde bir tetikte olma hali sezer gibi oldu.

"Bunu bilmiyordum. Gizli materyal ele geçirdiklerinden haberim yoktu."

"Zaten bilmemeniz gerekiyor. Size söylememeliydim, ama Håkan'ın durumu nedeniyle yaptım. Söylediklerimin buradan öteye gitmeyeceğini umuyorum."

"Kimseye bir şey söylemem. Bunu gizli serviste çalışırken öğrenirsiniz. Emekli olduğunuz gün aklınızda da hiçbir şey kalmaz. Hafızanızı tıpkı diğer elemanların dolaplarını temizledikleri gibi boşaltırsınız."

"Size Louise'in büyük olasılıkla, eskiden Doğu Almanların kullandığı bir yöntemle zehirlenmiş olduğunu söylesem, ne derdiniz? Cinayeti gizlemek ve intihar süsü vermek için?"

Talboth başını ağır ağır salladı. Bir kez daha su dolu bardağı ağzına götürdü, ama bu kez çok az içti.

"Bu CIA'de de oluyor," dedi. "Söylemeye gerek yok, biz de kendimizi bazen birinin ortadan kaldırılması gerektiği gibi durumlar içinde buluyoruz. Herkesi bir intihar olduğuna inandıracak şekilde."

Wallander, Håkan veya Louise von Enke ile doğrudan ilgili olmayan konularda Talboth'un konuşmaya isteksizliğini anlıyordu; ama yine de bu işi olabildiğince zorlamaya kararlıydı.

"Her neyse, Louise'in öldürülmüş olduğunu farz edebiliriz," dedi Wallander.

"Onu ortadan kaldıran İsveç Gizli Servisi olabilir mi?"

"İsveç'te işler böyle yürümez. Ayrıca, Louise'in gerçek kimliğinin ortaya çıktığını düşünmemizi gerektirecek bir neden yok. Bir başka deyişle, elimizde suçu işlemek için geçerli gerekçeleri olan potensiyel bir suçlu yok."

Talboth hasır balkon koltuğunu gölgeye çekti. Bir süre altdudağını ısırıp bir şey söylemedi.

En sonunda, "Bunun bir aşk cinayeti olduğunu düşünmek olası geliyor," dedi.

Koltuğunda oturduğu yerde doğruldu.

"İsveç'te çalışmak, sistem çökmeden önce bir demirperde ülkesinde çalışmakla elbette aynı şey değildi," dedi. "Orada yakalananlar nerdeyse anında ortadan kaldırılırdı. Eğer önemli biri de-

ğilseniz, takas etmede kullanılırdınız. Bir vatan hainini iade edip diğerini alırdınız. Casuslar sahada çalışırlarken dikkatsiz davranabiliyorlar; her zaman kimliklerinin ortaya çıkması tehlikesi içindeler. Üstlerindeki baskı bu yüzden artıp dayanılmaz hale gelebilir. O nedenle casuslar bazen birbirlerinin aleyhine dönebilirler. Şiddeti kendi içlerinde yaşamaya başlarlar. Aralarından birinin başarısı, diğerinin kıskanmasına neden olabilir; rekabet hırsı, işbirliği ve sadakatin yerine geçer. Louise'in durumunda bu çok belirgin bir olasılık. Çok özel bir sebepten dolayı."

Şimdi koltuğunu gölgeye çekme sırası Wallander'indi. Öne eğilip su dolu bardağını aldı. İçindeki buz erimişti.

"Håkan'ın da size söylediği gibi, ülkede İsveçli bir casusun varlığı yolundaki söylentiler epeyden beridir dolaşmaktaydı," dedi Talboth. "CIA'in bundan uzun süredir zaten haberi vardı. Ben Stockholm Büyükelçiliği'nde çalışırken, bu sorunu çözmeye çok fazla kaynak akıttık. Birisinin İsveç askeri sırlarını Ruslara satıyor olması gerçeği, bizim için de, NATO için de bir problemdi. Söz konusu teknik yenilik ve gelişmeler olunca, İsveç silah sanayii çok ileri düzeyde ve moderndi. İsveçli meslektaşlarımızla düzenli olarak bir araya gelip bu endişe verici durumu görüşürdük. Aynı şekilde diğer ülkelerin yanı sıra İngiltere, Fransa, Norveç ile de öyle. İnanılmaz derecede başarılı bir casusla karşı karşıyaydık. Ayrıca İsveç'te bir aracının, başka bir deyişle 'bir muhbirin' de işin içinde olması gerektiğini fark ettik. Ruslara vereceği bilgileri ajana aktaran bir muhbir. Bizler, ya da İsveçli meslektaşlarımız diyelim, bu kişinin kim olduğuna dair hiç ipucu ele geçiremeyişimize hayret ediyorduk. İsveçlilerin elinde, hepsi şu ya da bu kurumun personeli olan yirmi kişilik kısa bir isim listesi vardı ama soruşturmalardan sorumlu İsveçli yetkililer bundan bir şey elde edememişlerdi. Biz de onlara yardım edememiştik. Sanki bir hayaletin peşindeydik. İleri zekâlılardan biri tuttu, aradığımız ki-

şiye 'Diana' adını verdi. Sanki Kızılmaske'nin kız arkadaşıymış gibi. Ben bunun çok aptalca olduğunu düşünüyordum. Çünkü ortada işe bir kadının karıştığını gösteren hiçbir delil yoktu. Sonunda bundan sorumlu olan ahmağın bilmeden, ama inanılmaz bir isabetle çok yerinde bir hata yaptığı ortaya çıktı. Her neyse, durum 1987'de martın sonuna kadar buydu. Tam tarih vermek gerekirse, ayın on sekizine kadar. Ayın on sekizinde her şeyi değiştirecek bir şey meydana geldi: Birkaç İsveçli istihbarat görevlisi açığa alındı ve son gelişme hepimizi daha farklı düşünmeye zorladı. Håkan size bundan bahsetmiş miydi?"

"Hayır."

"Her şey Amsterdam'da, Schipol'de sabahın çok erken bir saatinde, büyük havalimanında başladı. Havalimanı polisinin bürosunun kapısına bir adam gelmişti. Beyaz gömlekle, üstüne büyük duran bir takım elbise giymiş, kravat takmıştı. Bir elinde küçük bir valiz taşıyordu; kolunda asılı paltosu ve diğer elinde de şapkası vardı. Başka bir asırdan gelmiş gibi görünüyordu herhalde, sanki fonda klasik müzik çalan siyah beyaz bir filmden fırlamış gibiydi. Bir polis memuruyla konuştu; memur, yaptığı işe göre oldukça genç biriydi; ama grip salgını vardı ve hasta arkadaşının yerini dolduruyordu. Adamın İngilizcesi kötüydü ve Hollanda'dan siyasi sığınma hakkı istiyordu. Oleg Linde adını taşıyan Rus pasaportunu ibraz etti. Bir Rus için alışılmadık bir isim, diye düşünüyor insan ama doğruydu. Kırklı yaşlardaydı, saçları açılmaya başlamıştı ve burnunun kenarında bir yara izi vardı. Daha önce ömründe hiç ilticacı görmemiş olan genç polis memuru, konuyu devralması için daha kıdemli bir arkadaşını çağırdı. Sanırım onun da adı Geert'ti; ama daha ilk sorusunu bile sormadan Linde kendiliğinden konuşmaya başlamıştı. O sorgulamayı o kadar çok dinledim ki, önemli kısımlarını ezbere biliyorum desem yeridir. Adam KGB'de albaydı; bölümü Batı'da

yürütülen casusluk işleriyle ilgilenen departmandı ve siyasi iltica hakkı istiyordu, çünkü Sovyet imparatorluğunun yıkılmasında rol oynayacak bir görevde çalışmayı artık istemiyordu. Bunlar onun ilk sözleriydi. Ardından da, daha önceden hazırladığı yemi sundu: Batı'da çalışan birçok Sovyet casusu hakkında bilgisi vardı, özellikle birkaç tanesi Hollanda'da yerleşik çok önemli ajanlardı. Bunun ardından, onu götürüp güvenlik görevlilerine teslim ettiler. Onlar da adamı Hague'deki bir apartman dairesine yerleştirdiler; komik bir tesadüf, kalması için ona buldukları yer, sorgulanmasının gerçekleşeceği Uluslararası Adalet Divanı'na çok yakındı. Oleg Linde'nin söylediklerinin gerçek olduğunu ortaya çıkarmak Säpo'nun fazla zamanını almamıştı. Onun kimliğini gizlediler; ama derhal bütün dünyaya haber salıp, meslektaşlarına ellerine mükemmel bir 'antikanın' geçtiğini ve şu anda karşılarındaki masanın üstünde durduğunu haber vermeye başladılar. Gelip bir bakmak isterler miydi? İncelemek isterler miydi? Bu arada Moskova'dan da KGB'nin bir kargaşa içinde olduğu ve herkesin, yuvasına değnek sokulmuş karıncalar gibi dört bir yana dağılmakta olduğu bilgileri geliyordu. Oleg Linde, hiçbir şekilde kaçmasına izin verilemeyecek olan birkaç kişiden biriydi ama kaçmıştı işte. Hem de ardında hiç iz bırakmadan kaçmıştı ve en kötüsünden, yani iltica etmiş olmasından korkuyorlardı. Hollanda'daki casus ağı çökünce, Moskova onun Hollanda'ya kaçmış olduğunu tahmin etti. Linde, bizim deyimimizle 'tasfiye satışına' başlamıştı; ve çok da ucuzdu. Tek istediği yeni bir isim ve yeni bir kimlikti. Benim duyduğuma göre Mauritius'a, Pamplemousse diye çok güzel ismi olan bir bölgesine taşınmış ve hayatını mobilyacılıkla kazanıyormuş; görünüşe göre Linde KGB'ye katılmadan önce marangozluk öğrenmiş; ama hikâyenin bu tarafını çok fazla bilmiyorum."

"Şimdi ne yapıyor?"

"Artık sonsuz uykusunda. 2006'da öldü. Kanserden. Mauritius'ta genç bir kadınla tanıştı ve evlendiler, birkaç çocukları oldu. Nasıl bir hayat sürüyorlar, bilmiyorum. Onun bu hikâyesi diğer ilticacı ile benzeşiyor, 'Boris' diye bilinen ajanla."

"Onun adını duydum," dedi Wallander. "O dönemde Rus sığınmacıların resmi geçit yaptığı bir dönemdi."

Talboth ayağa kalkıp içeri girdi. Aşağıda caddeden sirenlerini çala çala, hızla birkaç itfaiye aracı geçti. Talboth içi ağzına kadar buzlu suyla dolu sürahiyle geri geldi.

Yeniden yerine oturunca, "Aradığımız casusun bir kadın olduğunu bize söyleyen kişi oydu," dedi. "Kadının adını bilmiyordu; kadın KGB içinde, diğer memurlardan bağımsız çalışan bir grup tarafından denetleniyormuş, bu özellikle değerli ajanlar söz konusu olduğunda normal bir uygulamaydı. Ama kadın olduğuna emindi. Kadın orduda veya silah sanayiinde çalışmıyordu, ki bu da onun sattığı bilgileri kendisine temin eden en az bir, belki birkaç muhbire sahip olduğunu gösteriyordu. Kadının ideolojik sebeplerden dolayı mı casusluk yaptığı, yoksa tamamıyla gelir getiren bir iş olarak mı gördüğü asla bilinemedi. Gizli servisler her zaman bu işi ekonomik nedenlerle yapan casusları tercih ederler. Çok fazla idealizm işin içine karıştığında operasyon kolaylıkla rayından çıkabilir. Her zaman davaya ateşli bir inançla bağlı olan ajanların çok güvenilir olmadığını düşünürüz. Kuşkucu insanlarızdır ve işimizi düzgün yapmak için böyle olmak zorundayız. Hep şunu söyleriz: Belki dünyayı daha iyi bir yer haline getirmiyoruz ama hiç değilse daha kötü bir hale de getirmiyoruz. Varlığımızı, şiddette dengeyi sağladığımızı söyleyerek açıklıyoruz, ki sanırım bunu yapıyoruz."

Talboth sürahisindeki buzları bir kaşıkla karıştırdı.

"Gelecek savaşları," dedi düşünceli bir tavırla. "Su gibi hammaddeler üstüne olacak. Askerlerimiz su birikintileri uğruna çarpışacak."

Su dökmemeye çalışarak bardağını doldurdu. Wallander bekledi.

"Onu hiç bulamadık," diye devam etti Talboth. "İsveçlilere elimizden geldiğince yardım ettik ama kadının kimliği ortaya çıkmadı, kendini belli etmedi, hiç tutuklanmadı. Onun hiç var olmadığı olasılığını konuşmaya başlamıştık; ama Ruslar devamlı olarak hiç haberleri olmamaları gereken şeyleri biliyorlardı. *Bofors* silah sisteminde teknik ilerleme elde ederlerse, Ruslar da kısa bir süre sonra bunu öğreniyorlardı. Bir sürü tuzak kurduk ama hiç kimseyi yakalayamadık."

"Ya Louise?"

O şüpheliler arasında değildi elbette. Kim ondan, niçin şüphelensindi ki?"

Talboth akvaryuma bakması gerektiğini söyleyip özür diledi. Wallander balkonda kaldı. Talboth'un anlattıklarının bir özetini yazmaya başladı; ama sonra notlara ihtiyacı olmadığına karar verdi, nasılsa hatırlardı. Kendisine verilen odaya gitti, kollarını başının altına destek yaparak uzandı. Uyandığında neredeyse iki saat uyumuş olduğunu gördü. Sanki çok uyumuş gibi sıçrayıp ayağa kalktı. Talboth balkonda sigara içiyordu. Wallander tekrar koltuğuna döndü.

"Sanırım rüya görüyordunuz," dedi Talboth. "Uykunuzda sürekli bağırdınız."

"Bazen korkunç rüyalar görüyorum," dedi Wallander. "Ara sıra oluyor."

"Ben şanslıyım," dedi Talboth. "Ben gördüğüm rüyayı hiç hatırlamam. Buna çok şükrediyorum."

Birlikte Talboth'un daha önce bahsettiği İtalyan restoranına gittiler. Yemekle beraber kırmızı şarap içip güneşin altında hemen her şeyden bahsettiler, Louise von Enke'den başka her şey-

den. Yemekten sonra Talboth çeşitli *grappa*'lardan içmeleri için ısrar etti ve daha sonra da aynı ısrarı hesabı ödemekte yaptı. *Il Trovatore*'den çıktıklarında Wallander kafasının bayağı iyi olduğunu hissetti. Talboth bir sigara yaktı; dumanı üflerken başını diğer tarafa çevirmeye özen göstermişti.

"Demek, Oleg Linde'nin İsveçli bir kadın casustan söz etmesinin üstünden uzun yıllar geçti. Bana hâlâ aktif olduğunu düşünmek biraz saçma geliyor," dedi Wallander.

"O da eğer aktifse," dedi Talboth. "Balkonda ne konuştuğumuzu unutmayın."

"Fakat eğer casusluk devam ederse bu Louise'i aklar," dedi Wallander.

"Tam olarak değil. Bayrağı başkası almış olabilir. Hayat her zaman bu kadar basit değil ne yazık ki. Gerçek genellikle beklediğinin tam tersi çıkar."

Ağır ağır caddede yürümeye devam ettiler. Talboth bir sigara daha yaktı.

"Orta adam," dedi Wallander. "*Aracı* dediğiniz kişi. Onunla ilgili biraz da olsa bilginiz yok mu?"

"Hiç deşifre olmadı."

"Ki bu da elbette onun aslında bir kadın da olabileceği anlamına gelir."

Talboth başını iki yana salladı.

"Ordu veya silah sanayiinde kadınlar nadiren üst kademelerde görülürler. Son meteliğime iddiaya girerim o kişi erkek."

Çok sıcak, bunaltıcı bir akşamüstüydü. Wallander baş ağrısının geri geldiğini hissediyordu.

Talboth daha çok sohbeti sürdürmek amacıyla yarım yamalak bir merakla sordu: "Size anlattıklarım arasında özellikle şaşırtıcı bulduğunuz bir şey oldu mu?"

"Hayır."

"Anlattıklarımla bağdaşmayan bir çıkarımınız var mı?"

"Hayır. Aklıma gelen bir şey yok."

"Louise'in ölümünü araştıran polis dedektifi ne diyor?"

"Ellerinde ipucu yok. Katil yok, bir motif yok. İpuçları çantasından çıkan mikrofilm ile çantanın gizli bir bölmesinde bulunan dokümanlar."

"İşte bunlar onun herkesin aradığı casus olduğunu gösterecek yeterli kanıt değil mi? Belki elindekileri vermek üzereyken bir şeyler ters gitmiştir?"

"Bu mantıklı bir varsayım. Sanırım polis de bu olasılık üzerinde ilerliyor. Ama yolunda gitmeyen neydi? Onunla buluşan kimdi? Ve niye şimdi meydana geldi?"

Talboth durdu ve sigarasının izmaritini ezdi.

"Bence yine de ileri doğru atılmış büyük bir adımdır bu," dedi. "Louise'in suçlu olduğu belli. Soruşturma artık Louise üstüne yoğunlaşabilir. Aracı olan adamı da eninde sonunda nasılsa bulurlar."

Yürümeye devam ettiler, giriş kapısına gelmişlerdi. Talboth şifreyi tuşladı.

"Benim biraz daha temiz havaya ihtiyacım var," dedi Wallander. "Ben gece kuşuyumdur. Bir süre daha dışarda kalacağım."

Talboth başını tamam der gibi salladı; ona kapının şifresini söyledi ve içeri girdi. Wallander kapının sessizce kapanışını izledi. Ardından ıssız sokakta yürümeye başladı. Bir şeylerin adamakıllı yanlış olduğu duygusu yine gelip yerleşmişti içine. Håkan von Enke ile geçirdiği gecenin ardından adayı terk ederken hissettiğiyle aynı duyguydu. Talboth'un söylediklerini düşündü: Gerçeklerin genellikle beklenilenin tersi çıktığı konusunu. Bazen gerçekleri dümdüz görebilmek için onlara önce tersinden bakmak gerekirdi.

Wallander durdu ve geri döndü. Cadde hâlâ ıssızdı. Açık bir camdan gelen müzik sesini duydu. Almanca bir pop şarkısı çalıyordu. *Leben, eben* ve *neben* sözcüklerini duymuştu. Küçük bir meydana gelene kadar yürümeye devam etti. Gençler bankta oturmuş sevişiyorlardı. Belki burada durup gecenin içine haykırmalıyım, diye düşündü. *Neler olduğunu anlayamıyorum!* Bunu haykırabilirim. Emin olduğum tek şey, anlayamadığım bir şeylerin olduğu. Gerçeğe yaklaşıyor muyum, yoksa ondan giderek uzaklaşıyor muyum?

Meydanda biraz gezinip iyice yoruldu. Apartmana geri döndüğünde Talboth'un yatmaya gitmiş olduğunu düşündü. Balkonun kapısı kilitliydi. Wallander soyundu ve başını yastığa koyar koymaz uyudu.

Rüyasında yine atların koştuğunu gördü ama ertesi sabah kalktığında hiçbirini hatırlamadı.

37

Wallander gözlerini açınca ilkin nerede olduğunu birden kavrayamadı. Saatine göz attı: Altıydı. Kalkmadı. Duvarın diğer tarafından makinelerin sesi olduğunu tahmin ettiği bir gürültü geliyordu; dev akvaryuma bağlı mekanizma sudaki oksijen seviyesini ayarlıyordu ama trenlerin de çalışıp çalışmadığını duyamıyordu, onlar kendi sessiz tünellerinde dış dünyadan kopuk yaşıyorlardı. Köstebekler gibi, diye düşündü; ve de tıpkı, kararların verildiği yerlere solucanlar gibi tüneller açmış olanlar; bunlar kararlar alırlar, sonra gizli tutulması gereken bu kararlar çalınır, karşı tarafa satılır.

Yataktan kalktı, buradan gitmek istiyordu. Duş yapmakla bile uğraşmak istemedi; sadece giyindi ve iyi aydınlatılmış geniş salona çıktı. Balkon kapısı açıktı; ince tül perdeler rüzgârla nazlı nazlı dalgalanıyordu. Talboth elinde sigarasıyla orada oturuyordu. Önündeki sehpada bir kupa kahve vardı. Ağır ağır Wallander'e döndü. Wallander onun gelişini duyduğunu tahmin etti. Adam gülümsedi; ve Wallander nedense bu tebessüme güvenilmeyeceğini hissetti.

"Umarım iyi uyudunuz."

"Yatak çok rahattı," dedi Wallander. "Oda karanlık ve sessizdi. Ama sanırım artık gösterdiğiniz misafirperverlik için teşekkür edip yola çıkma zamanı geldi."

"Yani Berlin'e bir gün daha ayırmayacak mısınız? Size gösterebileceğim çok şey vardı."

"Kalabilmeyi çok isterdim, ama artık eve doğru yola çıksam daha iyi olur."

"Köpeğinizi birine bırakmanız gerekiyor sanırım?"

Bir köpeğim olduğunu nereden biliyor, diye merak etti Wallander. Hiç bahsetmemiştim. Talboth'un söylememesi gereken bir şeyi ağzından kaçırdığının farkında olduğunu belli belirsiz hissetti.

"Evet," dedi Wallander. "Haklısınız. Jussi'ye bakmayı kabul ettikleri için komşularımın iyi niyetini kötüye kullanmamam gerek. Koca yazı bir yerden bir yere giderek yollarda harcadım; ve ayrıca mümkün olduğunca fazla vakit geçirmek istediğim bir torunum var."

"Louise'in onunla vakit geçirebilmiş olması güzel," dedi Talboth. "Çocuk sahibi olmak güzel bir şey, ama torun sahibi olmak çok başka bir şey; onların sevgisi çok doyurucu. Çocuklarımız bize varlığımızın anlamlı olduğunu hatırlatır, oysa torunlarımız, bunun kesin kanıtıdır. Bir fotoğrafı var mı?"

Wallander yanında getirdiği iki resmi ona gösterdi.

"Ne tatlı şey," dedi Talboth, ayağa kalkarak. "Ama yola çıkmadan önce kahvaltı etmelisiniz."

"Sadece kahve içeyim," dedi Wallander. "Sabahları kahvaltı etmem."

Talboth onaylamaz bir ifadeyle başını iki yana salladı; ama elinde bir kupa kahveyle yeniden balkona geldi, sütsüzdü, Wallander'in içtiği şekliyle.

"Dün söylediğiniz bir şey beni biraz düşündürdü," dedi Wallander.

"Eminim söylediğim her şeyi merak ediyorsunuzdur."

"Dediniz ki, bazen bir şeyin açıklamasını elde edebilmek için olaylara normalin tam tersinden bakmak gerekir. Bunu genel bir prensip olarak mı söylediniz, yoksa belli bir şeyi mi kastediyordunuz?"

Talboth biraz düşündü.

"Böyle bir şey söylediğimi hatırlayamadım," dedi. "Ama demişsem bile mutlaka genel bir prensip olarak söylemişimdir."

Wallander başını salladı. Talboth'un söylediği tek bir kelimeye bile inanmıyordu. O belli bir şeyi kastetmişti. Sadece Wallander ne olduğunu o an kavrayamamıştı.

Talboth gergin gibiydi, dünkü rahat ve sakin hali yoktu.

"İkimizin birlikte bir resmini çekmek istiyorum," dedi. "Gidip fotoğraf makinemi getireyim. Bir misafir kayıt defterim yok ama geldiklerinde misafirlerimle resim çekilirim."

Fotoğraf makinesiyle geri geldi, sonra da onu koltuklardan birinin kol dayama yeri üstünde dengeledi. Zamanını kurdu ve gelip Wallander'in yanına oturdu. Resim çekilince, bir tane de kendisi çekti ama bu kez Wallander'i tek çekmişti. Kısa bir süre sonra birbirleriyle vedalaştılar. Wallander bir elinde ceketini diğerinde araba anahtarını tutuyordu.

"Yardım almadan şehirden çıkışı bulabilecek misiniz?" diye sordu Talboth.

"Yön bulma duygum o kadar iyi değil ama eninde sonunda doğru yola çıkarım nasılsa. Ayrıca, Alman yol güzergâh sistemi bütün diğer ülkelere parmak ısırtır."

El sıkıştılar. Wallander asansöre binip giriş katına indi ve balkon korkuluğuna dayanıp eğilen Talboth'a el salladı. Binadan çıkarken kapı zilinde apartman sakinleri arasında Talboth'un isminin bulunmadığını fark etmişti; onun yerine "USG Firması" yazıyordu. Wallander bu ismi ezberledi, sonra da arabasına binip uzaklaştı.

Şehirden çıkış yolunu bulması ise birkaç saatini almıştı. Nihayet otobana ulaştığında kendi çıkışı için gerekli sapağı atladığını fark etti. Şimdi Polonya'ya doğru devam ediyordu. Büyük güçlüklerle geri dönmeyi başarıp, sonunda doğru yola girebildi. Oranienburg'dan geçerken iki gece önce olanları hatırlayıp utandı.

Herhangi bir sorun yaşamadan eve varmıştı. Aynı akşam Linda onu görmeye geldi. Klara üşütmüştü; ona Hans bakıyordu ama yarın New York'a gidecekti.

Sıcak bir akşamdı, o nedenle çıkıp bahçede oturdular, Linda çay içiyordu.

Hamakta birlikte oturup ağır ağır ileri geri sallanırlarken Wallander, "İşleri nasıl gidiyor?" diye sordu.

"Bilmiyorum," dedi Linda. "Ama bazen ben de neler olup bittiğini merak ediyorum. Hep eve geldiğinde bana o gün kapattığı müthiş iş anlaşmalarından bahsederdi. Artık pek bir şey anlatmıyor."

Bir kaz sürüsü geçti üstlerinden. Birlikte kuşların güneye doğru uçmalarını izlediler.

"Göç etmeye çoktan başladılar mı?" diye merak etti Linda. "Daha erken değil mi?"

"Belki de pratik yapıyorlardır," dedi Wallander.

Linda bir kahkaha patlattı.

"Bu tıpkı büyükbabamın yapacağı türden bir yorumdu. Gittikçe ona daha çok benzemeye başladığının farkında mısın?"

Wallander bu fikri düşünmek istemedi.

"İkimiz de onun esprili biri olduğunu biliyoruz. Ama benim asla olamayacağım kadar zalim olabiliyordu bazen."

"Ben onun kötü olduğunu düşünmüyorum," dedi Linda kesin bir ifadeyle. "Bence sadece korkuyordu."

"Neden korkuyordu?"

"Belki yaşlanmaktan. Ölmekten. Bence bu korkusunu aksiliğinin arkasına saklıyordu, yani sadece bir kılıftı."

Wallander cevap vermedi. Kızının benzediklerini söylerken bunu mu kastettiğini merak etti; yani ölmekten korktuğunu belli etmeye mi başladığını?"

"Yarın seninle ben Mona'yı ziyarete gideceğiz," dedi Linda durup dururken.

"Niçin?"

"Çünkü o benim annem ve seninle ben onun en yakınlarıyız."

"O psikopat işadamı bozuntusu kocası yok muymuş onunla ilgilenecek?"

"Her şeyin bittiğini anlamadın mı?"

"Hayır. Ben gelmiyorum."

"Neden gelmiyorsun?"

"Artık Mona ile görüşmek istemiyorum. Baiba da öldü, Mona'nın onun hakkında söylediği şey yüzünden onu affedemiyorum."

"Kıskanç insanlar bazen saçma kıskançlıklar sergileyebiliyorlar. Mona bana senin de kıskandığında söylediğin şeyleri anlatmıştı."

"Yalan söylüyor."

"Her zaman değil."

"Ben gitmiyorum. Gitmek istemiyorum."

"Ama ben istiyorum. Annemin de istediğini sanıyorum. Onu hayatından bu şekilde çıkaramazsın."

Wallander bir şey söylemedi. Daha fazla direnmenin anlamı yoktu. Linda'nın istediğini yapmazsa sonrasında ikisine de hayatı zehir ederdi. Bunu istemiyordu.

"Klinik nerede onu bile bilmiyorum," dedi sonunda.

"Yarın öğrenirsin. Sürpriz olacak."

Geceleyin alçak basınçlı hava dalgası Skåne'yi etkisi altına almıştı. Sabah sekizden sonra arabaya binip doğuya doğru yol alırlarken hava rüzgârlıydı ve yağmur yağmaya başlamıştı. Wallander kendini halsiz hissediyordu. Kötü uyumuştu, yorgundu ve Linda onu almaya geldiğinde hırçınlığı üstündeydi. Kızı onu yeniden eve yollayıp üstündeki eski yıpranmış pantolonu değiştirmesini istemişti.

"Mona'yı ziyarete giderken en iyi takım elbiselerini giyiyor olman gerekmez ama karşısına böyle pejmürde bir halde de çıkamazsın."

Glimmingehus adında eski bir şatoya giden yola saptılar. Linda dönüp ona baktı.

"Burayı hatırlıyor musun?"

"Tabii ki hatırlıyorum."

"Daha çok zamanımız var. Durup bir bakabiliriz."

Linda yüksek şato duvarlarının dışında kalan park yerine sürdü. Arabadan çıkıp şato avlusuna giden asma köprüye yürüdüler.

"Burası çok eskiden hatırladığım yerlerden biri," dedi Linda. "Seninle buraya gelirdik; ve sen beni anlattığın hortlak hikâyeleriyle korkuturdun. Kaç yaşlarındaydım o zamanlar?"

"İlk gelişimizde sanırım üç veya dört yaşındaydın; ama sana hortlak hikâyeleri anlatışım o zamanlar değil. Sanırım bunu yaptığımda yedi yaşındaydın. Herhalde yazındı, okula başlamak üzereydin."

"Seninle çok gurur duyduğumu hatırlıyorum," dedi Linda. "Benim büyük, güçlü babam. O zamanları düşünmek hoşuma gidiyor, kendimi güvende hissettiğim ve içimin yaşama sevinciyle dolu olduğu günler."

"Benim de hatırladıklarım buna benzer," dedi Wallander içtenlikle. "Hayatımın en güzel yıllarıydı, yani sen küçük bir kızken."

"Zaman nasıl da geçiyor böyle?" diye mırıldandı Linda. "Senin de böyle düşündüğün oluyor mu? Yani artık altmış yaşında olduğuna göre?"

"Evet," dedi Wallander. "Birkaç yıl önce *Ystads Allehanda*'daki ölüm ilanlarını okumaya başladığımı fark ettim. Eğer elime farklı bir gazete geçecek olsa, oradakileri de okuyordum. Gittikçe Limhamn'daki okul arkadaşlarımın ne yaptıklarını daha fazla merak eder olmaya başladım. Benimkine nazaran onların hayatları nasıldı? İstemeye istemeye buna bakmaya başladım."

Şatoya giren taş basamaklara oturdular.

"Bizlerden 1955'te okula başlayanlar arasında gerçekten çok değişik hayatları olanlar oldu. Sanırım artık sınıf arkadaşlarımın çoğuna neler olduğunu biliyorum. Birçoğu için hayat güzel geçmedi. Birkaçı çoktan öldü; bir tanesi Kanada'ya göç ettikten sonra kendini vurup intihar etti. Birkaçı başarılı oldu, örneğin *Ya Çift, Ya Hiç*'i kazanan Sölve Hagberg gibi. Çoğu kendi halinde yaşayıp gidiyor. Bu güzel bir şey onlar adına. Benim hayatım da bu şekil-

de gerçekleşti. Altmışa gelince yaşamının çoğunu geride bırakmış oluyorsun. Bunu zor da olsa kabullenmek zorundasın. Hâlâ verilmesi gereken önemli bazı kararlar var."

"Hayatının sona ermeye başladığını mı düşünüyorsun?"

"Bazen."

"Böyle zamanlarda aklından neler geçiyor?"

Wallander önce tereddüt etti, ama sonra dürüst cevap verdi.

"Baiba'nın ölümünden dolayı büyük acı duyuyorum. Bir araya gelmeyi beceremediğimize yanıyorum."

"Başka kadınlar da var," dedi Linda. "Yalnız kalmak zorunda değilsin."

Wallander ayağa kalktı.

"Hayır," dedi. "Başkası olamaz. Baiba'nın yerini kimse dolduramaz."

Arabaya geri döndüler ve kliniğe kadar geri kalan birkaç kilometreyi de devam ettiler. Dört kanatlı büyük bir binaydı; eski iç avlu olduğu gibi korunmuştu. Çakıltaşlı yoldan geçip bir bankta oturmuş sigara içen Mona'nın yanına gittiler.

"Sigaraya mı başladı?" diye sordu Wallander. "Hiç içmezdi."

"Kendisini teselli etsin diye içtiğini söylüyor. Bütün bunlar geçince bırakacakmış."

"Ne zaman bitecek?"

"Burada bir ay daha kalacak."

"Ve Hans bütün bunların hepsini ödüyor, öyle mi?"

Kızı bu soruya cevap vermemişti çünkü cevabı açıktı. Yaklaşırlarken Mona ayağa kalktı. Wallander hoşnutsuzca kadının kül rengi almış yüzünü, gözlerinin altındaki torbaları fark etti. Çirkin olduğunu düşündü, bunu daha önce hiç böyle fark etmemişti.

"Buraya kadar gelmen çok güzel," dedi, Wallander'in elini tutarak.

"Nasıl olduğunu görmek istedim," diye bir şeyler mırıldandı Wallander.

Mona'yı ortalarına alarak birlikte banka oturdular. Wallander'i hemen bir çekip gitme isteği bastı. Mona alkolü bırakınca oluşan belirtiler ve psikolojik anksiyete yaşıyor diye kalkıp buraya gelmesi yeterli bir sebep değildi. Linda neden onun Mona'yı bu halde görmesini istemişti sanki? Kabahatin Wallander'e ait kısmını fark edip idrak etmesi için mi? Hem suçu neydi? Linda ile Mona konuşurlarken bu durum giderek daha da sinirlendirdi onu. Mona onlara odasını görmek isteyip istemediklerini soruyordu. Wallander istemediğini söyleyip geri çevirdi ama Linda annesiyle beraber içeri girdi.

Wallander beklerken kliniğin bahçesinde dolaştı biraz. Derken ceketinin cebindeki telefonu çalmaya başladı. Ytterberg arıyordu.

"Görev başında mısınız?" diye sordu. "Yoksa hâlâ tatilde misiniz?"

"Hâlâ tatildeyim," dedi Wallander. "En azından kendi kendimi buna inandırmaya çalışıyorum."

"Ben ofisteyim. Önümde bizim ordu istihbarat servisindeki çocuklardan gelen rapor var. Neler söylediklerini bilmek istiyor musunuz?"

"Konuşmamız yarıda kalabilir."

"Sanırım sadece birkaç dakikamızı alır. Gerçekten çok ince bir rapor. Aslında bu, içindekileri benim ya da sıradan bir polisin görmesinin uygun bulunmadığı anlamına gelir. Üstünde 'raporun bazı kısımları gizli tutulmaktadır' diyor, ki bu da aslında hemen hemen hepsini gizliyorlardır demek. Bize sadece birkaç kum tanesi atıyorlar. Eğer inci yakaladılarsa bunu kendilerine saklıyorlardır."

Ytterberg birden bir hapşırık krizine tutuldu.

"Özür dilerim," dedi. "Alerjim var. Polis merkezinde temizlik için kullandıkları deterjan her neyse, bana yaramıyor. Herhalde bu gidişle kendi ofisimi kendim temizleyeceğim."

"Bu güzel bir fikir," dedi Wallander sabırsızlıkla.

"Size rapordan bir bölüm okuyacağım: 'Mikrofilm, fotoğraf negatifleri ve şifreli bir yazı metninden oluşan deliller, Louise von Enke'nin el çantasında ele geçirilmiştir. Bunlar gizli olarak sınıflandırılmış askeri materyallerdir. Bazıları özellikle çok önem taşımaktadır ve yanlış ellere geçmesini önlemek için özellikle gizli diye sınıflandırılmışlardır.' Yazının sonu. Bir başka deyişle, artık hiç şüphe yok."

"Delillerin gerçek olduklarına mı şüphe yok, demek istiyorsunuz?"

"Tamamıyla. Rapor ayrıca benzer materyallerin geçmişte de Rusların eline geçtiğini söylüyor, çünkü Rusların normalde bilmemeleri gereken bilgilere sahip olduklarını ortaya çıkarmak için İsveç eleme işlemini kullanmışlar. Bununla ne demek istediklerini anlıyor musunuz? Raporun çoğu anlaşılmaz özel bir askeri dille yazılmış."

"Bizim gizli servisteki çocukların yazma şekilleri bu, neden ordununki farklı olsun? Ama sanırım anlıyorum."

"Louise von Enke'nin parmağını ordunun bal küpüne sokmuş olduğu konusunu atlamak mümkün değil. Gizli servise ait bilgileri satıyordu. Nasıl elde ettiğini Tanrı bilir."

"Cevaplanmamış hâlâ bir sürü soru var," dedi Wallander. "Värmdö'de neler oldu? Louise neden öldürüldü? Buluşmak istediği kişi kimdi? O kişi veya kişiler çantasındaki o materyalleri neden almadılar?"

"Belki de orada olduğunu bilmiyorlardı?"

"Belki de aslında onun yanında böyle bir materyal yoktu," dedi Wallander.

"Bu ihtimali de düşünüyoruz. Yani oraya başkası tarafından konmuş olmaları ihtimalini."

"Bana kalırsa, bu imkânsız bir şey değil."

"Ama neden?"

"Kadının casus olduğunu göstermek için."

"Ama Louise bir casustu, öyle değil mi?"

"Sanırım bir labirentin içindeyiz gibi," dedi Wallander. "Çıkışı bulamıyorum. Ama bana anlattıklarınızı bir düşünmeme müsaade edin. Bu cinayetin önceliği nedir şu an için?"

"Çok acil. Soruşturmaların bazı televizyon programlarında gösterileceğine dair söylentiler var. Ellerinde mikrofonlarla medyanın çıkıp gelmesi patronları çok rahatsız ediyor."

"Onları bana gönderin," dedi Wallander. "Ben korkmuyorum."

"Korkan kim? Ben sadece aptal aptal sorular sormaya başladıklarında sinirlenip kırıcı olmaktan çekiniyorum."

Wallander yeniden gidip banka oturarak Ytterberg'in söylediklerini düşündü. Mantıksız gelen şeyleri aklında bir sıraya sokmaya çalıştı ama başaramıyordu. Dikkatini toplayamıyordu.

Linda ile birlikte geri döndüklerinde Wallander Mona'nın gözlerinin buğulu olduğunu fark edip, ağlamış olduğunu anladı. Aralarında ne konuştuklarını bilmek istemiyordu ama Mona için üzüldü. Kendisine sorulan soruyu o da Mona'ya sormak isterdi: Senin nasıl bir hayatın oldu? Kadın önünde dikiliyordu, karamsar, ürkek, kendinden daha güçlü şeyler tarafından ezilmiş halde.

"Tedavi saatim geldi," dedi kadın. "Geldiğin için teşekkür ederim. Geçirdiğim şey kolay değil."

Wallander ilgileniyormuş gibi görünmek için cesaret edip bir adım atarak, "Nasıl bir tedavi uyguluyorlar sana?" diye sordu.

"Şimdi bir doktoru göreceğim. Adı, Torsten Rosén. Onun da bir zamanlar alkolle sorunları olmuş. Acele etmeliyim, yoksa geç kalacağım."

Avluda birbirleriyle vedalaştılar. Linda ile Wallander eve dönüş yolunda sessizdiler. Wallander kızının kendisinden daha çok üzüldüğünü düşündü. Buluğ çağının deli yıllarını atlattıktan sonra anne kızın ilişkileri daha çok güçlenmişti. "Benimle geldiğin için mutluyum," dedi Linda onu eve bırakırken.

"Bana fazla seçenek tanımadın," dedi. "Ama tabii onun nasıl olduğunu, neler geçirdiğini görmek benim için de önemliydi. Asıl soru şu: İyileşecek mi?"

"Bilmiyorum. Sadece bunu ümit ediyorum."

"Evet," dedi Wallander. "Sadece tek bir olasılık kalıyor: Ümit etmek."

Açık pencereden elini uzattı ve kızının saçlarını okşadı. Kızı arabayı çevirdi ve uzaklaştı. Wallander arabanın gözden kaybolusunu izledi.

Kalbinin çok yüklü olduğunu hissediyordu. İçine bir keder çökmüştü. Jussi'yi kulübesinden çıkarıp kulaklarının arkasını okşadıktan sonra eve gidip kapının kilidini çevirdi; ve derhal birisinin eve girmiş olduğunu anladı. Kurduğu tuzaklardan biri sonuç vermişti. Ön kapının yanındaki pencerenin önüne, tam olarak pencere kolunun hizasına bir mumluk koymuştu. Mumluk şimdi, kolun sol tarafına doğru pencere camına daha yakın duruyordu. Durup nefesini tuttu. Yanılıyor olabilir miydi? Hayır, çok emindi. Pencereyi yakından inceleyince, araba hırsızlarının kapı kilitlerini açmakta kullandıkları dar ve keskin aletle dışardan kurcalanmış olduğunu gördü.

Mumluğu kaldırıp dikkatle inceledi: Ahşaptandı ve mumun oturduğu yere bakırdan bir halka yerleştirilmişti. Yine aynı dikkatle onu yerine bıraktı, sonra yavaş yavaş içeri girdi. Evde, içeri

girildiğine dair başka bir iz bulamadı. Dikkatliler, diye düşündü. Dikkatli ve becerikli. Mumluğu gözden kaçırmaları sıra dışı bir şeydi.

Mutfakta masaya oturup mumluğu seyrederek düşündü. Kim olduğunu bilmediği insanların evine girmelerinin sadece tek bir açıklaması olabilirdi.

Birileri, bildiğinin farkında olmadığı bir şeyleri bildiğine inanıyordu. Notları arasında olan veya elinin altında sahip olduğu bir şey.

Kıpırdamadan sandalyede oturmaya devam etti. Yaklaşıyorum, diye düşündü; ya da birileri bana yaklaşıyor.

38

Ertesi gün uykusunda gördüğü ancak sonradan hatırlayamadığı bir rüyayla sıçrayarak uyandı. Pencere pervazı önündeki mumluk ona birisinin kendisine çok fazla yaklaşmış olduğunu hatırlatmıştı. Çıplak vaziyette bahçeye çıktı, önce çişini yapmak, sonra da Jussi'yi kulübesinden salmak için. Tarlaların üstüne erken bir sonbahar sisi çökmüştü. Üşüyüp titredi ve aceleyle içeri girdi. Giyindi, kahve yaptı, sonra mutfak masasında oturdu. Louise von Enke'ye neler olduğunu anlamaya kararlıydı; fazla detaylı bir açıklama elde edemeyeceğini biliyordu. Her şeyi en baştan gözden geçirmesi gerekecekti, çok dikkatle; atladığı noktayı bulup huzursuzluğunun adını koyabilme ümidiyle. Evine birileri girdiğinden beri bu hissi çok daha kuvvetliydi. Kısacası henüz elini bu işten çekmeye niyeti yoktu.

Ama dikkatini yoğunlaştırmakta güçlük çekiyordu. Birkaç saat sonra pes etti, kâğıtlarını topladı ve polis merkezine gitti. İçeri girmek için yine bodrum katındaki garajı tercih etmişti

ve kimseye yakalanmadan odasına geldi. Kâğıtlarının üstünde kamburu çıkmış geçen yarım saatten sonra, koridorda kimsenin olmadığına emin olup kahve makinesine gitti. Tam kupasını doldurmuş oradan ayrılmak üzereyken karşısına Lennart Mattson çıktı. Wallander patronunu epeydir görmemişti ve hiç özlememişti. Mattson güneşten yanmış ve biraz da zayıflamıştı, ki bu Wallander'i kıskandırıp canını sıktı.

"Döndünüz mü çoktan?" diye sordu Mattson. "Uzak kalamıyorsunuz, ha? İşe döneceğiniz günü bekleyemiyorsunuz? İşte böyle olmalı; yaptığınız işe yürekten bağlı olmazsanız iyi bir polis olamazsınız, ama pazartesiye kadar sizi beklemiyordum."

"Eve dönmek üzereydim," dedi Wallander. "Odamdan bazı kâğıtlara ihtiyacım oldu."

"Birkaç dakikanız var mı? Birisiyle paylaşmak istediğim güzel haberlerim var."

Mattson'un kavrayamayacağından emin sesindeki alayı gizlemeye gerek görmeden, "Dünya kadar zamanım var," dedi Wallander.

Polis şefinin odasına gittiler. Wallander misafir sandalyelerinden birine geçip oturdu. Mattson düzgün ve tertemiz masasının üstünde duran bir dosya açtı.

"Güzel haberler dediğim gibi. Ülkenin en iyi kapanış oranı bizde, burada, Skåne'de! Suçları çözüme ulaştırma konusunda herkesten öndeyiz. Geçen yıldan olanların birçoğunu da çözmüşüz. Çok daha büyük konularda daha fazlasını başarmak için işte kendimizi böyle motive etmeliyiz."

Wallander patronunun anlattıklarını dinledi. Rapora inanmamak için bir sebep yoktu; ama öte yandan da biliyordu ki, istatistik yorumlamak şapkadan tavşan çıkarmaya benzerdi. Sunulan şey bir hayal bile olsa ondan istatistik elde etmek mümkündü. İsveç'in kapanış oranlarının diğer devletler arasında en düşüğü

olduğunun Wallander ile arkadaşları zaten farkındaydılar. Kimse en dibe vurduklarını düşünmüyordu. İşler giderek kötüleşecekti. Yaşanan bürokratik kargaşaların devam etmesi, çözüme ulaştırılamayan suçların oranındaki düzenli artışın da devam etmesi anlamına gelirdi. Yetenekli polisler ya işten çıkarılıyorlar, ya da aynı verimi sergilemeyecekleri başka türlü görevlere veriliyorlardı. Ne yazık ki artık onay kutularını takip etmek ve programlanan hedeflere ulaşmaya çalışmak, gerçek anlamda soruşturmanın köküne inerek suçluları mahkemeye çıkarmaktan daha önemli hale gelmişti. Dahası, Wallander de, iş arkadaşları da belirlenen önceliklerin tamamen yanlış olduğunu düşünmekteydiler. Polis şeflerinin "ufak suçlara" tolerans göstermesine karar verildiği günden beri, polisle halkın arasında kalan bir parça güven kırıntısı da ezilip yok edilmişti. Sokaktaki adam arabasına, garajına veya yazlığına giren hırsız için omuz silkip durumu kabullenmeye hazır değildi. Onlar, bu suçların çözülmesini istiyor, en azından araştırılmasını bekliyorlardı.

Yine de bu, şu anda Wallander'in Lennart Mattson ile tartışmak istediği bir konu değildi. Bunun için sonbahar boyunca pek çok fırsatları olacaktı.

Mattson raporu bir kenara itip karşısındaki misafirine yüzünde endişeli bir ifadeyle baktı. Wallander onun kaşlarının üstünde ter biriktiğini fark etti.

"Nasılsınız? Solgun görünüyorsunuz. Neden biraz güneşe çıkmadınız?" diye sordu Mattson.

"Ne güneşi?"

"Yaz çok da kötü geçmedi. Ben Girit'e bir seyahat yaptım, dolayısıyla güzel havaları garantilemiş olduk. Knossos'taki sarayı hiç görmüş müydünüz? Duvarlarda muhteşem yunus resimleri var."

Wallander ayağa kalktı.

"Ben iyiyim," dedi. "Ama madem bugün hava güneşli, tavsiyenize uyup tadını çıkaracağım."

"Umarım sağda solda silah falan unutma durumları olmaz!"

Wallander, Lennart Mattson'a dik dik baktı. Burnunun ortasına bir yumruk indirmesine ramak kalmıştı.

Wallander odasına geri dönmüştü; koltuğuna oturup, ayaklarını masaya dayayarak gözlerini kapattı. Baiba'yı düşünüyordu. Yattığı klinikte eriyip giden Mona'yı. Öte yanda uyduruk olduğu şüphe götürmeyen bir istatistikle böbürlenen patronunu.

Ayaklarını indirdi. Bir kere daha deneyeceğim, dedi kendi kendine. Neden vardığım sonuçlardan hep şüphe duyuyorum ki? Bir daha deneyeceğim. Keşke siyasal gelişmeleri daha fazla takip etmiş olsaydım; o zaman aklım bu kadar karışmazdı.

Birden bugüne dek hiç aklına gelmeyen bir anısı canlandı gözünün önünde. Yıllardan 1962 veya 1963 olmalıydı, sonbahardı. Wallander çocuktu ve Malmö'nün merkezinde, bir çiçekçide ayak işleri yapıyordu. Kendisinden bir buket çiçeği çok çabuk Halk Parkı'na yetiştirmesi istenmişti. Başbakan Tage Erlander bir konuşma yapıyordu ve bitirdiğinde küçük bir kız tarafından kendisine çiçek verilecekti ama Sosyal Demokrat Parti'deki sorumlu görevli, çiçekleri ısmarlamayı unutmuştu, dolayısıyla ortada acil bir durum vardı. Wallander bütün gücüyle pedallara asıldığını hatırlıyordu. Çiçekçi, Halk Parkı'nda bekleyen yetkilileri aramış, çocuğun yolda olduğunu söylemişti; böylece Wallander gecikme olmadan içeri alınmıştı. Çiçekleri vermesi planlanan küçük kız tam zamanında çiçekleri teslim almış ve Wallander'e de bunun için beş kron bahşiş verip bir şişe gazoz ikram etmişlerdi. Wallander bir kenarda durup, ağzında pipet, genizden konuşan uzun boylu adamın konuşmasını dinlemişti. Adam bir sürü önemli şey söylemişti, ya da en azından bunlar Wallander'in o güne

dek hiç duymadığı sözlerdi. Ülkeler arası huzurdan, yumuşama politikasından, küçük ülkelerin haklarından, İsveç'in tarafsızlığından, her türlü pakt ve antlaşmadan bağımsız olmasından bahsediyordu. Wallander bunu anladığını sanıyordu, en azından bu önemli adamın söylediklerini anlamıştı. O akşam Wallander eve geldiğinde babasının atölye olarak kullandığı odaya gitti. Babasının bütün resimlerde kullandığı arka plan orman temasını resmetmekle meşgul olduğunu bugün bile hatırlıyordu. Buluğ çağındayken babasıyla güzel bir ilişkisi vardı ve herhalde bir arada geçirdikleri yıllar içinde en güzel zamanlardı. Üç veya dört yıl sonra, Wallander bir gün eve gelip polis olacağını söylemişti. Babasının sinirden beyni tavana vurmuş ve onu neredeyse evden atmasına ramak kalmıştı, zaten ardından uzun bir süre kendisiyle konuşmamıştı.

Wallander o gece babasının yanında bir tabureye çıkıp oturmuş ve ona Halk Parkı'na gidişini anlatmıştı. Babası hep siyasetle ilgilenmediğini söyler dururdu ama Wallander bunun pek de doğru olmadığını biliyordu. Babası her zaman oyunu Sosyal Demokratlar'dan yana kullanmış, Komünistler'e öfkeli bir şüphecilikle yaklaşmış ve sosyalist olmayan partileri rahat bir hayat sürenleri tercih ettikleri için hep eleştirmişti.

O gün babasıyla arasında geçen konuşmayı hatırlıyordu şimdi, hem de kelimesi kelimesine. Önceleri babası Erlander hakkında her zaman olumlu konuşur, onun diğer politikacılardan çok farklı, dürüst ve güvenilecek bir insan olduğunu söylerdi.

"Rusların bizim düşmanımız olduğunu söyledi," demişti Wallander.

"Bu tamamen doğru değil. Siyasetçilerimiz bugün Amerika'nın oynadığı rolden de biraz bahsetse hiç fena olmaz aslında."

Wallander babasının bu sözleri karşısında şaşırmıştı. Amerika "iyi yürekli" olan değil miydi? Nihayetinde, Hitler'i yenip, bin

yıllık Nazi İmparatorluğu'nu onlar alt etmemiş miydi? Amerika film demekti, müzik, güzel kıyafetler demekti. Wallander'e sorulacak olursa, Elvis Presley kraldı ve "Blue Suede Shoes'u" alt edecek başka bir parça yoktu. Hollywood yıldızlarıyla ilgili bulduğu her şeyi toplamayı artık bırakmıştı ama yine de Alan Ladd bir numaraydı. Şimdi ise babası kalkmış işin içinde Amerika varsa dikkatli olmak gerektiğinden bahsediyordu. Wallander'in bilmediği bir şeyler mi vardı?

Wallander başbakanın sözlerini tekrarladı: *İsveç'in tarafsızlığı, her türlü pakt ve antlaşmadan bağımsız olması.* "Böyle mi söyledi?" diye sormuştu babası. "Gerçek şu ki, Amerikan jetleri İsveç hava sahasından geçiyorlar. Tarafsız gibi görünmeye çalışıyoruz ama aynı zamanda NATO'dan yana oynuyoruz, daha net söylemek gerekirse Amerika'dan yana."

Wallander ne demek istediğini anlamak için babasına ısrar etmiş ama bir cevap alamamış, babası anlaşılmaz bir şeyler homurdanıp yalnız kalmak istediğini söylemişti.

"Çok fazla soru soruyorsun."

"Ama sen her zaman merak ettiğim bir şey varsa, sormaktan çekinmememi söylersin."

"Yine de bir sınırı olmalı."

"Sınırı neresi?"

"Tam burası. Resim yaparken hata yapmaya başladığım an."

"Böyle bir şey nasıl olur? Doğduğumdan beri hep aynı resmi yapıyorsun."

"Çık git! Beni yalnız bırak!"

Wallander kapıya geldiğinde durup şöyle demişti:

"Elander'e çiçekleri zamanında yetiştirdiğim için bana beş kron bahşiş verdiler."

"*Erlander.* İnsanların adını doğru öğren."

*

Bu anıyı hatırlamak önünde bir kapı açmış gibi, Wallander birden aslında çok yanlış bir yol izlemekte olduğunu gördü. Aldanmıştı; ve aldatılmasına izin vermişti. Hangi yolu izlemesi gerektiğine görüşleri yön vermişti, gerçekler değil. Yazı masasında, elleri birbirine kenetli halde hareketsiz oturuyor, düşüncelerinin kendisini olanlarla ilgili hiç ummadığı, yepyeni bir varsayıma sürüklemesine izin veriyordu. Öyle akıllara durgunluk vericiydi ki, ilkin haklı olduğuna kendisi bile inanamadı. İçgüdülerinin uyarısı sayesinde dikkatini yoğunlaştırabiliyordu. Bir şeyi gerçekten de atlamıştı. Yalanla gerçeği karıştırmış, sebebi sonuç, sonucu sebep sanmıştı.

Banyoya gidip gömleğini çıkardı; sırılsıklam olmuştu. Güzelce yıkandıktan sonra, bodrum katındaki dolabına gitti ve oradan yeni bir gömlek alıp giydi. Aklından birkaç yıl önce doğum gününde bunu kendisine Linda'nın verdiği geçti.

Odasına döndüğünde Asta Hagberg'in verdiği fotoğrafı bulana dek kâğıtları karıştırdı. Washington'da Albay Stig Wennerström ile genç Håkan von Enke'nin konuşurken çekilen resmi. İki adamın yüzünü inceledi. Wennerström kendinden emin bir tavırla gülümsüyordu; elinde martini kadehi, yüzünü Håkan von Enke'ye dönmüştü; von Enke de ciddi bir ifadeyle Wennerström'ün anlattıklarını dinliyordu.

Zihninde Lego parçalarını bir kez daha canlandırdı. Herkes oradaydı: Louise ve Håkan von Enke, Hans, yatağında yatan Signe, Sten Nordlander, Hermann Eber, Amerika'da yaşayan Steven Atkins, Berlin'de George Talboth. Aklından aralarına Fanny Klarström'ü ve bir parçayı daha ekledi, ama henüz kimi temsil ettiğini kendi de bilmiyordu. Sonra yavaş yavaş geriye iki kişi kalana kadar birer birer hepsini eledi. Louise ve Håkan. Devrilen Louise olmuştu. Hayatı böyle sona ermişti; Värmdö'de bir yerde yere serilerek. Oysa kocası, Håkan hâlâ hayattaydı.

Wallander düşüncelerini yazılı kayda geçirdi. Sonra Washington'da çekilen fotoğrafı ceketinin cebine koydu ve polis merkezinden ayrıldı. Bu kez ana kapıdan çıkmıştı; resepsiyondaki kızı selamladı, içeri girmekte olan birkaç trafik polisiyle konuştu, sonra da yokuştan aşağı yürümeye başladı. Biri görse onun niye böyle bir hızlı bir yavaş, garip garip yürüdüğünü merak ederdi. Ara sıra sanki birisiyle konuşuyormuş da farklı el kol hareketleriyle söylediklerini vurgulamak istiyormuş gibi bir elini ileri uzatıyordu.

Hastanenin karşısındaki seyyar sosisçinin önünde durup, uzun süre ne ısmarlamak istediğini düşünerek dikildi; sonra da hiçbir şey almadan yürümeye devam etti.

Aklından sürekli hep aynı düşünceler geçiyordu. Tahminleri gerçekten de doğru olabilir miydi? Her şeyi temelinden bu kadar yanlış yorumlamış olması mümkün müydü?

Bir süre kasabada dolaştı, sonra marinaya indi, iskelenin sonuna kadar yürüyüp her zamanki banka geçip oturdu. Cebinden fotoğrafı çıkarıp bir kere daha inceledi ve yine cebine koydu.

Jeton düşmüştü. Baiba haklıydı, sevgili Baiba'sı, şimdi artık her şeyden daha fazla birlikte olmak istediği, özlediği Baiba.

Herkesin arkasında her zaman bir başkası vardır. Yaptığı hata, arka planda kalanları ön planda olanlarla karıştırmaktı.

Sonunda her şey yerli yerine oturmuştu. Bunca zamandır bir türlü göremediği motifi artık anlayabiliyordu, üstelik de çok iyi anlıyordu.

Bir balıkçı teknesi limandan ayrılmaktaydı. Dümende duran adam Wallander'e el salladı. Kendisi de aynı şekilde karşılık verdi. Ufukta fırtına bulutları toplanıyordu. İşte şimdi babasını özlemişti. Çok sık olmuyordu bu. Babasının ölümünün ardından kısa bir

süre, Wallander korkunç bir boşluk yaşamıştı ama aynı zamanda bir kurtuluş da olmuştu. Şu an içinse hissettiği ne bir boşluk ne de rahatlama duygusuydu; sadece babasını özlüyor, her şeye rağmen birlikte geçirdikleri güzel günlere hasret duyuyordu.

Belki de onun gerçekte kim olduğunu hiç anlamadım, ben ve diğerleri için ne anlama geldiğini fark edemedim. Tıpkı, Håkan von Enke'nin kayboluşu ile Louise'in ölümünün ne anlama geldiğini şu ana kadar kavrayamadığım gibi. Bulmacanın çözümünden gitgide uzaklaşmak yerine, nihayet bir sonuca yaklaşıyor gibiyim.

Bu yaz yaptığı onca yolculuğa bir yenisini daha eklemesi gerekecekti, ama başka şansı yoktu. Artık ne yapması gerektiğini biliyordu.

Bir kez daha ceketinin cebinden fotoğrafı çıkardı. Önünde tuttu, sonra ikiye böldü, tam ortasından. Bir zamanlar Stig Wennerström ile Håkan von Enke'yi bir araya getiren bir dünya vardı; ama şimdi Wallander onları ayırıyordu.

"O günlerde bile durum acaba böyle miydi?" diye sordu sesli olarak kendine. "Yoksa bu durum çok daha sonra mı meydana geldi?"

Bilmiyordu; ama bulacaktı.

İskelenin en ucunda öylece bankta oturup kendi kendine yüksek sesle konuşurken çevrede söylediklerini duyan kimsecikler yoktu.

39

Şimdi geriye bakınca o günle ilgili aklına sadece silik ve bölük pörçük anılar geliyordu. Sonunda iskeleden ayrılıp şehir mer-

kezine geri dönmüştü; yeni açılan kafe Hamngatan'ın önünden geçerken durdu; kapıdan başını uzatıp şöyle bir içeri baktı, ama içeri girmedi. Sokakları bir kez daha turladı; ardından Stora Torget yakınlarındaki sık sık gittiği Çin lokantasına gitti. Boş bir masaya geçip oturdu, zaten öğleden sonrasının bu saatlerinde içerde fazla müşteri olmazdı. Aklı başka yerde bir halde, mönüden kendine yemek seçti.

Herhalde sonradan birisi çıkıp ne yemek yediğini sorsa, büyük olasılıkla hatırlayamazdı. Aklı meşguldü. Şüphelerini doğrulayacak bir plan hazırlıyordu. Artık elinde başka kartlar vardı; daha önce bildiği her şeyin yanlış olduğu ortaya çıkmıştı.

Orada saatlerce oturup elindeki çubuklarla yemeğini dürtüp durdu; derken birden aklına gelmiş gibi yemeye başlayıp biraz da fazla hızlıca şekilde hepsini silip süpürdü, sonra hesabı ödedi ve restorandan çıktı. Polis merkezine döndü. Odasına giderken Kristina Magnusson'un yanına uğradı; kadın onu hafta sonu eşi ve çocuklarıyla birlikte yemek yemeye davet ediyordu. Cumartesi veya pazar, istediği günü seçebilirdi. Söyleyecek bir bahane bulamadığından kadına pazar günü seve seve geleceğini söyledi. Elişi yapımı "Rahatsız Etmeyin" yazısını odasının kapı koluna asıp cep telefonunu kapadı ve gözlerini yumdu. Bir süre sonra sırtını dikleştirip defterine birkaç not aldı; artık kararını vermişti. Sonuç iyi ya da kötü, durumun düşündüğü gibi olup olmadığını kesinleştirmek zorundaydı. Yanlış yapmadığından emin olmak istiyordu ve bu kez aldatılmasına izin vermeyecekti. Ani bir öfke patlamasıyla elindeki kalemi duvara fırlatarak yüksek sesle küfretti. Sadece bir kere, çok değil. Ardından Sten Nordlander'i aradı. Hatlar zayıftı. Wallander konuşmaları gerektiğinde ısrar edince, Nordlander kendisini arayacağına söz verdi. Wallander telefonu kapattı ve adalar denizinin bazı yerlerinde telefon görüş-

mesi yapmanın neden bu kadar zor olduğunu merak etti. Yoksa Nordlander aslında başka bir yerde miydi?

Bekledi. Elindeki zamanı aklındakileri yeni baştan bir kez daha gözden geçirmekle harcadı. Beyni, ağzına kadar dolu bir su tankı gibiydi, taşıp kontrolden çıkmasından korkuyordu.

Sten Nordlander kırk dakika sonra aradı. Wallander saatini çıkarıp masanın üstüne, tam önüne koymuştu ve saatin altıyı on geçeyi gösterdiğini not etti. Hatlar şimdi çok iyiydi.

"Seni beklettiğim için özür dilerim. Utö'de demir attım şimdi."

"O zaman Muskö'den fazla uzak değilsin," dedi Wallander. "Yoksa yanılıyor muyum?"

"Kesinlikle yanılmıyorsun. Hiç çekinmeden klasik sularda olduğumu söyleyebilirsin; denizaltı suları yani."

"Buluşmamız gerek," dedi Wallander. "Seninle konuşmak istiyorum."

"Bir şey mi oldu?"

"Her an bir şeyler oluyor. Ama aklıma gelen bir fikirden bahsetmek istiyorum."

"Demek bir şey olmadı?"

"Olmadı; ama bunu şimdi telefonda konuşmak istemiyorum. Sonraki birkaç gün ne yapıyorsun?"

"Eğer buraya gelmeyi düşünüyorsan önemli olmalı."

"Stockholm'de yapmam gereken başka bir şey daha var," dedi Wallander elinden geldiğince önemsemez tavırla.

"Ne zaman gelmeyi düşünüyorsun?"

"Yarın. Biliyorum, haber vermekte sana fazla zaman tanımadım ama!"

Nordlander biraz düşündü. Wallander onun ağır ağır nefes alıp verişini duyuyordu.

"Eve dönüyordum," dedi. "Şehirde buluşabiliriz."

"Bulunduğun yere nasıl gelebileceğimi bana söylersen, oraya gelirim."

"Sanırım bu en iyisi olur. Mariners Oteli'nin lobisinde buluşalım mı? Saat kaçta olsun?"

"Saat dörtte," dedi Wallander. "Benimle buluşmayı kabul ettiğin için teşekkür ederim."

Nordlander güldü.

"Bana başka seçenek tanıdın mı?"

"O kadar katı mı görünüyorum?"

"Tıpkı yaşlı bir okul müdürü gibi. Gerçekten bir şey olmadığına emin misin?"

"Bildiğim kadarıyla olmadı," dedi Wallander önemsemez bir tavırla. "O halde yarın görüşürüz."

Wallander bilgisayarının başına oturdu ve biraz uğraştıktan sonra sonunda bir tren bileti alıp, Mariners Oteli'nde bir oda tutmayı başardı. Tren ertesi gün çok erken bir saatte ayrılacağı için, eve dönüp Jussi'yi komşusuna götürdü. Kadının kocası tarladaydı, traktörüyle uğraşıyordu. Adam Wallander'in yine köpeğiyle geldiğini görünce hayretle kaşlarını kaldırıp baktı.

"Onu satmak istemediğine emin misin?"

"Kesinlikle eminim. Ama yine gitmek durumundayım. Stockholm'e."

"Daha geçenlerde benim mutfakta oturup büyükşehirlerden ne kadar nefret ettiğinizi söylüyordunuz."

"Ediyorum. Ama iş için gitmek zorundayım."

"Burada uğraşmanız gereken yeterince kötü adam yok mu?"

"Kesinlikle var; ama yine de Stockholm'e gitmem gerekiyor."

Wallander Jussi'nin başını okşadı ve tasmasını uzattı. Jussi de artık buna alışmıştı, hiç itiraz ettiğini gösteren bir tepki vermedi.

Ayrılmadan önce Wallander komşusuna bir soru sormak istedi. Yılın bu döneminde, sonbahar yaklaşmaktayken bunu sormak sadece nezaket icabıydı.

"Hasat nasıl görünüyor?"

"Fena değil."

Yani başka bir deyişle, *çok iyi,* diye düşündü Wallander eve dönerken. İş, mahsulden elde edilecek kazançtan konuşmaya gelince adam genellikle hep sıkıntılı görünürdü.

Wallander içeri girince Linda'yı aradı. Ona yolculuğunun asıl sebebini anlatmadı; sadece Stockholm'de önemli bir toplantı için çağrıldığını söyledi. Kızı bunu sorgulamamış, sadece ne kadar uzak kalacağını sormuştu.

"İki gün. Belki üç."

"Nerede kalacaksın?"

"Mariners Otel'de. En azından ilk gece oradayım. Daha sonra belki Sten Nordlander ile birlikte kalırım."

Bir çantaya birkaç parça giysi koyup, evi kilitleyip, Malmö'ye doğru yola çıkmak için arabasına kurulduğunda saat yedi buçuğu gösteriyordu. Epey bocaladıktan sonra babasından kalan eski tüfeği ile, birkaç mermi ve beylik tabancasını da yanına almıştı. Trenle yolculuk edecekti, yani güvenlik kontrollerinden geçmesi gerekmeyecekti. Yanına silah alma fikri hoşuna gitmiyordu ama onları almadan yola çıkmaya da cesaret edemezdi.

Malmö dışında ucuz bir otele yerleşti, Jägersro yakınlarında bir restoranda akşam yemeği yedi; ardından uyku öncesi biraz yorulmak için uzun bir yürüyüşe çıktı. Ertesi sabah saat beşte çoktan kalkmış ve giyinmişti. Otelin ücretini ödedikten sonra, geri gelene kadar otel otoparkında duracak olan arabası için gerekli ayarlamaları yaptı. Daha sonra da kendisini tren garına götürecek olan taksiyi çağırdı. Sıcak bir gün olacağa benziyordu.

Wallander'in en dinç ve uyanık olduğu saatler genellikle sabahları oluyordu. Bu evvel ezel böyleydi. Otelin dışında durmuş taksiyi beklerken artık hiç şüphesi yoktu. Doğru olanı yapıyordu. En sonunda çözüme yaklaştığını hissediyordu.

Stockholm'e trenle yaptığı yolculuğu uyuyarak, çeşitli gazeteleri karıştırarak, yarım yamalak kare bulmaca çözerek ve bazen de hiçbir şey yapmadan arkasına yaslanıp zihninin oradan oraya gezinmesine izin vererek geçirdi. Düşünceleri dönüp dolaşıp Djursholm'deki akşama geliyordu. O partide çekilen evdeki bütün fotoğrafları yeniden gözünün önüne getirdi. Håkan von Enke nasıl da endişeliydi; ve Louise'in gülümsemediği bir resim. Ciddi bir yüz ifadesiyle göründüğü tek resim.

Yemekli vagonda birkaç sandviç yiyip kahve içti, fiyatlara hayret etmişti. Ardından başını ellerinin arasına alıp boş gözlerle dışarda önünden akıp geçen manzarayı seyretmeye başladı.

Nässjö'yü geçtikten kısa bir süre sonra başına bir daha gelmesinden korktuğu şey, yine oldu: Birdenbire nereye gittiğini unuttu ve hatırlamak için biletine bakmak zorunda kaldı. Unutkanlık krizinin ardından gömleği terden sırılsıklam olmuştu. Yine çok sarsılmıştı.

Öğle saatlerine doğru Mariners Otel'e yerleşti. Sten Nordlander saat dördü biraz geçe geldi. Güneşten yanmış, saçları kısacık kesilmişti. Biraz da kilo vermiş gibi görünüyordu. Wallander'i görünce yüzü sevinçle aydınlandı.

"Yorgun görünüyorsun," dedi Nordlander. "Tatilin tadını çıkaramadın mı?"

"Görünüşe göre öyle oldu," diye yanıtladı Wallander.

"Harika bir hava var, dışarı mı çıkalım, yoksa burada mı kalmak istersin?"

"Dışarı çıkalım. Mosebacke'e ne dersin? Dışarda güneşte oturabiliriz, hava yeterince sıcak."

Meydana doğru yokuşu yürüyerek çıkarlarken Wallander Stockholm'e geliş nedeni hakkında hiçbir şey anlatmamış, Sten

Nordlander de sormamıştı. Yürüyüş Wallander'i yormuştu ama Nordlander formunda görünüyordu. Neredeyse hemen hemen bütün masaların dolu olduğu terasa çıkıp oturdular. Yakında serin akşamlarıyla sonbahar başlayacaktı. Stockholm'lüler mümkün olduğunca açık havada oturmanın tadını çıkarmaya çalışıyorlardı.

Wallander çay söyledi, fazla kahve içmekten midesi ağrıyordu. Nordlander ise bira ile sandviçte karar kılmıştı.

Wallander konuşmak için kendini topladı.

"Bir şey olmadığını söylerken sana tam olarak doğruyu söylemiyordum ama telefonda konuşmak istememiştim." Bir yandan da dikkatle Nordlander'i inceliyordu. Adamın yüzündeki şaşkınlık ifadesi tamamen gerçek gibiydi.

"Håkan mı?" diye sordu.

"Evet. Sanırım nerede olduğunu biliyorum."

Nordlander gözlerini Wallander'den hiç kaçırmamıştı. Bilmiyor, diye düşündü Wallander; ve rahatladı. En ufak fikri bile yok. Şu anda güvenebileceğim birine ihtiyacım var.

Nordlander bir şey söylemeden bekledi. Çevrede konuşan insanlardan yükselen bir uğultu vardı.

"Neler oldu anlat bana!"

"Anlatacağım; ama önce birkaç soru sormama izin ver. Bütün bu olanların birbiriyle nasıl bağlandığına dair yaptığım varsayımın önce doğru olduğuna emin olmak istiyorum. Biraz siyasetten konuşalım. Aktif bir subay olarak hizmetteyken Håkan'ın siyasi görüşleri neydi? Neyi savunurdu? Örneğin, Olof Palme konusunda? Ordudan pek çok kişinin ondan nefret ettiğini bilmeyen yok; kafadan sakat olduğu, bir hastanede tedavi gördüğü, ya da Sovyetler Birliği için casusluk yaptığı gibi inanılmaz söylentiler çıkardıkları bilinen şeyler. Håkan bu konuda nasıl davranıyordu?"

"Hiçbir şekilde katılmazdı. Sana söylediğim gibi. Håkan hiçbir zaman Olof Palme ve Sosyal Demokrat hükümetin karşısında olanlardan biri olmadı. Hatta hatırlarsan, Palme ile bir seferinde yüz yüze bile görüşmüştü. Sanırım Palme'ye yapılan eleştirilerin haksız olduğunu hissediyor ve Sovyetler Birliği'nin savaş çıkarma olasılığını, İsveç'e saldırmak isteyecekleri konusunu da arkadaşlarının biraz fazla abarttıklarını düşünüyordu.

"Onun dürüst olmadığı izlenimine hiç kapıldığın oldu mu?"

"Neden böyle bir şey olsun? Håkan vatansever bir insan ama aynı zamanda son derece analitik beyne sahip biridir. Sanırım kendisini çevreleyen aşırı Rus nefretinden ona gına gelmişti."

"Amerika ile ilgili görüşleri neydi?"

"Pek çok açıdan eleştireldi. Amerika'nın yeryüzünde bir başka ülkeye nükleer silahla saldıran tek ülke olduğunu söylediğini hatırlıyorum bir seferinde. Elbette 2. Dünya Savaşı sonunda oluşan özel şartlardan söz edebilirsin, ama yine de bu bilinen gerçeği değiştirmiyor: Amerika insanların üzerine atom bombası attı. Bunu daha önce kimse yapmamıştı. Hiç değilse, henüz yapmadı."

Wallander'in o an için soracak başka sorusu yoktu. Nordlander'in söylediği hiçbir şey şaşırtıcı veya beklenmedik değildi. Wallander zaten beklediği yanıtları alıyordu. Kendisine çay koydu ve artık anlatmanın zamanı geldiğine karar verdi.

"Daha önce İsveç ordusunda bir casusun olduğundan bahsetmiştik. Kimliği ortaya çıkarılamamış biri."

"Bu tip söylentiler her zaman olur. Eğer konuşacak başka konu kalmamışsa köstebeklerin kendilerine tünel kazdıklarından bahsederler."

"Ben bu söylentileri doğru anladıysam, Wennerström'den çok daha tehlikeli bir casustan bahsediyorlardı."

"Bunu bilemem; ama yakalayamadığın bir casus her zaman diğerlerinden daha tehlikeli olacaktır."

Wallander başını salladı.

"Bir başka söylenti daha vardı," diye devam etti. "Ya da hâlâ bitmeyen bir söylenti diyelim. O da bu bilinmeyen casusun aslında bir kadın olduğu."

"Buna kimsenin inandığını sanmıyorum. Benim çevremde kimse inanmıyor, hiçbir şekilde hem de. Orduda gizli belgelere erişim izni olan kadın personelin sayısı çok sınırlı, bu pek inanılır bir şey değil."

"Hiç bu konuyu Håkan'la konuşmuş muydun?"

"Bir kadın casus konusunu mu? Hayır, hiç."

"Louise casustu," dedi Wallander ağır ağır. "Sovyetler Birliği için casusluk yapıyordu."

Sten Nordlander, Wallander'in söylediği şeyi ilkin kavrayamamış gibi göründü. Ardından da, duyduklarının ne denli önemli olduğunu idrak etti.

"Mümkün değil!"

"Mümkün."

"Eh, o zaman inanmıyorum. Ne delil var elinde?"

"Polis çantasında gizli dokümanların bir mikrofilmini ve ayrıca birkaç fotoğraf negatifi buldu. İçlerinde ne olduğunu tam olarak bilmiyorum ama Louise'in ileri boyutta casusluk işine karıştığını kanıtladıklarına inandım. İsveç aleyhine ve daha önceki adıyla Sovyetler Birliği, yani Rusya adına. Başka bir deyişle çok uzun zamandır bu işin içindeydi."

Sten Nordlander hayretle açılmış gözlerle bakıyordu ona.

"Gerçekten buna inanmamı mı bekliyorsun?"

"Evet, öyle."

"Aklıma bir sürü soru geliyor, söylediklerinin doğru olduğunu aklım havsalam almıyor."

"Ama kesinlikle yanlış düşündüğümü bana söyleyebilir misin?"

Nordlander elinde bira bardağı donup kalmıştı.

"Buna Håkan da dahil mi? Karıkoca olarak mı çalışıyorlardı?"

"Bu pek olası değil."

Nordlander bardağı masaya vurarak bıraktı. "Biliyor musun, bilmiyor musun? Neden bana doğrudan söylemiyorsun?"

"Håkan'ın Louise ile işbirliği içinde olduğunu gösteren bir şey yok."

"O zaman neden saklanıyor?"

"Çünkü Håkan Louise'den şüphelendi. Yıllardır karısının peşindeydi. Sonunda hayatının tehlikede olduğuna karar verip korkmaya başladı. Şüphelerini Louise'in öğrendiğini ve bunun öldürülmesiyle sonuçlanabilecek büyük bir risk anlamına geldiğini düşünmeye başladı."

"Evet ama, ölen Louise."

"Onun cesedi bulunduğunda Håkan'ın uzun süredir kayıp olduğunu unutma."

Wallander karşısında yeni bir Sten Nordlander görüyordu. Her zaman enerjik ve dışadönük olan adam olduğu yerde iyice adamakıllı büzülmüştü şimdi. Hissettiği akıl karışıklığı onu değiştirmiş, çökertmişti.

O sırada yan masada küçük bir hareketlenme oldu: Sarhoş bir adam yere düşmüş ve bu arada masa üstündeki birkaç şişe ve bardağı da devirmişti. Güvenlikten bir görevli koşarak gelmiş ve ortam kısa zamanda yeniden normale dönmüştü. Wallander çayını içip bitirdi. Sten Nordlander ayağa kalktı, yürüyerek korkuluğun yanına gitti. Aşağıda önlerinde uzanan caddeye dikti

gözlerini. Geri dönünce, Wallander ona, "Håkan'ı geri dönmeye ikna etmek için sana ihtiyacım var," dedi.

"Ne yapabilirim?"

"Sen onun en yakın arkadaşısın. Benimle birlikte bir yolculuğa çıkmanı rica ediyorum. Nereye olduğunu sana yarın söyleyeceğim. Senin arabayı kullanabilir miyiz? Teknenden yirmi dört saat kadar ayrı kalabilir misin?"

"Sorun olmaz."

"O halde yarın saat üçte beni otelin önünden al. Yağmurlu havaya göre giyin. Şimdi artık gitmem gerekiyor."

Nordlander'in soru sormasına fırsat bırakmamıştı. Otele geri dönerken çevresine hiç bakınmadı. Sten Nordlander'e inanıp inanamayacağını hâlâ bilmiyordu ama artık tercihini yapmıştı ve geri dönüş yoktu.

O gece saatlerce uyuyamadan nemli çarşafların arasında döndü durdu. Rüyasında Baiba'yı havada süzülürken gördü; kadının yüzü tamamen şeffaftı.

Ertesi sabah erkenden otelden ayrıldı; bir taksi tutup Djurgården'e gitti. Orada bir ağacın altına uzanıp bir süre uyudu. İçinde tüfeğinin olduğu çantayı başının altına yastık yapmıştı. Uyanınca yürüyerek merkeze dönüp otele geldi. Sten Nordlander otelin önüne arabasıyla geldiğinde o da dışarda onu beklemekteydi. Wallander çantasını arabanın arka koltuğuna bıraktı.

"Nereye gidiyoruz?"

"Güney yönüne."

"Uzak mı?"

"Yüz elli iki yüz kilometre kadar; ya da biraz daha fazla; ama acelemiz yok."

Stockholm'den çıkıp otobana girdiler.

"Bizi ne bekliyor?" diye sordu Nordlander.

"Sadece bir konuşmaya şahit olacaksın, o kadar."

Nordlander soru sormadı. Nereye gittiğimizi biliyor mu acaba diye merak etti. Mahsustan şaşırmış gibi mi yapıyor? Emin olamıyordu bir türlü. Tabii ki silahlarını yanına almasının bir nedeni vardı. Onları yanıma aldım çünkü kendimi savunmam gerekmeyeceğinden emin olamıyorum, diye düşündü. Umarım gerekmez.

Saat ona doğru limana varmışlardı. Wallander, Söderköping'de uzun bir mola vermeleri için ısrar etti, yemek yediler. Konuşmadan oturuyorlardı; kentin içinden geçen nehri seyrediyorlar, kıyılarda açmış çiçeklerle yeşilliğin tadını çıkarıyorlardı. Wallander'in ayırttığı tekne onları iç rıhtımda bekliyordu.

Saat on bire doğru varmak istedikleri yere doğru yaklaştılar.

Wallander motoru susturup teknenin kıyıya doğru sürüklenmesini sağladı. Dinliyordu. Tek bir çıt bile duyulmuyordu. Sten Nordlander'in yüzü karanlıkta neredeyse seçilmez haldeydi.

Sonra kıyıya çıktılar.

40

Yaz gecesinin geç saatlerinde dikkatle çıt çıkarmadan ilerliyorlardı. Wallander Nordlander'e bir açıklama yapmamış, sadece kendisine yakın yürümesini fısıldamıştı. Adaya vardıkları an, Håkan von Enke'nin saklanması konusunda Sten Nordlander'in hiçbir şey bilmediğine iyice emin olmuştu. Aradıkları adamı bulabilecekleri yeri bilip de bildiğini bu kadar beceriyle gizlemek kimse için kolay bir şey değildi.

Wallander avcı kulübesinde pencerelerin birinden sızan ışığı görünce durdu. Ayrıca kıyıya vuran dalga sesleri arasına içerde

çalan müziğin sesi de ara sıra karışıyordu. Birkaç saniyede pencerelerden birinin açık olduğunu fark etti. Sten Nordlander'e dönüp fısıldadı. "Louise von Enke'nin bir casus olduğuna inanmakta zorluk mu çekiyorsun?"

"Bu tuhafına mı gitti?"

"Hiç değil."

"Söylediklerini duyuyor ve anlıyorum ama inanmak istemiyorum."

"Çok haklısın," dedi Wallander ağır ağır. "Sana söylediklerim onların bizim inanmamızı *istedikleri* şeyler."

Nordlander başını iki yana salladı.

"Artık hiçbir şey anlamıyorum."

"Louise'in çantasında onun casus olduğunu gösterecek şeyler vardı; ama onlar öldükten sonra da oraya yerleştirilmiş olabilirdi. Onu her kim öldürdüyse, ölümünü intihar gibi göstermeye çalıştı. Burada adada Håkan ile buluştuğum zaman bana bir çırpıda nasıl yıllarca karısının casus olduğundan şüphelendiğini anlatmıştı. Çok inandırıcıydı. Sonra düşününce sürekli neyi atladığımı gördüm. Aynayı ters tutup bütün olayları tersinden incelediğimi söyleyebilirsin."

"Ne gördün peki?"

"Her şeyi altüst edecek bir şey. Ne derler: Bir şeyin gerçeğini dosdoğru görmek istiyorsan, bazen ona tersinden bakmalısın. İşte benim için de durum böyle oldu."

"Yani sen bana şimdi aslında Louise'in casus olmadığını mı söylemeye çalışıyorsun? Yok eğer değilse, *ne* söylemeye çalışıyorsun?"

Wallander onun bu sorusuna cevap vermedi.

"Evin duvarının yanına gidip orada durmanı istiyorum," dedi. "Orada dur ve dinle."

"Neyi dinleyeceğim?"

"Håkan von Enke ile yapacağım konuşmayı."

"İyi de nedir karanlıkta kalkıştığımız bütün bu işler?"

"Eğer senin burada olduğunu bilirse, gerçeği söylemeyebilir."

Nordlander başını iki yana salladı. Daha başka yorum yapmayıp eve doğru gitti. Wallander kıpırdamadan bekliyordu. Alarm sistemi sayesinde von Enke birisinin adada eve yaklaştığını mutlaka anlayacaktı; ama kulübenin dışında bir kişiden fazla olduklarını anlamamasını umut ediyordu.

Nordlander evin duvarının yanına vardı. Wallander bilmese, onun orada durduğunu asla kendiliğinden göremezdi. Tek bir kasını bile oynatmadan beklemeye devam etti. Üstünde sakinlik ile huzursuzluk arası garip bir duygu vardı. Hikâyenin sonu yakın, dedi kendi kendine. Haklı mıyım, yoksa büyük bir hata mı yapıyorum?

İşlerinin biraz zaman alabileceğini Nordlander'e önceden söylemediğine pişman oldu.

Yanından bir gece kuşu uçup geçti. Wallander, Håkan von Enke'nin yaklaştığını gösteren bir ses duymak için iyice kulak kabarttı. Nordlander kıpırdamadan evin duvarı yanında bekliyordu. Müziğin sesi açık pencereden dışarı geliyordu.

Omzunda bir el hissedince irkilip sıçradı. Arkasına dönünce Håkan von Enke'yi karşısında gördü.

"Yine mi geldiniz?" diye sordu von Enke alçak bir sesle. "Bunun için sözleşmemiştik. Yanılıp sizi izinsiz adaya giren biri sanabilirdim. Ne istiyorsunuz?"

"Sizinle konuşmak istiyorum."

"Bir şey mi oldu?"

"Her türlü şey oldu. Bildiğiniz gibi Berlin'e gidip eski arkadaşınız George Talboth ile görüştüm. Tam bir yüksek rütbeli CIA ajanından beklediğim gibi davrandığını söyleyebilirim."

Wallander kendini elinden geldiğince hazırlamıştı. Fazla bağıramayacağının farkındaydı. Söylenenleri Nordlander'in duyabilmesi için yüksek sesle konuşmak zorundaydı ama aynı zamanda yakınlarda birinin bulunup dinlediğinden von Enke'nin şüphelenmemesi için de gereğinden fazla yüksek olmamalıydı.

"George sizin iyi bir insana benzediğinizi söyledi."

"Bana gösterdiği gibi bir akvaryumu bugüne dek hiç görmemiştim."

"Olağanüstü gerçekten. Özellikle minik tünellerin içinden geçen trenler."

Birden rüzgâr esti, ardından yine her şey sessizliğe büründü.

"Buraya nasıl geldiniz?" diye sordu von Enke.

"Geçen sefer geldiğim aynı tekneyle."

"Ve yalnız geldiniz öyle mi?"

"Başkasıyla mı gelseydim?

"Sorulara soruyla cevap vermek beni her zaman şüphelendirir."

Von Enke birden yanında taşıdığını belli etmediği feneri yaktı ve Wallander'in yüzüne tuttu. Üçüncü derece, diye düşündü Wallander. Işığını eve tutup Nordlander'i ortaya çıkartmadığı sürece sorun yoktu. Yoksa bu her şeyi mahvederdi.

El feneri yeniden söndü.

"Burada tartışmamıza gerek yok."

Wallander von Enke'nin ayak izlerini takip etti. Eve girdikleri zaman von Enke gidip radyoyu kapattı. Wallander'in son gelişinden beri hiçbir şey değişmemişti.

Von Enke tetikteydi. Wallander bunun, içgüdülerinin onu yaklaşan tehlikeye karşı uyarmasından mı, yoksa Wallander'in durup dururken adaya gelmesinden dolayı normal bir şüphe mi olduğunu çıkaramadı.

"Bir şey olmuş olmalı," dedi von Enke ağır ağır konuşarak. "Birdenbire böyle ani bir ziyaret, gecenin bir yarısında?"

"Yalnızca sizinle konuşmak istemiştim."

"Berlin'e yaptığınız ziyaret hakkında mı?"

"Hayır, onunla ilgili değil."

"Açıklayın o zaman."

Wallander Nordlander'in pencerenin dışından konuşmalarını duyabildiğini umuyordu. Ya von Enke aniden kapatmak isterse? Kaybedecek vaktim yok, sonucuna vardı. Doğrudan konuya girmeliyim.

"Açıklayın lütfen," dedi von Enke yeniden.

"Louise hakkında," dedi Wallander. "Onunla ilgili gerçekler."

"Geçen sefer burada otururak konuştuğumuz şey de bu değil miydi?"

"Öyleydi. Ama bana gerçeği söylemediniz."

Von Enke kendisine yine aynı kayıtsız yüz ifadesiyle bakıyordu.

"Bir şeyler yerine oturmuyordu," dedi Wallander. "Sanki aslında bakmam gereken yer ayakucumken başımı havaya kaldırmış göğe bakıyor gibiydim. Bu Berlin'e gittiğim zaman oldu. George Talboth'un yalnızca sorularıma cevap vermekle kalmayıp, aynı zamanda hiç belli etmeden, büyük beceriyle neyi ne kadar bildiğimi anlamaya çalıştığını sezdim. Bunu anlar anlamaz başka bir şey daha gözlerimin önüne serildi. Korkunç bir şey, utanç verici, öyle aşağılık ve insanlık dışı bir ihanet ki, ilk başta buna inanmak bile istemedim. Benim bildiklerim, Ytterberg'in düşündükleri, sizin söylediklerinizve Talboth'un temin ettiği bilgiler hiç de gerçek değillerdi. Kullanılıyordum, sömürülüyordum. Hiç farkında olmadan doğrudan bana hazırlanan tezgâhın kucağına

düşmüştüm. Ama bu durum bir başkasını daha fark etmeme neden oldu."

"Kim?"

"Gerçek Louise diyebileceğimiz kişiyi. O asla bir casus değildi. Kesinlikle hain değildi; insanın hayal edebileceği en gerçek haliyle biriydi o. Onu ilk gördüğümde güzel tebessümü dikkatimi çekmişti. Bunu sizinle Djursholm'de görüştüğümüzde yeniden düşünmüştüm. Sonrasında tebessümü, sakladığı büyük sırrını gizlemek için kullandığını sandım, ta ki gülümseyişinin aslında tamamıyla gerçek olduğunu anlayana kadar."

"Buraya benimle ölmüş karımın tebessümünü konuşmak için mi geldiniz?"

Wallander üzüntüyle başını iki yana salladı. Durum o kadar çirkin bir hal almıştı ki, daha fazla nasıl idare edeceğini bilemiyordu. Aslında çok öfkelenmeliydi ama buna gücü yoktu.

"Buraya kadar geldim çünkü aradığım gerçeği sonunda keşfettim. Louise casusluğun ve ülkesine ihanetin yanından bile geçmiyordu. Bunu çok daha önce anlamış olmalıydım. Ama ne yazık ki kandım."

"Sizi kim kandırdı?"

"Kendim. Düşmanın hep Doğu'dan geleceğini düşünen herkes kadar ben de yanılıyordum. Fakat beni en çok siz aldattınız. Gerçek casus."

Hâlâ aynı ifadesiz yüz, dedi Wallander kendi kendine. Bakalım nereye kadar koruyabilecek?

"Bir casus olduğumu mu söylemeye çalışıyorsunuz?"

"Evet!"

"Sovyetler Birliği ya da diğer adıyla Rusya için casusluk mu yaptığımı ileri sürüyorsunuz? Siz çıldırmışsınız!"

"Eski Sovyetler Birliği veya yeni adıyla Rusya'dan bahsetmedim ben. Ben casussunuz dedim. Amerika adına. Hem de uzun yıllar onlar için çalışıyorsunuz Håkan. Tam olarak kaç yıldır ve nasıl başladığınız sizin cevaplayabileceğiniz sorular. Yöntemlerinizi de bilmiyorum. Siz Louise'in casus olmasından şüphelenmediniz; sizin bir Amerikan casusu olmanızdan o şüphelenmişti. Onu öldüren de bu oldu."

"Ben Louise'i öldürmedim!"

İlk çatlak, diye düşündü Wallander. Håkan'ın sesi tizleşmeye başlamıştı. Kendisini savunmaya geçmişti.

"Sizin yaptığınızı sanmıyorum. Eminim bunu başkaları gerçekleştirmiştir. Belki George Talboth'tan yardım aldınız. Ama Louise sizin kimliğiniz meydana çıkmasın diye öldü."

"Bu saçma sapan iddiaları kanıtlayamazsınız."

"Çok haklısınız," dedi Wallander. "Ben kanıtlayamam. Ama kanıtlayabilecek başkaları var. Polis ve silahlı kuvvetlerin, olanlara farklı bir perspektiften yaklaşıp bakmalarını sağlayacak kadar çok şey biliyorum. İsveç silahlı kuvvetlerinin uzun zamandan beridir eylem halinde olduğunu düşündükleri casus bir kadın değildi. Bir erkekti. Kendisine mükemmel bir paravan olarak karısının arkasında saklanmakta mahzur görmeyen bir erkek. Herkes bir Rus casusu arıyordu, bir kadını. Oysa aramaları gereken Amerikan casusu bir erkekti. Kimse bu olasılığı düşünmedi, herkes Doğu'dan gelen düşmanı aramakla meşguldü. Bu hayatım boyunca böyleydi: Tehdit Doğu'dan gelir. Kimsenin aklına birinin çıkıp ülkeyi farklı bir yönden, Amerika ile aldatabileceğini düşünmüyordu. Böyle bir şeyin uyarısını yapmaya çalışan kişi, ormanda tek başına bağıran biri gibiydi. Bizim savunma sistemimizle ilgili her türlü bilgiye Amerika'nın zaten istediği gibi ulaşabildiğini söyleyebilirsiniz tabii ama durum böyle değildi. NATO'nun ve bundan da önce Amerika'nın, silahlı kuvvetleri-

miz hakkında doğru enformasyona ihtiyaçları vardı; ve ayrıca Rusların askeri planları ile ilgili bildiklerimizi de öğrenmek istiyorlardı."

Wallander durdu. Von Enke ona hâlâ kayıtsızlıkla bakmaya devam ediyordu.

"Orduda kendinizi sevimsiz hale getirmekle istediğiniz mükemmel kalkanı oluşturmuştunuz," diye devam etti Wallander. "İsveç karasularında sıkıştırılan Rus denizaltılarının serbest bırakılmalarını protesto ettiniz. O kadar fazla soru sordunuz ki, herkes sizi fanatik bir Rus düşmanı olarak gördü. Bu arada işinize geldiğinde Amerika'yı da eleştiriyordunuz. Fakat elbette karasularımızda saklanan denizaltıların aslında NATO'ya ait olduklarını siz biliyordunuz. Bir oyun oynuyordunuz ve kazandınız. Herkesi alt ettiniz. Belki karınız dışında; o işlerin göründüğü gibi olmadığını sezmeye başlamıştı. Buraya saklanmak için neden geldiniz bilmiyorum. Acaba işverenleriniz öyle emrettiğinden mi? Yetmiş beşinci doğum gününüzü kutlarken, Djursholm'de çitin diğer tarafındaki kişi, sigara içen adam, onlardan biri miydi? Bu size mesaj iletmek için aranızda anlaştığınız bir yöntem miydi? Bu avcı kulübesi uzun zaman önce çekilmeniz için ayrılmış bir yerdi. Burayı Eskil Lundberg'in babasından öğrenmiştiniz; onun yırtılan ağlarını, hasar gören iskelesinin masraflarını karşıladıktan sonra size seve seve yardım etti. Kendisi ayrıca, Amerikalıların Ruslara ait sualtı kablosuna takmayı başaramadıkları dinleme aygıtı hakkında ağzını sıkı tutarak da size yardımcı olan kişiydi. Sizi buradan kurtarmaları gerekirse bir gemiyle gelip almaları yönünde bir anlaşmanız vardı herhalde. Eminim, Louise'in ölmesi gerektiği gerçeği ile ilgili de bir şey söylememişlerdir size, ama Louise'i öldürenler sizin arkadaşlarınız; ve yaptığınız iş için ödemek zorunda kalacağınız bedeli biliyordunuz. Olanları dur-

durmak için hiçbir şey yapamadınız. Öyle değil mi? Benim hâlâ merak ettiğim şeyse, her şey bir yana, eşinizi bu şekilde kurban etmeye sizi iten neydi?"

Håkan von Enke eline bakıyordu. Sanki Wallander'in söyledikleriyle ilgilenmiyormuş gibiydi. Yaptığı şeyin Louise'in ölümüyle sonuçlanması ve bununla yüzleşmek zorunda kalması yüzünden herhalde, diye düşündü Wallander; ve artık yapabileceği hiçbir şey yok.

Von Enke gözlerini ellerinden çekmeden, "Ortada ölecek olması gibi bir durum asla yoktu," dedi.

"Öldüğünü duyduğunuzda ne düşündünüz?"

Von Enke'nin yanıtı heyecandan uzak, gerçekçi, neredeyse kupkuruydu.

"Her şeye bir nokta koyup son verme fikrine çok yaklaştım. Beni durduran tek şey torunum oldu. Ama artık hiç bilmiyorum."

Yeniden sustular. Wallander, herhalde Sten Nordlander birazdan içeri girer, diye düşündü. Ama önce cevaplanmasını istediği başka bir soru vardı.

"Nasıl oldu?" diye sordu.

"Ne nasıl oldu?"

"Nasıl casus oldunuz?"

"Çok uzun bir hikâye."

"Zamanımız çok. Ayrıca bana uzun uzun anlatmanıza gerek yok, sadece anlamama yetecek kadarını anlatın yeter."

Von Enke oturduğu sandalyede arkasına yaslanıp gözlerini kapadı. Wallander birden karşısında oturan adamın çok yaşlı olduğunu fark etti.

"Uzun zaman önce başladı," dedi von Enke gözlerini bile açmadan. "Amerikalılar benimle 1960'ların başında bağlantı kurdular. Kısa bir süre içinde Amerika ve NATO'nun askeri sırlarımıza

ulaşmasının bizim güvenliğimizi savunabilmeleri için ne kadar önemli olduğuna beni ikna ettiler. Kendi kendimize asla başaramazdık. Amerika olmasa daha başından kaybetmiş sayılırdık."

"Sizinle kim bağlantı kurdu?"

"O günlerde her şeyin nasıl olduğunu aklınızdan çıkarmamalısınız. Genellikle gençlerden oluşan gruplar günlerini sürekli Vietnam Savaşı'nı protesto ederek geçirirlerdi; ama Avrupa'da olaylar patladığında hayatta kalabilmek için Amerika'nın yardımına ihtiyacımız olduğu çoğumuz biliyorduk. O saf ve aptal, romantik hayaller kuran sol kanat kesimine çok kızıyordum. Bir şeyler yapmam gerektiğini hissediyordum. Bu işe hiç gözümü kırpmadan girdim. Sanırım sebebinin ideolojik olduğu söylenebilir. Bugün de aynı şekilde hissediyorum. Amerika olmadan bu dünya, yegâne amaçları Avrupa'yı güçsüz kılmak olan birtakım kuvvetlerin merhametine kalmış olacaktı. Çin'in bugün ne gibi hırsları var zannediyorsunuz? Ruslar iç problemlerini hallettikten sonra ne yapacaklar sanıyorsunuz?"

"Ama para da bir noktada işin içine girmiş olmalı?"

Von Enke cevap vermeyip arkasını döndü; yine kendi düşüncelerine dalmıştı. Wallander birkaç soru daha sordu ama onlara da yanıt alamamıştı. Von Enke konuşmayı bitirmişti.

Derken birden ayağa kalkıp küçük mutfağa gitti. Buzdolabından bir şişe bira çıkardı, ardından mutfak tezgâhındaki çekmecelerden birini açtı. Wallander dikkatle onu izliyordu.

Von Enke yüzünü kendisine döndüğünde elinde bir tabanca vardı. Wallander çabucak ayağa kalktı. Silah üstüne çevrilmişti. Von Enke elindeki şişeyi ağır ağır tezgâhın üstüne bıraktı.

Silahı kaldırdı. Wallander onun silahı doğruca başına götürdüğünü gördü. Von Enke'ye bağırıp haykırdı. Ardından tabancanın kıpırdadığını fark etti.

"Daha fazla devam edemeyeceğim," dedi von Enke. "Artık kesinlikle hiçbir geleceğim yok."

Tabancanın namlusunu çenesine dayadı ve tetiği çekti. Ses odada yankılandı. Yüzü kan içinde yere düşerken fırtına gibi içeri Sten Nordlander girdi.

"Yaralı mısın?" diye bağırdı Wallander'e. "Seni vurdu mu?"

"Hayır. Kendini vurdu."

Yerde biçimsiz bir pozisyonda yatan adama diktiler gözlerini. Yüzünü kaplayan kanlar gözlerinin seçilmesini engelliyor, açık mı kapalı mı anlaşılmıyordu.

Von Enke'nin hâlâ yaşadığını ilk anlayan Wallander oldu. Koltuğun kol dayama yerinde duran bir süveteri kapıp, von Enke'nin çenesine bastırdı. Nordlander'e seslenerek havlu getirmesini söyledi. Kurşun, von Enke'nin yanağından çıkmış, onu beynine yollamayı başaramamıştı.

Yataktan söküp getirdiği çarşafı uzatan Nordlander'e, "Iskalamış," dedi Wallander.

Håkan von Enke'nin gözleri açıktı ve henüz buğulanmamışlardı.

Nordlander'e nasıl yapacağını göstererek, "Sıkı bastır," dedi Wallander.

Cep telefonunu çıkarıp acili aramak istedi ama hat yoktu. Dışarı koşup elleri ayakları birbirine dolanarak evin arkasındaki kayalığa tırmandı; ama orada da sinyal yoktu. Yeniden içeri girdi.

"Kanamadan ölecek," dedi Nordlander.

"Çok sıkı bastırmalısın," dedi Wallander. "Telefonum çalışmıyor. Gidip yardım getirmek zorundayım. Telefon burada bazen hiç çekmiyor."

Sten Nordlander yaralı adamın yanı başında diz çökmüştü. Wallander'e dehşete düşmüş gözlerle baktı.

"Doğru mu bunlar?"

"Söylediklerini sen de duydun?"

"Her kelimesini. Doğru mu?"

"Doğru. Her söylediğim ve her söylediği. Nerdeyse kırk yıldır Amerika adına casusluk yapıyordu. Bizim askeri sırlarımızı satıyordu; ve herhalde iyi iş çıkarmış olmalı ki, Amerikalılar onun çok değerli bir ajan olduğunu düşünmeselerdi karısını tereddüt etmeden öldürmezlerdi."

"Bunu imkânı yok anlayamıyorum."

"O halde onu hayatta tutmak için başka bir sebebimiz daha var. O bize gerçeği söyleyebilecek tek kişi. Gidip yardım getireceğim. Biraz zaman alacak. Ama eğer kanamayı durdurabilirsen belki onu kurtarabiliriz."

"O halde hiç şüphe yok?"

"Evet, yok."

"Bu beni yıllardır kandırıyordu demek oluyor."

"Herkesi kandırdı."

Wallander koşa koşa aşağıya botun yanına indi. Birkaç kez tökezleyip düşmüştü. Suyun yanına vardığında rüzgârın daha da sert esmeye başladığını fark etti. Halatı çözdü, tekneyi itip içine atladı. Motor ilk çekişinde çalışmıştı. Öyle karanlıktı ki, geri döndüğünde tekrar iskeleyi bulup bulamayacağını merak etti.

Tam botu çevirmiş, hızı artırıp uzaklaşmak üzereydi ki silah sesi duydu. Hiç şüphe yok, bu bir silah patlamasıydı. Ses avcı kulübesinden geliyordu. Vitesi boşa alıp dikkatle kulak kabarttı. Yanılmış olabilir miydi? Botun yönünü yeniden çevirip karaya sürdü. Kıyıya atlamaya çalışırken kısa kaldı ve suyun ayakkabılarının içine dolduğunu hissetti. Bir yandan da hâlâ kulak kabartmış bir şeyleri duymaya çalışıyordu. Rüzgâr hızlandıkça hızlanıyordu. Tüfeği çantasından çıkarıp doldurdu. Adada varlığından haberi olmadığı birileri olabilir miydi? Avcı kulübesine

geri döndü, elinde tüfeği kullanıma hazır, mümkün olduğunca sessiz hareket ediyordu; perdelerin arasından sızan solgun ışığı görünce durdu. Ağaç tepelerinde rüzgârın hışırtısından ve dalga seslerinden başka ses yoktu.

İkinci bir silah sesini duyduğunda kulübenin kapısına doğru ilerlemeye yeni başlamıştı. Hemen kendini yere atıp yüzünü nemli toprağa iyice yapıştırdı. Tüfeği atmış, elleriyle başını koruyor, her an zımbalanmayı bekliyordu.

Ama hiçbir şey olmadı. Sonunda doğrulmaya cesaret ederek tüfeğini aldı. İki namlunun da içine toprak kaçıp kaçmadığını kontrol etti. Ağır ağır ayağa kalktı. Sonra kambur vaziyette sakına sakına ön kapıya gitti. Hâlâ bir şey olmamıştı. Seslendi ama Sten Nordlander cevap vermiyordu. İki el silah sesi, diye düşündü telaşla ve bunun ne anlama gelebileceğini anlamaya çalıştı.

Sten Nordlander'in sorusunu sorarkenki hali hâlâ gözlerinin önündeydi: *O halde hiç şüphe yok?*

Wallander kapıyı açıp içeri girdi.

Håkan von Enke ölmüştü. Sten Nordlander onu alnının ortasından vurmuştu. Sonra da silahı kendine çevirmiş ve yıllarca arkadaşı ve meslektaşı olmuş adamın yanında ölü yatıyordu. Wallander çok sinirlenmişti; bunu tahmin etmeliydi. Sten Nordlander dışarda karanlıkta durmuş ve Håkan von Enke'nin herkesi ve belki de en çok kendisine inanıp güvenenleri, onu askerden bir meslektaşı olarak değil, arkadaşı olarak görenleri aldatışının hikâyesini dinlemişti.

Wallander her yere bulaşan kanlara basmamaya dikkat ederek, az önce oturup von Enke'nin anlattıklarını dinlemekte olduğu sandalyeye çökercesine oturdu. Usanmıştı artık. Yaşlandıkça gerçekle yüzleşmesi zorlaşıyordu sanki. Ama işte her zaman peşinde olduğu şey buydu.

Djursholm'deki o doğum günü partisinden beri neler neler olmuştu diye merak etti. Benimle yaptığı sohbetin karısının bir ajan olduğuna inanmam için hazırladığı planın bir parçası olduğunu düşünürsem, böylelikle kendisi hakkında oluşabilecek herhangi bir şüpheyi başka yöne çevirmeyi amaçladıysa, bu en önemli kararların aslında çoktan alınmış olduğunu gösterir. Belki de beni kandırma fikri de Håkan von Enke'nindi: Oğlunun birlikte yaşadığı kadının babası aptal bir polis dedektifiydi ve bu durum en iyi şekilde değerlendirilebilirdi.

Orada önünde ölü yatan iki adamla öylece otururken hem üzüntülüydü, hem de öfkeli. Ama kendisini en çok kızdıran asıl şey, Klara'nın büyükannesi ile büyükbabasını tanıyamadan büyüyecek olmasıydı. Bundan sonra alkole karşı kaybetmekte olduğu bir savaş içinde olan bir büyükanne ve gün geçtikçe yaşlanıp kuvvetten düşen bir büyükbaba ile idare etmek zorundaydı.

Orada bunları düşünerek yarım saat kadar oturmuştu, belki de daha fazla, sonra kendini yeniden bir polis dedektifi olmaya zorladı. Hiçbir şeyi ellememe ilkesine dayanan en basit taktiği uyguladı. Sten Nordlander'in cebinden araba anahtarlarını aldı ve avcı kulübesinden ayrılıp bota döndü.

Botu yeniden suya itmeden önce kıyıda durup gözlerini kapadı. Sanki geçmiş doludizgin üstüne geliyormuş gibi hissediyordu. Hakkında hep çok az şey bildiği büyük koca dünya. Şimdi koca sahnede küçük bir oyuncu olmuştu. Daha önce bilmediği neyi biliyordu şu anda? Pek de fazla bir şey değil, diye düşündü. Büyük siyasi ve askeri gelişmelerin dışında kalan hep aynı şaşkın tip. Hâlâ yan çizginin dışında bekleyen aynı mutsuz ve özgüvensiz kişiyim, her zaman olduğu gibi.

Botu itip açıldı ve karanlığa rağmen yine de iskeleye sokabilmeyi başardı. Botu aldığı yere bırakmıştı. Rıhtım ıssızdı. Sten Nordlander'in arabasına binip uzaklaştığında saat sabahın ikisi

olmuştu. Onu tren istasyonunun dışına park etti; özenle direksiyonu, vitesi ve kapı kollarını sildi. Ardından güneye gidecek ilk sabah trenini beklemeye başladı. Beklerken birkaç saati parktaki bankta geçirdi. Yanındaki çanta içinde babasının eski tüfeğiyle bu tanımadığı kasabada bir bankta oturuyor olmasının ne kadar acayip olduğunu düşündü birden.

Şafak sökerken yağmur çiselemeye başlamıştı, açılmış bir kafe buldu. Kahve söyleyip eski gazeteleri karıştırdı; sonra da trene binmek için tren garına döndü. Bir daha Mavi Ada'ya asla gitmeyecekti.

Trenin penceresinden bakarak uzaktan Sten Nordlander'in arabasını istasyonun parkında gördü. Nasılsa bir süre sonra birilerinin dikkatini çekecekti ve olay oradan zincirleme çözülecekti. Belki akıllara gelen sorulardan biri, rıhtıma nasıl gittiği ve oradan Mavi Ada'ya nasıl ulaştığı olacaktı; ama botu kiralayan adamın, ıssız avcı kulübesinde yaşanan o kötü olayla Wallander'i ilişkilendirmesi için bir sebep yoktu. Ayrıca bütün bulgular hiç şüphe yok, kesinlikle gizli tutulurdu.

Wallander Malmö'ye öğleyi biraz geçe varmıştı. Kendi arabasını alıp Ystad'a doğru yola çıktı. Çıkışa geldiğinde polisin kontrol için barikat kurmuş olduğunu gördü. Kimliğini gösterip alkolölçere üfledi.

Meslektaşını neşelendirmek için, "Nasıl gidiyor?" diye sordu. "Millet ayık mı?"

"Genelde evet. Daha yeni başladık. Bir iki kişiyi yine de enseleriz kesin. Ystad'da işler nasıl?"

"Şu an için sakin denilebilir. Ama ağustos her zaman temmuzdan daha fazla iş çıkarır."

Wallander ona iyi şanslar dileyip penceresini kapadı ve yola devam etti. Daha sadece birkaç saat önce ayağımın dibinde iki ölü

adamla oturuyordum, diye düşündü. Neyse ki gözlerimin önüne gelenleri herkes benimle birlikte göremiyor. Yaşadıklarımız izdüşümsel olarak yanı başımızda belirmiyorlar.

Markete gidip birkaç kalem alışveriş yaptı, Jussi'yi geri aldı ve nihayet evin önündeki park yerine gelip durdu.

Aldıklarını buzdolabına yerleştirdikten sonra, gidip mutfaktaki masaya oturdu. Her şey yeniden sessiz ve sakindi.

Linda'ya ne söyleyeceğini düşündü.

Ama kızını o gün aramadı, hatta akşam olunca da aramadı.

Ona nasıl söyleyeceğini hiç bilmiyordu.

Bitiş

Mayıs 2009'da bir gece Wallander bir rüya görürken uyandı. Bu gittikçe sıklaşmaya başlamıştı. Uyurken gördüğü bütün rüyalar gözlerini açtığı halde kaybolmuyorlardı. Oysa kısa bir süre öncesine kadar gördüklerini hiç hatırlamazdı. Jussi hastaydı, yatağının ayakucunda yerde uyuyordu. Başucu sehpasının üstünde duran saat dört on beşi gösteriyordu. Belki de kendisini uyandıran sadece gördüğü rüya değildi. Belki açık duran pencereden duyduğu baykuşun sesi bilinçaltına girip kendisini uyandırmıştı, bu ilk değildi.

Ama öten bir baykuş yoktu çevrede. Rüyasında Linda'yı görmüştü ve Mavi Ada'dan döndüğü gün onunla yapması gereken konuşmayı. Rüyasında kızını aramış ve ona olanları anlatmış, kızı da sessizce dinlemişti, hepsi bu kadardı. Rüya tam ortasında kopmuştu, çürük dal gibi.

Kendini huzursuz hissederek uyanmıştı. Linda'yı hiç aramamıştı. Bunu yapacak gücü bulamamıştı. Özrü ise basitti. Yaşanan acı olayda kendisinin de bir rolü vardı ve kızını aramak durumu başa çıkılamaz noktalara getirecekti: Ona her şeyi olduğu gibi anlatsa, kızı da, Hans da onun olaya karışmış olduğundan şüphelenirlerdi. En iyisi ancak bu iş kamuoyuna yansıdığı zaman olanları öğrenmeleriydi; ve eğer biraz şansı varsa kendisi bu işin dışında kalmayı başarırdı.

Wallander bu vakanın hayatında başından geçenler arasında en kötüsü olduğunu düşündü. Buna belki denk olabilecek aklına gelen diğer tek olay, çok yıllar önce görev sırasında ömründe ilk kez bir adam öldürmesi durumuydu ki, olaydan sonra ciddi ciddi bir polis olarak devam edip etmemeyi düşünmüş, aklından tıpkı Martinsson'un yaptığı gibi havlu atıp kendini bambaşka bir şeye adamak geçmişti.

Wallander yavaşça yatağın kenarından eğilip köpeğine bir göz attı. Jussi uyuyordu. O da rüya görüyor, ön patileriyle havayı tırmalıyordu. Geri çekilip yeniden uzandı. Pencereden içeri giren hava taptazeydi. Üstündeki yatak örtüsünü attı. Düşüncelerini masanın üstünde yayıntı halde duran bir tomar kâğıda kaydı. Geçen eylül ayında bir rapor yazmaya başlamıştı. Mavi Ada'daki avcı kulübesinde meydana gelen acı olayda olan biten her şeyi not edip sonuçlandırmaya çalışıyordu.

Cesetleri bulan Eskil Lundberg olmuştu. Ytterberg derhal olayla ilgilenmeleri için Norrköping'deki CID'i aramıştı. Bu durum güvenlik polis birimi ve askeri istihbarat servisini ilgilendirdiği için, soruşturmaya her yönüyle kısıtlama getirilmiş ve her şey bir gizlilik perdesi arkasında yürütülmüştü. Wallander, Ytterberg tarafından aranıyor ve aktarılmasında sakınca olmayan bilgileri ondan alıyordu, ama son derece gizli olarak. Soruşturma boyunca olay içinde Wallander varlığının keşfedilmesi olasılığından endişe edip durmuştu. En çok merak ettiği de, Nordlander'in Wallander ile yapacağı yolculuktan karısına bahsedip etmediğiydi ama belli ki etmemişti. İsteksizce eline aldığı gazetelerden Bayan Nordlander'in kocasının ölümü karşısında duyduğu üzüntü ve çaresizliği okumuştu; kadıncağız, kocasının eski bir arkadaşını öldürüp sonra da kendisini vurduğuna bir türlü inanamıyordu.

Çok esrarengiz olan ve hiç kimsenin açıklama getiremediği bir şey de, Sten Nordlander'in Mavi Ada'ya nasıl gittiğiydi. Ytterberg birkaç kere olaya üçüncü bir kişinin karışmış olmasından şüphelendiğini bildirmiş, ama bunun kim olabileceğini ve olaydaki rolünün ne olduğunu bilmediğini söylemişti. Ayrıca acı olayın meydana geliş sebebini de hiç kimse çözemiyordu.

Gazeteler ve diğer medya organları olayla ilgili ileri geri yapılan değerlendirmelerle dolup taşıyor, avcı kulübesinde meydana gelen kanlı dramın söylenceleri içinde zevkle debeleniyorlardı. Linda, Hans ve Klara meraklı gazeteciler ve yönelttikleri hadlerini aşan bunaltıcı soruları yüzünden neredeyse evlerinden taşınma noktasına gelmişlerdi. Fesat yüklü ve art niyetli varsayımlardan en inanılmaz olanı, Håkan von Enke ile Sten Nordlander'in Olof Palme'nin ölümüyle ilgili bir sırrı beraberlerinde mezara götürmüş olduklarıydı.

Ara sıra Ytterberg ile yaptığı görüşmelerde Wallander açık vermekten çekinip sanki nezaket icabıymış gibi, Louise von Enke'nin bir Rus ajanı olması şüpheleriyle ilgili gelişmelerin ne aşamada olduğunu soruyordu. Ytterberg'in bu soruya karşılık kendisine aktardığı bilgi ise çok sınırlıydı.

"Onunla ilgili her şey şu an için durmuş gibi geliyor bana," diyordu. "Güvenlik polis birimi ne gibi gerçekleri araştırıyor, ya da neyi örtbas etmeye çalışıyor, hiç bilmiyorum. Sanırım araştırmacı gazetecilerden birinin olayı irdelemeye başlamasını beklemek durumunda kalabiliriz."

Wallander, Håkan von Enke'nin Amerikan ajanı olması konusundaysa tek bir sözcük bile duymamıştı. Bu olayların nedeni olabileceği kimsenin aklına gelmiyordu; kendisiyle ilgili ne bir şüphe, ne de bir söylenti vardı. Wallander bir defasında

Ytterberg'e bu tip bir varsayım olup olmadığını açıkça sormuş, Ytterberg hayret edip itiraz etmişti.

"Tanrı aşkına, von Enke neden bir Amerikan ajanı olsun ki?"

"Ben sadece olası bir açıklama getirebilecek varsayımlardan birini yürütüyordum," dedi Wallander. "Yani, Louise'in Rus ajanı olduğuna dair şüpheler varsa, neden farklı bir olasılık da düşünmeyelim diye."

"Sanırım güvenlik polis biriminin veya askeri istihbarat servisinin böyle şüphesi olsa duyardım."

"Sadece sesli düşünüyordum," dedi Wallander.

"Benim bilmediğim bir şeyler mi biliyorsunuz?" diye sordu birden Ytterberg ses tonuna yansıyan ani bir sertlikle.

"Hayır," dedi Wallander. "Sizin bilmediğiniz bir şeyi bildiğimi sanmıyorum."

Bu konuşmanın ardından Wallander yazmaya başlamıştı. Bütün düşüncelerini ve notlarını toplamış, salondaki duvarlardan birine not yapıştırma sistemi geliştirmişti. Linda ne zaman ziyaretine gelse, beraberinde Hans veya Klara ile, onları duvardan söküyordu. Wallander hikâyesini yazarken başkasının işe karışmasını istemiyordu, hatta kimsenin ne yaptığını bile anlamalarını istemiyordu.

İşe, ucu açık kalan noktaları bir sonuca bağlamakla başlamıştı. Adını George Talboth'un yaşadığı apartmanın girişinde gördüğü şu USG Firması'nı kontrol etmek zor olmamıştı: Bir danışmanlık şirketiydi. Her şey yasalara uygun görünüyordu. Öte yandan, kendisi dışardayken evine kimin girdiğini ve Niklasgården'e ziyaret yapan amcayı bulamamıştı. Onların, Håkan von Enke ile çalışan birileri olduğu kesindi. "Signe'nin kitabı" adını verdiği dosyayı aradıklarını düşünse bile, onların bunu neden yaptığını kesin olarak öğrenememişti. Dosya şu anda yazılarını hazır-

ladığı masanın üstündeydi ama işi olmadığı zamanlar onu hâlâ Jussi'nin kulübesinde saklamaya devam ediyordu.

Kısa bir süre sonra yapmakta olduğu şeyin aslında ne anlama geldiğini fark etti. Aslında bunları yazarak Håkan von Enke'yi olduğu kadar kendisini, yani kendi hayatını da anlatıyordu. Soğuk Savaş'la ilgili ve İsveç silahlı kuvvetlerinin tarafsızlık sergileyip müttefik güçlere katılmama durumunu koruması mı, yoksa NATO'nun bir parçası olması mı gerektiği arasında bölünen görüşlerle ilgili çevreden duyduğu her şeyi hatırlamaya çalıştığında, yaşadığı dünya hakkında aslında ne kadar az şey bildiğini fark ediyordu. Daha önce öğrenme zahmetine girmediği bilgileri şimdi tamamlamaya çalışması imkânsızdı. Dünya hakkında bugün öğrenebileceği şeyler, belli ki, günümüzde yaşayan bir başkasının bakış açısından, geçmişe bakarak söyledikleri olacaktı. Kendi jenerasyonu açısından bu durumun tipik olup olmadığını düşündü hınzırca; yani, içinde yaşadıkları dünyada meydana gelen gelişmelere ilgi göstermeme ve sürekli değişen politik durumlara karşı bir kayıtsızlık. Yoksa kendi jenerasyonu ikiye mi ayrılmıştı? Aldıran ve ilgilenenler ile aldırmayan ve ilgilenmeyenler arasında?

Babası her zaman, her konuda kendisinden daha donanımlı olmuştu, bunu bugün daha iyi görebiliyordu. Tage Erlander ve Malmö'deki Halk Parkı'nda yaptığı konuşması, bu konuyla ilgili meydana gelen tek olay değildi. 1970'lerin başında yapılan seçimlerde gidip oyunu kullanmadığı için babasının kendisine kızdığını hatırlıyordu. Babası çok öfkelenmiş ve kendisine "konu siyaset olunca, boş kafalı bir salak olduğunu" söyleyip üstüne boya fırçasını fırlatmış, karşısından yıkılmasını söyleyip onu kovmuştu. O da denileni yapmıştı tabii. O sıralar babasının bir garip olduğunu düşünmüştü. İsveçli siyasetçilerin birbirleriyle olan çekişmelerini Wallander ne yapsındı ki? Kendisini ilgilendiren tek şey, vergilerin düşük, gelirlerin yüksek seyretmesiydi, başka bir şey değil.

Sık sık mutfakta oturup en yakın arkadaşlarının da kendisi gibi düşünüp düşünmediklerini merak ederdi. Politikayla ilgilenmeden, sadece kendi vaziyetleriyle ilgili endişeler yaşayıp yaşamadıklarını. Siyasetle ilgili tek tük bir şeyler söylediği zamanlar bu genellikle doğrudan belli bazı politikacıları hedef alan konuşmalar olurdu; onların aptalca saçmalıklarından şikâyet eder, gerekli adımları atma ve başka türlü seçenekler aramadaki basiretsizliklerini eleştirirdi.

İsveç ile Avrupa ve hatta dünya politikası üstüne ciddi ciddi sadece bir kez düşünmüştü ve o da çok kısa bir dönem olmuştu. Bu neredeyse yirmi yıl kadar önce, Lenarp'ta yaşlı bir çiftçi karı-kocanın kötü bir şekilde kurban gittiği çifte cinayetle ilişkiliydi. Parmaklar yasadışı göçmenlere ve sığınma talebinde bulunanlara çevrilmişti. Wallander bu olayla ilgilenirken, İsveç'in büyük oranda göç alan bir ülke olması konusunda kendi fikirleriyle yüzleşmek durumunda kalmış ve her zamanki barışçıl ve farklı olana toleranslı yaklaşan yapısının altında kendisinde, karanlık, hatta ırkçı bir bakış açısının yattığını fark etmişti. Kendisiyle ilgili bu gerçeği kavramak onu hem şaşırtmış hem de ürkütmüştü. Bilinçli olarak bütün benzer düşünceleri kafasından atmaya çalışmıştı. Bu soruşturmadan sonra –ki olay, Kivik'te pazar meydanında, iki katilin tutuklanmasıyla mükemmel bir sonuca ulaşmıştı– Wallander yeniden politikaya ilgisiz o eski haline dönmüştü.

Sonbaharda Ystad'daki kütüphaneye birkaç kez gitmiş, oradan İsveç savaş sonrası tarihiyle ilgili birkaç kitap almıştı. İsveç'in nükleer silahlara sahip olması veya NATO'ya girmesi hakkında yazılan hemen hemen her makaleyi okumuştu. Bu tartışmaların yoğunlukla yapıldığı yıllar, onun yetişkinliğe girdiği yıllar olmasına rağmen, sanki cam bir köpüğün içinde yaşıyormuşçasına politikacıların söylediklerine herhangi bir tepki gösterdiğini hiç hatırlamıyordu.

*

Bir defasında Linda'ya geçmişini araştırmaya başladığından bahsetmiş ve konuşmanın sonunda kızının politikayla kendisinden daha fazla ilgilendiği ortaya çıkmıştı. Wallander şaşırmıştı; buna daha önce dikkat etmemişti. Kızı da, bir insanın politikaya ilgisinin dışardan bakınca belli olması gerekmediğini söylemekle yetinmişti.

"Sen bana siyasetle ilgili hiç soru sordun mu ki?" dedi Linda. "Senin ilgilenmediğini bilirken ne diye seninle siyasetten konuşayım ki?"

"Hans nasıl?"

"Dünya hakkında çok geniş bilgisi var, ama her zaman her konuda hemfikir değiliz."

Wallander sık sık Hans'ı düşünürdü. 2008'in sonbaharı sonunda, ekim ortasında bir gün Linda onu aramış, üzüntülü bir halde ona, Danimarka polisinin Hans'ın Kopenhag'daki ofisini bastığını bildirmişti. Borsacılardan bazıları, ki bunların ikisi o İzlandalılardı, kendi komisyon ve ikramiyelerini garanti altına almak için bazı menkul kıymetlerin değerinde sahte artış göstererek hile yapmışlardı. Ekonomik kriz baş gösterince foyaları ortaya çıkmıştı. Bir süre bütün personel, ki bunlara Hans da dahildi, dolandırıcılığa karışmış olmaktan şüpheliler arasındaydılar. Hans'ı ancak daha geçen mart ayında arayıp, adının karanlık anlaşmalardan aklandığını söylemişlerdi. Hans hâlâ anne ve babasının yasını tutmaktayken, bir de bunlarla mücadele etmek ona çok zor gelmişti. Sık sık Wallander'i ziyaret etmiş ve gerçekte neler olduğunu kendisine anlatmasını istemişti. Wallander de ona elinden geldiğince anlatmış ama arkasında yatan gerçekleri ima dahi etmemeye dikkat etmişti.

Wallander düşüncelerini ve topladığı bilgileri kamuoyuna nasıl ulaştıracağı konusunda düşünceliydi. Hazırladığı yazıyı

imzasız şekilde anonim olarak mı yetkililere gönderseydi? Acaba ciddiye alan çıkar mıydı? Amerika ile İsveç arasındaki güzel ilişkiyi kim bozmak isterdi ki? Belki de Håkan von Enke'nin yaptığı casusluğu örtbas eden sessizlik, olaya karışan herkes için daha iyiydi.

Eylülün sonunda yazmaya başlamıştı ve şimdi neredeyse sekiz aydan fazla bununla uğraşıyordu. Emeğinin hasıraltı edilmesini istemiyordu. Bu olasılık kendisini kızdırırdı.

Yazılarını yazarken bir yandan işine de devam etmişti. Ağır cezayı gerektiren iki olayın soruşturması bütün sonbahar boyunca onu meşgul etmiş, ardından 2009 nisanında Ystad'da meydana gelen bir dizi kundaklama olayına bakmaya başlamıştı.

Bu süreç içinde Wallander'i en çok endişelendiren şeyse, başına gelmeye devam eden ani hafıza kayıplarıydı. En kötüsü Noel tatili zamanında olmuştu. Gece kar yağmıştı. Giyinmiş ve dışarıya, garaj yoluyla park yerini küremeye çıkmıştı. İş bittiğinde ise nerede olduğunu bilememişti. Hatta Jussi'yi bile tanımamıştı. Önünde durduğu evin kime ait olduğunu anlaması dahi bir süre almıştı. Yapması gereken şeyi hiç yapmamıştı. Bir doktora görünmemişti, çünkü hâlâ çok korkuyordu.

Çok çalıştığına ve aşırı yorulduğu için bunların olduğuna kendini inandırmaya çalışmıştı. Bazen başarıyordu da; ama unutkanlığın giderek kötüleşmesinden artık hep korkar olmuştu. Demans hastalığına yakalanacak diye ödü kopuyordu, ki bu Alzheimer'in ilk evreleriydi.

Wallander yataktan çıkmadı. Pazar sabahıydı, nöbetçi değildi. Linda öğle yemeğinden sonra Klara ile birlikte geleceğini söylemişti. Hans da gelirdi belki, eğer canı isterse.

Sonunda kalktı, Jussi'yi saldı ve kahvaltı hazırladı. Sabahın geri kalan zamanını kâğıtlarıyla geçirdi. Bu sabah yazdığı şeyin

aslında "bir hayat hikâyesi", bir vasiyet olduğuna o sabah iyice kani olmuştu. Kendi hayatı böyle geçmişti işte. Bir on ya da on beş yıl daha yaşasa pek fazla değişen bir şey olmayacaktı. Ama gerçekten kendisi de merak ediyordu: Polislikten emekli olduktan sonra ne yapacaktı?

Tek bir yanıtı vardı, o da Klara'ydı. Onun varlığı kendisini hep neşelendiriyordu. Her şey bitse de Klara hep kendisi için var olacaktı.

Hikâyesini mayıs ayının o sabahında bitirdi. Daha fazla söylenecek bir şeyi yoktu. Önündeki masanın üstünde bir baskısı duruyordu. Büyük zahmetlerle kelime kelime karısının bir casus olduğunu söyleyerek kendisini kandıran adamın hikâyesini kurgulamıştı. Wallander de hikâyenin bir parçasıydı, yani sadece onu yazan kişi olarak kalmamıştı.

Bazı ucu açık soruların cevabını hiç bulamamıştı. Düşünerek en çok zaman harcadığı sorulardan birisi Louise'in ayakkabılarıydı. Neden Värmdö'de cesedinin yanında düzgün bir şekilde bırakılmışlardı? Wallander sonunda onun bir başka yerde öldürüldüğünü ve ölürken ayağında ayakkabılarının olmadığını düşünmeye başlamıştı. Onları her kim cesedin yanına öylece bıraktıysa, büyük olasılıkla bunu yaparken çok fazla üzerinde durmamıştı. Wallander kayıp olduğu süre boyunca Louise'in nerede olduğu sorusuna da bir cevap bulamamıştı; ama herhalde, birileri Håkan von Enke'yi kurtarmak uğruna onun ölmesi gerektiğine karar verene dek bir yerde tutsak olarak alıkonulmuştu.

Wallander açısından esrarengizliğini koruyan bir diğer konu da taşlardı. Håkan von Enke'nin masasında gördüğü taş, Atkins'in kendisine verdiği taş ve en son George Talboth'un balkonunda, masada gördüğü taş. Onların anı olarak toplanmış olduğunu tahmin ediyordu, belki küçük adaların ve kayalıkların çevresinde işi olmaması gereken insanlar tarafından, İsveç ada-

lar denizinden alınmışlardı. Fakat yine de von Enke'ninki neden masasından kaybolmuştu açıklayamıyordu. Birkaç olasılık vardı ama hiçbirini çözmekle uğraşmak istemiyordu.

Bir iki kere Atkins ile telefonla görüşmüştü. Kaybettiği arkadaşından bahsederken adamın telefonda hıçkıra hıçkıra ağlamasını dinlemişti. Kaybettiği arkadaşlarından demek lazım, çünkü her defasında konuşurken kendisini düzeltmişti, Louise'i unutmuyordu. Atkins cenazeye geleceğini söylemiş ama cenazelerin kaldırıldığı ağustos ayında ortalarda görünmemişti. Ondan sonra da Wallander ile bir daha görüşmediler. Wallander bazen von Enke ile Atkins'in bir araya geldiklerinde ne konuştuklarını düşünürdü, ama tabii bunu asla bilemeyecekti.

Håkan ve Louise'e sormayı arzu ettiği bir soru vardı: Neden masa çekmecelerinden biri öyle karışıktı? Eğer kaçmaya zorlansa gideceği yer Kamboçya mı olacaktı? Ayrıca Louise'in de bankadan neden 200.000 kron çektiğini bilmiyordu. Stockholm'deki daire boşaltılırken para ortaya çıkmamıştı. Para tek kelimeyle kaybolmuştu, hem de hiç iz bırakmadan.

Ayrıca neden Sten Nordlander önce Håkan von Enke'yi, sonra da kendisini öldürmüştü?

Cesetler sırları da beraberlerinde mezara götürmüşlerdi.

Kasımın sonunda Wallander bir konferans için Stockholm'e gittiğinde bir araba kiralayıp oradan da Niklasgården'e geçmişti. Yanında Hans vardı. Hans o güne dek kız kardeşiyle karşılaşmaya cesaretini toplayıp gidememişti. Signe'nin yatağının yanında Hans'ı öyle görmek Wallander'e çok dokunmuştu. Håkan von Enke'nin kızını düzenli olarak ziyaret etmesini de epey düşünmüştü. Kızına güveniyordu, diye düşündü Wallander. En gizli dokümanlarını ona teslim etmekte sakınca görmüyordu.

*

Yazdıklarına bir isim verip vermeme konusu, kafasını uzun süre kurcaladı. Sonunda başlık sayfasını bomboş bıraktı. İlk orijinal metin toplam 212 sayfaydı. Son bir kez daha sayfalarını karıştırarak taradı, ara sıra bazı yerlerinde durup bir şeyi yanlış yapıp yapmadığını kontrol etti. Her şeye rağmen gerçeğe mümkün olduğu kadar yaklaşmış olduğuna hüküm verdi.

Hazırladığı yazıyı Ytterberg'e göndermeye karar vermişti. İmzalamayacak, onu kız kardeşi Kristina'ya yollayacak ve ondan Stockholm'e göndermesini isteyecekti. Ytterberg doğal olarak onun Wallander'den geldiğini anlayacaktı ama asla kanıtlayamayacaktı.

Ytterberg akıllı bir adam, diye düşündü Wallander. Yazdıklarımı en iyi şekilde değerlendirecektir. Ayrıca neden imzasız olarak yolladığımı da anlayacaktır.

Ama Wallander, Ytterberg'in bile yüksek bir otoriteyi, olayın ötesini soruşturmak için ikna edemeyebileceğinin farkındaydı. Amerika, İsveçlilere göre hâlâ Büyük Kurtarıcı'ydı. Amerika'sız bir Avrupa az çok savunmasız sayılırdı. Wallander'in parmak bastığına inandığı gerçekle kimse yüzleşmek istemeyebilirdi.

Wallander Afganistan'a gönderilen İsveçli askerleri düşündü. Eğer Amerika istememiş olsa bu asla olmazdı. Açık açık değil, perde arkasından. Tıpkı onlara ait denizaltıların 1980'lerin başlarında İsveç Deniz Kuvvetleri ve İsveçli politikacıların da onayıyla İsveç karasularında gizlenmeleri gibi; veya CIA ajanlarının iki Mısırlı terör şüphelisini 18 Aralık 2001'de, İsveç sınırları içinde enselemelerine izin verilip, adamların utanç verici şartlar altında tutuklanıp işkence görecekleri ülkelerine geri gönderilmeleri gibi. Håkan von Enke'nin gerçek kimliği ortaya çıkarılsa Wallander onun alçak bir vatan haini değil, bir kahraman gibi görüleceğini tahmin ediyordu.

Hiçbir şey kesin ve belli değil, diye düşündü. Ne bu olayların yorumlanış şekilleri, ne de hayatımın bundan sonrasının nasıl olacağı.

Mayıs sabahı güzel ama soğuktu. Öğle olunca, sağlığına yeniden kavuşan Jussi ile birlikte yürüyüşe çıktı. Linda, beraberinde sadece Klara ile geldiğinde Wallander de evi toparlamayı bitirmiş, çevrede kızının görmesini istemediği kâğıtlardan kalmış mı diye kontrol ediyordu. Klara arabada uyuyakalmıştı. Wallander onu usulca içeri taşıyıp kanepeye yatırdı. Onu kollarında tutmak kendisine her zaman, sanki Linda'nın değişip yeniden bebekliğine dönmüş olduğu duygusunu veriyordu.

Kahve içmek için mutfaktaki masaya geçtiler.

"Temizlik mi yaptın?" diye sordu Linda.

"Bütün gün başka bir şey yapmadım."

Kızı gülüp başını iki yana salladı. Sonra yeniden ciddileşti. Wallander, Hans'ın karşı karşıya kaldığı bütün sorunların kızı için de yıpratıcı olduğunu biliyordu.

"Yeniden çalışmaya başlamak istiyorum," dedi. "Sadece bir anne olmaya daha fazla devam edemeyeceğim."

"Ama annelik izninin bitmesi sadece dört ay daha..."

"Dört ay insana çok uzun bir zaman gibi gelebilir. Sabrımı kaybediyorum."

"Klara'ya karşı mı?"

"Kendime karşı."

"Bunu benden almışsın. Sabırsızlık."

"Sabrın bir polis için en önemli özelliklerden olduğunu hep söylerdin oysa."

"Ama bu sabır denen şeyle doğduğun anlamına gelmez, sabır öğrenilir."

Bir yudum kahve alıp babasının söylediği şeyi düşündü.

"Yaşlandığımı hissediyorum," dedi Wallander. "Her sabah, hayatın inanılmaz derecede hızlı geçtiğini düşünerek kalkıyorum. Bir şeyin peşinden mi koşuyorum, yoksa bir şeyden mi kaçıyorum bilmiyorum. Sadece koşuyorum. Gerçekten dürüst olmak gerekirse, yaşlanmaktan çok korkuyorum."

"Büyükbabamı düşün! O yaşlanmayı hiç kafasına takmadan her günkü hayatına devam ederdi."

"Bu doğru değil. Ölmekten korkardı."

"Belki bazen; ama sürekli olarak değil."

"Tuhaf bir adamdı. Bence kimse kendisini onunla kıyaslayamaz. "

"Ben kıyaslarım."

"Senin onunla aranda bir bağ vardı, benim çok küçük yaşlarda kaybettiğim bir bağ. Bazen onun Kristina ile daha iyi geçindiğini düşünüyorum. Herhalde kadın cinsiyle daha kolay anlaşabildiğindendir. Ben yanlış cinsiyette doğmuş olabilirim. Kim bilir belki de asla bir erkek evlat istememiştir."

"Bu son derece saçma bir düşünce ve bunu sen de biliyorsun."

"Saçma ya da değil, sürekli düşündüğüm bu. Yaşlılıktan korkuyorum."

Kızı masanın diğer ucundan uzanıp onun kolunu okşadı.

"Endişelendiğini biliyorum. Ama sen de ta içinde biliyorsun ki, bu boşuna. Yaşlanmanın önüne geçemezsin."

Linda birkaç saat daha kalmıştı. Klara uyanana kadar konuştular; minik kız yüzünde kocaman bir gülümsemeyle Wallander'e koştu.

Wallander birden korkuyla donakaldı. Hafızası yine gitmişti. Kendisine doğru koşan küçük kızı tanımıyordu! Onu daha önceden gördüğünü biliyordu, ama adının ne olduğunu, ya da evinde ne işi olduğunu çıkaramıyordu.

Sanki her şey bir sessizliğe gömülmüş ve renkler solup gitmiş, çevresinde geriye sadece siyahla beyaz kalmıştı.

Bu gölge giderek yoğunlaşıp arttı. Kurt Wallander birkaç yıl sonra kendisini Alzheimer hastalığı olarak bilinen bomboş bir evrene sürükleyecek olan karanlığın içine ağır ağır düştü.

Bundan sonra artık daha ötesi yok. Kurt Wallander'in hikâyesi burada bitiyor, kesin olarak ve sonsuza kadar. Ömrünün geri kalan yılları, on veya belki daha fazla, onun kendisine ait olan yıllar. Kendisine, Linda'ya ve Klara'ya; başka kimseye değil.

SON

Son Söz

Bir kurgu eser meydana getirirken insanın özgürce tercihlerini kullanabilmesi mümkündür. Örneğin, birinin çıkıp da, "Tam da oradaydı! Olay tam olarak şurada olmuştu!" diyemeyeceği şekilde yazar olarak benim manzarayı biraz değiştirmemde bir tuhaflık yoktur.

Bunun arkasında yatan fikir elbette ki gerçekle kurgu arasındaki farkı ortaya koymak içindir. Yazdıklarım, anlattığım şekilde *olabilmesi mümkün olan* şeylerdir. Yoksa, bu böyle olmuştur demek değildir.

Kitap içinde bu şekilde hareket edilmiş pek çok bölüm vardır, yani gerçekten olmuş ile olması mümkün olan hali arasında oynadığım yerler.

Diğer pek çok yazar gibi ben de bu dünyayı daha anlaşılır kılmak için yazıyorum. Bu nedenle, bazen kurgu yazı, var olan gerçekliğe üstün gelebilir.

O nedenle, İsveç'in göbeğinde Niklasgården adında bir bakımevinin olup olmaması önemli değildir; veya Stockholm'de Östermalm bölgesinde denizci subayların buluştuğu bir salon bulunup bulunmaması da öyle; ya da Hans-Olov Fredhäll adında bir denizaltı subayının çıkıp geleceği Stockholm'ün dışında, aynı sebeple hizmet veren bir kafenin varlığa da. Tıpkı, Madonna'nın 2008'de Kopenhag'da bir konser vermediği gibi.

Öte yandan kitaptaki asıl önemli şeyler kaya kadar sağlam gerçeklerin üstüne inşa edilmişlerdir.

Yapmam gereken bazı araştırmalar sırasında pek çok kişiden yardım gördüm; kendilerine minnet dolu teşekkürlerimi sunarım.

Bununla birlikte kitabın içeriğinde bahsi geçenlerin sorumluluğu başından sonuna kadar bana aittir. Tamamen ve hiç istisnasız.

Gothenburg, Haziran 2009
Henning Mankell

"MÜKEMMEL BİR FİNAL."

—FINANCIAL TIMES

Emekli bir deniz subayı Stockholm yakınlarında bir ormanda kaybolur. Kurt Wallander soruşturmaya çok da karışmak istemez, zaten olay bir başka dedektifin sorumluluğunda yürütülmektedir. Ama kaybolan kişi kızının kayınpederi çıkınca işler değişir...

Kural ve tüzüğe fazla aldırmayan tipik yapısıyla Wallander, kısa zamanda kendini bir başkasının sorumluluğundaki vaka üstünde o yılmaz dedektif inadıyla çalışırken bulur. Ne var ki altmış yaşına basmasının ve uzun zamandır sağlığını ihmal etmesinin bir getirisi olarak artık hafızasının eskisi kadar iyi olmadığını düşünmektedir. Bir yandan ucu Soğuk Savaş ve Gizli Servis'e kadar uzanan çetrefilli vakanın izini sürerken, bir yandan da sadece elindeki işle değil, kendi sıkıntısıyla da baş etmek zorundadır.

"BU KEZ KİŞİSEL DETAYLANDIRMADA DAHA ZENGİN VE NORMAL BİR KURGU ROMAN YA DA BİR BASİT POLİSİYE KİTABIN OLABİLECEĞİNDEN ÇOK DAHA GERİLİM DOLU. MANKELL, CİNAYET ÖYKÜLERİNİ GERÇEKÇİ BİR ROMANA DÖNÜŞTÜREBİLEN YAZARLARIN ÖNCÜSÜ OLARAK KALMAYA DEVAM EDİYOR."

—SAN FRANCISCO CHRONICLE

"HERHALDE, MANKELL'İN EN GÜZEL WALLANDER KİTABI; KURALLARI YIKAN, FAZLA YİYEN, FAZLA İÇEN, DEPRESİF AMA SON DERECE YUFKA YÜREKLİ VE DÜRÜST DEDEKTİFİ İÇİN KİTABIN SONU OLDUKÇA DOKUNAKLI."

—THE PLAIN DEALER

ALTIN KİTAPLAR